

ZPRÁVA o Moravskoslezském kraji

2019

Analytická část

Zpráva o tom, jaký je kraj, ve kterém žijeme, jak se vyvíjí
a jaké jsou největší příležitosti, výzvy a problémy,
které je potřeba v následujících letech řešit.

Zadavatel a vlastník: Moravskoslezský kraj

Zpracovatel: BeePartner a. s. ve spolupráci s RADDIT consulting s. r. o., s garanty a členy pracovních skupin, zástupci Krajského úřadu Moravskoslezského kraje a jeho příspěvkových a obchodních organizací

Duben 2019

Obsah

Zpráva o Moravskoslezském kraji #hrajeMSKrajem.....	4
Charakteristické rysy Moravskoslezského kraje	6
Jak jsme přistoupili ke zpracování.....	8
Struktura analytické části	10
Metodika zpracování	12
Socioekonomický profil kraje.....	15
PODNIKAVĚJŠÍ A INOVATIVNĚJŠÍ KRAJ.....	28
VZDĚLANĚJŠÍ A ZAMĚSTNANĚJŠÍ KRAJ.....	45
ZDRAVĚJŠÍ A SOUDRŽNĚJŠÍ KRAJ.....	66
ČISTĚJŠÍ A ZELENĚJŠÍ KRAJ	91
PROPOJENĚJŠÍ A CHYTŘEJŠÍ KRAJ	133
ATRAKTIVNĚJŠÍ A KULTURNĚJŠÍ KRAJ.....	156
Strategické vývojové trendy	171
Kdo se na Strategii podílí.....	178
Seznam grafů.....	180
Seznam obrázků	182
Seznam tabulek	184
Seznam zkratk.....	185
Seznam použitých zdrojů	187
Přílohy.....	192

Zpráva o Moravskoslezském kraji #hrajeMSKrajem

V průběhu let 2018 a 2019 vzniká Strategie rozvoje Moravskoslezského kraje na léta 2019–2027.

S tvorbou Strategie a pod značkou **#hrajemskrajem** otevíráme nový, otevřenější způsob informování a zapojování veřejnosti do krajských rozvojových aktivit.

Pokud se zajímáte o to, co se kolem vás děje, je i pro Vás určena tato **Zpráva**. Jedná se o analytický podklad, který vznikl ve spolupráci s odborníky v důležitých oblastech udržitelného rozvoje. Slouží k informování veřejnosti o stavu rozvoje Moravskoslezského kraje a o trendech a souvislostech, které mají vliv na kvalitu života, práci a podnikání v regionu.

Do tvorby Strategie mohou přispět už v době zpracování této Zprávy vlastním podnětem, připomínkou, názorem do diskuze nebo návrhem projektu všichni občané kraje. Jak by podle Vás měl kraj za 10 let vypadat? Kudy by se měl ubírat život v našem kraji? Co je pro kraj, Vaši obec a pro Vás důležité, na co se při uvažování o rozvoji kraje máme zaměřit? Co funguje a co by mělo fungovat lépe? Jak zlepšit image kraje? Na všechny tyto otázky se budeme ptát obyvatel kraje a jejich odpovědi jsou součástí široké diskuze o budoucím směřování Moravskoslezského kraje.

Když hovoříme o Moravskoslezském kraji, hovoříme o...

Kraji, jako o územním společenství občanů, které je součástí České republiky a Evropské unie. Území, ve kterém žije více než 1,2 milionu obyvatel ve 300 obcích. Je to prostor, kde aktivně funguje více než 120 tisíc podnikatelských subjektů, působí tři univerzity a nespočet spolků, neziskových, kulturních, sportovních a dalších organizací. Kraj je územím, kde lidé svobodně zakládají rodiny a firmy, vytváří partnerství a každodenně, ať už z veřejných nebo soukromých prostředků, zajišťují služby, vyrábí produkty, inovují, vyvíjejí, organizují akce, koncerty, hrají divadlo, píší knihy, baví se, vzdělávají, léčí, cestují, sbližují komunity, chrání přírodu, pečují o své blízké a o své okolí, aktivně se zapojují do veřejného života, ovlivňují jej a žijí svůj svobodný život v demokratickém státě podle platných zákonů.

Kraji jako samosprávním celku podle Zákona o krajích z roku 2000. Celek se zastupitelskými orgány, s vymezenými kompetencemi, jehož hlavním posláním by měla být koordinace rozvoje územního obvodu kraje, schvalování programů rozvoje a koncepcí a zabezpečování jejich realizace, stanovování základní obslužnosti kraje, zajišťování fungování středního školství, fungování zdravotnických, kulturních a sociálních zařízení a další kompetence dané ze zákona, ale i samostatná činnost podporující udržitelný rozvoj kraje.

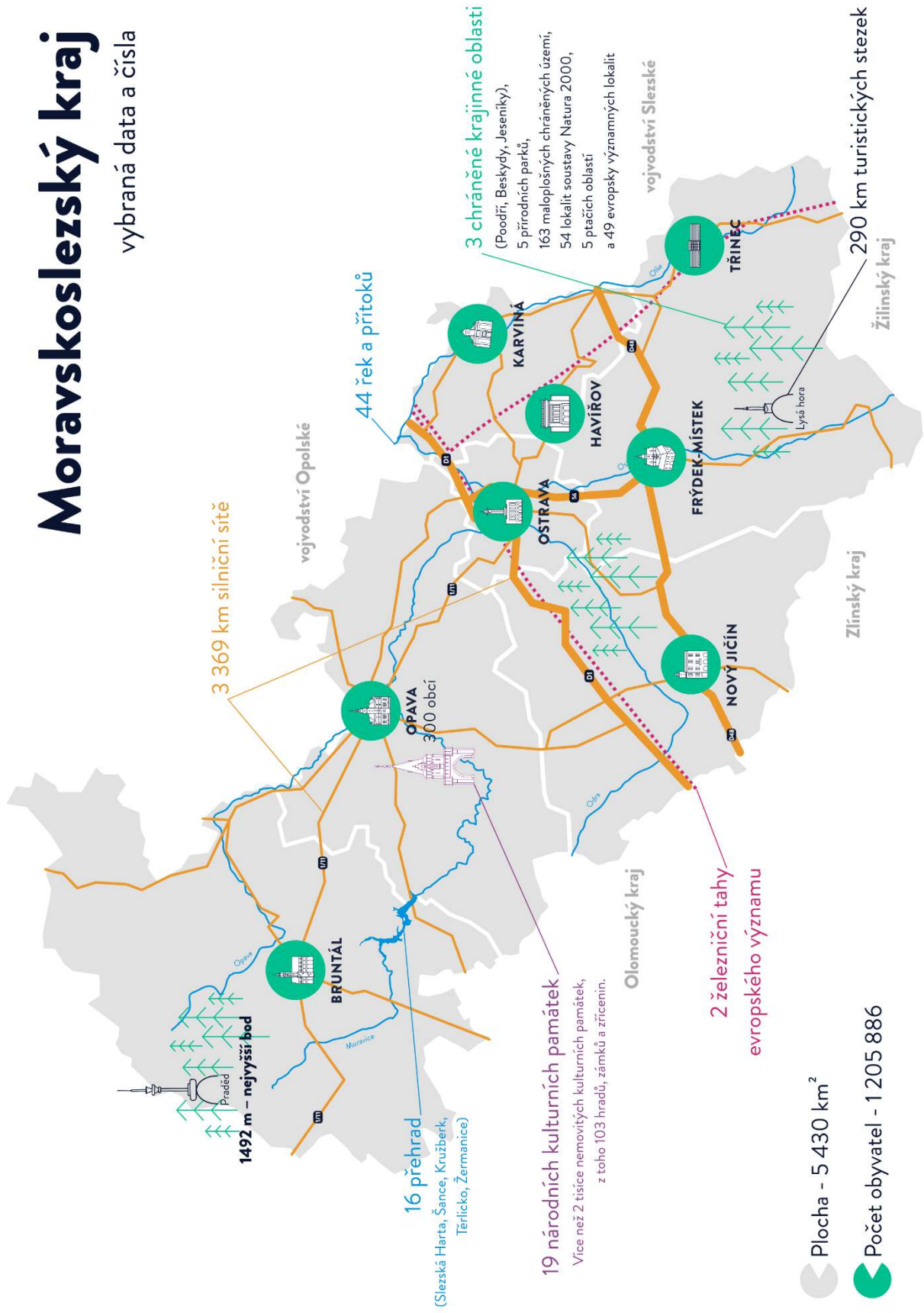
Kraji jako korporaci a úřadu, ve kterém pracují tisíce lidí. Kraj je díky svým příspěvkovým a obchodním organizacím největším zaměstnavatelem v regionu. Rozvíjí podnikání, inovace na trhu práce, chytré technologie a udržitelné nakládání s energiemi, zaměstnává lékaře, hasiče, asistenty v oblasti sociální péče, učitele a řadu odborných pracovníků, kteří hledají a využívají nástroje regionální politiky ke zlepšování kvality života, životního prostředí i prostředí pro podnikání, administrují investice, dotace a žádosti ze strany občanů Moravskoslezského kraje.

Makroekonomický pohled i hlubší pohled do témat spojených s Moravskoslezským krajem se v této Zprávě pokouší všechny tyto tři roviny vnímání kraje reflektovat společně, jako neoddelitelné, vzájemně se ovlivňující a určující pro budoucí rozvoj a plánování společných strategických cílů a opatření v návrhové části Strategie.

Moravskoslezský kraj

vybraná data a čísla

Charakteristické rysy Moravskoslezského kraje

Rozmanitý, razovitý i rozporuplný...

Při snaze výstižně popsat současnou vývojovou fázi Moravskoslezského kraje se dostáváme do potíží. Zřejmě neuděláme chybu, když budeme konstatovat, že Moravskoslezský kraj je rozporuplný. Asi nejrozporuplnější ze všech regionů v České republice. Říkáme-li rozporuplný, neznamena to skvělý a bezproblémový, ale současně ani beznadějný a odsouzený k zániku. Tato rozporuplnost kraje se projevuje nejen na základě objektivní datové analýzy, ale také v pohledu jeho obyvatel a návštěvníků na každodenní život v něm. K přívlastku rozporuplný můžeme dodat ještě rozmanitý a razovitý. Moravskoslezský kraj je zkrátka regionem tří R: rozporuplný, rozmanitý a razovitý. Která z těchto „R“ chceme do budoucna uchovat a prostřednictvím strategie z nich učinit regionální symboly a kterých se chceme zbavit jako nemístných a pozitivní rozvoj zatěžujících?

Když se v České republice vysloví výraz strukturálně postižený region, bez hlubšího přemýšlení nám coby nejtypičtější příklad naskočí Moravskoslezský kraj. Ale je tomu tak opravdu? Jak vůbec charakterizujeme strukturálně postižený region? Sada dat nám neomylně a bez příkras odhalí, že se s regionem „něco děje“; že je vychýlen z rovnováhy. Těmito daty jsou například údaje o demografickém vývoji, stagnaci či divergenci, nízké míře investic nebo vysoké míře dlouhodobé nezaměstnanosti. Indikace strukturálního postižení je též spojena se zastaralou ekonomickou strukturou, nedostatečnou vzdělanostní strukturou či nerozvinutou infrastrukturou. Registrujeme-li větší odchylku mezi průměrnou mzdou a čistým příjmem domácností, nemůžeme hovořit o udržitelné sociální a ekonomické situaci v oblasti trhu práce a životní úrovni. Problémem navíc je, když negativní vývoj těchto ukazatelů probíhá současně u několika z nich; v takovém případě se zvyšuje riziko pasti začarovaného kruhu, z něhož si region již není schopen pomoci vlastními silami.

Co z toho platí pro Moravskoslezský kraj? Hodnotám strukturálního postižení určitě neodpovídá úroveň jeho HDP na obyvatele (obvykle představující komplexní ukazatel ekonomické vyspělosti s reflexí sociálního a environmentálního rozměru). S aktuálními téměř 74 % průměru Evropské unie se pohybuje v rámci České republiky na chvostu první poloviny (když na počátku dekády byl mezi tuzemskými regiony dokonce šestý a v jejím průběhu pak nejhůře devátý ze čtrnácti). Jiné regiony, které jsou rovněž pokládány za strukturálně postižené, jsou na tom řádově hůře. Karlovarský kraj je poslední po celé sledované období (s hodnotou pod 60 % průměru EU); Ústecký kraj na nynější předposlední místo klesl z 11. na počátku dekády a vůči průměru EU je na 65 %. Pokud bychom z tohoto pohledu považovali Moravskoslezský kraj za strukturálně postižený region, jaký přívlastek bychom udělili třem našim regionům na 10.–12. místě zmiňovaného žebříčku?

Druhý pohled je konvergenční a ten už pro Moravskoslezský kraj tak příznivý není; za dosavadní průběh této dekády jediný z regionů soudržnosti NUTS 2 v České republice – Severozápad – nepatrně divergoval (za období 2011–2017 o 0,2 bodu). Všechny ostatní konvergovaly, mezi nimi však nejhůře Moravskoslezsko (jež se za toto období přiblížilo průměru EU o 2,7 bodu). Průměr České republiky činil 6,6 bodu; nejrychleji konvergovala Praha (+12,4 bodu), před Středními Čechami (+9,0 bodu) – tedy regiony patřící do trojice nejbohatších.

Jak je to s ostatními zmíněnými veličinami v případě Moravskoslezského kraje? Opět dosti střídavě oblačno: v nepříznivém smyslu slova vyniká nízká váha malého a středního podnikání a přítomnost přirozeného podnikatelského ducha v regionu, nepříznivá demografická struktura s odlivem mladé produktivní generace a stále značný rozdíl mezi relativně slušnou průměrnou mzdou a celostátně podprůměrným čistým příjmem domácnosti.

Strukturální poruchy však můžeme též „tušit“ prostřednictvím indikátorů včasného varování. Pokud je umíme „správně číst“, naznačují tyto indicie, že se něco nedobrého může stát a že vůči nim nemáme zůstat lhostejní. Uvedme několik příkladů: ekonomický růst je slušný, ale míra investic je nízká a dále se snižuje; dalším příkladem je situace, kdy významný zaměstnavatel uvažuje o přestěhování mimo region či o výrazném omezení výroby, aniž by existovala náhradní alternativa; a konečně, vlivem stárnutí obyvatelstva a vyřizování ubude pracovní síla, ale automatické a robotické provozy nejsou připraveny. Varováním může být i situace, kdy hlavním motivem a záměrem vysokoškolských studentů v regionu je co nejrychleji z něj odejít a pracovně se realizovat mimo něj. Tyto signály nejsou zprvu viditelné ve statistických datech, ale až se v nich projeví, může být pozdě.

Opuštění image uhelného regionu

Některé ze signálů včasného varování sice vhodně pasují na Moravskoslezský kraj, objektivní pozorovatel zvenčí by však současně dodal, že realita je v mnohém lepší než pověst, které se region těší. A to překvapivě i u jeho vlastních obyvatel, kteří na straně jedné k regionu cítí zvláštní vztah hrdosti, a na straně druhé inklinují k poměrně robustnímu a ironickému pochybování o sobě samých. Pohled zvenčí je navíc navzdory skutečnosti stále spojen s výrazem „černá Ostrava“, jako symbolem těžby a těžkého průmyslu, přestože neodpovídá současné situaci.

V územním pohledu totiž Moravskoslezský kraj představuje teritorium zcela rozmanité a různorodé. Je to region, který bezesporu má strukturální poruchy, jejichž náprava je s ohledem na budoucí rozvoj žádoucí. Současně je ale regionem, kde byla nastartována modernizace v podobě technologických parků, výzkumných a inovativních inkubátorů a moderních průmyslových provozů. Zdaleka to není region beznaděje odsouzený k zániku či pomoci zvenčí. Je to region, který by měl dále pracovat na své image a na realizaci spouštěcích projektů, které jej posunou vpřed mezi nejprogresivnější regiony v České republice. Je to region, který by měl v plné míře zhodnotit svůj status uhelného regionu v transformaci a velmi pečlivě a komplexně naplnit obsah svého rozvoje v době post-uhelné.

Zpracování na image znamená uchopení několika regionálně typických a současně významných aktivit s vysokým synergickým efektem. Symbolů, které si každý vnímavý pozorovatel spojí právě s Moravskoslezským krajem. Na jejich naplnění by se měli shodnout všichni regionální klíčoví aktéři. Kraj by měl využít svůj metropolitní charakter a naplnit i přeshraniční, především ekonomický potenciál, zejména vůči Polsku a Slovensku. Region se nevyhne strukturálním změnám; jeho ekonomická závislost na tradičních ekonomických aktivitách a modelu jejich korporátní organizace je patrně největší mezi tuzemskými regiony. Potřeba diverzifikace odvětvové a velikostní je vysoká. Jedná se o možnost, jak se prosadit na vyšších příčkách produkčního hodnotového řetězce.

Strukturální změny vyžadují masivní investice; jejich charakter bude specifický nejen jejich objemovou robustností, ale i odvětvovým zaměřením. Vedle typicky rozvojových investic do moderních technologií vyžaduje region konvergenční a sociálně zaměřená opatření. Sem patří i investice do infrastruktury a jejího fungování (kam je nutné na první místo zařadit urgentní potřebu „rozlétání“ regionálního letiště s potřebou vytvoření rozvojového hubu).

Komplexní obraz ukazuje, že Moravskoslezský kraj má co řešit a zná i hrubé obrysy toho, v čem má toto řešení spočívat. Jejich konkrétní náplň, praktický manuál i implementaci jednotlivých kroků tak, aby se z nich stal ucelený a logicky provázaný systém umožňující regionu stanout mezi evropsky konkurenceschopnými regiony, by měla přinést nová Strategie rozvoje.

Petr Zahradník, ekonomický expert

Jak jsme přistoupili ke zpracování

Příprava Strategie je postavena na několika základních principech, které uplatňujeme v každé realizované aktivitě přípravy Strategie pod hlavičkou #hrajeMSKrajem.

Provázanost se stávajícími koncepcemi a strategiemi

Moravskoslezský kraj jako instituce je od svého vzniku v roce 2000 nositelem či účastníkem přípravy a realizace řady strategií. Vedle strategie regionálního rozvoje stál u zrodu Regionální inovační strategie, Regionálního operačního programu Moravskoslezsko, Marketingové strategie cestovního ruchu, Střednědobého plánu rozvoje sociálních služeb, Zásad územního rozvoje Moravskoslezského kraje, Koncepce rozvoje dopravní infrastruktury a mnoha dalších. V průběhu zpracování na tyto koncepce a strategie navazujeme a vycházíme z nich při formulaci hlavních analytických zjištění i doporučení pro návrhovou část.

Zohlednění existujících příkladů dobré praxe

V rámci krajského úřadu a jeho příspěvkových a obchodních organizací byla v minulých letech realizována řada úspěšných projektů. V analytické části Strategie zohledňujeme existenci těchto příkladů a osvědčených přístupů a využíváme je ke sběru námětů pro implementační plán a komunikaci směrem navenek. V potaz bereme také příklady dobré praxe, které realizovali významní partneři, například města a obce.

Partnerství a spolupráce s klíčovými aktéry

Moravskoslezský kraj vnímáme nejen jako organizaci spojenou s krajským úřadem, ale jako rozmanité území s regionálním systémem vztahů, jehož nedílnou součástí jsou místní samosprávy, ať už jde o statutární města či malé obce, firmy, univerzity či nevládní organizace. V kraji působí řada územních uskupení, pracovních skupin, platforem a sdružení, s jejichž systematickým zapojením počítáme, jelikož se jedná o klíčové aktéry současného rozvoje. Při zpracování využíváme existující partnerství a ustanovené struktury v rámci Regionální stálé konference Moravskoslezského kraje a ITI.

Role zpracovatelského týmu

Naši hlavní rolí v celém procesu je koordinace projektu, která se neobejde bez naslouchání partnerům a hledání kompromisních řešení. Spolupodílíme se na tvorbě konstruktivního prostředí, podporujeme dlouhodobá partnerství a zodpovídáme za kvalitu výstupů. Zapojeným stranám nabízíme záznamy s fotodokumentací o jednotlivých aktivitách na sdíleném úložišti. Jsme připraveni operativně jednat o procesu tvorby se všemi partnery, kteří se na tvorbě Strategie chtějí podílet.

Zapojování veřejnosti a klíčových aktérů do tvorby Strategie

Zapojování klíčových aktérů a veřejnosti do procesu tvorby chápeme jako jednu z klíčových součástí zpracování Strategie. Strategických dokumentů je v Česku a ve světě celá řada. Některé si zasloužily nelichotivé označení, že jsou „do šuplíku“, nebo že je „nikdo nečte“. Aby se Strategie stala realitou, je potřeba, aby její nositel měl jasnou vizi, která je podporována klíčovými aktéry a konzultována s občany. Proto je součástí Strategie komunikační plán, jehož cílem je mimo jiné sdílet s širokou veřejností informace o problémech, úspěších i výzvách, které jsou s krajem spojeny.

Zpracovatelský tým Strategie

Obrázek 1 Vizionářské setkání s klíčovými aktéry regionu o krajských prioritách, zdroj: Moravskoslezský kraj

Obrázek 2 Zapojování veřejnosti do procesu tvorby Strategie na veletrhu Kariéra Plus, zdroj: BeePartner

Struktura analytické části

Analytická část je podklad související se zpracováním Strategie rozvoje Moravskoslezského kraje 2019–2027 (dále jen „Strategie“). Jedná se o střednědobý strategický dokument, který plní podmínky vyplývající ze zákona č. 248/2000 Sb. o podpoře regionálního rozvoje.

Socioekonomická data a informace v analytické části byly vybrány a posouzeny v **šesti prioritních tematických oblastech (klíčových směrech)**:

- Podnikavější a Inovativnější kraj
- Vzdělanější a Zaměstnanější kraj
- Čistější a Zelenější kraj
- Zdravější a Soudržnější kraj
- Propojenější a Chytřejší kraj
- Kulturnější a Atraktivnější kraj

Těchto šest oblastí vyplynulo ze společných jednání s vedením kraje a syntézy prioritních témat uvedených v **relevantních koncepcích a strategických dokumentech** na krajské, národní i evropské úrovni (více viz Přílohy 8 a 9). Jedná se o tyto dokumenty:

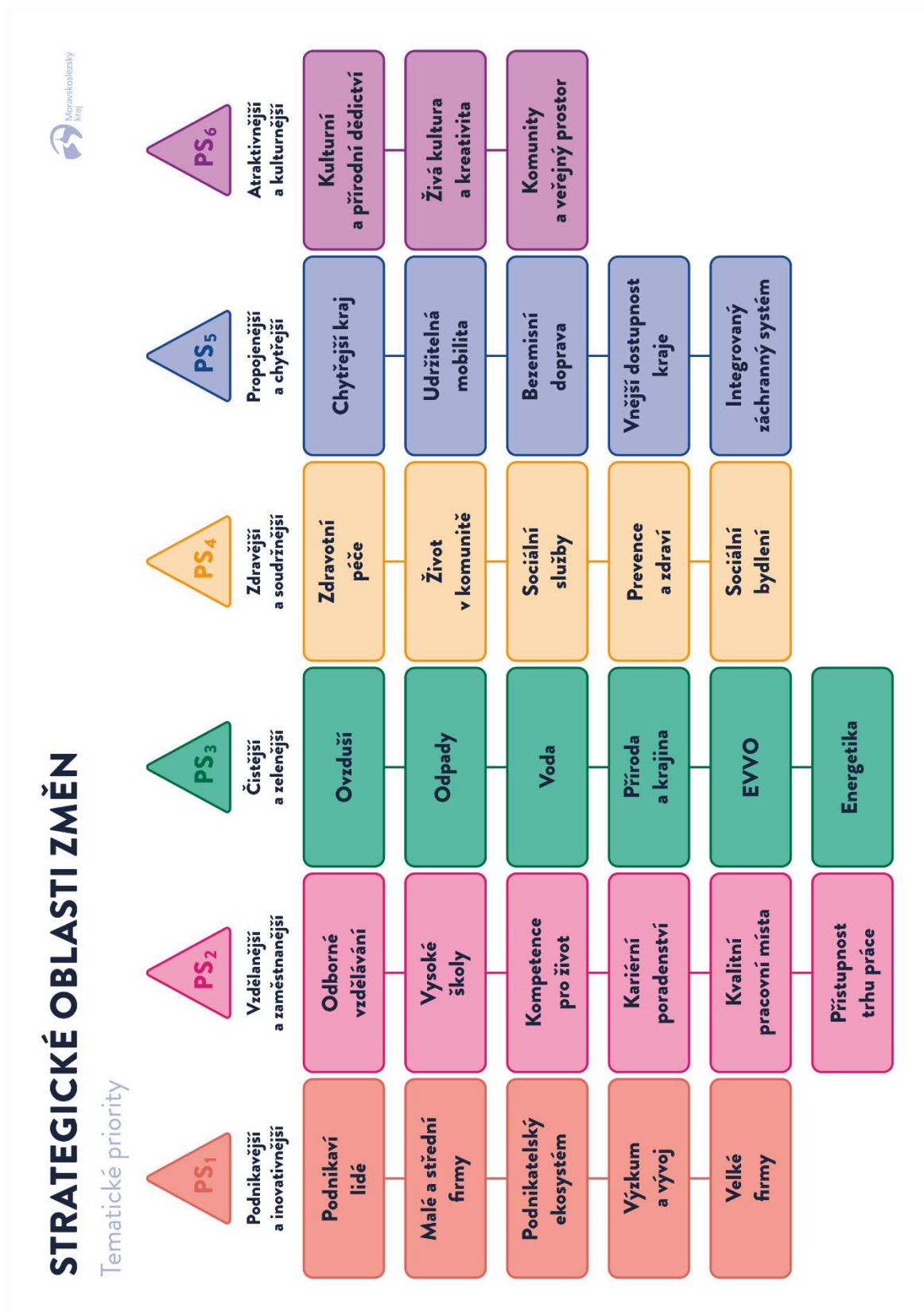
- Vize 2024 - Nová energie pro Moravskoslezský kraj
- Víceletý finanční rámec Evropských strukturálních a investičních fondů pro léta 2021–2027
- Strategie hospodářské restrukturalizace Ústeckého, Moravskoslezského, Karlovarského kraje – Restart
- Strategie ITI Ostravské aglomerace
- Regionální inovační strategie Moravskoslezského kraje 2010–2020
- Návrh Koncepce rozvoje venkova Moravskoslezského kraje
- Strategie regionálního rozvoje 2021+

Pro každou tematickou oblast byla vytvořena **pracovní skupina**, do níž byli nominováni členové z řad expertů, místních klíčových aktérů a zástupců Moravskoslezského kraje a Statutárního města Ostravy. Agenda pracovních skupin se kromě přípravy Strategie zabývá také implementací Strategie hospodářské restrukturalizace Ústeckého, Moravskoslezského, Karlovarského kraje, přípravou a implementací Strategie integrované teritoriální investice Ostravské aglomerace pro programové období 2021–2027 a zaměřením evropské politiky v letech 2021–2027. Seznam členů pracovních skupin je uveden v kapitole Kdo se na strategii podílí.

V každé z pracovních skupin byl nominován garant, s jehož pomocí byly definovány **strategické (klíčové) oblasti změn**. Tyto byly projednány v rámci pracovních skupin. Dále se k nim mohli jejich členové vyjádřit i korespondenčně. Přehled strategických oblastí změn je zobrazen na Obrázek 3. Struktura strategických oblastí změn se odráží také ve struktuře doporučení pro návrhovou část, a předznamenává tak strukturu Strategického rámce v návrhové části Strategie.

Struktura tohoto dokumentu je vedle úvodu, metodologické části, základních informací o kraji a socioekonomického profilu členěna dle výše zmíněných šesti témat do **šesti hlavních kapitol**. Každá kapitola obsahuje zdůvodnění důležitosti daného tématu, hlavní zjištění v dané oblasti a výběr reprezentativních dat, indikátorů a údajů, které mají zásadní význam pro návrhovou část Strategie a návaznou formulaci strategických cílů a opatření. Cílem dokumentu není přinést vyčerpávající souhrn dat, trendů a srovnání, ale poskytnout jejich reprezentativní výběr s cílem přiblížit zajímavosti a trendy i těm, kteří se agendou strategického plánování běžně a do hloubky nezabývají.

Obrázek 3 Přehled strategických oblastí změn, zdroj: BeePartner

Metodika zpracování

Zpracování Zprávy o Moravskoslezském kraji probíhalo v součinnosti s garanty a členy pracovních skupin pro přípravu Strategie, v součinnosti s vedením kraje v rámci Řídící skupiny vedené hejtmánem a v kontinuální koordinaci s vedoucími odborů Krajského úřadu v měsících listopad 2018 až duben 2019.

Jako primární zdroj dat pro Zprávu slouží oficiální zdroje – Územně analytické podklady Moravskoslezského kraje, Český statistický úřad, Ministerstvo práce a sociálních věcí, Český hydrometeorologický úřad apod. Data byla zpracována s ohledem na vývoj v posledních deseti letech, kde to bylo možné, žádoucí nebo relevantní pro interpretaci, byla data doplněna o dlouhodobější vývoj.

Dalším primárním zdrojem byly už existující strategické dokumenty, koncepce, studie a analýzy, které byly v době zpracování Zprávy v platnosti a nahrazovaly svou vypovídací hodnotou nutnost opětovně zpracovávat, vytvářet a interpretovat už popsané a vydiskutované jevy a schválené priority.

V rámci diskuse o struktuře analytické části a prioritních tématech se sešla každá z pracovních skupin minimálně dvakrát, stejně tak Řídící skupina. Hlavní zjištění byla projednána také v rámci vizionářského workshopu za účasti hejtmána Moravskoslezského kraje, zástupců velkých i malých zaměstnavatelů, rektorů univerzit a dalších expertů s významným vlivem na rozvoj regionu.

Zpráva byla sdílena a připomínkována po celou dobu zpracování se zástupci Odboru regionálního rozvoje a s garanty pracovních skupin.

Výstupem pracovních skupin a spolupráce s garanty jsou v každé kapitole za každé prioritní téma Hlavní zjištění, analýza SWOT, klíčové strategické směry (doporučení pro návrhovou část) a strategické oblasti změn.

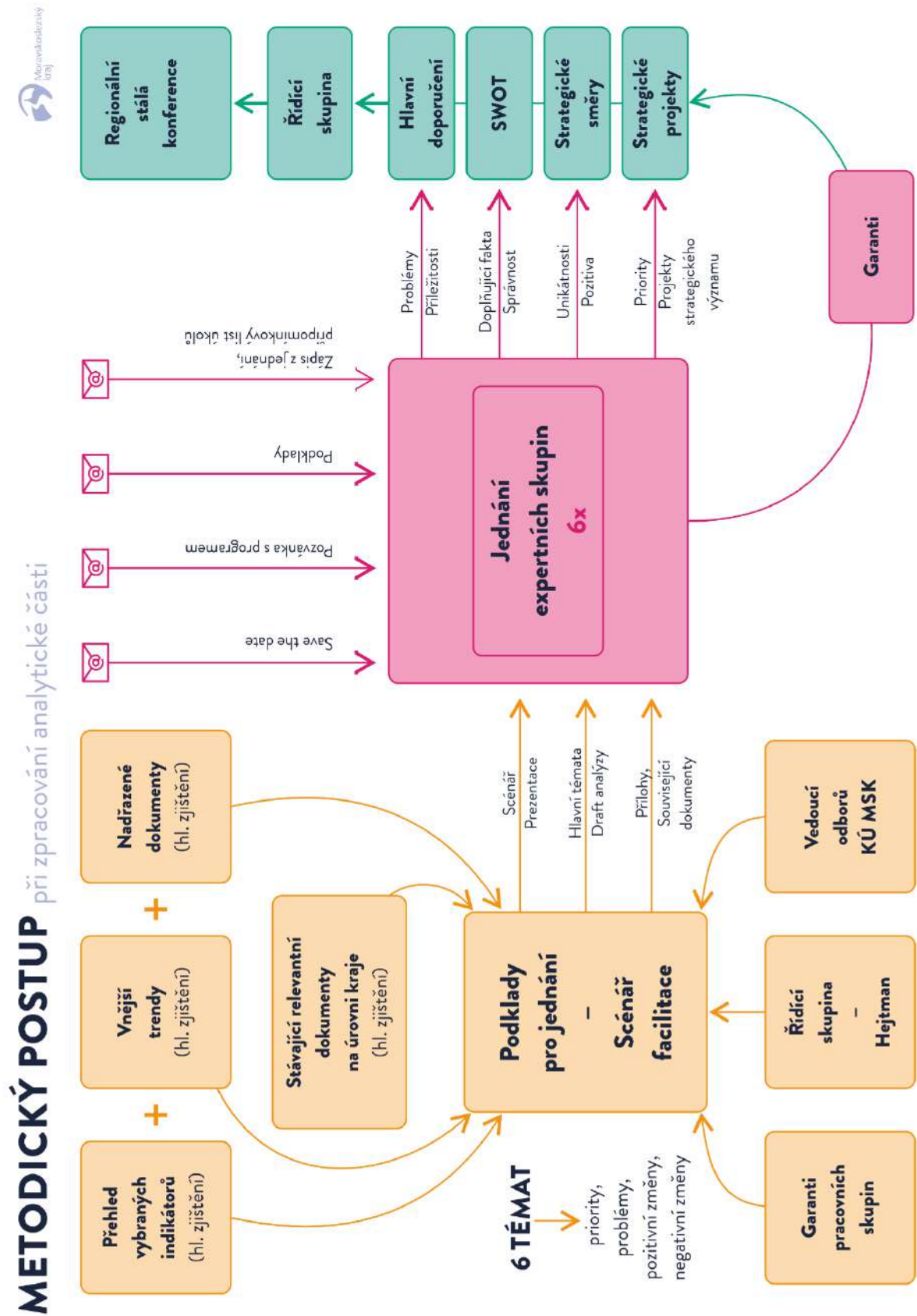
Analytické podklady a sady dat jsou sdíleny na sdíleném úložišti a odkazy na ně jsou součástí příloh tohoto dokumentu, stejně jako seznam relevantních koncepcí a strategických dokumentů využitých při zpracování. Soulad s prioritami nadřazených dokumentů a dokumentů na úrovni kraje je také součástí příloh a byl východiskem a vodítkem při určení struktury a tematického zařazení do pracovních skupin.

Zpráva je uvozena infografickým přehledem socioekonomických ukazatelů a zajímavostí.

Každá kapitola vztahující se k jednotlivým tematickým prioritám obsahuje:

- I. Úvod – proč je téma důležité?
- II. Vzkazy pro hejtmána od studentů středních škol (výběr z diskuzí na středních školách)
- III. Stručná SWOT analýza (silné a slabé stránky, příležitosti a hrozby) pro každou oblast
- IV. Hlavní zjištění v rámci strategické oblasti
- V. Doporučení pro návrhovou část
- VI. Popis nejdůležitějších zjištění
- VII. Mapy, grafy, tabulky

Děkujeme všem zapojeným za spolupráci, pomoc i vedení a navigaci při zpracování.

SOCIOEKONOMICKÝ PROFIL

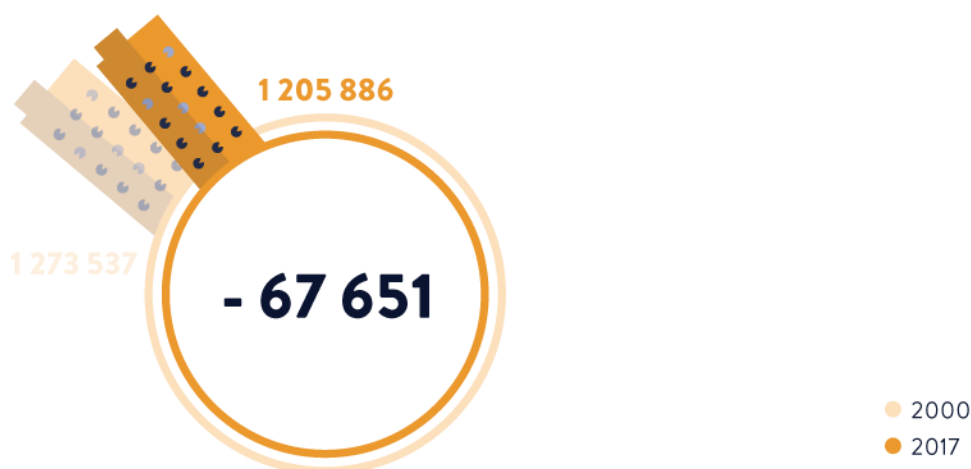
Moravskoslezského kraje

OBYVATELSTVO

► **Pro Moravskoslezský kraj je charakteristická vysoká hustota zalidnění a velká města.**

✓ V roce 2017 se v MS kraji nacházelo 300 obcí, z toho 22 obcí s rozšířenou působností. 6 měst se honosí přívlastkem statutární. 5 z 18 českých měst nad 50 000 obyvatel leží v MS kraji (Ostrava, Havířov, Opava, Frýdek-Místek, Karviná). Po Praze vykazuje MS kraj nejvyšší hustotu zalidnění (222 obyv./km²). (Zdroj: ČSÚ)

► **V kraji ubylo 67 tisíc obyvatel.**

Na konci roku 2017 žilo v MS kraji 1 205 886. Oproti roku 2000 klesl počet obyvatel o 67 651 (-5,3 %). (Zdroj: ČSÚ)

- 49 504

- 18 147

► **V kraji se nerodil dostatek dětí.**

V období let 2000-2017 se v kraji narodilo méně dětí, než zemřelo osob. Celkově klesl počet obyvatel vlivem přirozeného úbytku o 18 147. Rozdíl mezi přistěhoválými a vystěhoválými skončil byl také záporný. Kvůli negativního migračního salda přišel kraj o 49 504 obyvatel. (Zdroj: ČSÚ)

► **Počet mužů a žen je v kraji vyrovnaný.**

V roce 2017 žilo na území kraje 614 543 žen (51 %) a 591 343 mužů (49 %). Ve srovnání s rokem 2000 klesal rychleji počet žen (o 5,7 %) než mužů (o 4,9 %). (Zdroj: ČSÚ)

+ 0,7 %

**OSTRAVA
-MĚSTO**
322 419

+ 2 378

- 11,5 %

KARVINÁ
249 377

- 32 371

- 6,3 %

**FRÝDEK
-MÍSTEK**
213 686

- 14 430

- 2,7 %

OPAVA
176 385

- 4 984

- 5,9 %

**NOVÝ
JIČÍN**
151 566

- 9 582

- 12,4 %

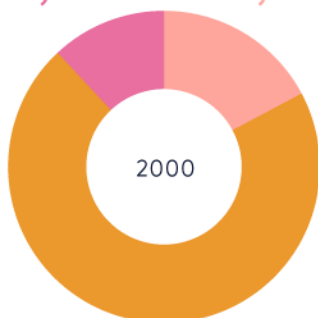
BRUNTÁL
92 453

- 13 061

► **Ostrava-město byl jediným okresem v kraji, v němž vzrostl počet obyvatel.**

V období let 2000-2017 se změna počtu obyvatel v jednotlivých okresech výrazně lišila. Nejvyšší počet obyvatel ztratil okres Karviná (-32 371). V procentních bodech však o více obyvatel přišel okres Bruntál (-12,4 %). Okres Ostrava-město naopak jako jediný zaznamenal mírný nárůst počtu obyvatel (o 2 378 obyvatel, +0,7 %). (Zdroj: ČSÚ)

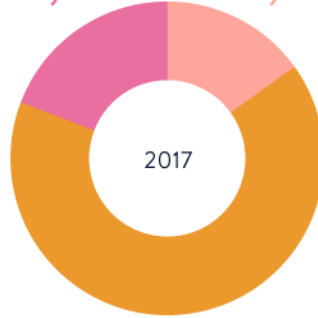
11,9 % **17,2 %**

70,8 %

● 0-14 let
● 15-64 let
● 65+ let

19,2 % **15,1 %**

65,7 %

► **V kraji výrazně přibýlo osob nad 65 let.**

V roce 2017 žilo v MS kraji 182 087 dětí ve věku 0-14 let, 792 722 osob ve věku 15-64 let a 231 077 osob starších 65 let. Zatímco počet osob v prvních dvou kategoriích oproti roku 2000 klesl o 16,6 %, respektive 11,7 %, počet osob v poproduktivním věku narostl o 47,1 %. (Zdroj: ČSÚ)

37,8 let

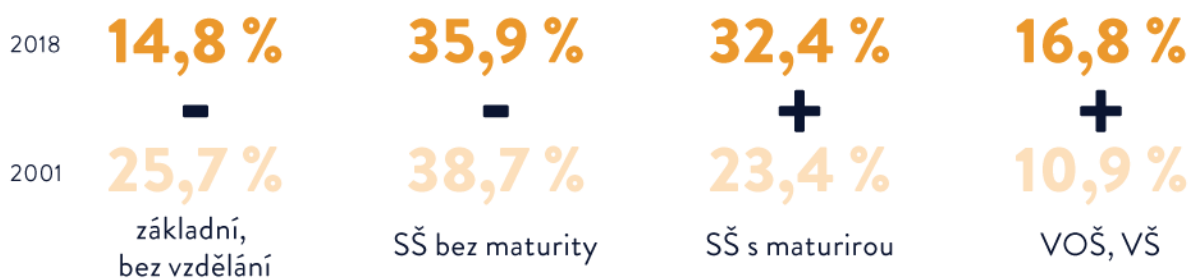
42,5 let

2000

2017

► **Průměrný věk v kraji vzrostl o téměř 5 let.**

Významný nárůst počtu osob starších 65 let a zároveň úbytek počtu osob ve věku 0-64 let v období let 2000-2017 způsobil zvýšení průměrného věku z 37,8 let na 42,5 let. (Zdroj: ČSÚ)

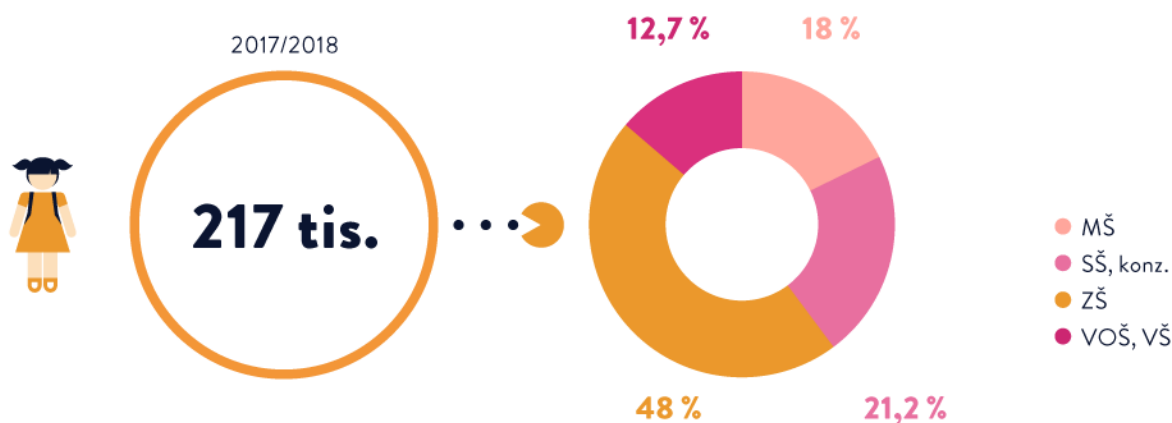

► Vzrostl počet lidí s maturitou a vysokoškolským vzděláním.

V roce 2018 žilo v kraji 16,8 % s VŠ vzděláním (10,9 % v roce 2001). Maturita byla nejvyšším dosaženým vzděláním pro 32,4 % obyvatel kraje.

Ve srovnání s rokem 2001 klesl počet osob s nejvyšším dosaženým základním vzděláním či bez vzdělání, a to z 25,7 % na 14,8 % v roce 2018.

Počet osob se středním vzděláním bez maturity se v období let 2001–2018 výrazně nezměnil (38,7 % v roce 2001, 35,9 % v roce 2018). (Zdroj: ČSÚ)

► V kraji studuje přes 217 tisíc žáků a studentů.

Ve školním roce 2017/2018 navštěvovalo MŠ 39 186 dětí, ZŠ 104 247 dětí, SŠ a konzervatoře 46 175 žáků a VOŠ a VŠ 27 706 studentů.

Na všech stupních škol v kraji studovalo 217 314 žáků a studentů. (Zdroj: MŠMT)

► Cizinci žijící v kraji mají nejčastěji slovenské a polské občanství.

V roce 2017 žilo v MS kraji 26 435 cizinců. Oproti roku 2000 vzrostl počet o 49 % (z 17 864). Nejpočetnější skupinou byli Slováci, jichž v roce 2017 žilo v kraji 8 811. Další v pořadí skončili Poláci (5 462) a Ukrajinci (4 378). (Zdroj: ČSÚ)

HOSPODÁŘSTVÍ

$$\text{HDP}_{\text{MSK 2017}} = \text{HDP}_{1/10 \text{ ČR}} = \text{HDP}_{\text{Estonsko}}$$

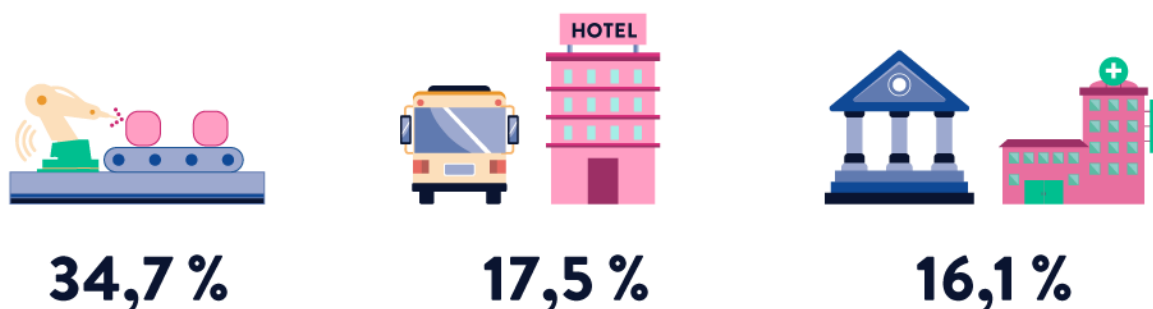
► Desetinu celorepublikového HDP generuje Moravskoslezský kraj.

V roce 2017 činila krajská hodnota HDP 474,307 mld. Kč. Tato hodnota odpovídá 9,38 % celorepublikového HDP, nebo HDP Estonska, které je považováno za technologického tygra Evropy. (Zdroj: ČSÚ, Eurostat)

► Ekonomická úroveň kraje dohání český i evropský průměr.

V roce 2017 činila krajská hodnota HDP na obyvatele 392 827 Kč. Jednalo se o 82,4 % českého průměru a 74 % průměru EU (28 zemí). V roce 2000 přitom krajský HDP dosahoval 77 % průměru ČR a 55 % průměru EU. (Zdroj: ČSÚ, Eurostat)

► Nejvýraznější podíl krajského HDP tvoří zpracovatelský průmysl.

V roce 2017 bylo vytvořeno 34,7 % HDP ve zpracovatelském průmyslu. Následoval obchod, doprava, ubytování a pohostinství s podílem 17,5 % a oblasti veřejné správy a obrany, vzdělávání, zdravotnictví a sociální péče, které tvořily 16,1 % HDP kraje. Průmyslový charakter kraje je patrný ze srovnání s celorepublikovými hodnotami. Podíl zpracovatelského průmyslu byl v roce 2017 o 8 % vyšší než republikový průměr. (Zdroj: ČSÚ)

► Objem přímých zahraničních investic narostl více než pětinasobně.

Od roku 2000 v kraji významně vzrostl objem PZI, a to z 36,8 mld. Kč na 207,1 mld. Kč v roce 2016. Co do celkového objemu i částky přepočtené na obyvatele (171 202 Kč) se Moravskoslezský kraj umístil mezi českými kraji na 3. místě. (Zdroj: ČNB)

+ 50 872

● 2000
● 2017

► V kraji je nejvyšší počet pracovních míst od roku 2000.

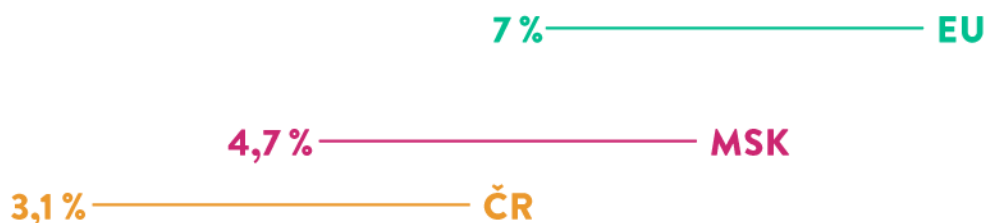
V roce 2017 bylo v Moravskoslezském kraji evidováno 581,4 tis. zaměstnaných. I přes pokles počtu obyvatel vzrostl jejich počet od roku 2000 o 50 872. Jejich počet je nejvyšší od roku 2000. (Zdroj: ČSÚ)

► Míra ekonomické aktivity je nejvyšší za posledních 10 let.

V roce 2017 dosáhla míra ekonomické aktivity v kraji 59,4 %. Ekonomicky aktivních bylo v kraji evidováno 610,2 tis., zatímco ekonomicky neaktivních 417,2 tisíc. V roce 2008 činila míra ekonomické aktivity 57,3 %.

Vzhledem k celkovému úbytku počtu obyvatel došlo k poklesu počtu ekonomicky aktivních (-0,6 %) i neaktivních (-8,8 %).

V mezikrajském srovnání je míra ekonomické aktivity stále podprůměrná (60,2 % v roce 2017). (Zdroj: ČSÚ)

► Nezaměstnanost dosáhla v roce 2018 rekordně nízké hodnoty.

V roce 2018 činil podíl nezaměstnaných v Moravskoslezském kraji 4,7 %. Jedná se o nejnižší hodnotu v období 2005-2018, ve kterém pro tento ukazatel existují údaje. V mezikrajském srovnání se sice jedná o nejhorší výsledek (3,1 % v ČR), přesto je o 2,3 % lepší než průměr EU (28 zemí).

(Zdroj: ČSÚ, Eurostat)

► V MS kraji se nedaří snižovat podíl dlouhodobě nezaměstnaných.

I přes výrazný pokles nezaměstnanosti a růst míry ekonomické aktivity byl podíl dlouhodobě nezaměstnaných v roce 2017 nejvyšší mezi kraji (43 %). Republikový průměr přitom činil 34 %. (Zdroj: ČSÚ)

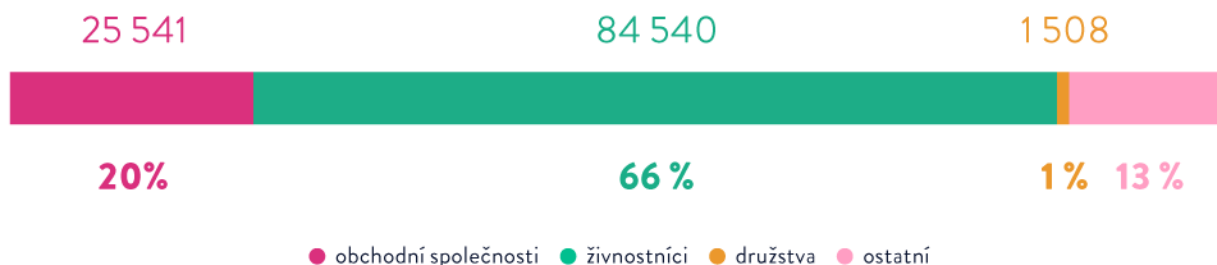
► Za 10 let vzniklo v oblastech IT a výroby aut přes 14 000 nových pracovních míst.

V roce 2008 pracovalo ve firmách s 26 a více zaměstnanci 4 614 osob v informačních a komunikačních činnostech a 18 458 ve výrobě motorových vozidel. V roce 2018 vzrostl jejich počet na 5 472, respektive 31 826. Celkem tak v těchto dvou odvětvích bylo registrováno 37 298 zaměstnaných. Jejich podíl na celkové zaměstnanosti ve firmách s 26 a více zaměstnanci dosáhl 12,74 %, čímž vyrovnal podíl počtu zaměstnaných v oblasti zpracování kovů (12,79 % v roce 2018). (Zdroj: MPSV)

► Za posledních 5 let vzrostla reálně průměrná hrubá měsíční mzda o 17,9 %.

V roce 2018 činila průměrná hrubá měsíční mzda v kraji 28 801 Kč, což odpovídá 90,3 % republikového průměru. Od roku 2013 vzrostla nominální průměrná mzda o 25,0 %. Po odečtení inflace činil reálný nárůst 17,9 %. (Zdroj: ČSÚ)

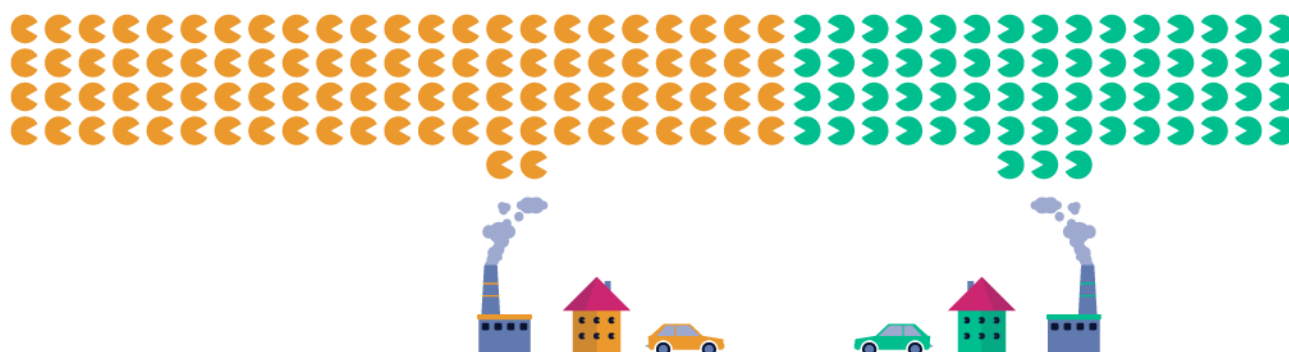

► V kraji narůstá počet obchodních společností a družstev, v mezikrajském srovnání je počet ekonomických subjektů na obyvatele nízký.

V roce 2017 působilo v MS kraji 127 794 ekonomických subjektů se zjištěnou aktivitou. V přepočtu na 1 000 obyvatel jich bylo v MS kraji 106, zatímco republikový průměr dosahoval hodnoty 139 (zejména z důvodu nadměrné hodnoty v Praze). Z celkové počtu ekonomických subjektů rostl v období 2010-2017 zejména počet obchodních společností (o 37,0 %) a družstev (o 6,7 %). (Zdroj: ČSÚ)

ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ

- 35 %

● 2008 ● 2017

● = 1 tis. tun tuhých znečišťujících látek

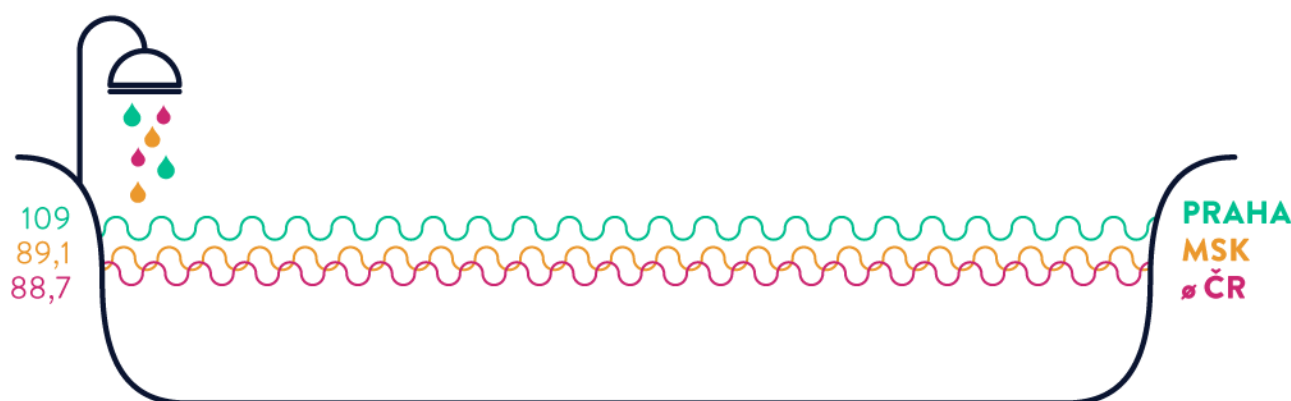
► Od roku 2008 kleslo množství tuhých znečišťujících látek o téměř 35 %.

V roce 2017 činily emise tuhých znečišťujících látek 6,3 tis. tun. Jejich hlavním zdrojem bylo vytápění malých domácností. Na znečištění se významně podílely také doprava a průmyslové provozy včetně přeshraničního přenosu z Polska. Objem emisí CO se naopak zvýšil, a to zejména kvůli velkým průmyslovým a energetickým provozům. (Zdroj: ČHMÚ)

► Největší emisní zátěž je v okresech Ostrava-město, Frýdku-Místku a Karviné.

Oblast ostravské aglomerace je územím s nejzatíženějším životním prostředím v ČR, přestože se díky útlumu výroby, používání šetrnějších technologií a velkým investicím do environmentálních opatření situace postupně zlepšuje. V roce 2017 došlo k překročení imisního limitu pro alespoň jednu znečišťující látku na 69,7 % území kraje. Při zahrnutí přízemního ozonu se dokonce jednalo o 91,9 % území.

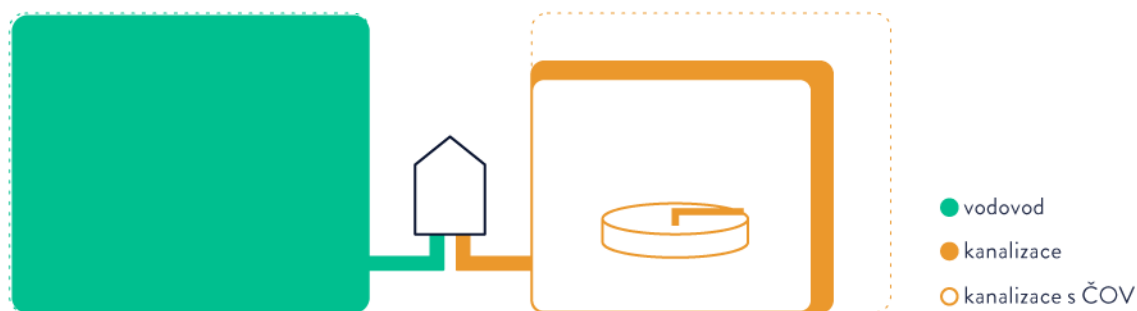
(Zdroj: Zpráva o životním prostředí v Moravskoslezském kraji, 2017)

► Obyvatel kraje spotřebuje průměrně 89,1 litrů pitné vody za den.

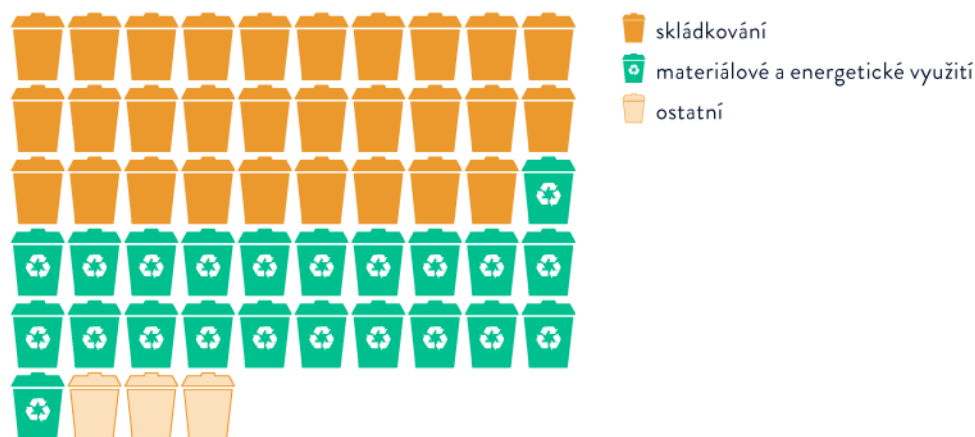
Toto množství odpovídá 446 sklenicím o objemu 200 ml. Krajská hodnota převyšuje celorepublikový průměr, který činí 88,7 l. Pitné vody se v kraji v roce 2017 vyrobilo 75 880 tis. m³, což MS kraj staví v republikovém srovnání na 2. místo po Praze.

Objem vyrobené vody by vyplnil letní koupaliště v Ostravě 989krát. (Zdroj: ČSÚ)

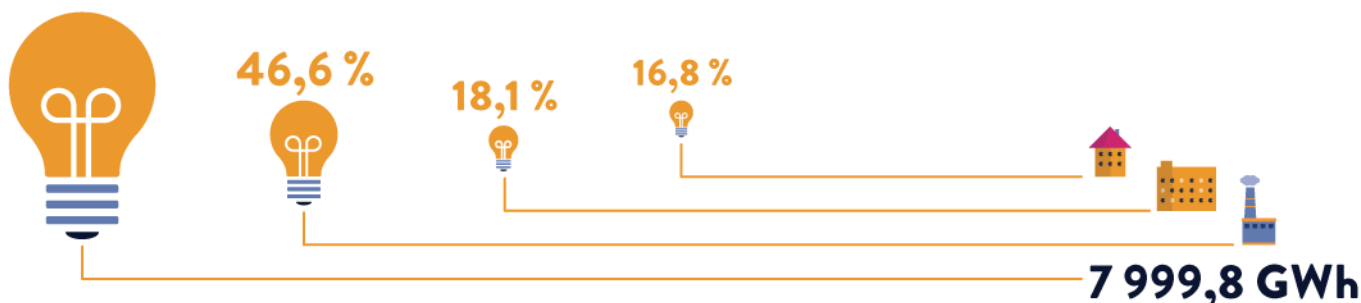
► **Veřejný vodovod využívá až na výjimky každý, ke kanalizaci a ČOV jsou připojeni 4 z 5 obyvatel kraje.**

Moravskoslezský kraj díky centralizovanému charakteru osídlení (zejména na Ostravsku) vyniká v dostupnosti připojení k veřejnému vodovodu, které v roce 2017 činilo 99,9 %. Podíl obyvatel připojených ke kanalizaci v roce 2017 dosahoval 83,8 %. Připojení na kanalizaci zakončenou ČOV je v kontextu ČR mírně podprůměrné a činilo 78,6 %. (Zdroj: Zpráva o životním prostředí v Moravskoslezském kraji, 2017)

► **Obyvatel kraje vyprodukuje průměrně 536,7 kg komunálního odpadu za rok, dále je využito jen 41 %.**

V roce 2017 se v MS kraji vyprodukovalo 647 247 t komunálního odpadu. Průměrně tak na jednoho obyvatele připadalo 536,7 kg. Nejčastějším způsobem nakládání s komunálním odpadem bylo skládání (54,4 %). Materiálově bylo využito 38,6 % komunálního odpadu, energeticky 2,5 %. (Zdroj: VISOH)

► **Moravskoslezský kraj má nejvyšší spotřebu elektrické energie v ČR.**

V roce 2017 dosáhla spotřeba 7 999,8 GWh, což je o 3,2 % méně než v roce 2001. Největší podíl spotřeby vzhledem k průmyslovému charakteru Moravskoslezského kraje zaujímal průmysl, a to 46,6 %, tj. 3 730,1 GWh, následovaný obchodem, službami, školstvím a zdravotnictvím (18,1 %, tj. 1 446,9 GWh) a domácnostmi (16,8 %, tj. 1 342,9 GWh). (Zdroj: Zpráva o životním prostředí v Moravskoslezském kraji, 2017)

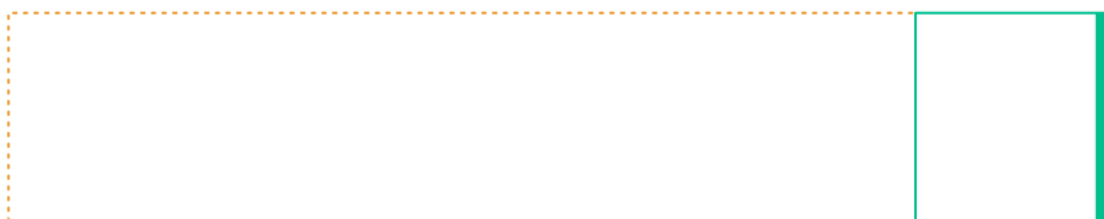
2000

2017

► Objem vytěženého uhlí v kraji poklesl o 69,6 %.

V období 2000–2017 objem těžby černého uhlí v kraji klesal. V roce 2017 ho bylo v kraji vytěženo 4,9 mil. t, což je o 69,6 % méně než v roce 2000. V roce 2017 činila plocha dotčená těžbou v Moravskoslezském kraji 12 421,7 ha, což odpovídá 2,3 % rozlohy kraje. Na dalších 671,5 ha půdy byly rozpracovány rekultivace a 2 607,0 ha půdy již rekultivací prošlo. (Zdroj: Zpráva o životním prostředí v Moravskoslezském kraji, 2017)

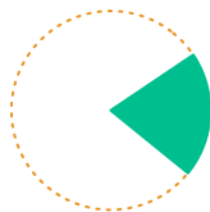

○ CHKO
● maloplošná

► Zvláště chráněná území tvoří téměř pětinu rozlohy kraje.

Na území kraje se nachází 3 chráněné krajinné oblasti o rozloze 94 083 ha (17,3 % území kraje) a 163 maloplošných chráněných území zaujímajících 8 404 ha. Rozloha všech zvláště chráněných území, bez započítání překryvů, činila v roce 2017 97,1 tis. ha, tj. 17,9 % kraje. Na území Moravskoslezského kraje bylo do roku 2017 vyhlášeno 5 přírodních parků s rozlohou 69,8 tis. ha.

(Zdroj: Zpráva o životním prostředí v Moravskoslezském kraji, 2017)

○ zemědělská půda celkem
● ekologické zemědělství

► Více než pětina zemědělské půdy v kraji je obhospodařována ekologicky.

55,8 tis. ha zemědělské plochy bylo v roce 2017 obhospodařováno ekologicky (20,4 %).

Na území kraje se nacházelo 404 ekofarem a 40 výrobců biopotravin. (Zdroj: Zpráva o životním prostředí v Moravskoslezském kraji, 2017)

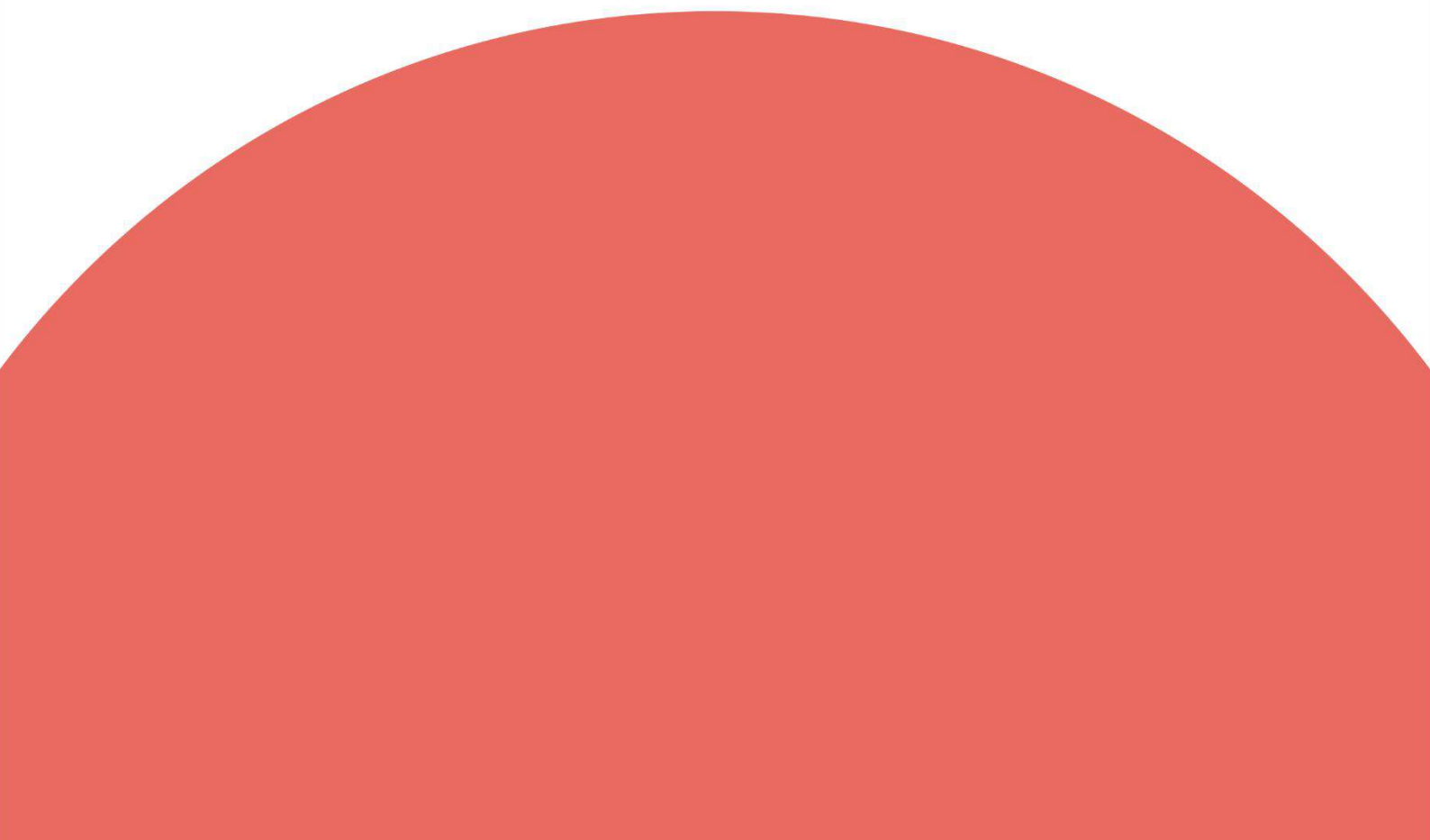

► Investice do životního prostředí převyšují republikový průměr.

V období let 2013–2017 bylo na ochranu ŽP v kraji investováno 23,86 mld. Kč. Jednalo se o 15 % takto investovaných prostředků v České republice. (Zdroj: ČSÚ)

PODNIKAVĚJŠÍ A INOVATIVNĚJŠÍ KRAJ

Proč je téma důležité

Podnikání a inovace jsou základními stavebními kameny kvality života v jakémkoliv regionu. Většina lidí ke spokojenému životu potřebuje naplňující práci. Přejí si, aby jim tato práce přinášela stabilní příjem. Aby tento příjem byl dostatečný na pokrytí nutných výdajů, vytváření úspor na horší časy nebo důchod, a ještě aby něco zbylo. Podnikání a inovace významně přispívají k tomu, aby co nejvíce lidí dosáhlo na tuto úroveň hospodářské prosperity.

Náš kraj v tomto ohledu prošel v posledních třech dekadách mnoha proměnami. Některé byly velmi náročné a vedly u mnoha obyvatel k poklesu životní úrovně. U některých se jednalo o pokles reálný. U jiných byl pokles „pouze“ vnímaný a byl vztahován vůči rostoucí životní úrovni některých lidí v okolí. Došlo také k zániku či poklesu významu řady velkých firem. S tím se rozšířil pocit nejistoty a ohrožení ve smyslu uplatnitelnosti na stále rychleji se měnícím trhu práce v kraji i celé ČR.

Bránit se přicházejícím změnám či ohlížet se k minulé slávě velkých, ale dnes nevzkvétajících firem, k požadované prosperitě nepovede. Zrychlující technologický pokrok a stále propojenější svět je doširoka otevřen lidem s podnikavým duchem. Lidem schopným nacházet inovativní řešení mnoha nových i tradičních potřeb společnosti. Tito lidé vytvářejí nové úspěšné firmy, z nichž se stávají noví velcí zaměstnavatelé nabízející výše popsaný typ pracovních míst.

Vzkazy pro hejtmana od studentů středních škol

„Ocenila bych větší podporu ambiciózních lidí. Víím, že existují instituce na to zaměřené, ale poptávka je větší a není dostatečná informovanost.“

„Potřebujeme další příležitosti pro mladé lidi, kteří přicházejí s něčím novým a chtějí něco změnit.“

„Kreativní a ambiciózní lidé mají vysoké ambice a hledají lepší příležitosti, protože se chtějí ve svém oboru proslavit.“

„Myslím si, že by se mohl kraj zaměřit na inženýrství celkově. Náš kraj byl vždy těžký a technický, měli bychom v tomto pokračovat.“

„Větší podpora malých podnikatelů i mimo Ostravu.“

„Více pracovních příležitostí.“

„Kraj by měl být atraktivní pro technologické firmy.“

„Mělo by se méně zaměřovat na průmysl a více na podporu malých podnikatelů.“

„Vadí mi, že v kraji chátrají budovy, které nejsou obydlené, a že se s nimi nic neděje. Proč je nevyužít na kanceláře?“

„Projekty, které podpoří mladé začínající podnikatele s jasnou vizí a myšlenkou, jelikož velké firmy = velká zátěž pro životní prostředí.“

Hlavní zjištění

- **EKONOMIKA KRAJE V RÁMCI ČR MÍRNĚ DIVERGUJE, PŘESTO DLOUHODOBĚ ROSTE A SPOLU S REKORDNĚ NÍZKOU NEZAMĚSTNANOSTÍ VYTVÁŘÍ POTENCIÁL K ZAKLÁDÁNÍ NOVÝCH FIREM**
- **EKONOMICKÁ VÝKONNOST KRAJE SE PŘIBLIŽUJE PRŮMĚRU EU, ROSTE JEHO KONKURENCESCHOPNOST**
- **KRAJSKÉ HOSPODÁŘSTVÍ PROCHÁZÍ RESTRUKTURALIZACÍ, NARŮSTÁ PODÍL AUTOMOBILOVÉHO PRŮMYSLU A INFORMAČNÍCH TECHNOLOGIÍ**
- **ROZVÍJÍ SE NOVÉ OBORY S VYSOKOU PŘIDANOU HODNOTOU**
- **INTENZITA PODNIKÁNÍ JE PODPRŮMĚRNÁ, OVLIVŇUJE JI TRADICE VELKÝCH PODNIKŮ**
- **ZVYŠUJE SE DYNAMIKA ZAKLÁDÁNÍ NOVÝCH FIREM, ROZŠIŘUJE SE ZÁZEMÍ PRO ZAČÍNÁJÍCÍ PODNIKATELE**
- **KRAJ ZAOSTÁVÁ V INOVAČNÍ VÝKONNOSTI, K ROZVOJI PODNIKOVÝCH VaV KAPACIT SILNĚ PŘÍSPÍVAJÍ ZAHRANIČNÍ FIRMY**

Hrubý domácí produkt, ať už v celkovém objemu či v přepočtu na obyvatele, sice roste, ale pomaleji než v hlavním městě Praze nebo Středočeském a Jihomoravském kraji. Krajský HDP se v období 2013–2017 od průměru ČR vzdaloval, a to zejména z důvodu dynamického růstu ekonomické výkonnosti hlavního města Prahy. Přesto kraj od roku 2000 vykazuje pozitivní nárůst HDP na obyvatele ve vztahu k průměru EU. V roce 2017 se podíl HDP na obyvatele k průměru EU ustálil na 74 %. Zároveň bylo Moravskoslezsko jediným regionem soudržnosti v ČR, který zaznamenal mezi lety 2010 a 2016 výraznější posun v měření indexu regionální konkurenceschopnosti.

Kraj se řadí k nejprůmyslovějším regionům v ČR. Na tvorbě HDP se průmysl podílel v roce 2017 41,7 %. Pokračuje dlouhodobá proměna hospodářské struktury regionu. Tradiční hutnictví a navazující obory zůstávají významné, jejich růstový potenciál je omezený a probíhá hledání nových oblastí podnikání s vyšší přidanou hodnotou. Hlavním tahounem růstu přidané hodnoty a exportu jsou automobilový průmysl, IT a nově se etabloující obory průmyslu i služeb.

V kraji je v celorepublikovém srovnání druhý nejnižší počet ekonomických subjektů na 1 000 obyvatel. Nízká podnikavost je do značné míry dána historickým vývojem regionu, silnou zaměstnaneckou tradicí ve velkých podnicích těžkého průmyslu a nízké ochotě i nedostatku kompetencí velkého podílu obyvatel začít samostatně podnikat. Přesto lze v pětiletém období 2014–2018 pozorovat rostoucí tendenci počtu ekonomických subjektů se zjištěnou aktivitou, zejména obchodních společností, ale i živnostníků. Nejméně podnikatelských subjektů na počet obyvatel je v obcích na Karvinsku, Orlovsku, Havířovsku a Bohumínsku. V kraji přetrvávají a narůstají ekonomické a společenské rozdíly mezi úspěšně se rozvíjejícími a zaostávajícími mikroregiony.

V hodnocení inovační výkonnosti patří kraj v celoevropském srovnání mezi průměrně (moderate) výkonné regiony. Intenzita technických inovací v kraji je vedle Karlovarského a Jihočeského kraje nejnižší v ČR. Kraj vykazuje slabší výkonnost v oblasti vytváření a ochrany duševního vlastnictví. Rovněž zaostává v exportní výkonnosti, stejně jako v uvádění nových inovativních výrobků na trh. Podprůměrné v republikovém srovnání jsou i výdaje veřejného sektoru na výzkum a vývoj. Výzkumné a vývojové aktivity v podnicích jsou taženy zejména velkými firmami s mezinárodním působením.

Manažeři inovačních firem kladně hodnotí kvalitu života v kraji. Pozitivně hodnocena je především dostupnost horských oblastí, kulturní a sportovní vyžití, zdravotní péče, podmínky pro rodinný život, bydlení a možnost udržování rovnováhy mezi časem tráveným v práci a jinými aktivitami (work-life balance).

Doporučení pro návrhovou část

1 Podnikaví lidé

- Rozšířit systematickou podporu podnikavosti a podnikatelské gramotnosti v rámci všech stupňů vzdělávání
- Zlepšit image podnikání mezi obyvateli jako společensky prospěšné a záslužné činnosti

2 Vznik a růst firem

- Zvýšit intenzitu vzniku nových firem v kraji
- Kontinuálně rozvíjet manažerské kompetence majitelů malých a středních firem a manažerů firem
- Podpořit využití nových technologií v malých a středních firmách
- Zvýšit internacionalizaci malých a středních firem
- Zvýšit nabídku podnikatelských nemovitostí

3 Podnikatelský a inovační ekosystém

- Posílit spolupráci mezi firmami vedoucí k nové přidané hodnotě ze spolupráce
- Rozšířit a více zužitkovat spolupráci firem se strategickými partnery veřejného sektoru
- Identifikovat oblasti strategické specializace a v nich rozvíjet sdílenou infrastrukturu posilující konkurenční výhody místního podnikatelského prostředí

4 Výzkum a vývoj

- Zvýšit vzájemné přínosy ze spolupráce firem a veřejných výzkumných organizací
- Identifikovat a podpořit excelenci ve výzkumu
- Vytvořit a nabídnout nové vzdělávací programy reagující na nové globální společenské výzvy
- Všeestranně rozvinout třetí roli univerzit

5 Velké firmy

- Zapojit úspěšné velké firmy do realizace Strategie rozvoje Moravskoslezského kraje 2019–2027
- Nově zacílit a zlepšit služby after-care s důrazem na růst přínosů přímých zahraničních investic pro region

Stručná analýza SWOT – Podnikavější a inovativnější kraj

Silné stránky (S)	Slabé stránky (W)
• Průmyslová tradice projevující se technickou kreativitou. • Výhodný poměr ceny a kvality technicky kvalifikovaných odborníků. • Přítomnost tradičních i mladých technologických firem s celosvětovým významem. • Vysoká poptávka po kvalifikovaných zkušených zaměstnancích. • Třetí největší koncentrace IT specialistů v České republice. • Intenzivní rozvoj podpůrné inovační infrastruktury. • Růst kapacit vědy a výzkumu v podnikovém sektoru. • Výzkumná centra s potenciálem nadnárodního významu, např. IT4Innovations, ENET. • Nemalá část úspěšných rodáků zvažuje návrat.	• Silný pokles počtu studentů vysokých škol v Moravskoslezském kraji. • Odliv talentovaných a kvalifikovaných pracovníků z kraje („brain drain“). • Relativně nízká intenzita podnikání. • Negativní image kraje. • Nedostatečně rozvinuté netechnické kompetence. • Nízká inovační poptávka firem v segmentu high-tech inovací. • V oblasti veřejného výzkumu-nedostatečná internacionalizace a absence kritické masy pro mezinárodní kvalitu. • Neefektivita ve strategickém řízení veřejných výzkumných organizací. • Omezený potenciál komercializace výsledků výzkumu
Příležitosti (O)	Hrozby (T)
• Zájem zahraničních firem o rozvoj VaV kapacit • Kolokace výrobních závodů dodavatelů. • Re-industrializace s využitím digitalizace • Růst poptávky na východních trzích • Zájem talentovaných lidí z ciziny o práci/kariéru v České republice. • Nové obchodní příležitosti spojené se stříbrnou ekonomikou. • Využití příležitostí, které přináší nové technologie, např. environmentální technologie, IT. • Vstup do Eurozóny. Komunitární programy.	• Růst intenzity bariér mezinárodního obchodu • Růst politické nestability • Ztráta důvěry občanů v politické rozhodování. • Růst vlivu skrytých zájmových skupin. • Složitý a nestabilní regulační rámec pro podnikání. • Rostoucí konkurence zemí s nižšími cenami vstupů. • Demografické stárnutí populace kraje • Absence reformy vzdělávání • Důsledky změn klimatu

Podrobná verze této analýzy se nachází v příloze.

Podoba krajské ekonomiky v českém kontextu

Krajská ekonomika roste, přesto zaostává za průměrem České republiky

Ekonomická výkonnost kraje je v přepočtu na obyvatele pod průměrem České republiky (82,4 % v roce 2017). Rozdíl v ekonomické výkonnosti kraje a ČR se oproti roku 2000 snížil. V období 2012–2017 však hodnoty krajského HDP vůči celorepublikovým hodnotám divergovaly. Krajské hospodářství si nadále udržuje průmyslový charakter, těžký průmysl však postupně nahrazuje výroba motorových vozidel a jejich součástí, informační technologie a nové průmyslové obory.

82,4 %

**činí úroveň HDP
na obyvatele
vůči průměru ČR**

Hrubý domácí produkt, ať už v celkovém objemu či v přepočtu na obyvatele, sice roste, ale pomaleji než v hlavním městě Praze nebo Středočeském a Jihomoravském kraji. Kraj se s ohledem na dynamiku růstu HDP hlavního města v pětiletém období 2013–2017 od průměru ČR vzdaloval (Graf 1). HDP na obyvatele v kraji činil v roce 2017 392 827 Kč, což odpovídá 82,4 % průměru ČR (Graf 2). HDP vztahený na jednoho zaměstnance dosáhl v roce 2017 úrovně 833,3 tis. Kč, tedy 88,3 % průměru ČR.

41,7 %

**HDP kraje tvoří
průmyslová
výroba**

Kraj se řadí k nejprůmyslovějším regionům v České republice. Na tvorbě HDP se průmysl podílel v roce 2017 41,7 % (Obrázek 4). Ke klíčovým odvětvím patří hutnictví a výroba kovů a strojírenství, přičemž v posledních přibližně 10 letech se každoročně zvyšuje podíl automobilového průmyslu (jak na zaměstnanosti, tak na tržbách a investicích). Zpracovatelský průmysl dává práci téměř 30 % všech zaměstnaných v kraji a tento podíl je v porovnání s ČR nadprůměrný. Ekonomickou základnu regionu nicméně stále tvoří firmy, které až na výjimky vytvářejí výrobky a služby s nízkou přidanou hodnotou.

**Rizika
koncentrace
velkých
průmyslových
podniků**

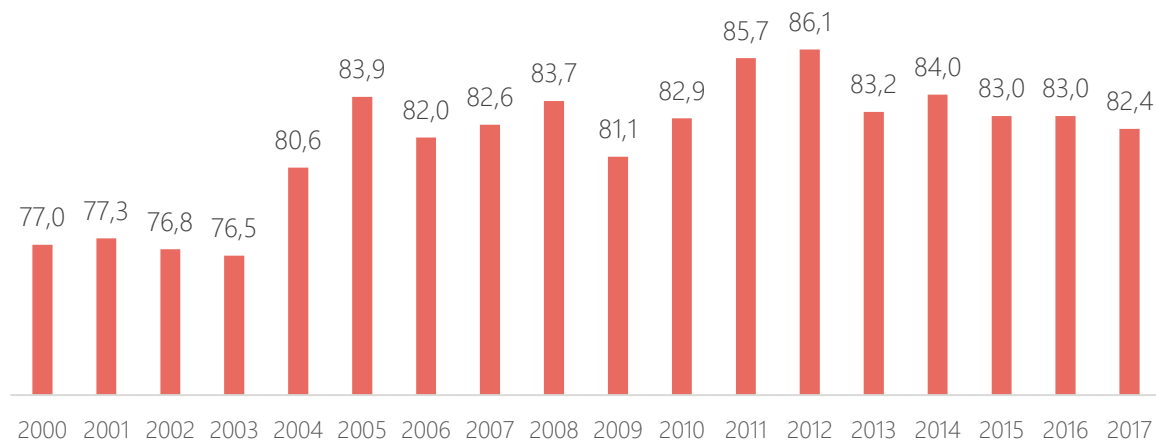
Z pohledu dlouhodobé perspektivy může představovat riziko koncentrace velkých podniků v tradičních odvětvích či odvětví automobilovém výroby, jež jsou citlivější na vývoj cen na trhu. Rizikem je také hospodářství málo orientované na znalostně a kvalifikačně náročnější podnikatelské aktivity. Vývoj krajského hospodářství tak mohou ovlivnit problémy velkých zaměstnavatelů. Negativní vliv této koncentrace spočívá i ve zhoršené kvalitě životního prostředí a nižší atraktivitě bydlení.

**Nejnižší
nezaměstnanost**

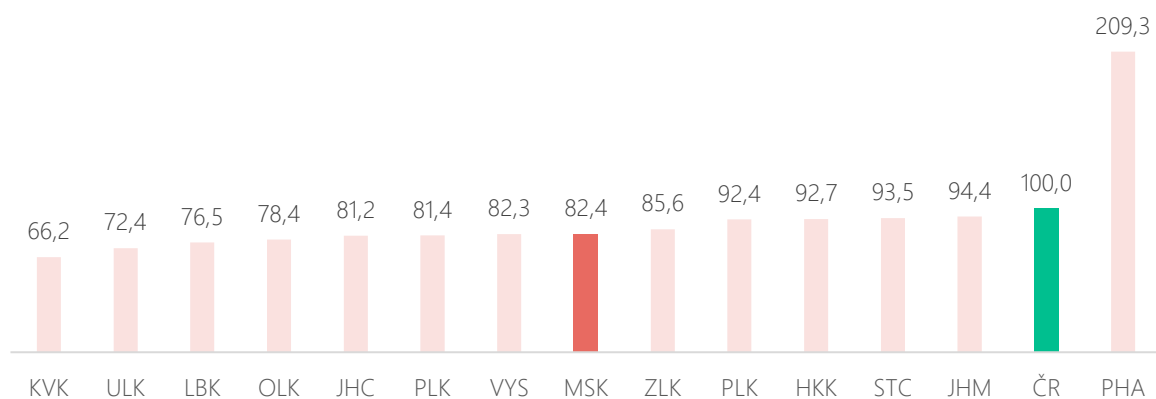
Míra nezaměstnanosti je v Moravskoslezském kraji nejnižší od roku 2000. Zatímco v roce 2000 dosahovala 14,3 %, v současnosti dosahuje 4,7 %. (Graf 19) Územní rozdíly v nezaměstnanosti jsou v kraji velké – podrobně viz kapitola Vzdělanější a zaměstnanější kraj.

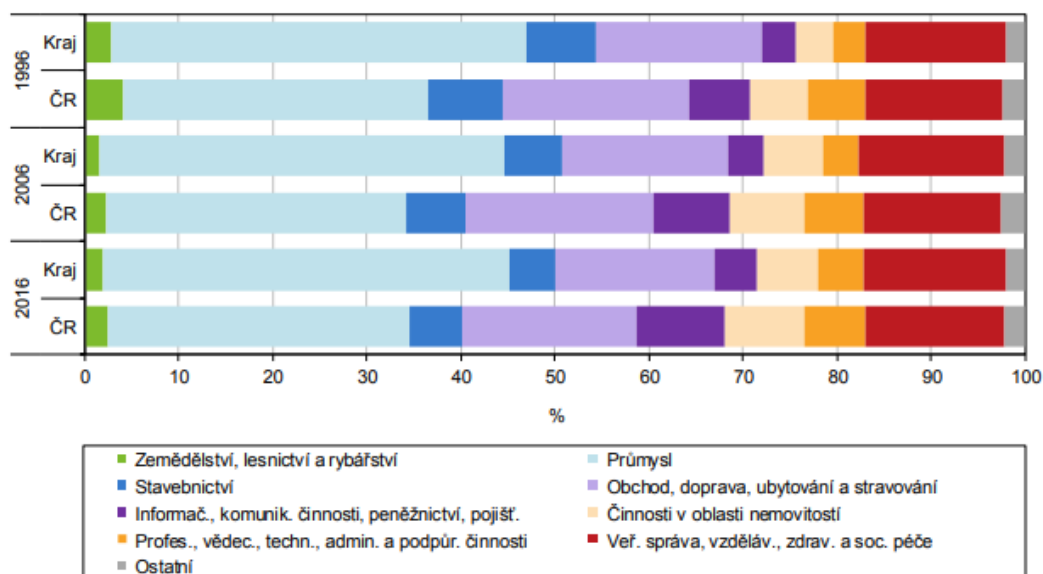
Graf 1 Hrubý domácí produkt Moravskoslezského kraje na 1 obyvatele k průměru ČR (%), zdroj: ČSÚ

Graf 2 Hrubý domácí produkt na 1 obyvatele v mezikrajském srovnání v roce 2017 (%), zdroj: ČSÚ

Obrázek 4 Odvětvová struktura hrubého domácího produktu kraje a ČR v letech 1996, 2006 a 2016, zdroj: ČSÚ

Ekonomika kraje v evropském srovnání

Dosažená úroveň prosperity kraje dohání evropský průměr

Hrubý domácí produkt kraje přepočtený na obyvatele dle parity kupní síly se přibližuje k průměru Evropské unie. V současnosti je na 74 %, což jej řadí k „méně rozvinutým“ regionům. Region soudržnosti Moravskoslezsko zaznamenal nejvýraznější posun v měření indexu regionální konkurenceschopnosti v rámci České republiky.

74 %

průměru Evropské unie dosahuje výkonnost krajské ekonomiky

Kraj je součástí druhé největší ekonomiky světa, Evropské unie, jejíž HDP na obyvatele a zaměstnanost byly ke konci roku 2017 na úrovni před finanční krizí. Spolu s oživením se rozdíl v HDP na obyvatele začaly v členských státech EU opět zmenšovat. V zemích s nižšími úrovněmi HDP na obyvatele je míra růstu vyšší. Mnoho regionů se v těchto ukazatelích nicméně stále nachází pod úrovní před krizí. Kraj od roku 2000 vykazuje pozitivní nárůst HDP na obyvatele ve vztahu k průměru EU (Graf 3). Dlouhodobý růst HDP na obyvatele lze sledovat také na evropské úrovni – v řadě regionů Francie, Španělska, Itálie nebo Velké Británie naopak došlo k poklesu HDP na obyvatele ve vztahu k průměru EU. Krajský HDP na obyvatele nicméně stále zůstává na úrovni pod 75 % průměru EU, což jej řadí mezi tzv. méně rozvinuté regiony s nárokem na výraznější pomoc kohezní politiky v rámci EU. V EU-12 (státy, které se staly součástí společenství v roce 2004 a 2007) se ukazatel HDP na obyvatele zvýšil z 54 % průměru EU v roce 2006 na 67 % v roce 2015.

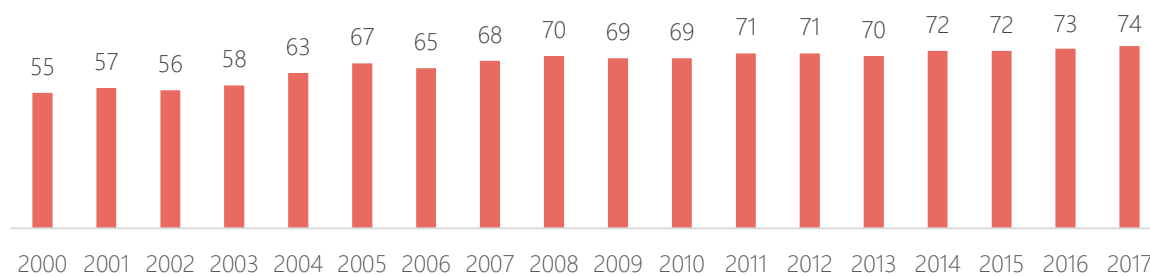
Nejrychlejší posun v měřítku regionální konkurenceschopnosti mezi roky 2010 až 2016 ve srovnání s ostatními českými regiony

Moravskoslezsko jako jediný region soudržnosti v České republice zaznamenal mezi lety 2010 a 2016 výraznější posun v měření indexu regionální konkurenceschopnosti. V evropském srovnání patří Moravskoslezsko z hlediska regionální konkurenceschopnosti k průměrným regionům. Ve srovnání s ostatními regiony soudržnosti v ČR je na srovnatelné úrovni. Index vychází příznivěji pro Střední Čechy a Prahu.

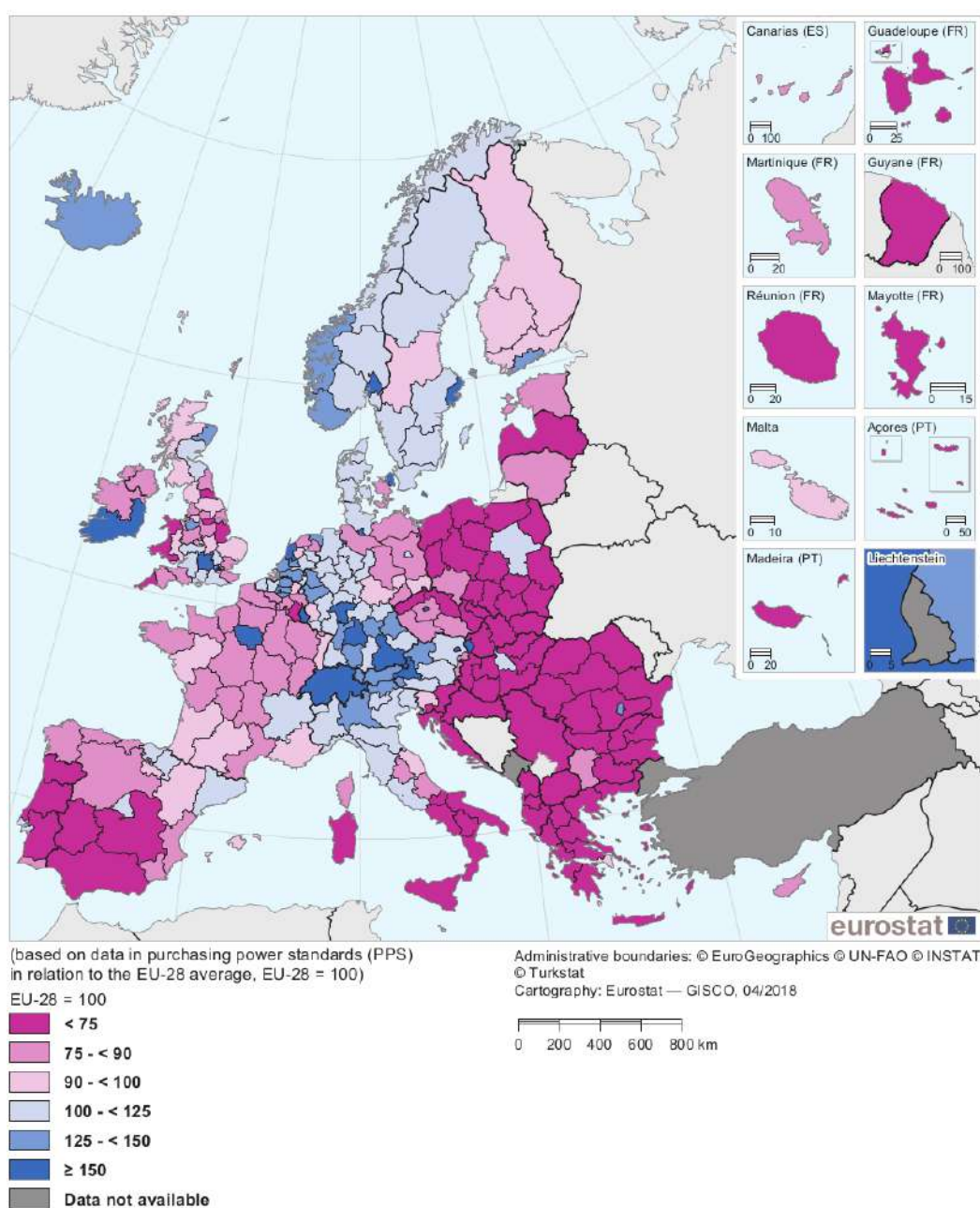
Moravskoslezský kraj plně nevyužívá potenciálu aglomeračních úspor

Regiony s HDP na obyvatele vyšším, než je průměr EU, rostly v minulých letech rychleji než méně rozvinuté regiony, a to díky kombinaci produktivity a růstu zaměstnanosti. Jelikož se ve většině regionů s vyšším HDP na obyvatele nachází hlavní město nebo jiná metropole, těží tyto oblasti z aglomeračních úspor, přičemž jejich větší pracovní trh jim umožňuje lépe sladit nabídku pracovních dovedností s poptávkou (Obrázek 5). Koncentrace činností láká specializované služby a dodavatele. Infrastrukturní investice do dopravy a informačních a komunikačních technologií generují vyšší výnosy, zatímco prostorová blízkost firem vede k více inovacím a intenzivnějšímu přenosu znalostí.

Graf 3 Hrubý domácí produkt Moravskoslezského kraje na 1 obyvatele dle parity kupní síly k průměru EU-28 (%), zdroj: Eurostat

Obrázek 5 Hrubý domácí produkt na obyvatele v regionech NUTS 2 v Evropské unii v roce 2016 dle parity kupní síly (průměr EU-28 = 100 %), zdroj: Eurostat

Podnikaví lidé

Intenzitu podnikání stále ovlivňuje tradice velkých podniků

V kraji je čtvrtý nejvyšší počet podnikatelských subjektů v České republice. V přepočtu na obyvatele je však počet ekonomických subjektů druhý nejnížší. Stav je do značné míry dán historickým vývojem regionu, silnou zaměstnaneckou tradicí ve velkých podnicích těžkého průmyslu a nízké ochotě či nedostatku kompetencí významného podílu obyvatel začít samostatně podnikat.

2.

**nejnížší počet
aktivních
ekonomických
subjektů
na obyvatele
v ČR**

V roce 2018 podnikalo v kraji 130 396 ekonomických subjektů se zjištěnou aktivitou. V absolutním vyjádření to sice představuje čtvrtý nejvyšší počet v mezikrajském srovnání, v přepočtu na obyvatele je však tato hodnota druhá nejnížší (Graf 4). V celkovém počtu podnikatelských subjektů je zahrnuto 85 741 živnostníků. Na 1 000 obyvatel jich v kraji podnikalo 71. Pro srovnání v Jihomoravském kraji připadalo na 1 000 obyvatel 86 živnostníků, ve Středočeském kraji 96 a v Ústeckém kraji 69. Nízká podnikavost je do značné míry dána historickým vývojem regionu, silnou zaměstnaneckou tradicí ve velkých podnicích těžkého průmyslu a nízké ochotě i nedostatku kompetencí velkého podílu obyvatel začít samostatně podnikat. Přesto lze v pětiletém období 2014–2018 pozorovat rostoucí tendenci počtu aktivních ekonomických subjektů, zejména obchodních společností, jejichž počet ve sledovaném období vzrostl o 22 %.

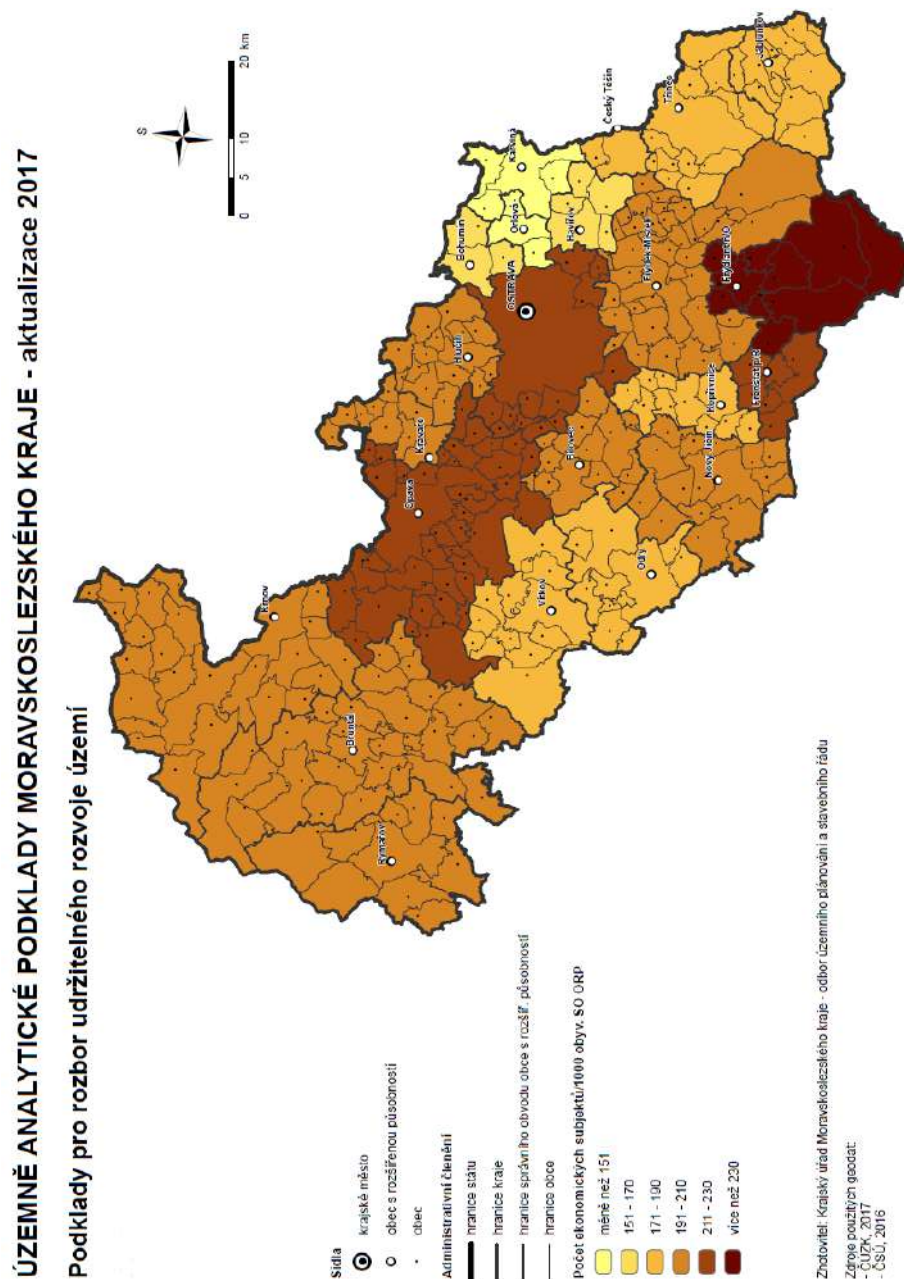
**Nejnižší
podnikavost je
v obcích
na Karvinsku**

Nejméně podnikatelských subjektů na počet obyvatel je v obcích na Karvinsku, Orlovsku, Havířovsku a Bohumínsku. V těchto obcích bylo registrováno méně než 151 podnikatelských subjektů na 1 000 obyvatel, průměrná hodnota v kraji přitom činí 200 registrovaných subjektů na 1 000 obyvatel. Těžiště ekonomiky kraje se přesunulo směrem do Ostravy, k Frýdku-Místku a Novému Jičínu, a to zejména díky růstu investic v oblasti automobilového průmyslu a informačních technologií. V kraji přetrvávají a narůstají ekonomické a společenské rozdíly mezi úspěšně se rozvíjejícími a zaostávajícími mikroregiony. V méně rozvinutých oblastech často chybí základní znalosti o podnikání.

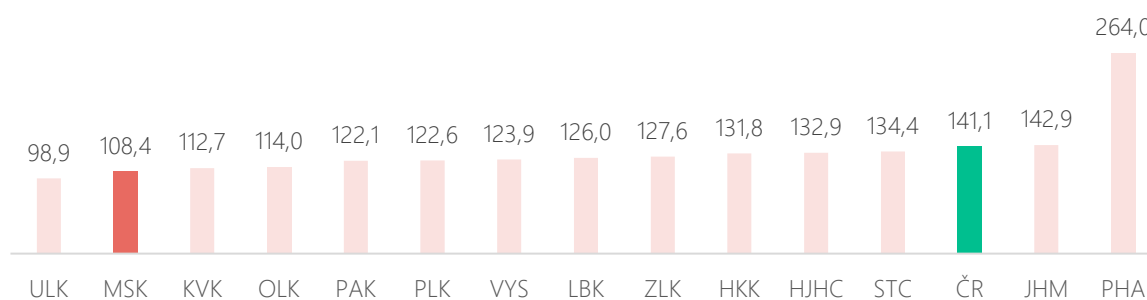
**Výhodný poměr
ceny a kvality
technicky
kvalifikovaných
odborníků**

Průmyslová tradice regionu se projevuje v technické kreativitě u vysokého počtu ekonomicky aktivních obyvatel, což podporuje tzv. inkrementální technické inovace, tedy schopnost drobných postupných zlepšení. V mezinárodním srovnání je v kraji výhodný poměr ceny a kvality technicky kvalifikovaných odborníků (zejména ve strojírenských, elektrotechnických a IT oborech, a také v hornictví a geologii). Firmy poptávají vysoce kvalifikované zaměstnance na pracovní pozice s vysokou přidanou hodnotou. Průměrné mzdy však stále zaostávají za potenciálem. Rizikem je výrazný pokles vysokoškolských studentů v kraji.

Obrázek 6 Počet ekonomických subjektů na 1 000 obyvatel ve spádové oblasti obce s rozšířenou působností, zdroj: Moravskoslezský kraj

Graf 4 Ekonomické subjekty se zjištěnou aktivitou na 1 000 obyvatel v mezikrajském srovnání v roce 2018, zdroj: ČSÚ

Rozvoj firem a atraktivita pro investice

V kraji se zlepšují podmínky pro rozjezd podnikání

Podpůrná inovační infrastruktura v kraji prochází dynamickým rozvojem, v řadě měst roste zájem o účinnou podporu podnikání. Poloha kraje v rámci velké a hustě osídlené urbanizované oblasti Slezska je v mnoha ohledech unikátní příležitostí – přítomnost vysokého počtu zákazníků s relativně vysokou kupní silou v mezinárodním srovnání.

250+

**firem
podpořilo MSIC
od svého vzniku
v roce 2017**

Na počátku roku 2017 zahájilo činnost Moravskoslezské inovační centrum, jehož posláním je podporovat růst a inovace ve firmách. Nabízí služby, které v regionu nejsou na trhu nabízeny nebo nejsou nabízeny v požadované kvalitě, dosažitelné ceně nebo za jinak relevantních podmínek. Moravskoslezské inovační centrum založené Moravskoslezským krajem, Statutárním městem Ostrava a univerzitami v regionu je inovačními firmami vnímáno nejen jako pozitivní změna. Pro některé z nich představuje dokonce zásadní průlom v jejich dosavadním vývoji. Služeb inovačního centra využily začínající i velké firmy, například Invent Medical, Ollies, MEPAC CZ, Hella, Brose a řada dalších.

**Rozšiřuje se
nabídka služeb
pro začínající
podnikatele**

Především v ostravské aglomeraci roste nabídka řemeslných inkubátorů a coworkingových center s nabídkou podnikatelských služeb, například Kovork v Centru podpory inovací VŠB-TUO, soutěž Green Light a Chytrá myšlenka, Impact Hub, sdílené vývojové centrum Idea Hub, LoveCoWork Opava, Business Gate v Karviné.

139.

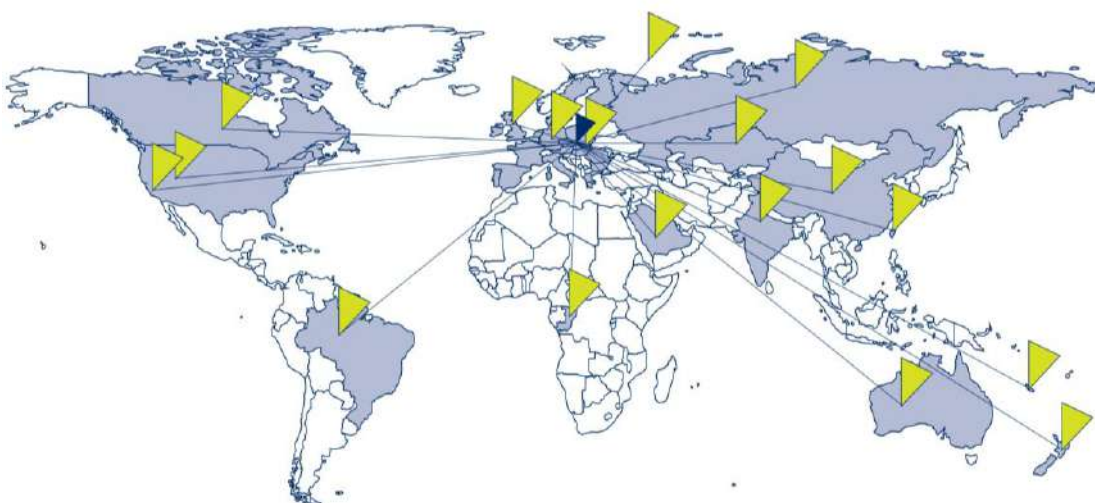
**nejvýkonnější
superpočítač
na světě v roce
2018 (Salomon,
IT4Innovations),
jediný v ČR
v žebříčku
TOP 500**

V kraji vzniklo v minulých letech několik významných průmyslových zón, vědecko-technologických parků nebo jiných projektů, které dokázaly přilákat zajímavé portfolio investorů (převážně zahraničních, ale i tuzemských) zejména v odvětvích odlišných od předchozího hospodářského zaměření kraje. Typickým příkladem je rozmach automobilového průmyslu (příchod společnosti Hyundai a subdodavatelů automobilového průmyslu) nebo IT sektoru (Tieto, OKIN, projekt IT4Innovations). V kraji se nachází 42 průmyslových zón o výměře přes 1 270 ha, které jsou z více než 75 % obsazeny, 87 menších rozvojových ploch a 168 brownfieldů. Komplexní služby stávajícím i novým investorům nabízí rozvojová agentura Moravskoslezské Investice a Development, stejně jako další města a obce v kraji, například Havířov, Frýdek-Místek, Opava, Karviná, Bruntál. Aktivní spolupráce vedení města Ostravy i Moravskoslezského kraje s investory, propagace investičních příležitostí ve spolupráci s agenturou CzechInvest a synergie s technickou univerzitou pozitivně ovlivnily vývoj kraje v posledních dvaceti letech. Na většině území kraje je dobrá dostupnost základní silniční infrastruktury. Řada obcí v kraji těží z napojení na dálnici D1, železniční koridor a blízkosti polského a slovenského trhu.

Obrázek 7 Inovační DNA Moravskoslezského kraje – ilustrativní ukázka prezentace inovačních firem v kraji, zdroj: Moravskoslezský kraj

Obrázek 8 Příklad stop inovačních firem ve světě – ilustrativní ukázka prezentace inovačních firem v kraji, zdroj: Moravskoslezský kraj

Inovační výkonnost

Kraj zaostává v inovační výkonnosti za Evropou

Inovační výkonnost kraje mírně roste. Kraj je ve srovnání s ostatními evropskými regiony průměrně inovačně výkonný. Podnikové, výzkumné a vývojové aktivity jsou taženy zejména velkými firmami. Kraj zaostává ve spolupráci soukromého sektoru a výzkumných organizací, exportní výkonnosti a intenzitě uvádění nových produktů na trh. Manažeři inovačních firem si v kraji nejvíce váží vysoké kvality života.

143.

**je postavení kraje
z hlediska
inovační
výkonnosti
mezi 220
porovnávanými
regiony EU**

V kraji jsou přítomny tradiční i technologické firmy s celosvětovým významem. V hodnocení inovační výkonnosti metodikou Regional Innovation Scoreboard patří kraj v celoevropském srovnání mezi průměrně (moderate) výkonné regiony (Obrázek 9). Podle této metodiky byl v roce 2017 v České republice méně výkonný pouze region soudržnosti Severozápad. Výzkumné, vývojové a inovační aktivity jsou taženy zejména velkými firmami. Podle vybraných ukazatelů indexu inovační výkonnosti je v kraji průměrný počet malých a středních inovujících firem. Kraj vykazuje slabší výkonnost v oblasti vytváření a ochrany duševního vlastnictví (publikační činnost, patentová ochrana, spolupráce soukromého a akademického sektoru). Rovněž zaostává v exportní výkonnosti, stejně jako v uvádění nových inovativních výrobků na trh.

**Vysoká
kvalita života
v kraji podle
manažerů
inovačních firem**

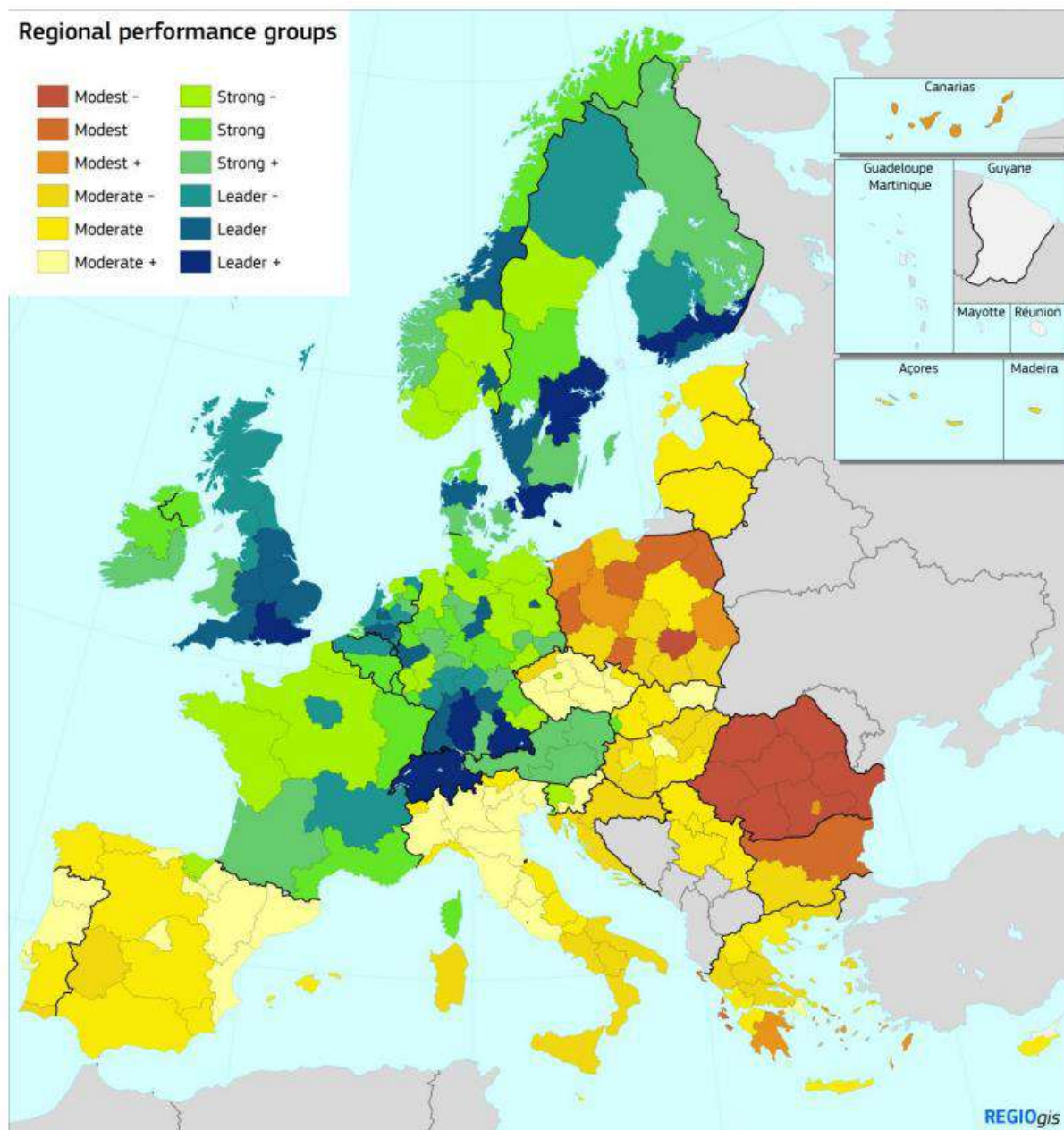
Jen 7,3 % inovujících podniků v kraji vnímá jako překážku svého dalšího podnikání nízkou či nejistou návratnost investic v důsledku malé kupní síly či velikosti trhu – nejnižší podíl v České republice. Manažeři inovačních firem kladně hodnotí kvalitu života v kraji. Pozitivně hodnocena je především dostupnost horských oblastí, kulturní a sportovní vyžití, zdravotní péče, podmínky pro rodinný život, bydlení a možnost udržování rovnováhy mezi časem tráveným v práci a jinými aktivitami (work-life balance). Kvalita života je uváděna mezi hlavními důvody, proč firmy chtějí i nadále setrvat v kraji.

2,8

**mld. Kč na
vnitropodnikový
výzkum v rámci
technických
inovací**

Podíl inovujících podniků v kraji byl v období 2014–2016 49,2 %, což představuje nadprůměrný podíl v rámci ČR. Kraj má druhý nejvyšší podíl podniků s technickými inovacemi a druhý nejvyšší objem vynaložených nákladů na technické inovace, v nichž nejvyšší objem tvoří investiční aktivity typu pořízení strojů, zařízení a softwaru.

Obrázek 9 Srovnání inovační výkonnosti evropských regionů v roce 2017, zdroj: Regional Innovation Scoreboard

Objem výzkumu a vývoje v kraji se zvyšuje

Posilování výzkumu, vývoje a inovačního prostředí v kraji je spojeno jak s tradičními odvětvími, tak s novými, rozvíjejícími se obory, jakými jsou automobilový průmysl, IT technologie, environmentální technologie a moderní energetika. Firmy v kraji oceňují přítomnost univerzit. Těží ze spolupráce s pracovišti i konkrétními odborníky a studenty. Za silnou stránku považují přítomnost vývojových a konstrukčních center, laboratoří a digitálního hubu v rámci projektu IT4Innovations.

2x

se zvýšil počet osob zaměstnaných ve výzkumu a vývoji v kraji od roku 2005

Roste počet pracovníků a investice do výzkumu a vývoje, stejně jako počet výzkumných a vývojových pracovišť. Přesto byl kraj v roce 2017 podprůměrně výkonný jak v přepočtu investic do výzkumu a vývoje na počet ekonomicky aktivních obyvatel (Graf 8), tak v přepočtu zaměstnanců ve výzkumu a vývoji na počet ekonomicky aktivních obyvatel. Ve výzkumu a vývoji bylo v roce 2017 v kraji zaměstnáno 8 208 osob, což představuje více než dvojnásobný nárůst za posledních 12 let. (Graf 5) Na tisíc ekonomicky aktivních obyvatel v kraji připadá přibližně 13 vědců. (Graf 6) Investice do výzkumu a vývoje v roce 2017 činily 4,6 mld. Kč, v dlouhodobém horizontu jejich celková výše roste (Graf 7). Pokud jde o patenty – platné licence, je jejich počet srovnatelný s Jihomoravským krajem.

75 %

průměru ČR dosahují výdaje na výzkum a vývoj ve veřejném sektoru

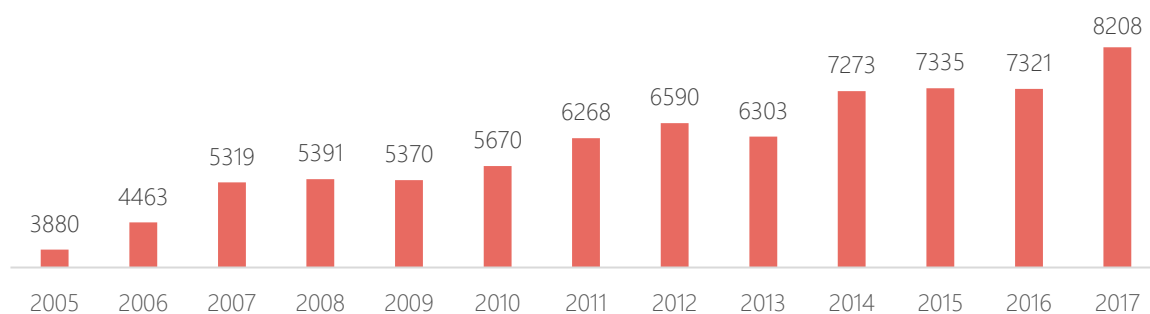
Region soudržnosti Moravskoslezsko dosahuje v rámci ČR podprůměrných hodnot v následujících kategoriích:

- zaměstnanost v medium-high/high-tech výrobě a vysoce znalostně založených službách (79 % průměru ČR),
- výdaje na výzkum a vývoj ve veřejném sektoru (75 % průměru ČR),
- výdaje na výzkum a vývoj v podnikatelském sektoru (82 % průměru ČR),
- patentové přihlášky u Evropského patentového úřadu (76 % průměru ČR),
- nejcitovanější vědecké publikace (57 % průměru ČR),
- Podíl osob s ukončeným terciálním vzděláním ve věkové skupině 30–34 let (80 % průměru ČR).

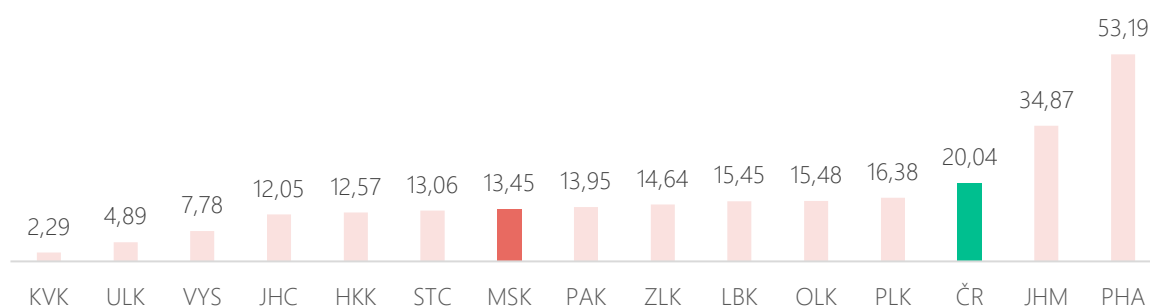
Perspektivní výzkumné směry Regionální inovační strategie

Z tradičních odvětví vychází dle Regionální inovační strategie řada perspektivních výzkumných směrů, jejichž výsledky mají dopad do širokého spektra oborů a jsou v souladu s globálními technologickými trendy. Jedná se zejména o pokročilé materiály, automatizaci ve výrobě a zkušebnictví, mechatronické systémy, zpracování a využívání druhotných surovin a odpadu, problematiku smart grids, smart cities, integrované bezpečnostní systémy a superpočítačové metody (simulace, modelování) s průřezovým uplatněním ve všech uvedených výzkumných směrech. Nevýhodou je velmi nízký počet tematických oblastí výzkumu, v nichž je dosaženo kritické masy pro dosažení špičkové mezinárodní kvality, což vede k nízké atraktivitě veřejných výzkumných organizací v kraji. Produktivitu ve veřejném výzkumu a vysokoškolském vzdělávání také omezuje vysoká administrativní zátěž výzkumných pracovníků.

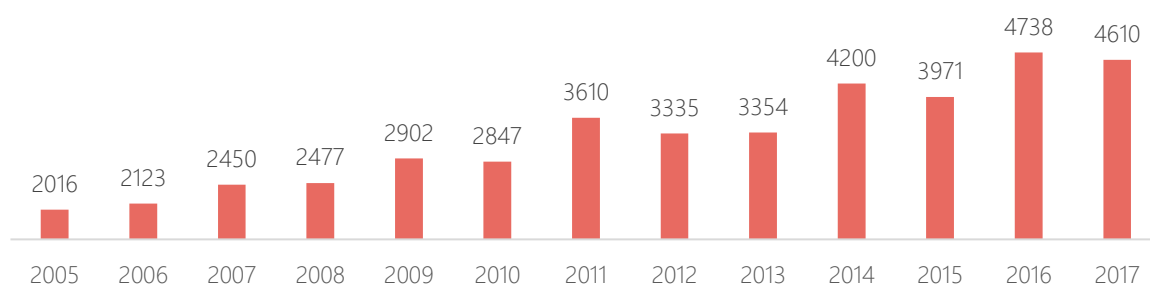
Graf 5 Vývoj počtu zaměstnanců ve výzkumu a vývoji v Moravskoslezském kraji, zdroj: ČSÚ

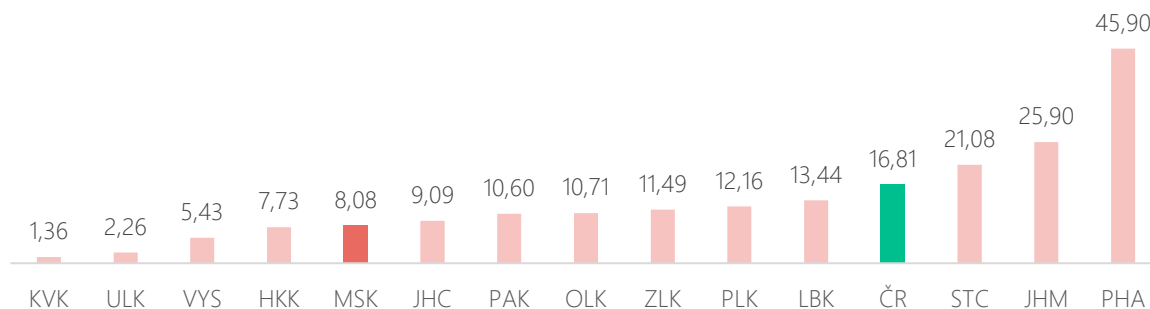
Graf 6 Počet zaměstnanců ve výzkumu a vývoji v přepočtu na 1 000 ekonomicky aktivních obyvatel v mezikrajském srovnání v roce 2017, zdroj: ČSÚ

Graf 7 Celkové výdaje na výzkum a vývoj v Moravskoslezském kraji (mil. Kč), zdroj: ČSÚ

Graf 8 Výdaje na výzkum a vývoj v přepočtu na 1 000 ekonomicky aktivních osob v mezikrajském srovnání v roce 2017 (mil. Kč), zdroj: ČSÚ

VZDĚLANĚJŠÍ A ZAMĚSTNANĚJŠÍ KRAJ

Proč je téma důležité

Kapitola Vzdělanější a zaměstnanější kraj přímo navazuje na Podnikavější a inovativnější kraj. Je základním předpokladem jejího úspěchu a zároveň zrcadlí úspěchy podnikání v podobě vyšší zaměstnanosti i kvalitnějších pracovních míst v regionu.

Hlavním cílem je, aby lidé byli lépe motivováni a připraveni na práci v perspektivních profesích s vyšší mzdou, aby neodcházeli z kraje. Aby práce dávala lidem jistotu a nebyli ohrožováni nezaměstnaností. Aby byli spokojenější i díky možnosti sladit povolání a soukromý život. A zároveň, aby školy, univerzity a vzdělávací instituce uměly připravit své studenty na pracovní trh budoucnosti, vybaveni znalostmi a přenositelnými kompetencemi, které vyžaduje 21. století.

Vzkazy pro hejtmana od studentů středních škol

„Otevřenější kraj s aktivnějšími a optimističtějšími občany a renomované vysoké školy s inovativním přístupem k učení.“

„Budovat povědomí o kvalitě vzdělání v kraji. Zaměřit se na rozvoj vědy a výzkumu. Mít specializovaná pracoviště. My jako budoucí vědci nemáme motivaci v regionu zůstat.“

„Více pracovních příležitostí pro mladé lidi bez vysoké školy.“

„Více školních a sportovních aktivit pro studenty a žáky.“

„Přál bych si, aby zde bylo více aktivit pro studenty, při kterých by se mohli potkat s odborníky z různých oborů. Aby se něco přiučili a inspirovali se.“

„Určitě by bylo dobré dát dotaci Ostravské lékařské fakultě na otevření oboru stomatology. Je to sice velká investice, ale nepochybují, že se vyplatí.“

„Líbilo by se mi, kdyby si studenti mohli na den vyzkoušet své vysněné povolání.“

„Zlepšit celkově vzdělání, podpořit samostatné sportovce, akce, příležitost k podnikání.“

„Víc nabídek práce a stáží pro studenty.“

„Zamyslel bych se nad vzdělávacím systémem, protože se ve školství jedná pouze o testování a málokdy je brán ohled na praxi a přípravu do zaměstnání nebo rozvíjení kreativity.“

„Prosím o větší podporu Junáka. Myslím, že výchova dětí ve skautském životě prospívá městům i kraji. Tito lidé jsou potom cílevědomí, pracovití a slušně vychovaní.“

„Na to, kolik je tady Korejců a jaká je shánka po lidech mluvících jejich jazykem, je škoda, že se koreanistika jako vysokoškolský obor vyučuje jen v Praze.“

„Pořád mám představu tohoto kraje jako technického. Trochu zaměření i na lidi, humanitní obory na vysokých školách atd.“

„Nesoustředit se jen na to, aby ostravská mládež neodcházela pryč, ale aby byla Ostrava atraktivní i pro studenty jiných měst. Udělat z ní "studentské město". Atraktivní pro mladé lidi, svobodnější, otevřenější.“

Hlavní zjištění

- **VZDĚLANOST OBYVATEL KRAJE JE PRŮMĚRNÁ, ÚROVEŇ NEJVYŠŠÍHO DOSAŽENÉHO VZDĚLÁNÍ SE ZNAČNĚ LIŠÍ V JEDNOTLIVÝCH ČÁSTECH KRAJE**
- **V POSLEDNÍCH LETECH DOŠLO K ROZSÁHLÉ MODERNIZACI ŠKOL A ZVÝŠENÍ KVALITY VZDĚLÁVÁNÍ**
- **ODBOBNÉ VZDĚLÁVÁNÍ V KRAJI JE ROZVINUTÉ A SÍŤ STŘEDNÍCH ŠKOL OPTIMALIZOVANÁ.**
- **VÝVOJ POČTU STUDENTŮ REGIONÁLNÍCH UNIVERZIT JE NEPŘÍZNIVÝ VE SROVNÁNÍ S JINÝMI REGIONY ČESKÉ REPUBLIKY V POSLEDNÍCH LETECH**
- **V KRAJI JE NIŽŠÍ MÍRA NEZAMĚSTNANOSTI MLADÝCH A NIŽŠÍ PODÍL MLADÝCH PŘEDČASNĚ OPOUŠTĚJÍCÍCH ŠKOLNÍ DOCHÁZKU VE SROVNÁNÍ S REGIONY V EVROPSKÉ UNII**
- **PROVÁZANOST MEZI VZDĚLÁVÁNÍM A TRHEM PRÁCE JE NEDOSTATEČNÁ (V CELÉ ČR)**
- **ZAMĚSTNANOST ROSTE, ZEJMÉNA DÍKY NOVÝM A INOVUJÍCÍM FIRMÁM, KTERÉ PŘINÁŠÍ VĚTŠÍ POČET I KVALITU PRACOVNÍCH MÍST**
- **ROSTE PODÍL ZAMĚSTNANCŮ V TERCÍÁRNÍM SEKTORU**
- **NAVZDORY NENAPLNĚNÉ POPTÁVCE FIREM PRACUJE V REGIONU PODPRŮMĚRNÝ POČET CIZINCŮ**
- **V MORAVSKOSLEZSKÉM KRAJI JE NEJNIŽŠÍ MÍRA NEZAMĚSTNANOSTI OD ROKU 2000**
- **V REGIONU JE NADPRŮMĚRNÁ STRUKTURÁLNÍ A DLOUHODOBÁ NEZAMĚSTNANOST OVLIVNĚNÁ Z VELKÉ ČÁSTI SOCIÁLNÍMI PROBLÉMY VÝZNAMNÉ ČÁSTI OBYVATEL**
- **K HLAVNÍM PROBLÉMŮM, NEJEN PRO TRH PRÁCE, PATŘÍ MIGRACE MLADÝCH VYSOKOŠKOLÁKŮ („BRAIN DRAIN“ – ODLIV MOZKŮ)**

Kraj má spíše průměrnou vzdělanost ve srovnání s Českou republikou. Patří mezi kraje s vyšším podílem vysokoškolsky vzdělaného obyvatelstva, na druhou stranu také s vysokým podílem osob bez vzdělání, se základním vzděláním a středoškolským vzděláním bez maturity. Pro kraj jsou charakteristické velké územní rozdíly v dosažené úrovni vzdělání. Podíl osob s úplným středoškolským a vysokoškolským vzděláním v populaci se zvyšuje. Síť škol je v regionu rozvinutá; v posledních letech došlo k úspěšné optimalizaci. Na zvýšení kvality měla zásadní podíl modernizace školských zařízení, zejména z evropských fondů.

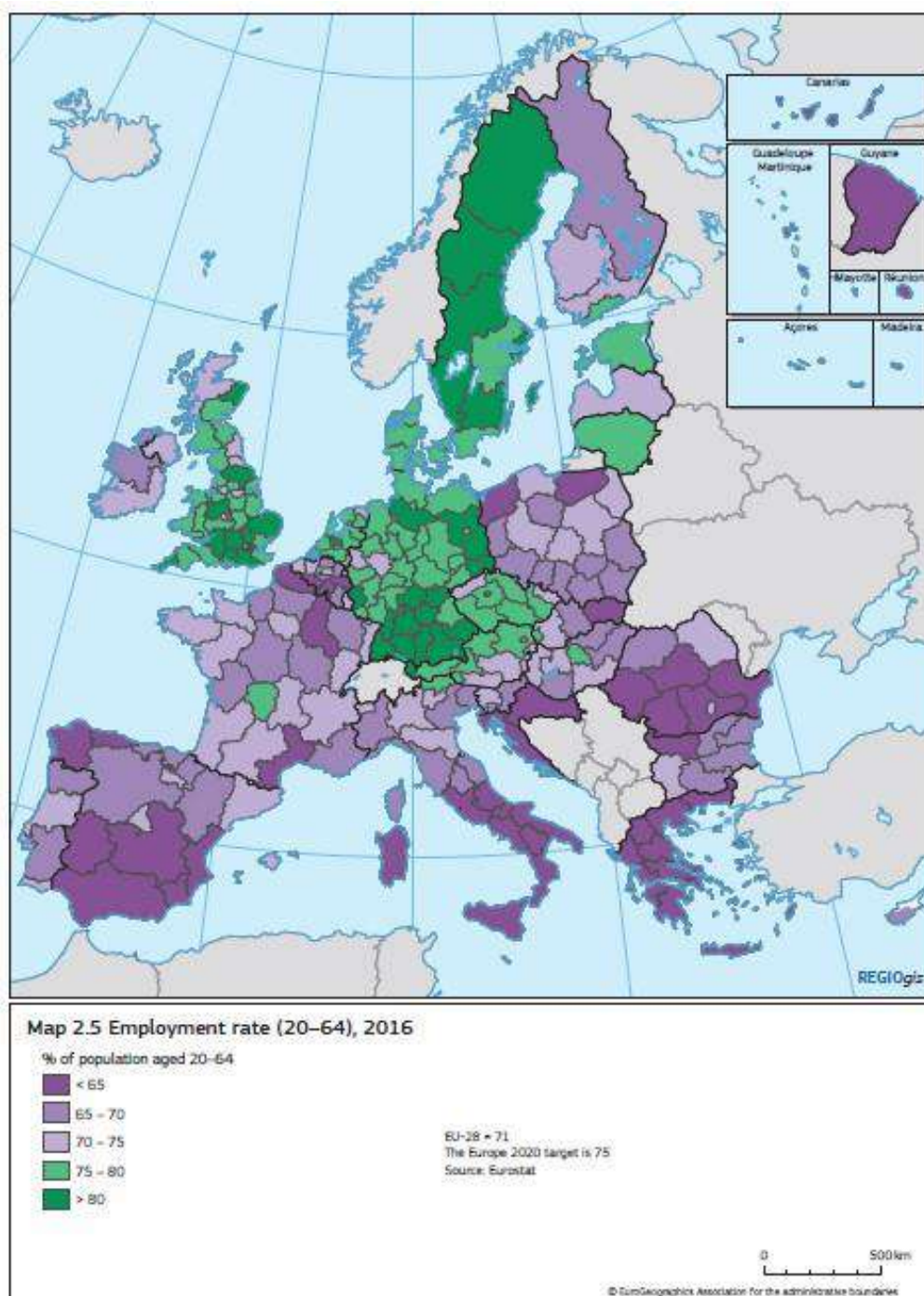
Kvalita a prestiž vzdělávacích institucí, zejména vysokých škol, je důležitou podmínkou pro rozvoj regionu. Současný vývoj počtu studentů vysokých škol je však v Moravskoslezském kraji nepříznivý a není ovlivněn pouze demografickými změnami. Systém vzdělávání (v celé České republice) stále neumí dostatečně připravit absolventy na aktuální požadavky ekonomiky. Pozitivní výsledky přináší v Moravskoslezském kraji podpora odborného a duálního vzdělávání.

Míra zaměstnanosti se od roku 2010 zvýšila o téměř 10 %, v Česku je ale podprůměrná. Také počet zaměstnanců v sektoru služeb se zvýšil o necelou desetinu. Navzdory nenaplněné poptávce firem pracuje v regionu podprůměrný počet cizinců – převážná většina ze zemí Evropy. Nedostatek pracovníků v některých oborech omezuje místní firmy a dlouhodobě může ohrožovat jejich setrvání v regionu.

Míra nezaměstnanosti je v Moravskoslezském kraji nejnižší od roku 2000. Polovina okresů si dlouhodobě udržuje solidní výši nezaměstnanosti v rámci celé České republiky. Nadprůměrnou nezaměstnanost mají okresy Karviná, Bruntál a mírně také Ostrava. Ve srovnání s regiony v Evropské unii je nezaměstnanost mladých (15–24 let) relativně nízká, ve srovnání s regiony v České republice je mírně nadprůměrná. Dlouhodobou hrozbou pro celý region je vysoká závislost na velkých firmách, některé s nejistou perspektivou.

Strukturální nezaměstnanost a dlouhodobá nezaměstnanost je výrazně nad průměrem České republiky, a to i v době zvýšené a neuspokojené poptávky zaměstnavatelů. V počtu zaměstnanců pracujících ve zdravotním riziku je kraj na prvním místě v rámci České republiky. V Moravskoslezském kraji se nachází vysoký počet lidí v systému sociálních dávek a vysoký podíl domácností s příjmy pod životním minimem. Nevhodně nastavený dávkový systém dostatečně nemotivuje k práci. V kraji roste chudoba a počet sociálně vyloučených lokalit i obyvatel. Kraj má také menší podíl ekonomicky aktivní pracovní síly ve vztahu k počtu obyvatel; v regionu žije nadprůměrně velký počet obyvatel trpících nemocemi z povolání a nejvíce zdravotně postižených. K hlavním problémům, nejen pro trh práce, patří migrace mladých vysokoškoláků (tedy „brain drain“ – odliv mozků).

Obrázek 10 Míra zaměstnanosti v EU (20–64 let), 2016, 7. Kohezní zpráva

Doporučení pro návrhovou část

1 Moderní odborné vzdělávání

- Školy pro 21. století (Investice do škol, vzorové projekty a instituce)
- Společně ke vzdělání (Spolupráce škol a firem: predikce trhu, metodická podpora spolupráce firem a škol, nová legislativa v odborném vzdělávání)
- Kompetence 4.0 (Posilování odborných kompetencí pro průmysl 4.0 a budoucí trh práce)

2 Atraktivní univerzity

- Profilace oborů – na základě regionální specializace a predikce trhu práce/kompetencí
- Zastavení trendu klesajícího zájmu o vysoké školy v regionu a udržení absolventů univerzit v kraji
- Prezentace úspěchů, podpora talentů
- Podpora mobility. Podpora kvalitních pedagogů

3 Kompetence pro život

- Podpora výuky cizích jazyků (zejména anglického jazyka)
- Rozvoj klíčových gramotností (matematické, digitální, čtenářské)
- Podpora měkkých kompetencí a dovedností (iniciativa, kreativita, podnikavost, kritické myšlení)
- Podpora polytechnického vzdělávání (přírodovědné, technické a environmentální vzdělávání) všech věkových skupin, s využitím dílen, laboratoří a podobných zařízení v regionu
- Modernizace výuky, nové metody vzdělávání, vzdělávání učitelů; investice do vybavení

4 Kariérní poradenství – výchova profesionálů

- Rozvoj kapacit pro kariérní poradenství na středních a základních školách (včetně motivace a práce s talenty)
- Udržení mladých lidí ve vzdělávacím systému a navrácení do něj
- Rozvoj kapacit pro kariérní poradenství v průběhu profesního života; prevence vyloučení z trhu práce
- Rozvoj systému podpory a propagace kariérového poradenství pro všechny věkové skupiny

5 Kvalitní pracovní místa

- Mzdová politika, flexibilita, přidaná hodnota pracovních míst
- Cílená podpora zaměstnavatelů, podpora vzdělávání zaměstnanců
- Podpora zajištění špičkových expertů pro regionální trh práce, vytváření dobrých podmínek
- Využití kvalifikovaných zahraničních pracovních sil na regionálním trhu práce
- Zvýšení informovanosti o podílu zahraničních pracovních sil na trhu práce v kraji
- Podpora integrace zahraničních pracovních sil v kraji

6 Inovace při odstraňování dlouhodobé nezaměstnanosti

- Sociální podniky a tranzitní místa
- Propagace a podpora aktivit v rámci společenské odpovědnosti firem
- Inkluzivní opatření na trhu práce (pracovní úvazky, prostředí, pracovní doba a další)
- Opatření zacílená proti nelegální práci
- Opatření zacílená proti předlužení jako bariéry vstupu na trh práce
- Posilování mobility pracovní síly
- Spolupráce regionálních aktérů s úřady práce při cílení aktivní politiky zaměstnanosti

Stručná analýza SWOT – Vzdělanější a zaměstnanější kraj

Silné stránky (S)	Slabé stránky (W)
Vzdělávání - Zvyšuje se podíl vysokoškolsky vzdělaných lidí a lidí s úplným středoškolským vzděláním. - Moravskoslezský kraj patří v EU k regionům, které mají nižší nezaměstnanost mladých a nižší míru podílu mladých lidí, kteří předčasně opouštějí školní docházku. - Barometr trhu práce mapuje pracovní nabídku a poptávku. Existují úspěšné příklady spolupráce regionálních škol a zaměstnavatelů. - Proběhla optimalizace sítě středních škol. - Masivní investice a modernizace školských zařízení v kraji (zejména díky evropským fondům). Zaměstnanost - Míra nezaměstnanosti je v Moravskoslezském kraji od roku 2000 nejnižší. - Klesá počet ekonomicky neaktivních osob. - Polovina okresů (Nový Jičín, Frýdek-Místek, Opava) si dlouhodobě udržuje solidní výši nezaměstnanosti v rámci celé České republiky. - Ve většině venkovských obcí je důsledkem suburbanizace nižší míra nezaměstnanosti oproti celorepublikovému průměru. - Mírně se zvyšuje podíl zaměstnaných v terciálním sektoru. - Existuje krajská infrastruktura na podporu tvorby nových pracovních míst (Moravskoslezský Pakt, Moravskoslezské inovační centrum, Moravskoslezské Investice a Development, Impact hub a další).	Vzdělávání - Kraj má průměrnou vzdělanost obyvatel ve srovnání s Českou republikou. Rozdíly v území jsou velké. - Není sladěna nabídka a výstupy vzdělávání s poptávkou trhu práce (v celé České republice). - Klesá počet vysokoškolských studentů studujících v Moravskoslezském kraji (i jejich podíl na celkovém počtu studentů vysokých škol v České republice). - Kraj neumí přilákat a udržet mladé talenty. Zaměstnanost - Nadprůměrná nezaměstnanost (ve srovnání s regiony v ČR) i v době zvýšené a neuspokojené poptávky zaměstnavatelů. - Strukturální nezaměstnanost. - Vysoký podíl dlouhodobě nezaměstnaných. - Nedostatečné kariérové poradenství. - Podprůměrný počet cizinců pracujících v kraji, navzdory nenaplněné poptávce firem. - Moravskoslezský kraj má vyšší podíl ekonomicky neaktivních osob ve vztahu k celkovému počtu obyvatel. - Vysoký podíl domácností s příjmy pod životním minimem a velký počet lidí v systému sociálních dávek. - Vysoký podíl osob v exekuci. - V regionu žije velký počet obyvatel trpících nemocemi z povolání a zdravotně postižených.
Příležitosti (O)	Hrozby (T)
Vzdělávání - Zvyšování kompetencí, rozvoj klíčových gramotností, a měkkých dovedností všech věkových skupin. - Modernizace výuky, nové metody vzdělávání, vzdělávání učitelů. - Rozvoj škol jako center dalšího vzdělávání. - Vytvoření komplexního systému hodnocení škol; monitorování výsledků vzdělávání. - Postupná stabilizace počtu narozených dětí, jehož výkyvy výrazně ovlivňovaly vzdělávací systém. Zaměstnanost - Využití potenciálu kvalifikovaných cizinců. - Aktivnější politika zaměstnanosti. - Více atraktivních pracovních míst (viz Podnikání). - Sociální podniky a tranzitní místa. - Inkluzivní trh práce (pracovní doba, úvazky apod.). - Intenzivnější společenská odpovědnost firem. - Chytré smršťování („shrinking smart“).	Vzdělávání - Celkově nižší úroveň vzdělání obyvatel se negativně odráží na atraktivitě regionu pro investory s vyšší přidanou hodnotou práce a celkové konkurenceschopnosti kraje. Zaměstnanost - Významná migrace z regionu (zejména mladí vysokoškoláci – problém „brain drain“/odliv mozků). - Nedostatečná atraktivita regionu (zvyšuje efekt brain drain a snižuje vnější zájem o práci i život v regionu). - Nedostatek pracovníků omezuje místní firmy (dlouhodobě ohrožuje jejich setrvání v regionu). - Dominance velkých zaměstnavatelů, někteří s nejistou perspektivou. - Nevhodně nastavený dávkový systém, který dostatečně nemotivuje k práci. - Stárnutí populace; negativní migrační saldo.

Vzdělávání

Značné územní rozdíly v dosažené úrovni vzdělání obyvatelstva; rozvinutá síť modernizovaných škol

Kraj má spíše průměrnou vzdělanost ve srovnání s Českou republikou. Patří mezi kraje s vyšším podílem vysokoškolsky vzdělaného obyvatelstva, na druhou stranu také s vysokým podílem osob bez vzdělání, se základním vzděláním a středoškolským vzděláním bez maturity. Pro kraj jsou charakteristické velké územní rozdíly v dosažené úrovni vzdělání. Podíl osob s úplným středoškolským a vysokoškolským vzděláním v populaci se zvyšuje. Síť škol je v regionu rozvinutá; v posledních letech došlo k úspěšné optimalizaci. Na zvýšení kvality měla zásadní podíl modernizace školských zařízení, zejména z evropských fondů.

17 %

osob s VŠ
vzděláním

Kraj má průměrnou vzdělanost ve srovnání s regiony České republiky, zejména díky vyššímu podílu osob bez vzdělání, se základním a středoškolským vzděláním bez maturity (

Graf 12). Podíl osob s úplným středoškolským a vysokoškolským vzděláním v populaci se však zvyšuje. Bohužel právě tito lidé území kraje nejčastěji opouštějí. Pro mladé lidi se stává v poslední době standardem získání minimálně středního vzdělání s maturitou, nebo vysokoškolského vzdělání. Nejvyšší podíl nezaměstnaných na celkovém počtu nezaměstnaných v kraji tvoří lidé se středním vzděláním bez maturity. (Graf 13)

**Meziregionální
srovnání**

Ze srovnání podílů osob dle nejvyššího dosaženého vzdělání mezi kraji vyplývá, že na jedné straně Moravskoslezský kraj patří mezi kraje s vyšším podílem vysokoškolsky vzdělaného obyvatelstva (vyšší podíl vykazují pouze Středočeský kraj, Jihomoravský kraj a Praha), na druhé straně také s vysokým podílem osob s nižším vzděláním nebo bez vzdělání (viz výše).

**Úroveň
vzdělanosti
v regionu**

Nižší vzdělanost obyvatelstva v kraji je dána historickou a ekonomickou základnou související s těžbou a těžkým průmyslem. Nejnížší vzdělanost je na Bruntálsku, Vítkovsku, Krnovsku a Karvinsku. (Obrázek 11 – data jsou vázána na Sčítání lidu, domů a bytů v roce 2011.) Výrazně nadprůměrný je také počet žen se základním vzděláním nebo bez vzdělání, kterých je více než 20 %. Vývojový trend však ukazuje na postupné snižování rozdílů. Úroveň vzdělání obyvatel v kraji koresponduje s jejich životní úrovní a odráží se negativně na celkové konkurenceschopnosti kraje.

**Optimalizace
a modernizace
škol**

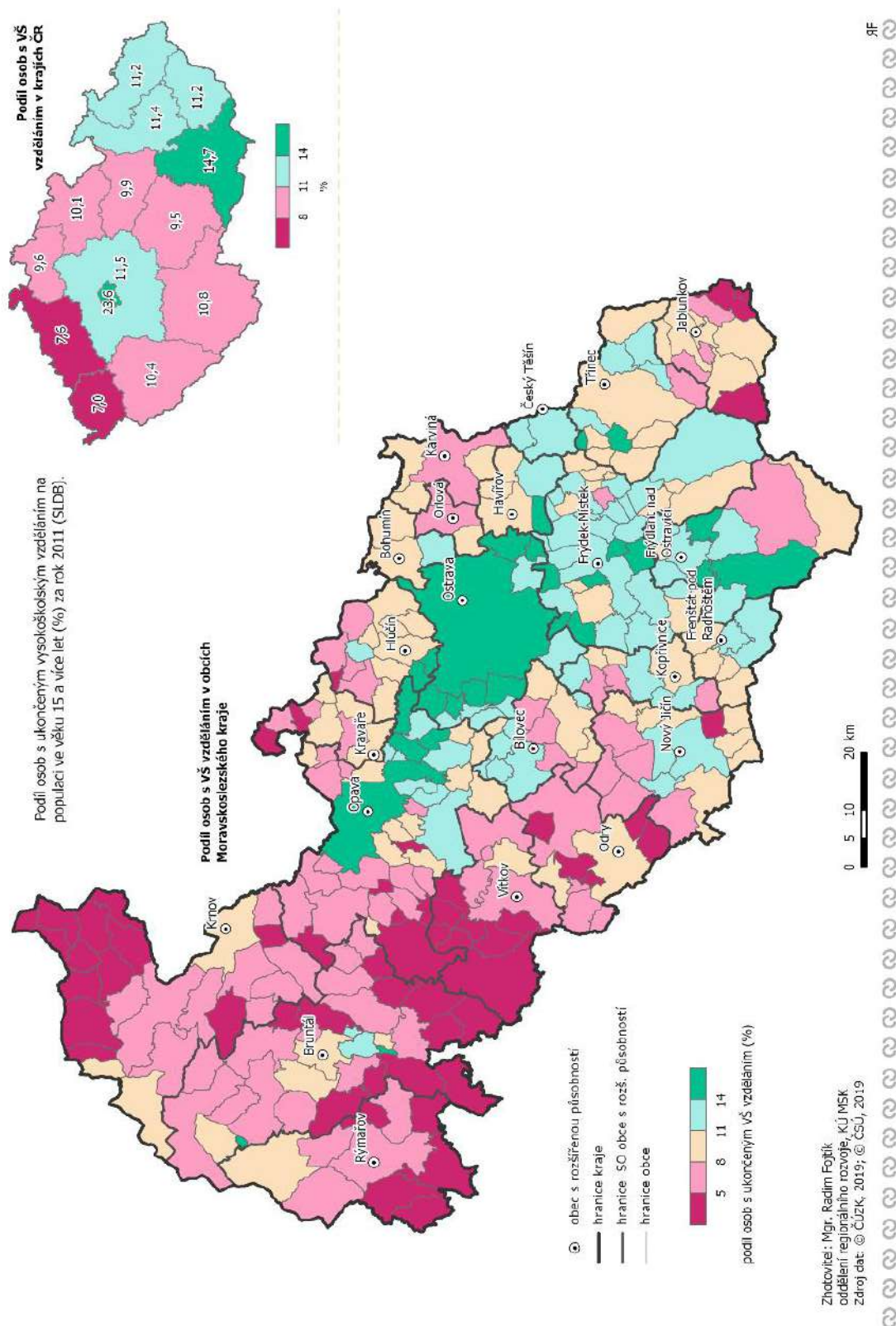
Síť škol je v regionu rozvinutá, problémem je spíše zaměření a úroveň absolventů. Rozdílná situace je v západní části kraje, kde jsou některé obory hůře dostupné, nebo nejsou zastoupeny vůbec, a je nutné za nimi dojíždět. V posledních letech došlo k optimalizaci sítě středních škol, jejíž pozitivní dopad se začíná projevovat na ukazatelích trhu práce. Zejména díky finančním prostředkům z Evropské unie došlo v posledních letech k modernizaci většiny škol v regionu (základních, středních i vysokých), což významně přispělo ke zvýšení kvality vzdělávání. Vzdělávání obecně je však dlouhodobý proces a změny v něm se odrážejí až po několika letech.

**Nové metody
vzdělávání**

Zavádění nových metod a technik vzdělávání, přizpůsobování stylu vzdělávání různým cílovým skupinám a vzdělávání učitelů, kteří tyto metody umějí používat,

jsou již nyní předmětem realizovaných projektů v Moravskoslezském kraji. Jejich širší zavádění pomůže dále zlepšit kvalitu vzdělávání a zvýšit dovednosti studentů.

Obrázek 11 Podíl osob s vysokoškolským vzděláním v obcích Moravskoslezského kraje, zdroj: Moravskoslezský kraj

Kvalita a prestiž vysokých škol jako podmínka rozvoje regionu

Kvalita a prestiž vzdělávacích institucí, zejména vysokých škol, je důležitou podmínkou pro rozvoj regionu. Současný vývoj počtu studentů vysokých škol je však v Moravskoslezském kraji nepříznivý a není ovlivněn pouze demografickými změnami. Moravskoslezský kraj patří v Evropě k regionům, které mají nejnižší míru podílu mladých lidí předčasně opouštějících školní docházku. Demografický vývoj výrazně ovlivňující školství v posledních letech se stabilizuje.

Rozvojový potenciál kraje

Vývoj počtu studentů vysokých škol je v Moravskoslezském kraji nepříznivý. Celkový počet osob z Moravskoslezského kraje, které studují vysokou školu (ať už v Moravskoslezském kraji či jinde), kvůli demografickým změnám postupně klesá. Za posledních pět let, tj. v průběhu let 2013–2017, klesl jejich počet v Moravskoslezském kraji o téměř 26 %. Jelikož je tento pokles rychlejší než v České republice (s průměrným poklesem o 19 %), dochází tak nejen k absolutnímu, ale také relativnímu poklesu studentů z Moravskoslezského kraje na celkovém počtu vysokoškolských studentů (z 11,5 % v roce 2013 na 10,5 % v roce 2017 – viz Graf 9). Tento vývoj do jisté míry negativně ovlivňuje budoucí rozvojový potenciál kraje.

30,7 %

pokles studentů univerzit v kraji

Nepříznivou skutečností je pokles studentů studujících na vysokých školách se sídlem v Moravskoslezském kraji. Jak podrobně uvádí Regionální profil kraje, mezi lety 2013–2017 poklesl jejich počet o 30,7 %. Také v tomto případě je pokles větší, než činí průměr České republiky. Pokles studentů způsobuje i pokles významu Moravskoslezského kraje jako centra vysokoškolského studia. Pokles zájemců o studium na vysokých školách v Moravskoslezském kraji má negativní dopad také na kvalitu studentů, neboť školy disponující kapacitou přesahující počet zájemců přijímají uchazeče s nižšími studijními předpoklady, než tomu bylo v minulých letech.

Kvalita vysokých škol jako podmínka rozvoje regionu

Kvalita a prestiž vzdělávacích institucí, zejména vysokých škol, je důležitou podmínkou pro rozvoj regionu a jedním z klíčových faktorů při zvyšování kompetencí lidských zdrojů. Kromě opatření pro změnu trendu v počtu studentů vysokých škol, jsou příležitostí podpora talentů, stipendijní programy, soutěže se zapojováním uznávaných osobností a marketingová podpora úspěšných škol.

6,6 %

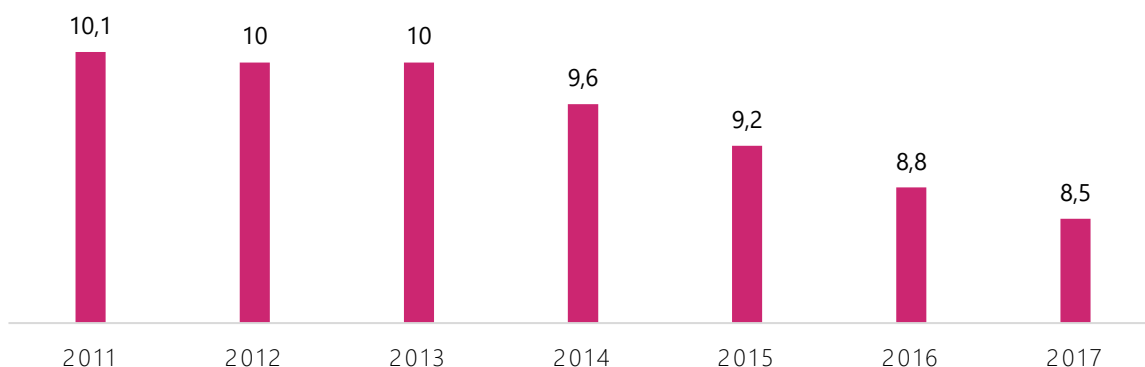
předčasně opouští školu

Moravskoslezský kraj patří v Evropě k regionům, které mají nejnižší míru podílu mladých lidí předčasně opouštějících školní docházku. Zatímco podíl studentů ve věku 18–24 let, kteří předčasně opustili školní docházku představují v zemích EU průměrně téměř 11 %, v Moravskoslezském kraji v roce 2017 dosáhl 6,6 %, což odpovídá průměru České republiky. Přesto je předčasně ukončené vzdělávání důležitým tématem, neboť lidé s nižším vzděláním tvoří většinu nezaměstnaných. Je to zároveň jedno z témat kariérního poradenství, které pilotně testuje Moravskoslezský pakt zaměstnanosti.

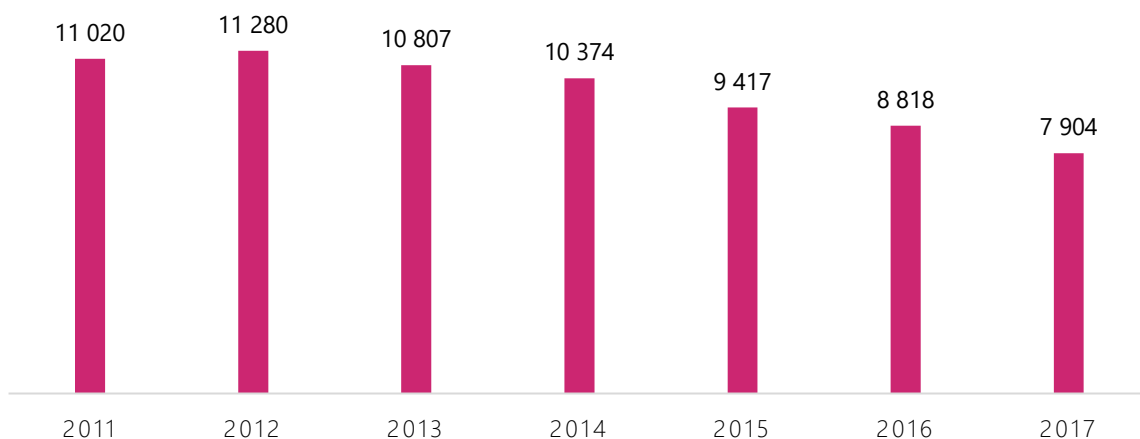
Demografický trend

V Moravskoslezském kraji několik let probíhal výrazný pokles studentů ve věkové skupině odpovídající středoškolskému a vysokoškolskému vzdělání. Reakcí na tento demografický vývoj byla mimo jiné optimalizační opatření v oblasti středního školství. V dlouhodobější perspektivě však dochází k postupné stabilizaci počtu narozených dětí (s predikovaným dlouhodobým mírným poklesem), což se rovněž projeví na stabilizaci vzdělávacího systému.

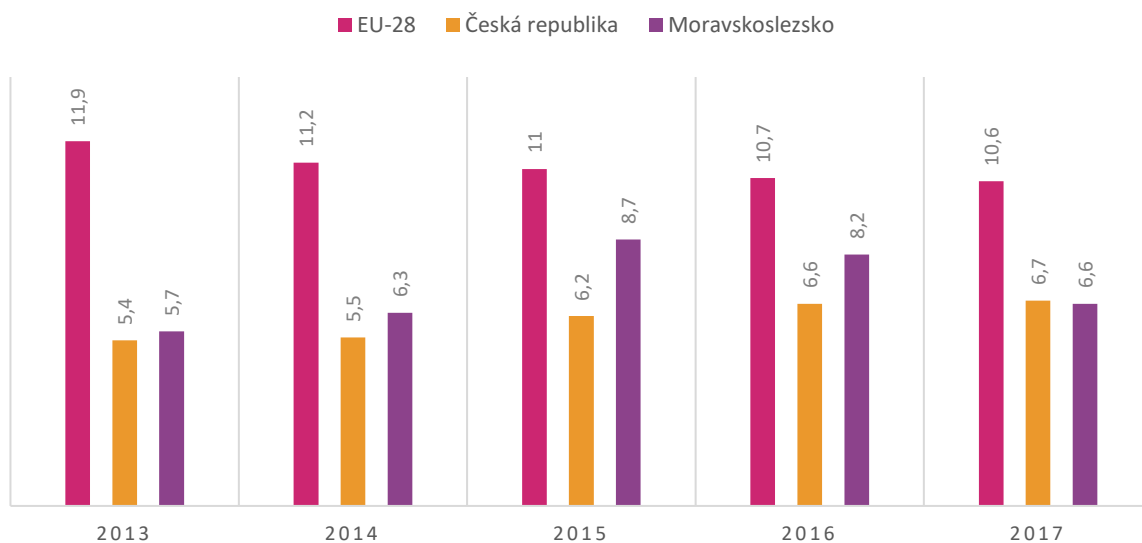
Graf 9 Podíl studentů vysokých škol studujících v Moravskoslezském kraji na celkovém počtu studentů vysokých škol v České republice (%); zdroj: MŠMT, VÚPSV, Kompas

Graf 10 Absolventi vysokých škol bydlící v Moravskoslezském kraji bez ohledu na místo jejich studia, zdroj: MŠMT, VÚPSV, Kompas

Graf 11 Obyvatelé ve věku 18–24 let, kteří předčasně opouštějí vzdělávání (%), zdroj: Eurostat

Nedostatečná provázanost mezi vzděláváním a trhem práce

Systém vzdělávání (v celé České republice) stále neumí dostatečně připravit absolventy na aktuální požadavky ekonomiky. Příležitostí je mimo jiné rozvoj odborných a přenositelných kompetencí všech věkových skupin, včetně zavádění prvků duálního vzdělávání, kvalitní kariérní poradenství a úzká spolupráce vzdělávacích institucí se zaměstnavateli.

Neprovázanost vzdělání a trhu

Systém vzdělávání v celé České republice stále neumí dostatečně připravit absolventy na aktuální požadavky ekonomiky. V oblasti trhu práce na území celé České republiky nejsou přímo sladěny požadavky regionálního trhu práce a struktury výstupů vzdělávacích oborů. Strategie rozvoje České republiky upozorňuje, že struktura ne vždy zcela odpovídá momentálním potřebám trhu práce a jejich dynamickým proměnám přinášejícím nutnost adaptability a celoživotního učení.

Mezinárodní srovnání studentů

Mezinárodní testy PISA například ukazují, že ve srovnání 15letých studentů v zemích Organizace pro hospodářský rozvoj a spolupráci (OECD) má Česká republika průměrné výsledky v oblasti matematiky a věd a podprůměrná je v čtenářské gramotnosti. K nejčastěji jmenovaným nedostatkům u zaměstnanců i absolventů je jejich špatná jazyková vybavenost (především nejpotřebnější angličtina), což zároveň snižuje schopnost kraje vytvářet mezinárodní prostředí pro podnikání a investice s přidanou hodnotou pro trh práce.

Odborné a duální vzdělávání

Kraj se dlouhodobě zaměřuje a získává uznání v oblasti podpory odborného vzdělávání, včetně spolupráce škol, zaměstnavatelů, institucí trhu práce a dalších relevantních aktérů v území. V kraji došlo v posledních letech k významné optimalizaci a modernizaci středních škol – viz výše. V regionu vznikly špičkové příklady, které budou do budoucna sloužit jako modelové, pro obdobné typy škol (např. Střední průmyslová škola a Obchodní akademie v Bruntále). Úspěšně probíhá také zavádění prvků duálního vzdělávání (např. ve spolupráci s významnými zaměstnavateli jako jsou Třinecké železárny a. s., nebo Vítkovice a. s.). Podpora odborného vzdělávání nadále zůstává jednou z priorit kraje.

Celoživotní vzdělávání

Celoživotní vzdělávání pouze přes firmy samo o sobě nestačí, protože nevyužívá prostor k individuální aktivitě lidí, a tím i k lepší alokaci lidských zdrojů na trhu. K správnému nasměrování může sloužit například kvalitní kariérové poradenství. Příležitostí pro všechny věkové skupiny je zvyšování kompetencí, rozvoj klíčových gramotností (jazykové, matematické, digitální, čtenářské) a měkkých dovedností (iniciativa, kreativita, podnikavost, kritické myšlení apod.)

11 %

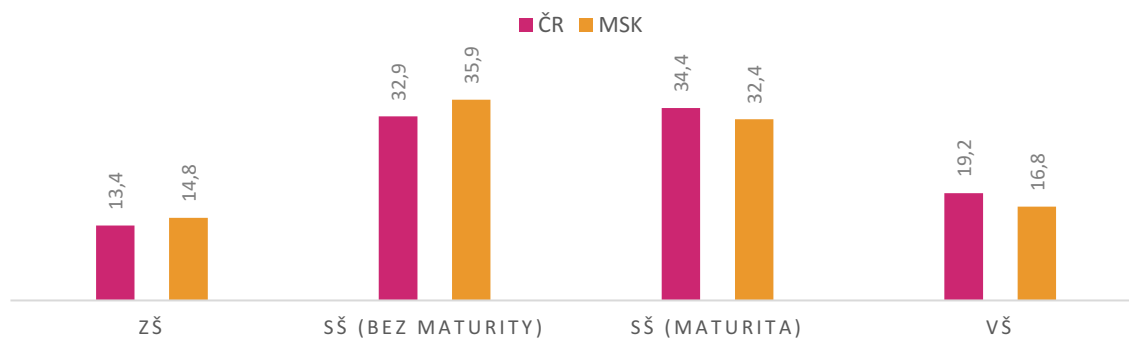
osob v celoživotním vzdělávání

Ve srovnání s dalšími evropskými regiony dosahuje kraj v zapojení obyvatel do celoživotního vzdělávání mírně nadprůměrných výsledků, konkrétně 11,2 % (průměr EU u věkové kategorie 24–65 let je 10,9 %) a v České republice se jedná o druhý nejlepší výsledek těsně za Prahou. Podobně jako v regionech Evropské unie, podíl zapojených osob za posledních 5 let mírně vzrostl (z 10,8 % na 11,2 %).

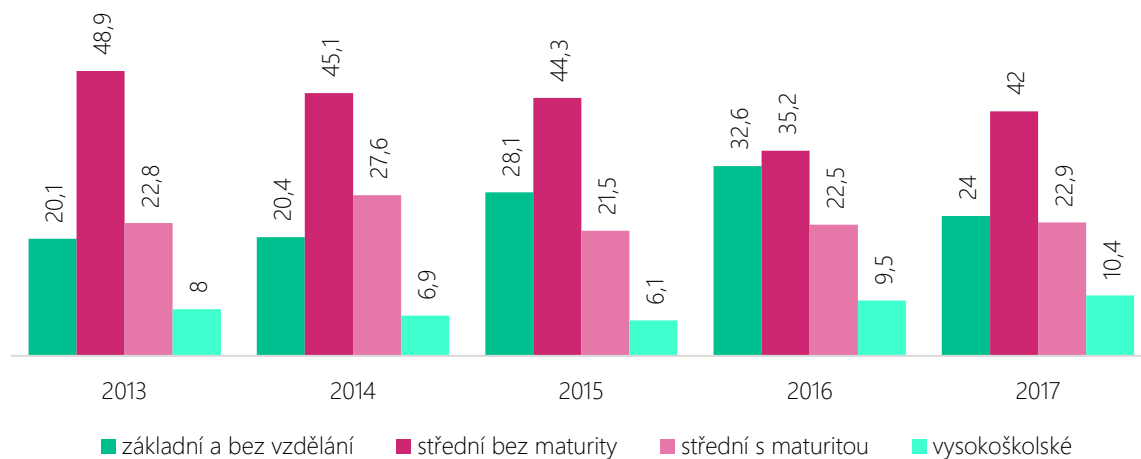
Akční plány vzdělávání

Příležitost pro rozvoj vzdělávání představuje Krajský akční plán (KAP) rozvoje vzdělávání Moravskoslezského kraje, nebo úspěšné Místní akční plány (MAP) pro vzdělávání – např. pro oblasti Ostravsko, Třinecko a další.

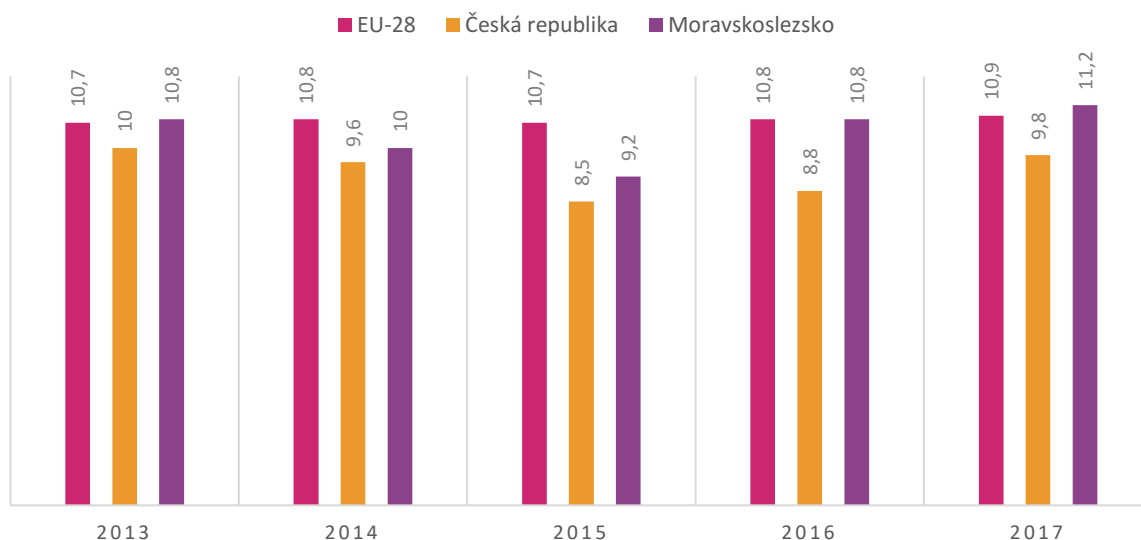
Graf 12 Vzdělanostní struktura obyvatel České republiky a Moravskoslezského kraje v roce 2018 (%), zdroj: ČSÚ

Graf 13 Podíl nezaměstnaných s nejvyšším dosaženým vzděláním na celkovém počtu nezaměstnaných v Moravskoslezském kraji (%), zdroj: ČSÚ

Graf 14 Míra participace ve vzdělávání obyvatel ve věku od 25 do 64 let (%), zdroj: Eurostat

Zaměstnanost

Míra zaměstnanosti se zvyšuje. Volná místa se nedaří zaplnit ani kvalifikovanými cizinci.

Míra zaměstnanosti se od roku 2010 zvýšila o téměř 10 %, v Česku je ale podprůměrná. Také počet zaměstnanců v sektoru služeb se zvýšil o necelou desetinu. Nedostatek pracovníků v některých oborech naopak omezuje místní firmy a dlouhodobě může ohrožovat jejich setrvání v regionu. Navzdory nenaplněné poptávce firem pracuje v regionu podprůměrný počet cizinců – převážná většina ze zemí Evropy. Příležitostí je koncept „shrinking smart“ – tedy chytré smršťování.

Míra zaměstnanosti

Pozitivní trend vykazuje míra zaměstnanosti, která se od roku 2010 zvýšila z 50,9 % na 56,6 %, v meziregionálním srovnání však Moravskoslezský kraj vykazuje třetí nejhorší výsledek v České republice. Hůře je na tom pouze Ústecký a Liberecký kraj (Graf 16).

10 %

nárůst
zaměstnanců
v terciálním
sektoru

Počet zaměstnanců v sekundárním sektoru se v posledních letech zvýšil o necelých 7 % na celkem 227 tisíc osob. K nárůstu o téměř 10 % došlo v terciálním sektoru – v roce 2017 bylo v Moravskoslezském kraji v dopravě a službách zaměstnáno necelých 324 tisíc osob. V primárním sektoru naopak klesl počet zaměstnanců o necelou čtvrtinu na 24 tisíc osob. (Graf 15) Zaměstnanost v technologických a znalostně náročných sektorech je mírně podprůměrná (3,7 %). Zatímco průměr evropských regionů představuje 4,0 %, v celé České republice je to 4,7 %, a to především díky Praze, která s podílem 9,4 % v roce 2017 silně ovlivňuje vývojový trend v Česku.

26 400

cizinců žijících
v kraji

Ze srovnání s ostatními kraji vyplývá, že se na jeho území nachází vysoce podprůměrný počet cizinců (v relativních i absolutních hodnotách) a že navzdory nenaplněné poptávce firem přitáhl nejméně cizinců ze skupiny krajů, které ve sledovaném období zaznamenaly trend rostoucího počtu cizinců – v Moravskoslezském kraji připadá 22 cizinců na tisíc obyvatel, v Jihomoravském je to téměř jednou tolik a v Praze sedminásobek (Graf 18). Celkový podíl zaměstnaných cizích státních příslušníků v Moravskoslezském kraji na jejich celkovém počtu zaměstnaných v ČR se snížil z 5,5 % v roce 2014 na 4,9 % v roce 2018.

84 %

cizinců je z EU

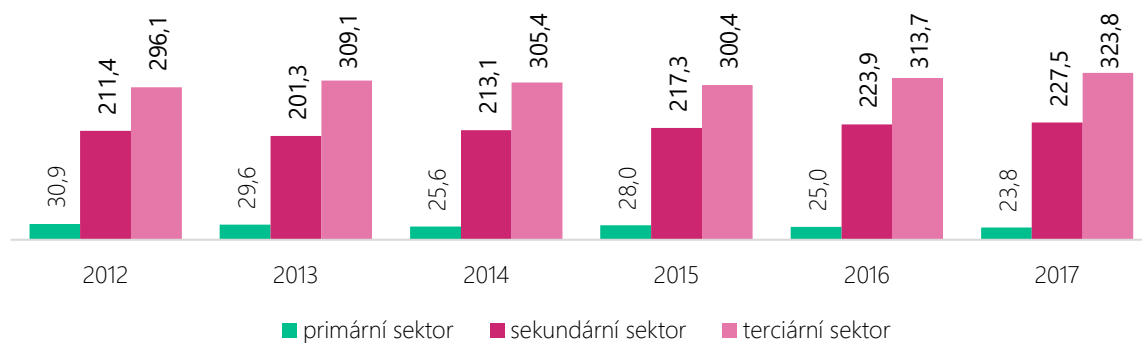
V Moravskoslezském kraji, na rozdíl od většiny ostatních krajů, výrazně převažují cizinci z Evropské unie nad cizinci z ostatních zemí. Nesoulad mezi nabídkou a poptávkou na trhu práce dlouhodobě omezuje místní firmy, které ho označily jako důvod pro nouzovou změnu sídla. Počet cizinců, který v regionu pracuje, ale nemá zde trvalý ani dočasný pobyt (pravidelně tedy za prací dojíždí) v roce 2018 přesáhl 28 tisíc osob, přičemž 84 % z nich jsou občané Evropské unie – zejména polské a slovenské národnosti.

Chytré smršťování

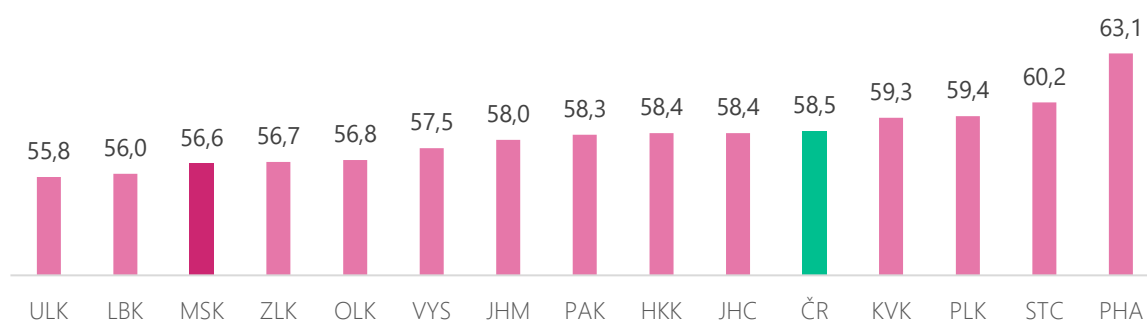
V kraji dochází ke smršťování („shrinking“) průmyslových aglomerací, které v minulosti vyrostly na tradičním průmyslu a nabízely množství pracovních příležitostí, často i s nadprůměrným finančním ohodnocením pro nízko a středně kvalifikované profese. Dnešní smršťující se aglomerace se s tímto nezvratným vývojem mohou pasivně smířit, nebo znovu definovat a realizovat vizi života v regionech sice s menším počtem obyvatel, ale regionů kompaktních, s podstatně vyšší kvalitou života a aktivním zapojením obyvatel.

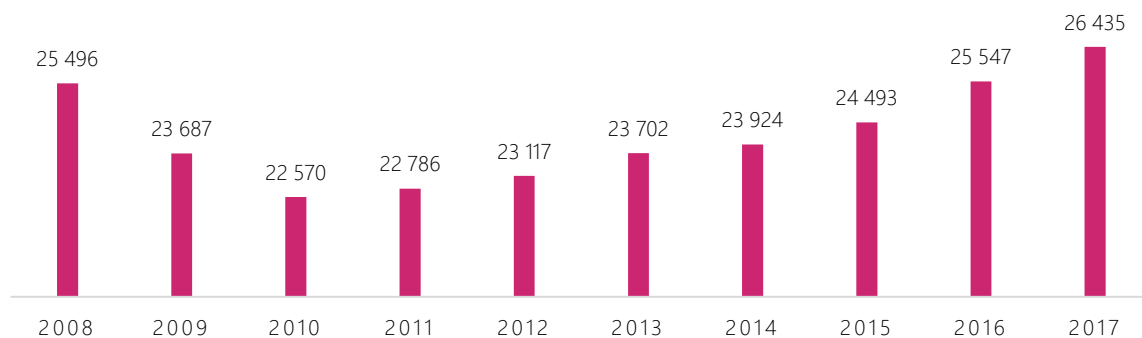
Graf 15 Počet zaměstnanců v hospodářských sektorech v Moravskoslezském kraji (tis. osob), zdroj: ČSÚ

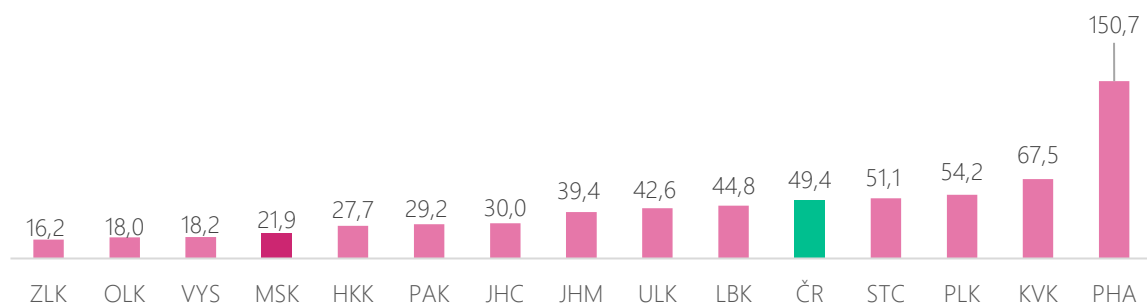
Graf 16 Míra zaměstnanosti v mezikrajském srovnání v roce 2017 (%), zdroj: Úřad práce ČR

Graf 17 Počet cizinců v Moravskoslezském kraji, zdroj: ČSÚ

Graf 18 Počet cizinců na 1 000 osob v mezikrajském srovnání v roce 2017, zdroj: ČSÚ, Kompas

Nezaměstnanost

Dlouhodobě nejnižší míra nezaměstnanosti

Míra nezaměstnanosti je v Moravskoslezském kraji nejnižší od roku 2000. Polovina okresů si dlouhodobě udržuje solidní výši nezaměstnanosti v rámci celé České republiky. Nadprůměrnou nezaměstnanost mají okresy Karviná, Bruntál a mírně také Ostrava. Ve srovnání s regiony v Evropské unii je nezaměstnanost mladých (obecně v ČR) relativně nízká. Dlouhodobou hrozbou je vysoká závislost na velkých firmách, některé s nejistou perspektivou.

4,7 %

míra nezaměstnanosti

Míra nezaměstnanosti je v Moravskoslezském kraji nejnižší od roku 2000. Zatímco v roce 2000 dosahovala 14,3 %, do roku 2008 poklesla na polovinu (7,4 %). V následujících letech období celosvětové hospodářské krize se pohybovala kolem 10 % a od roku 2014 se postupně snižovala až na současných 4,7 %. (Graf 19)

Podobně, jako u úrovně dosaženého vzdělání, jsou územní rozdíly v nezaměstnanosti v Moravskoslezském kraji vysoké.

**Nejnižší
nezaměstnanost je
dlouhodobě v oblasti
Frýdku-Místku, Opavy
a Nového Jičína**

Pro Moravskoslezský kraj je typické, že polovina okresů – Nový Jičín, Frýdek-Místek i Opava – si dlouhodobě udržuje poměrně solidní výši nezaměstnanosti v rámci celé České republiky. Nejvíce volných pracovních míst je v dojezdové vzdálenosti v obcích v okolí ostravské aglomerace a ekonomických zón – v Mošnově, Nošovicích, Kopřivnici, Novém Jičíně. Ve většině venkovských obcí je důsledkem suburbanizace nižší míra nezaměstnanosti oproti celorepublikovému průměru.

**Nejvyšší
nezaměstnanost je
v Karviné:**

6,9 %

Naopak dva největší okresy, co do počtu obyvatel (Ostrava a Karviná), i Bruntál se svou periferní polohou a horským charakterem, se řadí již tradičně mezi oblasti s nejvyšším podílem nezaměstnaných osob, což v konečném výsledku způsobuje celkovou vysokou nezaměstnanost Moravskoslezského kraje. V roce 2018 byla nezaměstnanost ve Frýdku-Místku, Novém Jičíně a Opavě těsně nad 3 % což odpovídá celorepublikovému průměru (3,1 %). Nejvyšší nezaměstnanost má okres Karviná (6,9 %), následuje s Bruntál 6 %. Třetí nejvyšší nezaměstnanost je v okrese Ostrava s mírou 5,2 %.

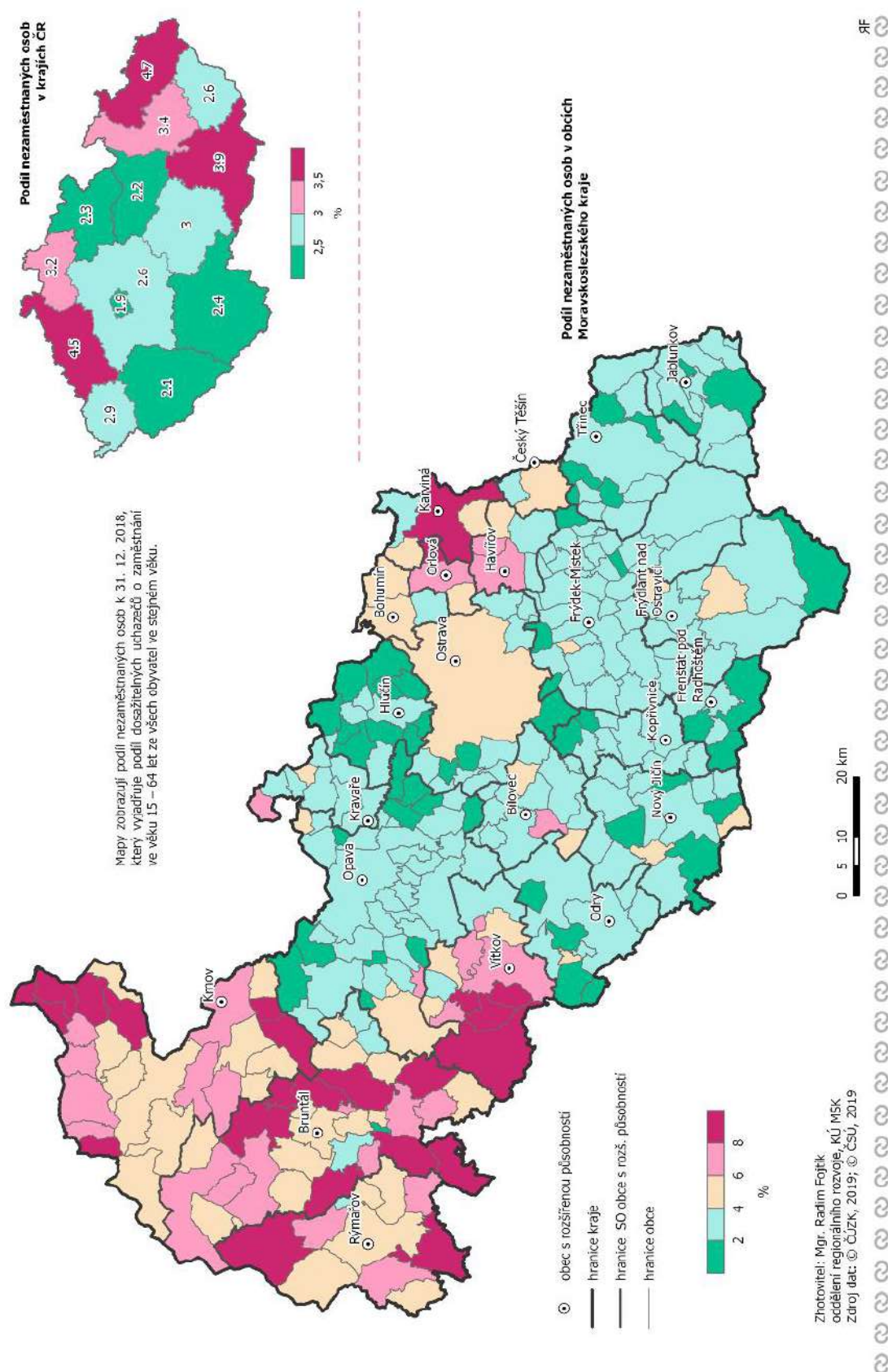
**Relativně nízká
nezaměstnanost
mladých ve srovnání
s regiony EU**

Ve srovnání se zeměmi Evropské unie je obecně v České republice relativně nízká míra nezaměstnanosti mladých (15–24 let), která v letech 2007–2017 klesla v průměru o třetinu na 7,9 %, zatímco průměr v regionech Eurozóny dosáhl 18,8 %, tedy více než dvojnásobku. V roce 2016 měl Moravskoslezský kraj také nižší počet mladých lidí (15–24 let), kteří jsou mimo zaměstnání, vzdělávání nebo odbornou přípravu oproti průměru EU.

Velcí zaměstnavatelé

Moravskoslezskému kraji stále dominuje několik velkých zaměstnavatelů. Jejich případný pád, odchod či útlum činnosti by měl dalekosáhlé dopady na život obyvatel. Jedná se zejména o společnost Ostravsko-karvinské doly, a. s., Vítkovice Steel, a. s., ArcelorMittal, a. s., Třinecké železářny, a. s. a Hyundai, přičemž první tři patří mezi rizikové zaměstnavatele.

Obrázek 12 Podíl nezaměstnaných v obcích, zdroj: Moravskoslezský kraj

Strukturální nezaměstnanost a znevýhodňující faktory

Nadprůměrná strukturální a dlouhodobá nezaměstnanost v rámci České republiky

Strukturální nezaměstnanost a dlouhodobá nezaměstnanost je výrazně nad průměrem České republiky. Nadprůměrná nezaměstnanost Moravskoslezského kraje (ve srovnání s ČR) existuje i v době zvýšené a neuspokojené poptávky zaměstnavatelů. V počtu zaměstnanců pracujících v zdravotním riziku je kraj na prvním místě v rámci ČR.

Důvody strukturální nezaměstnanosti

Hlavními problémy Moravskoslezského kraje jsou strukturální a dlouhodobá nezaměstnanost. Souvisí to s kvalitou pracovní síly a současně také se strukturální nezaměstnaností, která dlouhodobě dosahuje v rámci České republiky nejvyšších hodnot kvůli koncentraci těžkého průmyslu v oblasti hutnictví, těžkého strojírenství a hornictví a kvůli složitému vývoji, kterým tato odvětví prochází.

43 %

nezaměstnaných
je déle než 1 rok

Přestože má kraj dlouhodobě nejvyšší nezaměstnanost, na významné části svého území v průměru překračuje o více než třetinu průměr České republiky. V počtu dosažitelných uchazečů na 1 pracovní místo v evidenci Úřadu práce je na tom v republikovém srovnání nejhůře ze všech českých regionů (3,5 uchazečů proti 1,3 uchazečů v průměru ČR). Téměř polovina registrovaných uchazečů o zaměstnání v Moravskoslezském kraji je bez práce déle než 12 měsíců. Právě dlouhodobě nezaměstnaní se do pracovního procesu vracejí obtížně a postupem času se zařazují mezi sociálně slabé obyvatelstvo, jehož počet dlouhodobě roste. Vysoký podíl dlouhodobě nezaměstnanosti tak ústí v sociální problémy. Přestože se dlouhodobá nezaměstnanost v kraji snižuje (Graf 20), s podílem 43 % má nejhorší pozici mezi všemi regiony (průměr v ČR je 34 %).

100 000

zaměstnanců
pracujících
ve zdravotním
riziku

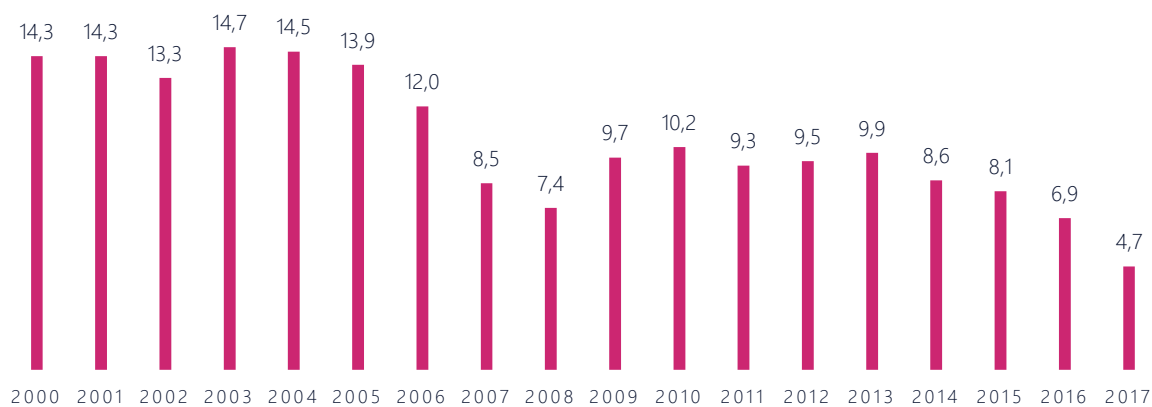
Vývoj nemocí z povolání z dlouhodobého hlediska v České republice sice vykazoval pokles, v Moravskoslezském kraji se však jedná spíše o pozvolný nárůst. Podíl přiznaných nemocí z povolání v kraji neustále stoupá. V počtu zaměstnanců pracujících v zdravotním riziku je kraj na prvním místě v rámci ČR a pohybuje se kolem hranice sto tisíc obyvatel. Trvalý nárůst byl vyvolán rozvojem průmyslových zón a v nich umístěných montážních závodů, často s návazností na automobilový průmysl.

Kumulace znevýhodňujících faktorů

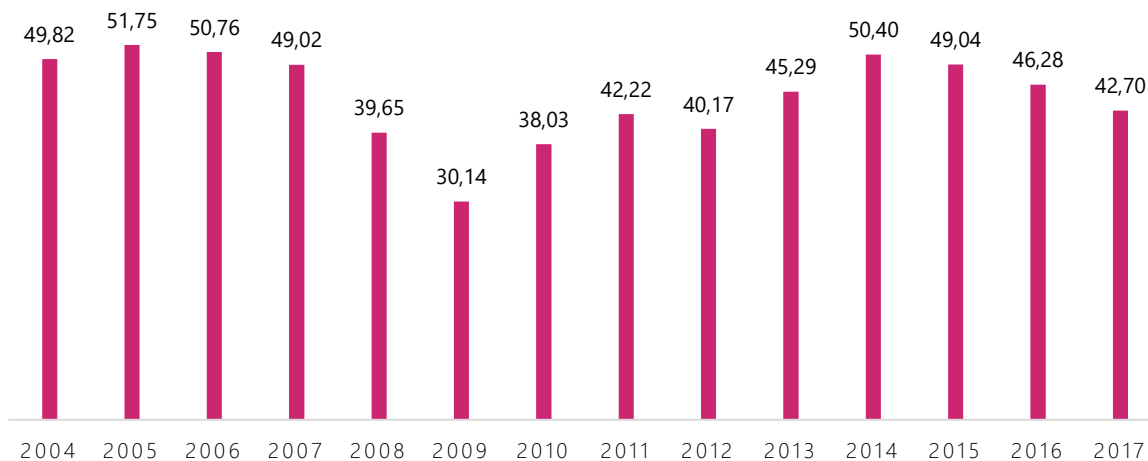
K nedostatku pracovní síly přispívá i málo účinná aktivní politika zaměstnanosti v případech, kdy nepomáhá efektivně ke kvalitní přípravě a co nejrychlejšímu nástupu do práce. Na tom se však významnou měrou podílí také kombinace výše mezd, pracovních podmínek a rodinné situace. Výzkumy provedené v Moravskoslezském kraji na datech z evidence uchazečů o zaměstnání Úřadu práce ukazují, že u dlouhodobě nezaměstnaných osob dochází ve většině případů ke kumulaci několika znevýhodňujících faktorů, což vede k minimalizaci jejich reálné zaměstnatelnosti. Nejčastěji se jedná o nízkou úroveň vzdělání, vyšší věk a zdravotní omezení. Nejnovější analýzy navíc ukazují, že podíly dlouhodobě nezaměstnaných osob, vykazované Úřadem práce, mohou být v důsledku principů evidence uchazečů o zaměstnání výrazně podhodnocené.

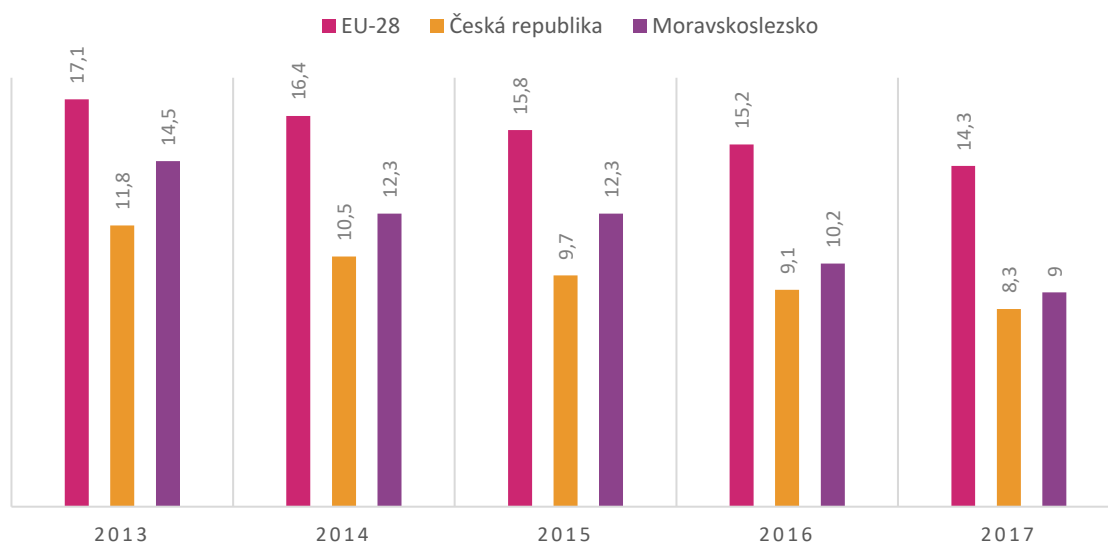
Graf 19 Obecná míra nezaměstnanosti v Moravskoslezském kraji (%), zdroj: ČSÚ

Graf 20 Podíl dlouhodobě nezaměstnaných v Moravskoslezském kraji (%), zdroj: ČSÚ

Graf 21 Podíl lidí ve věku 18-24, kteří jsou bez zaměstnání a nestudují (%), zdroj: Eurostat

Sociální problémy v kraji a migrace negativně ovlivňují pracovní trh

V Moravskoslezském kraji se nachází vysoký počet lidí v systému sociálních dávek a vysoký podíl domácností s příjmy pod životním minimem. Nevhodně nastavený dávkový systém dostatečně nemotivuje k práci. V kraji roste chudoba a počet sociálně vyloučených lokalit a obyvatel. Kraj má také menší podíl ekonomicky aktivní pracovní síly ve vztahu k počtu obyvatel; v regionu žije nadprůměrně velký počet obyvatel trpících nemocemi z povolání a nejvíce zdravotně postižených. U migrace z regionu se jedná především o mladé vysokoškoláky (tedy problém „brain drain“ – odliv mozků), což také negativně ovlivňuje pracovní trh a konkurenceschopnost regionu.

1 313

**vyplácených dávek
na tisíc obyvatel**

V Moravskoslezském kraji je druhý nejvyšší počet vyplacených dávek sociální podpory v přepočtu na 1 000 obyvatel. Celkovým počtem o téměř 40 % převyšuje průměr České republiky. Nepatrně hůře je na tom pouze Ústecký kraj. Počet vyplacených dávek na podporu bydlení v přepočtu na 1 000 obyvatel je v Moravskoslezském kraji nejvyšší z celé České republiky (1 313 dávek na tisíc osob v kraji). (Graf 23)

**Systém sociálních
dávek**

Systém sociálních dávek a aktivní politika zaměstnanosti nejsou navzájem adekvátně provázány. Nevhodně nastavený dávkový systém také dostatečně nemotivuje k práci do určité výše příjmu ze zaměstnání, což se ještě zhoršuje v případech exekuce z pracovních výdělků.

**Exekuce, sociální
problémy a nutnost
komplexního řešení**

V kraji roste chudoba a počet sociálně vyloučených lokalit a obyvatel, kteří v nich žijí. Exekuce jsou velkým problémem zejména v menších obcích západní části kraje (Osoblažsko, Bruntálsko, Vítkovsko). Významný podíl obyvatel (více než 15 %) zasahují exekuce také v Bruntále, Havířově a Karviné. (Obrázek 15) Přispívají k tomu nejen nízké mzdy, ale i nezaměstnanost, rychlé stárnutí obyvatelstva a nárůst počtu lidí v důchodovém věku. Nezaměstnaní a osoby v důchodovém věku jsou skupinami obyvatel nejvíce ohrožené chudobou a sociálním vyloučením. Nebude-li nalezeno komplexní systémové řešení, budou se sociální problémy prohlubovat a problémy na trhu práce budou přetrvávat.

417 000

**ekonomicky
neaktivních osob**

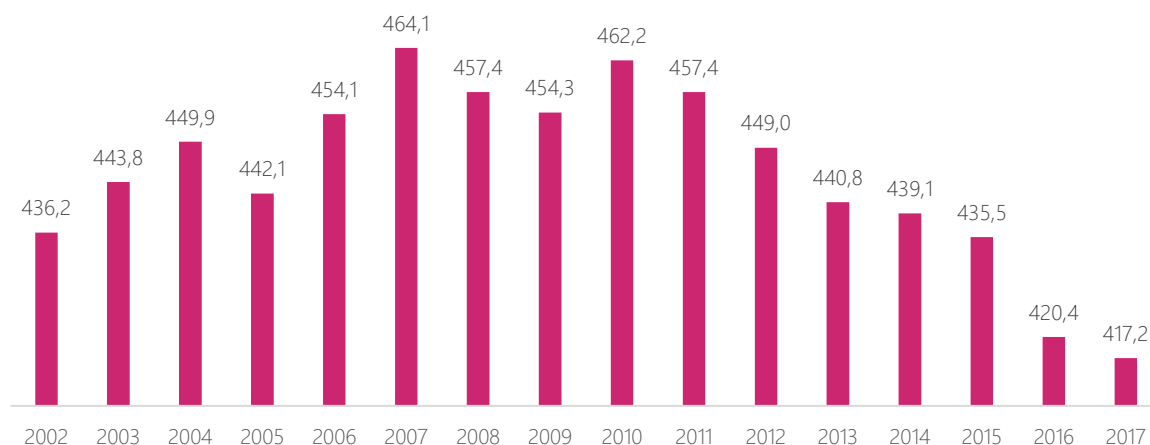
Počet ekonomicky neaktivních osob klesl od roku 2010 z více než 462 tisíc osob na 417 tisíc v roce 2017 – viz Graf 22 (což odpovídá přibližně jedné třetině celkového počtu obyvatel). V mezikrajském srovnání je na tom v absolutních číslech v České republice hůře jen Středočeský kraj. Vysoký podíl ekonomicky neaktivních osob je dán všeobecným stárnutím populace, velkým počtem obyvatel trpících nemocemi z povolání a odlivem mladých lidí.

25 tisíc

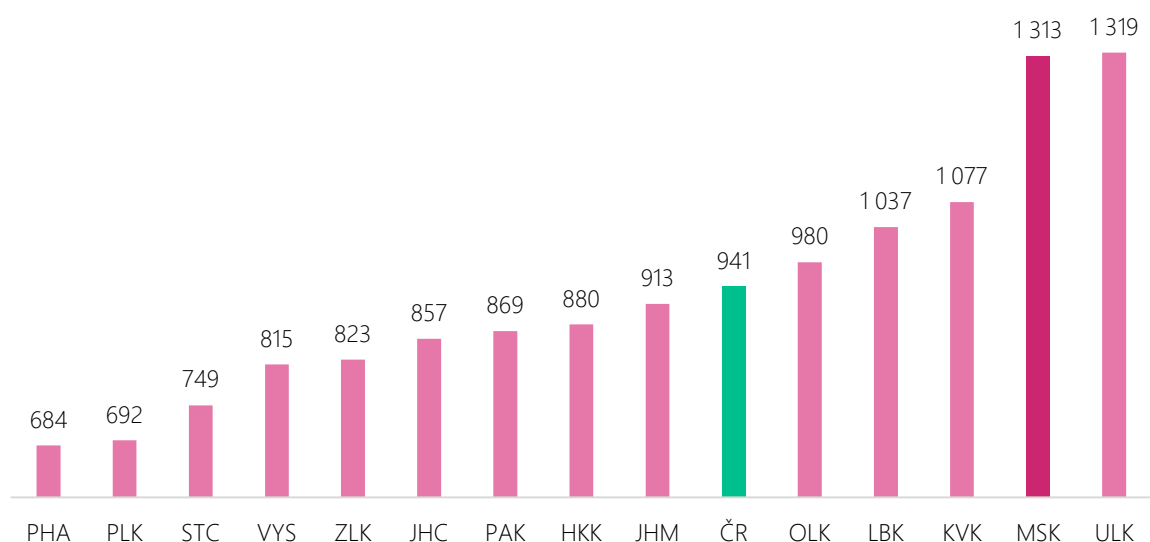
méně obyvatel

Mimo Moravskoslezský kraj se mezi lety 2008–2017 vystěhovalo 25 tisíc obyvatel (viz infografika – Obyvatelstvo). Podle vyjádření Úřadu práce a expertů se jedná hlavně o selektivní migraci mladých lidí s vysokoškolským diplomem – tedy výše popsany problém „brain drain“ (odliv mozků). Je to zároveň největší hrozba, které region v dlouhodobé perspektivě čelí. Souvisí s celkovou atraktivností regionu a schopností udržet i přilákat vysoce kvalifikované pracovníky i firmy.

Graf 22 Počet ekonomicky neaktivních osob v Moravskoslezském kraji (tis. osob), zdroj: ČSÚ

Graf 23 Počet vyplacených dávek sociální podpory v přepočtu na 1 000 obyvatel v mezikrajském srovnání v roce 2017, zdroj: ČSÚ

Další informace k sociální situaci regionu jsou také v kapitole **Zdravější a soudržnější kraj**.

ZDRAVĚJŠÍ A SOUDRŽNĚJŠÍ KRAJ

Proč je téma důležité

Kvalitní a dostupná veřejná zdravotní péče pro občany našeho kraje patří k hlavním prioritám. Základní orientací krajského zdravotnictví je odbornost a vysoká kvalita poskytovaných služeb. Krajské zdravotnictví usiluje o poskytování zdravotní péče ve všech stěžejních oborech a definuje takové kapacity, které budou minimalizovat rizika při jejím zajištění, a podporuje zdravotní péči, která vede k prodloužení zdravé délky života, či rozšíření a zkvalitňování geriatrické a následné péče.

V oblasti zdravotnictví se v uplynulém období udála řada významných změn, které měly vliv na poskytování zdravotní péče v regionu. Změny legislativní byly doprovázeny kroky v oblasti optimalizační a strukturální. Tyto se odrazily nejen v organizačním uspořádání některých zdravotnických zařízení, ale také ve struktuře a rozsahu poskytovaných zdravotních služeb, které reagují na demografické změny a na změny personálního vybavení poskytovatelů zdravotních služeb spravovaných krajem. Ve spolupráci se zdravotními pojišťovnami je vynakládáno kontinuální úsilí o udržení efektivní sítě ambulantních lékařů v celém kraji, tedy i v hůře dostupných oblastech – ať už jde o praktické lékaře pro dospělé, děti či o ambulantní specialisty.

Významně se investuje do pořízení moderní přístrojové techniky a informačních technologií. Významnou roli má zdokonalení stavebně-technického zázemí zdravotnických zařízení. Dochází k budování center, zajištění jejich špičkového vybavení a důraz na přátelské a bezpečné prostředí nejen pro pacienty, ale také pro lékaře a sestry. Vedení kraje rozšiřuje také spektrum procesů, které bude podléhat další elektronizaci, která by měla zajistit rychlejší, přesnější a bezpečnější přenos informací potřebných pro zajištění efektivní a kvalitní zdravotní služby.

Finančními příspěvky je podporováno získávání a udržení absolventů lékařských fakult a absolventů oboru ošetrovatelství a dotačními programy jsou podporovány projekty ve zdravotnictví cílené do oblasti péče hospicové a projekty na podporu osvěty, zvyšování zdravotní gramotnosti obyvatel, prevence a zachování kvality života.

Sociální oblast je jedním ze základních pilířů, který se významnou mírou podílí na rozvoji kvality života v kraji. Nejedná se o okrajovou záležitost, dotýká se velkého počtu občanů kraje, kteří se vlivem životních událostí ocitli v nepříznivé sociální situaci. Zejména u těžkých životních událostí může docházet k výrazným změnám v možnostech plnohodnotné účasti na veřejném životě i v soukromých aktivitách. Lidé ocitající se v nepříznivé sociální situaci a jejich rodiny představují skupinu občanů, která potřebuje výraznou podporu, a to jak ze strany formálních institucí, tak ze strany odborníků věnujících se poskytování sociálních služeb či dalším návazným aktivitám, a v neposlední řadě také podporu svého nejbližšího okolí. Je proto zapotřebí si uvědomit, že systematická podpora a plánování v sociální oblasti je jedním z klíčových faktorů, které ovlivní budoucí život občanů našeho kraje.

Konkrétně je v následujícím období zapotřebí rozvíjet udržitelnou síť sociálních služeb poskytovaných na území kraje, podporovat aktivity terénního charakteru, které umožňují lidem setrvání nebo návrat do jejich přirozeného prostředí i přes jejich nepříznivou sociální situaci. Na druhou stranu nesmíme zapomínat na plánování a podporu pobytových sociálních služeb, které poskytnou pomoc lidem, kteří vzhledem ke své životní situaci budou potřebovat intenzivní celodenní podporu, a jejich nejbližší okolí již na takovou pomoc nebude stačit nebo pro ni nebude mít podmínky. Nesmíme ani zapomenout na zajištění účasti občanů kraje v procesu strategického plánování a zjišťování potřeb a podporovat komunitní aktivity a vůbec výrazně podpořit život v různých komunitách, abychom mohli nadále deklarovat, že jsme krajem pro všechny jeho občany. V neposlední řadě je zapotřebí zajistit do budoucna alokaci potřebných finančních prostředků na zajištění výše uvedených cílů.

Vzkazy pro hejtmana od studentů středních škol

„Větší podpora neziskových organizací, které pracují s dětmi, např. skaut.“

„#Tolerantní kraj: Tolerance a vzdělanost zaměřená na lišící se lidi (LGBTQA, mentálně a fyzicky postižení atd.), větší pojem o těchto komunitách v běžné společnosti.“

„Větší propojenost menších obcí.“

„Zvýšit počet sociálních zařízení by lidé určitě ocenili.“

„Zaměřit se na školství, na sociální práci a organizace pomáhající hendikepovaným.“

„Za jeden provaz: Pomocť probourat bariéru mezi kulturami, zlepšit jejich životní úroveň a vzájemné vztahy, posunout se společně.“

„Na severu kraje by se mohla zlepšit zdravotní péče a její dostupnost.“

„Různá zlepšení zdravotní péče (dobří lékaři na pohotovosti, zubaři, lepší přístup k pacientům).“

„Větší platy pro lékaře, lepší lékaře a ošetření.“

„Mohli bychom zlepšit informovanost a participaci. Informovat, jak by se veřejnost mohla zapojit do projektů.“

„Větší dostupnost sociálních služeb. Podpora nemocnic, které by se neměly zavírat a slučovat.“

„Přátelštější kraj: více společenských aktivit pro různé věkové kategorie napříč generacemi.“

„Najít společné řešení s lékaři krajských nemocnic ve věci růstu platů lékařů tak, aby se nemusela zavírat oddělení, když lékaři odmítnou dělat přesčasy nad rámec zákonné povinnosti.“

Hlavní zjištění

- **DOSTATEČNÁ LŮŽKOVÁ PÉČE, SCHÁZÍ LÉKAŘI A ZDRAVOTNÍ SESTRY**
- **POPTÁVKA PO JEDNOTNÉ KONCEPCI KRAJSKÉHO ZDRAVOTNICTVÍ**
- **ZDRAVOTNICTVÍ ČEKÁ ELEKTRONIZACE A REFORMA PSYCHIATRICKÉ PÉČE**
- **ZDRAVOTNICTVÍ MUSÍ ČELIT DŮSLEDKŮM ZPŮSOBENÝM NADMĚRNOU EMISNÍ ZÁTĚŽÍ, NEZDRAVÝM ŽIVOTNÍM STYLEM A STÁRNUTÍM OBYVATEL**
- **SOCIÁLNÍ PROBLÉMY SE NETÝKAJÍ PLOŠNĚ CELÉHO KRAJE**
- **NADPRŮMĚRNOU KRIMINALITU, NEZAMĚSTNANOST ČI SOCIÁLNÍ VYLOUČENÍ LZE ŘEŠIT POUZE KOMPLEXNĚ**
- **V KRAJI SÍLÍ SNAHA O VYTVÁŘENÍ SOUDRŽNÝCH KOMUNIT**
- **KRAJ SE STAL PRŮKOPNÍKEM DEINSTITUCIONALIZACE SOCIÁLNÍCH SLUŽEB**
- **SOCIÁLNÍ SLUŽBY VYŽADUJÍ FINANČNÍ STABILITU, LEPŠÍ OHODNOCENÍ PRACOVNÍKŮ ČI SYSTÉM ŘÍZENÍ KVALITY**

Distribuce zdravotnických zařízení mezi okresy odpovídá jejich hustotě. Zhoršená dostupnost specializované péče trápí řídce zalidněné horské oblasti, dále Vítkovsko, Odersko a Kravařsko. Kraj disponuje druhou největší zdravotnickou záchrannou službou. Pokud jde o počty lůžek, jsou jejich kapacity dostatečné. Naopak schází lékaři, zejména ve vysoce specializovaných oborech, a zdravotní sestry. V kraji působí vysoký počet poskytovatelů zdravotní péče. Ze 17 nemocnic poskytujících akutní péči je sedm ve správě kraje. V krajských zařízeních se výrazně liší hospodářské i hospitalizační ukazatele. Chybí jednotná koncepce krajského zdravotnictví založená na spolupráci mezi poskytovateli nemocničních zařízení a pojišťovnami. Rovněž schází koncepce zajištění následné péče. V kraji je dostatečná nabídka lázeňských a rehabilitačních služeb.

Od roku 2010 působí v kraji Lékařská fakulta Ostravské univerzity. V krajské metropoli sídlí významná zdravotnická výzkumná centra a ústavy. Příležitostí je rozvoj telemedicíny a elektronizace zdravotnické péče s využitím moderních technologií. Revolučními změnami prochází psychiatrická péče. Výsledkem její deinstitucionalizace mají být centra duševního zdraví.

V kraji je nadprůměrná úmrtnost na nemoci oběhové soustavy a novotvary. Narůstá počet úmrtí zapříčiněných selháním srdce a diabetem II. typu. Hrozbou do budoucna je rostoucí index stáří. Spolu s ním se zvyšuje poptávka po paliativní péči, kterou kraj dlouhodobě podporuje.

V republikovém srovnání je v kraji nadprůměrný podíl osob ohrožených chudobou nebo sociálním vyloučením, který se však daří snižovat. Mezi hlavní příčiny sociálního vyloučení patří nízké mzdy, vysoká nezaměstnanost, rychlé stárnutí obyvatel, zadlužení. V exekuci se ocitlo více než 10 % obyvatel. Sociální problémy se koncentrují v obcích s rozšířenou působností – Karviná, Bohumín a Havířov, v oblastech vnitřní periferie kraje a obcích s vysokým odlivem obyvatel. Prohlubování sociálních problémů může mít dalekosáhlé důsledky na kvalitu života v kraji, jeho hospodářskou situaci i image. Méně příznivé podmínky pro soudržnost se soustředí především v odlehklých obcích v západní části kraje, kde dochází k výraznější migraci a stárnutí obyvatel. Čtyři z pěti obvodních oddělení Policie ČR s nejvyšším indexem kriminality se nachází v Ostravě. Jedná se o hustě obydlená místa s významným počtem sociálně vyloučených lokalit. Nástroje předcházení kriminální činnosti nabízí krajská Koncepce prevence kriminality.

Zapojení občanské společnosti do komunitního života pomáhá vytvářet soudržnou společnost. Život v komunitě je podmíněn samostatným bydlením a finanční stabilitou. Dostupnost adekvátního bydlení je palčivým krajským problémem. Vybrané obce přichází s vlastními inovativními řešeními i přes chybějící zákon o sociálním bydlení. Díky aktivitám krajského úřadu působí v regionu nejvyšší počet pěstounů v ČR. S budováním sítě sociálního podnikání pomáhá Klastř sociálních podniků a inovací s více než 60 členy.

Kraj zakotvil vize rozvoje sociálních služeb v koncepcích a strategiích, na jejichž tvorbě se podílí významný počet odborných skupin. Při ustanovení sítě sociálních služeb spolupracuje kraj s obcemi a dalšími sociálními partnery. Moravskoslezský kraj jako první v České republice zahájil proces deinstitutionalizace sociálních služeb pro osoby se zdravotním postižením a zároveň přijal rozhodnutí nepřijímat nové klienty do ústavních zařízení. Příležitostí je spolupráce s univerzitami, odbornými vzdělavateli a aktéry vědy a výzkumu.

V sociálních službách schází kvalifikovaní pracovníci. Nízká pozornost je věnována jejich profesionalizaci. Poskytovatelé služeb potřebují pomoc se zaváděním nástrojů řízení kvality, efektivity a výkonnosti. Oblast sociálních služeb trápí nevhodné nastavení financování a závislost na externích zdrojích. Vzhledem ke stárnutí obyvatelstva roste poptávka po sociálních službách. Jejich nedostatek je patrný zejména ve venkovských obcích.

Doporučení pro návrhovou část

1 Dostupnost kvalitní vysoce odborné zdravotnické péče s využitím moderních technologií

- Stabilizace počtu zdravotnického personálu
- Modernizace vybavení a majetku nemocničních zařízení, pořízení a provoz vybavení s ohledem na specializaci nemocničních zařízení
- Prohlubování spolupráce mezi nemocničními zařízeními a univerzitami
- Elektronizace zdravotní péče
- Rozvoj hospicové a paliativní péče
- Rozvoj následné péče
- Deinstitutionalizace psychiatrické péče

2 Podpora primární prevence a zdravého životního stylu

- Rozvoj telemedicíny
- Preventivní programy (zejména v oblasti onkologických onemocnění – screeniny, mamografy apod.) – nejen ve specializovaných pracovištích, dřívější záchyt
- Podpora pohybových aktivit
- Podpora zdravé výživy (regionální potraviny, potraviny z ekologického zemědělství)

3 Prosazování práva na život v komunitě

- Rozvoj sociálních podniků a vznik tranzitních pracovních míst
- Podpora podnikavosti v sociálním podnikání
- Rozvoj komunitních center
- Podpora komunitní práce – zapojování veřejnosti do identifikace potřeb a plánovacích procesů
- Rozvoj neformální péče – podpora pečujících osob
- Rozvoj služeb umožňujících setrvání lidí v komunitě
- Podpora příkladů dobré praxe v oblasti komunitního rozvoje
- Rozvoj kraje jako občansky otevřené společnosti

4 Dostupné a kvalitní sociální služby v rámci decentralizované sítě

- Rozvoj sociálních služeb v odlehlejších a periferních oblastech kraje
- Rozvoj sítě ambulantních služeb pro včasnou diagnostiku a terapeutickou intervenci dětí s autismem
- Zvyšování kvality v sociálních službách
- Využití asistivních technologií v sociálních službách
- Rozvoj inovativních aktivit v sociální oblasti ve spolupráci s akademickým prostředím
- Podpora terénních a ambulantních sociálních služeb a rozvoj sítě těchto služeb pro osoby s duševním onemocněním (decentralizace, deinstitutionalizace, destigmatizace)
- Rozvoj svépomocných skupin a vrstevnických programů

5 Podpora sociálního a dostupného bydlení

- Rozvoj kapacit pobytových služeb pro seniory a osoby s mentálním a zdravotním postižením

Stručná analýza SWOT – Zdravější a soudržnější kraj

Silné stránky (S)	Slabé stránky (W)
• Kapacity zdravotnických zařízení odpovídající koncentraci obyvatelstva. • Dostatečné celkové kapacity nemocniční akutní lůžkové péče. • Přítomnost lékařské fakulty a výzkumných center nadregionálního významu. • Nabídka lázeňských a rehabilitačních služeb. • Dostatečná přístrojová technika a vybavení nemocničních zařízení. • Proaktivní činnost kraje a vybraných obcí v oblasti sociálních služeb. • Podpora služeb sociální péče vedoucích k vyšší samostatnosti, aktivizaci a rodinnému soužití. • Fungující klastr sociálního podnikání. • Nastavení vize rozvoje sociálních služeb prostřednictvím koncepcí a strategií. • Provázanost sociálních služeb napříč poskytovateli. • Započatá transformace ústavní péče.	• Nedostatek lékařů ve vybraných oborech zdravotní péče. • Negativní působení nadlimitní emisní zátěže na zdravotní stav obyvatel. • Rozdíly ve zdravotní péči v kraje spravovaných nemocnicích. • Chybějící koncepce krajského zdravotnictví a koncepce zajištění následné péče. • Vysoký počet poskytovatelů zdravotní péče a nedostatečná koordinace ve využití kapacit. • Vysoký podíl osob ohrožených chudobou nebo sociálním vyloučením. • Vysoký počet osob žijících v dluhové pasti v periferních oblastech kraje a na Karvinsku. • Nadprůměrná kriminalita ve velkých městech ostravské aglomerace. • Nedostatek vybraných druhů sociálních služeb mimo centrum kraje. • Problematické nastavení financování sociálních služeb. • Nedostatek pracovníků v sociálních službách a nízká pozornost věnovaná jejich profesionalizaci. • Nerozvinuté nástroje řízení kvality, efektivity a výkonnosti v prostředí poskytovatelů služeb.
Příležitosti (O)	Hrozby (T)
• Rozvoj telemedicíny a elektronizace zdravotnické péče. • Reforma psychiatrické péče a vznik center duševního zdraví. • Podpora hospicové péče a paliativní medicíny. • Preventivní programy podporující zdravý životní styl. • Podpora sociálního a dostupného bydlení. • Zapojení občanské společnosti do komunitního života. • Prevence kriminality a užívání návykových látek. • Zapojení firem do systému sociálního podnikání. • Zapojení obcí do procesu deinstitucionalizace sociálních služeb. • Spolupráce s univerzitami, odbornými vzdělavateli a aktéry vědy a výzkumu.	• Stárnutí obyvatelstva a rostoucí index stárí. • Nedostatek a vysoký průměrný věk lékařů, nedostatek a vytíženost nelékařských zdravotnických pracovníků. • Rušení nebo omezování provozu zdravotnických zařízení v regionech se špatnou dopravní dostupností. • Nedostatek finančních prostředků na obměnu zdravotní techniky či mzdy zdravotnických pracovníků. • Dlouhodobý a kumulovaný negativní ekonomický vývoj poskytovatelů péče/nemocnic. • Prohlubování sociálních problémů a jejich koncentrace do oblastí s již vysokým podílem sociálního vyloučení. • Vylidňování obcí v oblasti Jeseníků a na Karvinsku. • Rostoucí poptávka po sociálních službách. • Závislost na externím financování.

Kvalitní zdravotnické služby

Dostatečná lůžková péče, schází lékaři a zdravotní sestry

Distribuce zdravotnických zařízení mezi okresy odpovídá jejich hustotě. Zhoršená dostupnost specializované péče trápí řídce zalidněné horské oblasti, dále Vítkovsko, Odersko a Kravařsko. Moravskoslezský kraj disponuje druhou největší zdravotnickou záchrannou službou. Pokud jde o počty lůžek, jsou jejich kapacity dostatečné. Naopak schází lékaři, zejména ve vysoce specializovaných oborech, a zdravotní sestry.

**Distribuce
zdravotnických
zařízení
mezi okresy
odpovídá
hustotě
obyvatel**

Na území kraje se v roce 2017 nacházelo 4 220 zdravotnických zařízení. Z pohledu zřizovatele převažovaly fyzické a právnické osoby tvořící 96,5 % zdravotnických zařízení v kraji. Orgány státní správy a samospráv vlastnily 3 % zdravotnických zařízení, přičemž největším zřizovatelem je Moravskoslezský kraj. Distribuce zdravotnických zařízení mezi okresy odpovídá hustotě obyvatelstva těchto okresů. Zhoršená dostupnost specializované zdravotní péče je problémem pouze řídce zalidněných oblastí Jeseníků a Beskyd a odlehklých územních správních obvodů Vítkovska, Oderska a oblasti Kravař. V územích se zhoršenou dopravní obslužností to přináší významné snížení standardu občanské vybavenosti v obci.

**2. největší
zdravotnická
záchranná
služba v České
republice**

Rozmístění stanovišť zdravotnické záchranné služby je z územního hlediska rovnoměrné a dostatečné. Zdravotnická záchranná služba Moravskoslezského kraje je v současné době druhou největší zdravotnickou záchrannou službou v České republice, její spádová oblast činí 5 500 km² a má k dispozici přes 60 posádek.

**Jen 5 %
pacientů
hospitalizováno
mimo kraj**

Lůžková péče je v kraji poskytována v nemocnicích, léčebnách pro dlouhodobě nemocné, léčebnách tuberkulózy a respiračních nemocí, psychiatrických léčebnách, lázeňských léčebnách a ostatních lůžkových zařízeních. V akutní péči bylo v roce 2017 6 357 lůžek a v ostatní lůžkové péči 2 426 lůžek. Počet lůžek na 1 000 obyvatel odpovídá průměrným hodnotám. Mezi lety 2010–2017 vzrostl počet lékařů v nemocnicích o více než 17 % (5. nejvýraznější růst v mezikrajském srovnání). Vzrostl rovněž počet pacientů (o 5 %), naopak klesl počet lůžek (o 3 %) i počet ošetřovacích dní (o 13 %). Přehled viz Graf 24. Přes mírný pokles počtu lůžek vykazují některá nemocniční oddělení vysokou míru nevyužitých lůžek. O dostatečnosti lůžkové kapacity svědčí i to, že pouze 5 % pacientů bylo hospitalizováno mimo kraj, což je jeden z nejlepších výsledků v rámci České republiky.

**Nedostatek
lékařů, zejména
v úzce
specializovaných
oborech,
a sester**

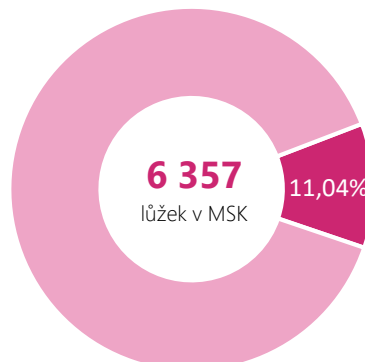
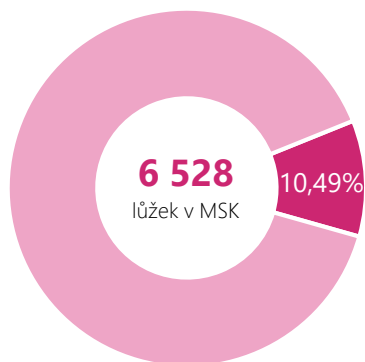
Počty lékařů v kraji jsou ve srovnání se zbylými regiony nižší zejména v oborech geriatrické, infekčního a pracovního lékařství a traumatologie. V poměru počtu obyvatel připadajících na 1 lékaře oboru chirurgie je situace v kraji horší oproti republikovému průměru. Také v oborech gynekologie a neurologie je kraj v počtu obyvatel připadajících na 1 lékaře výrazně pod průměrem České republiky. Celkově v nemocnicích na území kraje chybělo ke konci roku 2018 124 lékařů. Nejzávažnější je situace v okrese Karviná, s problémy se potýká i nemocnice v Bílovci a Třinci. Kvalitu a dostupnost zdravotní péče ovlivňuje i nedostatek zdravotních sester. Dle průzkumu Ministerstva zdravotnictví z roku 2018 jsou třemi nejzávažnějšími překážkami v práci zdravotních sester nedostatečné mzdové ohodnocení, přílišná vyčerpání a nedostatečná motivace zaměstnavatele.

Graf 24 Počet lůžek akutní péče – územní srovnání České republiky a Moravskoslezského kraje, zdroj: ČSÚ

2010

2017

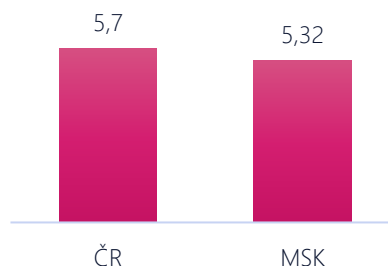
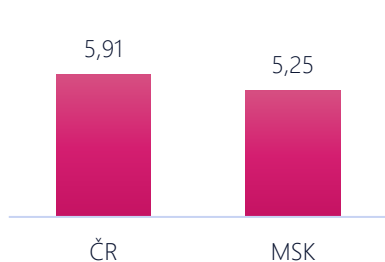
Počet lůžek akutní péče

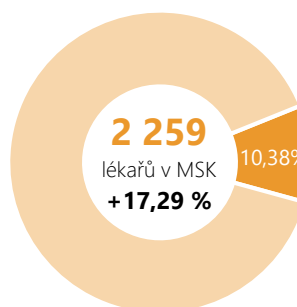
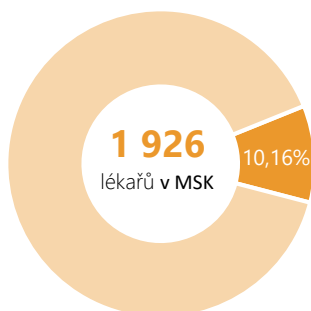
■ MSK ■ ČR mimo MSK

■ MSK ■ ČR mimo MSK

Počet lůžek akutní péče na 1 000 obyv.

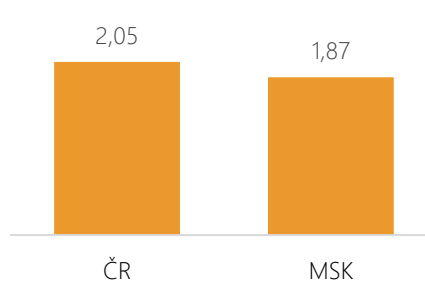
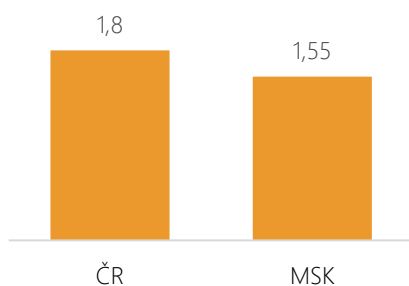
Přepočtený počet lékařů (včetně zubních)

■ MSK ■ ČR mimo MSK

■ MSK ■ ČR mimo MSK

Přepočtený počet lékařů (včetně zubních) na 1 000 obyv.

Poptávka po jednotné koncepci krajského zdravotnictví

V kraji působí vysoký počet poskytovatelů zdravotní péče. Ze 17 nemocnic poskytujících akutní péči je pouze sedm ve správě kraje. V krajských zařízeních se výrazně liší hospodářské i hospitalizační ukazatele. Chybí jednotná koncepce krajského zdravotnictví založená na spolupráci mezi poskytovateli nemocničních zařízení a pojišťovnami. Rovněž schází koncepce zajištění následné péče. V kraji je dostatečná nabídka lázeňských a rehabilitačních služeb.

Ekonomické i hospitalizační ukazatele v krajských nemocnicích se výrazně liší

V kraji v roce 2017 působilo celkem 17 nemocnic poskytujících akutní péči, z toho jedna fakultní nemocnice, 3 městské nemocnice, 6 soukromých nemocnic a 7 krajských nemocnic. (Graf 25) V krajem spravovaných nemocnicích existují na základě zjištění z období 2016–2017 značné rozdíly v přístupu ke stejné zdravotní péči. Tyto rozdíly se projevují v hospitalizačních ukazatelích (např. délce pobytu, nevyužitých lůžkových kapacitách atd.) i personálním obsazení shodných oborů zdravotní péče. Kritickou se z hlediska vyrovnaného hospodaření stává udržitelnost současného spektra péče zejména v nemocnicích na Karvinsku a v Bílovci. I přes rozdílné hospodářské výsledky byly ve všech nemocnicích investovány významné finanční prostředky do modernizace jejich vybavení. Nejvýznamnější investice v pětiletém období 2014–2018 shrnuje Tabulka 1.

Schází jednotná koncepce krajského zdravotnictví

Demografická, personální a ekonomická situace v nemocnicích spravovaných krajem a výsledky interního benchmarking jsou zásadními podněty ke zvážení optimalizace struktury vykonávané zdravotní péče. Cílové spektrum lůžkových kapacit by mělo reagovat na současné trendy a možné synergie ve sdílených spádových oblastech. Je třeba zajistit odborné kapacity a jejich stabilizaci. K plnění cílů by měla přispět jednotná strategie reflektující jak rozvoj, tak případnou reorganizaci péče v jednotlivých nemocnicích. Z pohledu nabídky zdravotnických služeb, ale i ekonomického hlediska je důležité, aby všechny subjekty navzájem spolupracovaly a jednaly, a to nejen mezi sebou, ale i za přítomnosti zdravotních pojišťoven. Při návrzích restrukturalizačních změn je nezbytné provést hodnocení dopadů navržených změn na síť všech zdravotnických zařízení v kraji bez ohledu na zřizovatele.

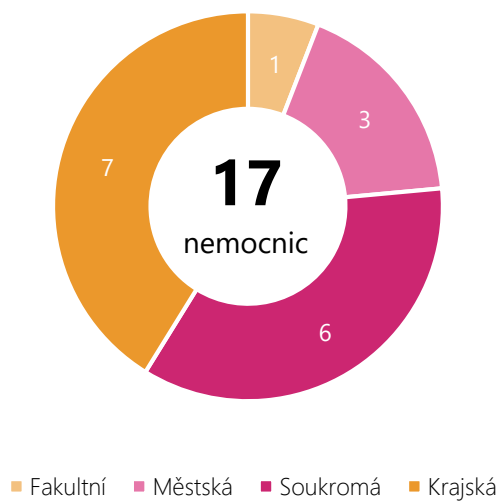
Zajištění následné péče není dostatečné

Koncepci krajského zdravotnictví by měla doplnit koncepce zajištění následné péče, která je nedostatečná zejména v oblasti péče o pacienty s apalickým syndromem (pacienti ve vegetativním stavu – typ poruchy vědomí). Situaci zlepšilo otevření nového oddělení intenzivní ošetrovatelské péče (DIOP) v Nemocnici ve Frýdku-Místku v roce 2018. Celkem přibýlo 18 nových lůžek sloužících pacientům s potřebou zvýšené zdravotní péče v oblasti Frýdecko-Místecka, Třinecka a Novojičínska.

V kraji se nachází významná lázeňská a rehabilitační střediska

Na území kraje působí tři lázeňská střediska, a to v Karlově Studánce, Karviné a Klimkovicích. V roce 2017 kraj disponoval 1 727 lůžky v lázeňských zařízeních (4. nejvyšší počet v mezikrajském srovnání). Lázeňská péče byla poskytnuta celkem 16 292 dospělým pacientům (6. nejvyšší počet v mezikrajském srovnání). K významným rehabilitačním ústavům v kraji patří Odborný léčebný ústav Metylovice určený pro děti do 18 let, Rehabilitační ústav Hrabyně s detašovaným pracovištěm v Chuchelné, který se řadí mezi nejvýznamnější rehabilitační ústavy v České republice, a Sanatorium Jablunkov zaměřené na léčbu plicních onemocnění.

Graf 25 Nemocnice v Moravskoslezském kraji dle zřizovatele, zdroj: Moravskoslezský kraj

Tabulka 1 Vybrané investice do krajských nemocničních zařízení v období 2014–2018, zdroj: ČSÚ

Rok	Nemocnice	Investice	Částka (mil. Kč)
2015	Nemocnice ve Frýdku-Místku	Pavilon chirurgických oborů	460
2015	Slezská nemocnice v Opavě	Pavilon N interních oborů	290
2016	Sdružené zdravotnické zařízení Krnov	Centrum komplexní paliativní a geriatrické péče	39
2017	Bílovecká nemocnice	Oddělení následné péče	54
2018	Nemocnice s poliklinikou Havířov	Vybavení pro obory návazné péče	51
2018	Nemocnice s poliklinikou Karviná-Ráj	Vybavení pro obory návazné péče	77
2018	Nemocnice Třinec	Vybavení pro obory návazné péče	52

Zdravotnictví čeká elektronizace a reforma psychiatrické péče

Od roku 2010 působí v kraji Lékařská fakulta Ostravské univerzity. V krajské metropoli sídlí významná zdravotnická výzkumná centra a ústavy. Příležitostí je rozvoj telemedicíny a elektronizace zdravotnické péče s využitím moderních technologií. Revolučními změnami prochází psychiatrická péče. Výsledkem její deinstitucionalizace mají být centra duševního zdraví.

V kraji působí Lékařská fakulta

V roce 2010 vznikla na Ostravské univerzitě transformací Fakulty zdravotnických studií Lékařská fakulta, a to v souvislosti se zahájením výuky oboru Všeobecné lékařství. V roce 2016 studium úspěšně ukončili první absolventi. Součástí dlouhodobé vize univerzity je v případě poptávky vznik studijního oboru Stomatologie. K zajištění kvalifikovaných zdravotnických pracovníků je rovněž klíčová spolupráce mezi Lékařskou fakultou a nemocnicemi. Vybrané krajské nemocnice poskytují studentům možnost získání praxe při studiu. Tyto nemocnice se stávají s vyšší pravděpodobností místem pro zahájení profesní kariéry mladých absolventů.

V Ostravě se soustředí zdravotnická výzkumná centra

V krajské metropoli se nachází několik významných zdravotnických výzkumných center. Při Lékařské fakultě Ostravské univerzity působí Centrum epidemiologického výzkumu a Výzkumné obezitologické centrum. V kraji se taktéž nachází Zdravotní ústav se sídlem v Ostravě, který je největší institucí svého druhu ve střední Evropě. Výzkumné kapacity jsou rovněž součástí Fakultní nemocnice Ostrava, např. Centrum klinických studií.

Technologický pokrok umožňuje zvýšit kvalitu i efektivitu zdravotnické péče

Enormní technologický rozvoj posledních desetiletí se velmi významně projevuje i ve zdravotnictví. K oblastem, ve kterých lze technologického pokroku využít, patří elektronizace a zvyšování kvality zdravotnické péče podporou sdílení dat. Další možností jsou elektronické objednávkové systémy vedoucí ke zkrácení čekací doby pacienta, úspoře času administrativnímu personálu nemocnic a umožňující nastavení a kontrolu dodržování rezervačních časů. Vzdáleným monitoringem fyziologických funkcí pacienta a komunikací lékaře s pacientem prostřednictvím SMS nebo e-mailem se zabývá telemedicina. Moderní technologie se rovněž uplatňují v orientačních a navigačních systémech ve zdravotnických zařízeních, například při ohlášení vstupu do budovy či navigování pacienta na místo pomocí elektronických rozcestníků a náramků.

Psychiatrická péče prochází revolučními změnami

Psychiatrická péče v České republice nedoznala od počátku 90. let 20. století žádné zásadní systémové změny a potýká se s dlouhodobou podfinancovaností. V souladu se Strategií reformy psychiatrické péče je třeba podpořit rozvoj komunitní a semimurální péče (též poloústavní péče; založená na pravidelné návštěvě komunitního centra či denního stacionáře), zvýšit roli primární péče a všeobecných nemocnic, transformovat psychiatrické nemocnice/léčebny a v neposlední řadě podporovat vzdělávání odborných pracovníků. Relevantní součástí reformního úsilí by měl být posun ke způsobu léčby v co největší míře poskytované v přirozené komunitě. Součástí této strategie a nejvýraznější změnou v systému psychiatrické péče je vznik a rozvoj Center duševního zdraví na komunitní bázi, podpora rozšířených ambulantních pracovišť, ale také vybudování psychiatrických oddělení v rámci všeobecných nemocnic. Důležitou součástí reformy je také mezeresortní spolupráce, zejména spolupráce v rámci sociální oblasti při plánování návazné a podpůrné sítě sociálních služeb pro cílovou skupinu osob s duševním onemocněním.

Obrázek 13 Fakultní nemocnice Ostrava – největší zdravotnické zařízení v kraji, zdroj: Moravskoslezský kraj

Obrázek 14 Moderní pavilon interních oborů Slezské nemocnice v Opavě, zdroj: Moravskoslezský kraj

Zdravotnictví musí čelit důsledkům způsobeným nadměrnou emisí zátěží, nezdravým životním stylem a stárnutím obyvatel

V kraji je nadprůměrná úmrtnost na nemoci oběhové soustavy a novotvary. Narůstá počet úmrtí zapříčiněných selháním srdce a diabetem II. typu. Hrozbou do budoucna je rostoucí index stárání. Spolu s ním se zvyšuje poptávka po paliativní péči, kterou kraj dlouhodobě podporuje.

Nadlimitní emisní zátěž negativně ovlivňuje zdraví obyvatel v kraji

Kvalita životního prostředí je jedním z determinantů zdravotního stavu populace. Nejzávažnějšími zdravotními dopady expozice znečištěnému životnímu prostředí jsou respirační a gastrointestinální onemocnění, alergie, kardiovaskulární a metabolická onemocnění, vývojové a reprodukční poruchy a také nádorová onemocnění. V období let 2000–2016 byla úmrtnost na nemoci oběhové soustavy a novotvary u mužů i žen v kraji vyšší než průměr České republiky, vykazuje však trvalý pokles. Úmrtnost na nemoci dýchací soustavy vykazuje trend dlouhodobě setrvalý. V roce 2013 se na území Česka léčilo v ordinacích klinické imunologie a alergologie 891 000 pacientů, z toho 133 090 v kraji (14,9 %). Nejvíce léčených pacientů na průměrný roční úvazek lékaře vykazoval právě kraj.

Roste počet osob trpících diabetem II. typu a obezitou

V Moravskoslezském kraji jsou nejčastější příčinou úmrtí nemoci oběhové soustavy. Nadprůměrná prevalence je u diabetiků. V kraji roste počet úmrtí zapříčiněných diabetem mellitus nezávislým na inzulinu (0,9 % případů v roce 2007, 3,8 % v roce 2016) a selháním srdce (1,5 % případů v roce 2007, 6,7 % případů v roce 2016). Ve společnosti se nedaří redukovat podíl kuřáků v populaci, přibývá osob trpících diabetem II. typu a roste podíl obézních osob. Choroby spojené s obezitou jsou po onemocněních souvisejících s kouřením druhou nejčastější příčinou úmrtí, kterým je možné předcházet. Jedním z řešení je výživa založená na bezpečných a nutričně hodnotných potravinách. Výskyt onemocnění lze rovněž omezit podporou aktivní dopravy, omezením nabídky průmyslově zpracovaných potravin, regulací nevhodných marketingových aktivit. Součástí preventivních opatření je i podpora pohybu jako nedílné součásti životního stylu.

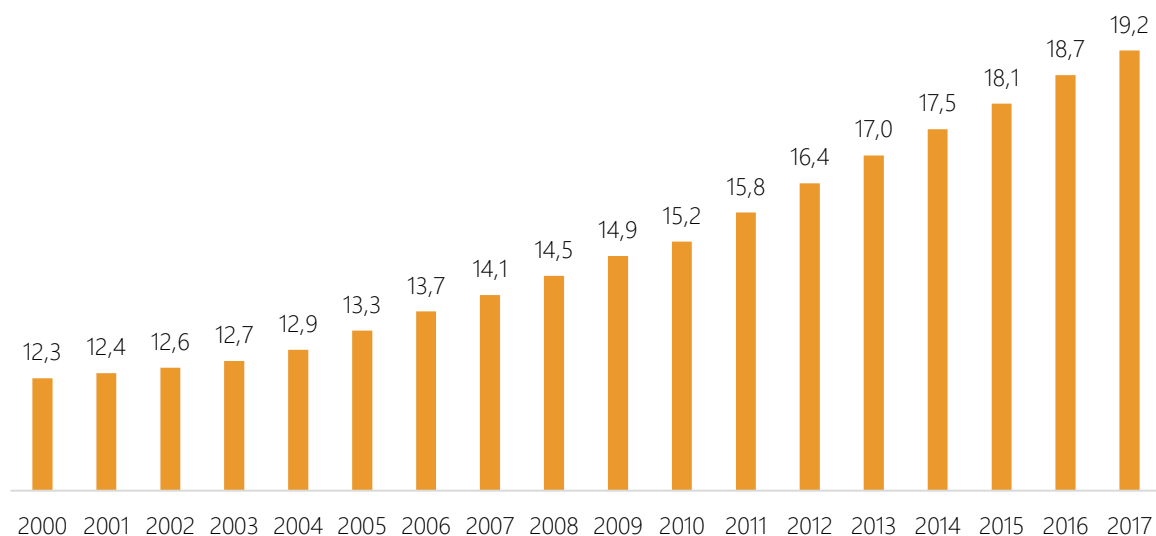
24,7 % obyvatel kraje bude v roce 2030 starší 65 let

Stárnutí populace patří mezi demografické problémy, se kterými se potýká nejen Moravskoslezský kraj. Hlavní příčinou je snižující se porodnost a prodlužující se délka života. V období let 2000–2017 významně vzrostl podíl osob starších 65 let (z 12,34 % na 19,16 %) i průměrný věk (z 37,8 let na 42,5 let). (Graf 26) Rovněž narůstá předpokládaný věk dožití, který v roce 2016 činil 74,5 let u mužů a 81,4 let u žen. (Graf 27) Dle prognózy Českého statistického úřadu vzroste v kraji do roku 2030 průměrný věk na 46 let, naděje dožití u mužů na 77,9 let a u žen na 84,3 let. Podíl osob starších 65 let vzroste na 24,7 %. Spolu s narůstajícím věkem se mění požadavky na poskytované spektrum zdravotní či zdravotnické péče. Do popředí zájmu se dostává problematika zdravého stárnutí a kvality života, soběstačnosti a chronických onemocnění ve stáří.

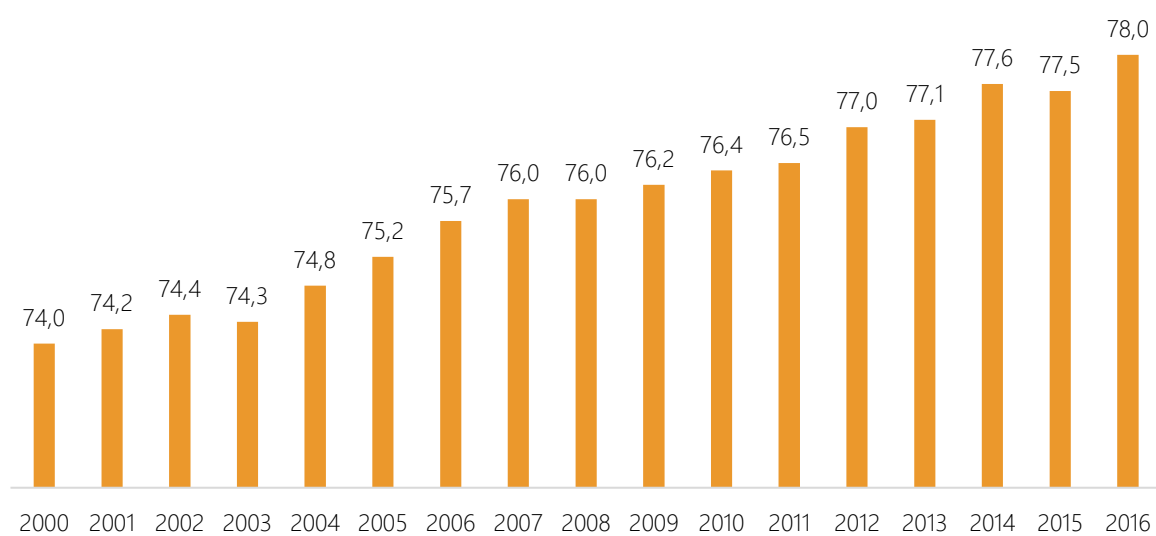
Kraj podporuje paliativní a hospicovou péči

Se stárnutím populace souvisí dostupnost hospicové péče, u níž celorepublikově dochází k systémovým změnám, které by měly přispět k její lepší dostupnosti. Jedná se o finanční podporu mobilních domácích hospiců nebo zakládání multidisciplinárních paliativních týmů v nemocnicích. Moravskoslezský kraj se zabývá problematikou hospicové péče dlouhodobě, např. podporuje stávající hospicová zařízení (Mobilní hospic Ondrášek, Strom života, Hospic sv. Lukáše atd.) a také další rozvoj tohoto typu péče. Je žádoucí se věnovat regionálnímu rozmístění a formám organizace paliativní péče.

Graf 26 Podíl osob 65+ v Moravskoslezském kraji (%), zdroj: Eurostat

Graf 27 Naděje dožití v Moravskoslezském kraji (počet let), zdroj: Eurostat

Život v komunitě

Sociální problémy se netýkají plošně celého kraje

V republikovém srovnání je v kraji nadprůměrný podíl osob ohrožených chudobou nebo sociálním vyloučením, který se však daří snižovat. Mezi hlavní příčiny sociálního vyloučení patří nízké mzdy, nadprůměrná nezaměstnanost, rychlé stárnutí obyvatel, zadlužení. V exekuci se ocitlo více než 10 % obyvatel. Sociální problémy se koncentrují v obci s rozšířenou působností Karviná, Bohumín a Havířov, v oblastech vnitřní periferie kraje a obcích s vysokým odlivem obyvatel.

19,2 %

**obyvatel je
ohroženo chudobou
nebo sociálním
vyloučením**

V roce 2017 byl v regionu soudržnosti Moravskoslezsko ohrožen chudobou nebo sociálním vyloučením nejvyšší podíl obyvatel (19,2 % oproti republikovému průměru 12,2 %). Tento podíl od roku 2013 postupně klesá a je nižší než průměr Evropské unie (22,5 %). Mezi českými regiony soudržnosti se Moravskoslezsko umístilo druhé v podílu materiální deprivace i podílu osob žijících v domácnosti s nízkou pracovní intenzitou. Významný vliv na růst chudoby a počet sociálně vyloučených lokalit v Moravskoslezském kraji mají nízké mzdy, vysoká nezaměstnanost a rychlé stárnutí obyvatel, přičemž nezaměstnaní a osoby v důchodovém věku jsou skupinami obyvatel nejvíce ohroženými chudobou a sociálním vyloučením. Významný podíl je i osob, které nejsou klasifikovány jako sociálně ohrožené, ale nalézají se nad hranicí životního minima. Pokud se setkají s krizovou situací, mohou se snadno sociálně ohroženými stát. Často se jedná o osoby, které vykonávají tzv. prekérní práci (nestandardní, nejisté a nedostatečně ohodnocené zaměstnání), kterou provází značná míra sociálních nejistot a nestability.

10,87 %

**obyvatel
Moravskoslezského
kraje je v exekuci**

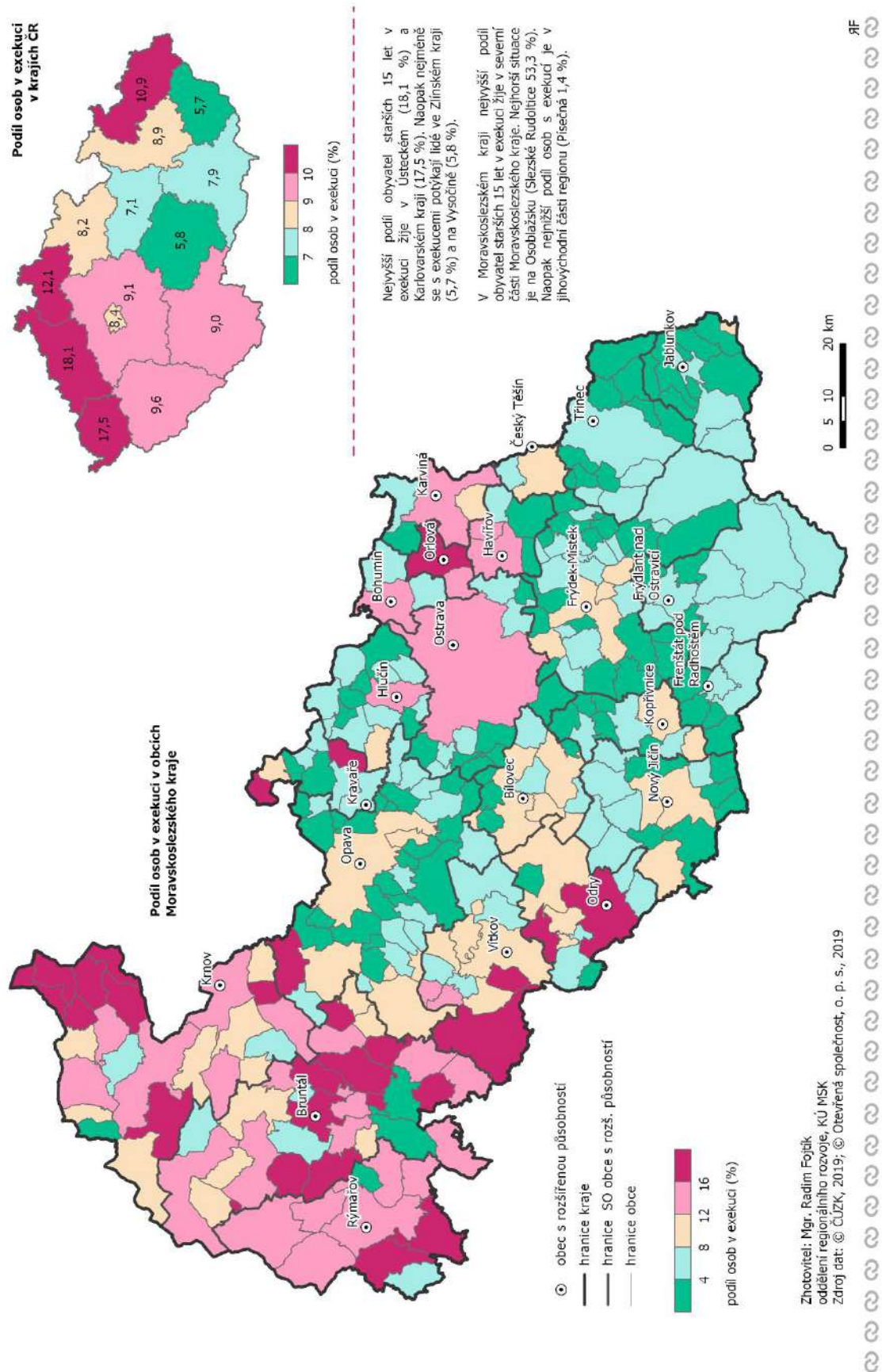
Značným problémem je i předluženost, která negativně ovlivňuje další oblasti života, jako jsou zajištění odpovídajícího bydlení, začlenění obyvatel sociálně vyloučených lokalit na legální trh práce, vzdělávání dětí a mládeže, zvyšování celkové demotivace a frustrace. V roce 2017 bylo 10,87 % obyvatel Moravskoslezského kraje v exekuci, což jej řadí na čtvrtou příčku v mezikrajském srovnání. Nejzávažnější je situace ve správních oblastech obcí s rozšířenou působností Bruntál, Odry a Orlová (podíl osob v exekuci přes 15 %), např. ve Slezských Rudolticích (ORP Krnov) je více než polovina obyvatel v exekuci. (Obrázek 15) Ve všech zmíněných případech problém doprovází vysoký podíl vícečetných exekucí (přes 70 % z celkového počtu).

**Sociální problémy
se koncentrují
na Karvinsku,
vnitřních periferiích
a v místech odlivu
obyvatelstva**

V kraji existuje silná disparita a koncentrace sociálních problémů. Problémové oblasti lze rozdělit do tří typů. Jedná se o místa s dopady de-industrializace (zejména Obec s rozšířenou působností Karviná, Bohumín a Havířov), oblasti vnitřní periferie kraje a místa s vysokou mírou odlivu obyvatelstva. Všechny tyto oblasti vykazují nadprůměrné hodnoty v oblasti kriminality, dlouhodobé nezaměstnanosti, počtu dávek v hmotné nouzi, podílu exekucí apod. O nerovnoměrném rozmístění obyvatel ohrožených chudobou svědčí i výše vyplacených doplateků na bydlení v jednotlivých obcích Moravskoslezského kraje. Většina obyvatel pobírající tento typ dávky se koncentruje v oblasti Jeseníků, na Vítkovsku a v Ostravě a Karviné.

Obrázek 15 Mapa podílu osob v exekuci v Moravskoslezském kraji v roce 2017, zdroj: Moravskoslezský kraj

Nadprůměrnou kriminalitu, nezaměstnanost či sociální vyloučení lze řešit pouze komplexně

Prohlubování sociálních problémů může mít dalekosáhlé důsledky na kvalitu života v kraji, jeho hospodářskou situaci i image. Méně příznivé podmínky pro soudržnost se soustředí především v odlehlých obcích v západní části kraje, kde dochází k výraznější migraci a stárnutí obyvatel. Nadprůměrná kriminalita se vyskytuje v oblasti ostravské aglomerace, především v místech s vysokou koncentrací obyvatel a vyloučených lokalit. Nástroje předcházení kriminální činnosti nabízí krajská Koncepce prevence kriminality.

Sociální problémy vyžadují komplexní řešení

Sociální problémy nepříznivě ovlivňují všechny oblasti kvality života v území. Řešením sociálních problémů lze přitom nepřímo zvýšit přidanou hodnotu a konkurenceschopnost firem. Vyšší atraktivita území přiláká nové firmy a vzroste počet pracovních míst. Rovněž se sníží počet vyplácených sociálních dávek a zlepší se zdravotní stav znevýhodněných skupin populace. Je důležité, aby zvolené řešení bylo komplexní a bralo v potaz specifika každé komunity.

Lepší podmínky pro soudržnost ve východní části kraje

Obcím v odlehlých územích hrozí degradace v důsledku stárnutí a migrace obyvatel, přičemž územní podmínky pro soudržnost obyvatel jsou lepší ve východní části kraje. V těchto obcích vzrůstá potřeba zajistit alespoň základní sociální péči, a zamezit tak vzniku či rozšiřování sociálně vyloučených lokalit.

3.

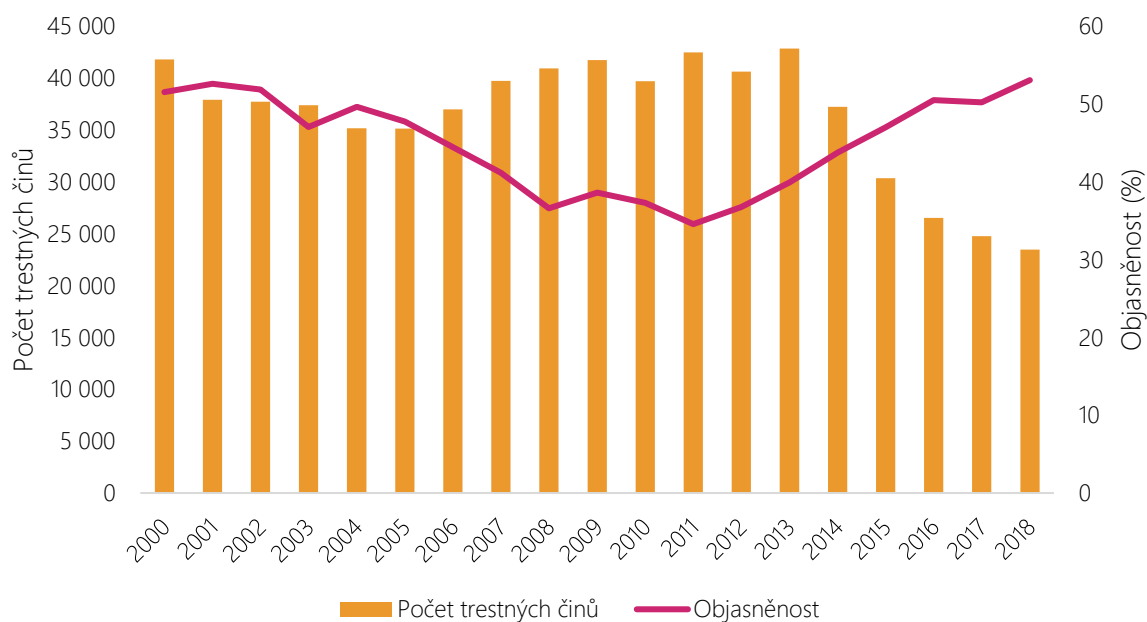
nejvyšší index kriminality v mezikrajském srovnání

Mezi hlavní kriminogenní faktory, které ovlivňují páchaní trestné činnosti v kraji, patří příhraniční poloha spojená s fluktuací kriminálně rizikových osob ze sousedních států, vysoká míra nezaměstnanosti, vysoký počet sociálně vyloučených lokalit, vysoké počty osob závislých na sociálních dávkách, na návykových látkách, nadměrný počet osob, které mají problémy s gamblerstvím, a zvyšující se množství přestupků v dopravě spojených s řízením pod vlivem alkoholu a drog. V období 2013–2018 byl v kraji zaznamenán 3. nejvyšší index kriminality v České republice, a to po Praze a Ústeckém kraji. Počet trestných činů se však daří snižovat, zatímco objasněnost roste. V roce 2018 bylo spácháno nejméně trestných skutků od roku 2000. (Graf 28) Z územního hlediska se nejvyšší index kriminality vyskytoval v obvodních odděleních Policie České republiky ostravské aglomerace charakteristických vysokou hustotou obyvatelstva a koncentrací pohybu osob. (Tabulka 2) V republikovém srovnání výskytu trestných skutků základních druhů kriminality byly v roce 2016 vykazovány v kraji vyšší hodnoty u majetkové, násilné a mravnostní kriminality a také zbývající kriminality (např. dopravních a železničních nehod spáchaných z nedbalosti, poškozování věřitele, týrání zvířat nebo zanedbání povinné výživy).

Bezpečnější kraj díky spolupráci se školami či službám sociální prevence

Kraj zpracoval a řídí se Koncepcí prevence kriminality Moravskoslezského kraje na období 2017–2021. Jejími hlavními cíli jsou komplexní přístup při řešení bezpečnostních problémů a rizik, podpora preventivních opatření vedoucích ke snížení trestné činnosti, zvyšování informovanosti o možnostech ochrany před trestnou činností a zvyšování kompetencí pracovníků v oblasti prevence. Koncepce mimo jiné vyzdvihuje spolupráci se školami, realizaci výzkumu pocitu bezpečí, zahraniční spolupráci a podporu služeb sociální prevence.

Graf 28 Vývoj počtu trestných činů (-) a objasněnosti (%) v Moravskoslezském kraji, zdroj: Policie ČR

Tabulka 2 Obce Moravskoslezského kraje s nejvyšším a nejnižším indexem kriminality v období 2013–2018, zdroj: mapakriminality.cz

Obvodní oddělení s nejvyšším IK	Index kriminality (IK)	Obvodní oddělení s nejnižším IK	Index kriminality (IK)
Ostrava-střed	13 870,4	Palkovice	510,9
Ostrava-Vítkovice	4211,8	Kravaře	543,3
Ostrava-Mariánské Hory	3647,5	Hnojník	590,2
Ostrava-Přívaz	3415	Jablunkov	600,9
Karviná 1	2500,5	Brušperk	687,5
Slezská Ostrava	2012	Velké Heraltice	676,9
Ostrava-Hrabůvka	1996,7	Hradec nad Moravicí	690,6

Index kriminality = počet zjištěných skutků za období 2013–2019 přepočtený na 10 000 obyvatel v obvodním oddělení Policie ČR

V kraji sílí snaha o vytváření soudržných komunit

Zapojení občanské společnosti do komunitního života pomáhá vytvářet soudržnou společnost. Život v komunitě je podmíněn samostatným bydlením a finanční stabilitou. Dostupnost adekvátního bydlení je palčivým krajským problémem. Vybrané obce přichází s vlastními inovativními řešeními i přes chybějící zákon o sociálním bydlení. Díky aktivitám krajského úřadu působí v regionu nejvyšší počet pěstounů v České republice. S budováním sítě sociálního podnikání pomáhá Klaster sociálních podniků a inovací s více než 60 členy.

Komunitní plánování přispívá k tvorbě soudržné společnosti

Při řešení sociálních problémů bývá vazba na komunitu opomíjena. Existuje slabá tradice komunitních forem pomoci, případně jsou málo podporované. Plánovací procesy (např. komunitní plánování) s obtížemi zapojují do plánování občany či uživatele služeb a potýkají se s překážkami při zjišťování skutečných potřeb v daném místě. Soudržnosti obyvatel lze přitom dosáhnout zapojením občanské společnosti či místních komunit do řešení problematiky sociálního vyloučení. Život v soudržnější společnosti snižuje potřebu formální pomoci, čímž lze ušetřit prostředky z veřejných zdrojů.

3 700

pěstounů působí v kraji, nejvíce v České republice

Život v komunitě je podmíněn možností samostatného bydlení. V roce 2017 kraj finančně podpořil samostatné bydlení nejvýrazněji ze všech regionů a dopomohl k němu nejvyššímu počtu klientů sociálních služeb. Rovněž významně finančně podpořil sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi (2. nejvyšší finanční podpora mezi kraji), přičemž podpory využil nejvyšší počet klientů v porovnání se zbylými kraji. (Tabulka 3 a Tabulka 4). Kraj dlouhodobě podporuje náhradní rodinnou péči. Veřejnost je o pěstounské péči informována prostřednictvím kampaně s názvem Dejme dětem rodinu. V kraji působí nejvyšší počet pěstounů v republice (téměř 3 700 v roce 2017).

Evropskou unií oceněný ostravský projekt sociálního bydlení je příkladem pro další obce

Nedostatek bytů sociálního určení je jedním z nejčastěji řešených problémů v kraji. Adekvátní bydlení je přitom jedním ze základních předpokladů pro úspěšnou integraci znevýhodněných osob. Bydlení v nevyhovujících podmínkách, nestabilní právní vztahy a špatná dostupnost standardního bydlení jsou naopak klíčové faktory sociálního vyloučení včetně jeho mezigeneračního přenosu. Jednou z nejvíce znevýhodněných skupin v oblasti bydlení na území kraje jsou Romové. Příležitostí v této oblasti může být nový zákon o sociálním bydlení, ale také rozšiřování úspěšných aktivit, které prošly testováním v rámci dlouhodobého projektu Ministerstva práce a sociálních věcí s názvem Podpora sociálního bydlení, jehož realizace probíhá v období 2016–2020 (spolupracující obcí je Ostrava). Vhodným příkladem proaktivní činnosti je ostravský projekt „Koncepce bydlení a její pilotní ověření ve městě Ostrava“, který se stal vítězem mezinárodní soutěže o nejlepší evropský projekt podporovaný politikou soudržnosti Evropské unie RegioStars 2018.

64 členů

sdužuje v České republice ojedinělý klaster sociálního podnikání

Podmínkou samostatné existence v rámci komunity je možnost stát se finančně nezávislým jedincem, který se vstupem na pracovní trh podílí na tvorbě hodnot. Získat pracovní uplatnění sociálně znevýhodněným osobám pomáhají sociální podniky. V kraji působí Klaster sociálních podniků a inovací SINEC, který sdužuje sociální podniky a další aktéry sociální ekonomiky a podnikání. Celkem má 64 členů a zaměřuje se na výměnu zkušeností mezi svými členy. Moravskoslezský kraj uzavřel s klastrem Memorandum o spolupráci v oblasti sociálního podnikání. Činnost klasteru a jeho spolupráce s krajem se uvádí jako příklad dobré praxe pro ostatní regiony.

Tabulka 3 Výdaje na vybrané terénní a ambulantní sociální služby podle krajů v roce 2017 (tis. Kč), zdroj: ČSÚ

ČR, kraje (trvalé bydliště žadatele)	Podpora samostatného bydlení	Sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi
Česká republika	64 940	394 217
Hl. m. Praha	6 742	28 645
Středočeský	4 636	31 113
Jihočeský	597	6 716
Plzeňský	2 005	27 061
Karlovarský	9 416	17 905
Ústecký	10 439	56 049
Liberecký	4 255	16 154
Královéhradecký	2 894	31 107
Pardubický	2 014	28 067
Vysočina	-	10 710
Jihomoravský	-	24 289
Olomoucký	4 009	34 960
Zlínský	2 165	38 096
Moravskoslezský	15 769	43 344

Tabulka 4 Počet uživatelů vybraných terénních a ambulantních sociálních služeb podle krajů v roce 2017, zdroj: ČSÚ

ČR, kraje (trvalé bydliště žadatele)	Podpora samostatného bydlení	Sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi
Česká republika	875	32 510
Hl. m. Praha	108	2 596
Středočeský	55	2 429
Jihočeský	13	766
Plzeňský	17	1 969
Karlovarský	80	1 039
Ústecký	129	4 331
Liberecký	114	804
Královéhradecký	38	2 516
Pardubický	37	2 038
Vysočina	-	666
Jihomoravský	-	1 903
Olomoucký	43	3 536
Zlínský	24	1 095
Moravskoslezský	217	6 822

Kvalitní a dostupné sociální služby

Kraj se stal průkopníkem deinstitucionalizace sociálních služeb

Kraj zakotvil vize rozvoje sociálních služeb v koncepcích a strategiích, na jejichž tvorbě se podílí významný počet odborných skupin. Při ustanovení sítě sociálních služeb spolupracuje kraj s obcemi a dalšími sociálními partnery. Moravskoslezský kraj jako první v České republice zahájil proces deinstitucionalizace sociálních služeb pro osoby se zdravotním postižením a zároveň přijal rozhodnutí nepřijímat nové klienty do ústavních zařízení. Příležitostí je spolupráce s univerzitami, odbornými vzdělavateli a aktéry vědy a výzkumu.

Kraj tvoří a úspěšně naplňuje koncepci v sociální oblasti

Kraj zpracoval v pořadí již třetí Střednědobý plán rozvoje sociálních služeb, aktuálně platný na léta 2015–2020, jehož vizí je vytvoření sítě sociálních služeb, která odpovídá zjištěným potřebám občanů v daném území a současně pružně reaguje na změny potřeb. Důraz je kladen na její kvalitu, odbornost a efektivitu. Kraj rovněž vytvořil a uplatňuje Strategii integrace romské komunity na území Moravskoslezského kraje zpracovanou na období 2015–2020. Pro efektivní a kvalitní proces plánování a následného financování sociálních služeb v kraji je nezbytným předpokladem zapojení obcí. Obce mohou přímo ovlivnit ve spolupráci s dalšími veřejnými službami nepříznivou sociální situaci občanů, a zapojit se tak do jejího řešení.

Kraj mezi prvními v zemi započal proces deinstitucionalizace péče o osoby se zdravotním postižením

Moravskoslezský kraj patří mezi první kraje, které systémově zahájily procesy vedoucí k deinstitucionalizaci a transformaci péče pro lidi se zdravotním postižením. Přijal zásadní rozhodnutí nepřijímat do ústavních zařízení nové klienty a zcela tato zařízení opustit. Principy deinstitucionalizace a transformace má zakotveny ve strategických materiálech a využívá jich při formulaci dotačních titulů. Do zajištění služeb jsou zapojovány i subjekty mimo příspěvkové organizace kraje. Ve všech příspěvkových organizacích zřízených Moravskoslezským krajem, které byly vyhodnoceny na základě analýzy pobytových služeb v kraji jako ústavní, již probíhá dříve započatý proces změny. Přijaté kroky korespondují s principy normality (menší kapacita; zařízení, kde žijí muži a ženy společně; lokality s dostupností veřejných služeb apod.). Důležitým krokem procesu transformace je nabídka pracovního uplatnění pro lidi s postižením, která je v současnosti nedostatečná.

Ostravská univerzita je partnerem při tvorbě inovací v sociálních službách

Kreativní a novátorský přístup řešení problémů si vyžaduje nejen podnikatelská sféra, ale i sociální služby. Zdrojem inovativních nápadů může být spolupráce mezi univerzitními pracovníky, studenty, státní správou a zástupci občanské společnosti. Příkladem takové spolupráce je projekt Fakulty sociálních studií Ostravské univerzity Rapid Re-Housing Brno, který získal řadu mezinárodních ocenění. Odbornou spolupráci lze rozvíjet například v oblasti participativních metod s komunitou nebo vzdělávání studentů v sociální oblasti se zaměřením na aktuální potřeby kraje. Vedle univerzit v kraji působí řada dalších vzdělavatelů a aktérů vědy a výzkumu v oblasti sociální práce a služeb. Jedná se o široké spektrum subjektů, které mají kapacitu se podílet na vytváření inovací a jejich šíření např. v podobě aplikačních garantů nebo o aktéry aplikovaného výzkumu.

Obrázek 16 Sociálně terapeutická dílna JINAK v Osoblaze, zdroj: Moravskoslezský kraj

Obrázek 17 Domov pro osoby se zdravotním postižením v Karviné-Fryštátě, zdroj: Moravskoslezský kraj

Sociální služby vyžadují finanční stabilitu, lepší ohodnocení pracovníků či systém řízení kvality

V sociálních službách schází kvalifikovaní pracovníci. Nízká pozornost je věnována jejich profesionalizaci. Poskytovatelé služeb potřebují pomoci se zaváděním nástrojů řízení kvality, efektivity a výkonnosti. Oblast sociálních služeb trápí nevhodné nastavení financování a závislost na externích zdrojích. Vzhledem ke stárnutí obyvatelstva roste poptávka po sociálních službách. Jejich nedostatek je patrný zejména ve venkovských obcích.

Sociální služby trápí nedostatek pracovníků a jejich nízké mzdové ohodnocení

Oblast sociálních služeb trápí nedostatek kvalifikovaných pracovníků v přímé péči. Kvalifikovaní odborníci odchází do odvětví s vyšším mzdovým ohodnocením, případně s nižší náročností práce. Současně platí, že s ohledem na proměnlivost sociálních problémů je třeba věnovat pozornost profesionalizaci a celoživotnímu vzdělávání pracovníků v sociálních službách. Vzdělávání by mělo rozvíjet praktické kompetence, reagovat na zjišťované potřeby pracovníků a zakládat se na pečlivém projektování vzdělávacích akcí a případných kompetenčních modelech zohledňujících specifika sociální práce.

V sociální oblasti schází principy „evidence-based policy“

Sociální služby jsou postaveny na dovednosti navázat odborný vztah s klienty, kterým jsou poskytovány služby v závislosti na jejich potřebách. S ohledem na povahu těchto aktivit je složité hodnotit efektivitu sociálních služeb, jak je obvyklé v jiných oblastech lidské činnosti. Nedostatek srovnatelných dat může v případě potřeby měřitelnosti dopadů a výsledků sociálních služeb vytvářet pochyby o efektivitě služby. Další nevýhodou této oblasti je dosud málo rozšířené využívání a šíření příkladů dobrých praxí, s výjimkou úspěšných projektů na lokální úrovni. Rovněž je zapotřebí podporovat poskytovatele sociálních služeb ve zdokonalování procesu identifikace potřeb uživatelů. Jedná se o vyvolání změny „zespodu“. Cílem je, aby sami poskytovatelé sledovali a vyhodnocovali účinnost a dopady vlastních aktivit a programů a na základě sebehodnocení přijali opatření ke zvyšování kvality sociálních služeb.

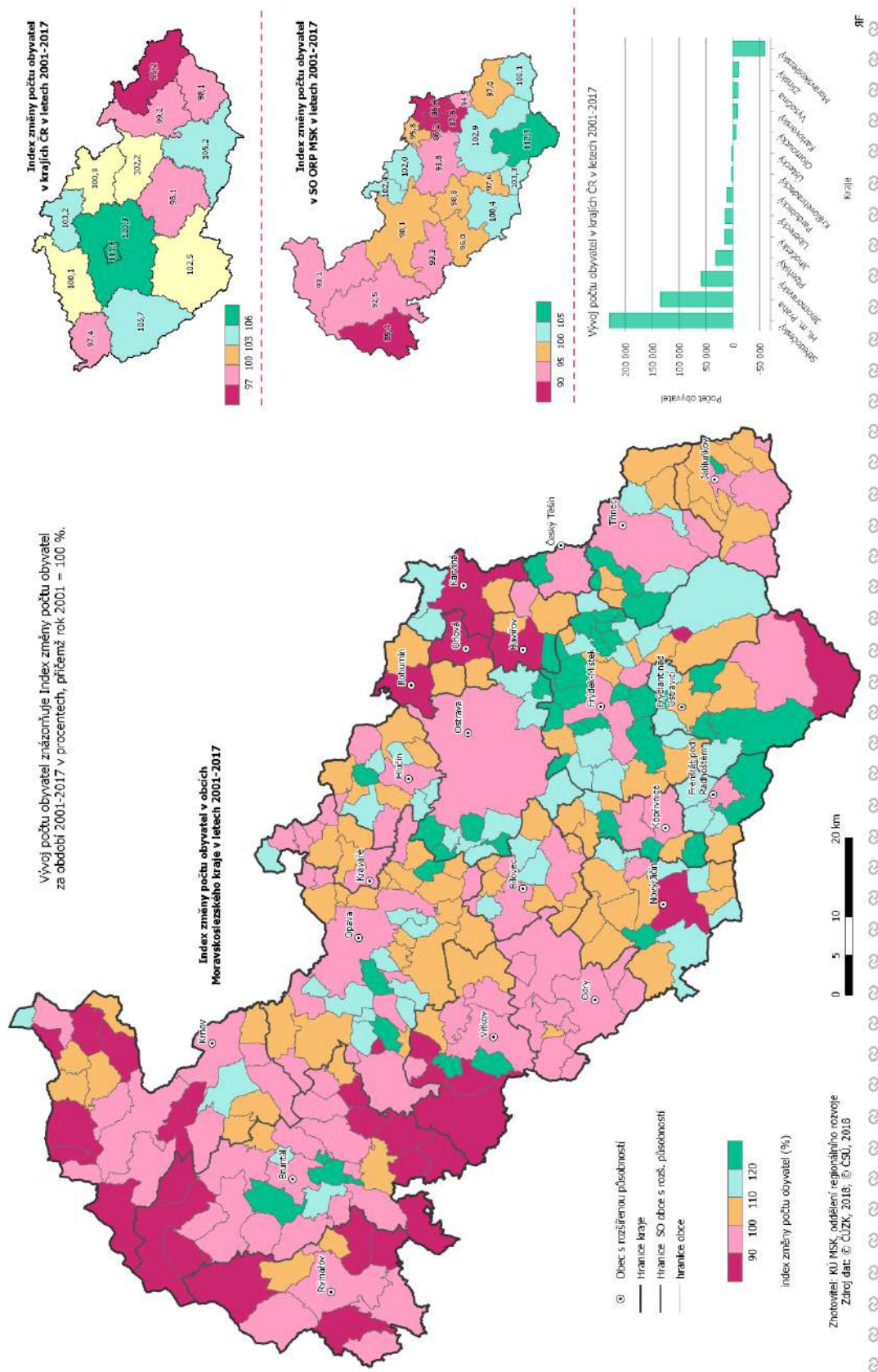
Systém financování sociálních služeb neumožňuje plánovat dlouhodobě

Současné nastavení financování sociálních služeb v Krajské základní síti přináší nejistotu a neumožňuje plánovat dlouhodobě, neboť o výši prostředků ze státního rozpočtu se rozhoduje každý rok. Po ukončení podpory z prostředků Evropských sociálních fondů hrozí výpadek financí na provoz sociálních služeb zařazených v Krajské základní síti, což se týká zejména služeb sociální prevence. V roce 2018 byla téměř třetina služeb v Krajské síti financována v rámci individuálního projektu kraje. Po ukončení projektu a návratu služeb do systému financování ze státního rozpočtu nastane výrazný pokles finančních prostředků potřebných k zajištění Krajské základní sítě.

Venkovské obce musí na zajištění sociálních služeb spolupracovat

Spolu se stárnutím obyvatelstva nastávají problémy s kapacitou zařízení občanské vybavenosti. Tyto problémy se týkají především míst vzdálených od městských center. Venkovské obce nemají kapacitu zřizovat pobytová zařízení sociálních služeb pro seniory. Oblasti odlehle od centra kraje, např. Vítkovsko, Bruntálsko, Rýmařovsko, Frýdlantsko, také trápí nedostatečná kapacita některých druhů sociálních služeb a sociálního bydlení. Často se zároveň jedná o obce s výrazným poklesem počtu obyvatel. (Obrázek 18) Společně tyto jevy způsobují prohlubování sociálních problémů a snižují atraktivitu místa k životu. K zajištění dostupnosti sociálních služeb na venkově je nutná spolupráce mezi venkovskými obcemi a městy. Vhodnou formou je zapojení malých obcí do systému komunitního plánování, např. na úrovni obcí s rozšířenou působností.

Obrazek 18 Index změny počtu obyvatel v Moravskoslezském kraji v období 2001–2017, zdroj: Moravskoslezský kraj

ČISTĚJŠÍ A ZELENĚJŠÍ KRAJ

Proč je téma důležité

Stav životního prostředí patří v našem kraji mezi tradiční témata, která mají vliv nejen na reálný život, ale významně ovlivňují také jeho image a jsou podmínkou rozvoje dalších oblastí.

Na jedné straně je nepochybné, že byl v oblasti životního prostředí v posledních letech dosažen velký pokrok. Stále však nelze říci, že došlo k takové žádoucí změně, která by vytlačila obavu ze stavu životního prostředí z myslí obyvatel kraje a nebyla by první (bohužel negativní) asociací, která vytane při zmínce o Ostravě nebo Karvině obyvatelům z jiných částí republiky, nebo i cizincům při pohledu na internetové stránky Evropské agentury pro životní prostředí.

Z dílčích průzkumů také plyne, že kvalita životního prostředí (zejména ovzduší) hraje roli při zvažování mladých lidí o své budoucnosti v kraji a mj. tím přispívá k negativnímu saldu migrace. Analogické dopady lze identifikovat i v opačném směru, tedy při obsazování atraktivních pracovních pozic obyvateli jiných krajů České republiky, nebo občany jiných zemí, a částečně také v přitažlivosti kraje pro cestovní ruch.

V kraji převažoval po desetiletí těžký průmysl a s ním spojená vysoká spotřeba energie. V současnosti je většina energie v kraji produkována právě z uhlí (více než 80 %). Vzhledem k předpokládanému útlumu uhelných zdrojů energie se stane kraj z energeticky soběstačného krajem importujícím energii z jiných regionů České republiky a ze zahraničí.

Přetrvávající negativní image dnes jen zčásti odpovídá realitě, nicméně bez viditelné, zásadní změny nelze překonat setrvačnost ve vnímání image kraje, a to bez ohledu na to, že jeho velkou část tvoří oblasti s cennou přírodou a kvalitním životním prostředím, které by mohly být za jiných okolností prémiovým cílem turistů i atraktivní lokalitou pro budoucí obyvatele.

Vzkazy pro hejtmana od studentů středních škol

„Odbourávat nevyužité objekty, více zeleně a dobře využitého prostoru.“

„Líbí se mi v našem kraji, že je dost zalesněný, jsou vytvořené parky, ale je jich málo. Chtělo by to více parků a laviček pro odpočinek.“

„Více se věnovat ekologii: podporovat rostlinnou výrobu a zredukovat tu živočišnou, papírové tašky.“

„Snažte se, prosím, zlepšit čistotu našich ulic, a naopak prosíme o více přírody.“

„Vzduchová kolize: smog způsobuje mnohá vážná onemocnění, to by se mělo zlepšit.“

„Lepší využití parků a zeleně spolu s kulturou.“

„Více kontejnerů pro více druhů odpadů, např. plechovky. Zaměření se na výsadbu smíšených stromů.“

„Problematika znečišťování ovzduší dopravními prostředky, rodiny mají běžně dvě auta.“

„Větší důraz na ochranu životního prostředí, především ovzduší, více cyklostezek.“

„V našem kraji by mohla proběhnout změna v hustotě dopravy aut a celkově zlepšení ovzduší.“

„Přála bych si, aby v našem kraji bylo lepší ovzduší, mohlo by být více akcí na sbírání odpadků.“

„Chybí mi ve městech psí parky.“

„Zemědělský kraj: Více dbát na životní prostředí. Dát prostor mladým podnikatelům. Více dbát na ochranu půdy a zbytečně ji neničit.“

„Lidé chtějí čistá a ekologičtější města, chytré nakládání s odpady, čistější ovzduší.“

„Vadí mi odstraňování městské zeleně, těžba, ničení ekosystémů přebytečnou zástavbou zemědělské půdy, málo kontejnerů na třídění odpadu.“

Hlavní zjištění

Ovzduší

- **ŘEŠENÍ KVALITY OVZDUŠÍ JE JEDNO Z KLÍČOVÝCH TÉMAT KRAJE**
- **POTENCIÁL SNÍŽENÍ EMISÍ Z LOKÁLNÍCH TOPENIŠŤ AŽ O 500 TUN PRACHU ROČNĚ**
- **MÍRNÝ NÁRŮST EMISÍ N_2O a CO_2 Z INDIVIDUÁLNÍ AUTOMOBILOVÉ DOPRAVY**
- **POTENCIÁL DALŠÍHO SNÍŽENÍ ZNEČIŠTĚNÍ ZE STRANY PRŮMYSLU I V DŮSLEDKU UKONČENÍ TĚŽBY ČERNÉHO UHLÍ**
- **VÝZNAMNÝ VLIV PŘESHraničNÍHO ZNEČIŠTĚNÍ**
- **CELKOVÝ VÝZNAMNÝ POKLES PRODUKCE EMISÍ NA ÚZEMÍ KRAJE NENÍ DOPROVÁZEN ODPOVÍDAJÍCÍM SNÍŽENÍM KONCENTRACÍ ŠKODLIVIN V OVZDUŠÍ**

V kraji jsou plošně překračovány imisní limity suspendovaných částic frakcí PM_{10} , $PM_{2,5}$ a benzo(a)pyrenu; na některých místech v kraji bývají naměřeny nejvyšší hodnoty koncentrací některých škodlivin v rámci celé České republiky. Jedná se především o aglomeraci Ostrava/Karviná/Frýdek-Místek. Ostatní části kraje (především západní část) nejsou tak zatížené. Příčinou je kombinace zdrojů: koncentrace průmyslu a energetiky, doprava, lokální zdroje, dálkový přenos znečištění z Polska a sekundární znečištění prachem (odvaly, komunikace); ve venkovském prostoru také prach ze zemědělsky využívané krajiny, včetně vlivů eroze. Podíl velkých průmyslových a energetických zdrojů na celkových emisích škodlivin v posledních letech poklesl v důsledku realizovaných opatření.

Dynamicky narostl počet vyměňovaných kotlů v domácích topeništích v rámci „kotlíkových dotací“ (největší počet výměn v rámci krajů ČR). Pokračující navazující výměna (aktuálně 3. vlna) je příležitostí k dalšímu snížení emisí z lokálních topenišť až o 500 tun prachu ročně. Na druhé straně dochází ke snižování efektu zkvalitňování vozového parku na pokles emisí z dopravy v důsledku růstu intenzity dopravy. Další snižování emisí ze silniční dopravy je podmíněno zvýšením atraktivity a kvality hromadné dopravy (včetně P+R), rozvojem telematiky (snížení kongescí), čisté mobility, podporou cyklo a pěší dopravy, moderních forem sdílení dopravy (car/bike sharing), a v případě nezbytnosti také omezováním individuální automobilové dopravy ve městech. Některá opatření v oblasti snižování vlivů dopravy (nízkoemisní zóny a regulace parkování v centrech měst) i provozu malých zdrojů v domácnostech (zákaz spalování tuhých paliv) jsou sice nezbytná, ale také „nepopulární“ a sociálně citlivá.

Na znečištění ovzduší bude mít dopad také další pokles emisí z velkých průmyslových a energetických zdrojů v souvislosti s budoucími legislativními požadavky.

Nedojde-li však ke zlepšení situace také v polské části aglomerace, nelze očekávat další významné zlepšení situace v oblasti dosahování stanovených limitů znečištění ovzduší. Situaci dále komplikuje vliv meteorologických situací na kvalitu ovzduší, které relativizují vztah mezi snižováním produkce emisí a reálnou kvalitou ovzduší.

Pro bezpečnost území postiženého těžbou je nutno udržovat bezpečnou hladinu důlních vod jejich čerpáním, jímat metan unikající z důlních děl a zajistit bezpečnou likvidaci důlních děl.

Hlavní zjištění

Odpady

- **FUNKČNÍ SYSTÉM NAKLÁDÁNÍ S KOMUNÁLNÍMI ODPADY**
- **VYSOKÁ MÍRA SKLÁDKOVÁNÍ (SMĚSNÝCH) KOMUNÁLNÍCH ODPADŮ, ABSENCE INSTALACÍ URČENÝCH K MATERIÁLOVÉMU A ENERGETICKÉMU VYUŽITÍ ODPADŮ**
- **VYSOKÁ PRODUKCE PRŮMYSLOVÝCH ODPADŮ A ODPADŮ Z TĚŽBY**
- **VYUŽITÍ INOVATIVNÍCH FIREM V OBLASTI ENVIRONMENTÁLNÍCH TECHNOLOGIÍ (ROLE MSIC) PŘI ŘEŠENÍ PROBLEMATIKY ODPADŮ**

V kraji je vytvořena relativně funkční síť zařízení pro v současnosti akceptovatelné nakládání s odpady. Jedná se o skládky odpadu, zařízení na likvidaci nebezpečného odpadu, nakládání s autovraky, biodegradační technologie a plochy, materiálové recyklace vytríděných částí komunálního odpadu, bioplynové stanice a další technologie, které jsou součástí celostátní sítě zařízení pro nakládání s odpady. V poslední době se rozvíjejí kompostárny a další zařízení na využití biologicky rozložitelného komunálního odpadu, nadále však kraj – ve srovnání s jinými oblastmi České republiky – postrádá dostatečně kapacitní zařízení na materiálové a energetické využití komunálního odpadu.

Odpady z těžby v současnosti udávají charakter nynější (po)hornické krajiny (odvaly, výsypky, odkaliště) a jejich rekultivace probíhá pomalu. Tyto skládky těžebního odpadu, uhelné prachy a kaly, zabírají značnou část území (především Ostravsko, Karvinsko), a v některých případech negativně ovlivňují životní prostředí (zahoření, resuspenze).

Přestože se podíl odpadů, ukládaných na skládky, se mezi lety 2005–2017 snížil, skládkování stále představuje nejčastější způsob odstraňování především směsného komunálního odpadu.

V současnosti je v odpadovém hospodářství stěžejním trendem přechod na oběhové hospodářství, kdy dochází k uzavírání toků materiálů v dlouhotrvajících cyklech a důraz je kladen na prevenci vzniku odpadů, opětovné využití, recyklaci a energetické využití, namísto těžby nerostných surovin a skládkování. Jedná se o problematiku, která se sice týká celé ČR, bude podpořena novelou zákona o odpadech, vycházející z „balíčku“ oběhového hospodářství Evropské unie. Nicméně to nesnižuje její význam v rámci strategie rozvoje kraje.

Jedním z win-win řešení je využití inovačního potenciálu kraje (viz např. aktivity MSIC) k podpoře rozvoje environmentálních technologií a s tím související rozvoj firem v kraji.

Hlavní zjištění

Příroda, biodiverzita, půda

- **ATRAKTIVITA KRAJE ZALOŽENÁ NA EXISTENCI ROZSÁHLÝCH A VÝZNAMNÝCH ÚZEMÍ SE ZACHOVALOU A CHRÁNĚNOU PŘÍRODOU**
- **TLAK INTENZIVNÍHO CESTOVNÍHO RUCHU NA PŘÍRODNÍ ÚZEMÍ**
- **TREND ÚBYTKU KVALITNÍ ZEMĚDĚLSKÉ PŮDY A NÁRŮST ZASTAVĚNÝCH PLOCH V POSLEDNÍCH LETECH**
- **EROZE PŮDY**
- **POSTIŽENÍ KRAJINY TĚŽBOU**

Na území kraje se vyskytují nebo do něj zasahují 3 velkoplošná zvláště chráněná území (CHKO Beskydy, Jeseníky a Poodří) – CHKO Beskydy je největší chráněnou krajinnou oblastí v České republice. V roce 2017 se nacházelo na území kraje také 163 maloplošných zvláště chráněných území. Rozloha všech zvláště chráněných území v kraji, bez započítání překryvů, činila 97,1 tis. ha, tj. 17,9 % kraje. Sít zvláště chráněných území doplňují cenné lokality evropské soustavy chráněných území Natura 2000. Lesnatost v kraji činila 34,6 % kraje (nad průměrem České republiky), v absolutním vyjádření jde o 187,8 tis. ha porostní plochy lesů. Obdobně jako v jiných oblastech České republiky však i zde dochází k masivní míře k odumírání smrkových monokultur v důsledku sucha a gradace škůdců s následnými dopady na erozi, vodní režim i krajinný ráz.

Přítomnost těchto zachovalých částí přírody a malebná krajina značně přispívají ke zvýšení atraktivity kraje a jsou jedním z důvodů pro jeho návštěvu. Zátěž intenzivního cestovního ruchu, je však zejména v některých chráněných oblastech a centrech cestovního ruchu velká.

V oblasti ochrany cenných složek přírody a krajiny se kraj dále potýká s nedostatečným propojením prvků územního systému ekologické stability či migrační neprostupností krajiny. V posledních letech dochází také k úbytku zemědělské půdy, v důsledku výstavby komunikací, skladových a průmyslových areálů, ale také v důsledku rodinné zástavby; roste výměra zastavěných ploch.

Zemědělská půda je na některých místech ohrožená větrnou a vodní erozí, protože v krajině chybí ochranné prvky v podobě remízků, alejí, větrolamů apod. Nejohroženější místa se nacházejí především na Opavsku, Krnovsku, a podél řeky Odry na Novojičínsku.

Příznačnou charakteristikou kraje je krajina přeměněná vlivem těžby černého uhlí. Na území kraje se stále nacházejí místa, která jsou po ukončené či ukončované těžbě nevyužitá, ale skýtají do budoucna velký potenciál pro nové funkce krajiny (Ostravsko, Karvinsko). V těchto oblastech je nutné zajistit jejich budoucí rozvoj tak, aby nebyl v rozporu s principy udržitelného rozvoje území, zachováním cenných přírodních lokalit a také měnícími se podmínkami v důsledku klimatické změny.

Hlavní zjištění

EVVO, veřejnost a ŽP

- **PODPORA EVVO JAKO PODMÍNKY PRO ŘEŠENÍ NĚKTERÝCH PROBLÉMŮ V OBLASTI ŽP (LOKÁLNÍ TOPENIŠTĚ, NAKLÁDÁNÍ S ODPADY, OMEZOVÁNÍ VLIVŮ DOPRAVY NA ŽP ad.**
- **KONCEPČNÍ ŘEŠENÍ EVVO MSK JAKO NÁSTROJE PRO PODPORU ZAPOJOVÁNÍ VEŘEJNOSTI DO ŘEŠENÍ PROBLEMATIKY ŽP REGIONÁLNÍ SÍŤ ŠKOL (MŠ, ZŠ, SŠ), ZABÝVAJÍCÍCH SE EVVO A JEJICH ZAPOJENÍ DO AKTIVIT REGIONÁLNÍHO I CELOSTÁTNÍHO CHARAKTERU**
- **KRAJ DEMONSTRUJE ROLI LEADRA V OBLASTI ENVIRONMENTÁLNÍHO MANAGEMENTU A ŠETRNÉHO PŘÍSTUPU K ŽP (EMAS, ELEKTROMOBILITA, OZE, PODPORA EVVO AD.).**
- **NÍZKÁ ÚROVEŇ ENVIRONMENTÁLNÍHO VĚDOMÍ ČÁSTI VEŘEJNOSTI A OMEZENÉ PŮSOBNÍ NÁSTROJŮ EVVO NA DOSPĚLOU POPULACI**

Moravskoslezský kraj vytvořil svoji první koncepci environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty již záhy po svém vzniku. Od té doby byla koncepce již několikrát aktualizována, nicméně v současnosti je potřeba přizpůsobit její obsah stávajícím i novým podmínkám a výzám (smart region, oběhové hospodářství, klimatická změna, místní Agenda 21 a další). Moravskoslezský kraj se zaměřuje především na mladší populaci, tj. na žáky mateřských, základních a středních škol. Osvěta dospělé populace se zatím neukázala jako dostatečně účinná, nicméně bez zapojení veřejnosti nelze dosáhnout očekávané pozitivní změny.

Hlavní zjištění

Změny klimatu

- **AKTUÁLNÍ AKTIVITY KRAJE I NĚKTERÝCH MĚST V OBLASTI SNIŽOVÁNÍ Vlivů NA KLIMA (MITIGACE) I ADAPTACE NA KLIMATICKOU ZMĚNU**
- **ZPRACOVÁNÍ STRATEGIÍ ADAPTACE NA KLIMATICKOU ZMĚNU, VČETNĚ AKČNÍCH PLÁNŮ KONKRÉTNÍCH OPATŘENÍ V PŘÍPADĚ NĚKTERÝCH MĚST (OSTRAVA, OPAVA, KOPŘIVNICE), ŠANCE NA VYUŽITÍ OPATŘENÍ NA OCHRANU KLIMATU A ADAPTAČNÍCH OPATŘENÍ V RÁMCI REVOLVINGU 3.VLNY KOTLÍKOVÝCH DOTACÍ NEBO ZAHRANIČNÍCH ZDROJŮ (NORSKÉ FONDY, APOD.)**
- **OPATŘENÍ V OBLASTI ŠETŘENÍ ENERGÍ, SNIŽOVÁNÍ EMISÍ SKLENÍKOVÝCH PLYNŮ A DALŠÍ MITIGAČNÍ AKTIVITY (NAPŘ. ZAPOJENÍ OSTRAVY DO PAKTU STAROSTŮ A PRIMÁTORŮ – SECAP, OPATŘENÍ KRAJE V OBLASTI ELEKTROMOBILITY)**
- **MOŽNOSTI REKULTIVACE/RESOCIALIZACE KRAJINY POSTIŽENÉ TĚŽBOU UHLÍ V SOULADU S PRINCIPY ADAPTACE (VYUŽITÍ UHELNÉ PLATFORMY, RE:START)**
- **ZVYŠUJÍCÍ SE NÁROKY NA VODU (PRŮMYSL, ZEMĚDĚLSTVÍ, ZIMNÍ CESTOVNÍ RUCH) V SOUVISLOSTI S NÁRŮSTEM POPTÁVKY A SOUČASNÝM ÚBYTKEM VODY V PROSTŘEDÍ, ZVÝRAZNĚNÝ DOPADY KLIMATICKÉ ZMĚNY**
- **ZVYŠUJÍCÍ SE INTENZITA A ČETNOST EXTRÉMNÍCH JEVŮ – REGIONÁLNÍCH POVODNÍ, PŘÍVALOVÝCH SRÁŽEK A SUCHA V DŮSLEDKU MĚNÍCÍCH SE METEOROLOGICKÝCH SITUACÍ**

Problematika změny klimatu je v textu považována za horizontální (průřezové) téma, protože tyto změny budou mít v budoucnu vliv na další oblasti rozvoje kraje. Změny klimatu se projeví nejen častějším výskytem hydrologického a pedologického sucha s dopady na zásobování obyvatel vodou, ale v souvislosti s těmito změnami bude ovlivněna kvalita půd, její erozní ohrožení, kvalita lesních porostů, v případě častějších vln veder také zdraví obyvatel, především ve městech. Dopady těchto změn však budou ovlivňovat také návštěvníky kraje, kdy např. nedostatek sněhové pokrývky (a vody na zasněžování) omezí tradiční zimní sporty s dopady na sezónní cestovní ruch.

Samotný kraj i část měst vyvíjejí v rámci České republiky nadstandardní aktivity v oblasti snižování vlivů na klima – mitigace (SECAP V Ostravě, snižování energetické náročnosti, podpora obnovitelných zdrojů energie), a zejména adaptace na klimatickou změnu, např. Ostrava, Hlučín, Opava, Kopřivnice. Zpracování zranitelnosti území, strategií adaptace a akčních plánů může být vodítkem pro další města a oblasti kraje, která zatím ve zvažování reakce na sucha, horko, extrémní chod počasí apod. zatím nepokročila.

Jedním z podkladů pro analýzu Strategie rozvoje kraje (nejen v oblasti ŽP) byla studie zranitelnosti kraje z hlediska klimatické změny.

Hlavní zjištění

Energetika

- **VÝROBA TEPLA I ELEKTRICKÉ ENERGIE JE Z PŘEVÁŽNÉ ČÁSTI V RUKOU VELKÝCH NÁRODNÍCH A NADNÁRODNÍCH SPOLEČNOSTÍ**
- **HLAVNÍM ZDROJEM ENERGIE PRO VÝROBU ELEKTŘINY I TEPLA JE ČERNÉ UHLÍ A PRODUKTY Z JEHO ZPRACOVÁNÍ**
- **OPATŘENÍ EVROPSKÉ UNIE V OBLASTI SNÍŽENÍ EMISÍ CO₂ A ENERGETICKÝCH ÚSPOR A UKONČENÍ TĚŽBY ČERNÉHO UHLÍ V KRAJI POVEDE K POSTUPNÉMU UZAVÍRÁNÍ UHELNÝCH ZDROJŮ A JEJICH NAHRAZOVÁNÍ ZDROJI S MENŠÍ UHLÍKOVOU STOPOU**

Hlavním palivem k výrobě elektrické energie i tepla v kraji je černé uhlí. Dalšími významnými zdroji jsou ostatní plyny (zejména vysokopeční a koksárenský plyn). Mezi obnovitelnými zdroji energie používanými k výrobě elektřiny i tepla dominuje biomasa. Na území kraje se v roce 2018 vyrobilo 5 102,6 GWh elektrické energie, tedy méně než činila spotřeba. V roce 2018 bylo v kraji vyrobeno 5 102,6 GWh elektrické energie. V období 2014–2018 stoupla spotřeba elektřiny o více než 10 %, a to především u velkoodběratelů a domácností.

V posledním desetiletí se do popředí dostává důraz na životní prostředí, např. využití obnovitelných zdrojů energie. V důsledku útlumu těžby černého uhlí a opatření ke snižování emisí CO₂ a energetickým úsporám se předpokládá, že energetická bilance kraje bude dlouhodobě záporná. Potřebná energie tak bude dle národní strategie do kraje importována z jiných částí ČR a ze zahraničí. Transformace tradičního modelu výroby energie si žádá koncepci, která by odrážela územní specifika kraje. Taktéž je třeba vyřešit proces ukončení těžby uhlí a zajištění důlních děl.

Doporučení pro návrhovou část

1 Další zlepšování kvality ovzduší, jako klíčového problému části kraje

- Pokračování ve snižování emisí z lokálních zdrojů („kotlíkové dotace“, případně jiné formy podpory)
- Další snižování znečištění ovzduší z dopravy zejména podporou hromadné dopravy, čisté mobility a v případě nezbytnosti také prostřednictvím omezování individuální automobilové dopravy ve městech na základě Integrovaných plánů udržitelné mobility
- Jednání se Slezským vojvodstvím, a prostřednictvím vlády ČR s Polskem, o snížení vlivů emisí katovické aglomerace na ovzduší kraje (preference společných řešení)
- Opatření na snížení znečišťování ovzduší sekundárním znečištěním, včetně prachu ze zemědělské krajiny (omezení vlivů eroze) a odvalů (z těžby uhlí)

2 Využití odpadů

- Příprava na omezení skládkování komunálních odpadů („balíček“ oběhového hospodářství EU)
- Časové, finanční a komunikační požadavky na výstavbu kapacitních zařízení na materiálové a energetické využití odpadu
- Rozvoj environmentálních technologií (nejen) v oblasti nakládání s odpady

3 Zmírňování dopadů klimatické změny na vodu v krajině a na vodní hospodářství

- Adaptace na extrémní hydrologické jevy (sucho, povodně)
- Řešení čištění a recirkulace odpadních vod (včetně čistíren odpadních vod, případně decentralizovaného čištění v malých obcích)
- Podpora zadržování vody v krajině (revitalizace vodních toků, retenční nádrže atd.).

4 Šetrné využívání území kraje, zachování přitažlivosti části kraje díky atraktivitě přírody a krajiny

- Respektování principů adaptace na klimatickou změnu při rekultivaci/resocializaci krajiny, postižené hornickou činností, zejména na Karvinsku
- Sanace a revitalizace (využití) brownfields s cílem ochrany zemědělské půdy i krajinného rázu před další zástavbou
- Řízený útlum těžby černého uhlí, se zajištěním čerpání podzemních vod, jímání metanu nebo zasypávání šachet

5 Podpora environmentální výchovy osvěty a zapojení veřejnosti do řešení problematiky životního prostředí

- Podpora environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty jako jedné z možností řešení stavu životního prostředí v kraji, zejména v případě nakládání s odpady, znečištění ovzduší z lokálních zdrojů a dopravy (zejména individuální automobilové dopravy), odpadních vod, ad.
- Demonstrace leadershipu krajského úřadu v oblasti environmentálního managementu (EMAS, čistá mobilita, šetření energií, obnovitelné zdroje energie, environmentální vzdělávání, výchova a osvěta a další)

6 Zpracování akčního plánu a nastartování pilotních aktivit pro transformaci energetiky v kraji

Stručná analýza SWOT – Čistější a zelenější kraj

Silné stránky (S)	Slabé stránky (W)
• Pokles emisí z velkých průmyslových a energetických zdrojů. • Dobře využívané kotlíkové dotace. • Existence adaptačních strategií na změnu klimatu v některých městech kraje. • Rozvinutý systém centrálního zásobování teplem. • Funkující systém nakládání s odpady. • Vodohospodářský systém povodí Odry. • Usnesení vlády k povodí horní Opavy. • Funkční systém zásobování pitnou vodou. • Odvádění a čištění odpadních vod. • Vysoká diverzita krajiny a vysoké zastoupení významných druhů rostlin a živočichů. • Rozsáhlá a významná území se zachovalou a chráněnou přírodou a krajinou. • Management chráněných území. • Vysoký podíl rozlohy lesů na území kraje. • Nadprůměrný podíl zeleně ve městech. • Dlouholetá koncepce kraje v oblasti EVVO. • Zapojení škol do EVVO. • Dostatečná kapacita distribučních sítí pokrývající současný stav. • Rozsáhlé sítě centrálního zásobování teplem z kogenerace tepla a elektrické energie.	• Znečištění ovzduší. • Plošné překračování imisních limitů. • Růst intenzity dopravy a neklesající využívání aut, zejména ve městech. • Přetrvávající závislost regionu na uhelné energetice. • Vysoká produkce odpadů. • Absence komplexního kapacitního zařízení na materiálové a energetické využití komunálního odpadu. • Absence nebo zastaralost části kanalizační sítě. • Aktuální dopady sucha. • Vysoký podíl nepropustných povrchů ve městech. • Nedostatečná realizace plánovaných prvků ÚSES. • Zásadní proměna části území kraje v důsledku masivního odumírání smrkových porostů. • Koncentrace cestovního ruchu a jeho intenzita v přírodně cenných územích. • Úbytek zemědělské půdy v důsledku výstavby. • Eroze půdy. • Malý zájem měst a obcí o spolupráci při managementu a využívání chráněných území. • Nízká úroveň environmentálního vědomí části veřejnosti a omezené působení nástrojů EVVO na dospělou populaci. • Nízká úroveň koncepčního řešení energetiky • Koncepčně zastaralé systémy CZT, včetně existence nízkoučinných parních rozvodů, neoptimalizované velikosti teplárenských soustav.
Příležitosti (O)	Hrozby (T)
• Pokračující identifikace jednotlivých typů zdrojů na znečištění území. • Spolupráce se Slezským vojvodstvím s cílem snížení přeshraničního znečištění. • Resocializace a rekultivace krajiny po těžbě uhlí. • Výstavba kapacitního/ch zařízení na materiálové a energetické využití komunálního odpadu v kraji. • Inovace v oblasti environmentálních technologií. • Uplatnění nových poznatků o extrémních klimatických jevech. • Zlepšení kvality povrchových vod. Zachování a ochrana přirozených rozlivných území velkých řek. • Zájem klíčových aktérů MSK o zachování (ochranu) přírodně cenných území. • Podpora malých vlastníků lesů postižených kůrovcovou kalamitou. • Přizpůsobení koncepce EVVO MSK novým výzvám. • Propagace moderních forem životního stylu • Využití spolupráce v ochraně ŽP v rámci Evropského regionu Dolního Slezska – MSK – SZ Slovenska. • Zvýšení role územní dimenze při financování projektů v oblasti ŽP. • Zapojování MSK do aktivit udržitelného rozvoje. Rozvoj MA21 v dalších městech a obcích MSK. • Příprava adaptace dalších měst i venkova na klimatickou změnu. • Plnit cílové parametry tzv. „Zimního energetického balíčku EU – čistá energie pro všechny Evropany“. • Využití finančních prostředků EU například v rámci tzv. „Uhelné platformy pro regiony procházející transformací“ pro transformaci energetiky kraje.	• Přenos škodlivin z Polska. Obava z „nepopulárních“ opatření v oblasti snižování emisí z dopravy a lokálních topenišť. • Dopady klimatické změny: zvýšená teplota ve městech, zvyšující se intenzita a četnost extrémních jevů, sucha a zvyšující se nároky na vodu. • Dopady ukončení těžby uhlí (produkce metanu, důlní vody, nové skládky importovaného uhlí). • Zpoždování implementace „balíčku“ oběhového hospodářství EU. • Odpor veřejnosti k plánovaným záměrům výstavby nezbytných zařízení na materiálové a energetické využívání odpadů. • Kontroverzní infrastrukturní záměry, ohrožující přírodně cenné lokality. • Rostoucí fragmentace a zástavba volné krajiny (zábor zemědělské půdy). • Nadměrná koncentrace návštěvnosti v přírodně cenných lokalitách. • Podceňování role EVVO při ochraně ŽP. • Podceňování dopadů kvality životního prostředí na limity sociálního a ekonomického rozvoje kraje. • Převažující monopolní postavení dodavatelů tepla (zdroje i rozvody). • Zvýšení ceny tepla při koncepčně nezvládnutém odchodu od uhlí jako převažujícího zdroje energie.

Kvalita ovzduší

Řešení kvality ovzduší je jedno z klíčových témat kraje

V kraji jsou plošně překračovány imisní limity suspendovaných částic frakcí PM_{10} , $PM_{2,5}$ a benzo(a)pyrenu; na některých místech v kraji bývají naměřeny nejvyšší hodnoty koncentrací některých škodlivin v rámci celé ČR. Příčinou je kombinace zdrojů: koncentrace průmyslu a energetiky, doprava, lokální zdroje, dálkový přenos znečištění z Polska a sekundární znečištění prachem (odvaly, komunikace); ve venkovském prostoru také prach ze zemědělsky využívané krajiny, včetně vlivů eroze. Podíl velkých průmyslových a energetických zdrojů na celkových emisích škodlivin v posledních letech poklesl v důsledku realizovaných opatření.

Přes výrazný pokles emisí dochází k plošnému překračování imisních limitů

V posledních letech došlo v kraji k významnému poklesu emisí, zejména z průmyslu a energetiky, a částečně také z lokálních zdrojů znečištění. Stále však dochází k plošnému překračování imisních limitů. Hodnoty koncentrací některých škodlivin dosahují nejvyšších hodnot v rámci České republiky. Po výrazném snížení emisí ze zdrojů v oblasti energetiky a průmyslu získávají významnější podíl na celkových emisích lokální vytápění domácností a doprava. Po roce 2000 má vývoj emisí mírně klesající trend, který je ovlivněn především průběhem zimních sezón, objemem průmyslové výroby, nebo postupnou obnovou vozového parku. Pokles emisí po roce 2012 souvisí se zpřísněním emisních limitů pro zdroje v sektorech energetiky a průmyslu. Ovzduší je znečišťováno kombinací emisí všech hlavních zdrojů škodlivin: z průmyslu a energetiky, dopravy a vytápění domácností (lokální zdroje), za určitých meteorologických situací doplňovaných přenosem škodlivin z katovické aglomerace, která je považována za jedno nejvíce znečištěných území Evropy.

69,7 %

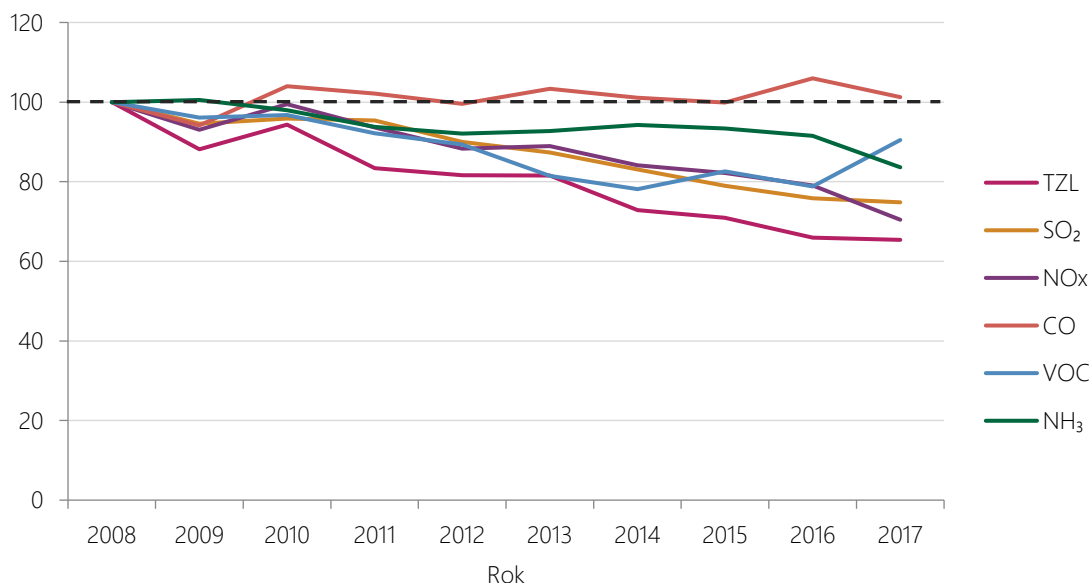
území kraje, kde byl překročen alespoň 1x v roce 2017 imisní limit (bez přízemního ozónu)

V roce 2017 došlo k překročení imisního limitu pro alespoň jednu znečišťující látku na 69,7 % kraje. Se zahrnutím přízemního ozónu se v roce 2017 jednalo o 91,9 % území kraje. Imisní limit pro 24hodinovou koncentraci PM_{10} ($50 \mu g \cdot m^{-3}$, maximální povolený počet překročení za kalendářní rok je 35krát) byl v roce 2017 překročen na celkem 22 stanicích. Roční imisní limit pro PM_{10} ($40 \mu g \cdot m^{-3}$) byl v roce 2017 překročen v rámci celé republiky pouze na 2 stanicích, přičemž obě se nacházejí na území kraje (Ostrava-Radvanice ZÚ a Věřňovice). Roční imisní limit pro $PM_{2,5}$ ($25 \mu g \cdot m^{-3}$) byl v roce 2017 překročen na území České republiky na 10 stanicích, všechny se nacházejí na území kraje. Imisní limit ($1 ng \cdot m^{-3}$) pro roční průměrnou koncentraci benzo(a)pyrenu byl v kraji v roce 2017 překročen na 12 lokalitách.

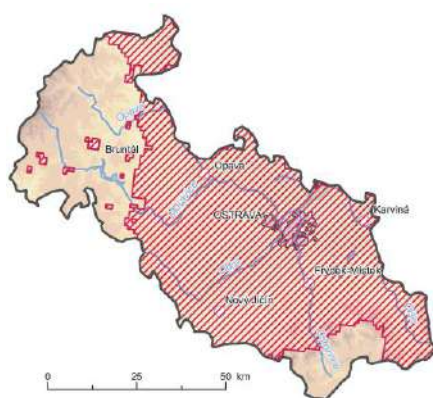
Znečištění ovzduší negativně ovlivňuje image kraje

Znečištění ovzduší v aglomeraci přispívá k historicky vytvořenému a přetrvávajícímu negativnímu image kraje a v jeho důsledku k potenciálnímu snížení jeho atraktivity pro život (zejména mladých a vzdělaných) obyvatel, pro zaměstnání (včetně příchodu odborníků z jiných oblastí České republiky i zahraničí) a pro cestovní ruch v části kraje. Z hlediska znečištění ovzduší patří kraj mezi nejvíce zatížené oblasti v České republice. Tato skutečnost se v současné době týká především aglomerace, ale v letech s nepříznivým rozptylem škodlivin, zejména v zimních měsících, jsou limity škodlivin v ovzduší překračovány i v dalších oblastech kraje.

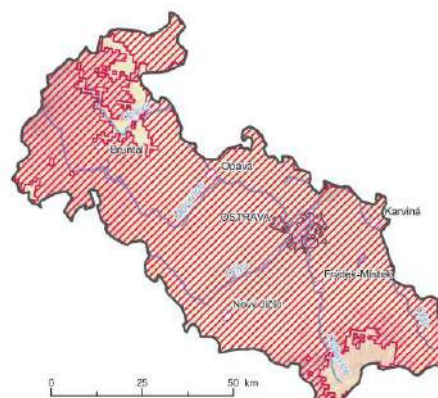
Graf 29 Vývoj emisí znečišťujících látek v období 2008–2017 (index, 2008 = 100 %), zdroj: ČHMÚ

Obrázek 19 Oblasti s překročenými imisními limity pro ochranu zdraví v roce 2017, zdroj: CENIA

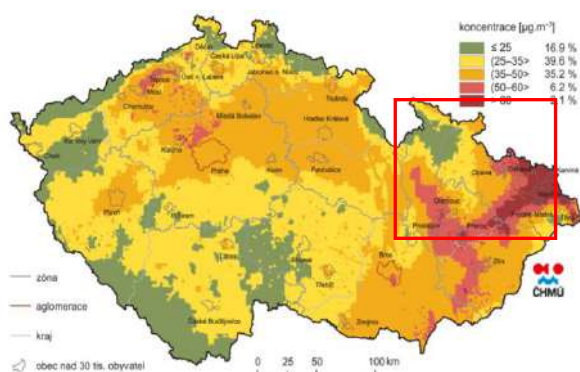

Oblasti bez zahrnutí přizemního ozónu

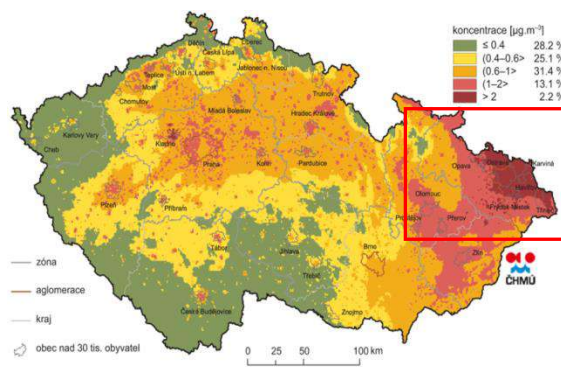

Oblasti se zahrnutím přizemního ozónu

Obrázek 20 Pole hodnot imisních koncentrací PM₁₀ a benzo[a]pyrenu v roce 2017 v ČR, zdroj: ČHMÚ

Pole 36. nejvyšší 24hod. koncentrace PM₁₀ v ČR v roce 2017 (LV = 50 $\mu\text{g}\cdot\text{m}^{-3}$)

Průměrná roční koncentrace benzo[a]pyrenu v ČR v roce 2017 (LV = 1 $\text{ng}\cdot\text{m}^{-3}$)

Ovzduší – Lokální topeniště

Potenciál snížení emisí z lokálních topenišť až o 500 tun prachu ročně

Dynamicky narostl počet vyměněných kotlů v domácích topeništích v rámci „kotlíkových dotací“ (největší počet výměn v rámci krajů ČR). V kraji bylo vyměněno díky „kotlíkovým dotacím“ nejvíce kotlů v rámci České republiky. Pokračující navazující výměna je příležitostí k dalšímu snížení emisí z lokálních topenišť až o 500 tun prachu ročně.

o 500
tun prachu
ročně méně
po výměně
8 000 starých
kotlů

První výzva na tzv. kotlíkovou dotaci odstartovala začátkem února 2012. Do roku 2014 pak bylo vyhlášeno dalších šest výzev financovaných Moravskoslezským krajem a Ministerstvem životního prostředí. V některých obcích se tak v letech 2012 až 2015 podařilo vyměnit přes 50 procent starých kotlů, které byly nahrazeny novými nízkoemisními kotli. V kraji se do února 2018 vyměnilo přibližně 16 tisíc starých, dosluhujících kotlů. Podle odhadů zbývá v kraji vyměnit do září roku 2022, kdy budou muset být ze zákona odstaveny z provozu pod pokutou až 50 tisíc korun všechny kotle 1. a 2. emisní třídy (asi 8 000 kotlů). To by po jejich výměně mohlo znamenat snížení vypouštěného prachu do ovzduší o cca 500 tun prachu ročně.

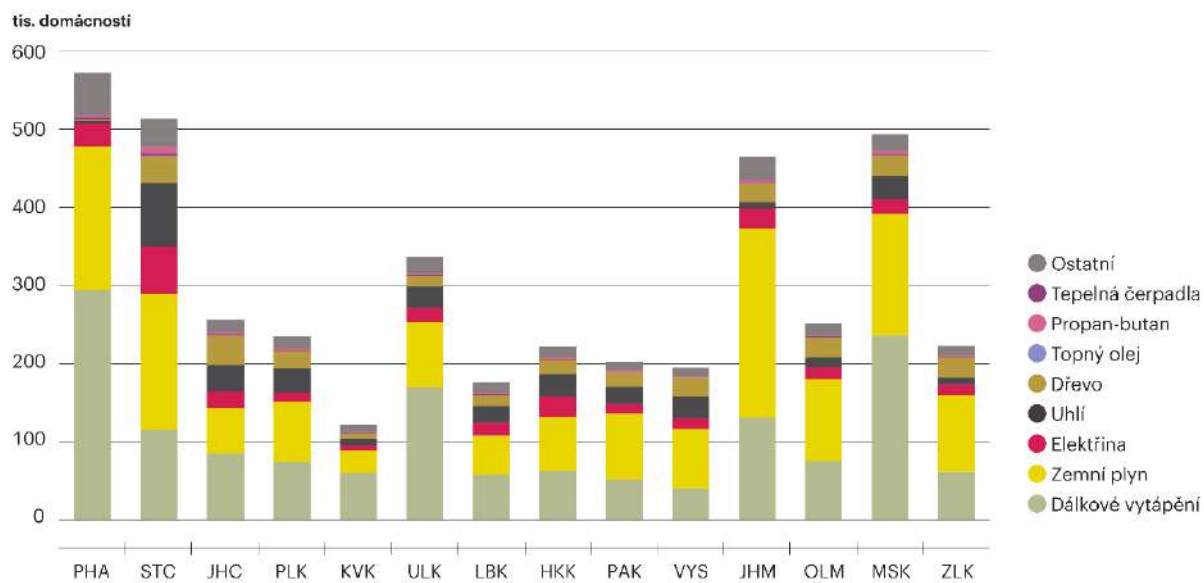
**Nástroje
omezování
znečišťování
z lokálních
topenišť**

Dne 7. ledna 2019 byla pro kraje vyhlášena další výzva Ministerstva životního prostředí týkající se kotlíkových dotací, která již neumožňuje podporu kotlů na uhlí. Výměna kotlů na tuhá paliva v domácnostech může být problematická, přičemž důležitou roli zde hraje také sociální situace vlastníka vytápění. Nová vlna kotlíkových dotací však přináší obcím možnost poskytnout na výměnu kotle bezúročnou půjčku a po jejím navrácení získané prostředky investovat do mitigačních či adaptačních opatření.

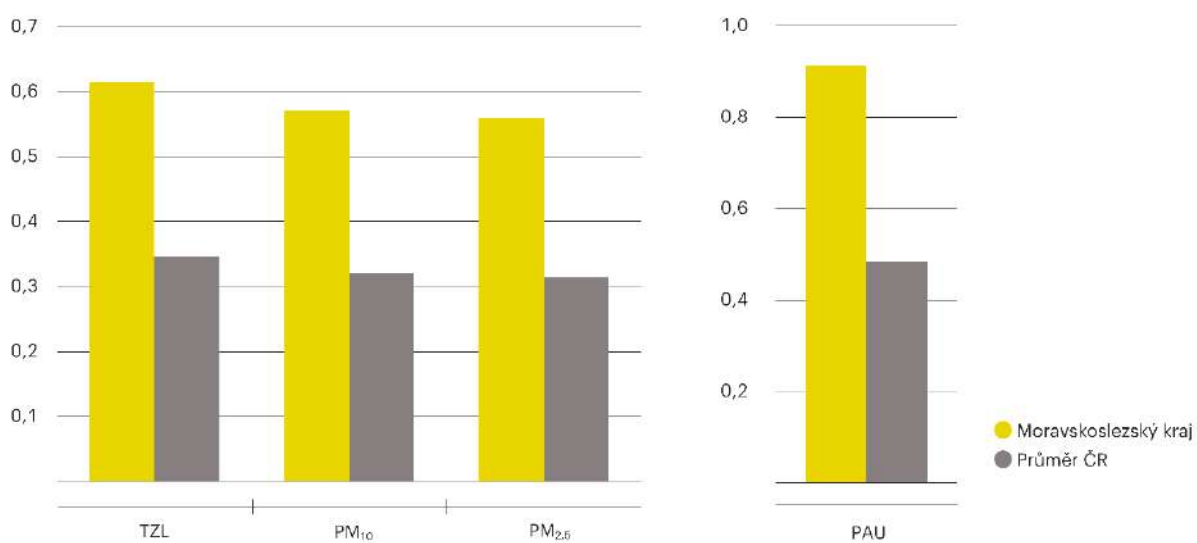
Dalšími nástroji vedle „kotlíkových dotací“ je již zmíněný zákaz provozu vybraných typů kotlů po roce 2022 a za úvahu stojí omezování vytápění tuhými palivy v plynofikovaných lokalitách (možnost územně omezeného snížení ceny plynu).

Graf 30 Způsob vytápění domácností v krajích ČR v roce 2017 (tisíce domácností), zdroj: CENIA

Graf 31 Měrné emise z vytápění domácností v roce 2016 ($t.rok^{-1}.km^{-2}$, $kg.rok^{-1}.km^{-2}$), zdroj: CENIA

Ovzduší – Doprava

Mírný nárůst škodlivých emisí (N₂O a CO₂) z individuální automobilové dopravy

Dochází ke snižování efektu zkvalitňování vozového parku na pokles emisí z dopravy v důsledku růstu přepravních výkonů. Další snižování emisí ze silniční dopravy se předpokládá v důsledku zvýšení atraktivity a kvality hromadné dopravy (včetně P+R), telematiky (snížení kongescí), rozvojem čisté mobility, podpory cyklo a pěší dopravy, moderních forem sdílení dopravy (car/bike sharing), a v případě nezbytnosti také omezováním individuální automobilové dopravy ve městech (vytváření nízkoemisních zón a regulace parkování).

Vzrostly emise skleníkových plynů z dopravy

Trend emisí znečišťujících látek z dopravy byl zejména v úvodu období 2000–2017 klesající. Ve vývoji emisí se projevila modernizace vozového parku a s ní spojený pokles emisní náročnosti silniční dopravy, jeho vliv však byl v závěru sledovaného období převážen dalším růstem výkonů v silniční dopravě. V meziročním srovnání k roku 2017 vzrostly emise NO_x z dopravy v kraji o 1,1 % (emise CO však poklesly o 2,0 % a emise VOC o 0,8 %). Emise skleníkových plynů z dopravy zaznamenaly v hodnoceném období nárůst související s růstem spotřeby energie a paliv v dopravě, v roce 2017 emise CO₂ meziročně narostly o 2,6 %. (Graf 32 a Graf 33)

Roste využívání individuální automobilové dopravy

V důsledku napojení kraje na dálniční síť výrazně stoupla intenzita silniční dopravy na hlavních silničních tazích, přičemž tempo nárůstu dopravních intenzit patří mezi nejvyšší v republice. Zaznamenaným trendem, například v Ostravě a přilehlých obcích, je snižování počtu obyvatel na jeden automobil. V roce 2012 bylo na území města evidováno 122 554 automobilů, v roce 2017 jich bylo 140 335, přičemž dochází ke snižování počtu obyvatel (2012 – 299 622 obyvatel, 2017 – 291 634 obyvatel). Trend se však netýká jen Ostravy, ale celého zájmového území. Lidé využívají individuální automobilovou dopravu, protože je pro ně nej pohodlnější – co se týče dojezdových časů, parkování, logistiky rodiny apod. Tomu hromadná doprava konkuruje jen s obtížemi.

Motivace k využívání udržitelnějších forem dopravy

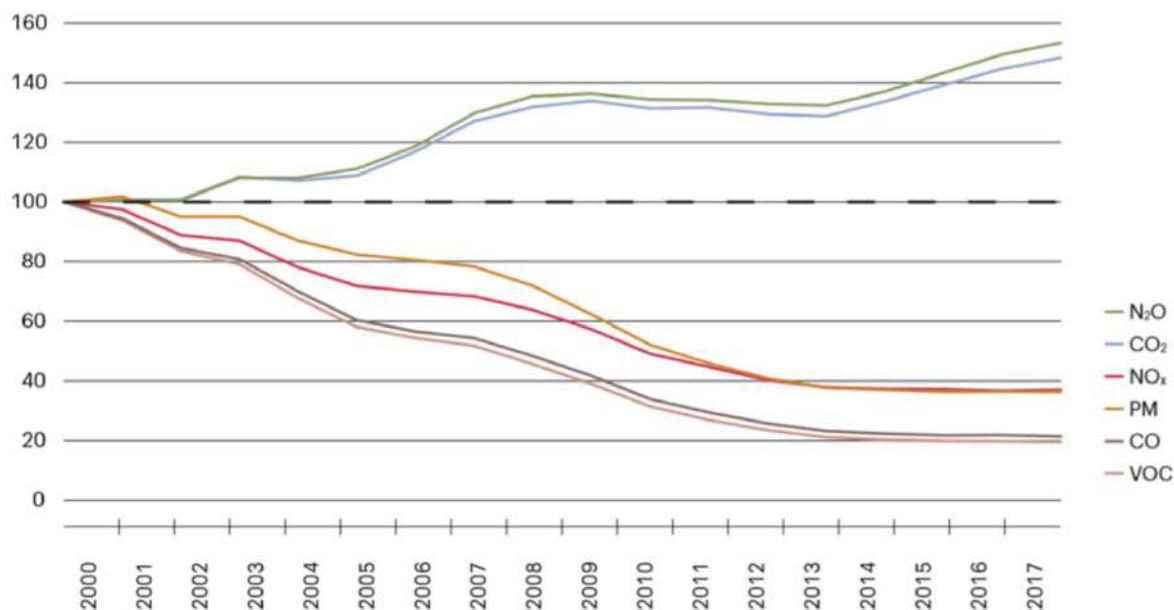
Cílem je motivovat obyvatele kraje, aby omezovali využívání individuální automobilové dopravy ve prospěch hromadné dopravy, car sharingu, cyklo nebo pěší dopravy. K pozitivní motivaci je však nezbytné vybudovat odpovídající infrastrukturu, která nabídne pohodlné řešení pro co největší počet obyvatel. Například město Ostrava plánuje či již buduje záchytná parkoviště P+R (Hranečník, Hlubina, Černý potok). Všechna jsou naplánována v blízkosti a snadné dostupnosti městské hromadné dopravy s dojezdem do centra města v řádech několika minut. Dovybavena budou například WC či půjčovnou kol. Systém záchytných parkovišť P+R je ve světě dobře známý a rozvinutý. V Česku tento systém parkování využívá zejména Praha.

Regulatorní nástroje

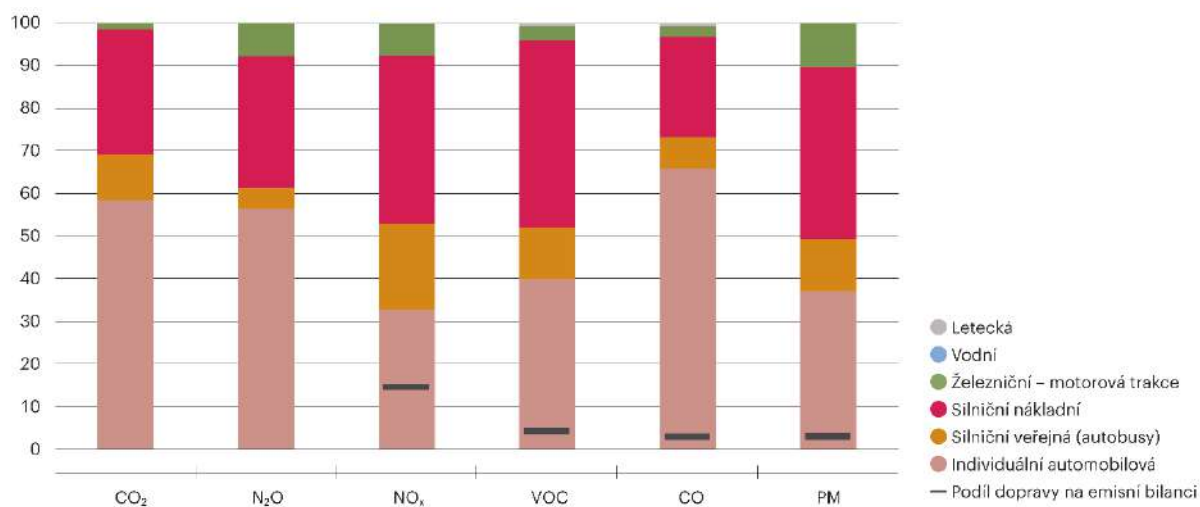
Omezení možnosti využívání osobních automobilů může být veřejností považováno za omezování osobní svobody jedince, na druhé straně je produkce emisí omezováním práva obyvatel na zdravé životní prostředí. Proto se pravděpodobně nelze vyhnout restriktivním nástrojům, kterými jsou nízkoemisní zóny, progresivní zpoplatnění parkování v centrech měst, preference hromadné dopravy (rychlost, průjezdnost) apod.

Graf 32 Vývoj emisí znečišťujících látek a skleníkových plynů z dopravy v období 2000–2017 (index, 2000 = 100 %), zdroj: CENIA

Graf 33 Emise znečišťujících látek a skleníkových plynů z jednotlivých druhů dopravy v roce 2017 a podíl dopravy na celkové emisní bilanci v kraji (%), zdroj: Centrum dopravního výzkumu, veřejně výzkumná instituce

Ovzduší – Průmysl a těžba černého uhlí

Potenciál dalšího znečištění ze strany průmyslu i těžby černého uhlí

Na znečištění ovzduší bude mít významný dopad další pokles emisí z velkých průmyslových a energetických zdrojů v souvislosti s legislativními požadavky. Ukončení těžby uhlí v okrese Karviná bude mít související dopady na znečištění ovzduší (metan, zásobní skládky uhlí a jiné) i další složky životního prostředí.

8,6 %

**nárůst emisí
oxidu
uhelnatého
mezi roky
2008–2017**

Emise všech sledovaných znečišťujících látek v kategorii velkých stacionárních zdrojů znečišťování mají klesající nebo alespoň stagnující trend, což je vedle ekonomického kontextu důsledkem plnění legislativních povinností, dodržování emisních limitů a zlepšování technologií s důrazem na snižování vlivu na životní prostředí. V budoucnu by ke snížení emisí z velkých zdrojů mohla přispět další regulace emisních stropů. V rámci Programu zlepšování kvality ovzduší Moravskoslezského kraje byla navržena opatření týkající se snižování vlivů průmyslových a energetických zdrojů na ovzduší. Mezi ně patří čištění spalín nebo odpadních plynů, úprava výrobních technologií, zpřísnování/stanovování podmínek provozu či minimalizace imisních dopadů provozu nových stacionárních zdrojů.

70 %

**pokles těžby
uhlí v kraji
mezi roky
2000 a 2017**

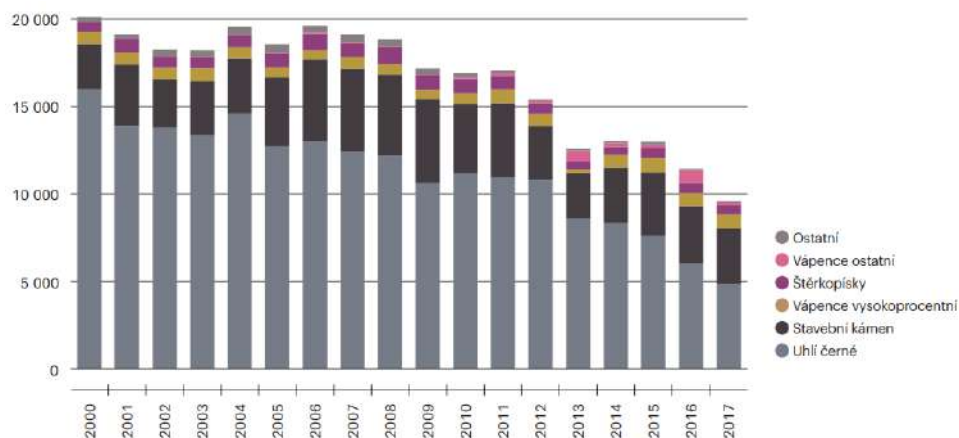
V období 2000–2017 objem těžby černého uhlí v kraji klesal. V roce 2017 ho bylo vytěženo 4,9 mil. t, což je o 69,6 % méně než v roce 2000. Meziročně poklesla těžba černého uhlí o 19,8 %, jako důsledek dlouhodobého trendu utlumování těžby. Pozůstatky po těžbě uhlí ve formě hald hlušiny jsou zdrojem prašnosti, zejména když bez rekultivace přetrvávají v území dlouho po skončení těžby. Hrozí také riziko jejich zahoření s produkcí škodlivých látek.

23 %

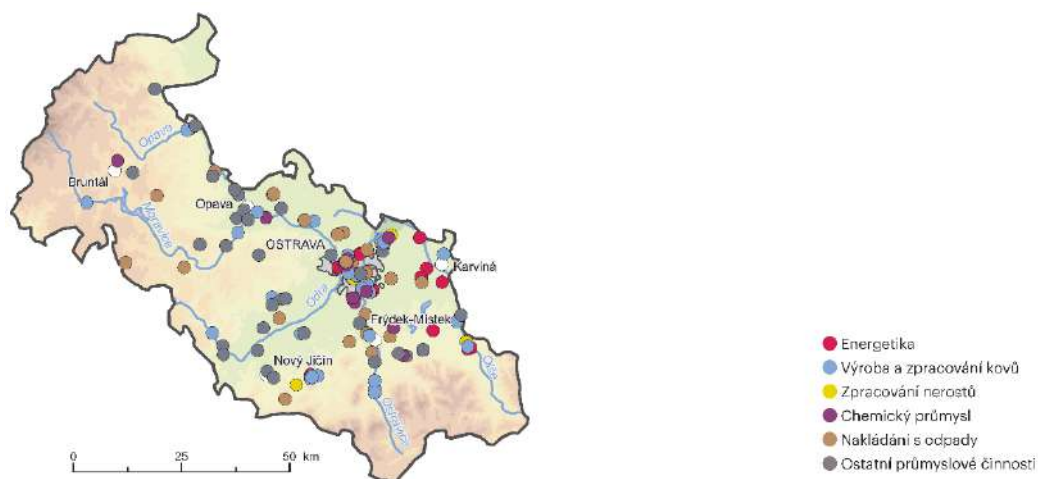
**podíl metanu
na celkových
emisích
skleníkových
plynů**

K závažným negativním vlivům těžby černého uhlí patří také uvolňování důlního plynu z podzemí. Metan se do důlního ovzduší uvolňuje z uhelné hmoty dobývané sloje, ale také z okolní (průvodní) horniny. V důsledku ukončení těžby se snižuje intenzita větrání, nebo se větrání zcela zastavilo. Důlní plyny se začaly hromadit v důlních prostorech a posléze došlo k jejich migraci k povrchu. S uvolňováním metanu do ovzduší je spojeno dvojí nebezpečí. Zaprvé může být vznikající směs výbušná nebo se po smísení se vzduchem výbušnou stane. Zadruhé může směs v uzavřeném prostoru vytvářet nedýchatelné ovzduší. Problematické je, pokud se metan nahromadí pod povrchem, např. pod komunikacemi, v prostorech vedení kanalizace, vodovodu, plynovodu. Metan je také významný skleníkový plyn, jehož vliv je 21krát vyšší ve vztahu k absorpci tepla než oxid uhličitý.

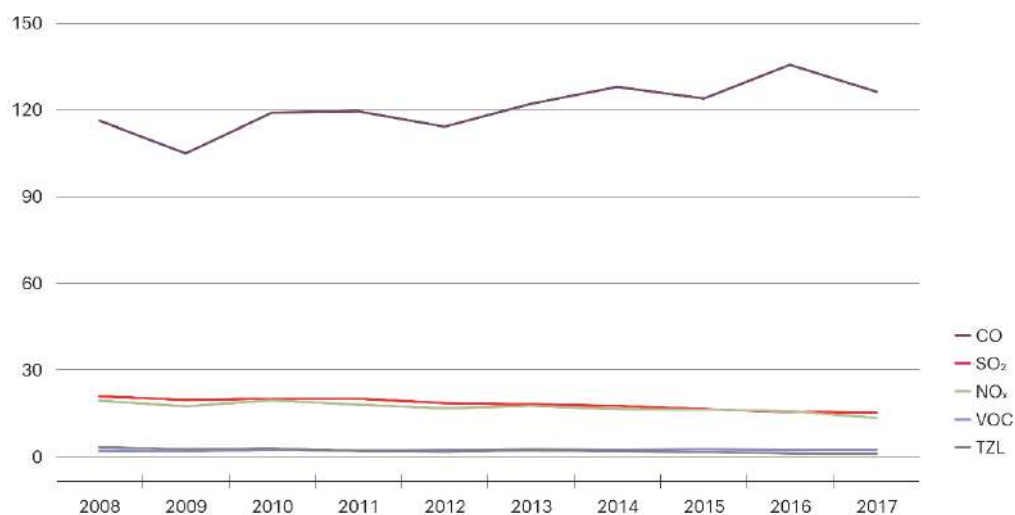
Graf 34 Vývoj těžby černého uhlí v Moravskoslezském kraji (tis. t), zdroj: CENIA

Graf 35 Průmyslová zařízení s integrovaným povolením v Moravskoslezském kraji v roce 2017, zdroj: CENIA

Graf 36 Vývoj emisí z velkých zdrojů znečištění v Moravskoslezském kraji (tis. t rok⁻¹), zdroj: CENIA

Odpady

Krajská produkce odpadů je nadprůměrná, více než polovina komunálních odpadů končí na skládkách

V kraji existuje systém nakládání s odpady založený na dlouhodobě fungujících společnostech. V republikovém srovnání produkuje kraj nadměrné množství odpadů, včetně nebezpečných odpadů. I přes snižující se podíl skládkovaných odpadů končí přibližně 55 % komunálních odpadů na skládkách, a to na úkor jejich materiálového a energetického využití. Stará ekologická zátěž v podobě odpadů z těžby negativně ovlivňuje životní prostředí a ráz krajiny.

Krajská zařízení pro nákladní s odpady vytváří fungující síť

V kraji je vytvořena fungující síť zařízení pro nakládání s odpady, která je součástí celostátní sítě. V současnosti je v kraji provozováno jedno zařízení na energetické využívání nebezpečného odpadu, které se nachází v Ostravě a má kapacitu 25 000 tun/rok. Kapacitní zařízení pro materiálové a energetické využití směsného komunálního odpadu v kraji chybí. Veřejností je obecně výstavba takových zařízení vnímána negativně. Příkladem je odpor proti stavbě spalovny odpadů v Karvině, která z důvodu nepřidělení dotace Evropské unie v roce 2012 nebyla realizována. Na rozdíl od MSK jsou taková zařízení v Praze (Malešice), Brně, Plzni nebo např. Liberci. Preferenčně jde o energetické využití předtříděného směsného odpadu ve formě paliva.

4 mil.

tun odpadů vyprodukovali obyvatelé kraje v roce 2017

V roce 2017 vyprodukoval Moravskoslezský kraj po Praze a Středočeském kraji nejvíce odpadů, a společně se Středočeským krajem také nejvíce nebezpečných odpadů. V roce 2017 se v celkové produkci odpadů umístil čtvrtý. (

Graf 37) Vzhledem k orientaci na těžký průmysl jsou v celkové produkci odpadů kromě stavebních a demoličních odpadů poměrně významně zastoupeny právě nebezpečné odpady, a to z tepelných procesů a z procesů tváření a fyzikální a mechanické úpravy kovů.

54,4 %

komunálních odpadů skončilo v roce 2017 na skládkách

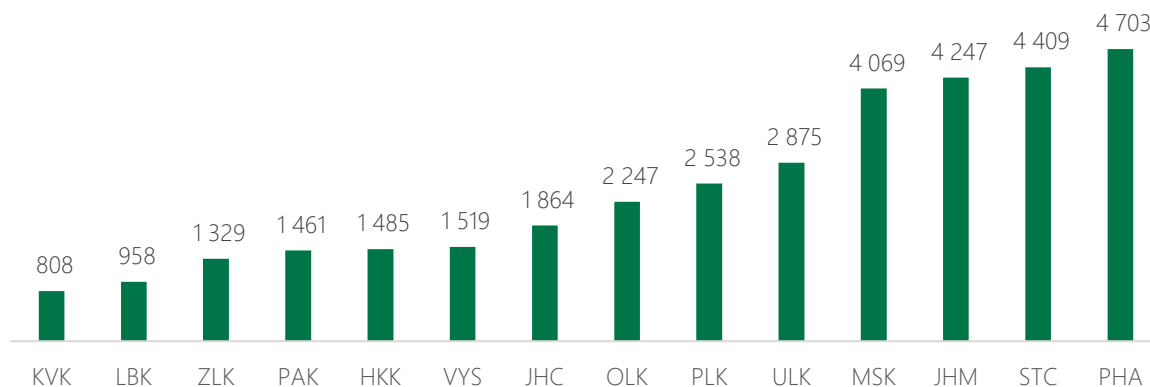
Skládkování představuje nejčastější způsob nakládání s komunálním odpadem, ačkoliv se podíl ukládaných odpadů na skládku v období 2005–2017 snížil. (Graf 39) Tento pokles však vzhledem k závazkům České republiky, včetně „balíčku“ oběhového hospodářství EU, jeví jako nedostatečný. Ani v případě biologicky rozložitelných komunálních odpadů nedochází k razantnímu snižování skládkování, což je způsobeno značným podílem biologicky rozložitelné složky ve směsném komunálním odpadu.

Rekultivace pohornické krajiny je výzva pro kraj

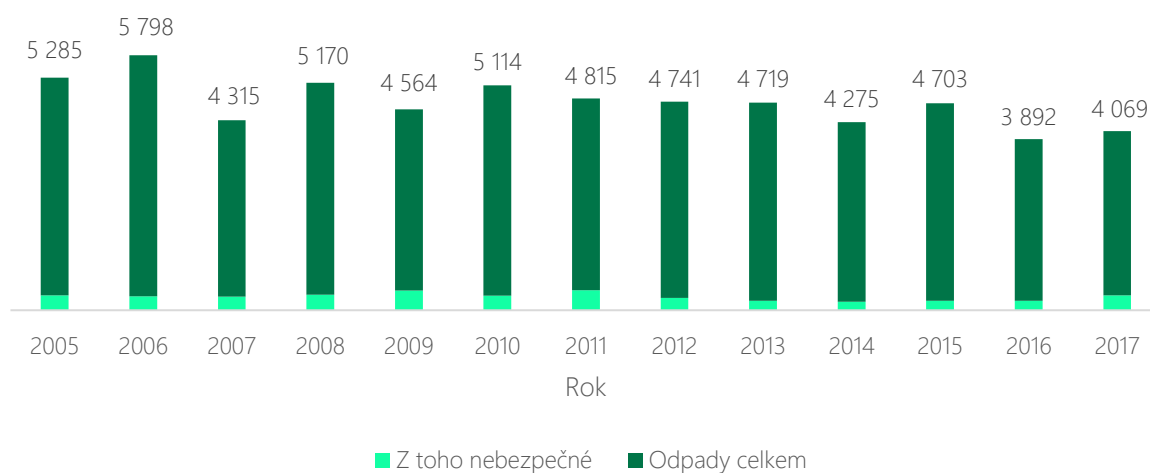
Většinu odpadů z průmyslu lze zařadit mezi nebezpečné odpady, a je tak s nimi nakládáno. Odpady z těžby vzniklé v minulosti udávají charakter nynější pohornické krajiny (odvaly, výsyvky, odkaliště) a jejich rekultivace probíhá pomalu. Tyto skládky těžebního odpadu často představují starou ekologickou zátěž, se kterou je třeba se vhodným způsobem vypořádat. Uvedené pozůstatky hornické činnosti navíc zabírají značnou část území a negativně ovlivňují životní prostředí. V rámci rekultivací pohornické krajiny dochází k opětovné změně tváře krajiny, kdy jsou staré haldy odtěženy a vzniklé brownfieldy bývají často rekultivovány a dotvářeny nevhodným materiálem pocházejícím z demoličních odpadů. Významnou ambicí je vytvářet novou tvář i funkci krajiny s přihlédnutím k dopadům klimatické změny.

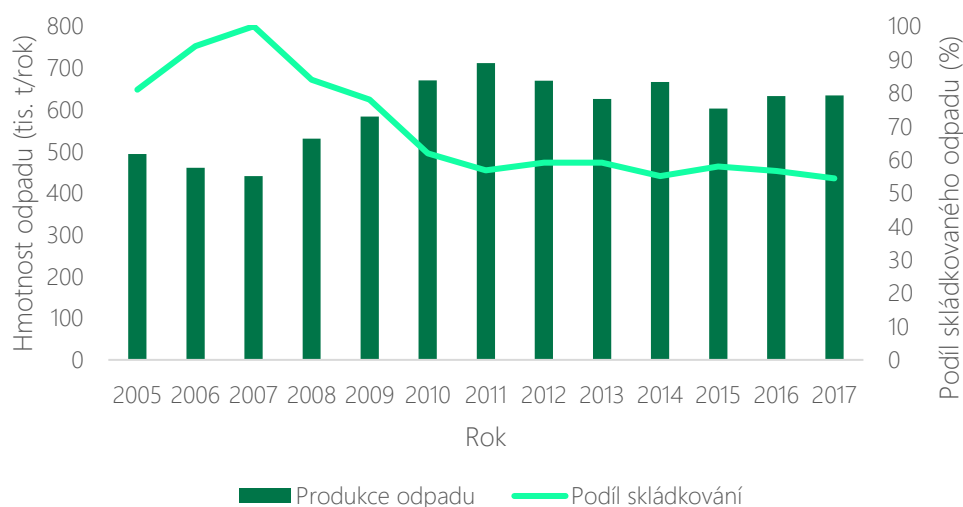
Graf 37 Produkce odpadů v krajích ČR v roce 2017 (tis. t), zdroj: VISOH

Graf 38 Celková produkce odpadů a nebezpečných odpadů v Moravskoslezském kraji (tis. t), zdroj: VISOH

Graf 39 Produkce komunálního odpadu v Moravskoslezském kraji a podíl jeho skládkování (tis. t/rok), zdroj: VISOH

Odpady – Konec skládkování komunálního odpadu je příležitostí pro jeho další využití a inovativní řešení

Do roku 2024 má dojít k ukončení skládkování většiny směsných komunálních odpadů (v návrhu novely zákona je nově navržen rok 2030). Obce však nejsou na tuto změnu připraveny. Materiálové využití, mechanicko-biologická úprava a následné energetické využití se jeví jako nejpravděpodobnější způsoby, jak s komunálním odpadem do budoucna nakládat. Dalším opatřením je zavádění prvků cirkulární ekonomiky do každodenního života obyvatel i výroby. Do řešení problematiky odpadů lze zapojit inovativní firmy v oblasti environmentálních technologií, což je jedna z rolí krajské příspěvkové organizace MSIC.

Kam s komunálním odpadem po roce 2024/2030?

Existují čtyři možnosti, jak do budoucna nakládat se směsnými komunálními odpady: 1. přímé energetické využití; 2. mechanicko-biologická úprava s následným energetickým využitím; 3. vývoz do jiných krajů nebo mimo Českou republiku; 4. skládkování. S vysokou pravděpodobností bude nakládání se směsnými komunálními odpady kombinací dvou a více způsobů. Realizace prvních dvou směrů bude vysoce závislá na poskytnutí podpory na výstavbu a provoz zařízení pro materiálové a energetické využití odpadu. Pro 3. směr hovoří vysoké kapacity budovaných zařízení v Polsku, podpořených z dotací EU. Tato možnost zároveň řeší zatím nedostatečné kapacity v ČR, ale nelze na ni spoléhat (legislativní překážky, odpor veřejnosti, princip blízkosti a soběstačnosti při využívání/odstraňování odpadů apod.). 4. směr se vzhledem k současné legislativě jeví jako nepravděpodobný. Je možné, že dojde ke změně legislativy, a posunutí termínu zákazu skládkování neupraveného směsného komunálního odpadu. Sládkování bude i v případě realizace prvních dvou směrů relevantní variantou pro reziduální složku energeticky či jinak využitých odpadů. Z hlediska hierarchie nakládání s odpady přesto zůstává čtvrtá možnost nejméně preferovaná. Třetí směr zase odporuje pravidlu. Z těchto důvodů se tak jako nejpříznivější jeví na území kraje přímé energetické využití a mechanicko-biologická úprava.

Principy odpadového hospodářství nejsou dostatečně akcentovány

V odpadovém hospodářství sílí snaha o přechod na oběhové hospodářství, kdy dochází k uzavírání toků materiálů v dlouhotrvajících cyklech. Důraz je kladen na prevenci vzniku odpadů, opětovné využití výrobků, recyklaci a přeměnu na energie namísto těžby nerostných surovin a skládkování. Principy oběhového hospodářství jsou v platném Plánu odpadového hospodářství Moravskoslezského kraje pro období 2016–2026 akcentovány, „balíček“ oběhového hospodářství EU však zatím nebyl implementován ani do legislativy ČR (viz novela zákona v přípravě).

Nízký skládkovací poplatek brání nástupu nových forem nakládání s odpady

Vyššímu využívání směsných odpadů v ČR brání nízký skládkovací poplatek, jeho sociální únosnost a následky skokového zvýšení pro ochotu veřejnosti nakládat s odpady adekvátně (spalování, černé skládky), je předmětem diskuse. V současné době je navíc celý odpadový trh v EU zasažen oprávněným zákazem dovozu plastů do Číny a dalších zemí jihovýchodní Asie. Země EU tak musí zpracovávat i některé méně hodnotné, netříděné nebo znečištěné plasty, které nejsou vhodné pro materiálové využití, čímž stoupají náklady na jejich zpracování.

Vzdělávání v cirkulární ekonomice

Prostřednictvím seminářů a odborných konferencí se principům cirkulární ekonomiky, využitím odpadů a snižováním energetické náročnosti věnuje Moravskoslezské inovační centrum (MSIC).

Obrázek 21 Moravskoslezské inovační centrum v Ostravě-Porubě, zdroj: Moravskoslezský kraj

Voda – Vodní hospodářství

Na vodovodní systém je napojeno 99,9 % obyvatel kraje

Dostupnost připojení k veřejnému vodovodu byla v roce 2017 v kraji 99,9 % (výrazný nadprůměr v ČR). I přes nepříznivé podmínky slezské zástavby ve východní části kraje jsou odváděny a čištěny odpadní vody od více než 4/5 obyvatel (úroveň průměru ČR). Pro zlepšení kvality povrchových vod je zapotřebí dostavba kanalizačních systémů a obecních čistíren odpadních vod, respektive podpora výstavby lokálních čistíren v oblastech s nízkou efektivitou centrálního odvádění a čištění. Stále však přetrvává absence nebo zastaralost části kanalizační sítě, výstavbu a rekonstrukce čistíren a odpadních sítí zatěžuje vysoká investiční náročnost.

77 %

obyvatel je
zásobováno pitnou
vodou systémem
Ostravského
oblastního
vodovodu

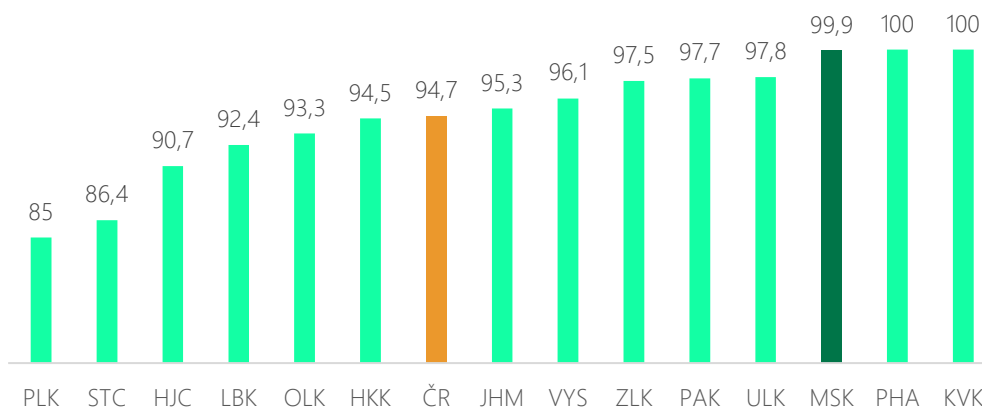
V kraji je 99,9 % obyvatel napojeno na vodovodní systém (vysoko nad průměrem ČR). (Graf 40) Zásobování pitnou vodou je v Moravskoslezském kraji, části Olomouckého kraje a příhraniční části Polska zajišťováno systémem Ostravského oblastního vodovodu, který zabezpečuje distribuci pitné vody pro více než 77 % obyvatel. V případě sucha, kdy dojde k ohrožení zásobování pitnou vodou pro obyvatele České republiky, je nachystána dotace Ministerstva životního prostředí v celkové výši 26 mld. Kč. Vzhledem k příznivým vodohospodářským podmínkám v kraji se počítá s nutností dotace jen ve výši 25 mil. Kč.

78,8 %

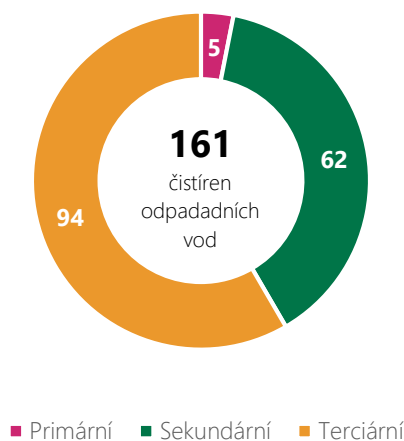
obyvatel
napojených
na čistírnu
odpadních vod

Podíl obyvatel kraje napojených na veřejnou kanalizaci činí 83,8 % (Graf 42), na čistírnu odpadních vod je napojeno 78,7 % obyvatel (o 2,9 % více než v roce 2012). Údaje za celou Českou republiku jsou pro srovnání 85,5 % obyvatel napojených na veřejnou kanalizaci a 82,3 % obyvatel napojených na čistírnu odpadních vod. V kraji je 16 čistíren odpadních vod s kapacitou nad 10 000 ekvivalentních obyvatel. Tyto čistírny zajišťují čištění odpadních vod od přibližně 900 000 ekvivalentních obyvatel. Největší z nich je Ústřední čistírna odpadních vod v Ostravě-Přívoze. Další významné čistírny jsou například ve Frýdku-Místku, Havířově, Opavě, Třinci a Karvině. Čistírny odpadních vod jsou rovněž v mnoha dalších městech i menších obcích. Z celkového počtu 161 čistíren odpadních vod bylo na jednu čistírnu v roce 2017 připojeno průměrně 6 287 obyvatel. Jedná se o druhý nejvyšší počet mezi kraji ČR, s výjimkou Hl. m. Prahy. Terciární stupeň čištění mělo 58,4 % čistíren v kraji, což je mírně nadprůměrný podíl. (Graf 41) V roce 2017 bylo dokončeno několik stavebních prací, které vedly k modernizaci kanalizační sítě i čistíren. Obce čítající méně než 2000 ekvivalentních obyvatel zůstávají většinou bez čistírny odpadních vod, především kvůli finanční náročnosti vybudování nové soustavy kanalizace a čistírny. Často jsou na území těchto obcí nevhodné podmínky pro jejich vybudování (hornatost, hustota sídel atp.).

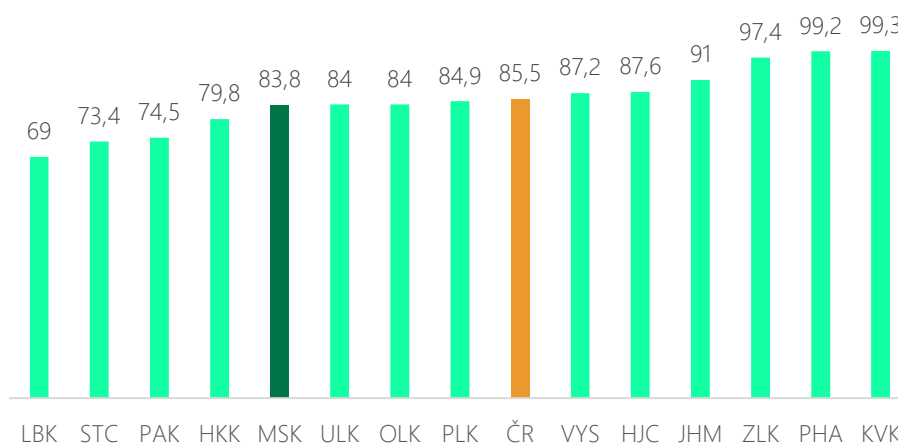
Graf 40 Podíl obyvatel zásobovaných vodou z vodovodní sítě v roce 2017 (%), zdroj: ČSÚ

Graf 41 Počet čistíren odpadních vod dle stupně čištění v Moravskoslezském kraji v roce 2017, zdroj: ČSÚ

Graf 42 Podíl obyvatel trvale bydlících v domech napojených na kanalizaci v roce 2017 (%), zdroj: ČSÚ

Voda – Kvalita vody

Horší kvalita vody přetrvává na menších tocích a v letním období

Z hlediska jakosti povrchových vod se situace v Moravskoslezském kraji v dlouhodobějším horizontu zlepšuje, nicméně stále jsou vody ovlivňovány průmyslovou i komunální činností.

10x

**a více se snížily
hodnoty vnosu
znečištění
do vodních toků
v povodí Odry
za posledních
30 let**

Zhoršená jakost vod toků v kraji byla v minulosti ovlivněna zejména řadou úniků znečišťujících látek do vody a přenosů látek v odpadních vodách, především z výroby železa a souvisejících provozů a čistíren odpadních vod. Z hlediska jakosti povrchových vod se situace v kraji v dlouhodobém horizontu zlepšuje, nicméně stále jsou vody ovlivňovány průmyslovou i komunální činností. V posledních 30 letech došlo k dramatickému snížení vnosu znečištění do vodních toků v povodí Odry, kdy jsou často hodnoty sníženy 10x a více, avšak změna v hodnocení jakosti vod tomu neodpovídá, neboť v průběhu času se mění a zpřísňují limity sledovaných látek. Negativně se v posledních letech projevují změny klimatu. Na řadě toků jsou proto v posledních letech výrazně nižší průtoky. Některé toky v určitých úsecích vysychají, či zarůstají kvůli koncentracím fosforu bylinnou a vodní vegetací.

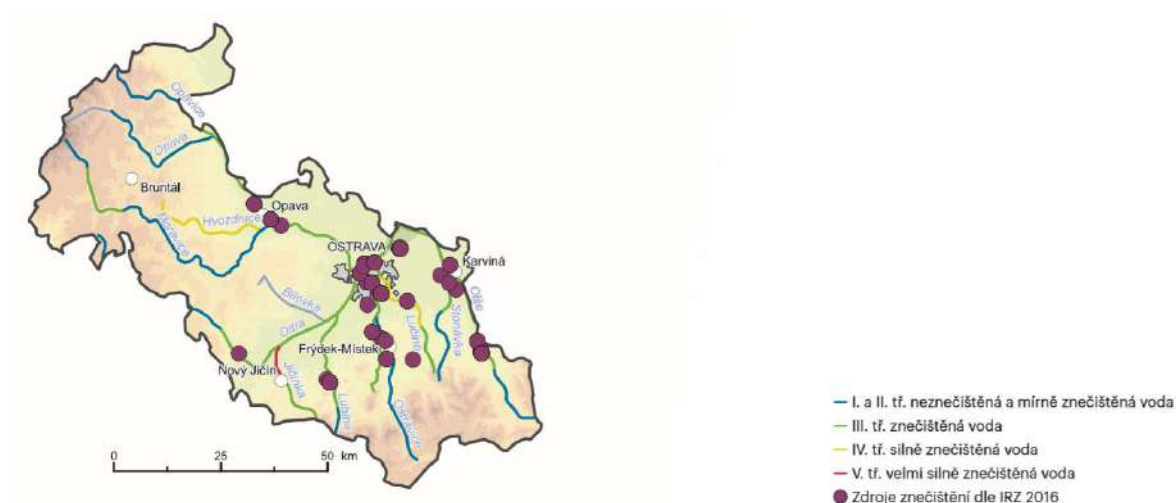
**Finančně náročné
čištění odpadních
vod v menších
obcích
a v hornatých
oblastech kraje**

Jakost vody se za období 2006–2016 výrazně nezměnila a její případné změny jsou zaznamenávány spíše v rámci jednotlivých tříd jakosti v závislosti na průtoku vody v toku. Většina městských čistíren odpadních vod je po rekonstrukcích biologického stupně a doplněna technologií na chemické odstraňování fosforu pro zajištění plnění legislativou požadovaných emisních limitů. Horší kvalita vody přetrvává na menších tocích zejména pod obcemi, které dosud nemají vyřešeno čištění odpadních vod a vypouštějí nedokonale čištěné splaškové odpadní vody. Finančně velmi náročné je čištění odpadních vod zejména v obcích do 2 000 obyvatel. Díky dotačnímu programu Moravskoslezského kraje „Drobné vodohospodářské akce 2017“ mohly tyto obce v roce 2017 čerpat prostředky na vybudování kanalizace zakončené čistírnou odpadních vod. Mnoho ze sídel s méně než 2 000 ekvivalentních obyvatel se nachází v hornatých oblastech, anebo nejsou tvořeny hustou zástavbou. V takových případech se osvědčila koncepce decentralizovaného čištění, která spočívá v tom, že se odpadní vody čistí přímo u zdroje znečištění. Z podstatné části tak odpadá budování velmi drahé kanalizace. Výhodou také je, že se takto vyčištěná voda vrací do přírody formou závlahy nebo infiltrace do půdy přímo v místě jejího vzniku. Decentralizované řešení totiž vyžaduje sdružení několika objektů do skupinové kanalizační sítě s více menšími čistírnami.

**Nejvyšší stupeň
znečištění vody
na tocích Jičínka
a Lučina**

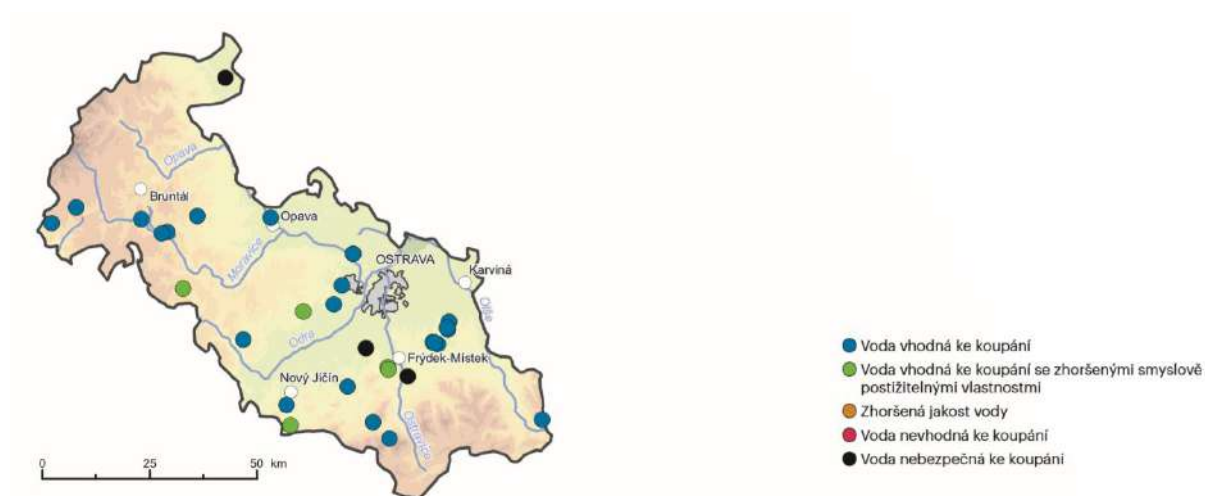
Zhoršení jakosti v letech 2016–2017 bylo zaznamenáno na dolním toku Jičínky, tento úsek byl hodnocen V. třídou jakosti. Silně znečištěná voda (IV. třída jakosti) byla zaznamenána ve Hvozdnici a v Lučině. (Obrázek 22) V rámci monitoringu koupacích vod bylo v kraji v koupací sezoně 2017 sledováno 34 profilů. Jakost vody byla klasifikována na většině z nich jako voda vhodná ke koupání nebo voda vhodná ke koupání se zhoršenými smyslově postižitelnými vlastnostmi. Voda nebezpečná ke koupání byla zjištěna stejně jako v roce 2016 ve vodní nádrži Baška, stejnou jakost vody měla i nádrž Brušperk I, kde došlo ke zhoršení o dva stupně oproti roku 2016 v důsledku rozmnožení sinic. (Obrázek 23)

Obrázek 22 Jakost vody v tocích Moravskoslezského kraje v roce 2017, zdroj: CENIA

Mapa je sestavena na základě výsledného zatřídění jednotlivých profilů podle normy ČSN 75 7221, které je dáno nejhorší třídou z následujících ukazatelů: BSK₅, CHSK_{Cr}, N-NH₄, N-NO₃, P_{celk}. Bodové zdroje znečištění jsou uvedeny dle IRZ (úniky do vody a přenosy v odpadních vodách) za ohlašovací rok 2016. V legendě jsou pro úplnost znázorněny všechny třídy hodnocení jakosti vody v tocích.

Obrázek 23 Kvalita koupacích vod v Moravskoslezském kraji v roce 2017, zdroj: CENIA

V mapě je znázorněno nejhorší dosažené hodnocení kvality koupacích vod na jednotlivých profilech z jednotlivých měření v průběhu celé koupací sezony. V legendě jsou pro úplnost znázorněny všechny kategorie hodnocení kvality koupacích vod.

Příroda, biodiverzita a půda

Krajskou doménou jsou zachovalá příroda i pohornická krajina

V kraji se nachází významná území se zachovalou a chráněnou přírodou a krajinou. Koncentrace cestovního ruchu ve vybraných částech Beskyd a Jeseníků má negativní dopad na ochranu přírody. Dopravní infrastruktura způsobuje fragmentaci a migrační neprostupnost krajiny. Atraktivita přírodních oblastí kraje může být ohrožena kontroverzními infrastrukturními záměry nerespektujícími přírodní podmínky a životní prostředí (např. vodní koridor Dunaj-Odra-Labe). Krajina na Karvinsku dotčená těžbou černého uhlí nabízí potenciál pro volnočasové a rekreační využití obyvatel.

3 CHKO,
49 evropsky
významných
lokalit,
163 maloplošných
zvláště chráněných
území

V kraji se nachází 3 velkoplošná zvláště chráněná území s rozlohou 94,1 tis. ha. Jedná se o CHKO Beskydy, Jeseníky a Poodří. V kraji se nachází 54 lokalit soustavy Natura 2000, z toho 5 ptačích oblastí a 49 evropsky významných lokalit. Dále 163 maloplošných zvláště chráněných území; mezi ně patří 11 národních přírodních rezervací, 7 národních přírodních památek, 76 přírodních rezervací a 69 přírodních památek (v roce 2017). Rozloha všech zvláště chráněných území, bez započítání překryvů, činila v roce 97,1 tis. ha, tj. 17,9 % kraje. V kraji bylo do roku 2017 vyhlášeno 5 přírodních parků s rozlohou 69,8 tis. ha. Přítomnost řady přírodně cenných a chráněných území by měla být propagována uvnitř i za hranicemi kraje jako velká přidaná hodnota a jako taková důsledně chráněna.

2 sportovní
závody v CHKO
Beskydy v průměru
za týden

Nadměrná intenzita návštěvnosti, chůze mimo vyznačené stezky, odhazování odpadků, hluk či výstavba doprovodné infrastruktury jsou příkladem střetů cestovního ruchu s požadavky na ochranu přírody a krajiny. Tyto problémy se koncentrují v lokalitách s vysokou intenzitou cestovního ruchu (Pustevny, Lysá hora, Praděd, které patří mezi místa s nejvyšší návštěvností v přírodním prostředí v rámci České republiky). Sportovní aktivity organizované ve zvláště chráněných územích rovněž vyvíjejí tlak na předměty ochrany i samotné území. V CHKO Beskydy se v roce 2017 konaly průměrně dva běžecké/lyžařské závody týdně s účastí až tří tisíc sportovců. Pro zajištění pohodlí návštěvníků je požadována kapacitní infrastruktura cestovního ruchu, která generuje další možné negativní vlivy na přírodní prostředí.

**Existující bariéry
pro migraci
velkých živočichů**

CHKO Beskydy je jedinou chráněnou oblastí v ČR, kde se vyskytuje vlk, rys i medvěd. Přibližně polovina koridorů pro migraci velkých zvířat však prochází krajinou odlišně, než je vymezeno regionálním a nadregionálním územním systémem ekologické stability. Pětinu těchto migračních koridorů lze považovat za směrově paralelní s vytyčenými koridory, více než čtvrtina z nich je však vedena zcela rozdílně.

**Přeměna
pohornické krajiny
– území
mezi Karvinou,
Havířovem
a Orlovou**

Území mezi městy Karvinou, Havířovem a Orlovou je příkladem krajiny postižené těžbou uhlí. Dotčené území ztratilo vlivem těžby svou původní sídelní a krajinnou strukturu. Mísí se zde důlní vlivy s relikty původního uspořádání barokní krajiny. Návrh konkrétních prvků možného uspořádání krajiny spolu s obecnými variantami nového využití území se řeší ve zpracovávané Koncepci rozvoje pohornické krajiny na Karvinsku do roku 2030. Tato krajina skrývá rozvojový potenciál pro volnočasové a rekreační využití obyvatel okolních, při současném zachování diversity, i cenných prvků přírody.

Obrázek 24 Pohornická krajina Karvinska, zdroj: Moravskoslezský kraj

Obrázek 25 Pustevny – turisticky atraktivní místo v CHKO Beskydy, zdroj: Moravskoslezský kraj

Lesní porosty jsou ohroženy klimatickými změnami i škůdci

Lesy tvoří významnou část území kraje. Nejtypičtějším lesním porostem jsou smrkové monokultury. Jejich masivní odumírání zapříčiněné suchem s následným napadením škůdci má dopady na vodní hospodářství, krajinný ráz, pohodu obyvatel i ekonomiku kraje.

35 %

kraje tvoří lesy

Plocha lesů na území kraje činila v roce 2017 187,8 tis. ha, tj. 34,6 % jeho rozlohy. I v rámci území největších měst v (Ostrava, Opava) se nacházejí příměstské lesy, které slouží mimo jiné k rekreaci obyvatel a které mají velký pozitivní efekt na pohodu obyvatel.

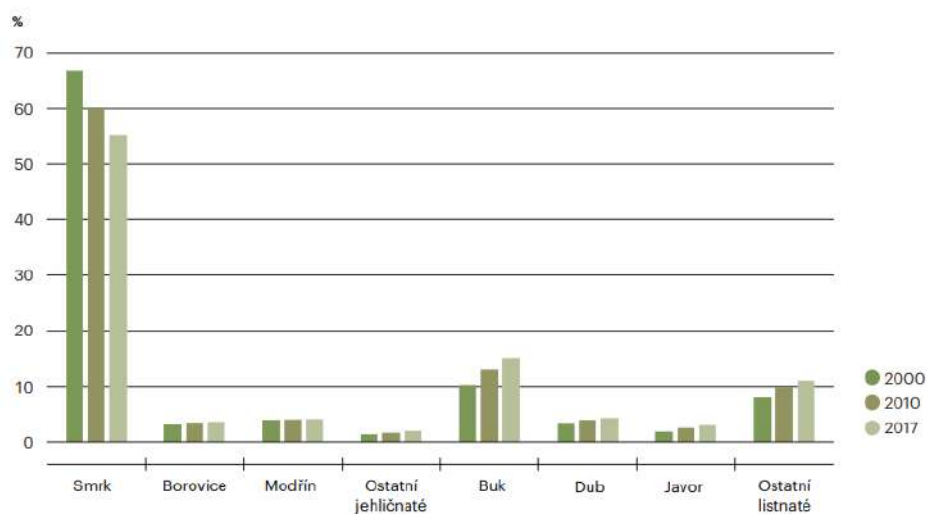
Pro kraj jsou typické smrkové monokultury, přibývá však listnáčů

Lesní porosty v kraji byly v roce 2017 tvořeny převážně jehličnany (65,1 %), nejčastěji zastoupeným jehličnanem byl smrk (55,2 %). Příčinou vysokého zastoupení smrků bylo vysazování smrkových monokultur v minulosti, a to zejména z produkčních důvodů, často však na nevhodných stanovištích. Mezi listnáči dominovaly buky (15,2 %) a duby (4,4 %). Nově zakládané porosty byly v roce 2017 tvořeny z 62,4 % listnáči. V oblasti těžby dřeva dominovaly jehličnany s podílem 96,5 %, což vedlo k mírnému posílení podílového zastoupení listnáčů. Viz Graf 43 a Tabulka 5.

Lesní porosty v kraji patří z hlediska odumírání k nejpostiženějším v ČR

V kraji, stejně jako ve zbytku České republiky odumírají smrkové porosty. Jedná se o dlouhodobější problém, který je způsoben kombinací více faktorů – nepříznivými klimatickými podmínkami (sucho, méně srážek), napadením škůdci (kůrovec a václavka) a menší odolností lesa v důsledku založení porostů v nevhodném prostředí (nepůvodnost smrku). Rok 2015 byl rokem s extrémně suchým létem, které pozitivně ovlivnilo populace kůrovce, a to v takové míře, že došlo k jeho plošnému přemnožení. V Nízkém Jeseníku byla v tomto roce vyhlášena kůrovcová kalamita. V kraji jsou aktuálně nejvíce postižené oblasti Nízkého Jeseníku, Oderských vrchů, Zlatohorské vrchoviny, podhůří Rychlebských hor a Moravskoslezských Beskyd. V kraji se tento problém projevuje ze všech regionů (spolu s Olomouckým krajem) nejvíce. (Obrázek 26) Odumírání porostů je spojeno především s porosty nižších nadmořských výšek, u smrku je tento interval mezi 300-1 000 m n. m., což představuje podstatnou část rozlohy kraje. Kromě vlivu tohoto faktoru na ekonomickou a hospodářskou situaci v kraji (dřevozpracující průmysl, stavebnictví) se tyto podmínky mohou také promítnout do zdraví obyvatel kraje, kdy absence lesa a vzrostlé zeleně působí negativně na psychiku člověka. Oblast cestovního ruchu může být tímto faktem rovněž ovlivněna, neboť návštěvníci se do kraje vydávají především kvůli jeho přírodním krásám a primárně směřují do horských a podhorských oblastí Beskyd a Jeseníků.

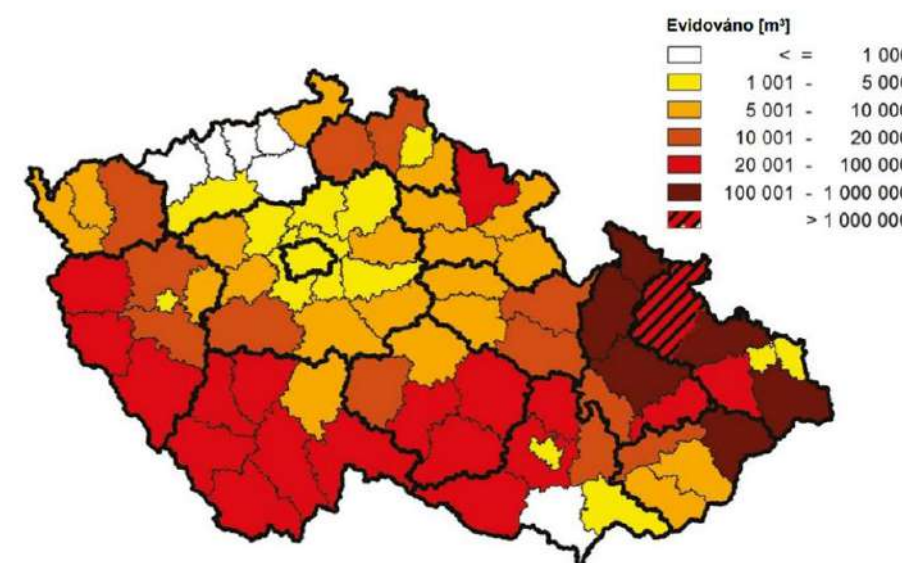
Graf 43 Vývoj druhové skladby lesů v Moravskoslezském kraji v letech 2000, 2010 a 2017 (%), zdroj: CENIA

Tabulka 5 Zalesňování pozemků v Moravskoslezském kraji, zdroj: ČSÚ

MSK	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Lesní pozemky (stav k 31. 12.) (ha)¹⁾	193 379	193 522	193 679	193 773	193 926	194 021	194 137
Zalesňování, celkem (ha)	2 022	1 838	1 565	1 652	1 567	1 524	1 959
podíl jehličnanů	789	854	689	706	590	592	722
z toho smrk	419	536	466	462	325	304	309
podíl listnáčů	1233	984	876	946	977	932	1237

Obrázek 26 Evidovaný objem smrkového kůrovcového dříví v Česku v roce 2016, Zdroj: Výzkumný ústav lesního hospodářství a myslivosti

Snižuje se rozloha zemědělské půdy a dochází k její degradaci

Nadále ubývá zemědělská půda v důsledku další výstavby. Dochází ke snižování kvality zemědělské půdy a její degradaci. Dalším problémem je eroze půdy zapříčiněná nadměrnou velikostí půdních bloků, nevhodným způsobem hospodaření i absencí (polo) přirozených stanovišť v zemědělské krajině. Rostoucí suburbanizace a zástavba volné krajiny spolu se záborem zemědělské půdy pro dopravní a komerční stavby se podílejí na rostoucí fragmentaci venkovské krajiny.

11,8 %

území kraje tvoří
zastavěné plochy

Od roku 2005 klesla výměra zemědělské půdy o 4,3 tis. ha. Zastavěné plochy, nádvoří a ostatní plochy v roce 2017 pokrývaly 11,8 % (v roce 2005 to bylo 11,2 %) kraje, což je v rámci České republiky nadprůměrný podíl ovlivněný průmyslovou a značně urbanizovanou ostravsko-karvinskou aglomerací. Největší nárůst výměry mezi lety 2012–2017 zaznamenaly ostatní plochy, jež se od roku 2012 zvětšily o cca 1 215 ha, a to zejména v souvislosti s výstavbou komunikací.

-14 tis.

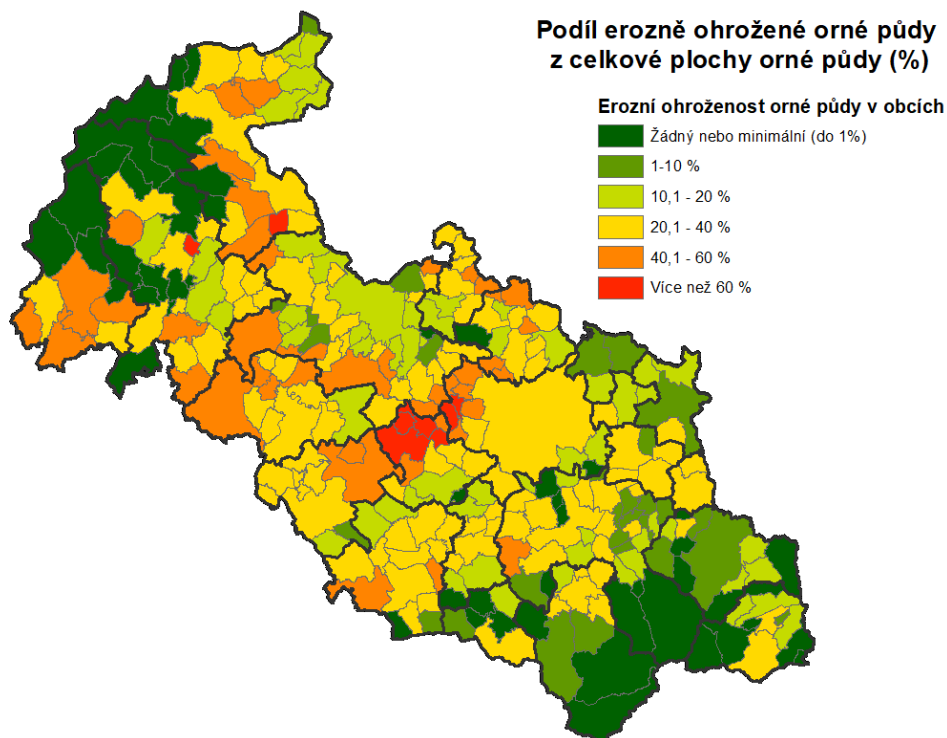
hektarů
zemědělské půdy
za 20 let

Uvádí se, že kraj přišel za posledních dvacet let (vztaženo k roku 2015) o 14 tis. ha zemědělské půdy. V minulých letech byly na území kraje vystavěny velké průmyslové zóny na zelené louce (Hyundai, Hrabová, Ostrava-Poruba, Nový Jičín). Důležitou se stává ochrana volné krajiny prostřednictvím využívání zastavěných území pro další rozvoj uvnitř sídel, jako jsou brownfieldy. Cílem je zamezit výstavbě na zelené louce, čímž by mělo dojít ke snížení fragmentace krajiny a ekosystémů, a tím i k posílení biodiverzity a ekologické stability v krajině.

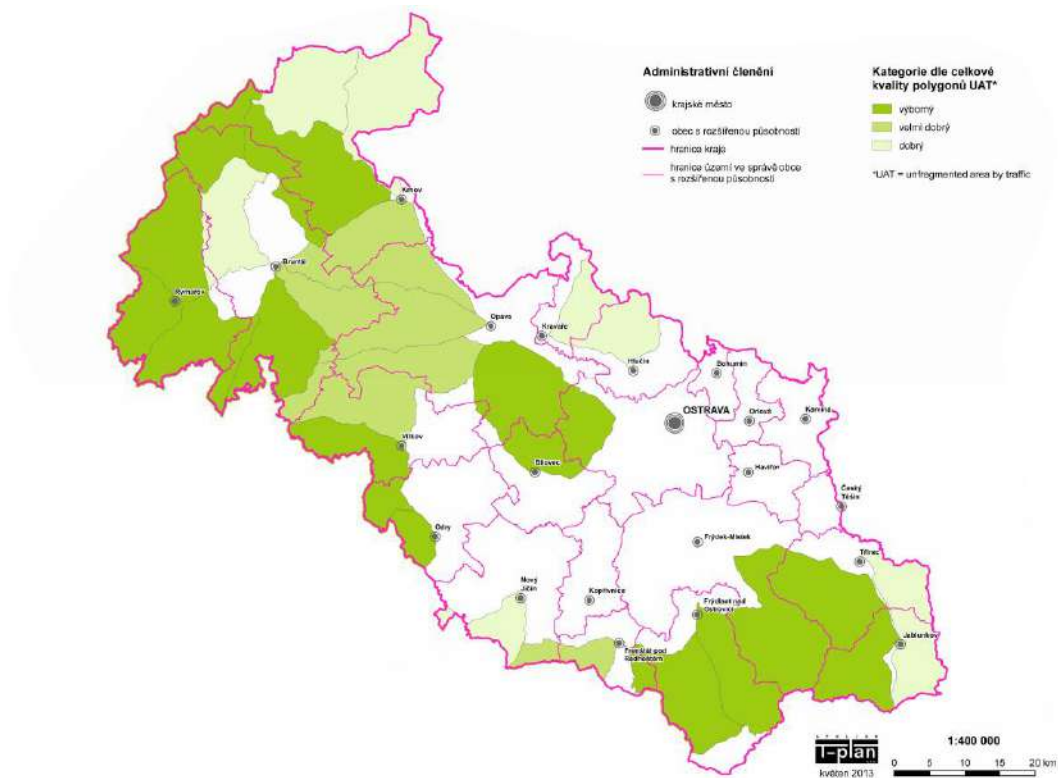
**Zemědělská půda
je ohrožena erozí,
v krajině chybí
remízky, aleje,
větrolamy**

Erozně nejvíce ohrožené zemědělské půdy se nacházejí ve středně položených plochách orné půdy svažitéjších lokalit, jako jsou zejména oblasti Nízkého Jeseníku a Oderských vrchů, na svazích nad plochými nížinami a v níže položených podhorských oblastech. Ve vyšších polohách převažují trvalé travní porosty, takže riziko vodní eroze je zde nízké. Riziko vodní eroze je taktéž nízké v obcích nacházejících se v ploché krajině nížin podél řek Odry, Opavy, Olše a dalších. (Obrázek 27) Z důvodu intenzifikace zemědělské výroby v minulosti jsou v celé České republice, včetně Moravskoslezského kraje, největší půdní bloky v Evropě, což podporuje průběh zejména vodní eroze. Příčinami vzniku větrné eroze jsou zejména nadměrná velikost pozemků s jedním druhem plodiny, chybějící větrolamy, at' již přirozené či uměle vysazované aleje, remízky apod. Kraj by měl dbát o zvýšení stability krajiny. Tohoto cíle lze dosáhnout zejména udržitelným hospodařením v krajině, které minimalizuje negativní zásahy do krajiny, podporou vegetačních opatření v krajině, především výsadby a obnovy remízků, alejí, solitérních stromů, větrolamů, vodních prvků.

Obrázek 27 Erozní ohroženost zemědělské půdy v rámci obcí, zdroj: Ekotoxa

Obrázek 28 Fragmentace krajiny v Moravskoslezském kraji dopravní infrastrukturou, zdroj: Územní studie cílové charakteristiky Moravskoslezského kraje

Environmentální vzdělávání, veřejnost a životní prostředí

Moravskoslezský kraj podporuje rozvoj Environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty (EVVO) koncepčním způsobem již od samého počátku své existence. Žádané jsou především vzdělávací akce na školách a v přírodě. Úroveň environmentálního povědomí veřejnosti však stále není dostatečná a působení nástrojů EVVO na dospělé populaci je omezené. Propagace moderních forem životního stylu (šetrného k přírodě) je jedním ze způsobů řešení problematiky životního prostředí, například v oblasti domácích topenišť, nakládání s odpady, nakládání s vodou, nebo udržitelné dopravy.

Tradiční i aktuální EVVO

Moravskoslezský kraj podporuje rozvoj EVVO koncepčním způsobem již od samého počátku své existence. V současné době je potřebné kombinovat jak tradiční zaměření EVVO, tedy zapojení veřejnosti do problematiky nakládání s odpady, omezení znečištění z dopravy a lokálních topenišť apod., tak současně přizpůsobit její obsah novým podmínkám a výzvám (smart region, oběhové hospodářství, klimatická změna, místní Agenda 21 a další).

EVVO na školách

V rámci předávání příkladů dobré praxe pořádá kraj každoročně celokrajskou konferenci environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty, na které jsou prezentovány příklady dobré praxe u škol, dále jsou v příspěvcích prezentovány nabídky služeb pro školy (bádání, exkurze apod.). Žádanými se také stávají vícedenní kurzy, exkurze, pobyty v přírodě. Současně se školy mohou zapojit do soutěže Ekologická škola v Moravskoslezském kraji

Webové stránky kraje a EVVO

Pro osvětu dospělých obyvatel kraje slouží informace na internetových stránkách úřadu a ekologický občasník Moravskoslezské EVVOlisty, který však nemá příliš velkou marketingovou propagaci. Na internetových stránkách kraje najdou občané nejen pomoc při vyřizování potřebných povolení, ale také informace o životním prostředí v kraji, o pořádaných akcích i aktuální informace např. o vyhlášených opatřeních při zhoršené kvalitě ovzduší. K množství letáků, pomůcek a publikací o životním prostředí v kraji se zařadil také Atlas životního prostředí Moravskoslezského kraje.

Aktualizace koncepce

Poslední aktualizace koncepce EVVO Moravskoslezského kraje (2015) navrhla některá opatření pro posílení environmentálního vědomí obyvatel. Jednalo se například o osvětu v rámci vlivů lokálních topenišť na kvalitu ovzduší, dopravy, možnostech snižování negativních vlivů nakládání s odpady. Současně klade důraz na zvýšení atraktivity ochrany přírody a krajiny. Je však zřejmé, že současná podoba Koncepce již nedostačuje aktuálním požadavkům a výzvám a její aktualizace je nezbytná.

Životní styl a ochrana životního prostředí

Mnoho obyvatel vnímá životní prostředí kraje jako znečištěné, a to především z důvodu snížené kvality ovzduší. Je proto nutné zapojit všechny výše uvedené možnosti EVVO, aby bylo zaprvé poukázáno na to, že kraj disponuje také kvalitními životními podmínkami (vysoká míra přírodně cenných území, lesy, dostatek pitné vody) a zadruhé, aby byly ukázány možnosti, jak ke zlepšení stavu životního prostředí může každý sám přispět. Důležitým cílem je působit na dospělé populaci za účelem podpory vhodného životního stylu, návyků a postojů vedoucích k šetrné spotřebě, šetření přírodními zdroji, ochraně životního prostředí a akceptování podmínek udržitelného rozvoje.

Obrázek 29 Mezinárodní studentské ekologické symposium MESS, zdroj: Moravskoslezský kraj

Obrázek 30 Popularizace přírodních věd na Konferenci mladých aneb ENVOFÓRUM, zdroj: Moravskoslezský kraj

Změny klimatu

Ve městech je vysoký podíl nepropustných povrchů, omezující vsakování srážkových vod. Zvyšuje se intenzita a četnost extrémních jevů – regionálních povodní, přívalových srážek a sucha v důsledku meteorologických situací, zhoršujících se v důsledku klimatické změny. Města i venkov se připravují na intenzivnější dopady prostřednictvím strategií adaptací na probíhající i očekávané změny. Důležitou roli hraje osvěta.

Predikce změn klimatu

Předpovědi klimatu poukazují na změny, které budou představovat nárůst průměrných ročních teplot a častější a delší vlny letních veder, zároveň také mírný úbytek srážek na Ostravsku, Krnovsku a oblasti Frýdlantu nad Ostravicí. U srážek v zimním období se předpokládá zachování současného stavu – to znamená srážkové úhrny by měly zůstat do konce 21. století zachovány v obdobné výši – s ohledem na nárůst teplot však ubude sněhových a přibude dešťových srážek (množství sněhu – jeho výška i počet dní se sněhovou pokrývkou o určité výšce, bude dlouhodobě a poměrně výrazně klesat. Dále je předpokládán výraznější nárůst srážek v jarním období (duben, červen) a částečně i v podzimních měsících (říjen, listopad). Výraznější pokles je předpokládán naopak v letních měsících (červenec, srpen, září). Kombinace vyšších teplot a nižších srážek v letním období povede k řadě navazujících dopadů. Především bude narůstat intenzita a četnost období sucha, předpokládáno je snižování průtoků ve vodních tocích a tlak na vodní zdroje. Vyšší budou i požadavky na zajištění dodávek vody pro průmysl a zemědělství, případně dopady na lesní porosty. Bude narůstat také riziko požárů.

11,8 %

podíl zastavěných ploch, nádvorí a ostatních ploch

V kraji narůstá počet zpevněných povrchů. Zastavěné plochy, nádvoří a ostatní plochy v roce 2017 pokrývaly 11,8 % (v roce 2005 to bylo 11,2 %) kraje, což je v rámci ČR nadprůměrný podíl ovlivněný průmyslovou a značně urbanizovanou ostravsko-karvinskou aglomerací. Vysoký podíl nepropustných povrchů (především města) zapříčiňuje nedostatek vody v zastavěných územích, vyšší nároky při péči o zeleň. Oblasti s nepropustnými povrchy se mohou potýkat se zrychleným odtokem, větším kulminačním průtokem a nedostatečnou kapacitou kanalizační sítě.

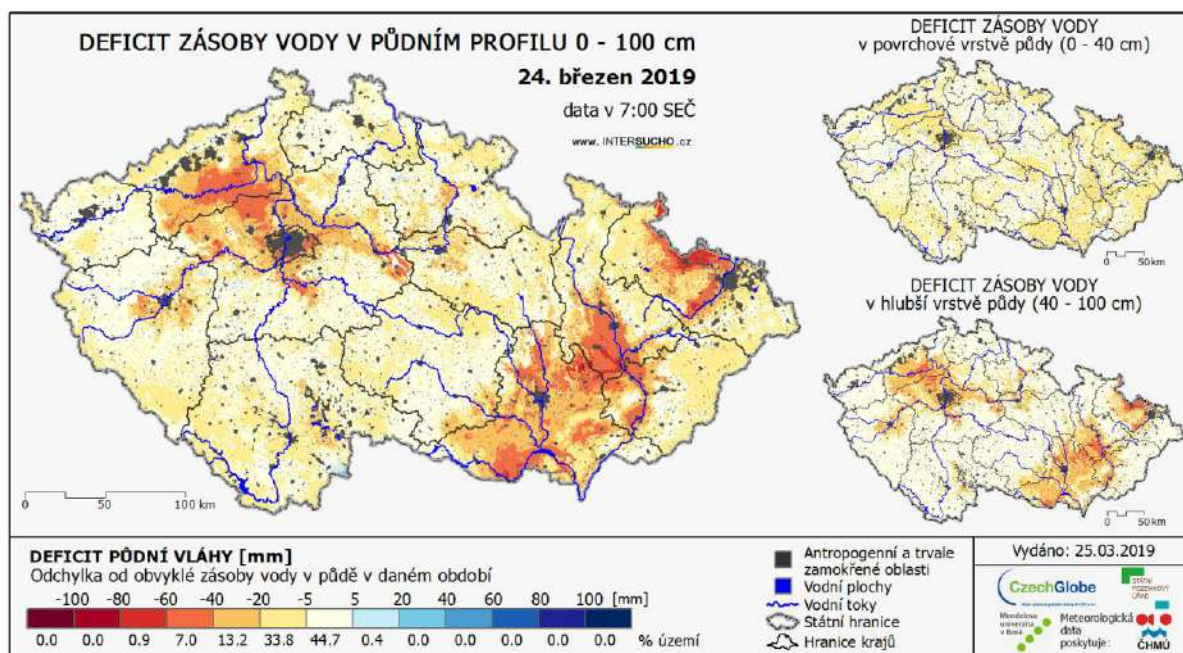
Letní fotochemický smog

Dle Analýzy zranitelnosti Moravskoslezského kraje vůči dopadům klimatických změn (Ekotoxa, 2019) bude na území MSK docházet jak k postupnému nárůstu průměrných ročních teplot, tak také ke zvýšení četnosti a délky letních veder. Se zvyšujícími teplotami v létě dochází fotochemickými reakcemi v ovzduší (NO_x a VOC) také ke zvýšení koncentrací přízemního ozonu, který je škodlivý jak pro vegetaci, tak pro zdraví obyvatel. Obecně platí, že koncentrace přízemního ozonu narůstají se vzrůstající teplotou a množstvím UV záření, a naopak klesají se zvyšující se relativní vlhkostí vzduchu. Situace, kdy je v létě ovzduší silně znečištěno ozonem, se označuje jako „letní fotochemický smog“.

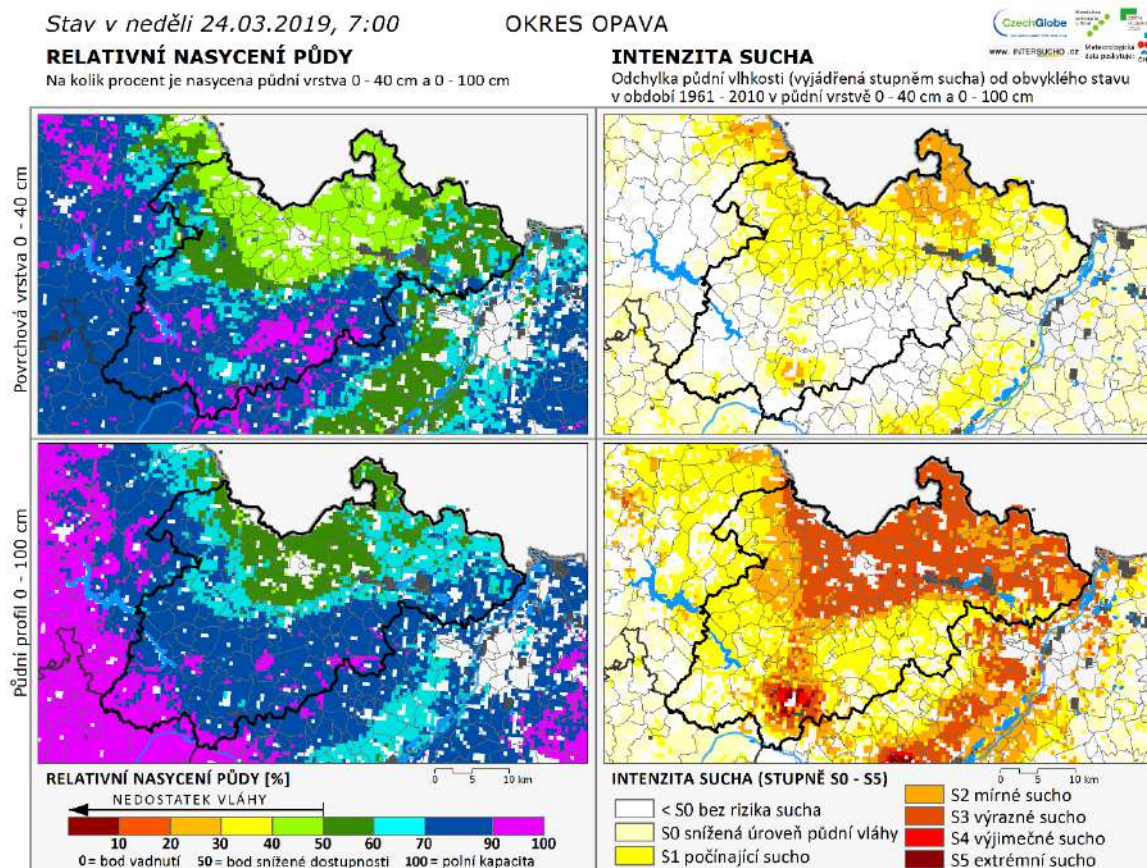
Příklady měst v kraji, které se připravují na dopady klimatických změn

V průběhu let 2016–2018 byly zpracovány adaptační strategie na změnu klimatu pro města Kopřivnice, Ostravu, Hlučín a Opavu, kde byly představeny vlivy změn klimatu na obyvatele měst a byla navržena opatření, jak se s těmito vlivy (především vlny veder, nedostatek srážek apod.) v budoucnu vyrovnat. Město Ostrava se v roce 2013 zapojilo do Paktu starostů a primátorů (Covenant of Mayors) a připravilo Akční plán pro udržitelnou energii a klima (SECAP).

Obrázek 31 Deficit půdní vláhy na jaře 2019 pro celou ČR, zdroj: Intersucho.cz; klimatickazmena.cz

Obrázek 32 Deficit půdní vláhy na jaře 2019 pro okres Opava, zdroj: Intersucho.cz

Změny klimatu – Voda

Vodohospodářská soustava povodí Odry, obsahující soustavu údolních nádrží a páteřních vodních toků, má pozitivní vliv na odtokové poměry a zásobování vodou. Na všech relevantních významných vodních tocích a nejdůležitějších drobných vodních tocích jsou stanovena záplavová území. Zachování a ochrana přirozených rozlivných území na Odře, Opavě, Olši a na dalších tocích má význam pro minimalizaci dopadů klimatické změny. Zvyšuje se intenzita a četnost extrémních jevů – regionálních povodní, přívalových srážek a sucha v důsledku měnících se meteorologických situací. Vysoká hustota obyvatel bude nadále klást vysoké nároky na povodňovou ochranu.

Povodňové riziko versus sucho

Moravskoslezský kraj byl v minulosti postižen několika velkými povodněmi. Stejně jako v ostatních částech ČR, které se těmito extrémními jevy potýkaly, je nutné zabezpečit vodohospodářskou soustavu tak, aby byla na možnost příchodu povodní připravena, tj. včas ve vodní nádrži vytvořit větší ochranný prostor. Obecně lze v současnosti hodnotit, že riziko výskytu povodní narůstá. Meteorologická a klimatologická měření ukazují, že výskyt silných srážek je stále častější a jejich intenzita se zvyšuje. Současně se vyskytují v nepravidelných intervalech a intenzitách. V návaznosti na predikované změny klimatu je možné předpokládat narůstající četnost silných dešťových srážek a vyšší četnost výskytu povodní (především pak lokálních přívalových). Na druhou stranu v souvislosti s riziky nastupujících suchých období v průběhu roku je nutné také zajistit dostatečnou zásobu pitné vody pro obyvatelstvo kraje. Z analýz a modelování důsledků možných klimatických změn, které byly provedeny v rámci přípravy plánu dílčího povodí Horní Odry, vyplývá, že bude třeba mít k dispozici proti současnému stavu akumulací objem v rezervě ve výši asi 400 mil. m³ vody.

Záplavová území jsou stanovena na všech relevantních tocích v kraji

Významným regulačním faktorem je na území Moravskoslezského kraje existence Vodohospodářské soustavy povodí Odry, jejímž základem jsou údolní nádrže, doplněné převody vody a propojené páteřní toky, na kterých jsou umístěny jezy. Soustava se musí prověřovat a případně adaptovat na nastupující klimatické změny. Velkým přínosem pro kraj je úzká spolupráce státního podniku Povodí Odry s vodoprávním úřadem při krajském úřadu a příslušnými místními vodoprávními úřady, kdy se za posledních 20 let podařilo stanovit záplavová území včetně jejich aktivních zón na všech relevantních vodních tocích a v posledních letech na nejdůležitějších drobných vodních tocích.

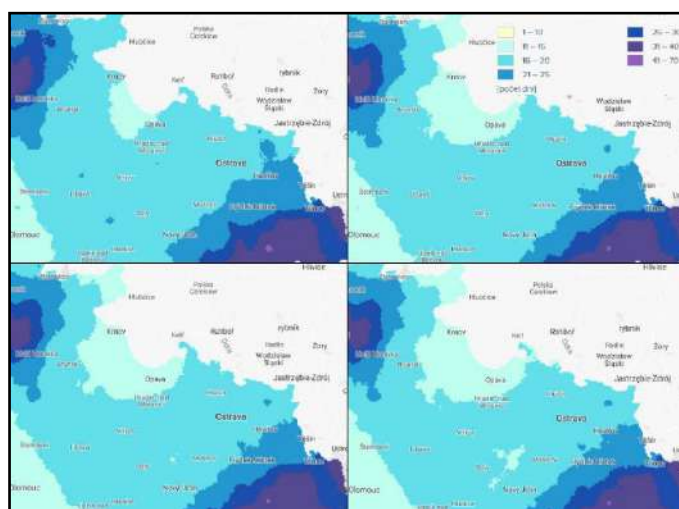
Posílení přirozených funkcí krajiny

Zachování schopnosti krajiny zadržovat vodu je stěžejní pro adaptaci krajiny. Ochrana přirozeně rozlivných území bude mít za následek jak snížení povodňových vln níže po směru toku (zpomalení odtoku vody z místa rozlivu), tak doplnění zásob podzemní vody v daném území.

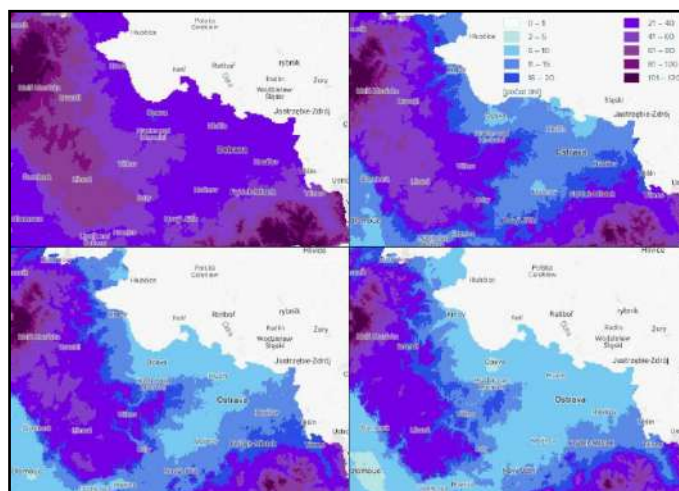
Obrázek 33 Záplavová území Q100 v Moravskoslezském kraji, zdroj: Dibavod, Ekotoxa

Obrázek 34 Průměrný počet dní za rok s denní sumou srážek nad 10 mm pro roky (shora zleva) 1981–2010. 2030, 2050, 2090, zdroj: klimatickazmena.cz, Ekotoxa

Obrázek 35 Počet dní se sněhovou pokrývkou nad 10 cm pro roky (shora zleva) 1981–2010. 2030, 2050, 2090, zdroj: klimatickazmena.cz, Ekotoxa

Energetika – Energetická bilance

Hlavním palivem k výrobě elektrické energie i tepla v kraji je černé uhlí. Dalšími významnými zdroji jsou ostatní plyny (zejména vysokopeční a koksárenský plyn). Mezi obnovitelnými zdroji energie používanými k výrobě elektřiny i tepla dominuje biomasa. Na území kraje se v roce 2018 spotřebovalo 6 330,8 GWh elektrické energie, tedy více než činila výroba. V období 2014–2018 stoupla spotřeba elektřiny o více než 10 %, a to především u velkoodběratelů a domácností.

60,2 %

**elektrické energie
vyrobené v kraji
pochází z černého
uhlí**

V roce 2018 bylo v kraji vyrobeno 5 102,6 GWh elektrické energie brutto. (Graf 44) Podíl kraje na celostátní výrobě elektřiny byl v roce 2018 5,8 %. Hlavním palivem využívaným k výrobě elektrické energie bylo černé uhlí, které tvořilo 60,2 % palivové základny elektroenergetiky kraje. Dalšími zdroji jsou ostatní plyny (zejména vysokopeční a koksárenský plyn), jejichž podíl činil ve sledovaném roce 17,9 % a biomasa s 8,7 %. Instalovaný výkon elektráren činil v roce 2018 1 792,4 MWe. Přibližně 88 % spotřebované elektrické energie zajistily parní elektrárny. (Graf 46)

10,4%

**nárůst spotřeby
elektřiny**

Celková spotřeba elektrické energie netto na území kraje dosáhla v roce 2018 hodnoty 6 330,8 GWh. (Graf 44) V letech 2014 až 2018 stoupla spotřeba elektřiny o 10,4 %, z toho nejvíce u velkoodběratelů (o 13,6 %) a domácností (o 7,4 %), spotřeba elektrické energie u maloodběratelů – podnikatelů stagnovala (Graf 45).

62,9 %

**vyrobeného tepla
v kraji pochází
z černého uhlí**

V roce 2018 bylo na území kraje vyrobeno 31 866,7 TJ tepla brutto, dodávky tepla činily 15 018 TJ. Výroba tepla je z 98 % pokryta parními elektrárnami a teplárnami. Z hlediska paliv mělo v roce 2018 největší podíl na dodaném teple černé uhlí (62,9 %), následované ostatními plyny (18,0 %), zemním plynem (9,6 %) a biomasou (5,1 %). Největší dodávky tepla probíhají v Ostravě, Karviné, Havířově a Třinci.

**Pětina elektrické
energie vyrobena
v kombinaci
s výrobou tepla**

V roce 2016 dosáhla výroba elektřiny v kombinované výrobě s výrobou tepla 1 463 GWh, což je 21,6 % celkové výroby elektřiny brutto v kraji. Mimo parních elektráren je v kraji instalováno 130 provozoven využívajících kombinovanou výrobu elektřiny a tepla s celkovým instalovaným výkonem 81,53 MWe.

81 %

**obcí v kraji je
plynofikováno**

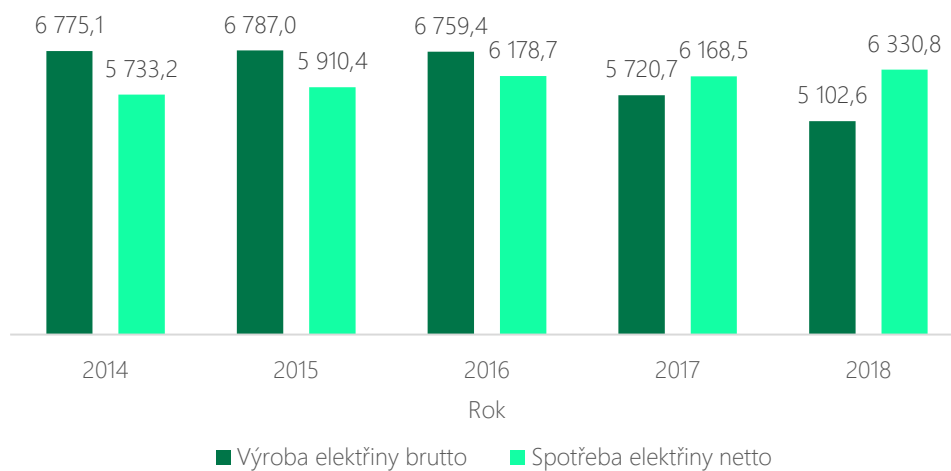
V kraji bylo v roce 2017 plynofikováno 244 obcí z 300, tj. 81 % z celkového počtu obcí. Pouze v 59 obcích je podíl obyvatel s připojením k plynu nižší než 25 %. Nejnižší dostupnost zemního plynu je v ORP Bruntál (35 %) a ORP Krnov (40 %). V kraji se v roce 2017 spotřebovalo 891 mil. m³ zemního plynu. Od roku 2013 se spotřeba mění pouze v závislosti na klimatických podmínkách. Největší spotřeby zemního plynu v kraji jsou v kategoriích velkoodběr a domácnosti, následují maloodběratelé a střední odběr.

4,7 %

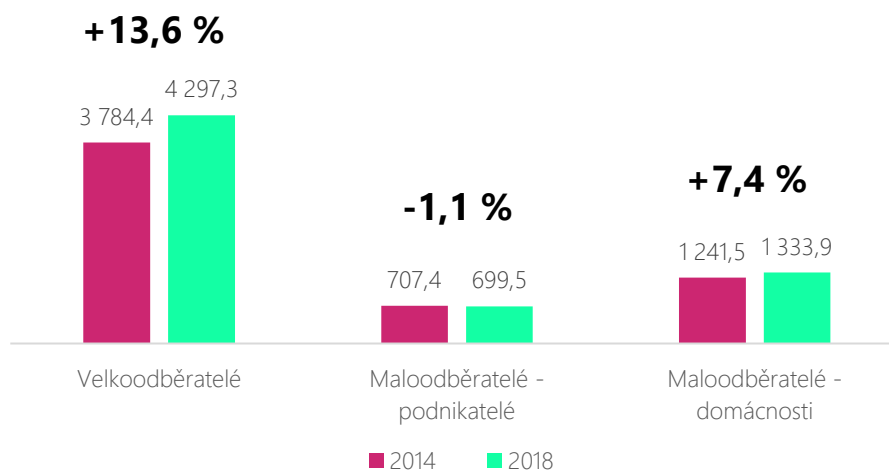
**domácností v ČR
ohroženo
energetickou
chudobou**

Riziko energetické chudoby je v České republice výrazně nižší proti průměru Evropské unie. Přibližně 4,7 % domácností (11,2 % v EU) nebylo schopno v roce 2016 v České republice udržet dostatečný komfort vytápění a pouze 2,4 % mělo problémy s úhradou účtů za energie (10,5 % v EU). Vzhledem k tomu, že ceny energií jsou v kraji mírně pod průměrem České republiky, je energetická chudoba pouze výsledkem sociální situace domácností.

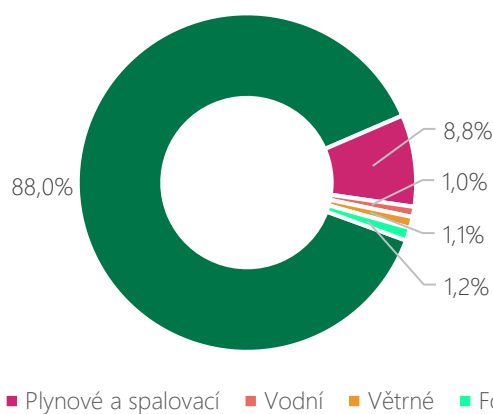
Graf 44 Množství vyrobené a spotřebované elektrické energie v kraji (GWh), zdroj: ERÚ

Graf 45 Množství spotřebované energie netto v kraji dle typu odběratele – srovnání let 2014 a 2018 (GWh), zdroj: ERÚ

Graf 46 Podíl jednotlivých typů elektráren na vyrobené elektřině brutto v kraji v roce 2018 (%), zdroj: ERÚ

Energetika – Přejchod k novému energetickému modelu

Nejvýznamnějším zdrojem elektrické energie a tepla v kraji je v současnosti černé uhlí. V posledním desetiletí se do popředí dostává důraz na životní prostředí, např. využití obnovitelných zdrojů energie. V důsledku útlumu těžby černého uhlí a opatření ke snižování emisí CO₂ a energetickým úsporám se předpokládá, že energetická bilance kraje bude do kraje dlouhodobě záporná. Potřebná energie tak bude dle národní strategie do kraje importována z jiných částí ČR a ze zahraničí. Transformace tradičního modelu výroby energie si žádá koncepci, která by odrážela územní specifika kraje. Taktéž je třeba vyřešit proces ukončení těžby uhlí a zajištění důlních děl.

Černé uhlí jako významný zdroj elektrické energie v regionu

Energetika kraje je od začátku jeho průmyslového rozvoje založena na těžbě černého uhlí. I v současné době je zdrojem elektrické energie a tepla zejména černé uhlí, převážně těžené v tomto regionu. Vzhledem k velkým objemům průmyslové produkce a přítomnosti monopolních výrobců energie je vývoj energetiky v rukou několika velkých národních i nadnárodních společností.

V budoucnosti se počítá s importem elektrické energie z jiných regionů a zahraničí

V posledním desetiletí se do popředí dostává důraz na životní prostředí, využití obnovitelných zdrojů energie a dalších netradičních zdrojů. Tento proces byl urychlen schválením přísných opatření Evropské unie v oblasti snížení emisí CO₂ a energetických úspor – tzv. Zimní balíček, na který navazuje „Návrh vnitrostátního plánu České republiky v oblasti energetiky a klimatu“ z prosince 2018. Národní strategie předpokládá zásobování energiemi všech částí České republiky. Není důvod se obávat, že nastane nedostatek energií pro běžnou spotřebu. Tato energie však bude kraje importována z jiných krajů a ze zahraničí.

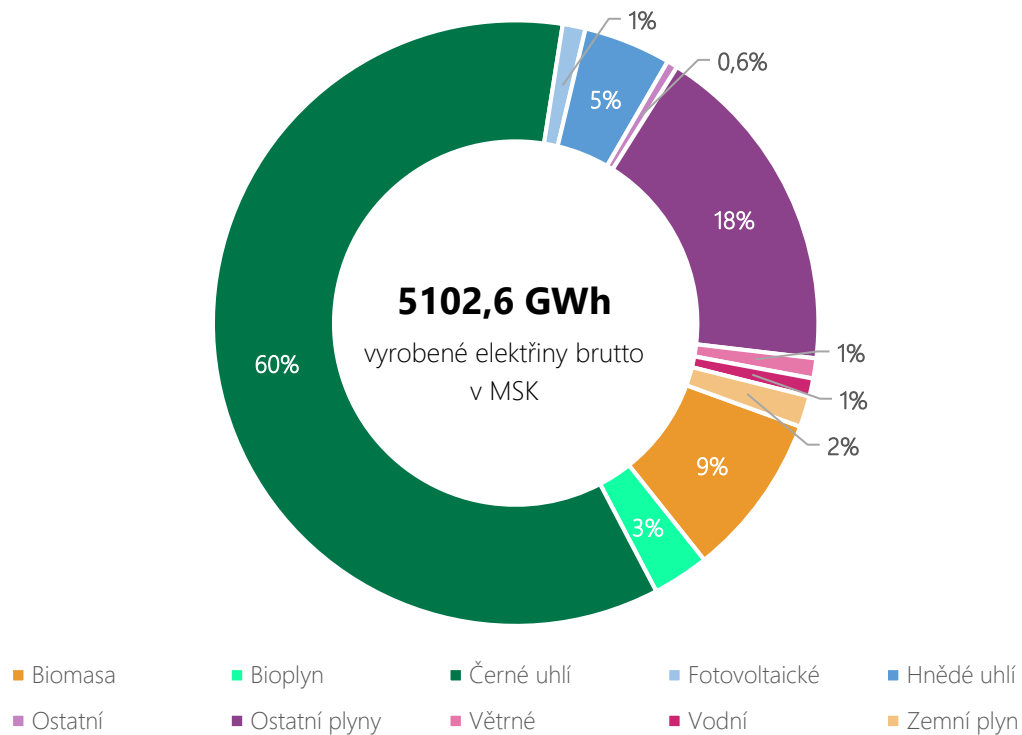
Ztráta energetické soběstačnosti může ovlivnit rozvoj průmyslové výroby a náklady domácností na energie

Ztráta energetické soběstačnosti může znamenat zejména překážku v rozvoji průmyslové výroby, bezpečnosti energetických soustav a závislosti veškerého obyvatelstva a celého hospodářství kraje na ekonomických plánech velmi malého počtu nadnárodních firem. Vzhledem k tradičně průmyslovému profilu kraje a v současné době relativně nízkým cenám tepelné energie, může mít trend odchodu od uhelné energetiky významné strategické dopady pro atraktivitu kraje jak z hlediska bydlení (hrozba energetické chudoby), tak podnikání (nedostatek kapacit a bezpečnosti dodávek energií). Nutno podotknout, že problematika se netýká pouze samotné výroby energií, ale rovněž odpovídající přítomnosti rozvodných sítí, energetického managementu, bezpečnostních prvků a rovněž vývojových trendů budoucnosti – akumulace energií, ostrovních systémů atd.

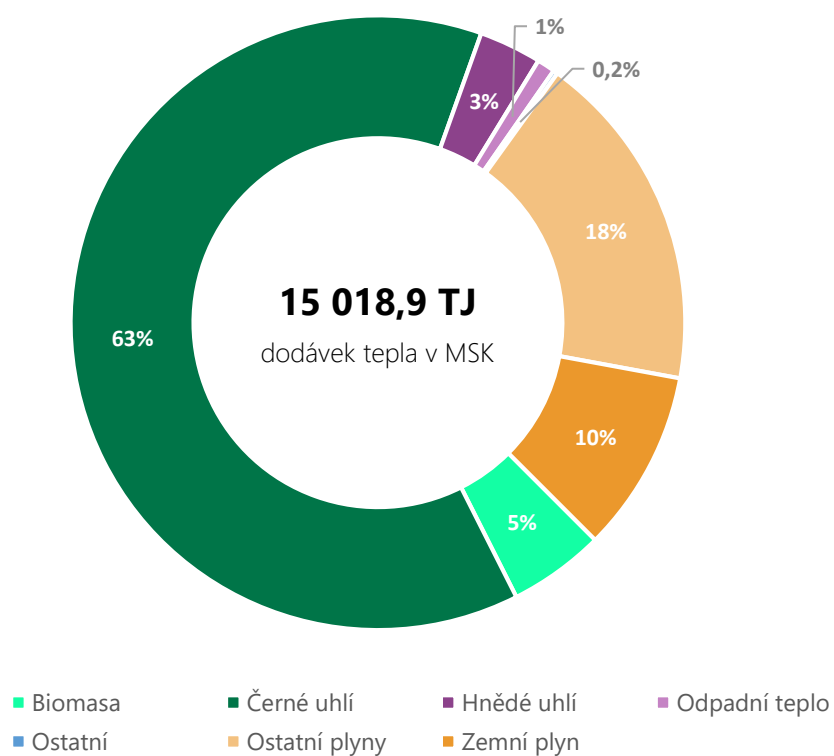
Chybí energetická koncepce odrážející specifika kraje

Kraj dnes nemá zpracovanou energetickou koncepci, která by odrážela územní potřeby pro zásadní plánované územní rozvojové aktivity kraje, ani pro podporu přechodu stávajících velkých spotřebitelů na bezemisní zdroje. Rovněž není dořešeno ukončení těžby uhlí a zajištění důlních děl. Není vyhodnocen potenciál energetických staveb na rušených dolech a potenciál vlastních dolů pro výrobu energie z obnovitelných zdrojů.

Graf 47 Podíl jednotlivých typů paliv na vyrobené elektřině brutto v kraji v roce 2018 (%), zdroj: ERÚ

Graf 48 Podíl jednotlivých typů paliv na dodávkách tepla v kraji v roce 2018 (%), zdroj: ERÚ

PROPOJENĚJŠÍ A CHYTŘEJŠÍ KRAJ

Proč je téma důležité

Náš kraj je založen na polycentrickém osídlení. Kvalitní propojení všech sídel aglomerace mezi sebou, ale i spojení s okolními regiony a významnými městy Brnem, Prahou, Katovicemi, Vídní a Frankfurtem je zásadní pro jeho fungování a další rozvoj. Rozvoj dopravy s sebou přináší nejen pozitivní, ale i negativní vlivy, které je nutné do budoucna snižovat.

V příští dekádě lze očekávat nárůst podílu čistých technologií v dopravě (elektromobilita, vodík, ad.). Náš kraj nesmí zůstat pozadu, naopak při restrukturalizaci v rámci Uhelné platformy by měl být lídrem v tzv. zelených technologiích a průmyslu s vysokou přidanou hodnotou se zaměřením na informační technologie.

V kraji funguje integrovaný systém veřejné hromadné dopravy. Jeho další rozvoj nebude v kvantitě, ale v kvalitě vozového parku, kvalitě komunikací, elektrifikaci tratí, rekonstrukci terminálů, nádraží a zastávek, zrychlení dopravy a rozvoji udržitelné mobility ve městech. Předpokládá se budoucí propojení hromadné dopravy a ekologických způsobů individuální dopravy např. sdílenými vozidly nebo koly. Snižování emisí CO₂ se nevyhne ani autobusové dopravě, jejíž vozidla budou muset být postupně nahrazována vodíkovými autobusy a elektrobusesy.

Cyklistická infrastruktura není v kraji dobudována. Vybrané trasy kolem řek jsou již v provozu. Doplnění sítě tak, aby se obyvatelé dostali do práce i na kole je důležitým úkolem sledující nejen cíl snižování emisí z dopravy, ale i zlepšení zdraví obyvatel.

Spojení kraje se světem je zajištěno sítí dálnic, která bude v brzké době v našem kraji dobudována. Výzvou zůstává dostavba vysokorychlostní tratě a propojení letiště Leoše Janáčka s významným leteckým uzlem, který zprostředkuje mezinárodní a zaoceánské lety.

Informační a komunikační technologie jsou v kraji odvětvím, které se dynamicky rozvíjí, jak je vidět z vývoje počtu zaměstnaných v tomto odvětví. Mimo jiné i díky existenci superpočítačového centra se kraj může stát lídrem v těchto technologiích v rámci České republiky. Nezbytnou podmínkou je, aby bylo území kraje pokryto kapacitní páteří sítí a aby byl vysokorychlostní internet dostupný v každé firmě a domácnosti. V neposlední řadě se musí ze superpočítačového centra stát digitální inovační hub přístupný vědeckým týmům i podnikům.

Klimatické změny přinášejí zvýšené riziko mimořádných událostí, jako jsou lokální povodně nebo naopak požáry podpořené suchem, nebo silným větrem. Je nutno zlepšovat spolupráci složek Integrovaného záchranného systému budováním společných základů a zlepšováním jejich řízení. Kromě toho je nutno zlepšit vzdělávání obyvatel, aby byli schopni reagovat na mimořádné události.

Vzkazy pro hejtmana od studentů středních škol

- „Lidé z periferií stojí každé ráno hodiny v koloně.“*
- „Nové vlaky, lepší spoje na Osoblažsku.“*
- „Málo hipostezek, hlavně v okolí Českého Těšína a Třince.“*
- „Zlepšit leteckou dopravu na letišti v Mošnově.“*
- „Studentská sleva na autobusy i do centra Ostravy.“*
- „Potřebujeme lepší internetové služby.“*
- „Parkoviště se solárními panely.“*
- „Bikesharing do každého města.“*
- „Domy s podzemními garážemi. Jsou dražší, ale do budoucna se to vyplatí.“*
- „Více chodníků a prostorů, kde nejsou auta.“*
- „Pokrytí internetu v pohraničních obcích.“*

Hlavní zjištění

- **VYUŽITÍ INTERNETU A ON-LINE SLUŽEB ROSTE, ZAOSTÁVÁ DOSTUPNOST VYSOKORYCHLOSTNÍHO INTERNETU**
- **S ELEKTRONIZACÍ KRAJSKÝCH SLUŽEB POMŮŽE SUPERPOČÍTAČOVÉ CENTRUM, NOVÁ PŘÍSPĚVKOVÁ ORGANIZACE KRAJE I DLOUHODOBÁ STRATEGIE**
- **I PŘES ROZVINUTÝ SYSTÉM HROMADNÉ DOPRAVY KLESÁ POČET CESTUJÍCÍCH**
- **ZVYŠUJE SE INTENZITA DOPRAVY I EMISE Z NÍ, POMOCI MOHOU SDÍLENÉ SLUŽBY, PŘECHOD K ELEKTROMOBILITĚ ČI ZATRAKTIVNĚNÍ CYKLODOPRAVY**
- **DOPRAVNÍ INFRASTRUKTURA KRAJE JE DOSTATEČNĚ HUSTÁ, ZHORŠENÁ DOSTUPNOST TRÁPÍ POUZE ZÁPADNÍ ČÁST ÚZEMÍ**
- **VYSOKORYCHLOSTNÍ TRAŤ ULEHČÍ PŘETÍŽENÝM KORIDORŮM, UVOLNĚNOU KAPACITU LZE VYUŽÍT K PŘEPRAVĚ ZBOŽÍ A ROZVOJI PŘÍMĚSTSKÉ DOPRAVY**
- **MODERNÍ LETIŠTNÍ TERMINÁL S NÁPOJENÍM NA ŽELEZNICI, MÁLO CESTUJÍCÍCH, ALE POTENCIÁL V CARGO DOPRAVĚ**
- **KONCEPČNĚ BUDOVANÁ SÍŤ INTEGROVANÝCH VÝJEZDOVÝCH CENTER**
- **KRIZOVÝM SITUACÍM LZE PŘEDCHÁZET POMOCÍ MODERNÍCH MONITOROVACÍCH TECHNOLOGIÍ ČI UCELENÉMU VZDĚLÁVACÍMU MODELU**

Počet domácností s přístupem k ICT technologiím v roce 2017 přesáhl 75 %. Využívání internetu a on-line aplikací jednotlivci je v Moravskoslezském kraji srovnatelné nebo vyšší než průměr České republiky. Kraj zaostává ve srovnání se zbylými kraji v dostupnosti vysokorychlostního internetu (30+Mb/s). Výrazné zlepšení dostupnosti se neočekává ani do roku 2020, přístup k vysokorychlostnímu internetu je přitom důležitou podmínkou hospodářského rozvoje.

Ostrava je sídlem superpočítačového centra IT4Innovations, které poskytuje vědeckým týmům i podnikům služby v oblasti superpočítání. Proces elektronizace služeb poskytovaných krajem se řídí Strategii „Chytřejší kraj“. Neobejde se bez velkokapacitní datové sítě, za jejíž vybudování zodpovídá krajská příspěvková organizace Moravskoslezské datové centrum.

V kraji funguje rozvinutý integrovaný systém dopravy. Přesto každoročně počet přepravených osob v hromadné dopravě klesá. Výjimkou je železniční přeprava mimo region a městská hromadná doprava, která zaznamenává oživení. Přibližně 80 % obyvatel kraje žije v obci s napojením na železniční síť. Vstupem soukromých dopravců na dálkové železniční linky došlo ke zvýšení kvality služeb a snížení cen jízdenek. Noví soukromí dopravci by mohli mít podobný efekt také v rámci regionální železniční dopravy. Zvýšení počtu cestujících lze zajistit i lepší propojeností jednotlivých typů dopravy.

Intenzita dopravy ve městech a periferiích roste, obdobně jako počet registrovaných osobních aut a produkováných emisí z dopravy. Nízkoemisní doprava se musí stát součástí životního stylu obyvatel. Řešením mohou být sdílené služby či podpora elektromobility. Dále je třeba učinit cyklistickou dopravu atraktivnější. Krajská koncepce cykloprovozu vytvořená v roce 2007 vyžaduje aktualizaci. Výhodou je téměř dokončená síť cyklostezek podél řek spojujících velká města napříč regionem.

Silniční dopravní infrastruktura v kraji je na velmi dobré úrovni. Východní část kraje trápí nekoncepční zahušťování zastavby, které znesnadňuje dostupnost ze zázemí velkých měst. Ve vybraných oblastech západní části komplikuje přístup k nadřazené silniční síti nedokončená stavba silnic „Slezského kříže“ a chybějící obchvaty měst a obcí. Koncepce dopravní infrastruktury překračuje své návrhové období a vyžaduje aktualizaci. Pokud jde o napojení na hlavní město a západ republiky, může se stavba dálnice D35 stát alternativou stávající dálnice D1.

Koridorové tratě ležící v kraji jsou kvalitní a rekonstruované. Regionální tratě jsou s výjimkou několika opravených a elektrifikovaných tratí zastaralé. Z hlediska tranzitních koridorů má kraj geograficky výhodnou polohu, která mu umožňuje stát se součástí panevropské sítě vysokorychlostních železnic. Nová vysokorychlostní trať uvolní stávající kapacity, které lze využít pro nákladní dopravu.

Letiště Leoše Janáčka nabízí dostatečnou kapacitu a vybavení pro odbavení letadel, cestujících i carga. Přesto vykazuje slabou výkonnost a zaostává za dynamickým rozvojem letiště v Katovicích. Lety dostatečně nenavazují na mezinárodní huby, a letiště je tak prakticky závislé na charterových letech. Navíc jej čeká nákladná rekonstrukce přistávací dráhy. Přesto má letiště potenciál k rozvoji, a to především v cargo přepravě díky dostatečnému logistickému zázemí a příhodnému dopravnímu napojení na silniční i železniční síť.

V kraji funguje dlouhodobě prověřený model integrovaných výjezdových center složek Integrovaného záchranného systému. Jejich síť je budována postupně na základě dlouhodobé koncepce. V návrhovém období strategie je plánováno vybudování integrovaného výjezdového centra v Kopřivnici a Vítkově. V krajské metropoli působí špičkově vybavené Integrované bezpečnostní centrum. Jeho technologické vybavení však rychle zastarává a neexistuje záložní pracoviště. Monitoring povodňových situací a lesních požárů je nedostatečný. Hydrantová síť je často zastaralá, či zcela chybí. V oblasti ochrany obyvatelstva neexistuje komplexní preventivně vzdělávací model.

Doporučení pro návrhovou část

1 Podpora řešení chytřejšího kraje

- Naplňování Strategie rozvoje chytrého regionu Moravskoslezského kraje 2017–2023 „Chytřejší kraj“
- Vytvoření páteřní datové infrastruktury propojující krajský úřad a všechny jeho příspěvkové a obchodní organizace
- Elektronizace veřejné správy, ICT sdílené služby Moravskoslezského kraje, Open Data a databáze
- Integrace služeb

2 Podpora udržitelné mobility

- Tvorba strategických dokumentů v oblasti udržitelné dopravy
- Zvýšení atraktivity veřejné hromadné dopravy
- Hledání alternativních řešení veřejné dopravy
- Zlepšení inteligentního řízení silniční dopravy – preference veřejné dopravy, řízení dopravních proudů
- Podpora bezpečné pěší mobility
- Dostavba obchvatů, bezpečná řešení křižovatek
- Rekonstrukce nádraží a výstavba multimodálních dopravních terminálů

3 Přejít k nízkouhlíkové bezemisní dopravě

- Podpora výstavby dobíjecích stanic elektromobilů a elektrobusů
- Podpora výstavby vodíkových plnicích stanic
- Obměna vozového parku složeného z vozů poháněných na bezuhlíková paliva
- Zvýšení počtu vozidel poháněných na bezuhlíková paliva
- Rozvoj infrastruktury bezemisní drážní dopravy

4 Vnější dostupnost kraje

- Podpora dokončení D35, D48 (doplnění silnic I. třídy)
- Podpora urychlení výstavby vysokorychlostní trati (šance díky Evropským strukturálním a investičním fondům 2020+, prioritou kraje, ale mimo plánovací období)
- Zajištění dostupné letecké dopravy

5 Integrovaný záchranný systém

- Dokončení sítě integrovaných výjezdových center a další infrastruktury složek Integrovaného záchranného sboru
- Rozvoj Integrovaného bezpečnostního centra Moravskoslezského kraje
- Podpora preventivních a edukačních programů
- Modernizace jednotného systému varování a vyrozumění obyvatelstva, včetně monitoringu povodňových situací, lesních požárů, případně dalších mimořádných událostí

Stručná analýza SWOT – Propojenější a chytřejší kraj

Silné stránky (S)	Slabé stránky (W)
- Využívání internetu v Moravskoslezském kraji jednotlivci srovnatelné nebo vyšší než průměr České republiky. - IT4Innovations – národní superpočítačové centrum v Ostravě. - Rozvinutý integrovaný systém dopravy. - Dostupnost železniční dopravy na velmi dobré úrovni. - Téměř dokončené dálkové cyklostezky podél řek. - Hustá a kvalitní síť dálnic a silnic I. třídy v ostravské aglomeraci. - Kvalitní rekonstruované koridorové tratě. - Délka přistávací dráhy a vybavení letiště s dostatečnou kapacitou pro cestující i cargo. - Dlouhodobě prověřený model integrovaných výjezdových center složek integrovaného záchranného systému v Moravskoslezském kraji. - Dlouhodobě prověřený koncept Integrovaného bezpečnostního centra Moravskoslezského kraje. - Funkční systém včasné reakce na mimořádné události.	- Dostupnost vysokorychlostního internetu pod průměrem České republiky. - Veřejná doprava nedostatečně atraktivní. - Chybějící aktualizovaný koncept cyklo dopravy. - Nízký počet elektromobilů a dobíjecích stanic. - Zastaralá koncepce dopravní infrastruktury. - Špatná dostupnost silnic vyšších tříd v západní a jižní části kraje. - Nekonceptní zahušťování zástavby komplikující dostupnost ze zázemí velkých měst. - Nedostatečná kapacita hlavních železničních tahů pro nákladní dopravu. - Nízká kvalita železničních tratí, nedokončená elektrizace. - Slabá výkonnost letiště. - Nedostatečná návaznost na mezinárodní huby. - Potřeba rekonstrukce vzletové a přistávací dráhy. - Chybějící integrované výjezdové centrum v Kopřivnici a ve Vítkově. - Zastarávání IT technologií Integrovaného bezpečnostního centra a chybějící záložní pracoviště. - Chybějící moderní vysokokapacitní edukační centrum v oblasti ochrany obyvatelstva. - Technicky zastaralý systém varování a vyrozumění obyvatelstva. - Nedostatečný monitoring povodňových situací a lesních požárů. - Nedostatečně řešené zásobování vodou při požárních zásazích.
Příležitosti (O)	Hrozby (T)
- Nárůst počtu obyvatel s přístupem k ICT technologiím. - Aplikace chytrých technologií a podpora výstavby vysokorychlostních sítí. - Nízkoemisní doprava jako součást životního stylu obyvatel. - Vstup soukromých dopravců na další železniční linky. - Geograficky výhodná poloha z hlediska tranzitních koridorů. - Výstavba Vysokorychlostní trati Bohumín – Přerov. - Dokončení hlavních silničních sítí k přilákání pozornosti investorů i do odlehlejších částí kraje. - Dostavba dálnice D35 jako alternativy D1 pro napojení západním směrem. - Zřízení základny významného cargo dopravce na letišti obsluhujícího z Ostravy i Slezsko. - Vybudování moderního edukačního centra pro oblast ochrany obyvatelstva. - Využití zdrojového financování z EU, potažmo z ČR k realizaci opatření na úseku civilní ochrany.	- Zaostávající dostupnost vysokorychlostního internetu v porovnání s ostatními kraji. - Zahlcení měst automobilovou dopravou. - Úbytek cestujících i carga v železniční dopravě. - Omezené využívání cyklistické dopravy z důvodu nedostatečné segregace a propojenosti chráněných úseků. - V případě rychlého rozvoje elektromobility nedostatečná kapacita elektrické sítě. - Zajištění vodíku jako paliva pro veřejnou dopravu. - Výrazný podíl sezónní letecké dopravy odvíjející se od externích faktorů. - Konkurence blízkých letišť v Polsku a Brně. - Vyšší riziko mimořádných událostí (požárů, povodní apod.) v souvislosti s klimatickými změnami.

ICT Infrastruktura

Využití internetu a on-line služeb roste, zaostává dostupnost vysokorychlostního internetu

Počet domácností s přístupem k ICT technologiím v roce 2017 přesáhl 75 %. Využívání internetu a on-line aplikací jednotlivci je v kraji srovnatelné nebo vyšší než průměr České republiky. Kraj zaostává ve srovnání se zbylými kraji v dostupnosti vysokorychlostního internetu (30+Mb/s). Výrazné zlepšení dostupnosti se neočekává ani do roku 2020, přístup k vysokorychlostnímu internetu je přitom důležitou podmínkou hospodářského rozvoje.

76 %

**domácností v kraji
je připojeno
k internetu**

V kraji každoročně roste počet obyvatel připojených k internetu. (Graf 49) Rovněž narůstá počet domácností vybavených osobním počítačem, počet obyvatel, kteří denně využívají internet a internetové aplikace, např. internetové bankovníctví. Počet uživatelů denně užívajících internet a internetové bankovníctví je srovnatelný s průměrem České republiky. Dynamika růstu počtu uživatelů denně používajících internet je v posledních třech letech v kraji vyšší, než je průměr ČR. (Graf 50)

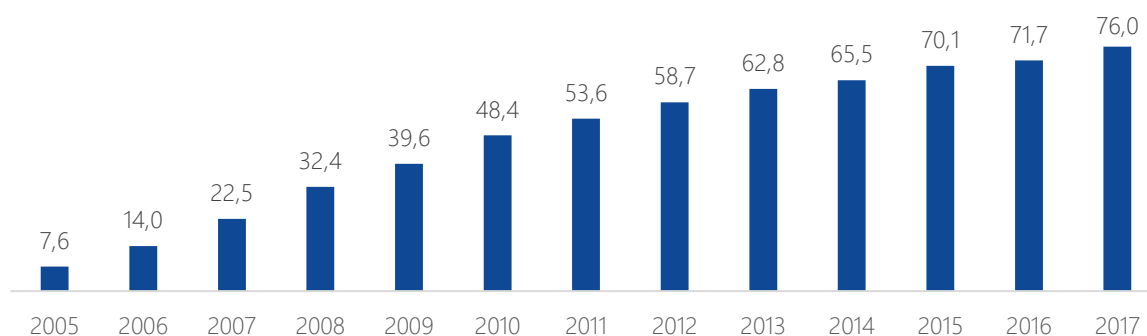
**Kraj v připojení
k vysokorychlostnímu
internetu zaostává**

Podle průzkumu Českého telekomunikačního úřadu z roku 2018 není v 25 % sídelních jednotkách Moravskoslezského kraje dostupný vysokorychlostní internet, což jej řadí na třetí nejhorší místo v České republice po Karlovarském a Libereckém kraji. Minimálně dva poskytovatelé vysokorychlostního připojení jsou v Moravskoslezském kraji v 67,28 % z 1 519 sídelních jednotek, což je v kontextu ČR podprůměrná hodnota. (Graf 51) Uvedené hodnoty však nevypovídají o kvalitě připojení – většina pokrytí mimo centra měst je provedena technologií wifi, jejíž spolehlivost a rychlost závisí na počasí a momentálním zatížení přístupového bodu, tudíž ve srovnání s optickým připojením je nespolehlivá.

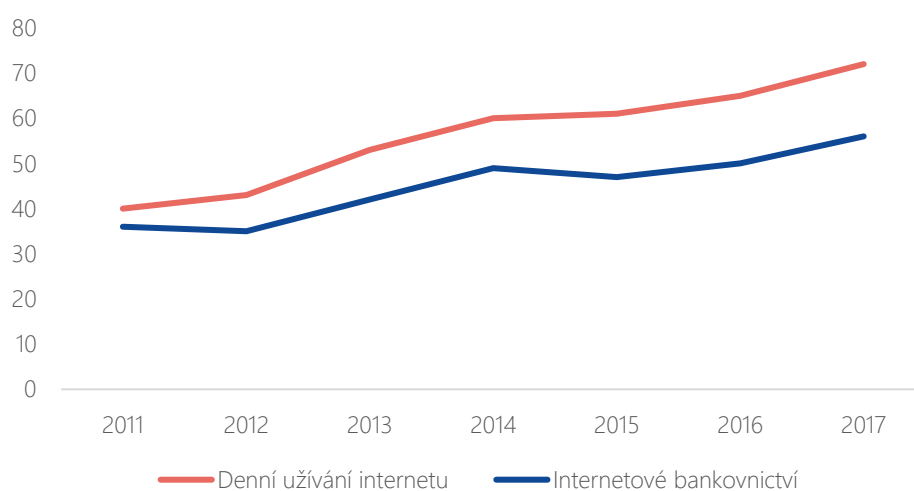
**Do roku 2020 se
dostupnost připojení
k vysokorychlostnímu
internetu zásadně
nezlepší**

Za nedostatečné lze považovat pokrytí vysokorychlostním internetem v jádru aglomerace (bývalé okresy Ostrava, Karviná a Frýdek-Místek). Dle výhledu Českého telekomunikačního úřadu do roku 2020 se situace v aglomeraci zásadně nezmění. Výrazné zlepšení dostupnosti se nechystá ani v oblastech se zhoršenými hospodářskými ukazateli, tj. na Bruntálsku, Vítkovsku, Oděru a jihu okresu Nový Jičín. Při přetrvávající špatné dostupnosti internetu se bude ekonomická situace těchto oblastí dále zhoršovat.

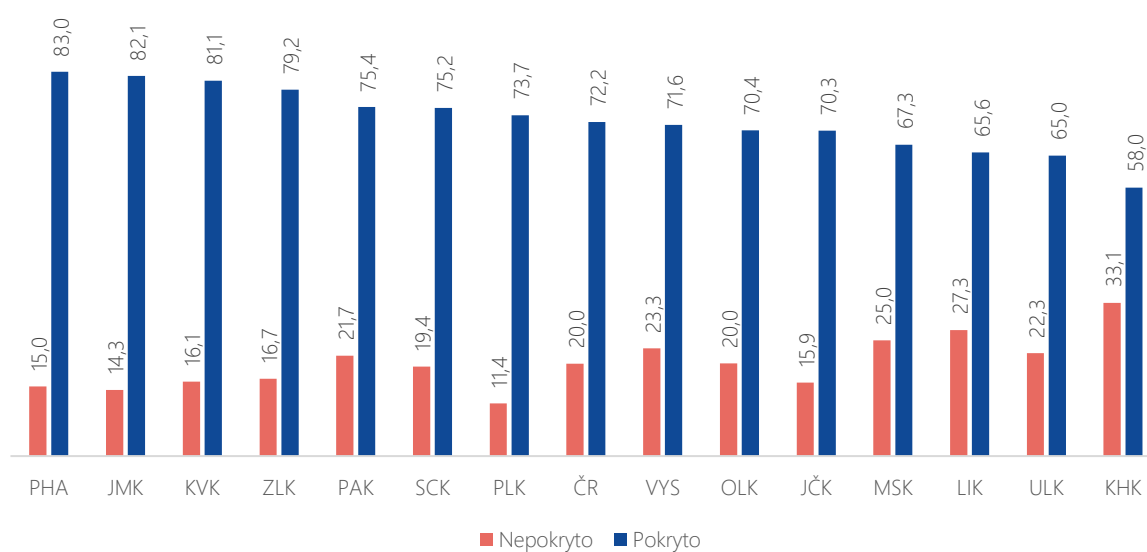
Graf 49 Podíl domácností s připojením k internetu v Moravskoslezském kraji (%), zdroj: ČSÚ

Graf 50 Využívání služeb internetu v Moravskoslezském kraji (%), zdroj: Eurostat

Graf 51 Pokrytí základních sídelních jednotek (ZSJ) dvěma a více poskytovateli vysokorychlostního internetu v roce 2017 (%), zdroj: Český telekomunikační úřad

Pokrytím se rozumí, že 50 % a více území je pokryto dvěma a více poskytovateli vysokorychlostního internetu (30+ MB/s).

V metropoli působí superpočítačové centrum, s elektronizací krajských služeb pomůže nová příspěvková organizace kraje i dlouhodobá strategie

Ostrava je sídlem superpočítačového centra IT4Innovations, které poskytuje vědeckým týmům i podnikům služby v oblasti superpočítání. Proces elektronizace služeb poskytovaných krajem se řídí Strategií „Chytřejší kraj“. Neobejde se bez velkokapacitní datové sítě, za jejíž vybudování zodpovídá krajská příspěvková organizace Moravskoslezské datové centrum.

V krajské metropoli funguje nejvýkonnější počítač v zemi

IT4Innovations, národní superpočítačové centrum, poskytuje českým i zahraničním výzkumným týmům z akademické sféry i průmyslu nejmodernější technologie a služby v oblasti superpočítání. V současné době provozuje IT4Innovations dva superpočítače – Anselm (instalován v létě 2013) a Salomon (instalován v létě 2015). V roce 2018 byl Salomon 214. nejvýkonnějším superpočítačem na světě (49. v Evropě). Superpočítačové centrum IT4Innovations je mimo jiné součástí sítě digitálních inovačních hubů, které představují významný prvek v procesu digitální transformace průmyslu. Tyto huby jsou jádrem iniciativy Digitalizace evropského průmyslu a pomáhají firmám, zejména malým a středním podnikům, digitalizovat jejich výroby, procesy i služby pomocí inovativních technologií. Hrají důležitou roli v programu Evropské unie s názvem Digitální Evropa.

Elektronizace krajské korporace se neobejde bez velkokapacitní datové sítě

V roce 2018 Moravskoslezský kraj založil příspěvkovou organizaci Moravskoslezské datové centrum, jehož hlavním cílem je vybudovat velkokapacitní datovou síť, která se stane základem pro rozvoj elektronických služeb krajské korporace, a krajskou veřejnou bezdrátovou síť Wi-Fi. Tato síť bude volně dostupná ve všech krajských veřejných budovách a ve veřejných dopravních prostředcích. Dále bude centrum monitorovat a inteligentně řídit dopravní toky nebo sítě internetu věcí až na bázi umělé inteligence.

Strategie „Chytřejší kraj“ zefektivní a zkvalitní krajské služby

Díky vysokorychlostní síti lze využít pokročilé technologie k zefektivnění či zkvalitnění služeb poskytovaných krajem, např. v oblasti zdravotnictví nebo dopravy. Jejich využití vychází ze Strategie rozvoje chytrého regionu Moravskoslezského kraje 2017–2023 „Chytřejší kraj“, která byla schválena v roce 2017.

Obrázek 36 Presentace Chytřejšího kraje na veletrhu, zdroj: Moravskoslezský kraj

Udržitelná mobilita

Přes rozvinutý systém hromadné dopravy klesá počet cestujících

V kraji funguje rozvinutý integrovaný systém dopravy. Přesto každoročně počet přepravených osob v hromadné dopravě klesá. Výjimkou je železniční přeprava mimo region a městská hromadná doprava, která zaznamenává oživení. Přibližně 80 % obyvatel kraje žije v obci s napojením na železniční síť. Vstupem soukromých dopravců na dálkové železniční linky došlo ke zvýšení kvality služeb a snížení cen jízdenek. Noví soukromí dopravci by mohli mít podobný efekt také v rámci regionální železniční dopravy. Zvýšení počtu cestujících lze zajistit i lepší propojeností jednotlivých typů dopravy.

Systém integrované osobní dopravy v kraji je rozvinutý

Jednotný systém integrované osobní dopravy (ODIS) v kraji zajišťuje 13 dopravců na 490 linkách veřejné dopravy. Všechny železniční stanice a zastávky v kraji jsou jeho součástí. Významné zastávky jsou vybaveny elektronickými informačními panely. V rámci ODIS je provozována bezkontaktní předplatní čipová karta ODIS. Na linkách obsluhovaných Dopravním podnikem Ostrava lze navíc zaplatit jízdné pomocí bezkontaktní platební karty.

-20 %

cestujících v linkové autobusové dopravě

Počet cestujících ve veřejné dopravě trvale klesá. U městské hromadné dopravy docházelo od roku 2010 k poklesu počtu cestujících, přičemž obrat nastal teprve v roce 2016. V období 2010-2017 se rovněž snižoval počet cestujících v autobusové a krajské vlakové dopravě. Naopak vlakové dopravě mimo region se díky kvalitě vozového parku všech dopravců a kvůli problémům s rekonstrukcí dálnice D1 podařilo počet přepravených osob mezi lety 2010 a 2017 navýšit o 70 %. (Graf 52)

79,7 %

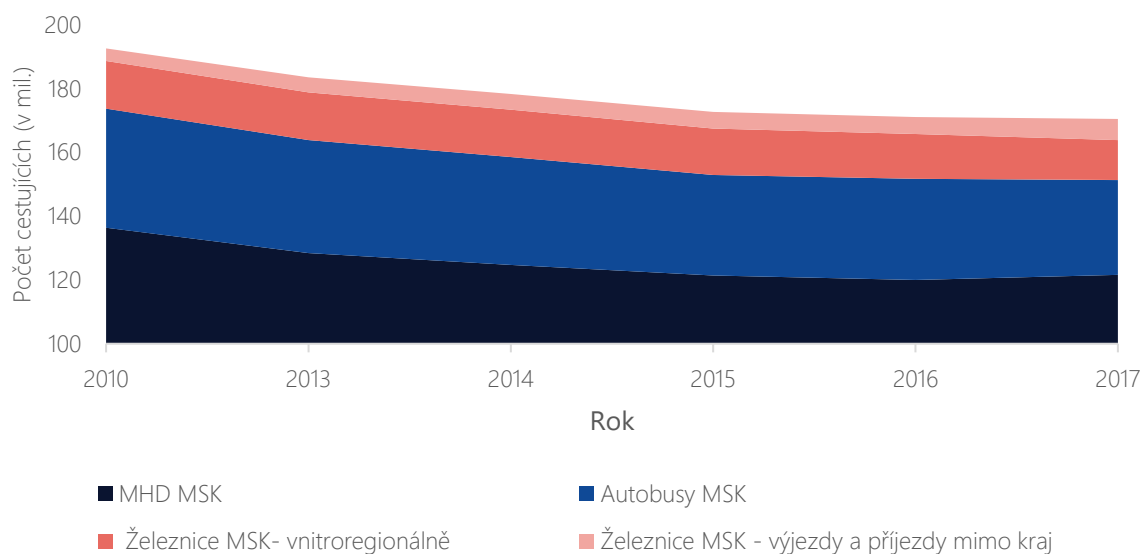
obyvatel kraje žije v obcích s železničním spojením

Železniční doprava v Moravskoslezském kraji se podílí na dopravní obslužnosti 98 měst a obcí, ve kterých bydlí 971 892 osob, tj. 79,7 % obyvatel kraje. Přibližně polovina obcí (147) má velmi dobrý nebo dobrý přístup k celostátní železniční dopravě. Na všech tratích jsou vedeny osobní a spěšné vlaky v systému příměstských linek S nebo R. Na některých tratích jsou vedeny vlaky v pravidelném taktu. Na nejfrekventovanějších linkách jezdí moderní dvoupodlažní elektrické jednotky CityElefant a Regionova. Dopravní spojení s hlavním městem Praha zajišťují vedle státního dopravce také dvě soukromé společnosti, díky nimž klesla cena jízdenek a výrazně vzrostla úroveň přepravy. Lze očekávat, že podobného efektu bude dosaženo při vpuštění konkurence i na další železniční spoje.

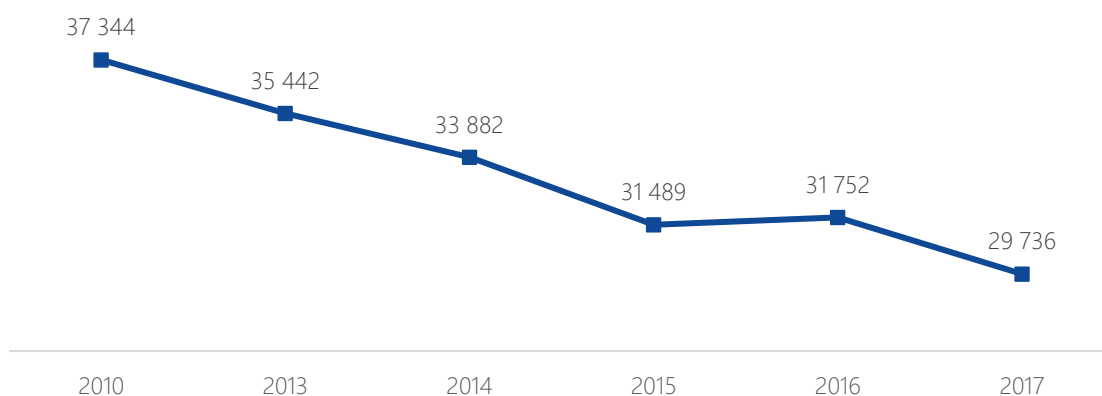
Propojenost jednotlivých typů hromadné dopravy může přilákat nové cestující

Opatření ke zvýšení efektivity a udržitelnosti veřejné dopravy vyžadují podrobná data o dělbě přepravní práce, která se konvenčními způsoby získávají obtížně. K nízké efektivitě veřejné dopravy přispívá nedostatečná preference veřejné dopravy a nedostatečná regulace parkování. Zlepšení obou vyžaduje nepopulární opatření na úrovni měst. Na příkladu Ostravy lze dokumentovat nedostatečný rozvoj inteligentního řízení světelných signalizačních zařízení ve srovnání s Brnem a Prahou. Nádraží neplní funkci přestupních uzlů mezi jednotlivými druhy dopravy. U většiny z nich chybí parkoviště pro auta a kola, stojany na kola, informační systémy, čekárny a také servisní služby.

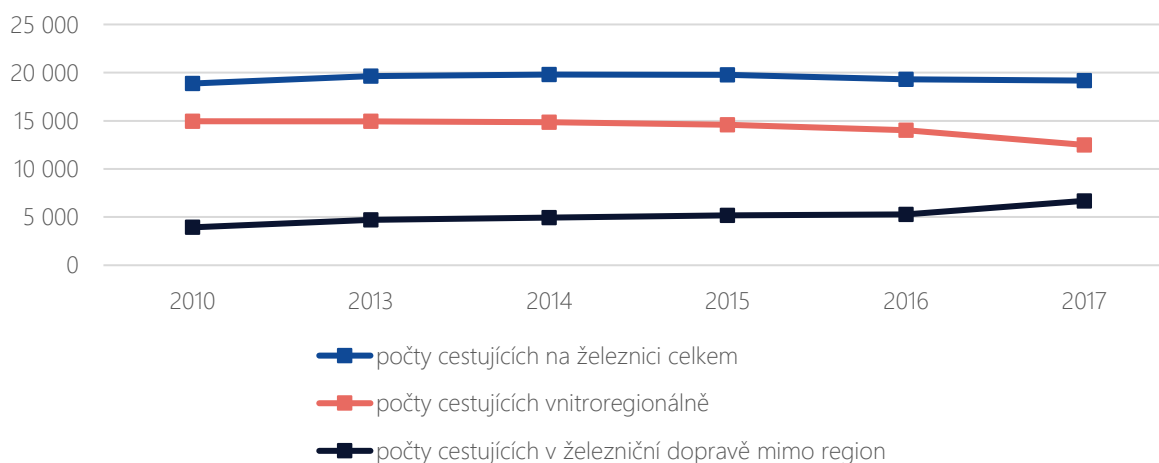
Graf 52 Veřejná doprava osob v Moravskoslezském kraji (mil. cestujících), zdroj: Ročenka dopravy 2017

Graf 53 Přeprava cestujících ve veřejné autobusové dopravě v Moravskoslezském kraji (tis. cestujících), zdroj: Ročenka dopravy 2017

Graf 54 Přeprava cestujících v železniční dopravě v Moravskoslezském kraji (tis. cestujících), zdroj: Ročenka dopravy 2017

Zvyšuje se intenzita dopravy i emise z ní, pomoci mohou sdílené služby, přechod k elektromobilitě či zatraktivnění cyklodopravy

Intenzita dopravy ve městech a periferiích roste, obdobně jako počet registrovaných osobních aut a produkovaných emisí z dopravy. Nízkoemisní doprava se musí stát součástí životního stylu obyvatel. Řešením mohou být sdílené služby či podpora elektromobility. Dále je třeba učinit cyklistickou dopravu atraktivnější. Krajská koncepce cyklodopravy vytvořená v roce 2007 vyžaduje aktualizaci. Výhodou je téměř dokončená síť cyklostezek podél řek spojujících velká města napříč regionem.

+80 000

**osobních aut se
v kraji registrovalo
za 5 let**

Závažným problémem je zahlcení měst individuální automobilovou dopravou. Přes pokles počtu obyvatel se v období 2013–2017 zvýšil počet registrovaných osobních automobilů téměř o 80 000. Kvůli pokračující suburbanizaci a zhoršující se situaci ve veřejné dopravě stále více lidí dojíždí za prací, do škol a za kulturou osobními automobily, což zhoršuje dopravní situaci ve městech i zatěžuje životní prostředí.

**Elektromobilita,
bezpečná
cyklodoprava
a sdílené služby
pomohou snížit
emise z dopravy**

Nízkoemisní doprava se může stát součástí životního stylu obyvatel za předpokladu rostoucí nabídky nových služeb a prostředků nízkoemisní dopravy. Mezi ně patří sdílené služby (car/bike sharing, spolujízda), které mohou v některých případech nahradit veřejnou dopravu, aniž by došlo k významnému zatížení komunikací a životního prostředí. Další možností je rozvoj alternativních zdrojů pro pohon vozidel na bázi elektřiny a vodíku ve veřejné i individuální dopravě, čímž se sníží zatížení životního prostředí emisemi z dopravy. Příležitostí je zavádění elektromobility do veřejných služeb kraje (nemocnice, sociální služby, školy), které by bylo spojeno s budováním nabíjecích stanic u těchto institucí. Dobíjení by mělo být rovněž umožněno v přestupních uzlech a dopravních terminálech. Důležitá je i podpora cyklistiky jako druhu šetrné dopravy ve městech. Koncepční budování bezpečných městských cyklostezek, propojení již existujících tras a vybudování návazné infrastruktury (např. stojany na kola, nosiče ve vozech hromadné dopravy) umožní další rozvoj cyklodopravy jako alternativy volby.

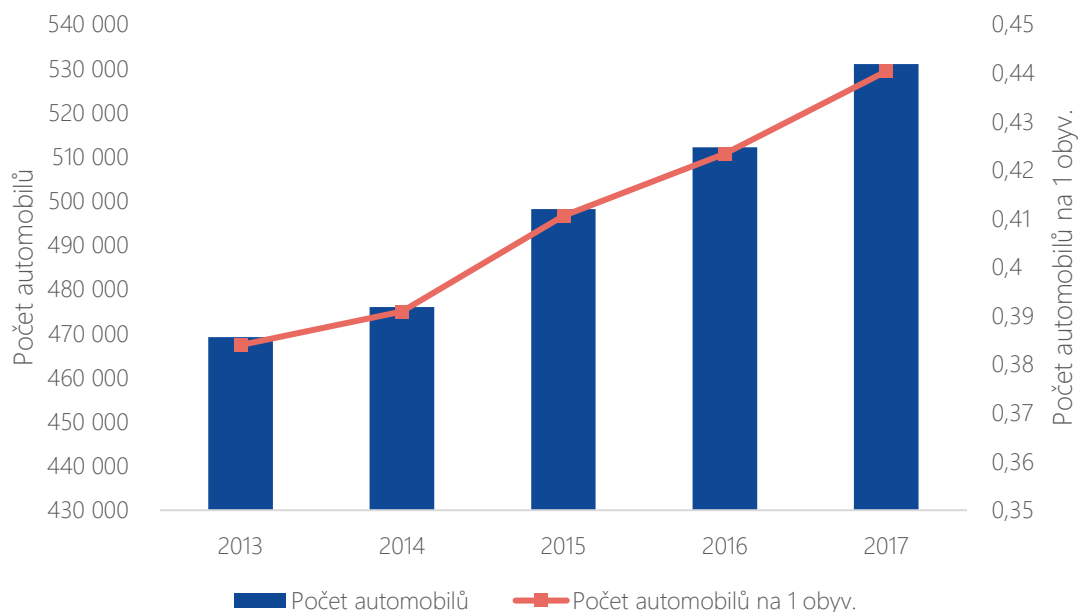
**Krajská koncepce
cyklodopravy volá
po aktualizaci**

Rozvoji cyklistiky brání neaktualizovaná Krajská koncepce cyklodopravy z roku 2007. Její aktualizací by měl vzniknout dokument sloužící ke koordinaci rozvoje cyklistické dopravy na území Moravskoslezského kraje v souladu s národní a evropskou koncepcí. Měl by obsahovat sadu řešení problémů cyklistické dopravy v podmínkách kraje a usnadnit budování cyklostezek v rámci jiných dopravních investic.

**Cyklostezky podél
řek spojují velká
města regionu**

Nedostatečná infrastruktura pro možnou segregaci cyklistické dopravy zásadním způsobem snižuje bezpečnost provozu a míru využitelnosti pro každodenní dopravu. Řada úseků je vyznačena směrovými tabulkami po méně významných komunikacích, cyklostezky jsou budovány bez návazností nebo pro společný provoz s chodci a jsou přijímány cyklisty negativně. Naopak jsou téměř dokončeny cyklostezky podél krajských řek. Konkrétně se jedná o trasy podél řeky Opavy a Ostravice spojující Opavu s Krnovem a Bohumínem, a také přes Ostravu s Frýdkem-Místkem, Frýdlantem a Ostravicí.

Graf 55 Počet automobilů a počet automobilů na 1 obyvatele v Moravskoslezském kraji, zdroj: Ročenka dopravy 2017

Obrázek 37 Elektrické vozy a automobily na CNG ve flotile Moravskoslezského kraje, zdroj: Moravskoslezský kraj

Regionální dopravní infrastruktura

Dopravní infrastruktura kraje je dostatečně hustá, zhoršená dostupnost trápí pouze západní část území

Silniční dopravní infrastruktura v kraji je na velmi dobré úrovni. Východní část kraje trápí nekoncepční zahušťování zástavby, které znesnadňuje dostupnost ze zázemí velkých měst. Ve vybraných oblastech západní části komplikuje přístup k nadřazené silniční síti nedokončená stavba silnic „Slezského kříže“ a chybějící obchvaty měst a obcí. Koncepce dopravní infrastruktury překračuje své návrhové období a vyžaduje aktualizaci. Pokud jde o napojení na hlavní město a západ republiky, může se stavba dálnice D35 stát alternativou stávající dálnice D1.

Nejhustší síť dálnic a silnic I. třídy v České republice

Na většině území kraje je dobrá dostupnost základní silniční infrastruktury. Převážná část obcí (75–80 % území) je přímo obsluhována dálnicemi, rychlostními silnicemi a silnicemi I. nebo II. třídy v dostupnosti do 8 km. Kraj disponuje nejhustší sítí dálnic a silnic I. třídy v porovnání se zbylými regiony. (Graf 56) Díky tomu je centrum krajské metropole dostupné v rámci ostravské aglomerace nanejvýš do 45 minut. (Obrázek 38) Přes hustotu této sítě schází dobudovat vybrané úseky dopravních tahů dálnic a silnic I. třídy.

Dostupnost na východě kraje ohrožuje nekoncepční zahušťování zástavby

Ve východní části kraje komplikuje dostupnost slezský typ zástavby s rozptýleností obytných staveb prakticky po celém katastru sídel. Kvůli nekoncepčnímu zahušťování zástavby bývalé polní cesty přestavěné na silnice a ponechané v původním šířkovém profilu nevyhovují narůstající dopravě a reálně hrozí kolaps dopravní obsluhy těchto území.

Prioritou západní části kraje je dostavba silnic „Slezského kříže“

V západní části kraje mají problém s přístupností k nadřazené silniční síti zejména obce severně od Kravař a západně od Opavy a Vítkova, tj. v prostoru Osoblažského výběžku, podhůří Jeseníků, ale také na Vítkovsku. Silnice I. třídy v této části kraje vyžadují vybudování obchvatů měst a obcí a přeložek vedoucích k dopravně plynulejšímu propojení měst a rychlejšímu napojení na Olomoucký kraj a Polsko. Prioritou je dokončení staveb silnic „Slezského kříže“ – západ (silnice I/11 a I/57) nejpozději do roku 2025. Dostupnosti západní části kraje rovněž pomůže postupná realizace obchvatů Opavy, Krnova a dalších menších obcí na silnicích I. třídy. Dokončení tahu na Opavu a propojení Bruntálska silnějším dopravním tahem na region jsou podle místních aktérů klíčovými faktory ovlivňujícími rozhodování investorů. Též je třeba zohlednit modernizaci návazné sítě silnic II. a III. třídy umožňující napojení periferních oblastí.

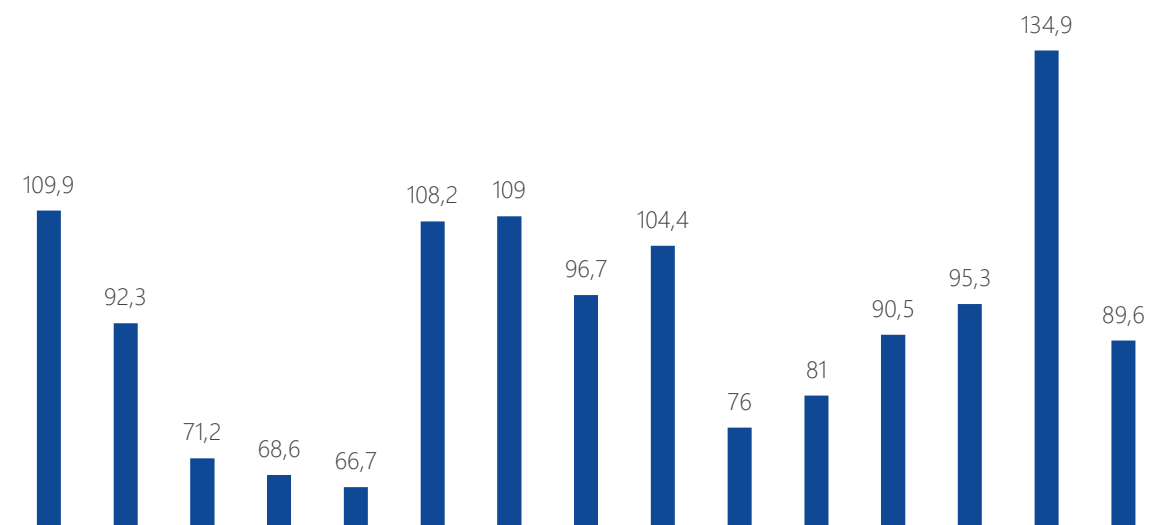
Zastaralá koncepce dopravní infrastruktury

V současnosti je v platnosti Koncepce rozvoje dopravní infrastruktury Moravskoslezského kraje, která byla schválena v roce 2008. Tato koncepce definuje etapovitou dostavbu komunikační sítě včetně výhledové dostavby po roce 2018. Její podoba je však zastaralá, některá dopravní řešení jsou vzhledem k demografické situaci naddimenzovaná a chybí návaznost na obcemi zpracované plány mobility.

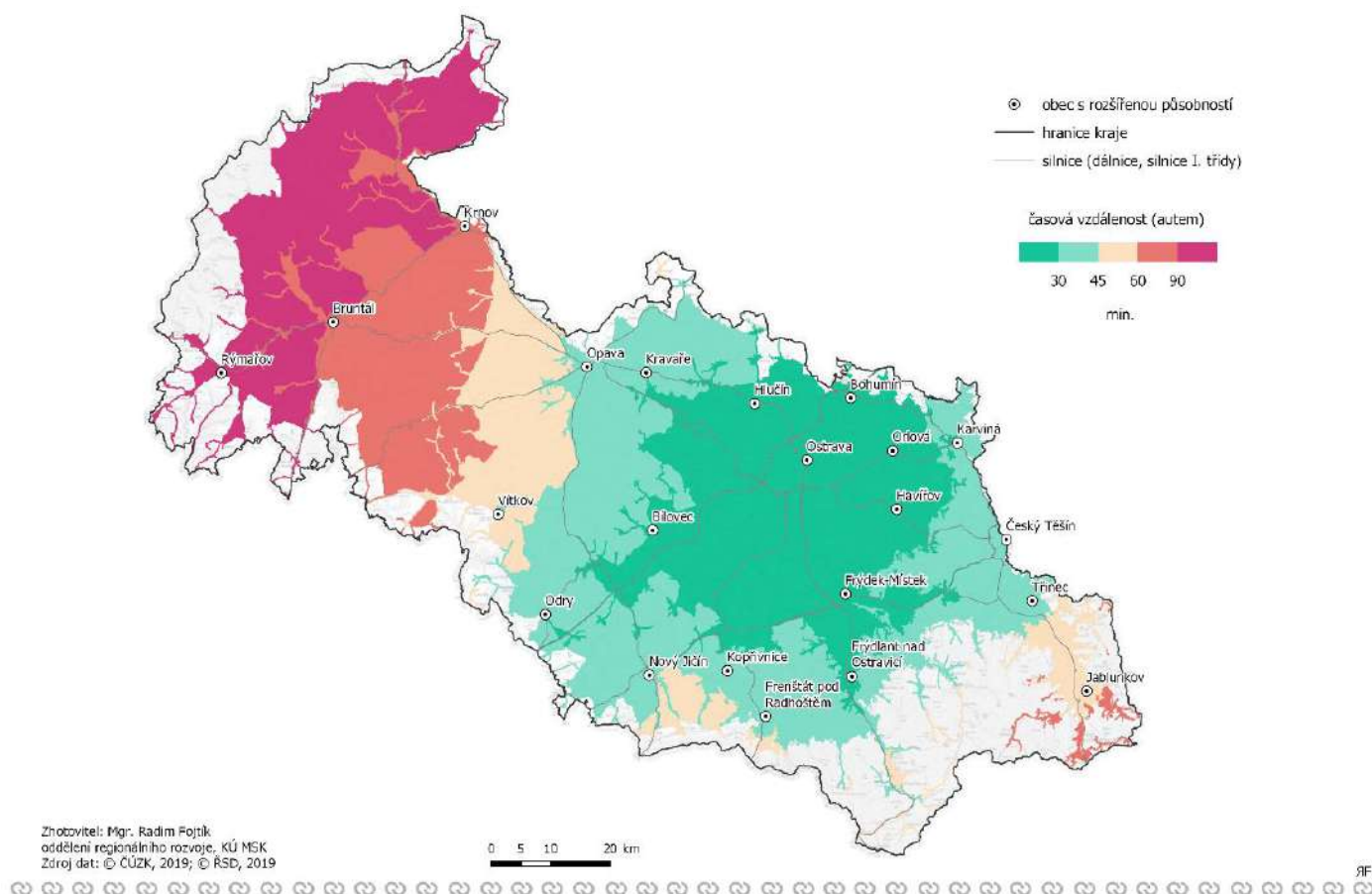
Dálnice D35 se může stát alternativním napojením na Prahu

Kraji chybí alternativní napojení na hlavní město. V případě oprav či nehody na současné trase přes Brno se doprava do Prahy a směrem na západ stává komplikovaná. Chystaná dálnice D35 se může stát novou alternativou. Po svém dokončení povede od Jičína přes Hradec Králové a napříč Pardubickým a Olomouckým krajem k Lipníku nad Bečvou, kde navazuje na dálnici D1, čímž dojde k propojení Hradce Králové s Olomoucí.

Graf 56 Hustota dálnic a silnic I. třídy na 1000 km², zdroj: Ročenka dopravy 2017

Obrázek 38 Časová dostupnost centra Ostravy po silnici, zdroj: Moravskoslezský kraj

Přetíženým koridorům ulehčí vysokorychlostní trať, uvolněnou kapacitu lze využít k přepravě zboží a rozvoji příměstské dopravy

Koridorové tratě ležící v kraji jsou kvalitní a rekonstruované. Regionální tratě jsou s výjimkou několika opravených a elektrifikovaných tratí zastaralé. Z hlediska tranzitních koridorů má kraj geograficky výhodnou polohu, která mu umožňuje stát se součástí panevropské sítě vysokorychlostních železnic. Nová vysokorychlostní trať uvolní stávající kapacity, které lze využít pro nákladní dopravu.

Železnice není plně využita pro příměstskou a regionální dopravu

Železniční síť kraje má předpoklady pro vyšší využívání jakožto ekologická forma dopravy. Je téměř dokončena rekonstrukce koridorových tratí na rychlost 160 km/hod. V kombinované dopravě může sloužit pro přepravu nákladu a ve funkci příměstské a regionální osobní dopravy pro obsluhu jádrového území a dílčích oblastí (podmíněno modernizací a optimalizací sítě). Přínosné pro podporu veřejné kolejové dopravy pro každodenní příměstské vztahy může být uplatnění tzv. vlakotramvají, koncepčně připravovaných jako propojení Orlové a Hlučína s Ostravou.

Regionální železnice vyžadují elektrifikaci a bezbariérovost

Celostátní trati 292, 310 a 323 vyžadují rekonstrukci a ve střednědobém výhledu elektrifikaci. Většina regionálních tratí vyžaduje ve střednědobém výhledu zvýšení traťové rychlosti, úpravy nástupišť pro bezbariérový přístup a nasazení bezbariérových vozidel. Příkladem je optimalizace a elektrizace traťového úseku Ostrava-Kunčice – Frýdek-Místek, včetně zdvojkolnění, či revitalizace a elektrizace traťových úseků Frýdek-Místek – Frenštát pod Radhoštěm/Ostravice – Valašské Meziříčí. Mimo to mají regionální tratě potenciál pro začlenění do integrovaného přepravního systému kraje formou vlakotramvaje. Některé regionální trati by mohly být výhodně napojeny na Polsko.

Kapacita koridorových tratí je vyčerpána

Kapacita koridorových tratí zejména v relaci Bohumín – Prosenice je vyčerpána a brzdí zvyšování přepravy zboží i cestujících po železnici. Případné paralelní trasy jsou vesměs v nevyhovujícím stavu – neelektrifikované, nízká rychlost, nízká propustnost.

Hospodářský význam kraje může posílit díky vysokorychlostní trati

Poloha Moravskoslezského kraje v síti transevropských multimodálních koridorů sítě TEN-T dává předpoklady pro začlenění kraje do evropských struktur a rozhodujících přepravních vztahů, což napomáhá posílení dynamiky ekonomického rozvoje s přeshraničním přesahem. Kraj se nalézá na křížení evropských tranzitních železničních koridorů ve směru sever – jih a východ – západ s významnou dálkovou a mezinárodní dopravou. Plánovaná výstavba vysokorychlostní trati směrem na Přerov odlehčí stávající koridorové trati a zrychlí dálkovou dopravu v úseku Přerov – Ostrava, a to zejména pro expresní segment na linkách Brno – Ostrava a Olomouc – Ostrava. Zároveň se uvolní kapacita pro rozvoj nákladní dopravy a zajistí se segregace dálkové dopravy v uzlu Ostrava, která výrazně zvýší kapacitu uzlu a umožní rozvoj příměstské osobní dopravy v ostravské aglomeraci.

Obrázek 39 Elektrická jednotka RegioPanter na Hlavním nádraží v Ostravě, zdroj: České dráhy

Letiště

Letiště s moderním terminálem, nízkým počtem cestujících, ale potenciálem v cargo dopravě

Letiště Leoše Janáčka nabízí dostatečnou kapacitu a vybavení pro odbavení letadel, cestujících i carga. Přesto vykazuje slabou výkonnost a zaostává za dynamickým rozvojem letiště v Katovicích. Lety dostatečně nenavazují na mezinárodní huby, a letiště je tak prakticky závislé na charterových letech. Navíc jej čeká nákladná rekonstrukce přistávací dráhy. Přesto má letiště potenciál k rozvoji, a to především v cargo přepravě díky dostatečnému logistickému zázemí a příhodnému dopravnímu napojení na silniční i železniční síť.

Moderní terminál a logistické služby, napojení na železnici

Letiště Leoše Janáčka má v porovnání s konkurencí nejdelší přistávací dráhu (délka 3 500 m, šířka 63 m), což umožňuje přistávání největších letadel včetně cargo letadel B747 nebo AN 124. Letiště je certifikováno pro provoz LVO – CAT II (připravuje se CAT IIIA). Odbavovací kapacita odletového letištního terminálu dosahuje 500 osob za hodinu. Cargo terminál má rozlohu 11 000 m² a umožňuje odbavit letadla bez omezení velikosti a zároveň disponuje potřebnými logistickými službami. Letiště je napojeno na osobní železniční dopravu zastávkou, která se nachází v těsné blízkosti letištního terminálu. Pro nákladní železniční napojení je třeba vybudovat železniční vlečky.

Přistávací dráha si žádá rekonstrukci

Na Letišti Leoše Janáčka Ostrava v Mošnově je nutné rekonstruovat přistávací dráhu. Náklady se odhadují mezi 1,5-2 miliardami Kč. Na tuto rekonstrukci si letiště, které je trvale v ekonomické ztrátě, z vlastních zdrojů nevychází.

324 tis.

cestujících odbavilo letiště v roce 2017

Letiště chybnou obchodní politikou nezachytilo nástup rozvoje regionálních letišť v Polsku v polovině minulého desetiletí. V době ekonomické krize 2008–2011 nastal pokles cestujících jak na pravidelných, tak i charterových linkách, a to až na úroveň roku 2005. Po roce 2011 pokles počtu cestujících na nepravidelných linkách pokračoval zvýšeným tempem v důsledku nepokojů na Blízkém východě. Tento pokles byl kompenzován nárůstem počtu cestujících na nově zřízených pravidelných linkách Ryanair a Smartwings. K opravdovému oživení v počtu cestujících došlo až v roce 2017, kdy letiště odbavilo 324 tis. cestujících, což odpovídá počtu cestujících, které letiště v Katovicích odbaví v letní sezóně za jeden měsíc na pravidelných linkách. (Graf 57 a Graf 58)

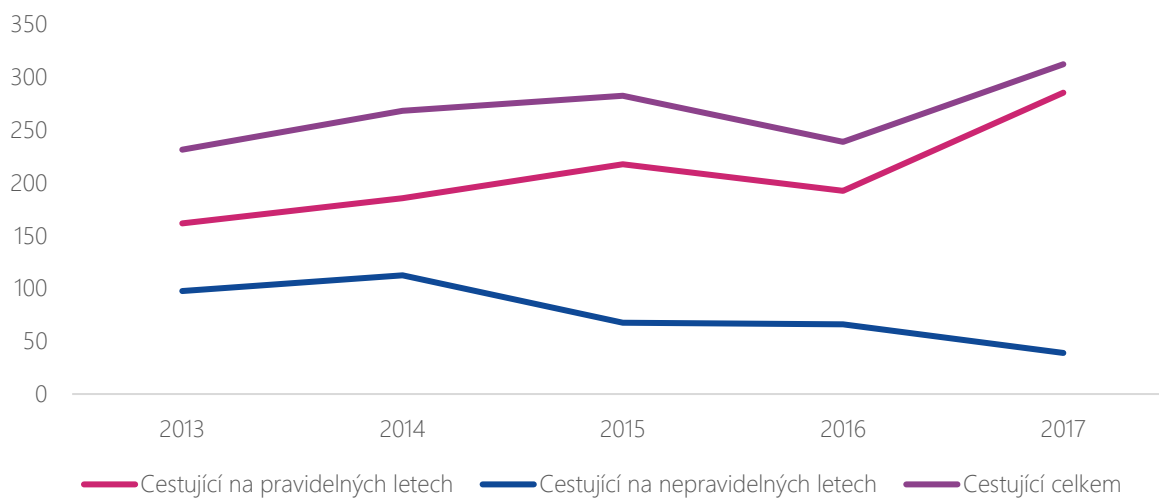
Letišti chybí napojení na mezinárodní huby

Polským konkurentům v Krakově a Katovicích se díky vládní podpoře podařilo po roce 2005 výrazně zlepšit infrastrukturu a služby obou letišť a díky počtu obyvatel a jejich vysoké mobilitě i počet cestujících. Vzhledem k jejich dobré dostupnosti z Moravskoslezského kraje mohou přetáhnout cestující na pravidelných letech. Kraj v roce 2016 a 2017 opakovaně vyhlásil výběrové řízení na provoz letecké linky do Amsterdamu a Helsinek. Do vyhlášeného tendru se však nikdo nepřihlásil. Jediným napojením letiště na mezinárodní hub (low-cost) jsou lety Ryanair na letiště Stansted.

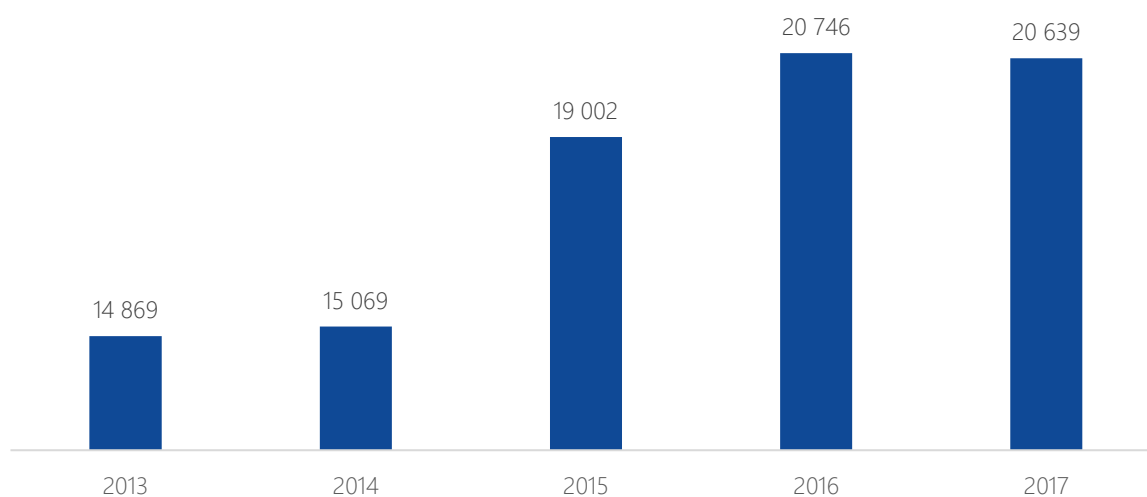
Zázemí letiště vybízí k rozvoji cargo dopravy

Na rozdíl od počtu cestujících není rozdíl v cargo dopravě letiště Ostrava a Katovice v hodnotě jednoho řádu, Katovice přepraví zhruba trojnásobek carga. Vzhledem k dobré dostupnosti letiště Ostrava po dálnici i železnici existuje šance v oblasti carga letišti v Katovicích konkurovat.

Graf 57 Vývoj počtu odbavených cestujících na letišti Ostrava (tis. cestujících), zdroj: Výroční zpráva 2017 Letiště Ostrava, a.s.

Graf 58 Vývoj počtu pohybů letadel, zdroj: Výroční zpráva 2017 Letiště Ostrava, a.s.

Integrovaný záchranný systém

Krizovým situacím lze předcházet pomocí moderních monitorovacích technologií či uceleného vzdělávacího modelu

V kraji funguje dlouhodobě prověřený model integrovaných výjezdových center složek Integrovaného záchranného systému. Jejich síť je budována postupně dle dlouhodobé koncepce. V plánu je vybudovat integrované výjezdové centrum v Kopřivnici a Vítkově. V krajské metropoli působí špičkově vybavené Integrované bezpečnostní centrum. Jeho technologické vybavení však rychle zastarává a neexistuje záložní pracoviště. Monitoring povodňových situací a lesních požárů je nedostatečný. Hydrantová síť je často zastaralá, či zcela chybí. V oblasti ochrany obyvatelstva neexistuje komplexní preventivně vzdělávací model.

Integrovaná výjezdová centra pokrývají téměř celý region

V kraji je systematicky budována síť integrovaných výjezdových center. V kraji je jich celkem třináct, z toho několik velkých, a to v Bruntále, Opavě, Bílovci, Třinci, Nošovicích, Českém Těšíně, pět center v Ostravě a dále na Letišti Leoše Janáčka. Menší centrum se nachází ve Městě Albrechtice. Ve výstavbě je centrum v Jablunkově. K pokrytí celého území je potřeba vybudovat nová centra ve Vítkově a Kopřivnici.

Integrované bezpečnostní centrum koordinuje zásahy v celém kraji

V Ostravě působí Integrované bezpečnostní centrum. Tvoří jej prostorově sdružené dispečerské a operační středisko složek Integrovaného záchranného systému. Toto pracoviště vysílá záchranné a bezpečnostní složky k mimořádným událostem z území celého kraje. Kromě Krajského centra tísňového volání zahrnuje výjezdové centrum Zdravotnické záchranné služby a ředitelství Městské policie Ostrava. V ostrém provozu se nachází od roku 2011. V době spuštění bylo vybaveno nejmodernějšími technologiemi. Vzhledem k technickému zastarávání bude nutno provést zásadní obnovu jak technického, tak softwarového vybavení centra a vybudovat záložní pracoviště umístěné mimo stávající objekt.

Schází technologie monitorující povodně a požáry v zárodku

Spolu s klimatickými změnami se zvyšuje počet bleskových povodní. Tento jev je nebezpečný zejména na malých tocích, jejichž průtoky nejsou na profilech standardně monitorovány. Ke strategickému řízení záchranných a likvidačních prací je nezbytný sofistikovaný on-line monitorovací systém, jaký využívá na vybraných velkých tocích státní podnik Povodí Odry. Rovněž v kraji neexistuje organizační či technické řešení pro identifikaci a notifikaci lesních požárů, především v oblasti Beskyd a Jeseníků.

Zastaralá hydrantová síť komplikuje zásahy

V mnoha urbanistických celcích kraje je zastaralá hydrantová síť, která neumožňuje instalaci nadzemních hydrantů či použití potřebného tlaku vody, na řadě míst hydrantová síť schází zcela. Z operačního hlediska lze řešit zásobování hasební vodou kyvadlovou dopravou cisternami, což však vyžaduje vysoký počet cisternových automobilových stříkaček a zvyšuje náklady na pohonné hmoty a údržbu techniky.

Neexistuje ucelený systém vzdělávání v oblasti ochrany obyvatelstva

V současné době neexistuje komplexní vzdělávací model v oblasti ochrany obyvatel. Přestože je Hasičský záchranný sbor Moravskoslezského kraje aktivní v několika projektech zaměřených na preventivně výchovnou činnost, schází v kraji ucelenější pojetí přípravy všech věkových skupin obyvatel na zvládání krizových situací a předcházení jejich vzniku, a to za využití systematické spolupráce se záchranáři jednotlivých záchranných a bezpečnostních složek.

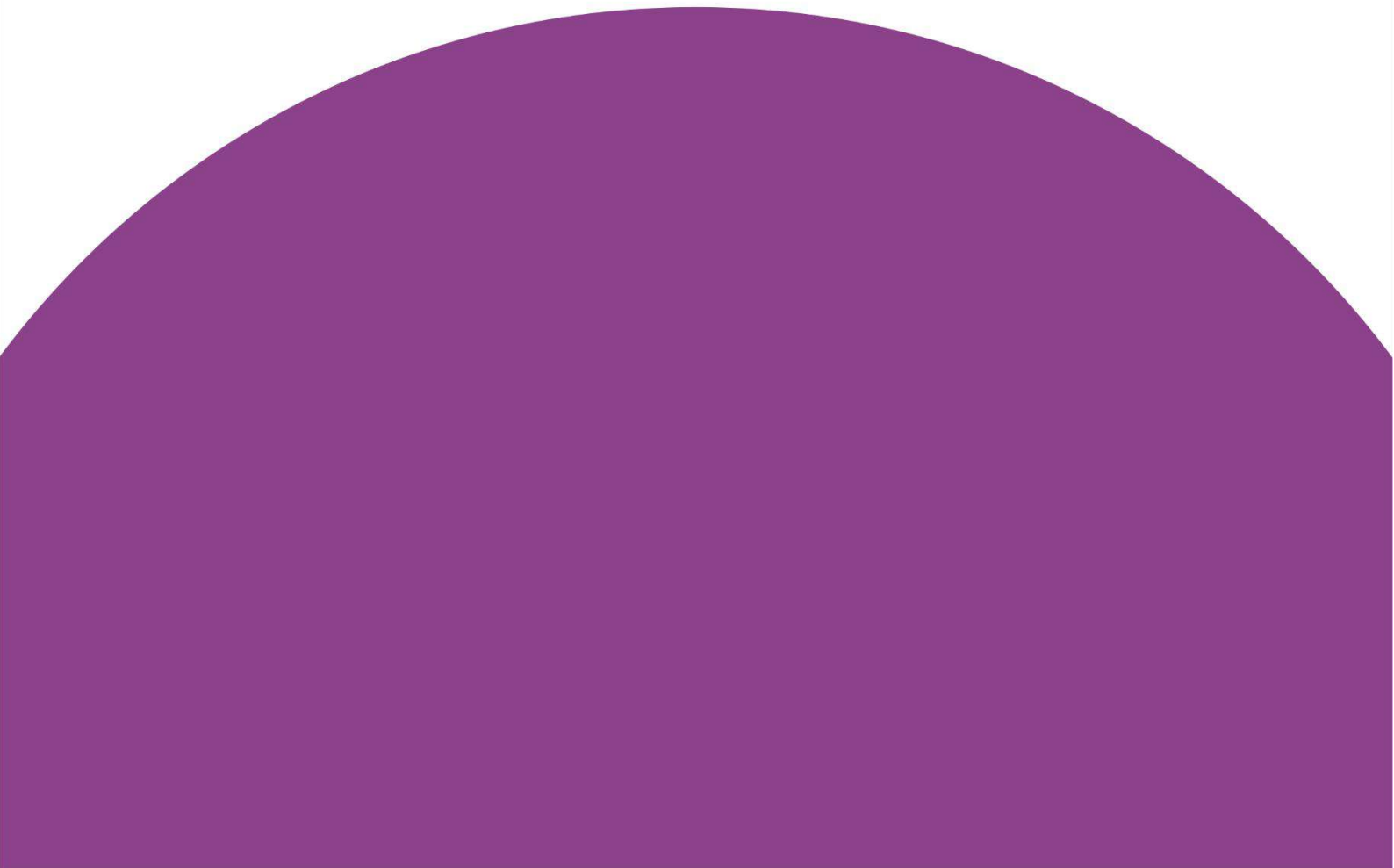
Obrázek 40 Integrované výjezdové centrum v Třinci, zdroj: Moravskoslezský kraj

Obrázek 41 Slavnostní předání vozidel sborům dobrovolných hasičů v Trojhalí, zdroj: Moravskoslezský kraj

ATRAKTIVNĚJŠÍ A KULTURNĚJŠÍ KRAJ

Proč je téma důležité

Kultura ovlivňuje základní životní postoje a názory. Podporuje vnímavost vůči odlišnostem, schopnost vytvářet si vlastní názor, estetické vnímání, vkus, přináší radost z prožitku a sdílení. Má komunitní roli a dopad na kvalitu lidských životů. Z tohoto důvodu je klíčovou prioritou pro rozvoj regionu, který je považován za region v restrukturalizaci. Přetrvávající podíl těžkého průmyslu po více než jedno století s sebou přinesl kromě viditelných dopadů také hůře definovatelné dopady pro společnost a komunitu. Jedním z nástrojů pro efektivní restrukturalizaci jak území, ploch, brownfieldů, tak i rozvoje a „uzdravování“ občanské společnosti může být právě kultura. Kultura má silnou územní dimenzi. Podpora, ochrana a péče o kulturní a přírodní dědictví vede k posilování vazeb na místní úrovni, podpoře tvorby komunity a pocitu sounáležitosti. Posiluje lokální identitu na základě přítomné, vytvořené, obnovené či nově vytvořené tradice a poskytuje tak důvod k tomu, proč být hrdým obyvatelem Moravskoslezského kraje.

Kultura má jednoznačně silný ekonomický dopad. Novou příležitostí pro Evropu 21. století jsou tzv. kulturní a kreativní odvětví, která vycházejí z kulturního a uměleckého zázemí při tvorbě nových hodnot. Patří k nejdynamičtěji rostoucím oborům Evropy a nabízejí dobře placená a výkvnům ekonomických cyklů odolná pracovní místa. Jejich společným znakem je vysoká míra tvořivosti. Mají základ v uměleckých dovednostech a v kulturním dědictví.

Nezastupitelnou roli hraje také živá kultura, ať už jde o podporu kreativity, vzdělávání, potěšení, komunitu, pozitivní vnímání ze strany veřejnosti, ale i zvýšený cestovní ruch, a tedy ekonomické dopady. Kulturní cestovní ruch je stále vyhledávanějším světovým trendem.

Vzkazy pro hejtmana od studentů středních škol

„#Atraktivnější: reprezentace Česka a Moravskoslezského kraje v cizině, aby měli cizinci větší pojem o Česku – oslavení české historie a tradice.“

„#Respektující: historická část Ostravy upadá, je nahrazována novými stavbami jako Nová Karolina apod. Za čím pak mají jezdit turisté?“

„Investovat do historie měst (máme krásné budovy, které chátrají).“

„Více akcí a zážitků mimo hudbu a sport, více hřišť pro malé děti.“

„Méně stavění nových budov a více využít ty staré, malé obchody v ulicích, aby byly plné lidí a ne prázdné.“

„Větší rozmanitost, co se týče sportů, které nejsou v České republice tak populární (lezecké stěny, dodgeball).“

„Častější akce na náměstí – koncerty apod.“

„Podpora a rozvoj sportovních středisek, např. pumptrack, bikepark, skiareály apod.“

„Zaměřit se nejen na těžební historii, ale i na zbytek kultury. Modernizace měst v celém kraji, nejen Ostrava.“

„Modernizovat, ale nezapomínat na kulturu, která se na území celého Slezska i Polska vyvíjela.“

„Podpora amatérských sportovních soutěží a turnajů.“

„Turisticky atraktivní místa – stezky na hory.“

Hlavní zjištění

- **VYSOKÝ PODÍL ÚZEMÍ KRAJE TVOŘÍ CHRÁNĚNÉ KRAJINNÉ OBLASTI V KONTRASTU K ROZSÁHLÝM ÚZEMÍM S POŠKOZENÝM ŽIVOTNÍM PROSTŘEDÍM**
- **NA ÚZEMÍ MORAVSKOSLEZSKÉHO KRAJE SE NACHÁZÍ TŘETÍ NEJNAVŠTĚVOVANĚJŠÍ PAMÁTKA ČESKÉ REPUBLIKY (DOLNÍ OBLAST VÍTKOVICE): UNIKÁTNÍ PŘÍKLAD INOVATIVNÍHO VYUŽITÍ KULTURNÍHO DĚDICTVÍ S DOPADEM DO ÚZEMÍ**
- **PODPORA KREATIVITY A LIDSKÉHO TALENTU PŘEDSTAVUJ PRO MORAVSKOSLEZSKÝ KRAJ ZMĚNU IMAGE**
- **V KRAJI ROSTE POČET NÁVŠTĚVNÍKŮ, PŘEVAŽUJÍ REZIDENTI Z ČESKÉ REPUBLIKY, K NEJVÝZNAMNĚJŠÍM SKUPINÁM ZAHRANIČNÍCH NÁVŠTĚVNÍKŮ PATŘÍ SLOVÁCI A POLÁCI**
- **NA ROZDÍL OD VÝBORNÉ DOSTUPNOSTI BESKYD JE NEVYHOVUJÍCÍ DOSTUPNOST DÁLNIC A SILNIC I. TŘÍDY V TURISTICKÉ OBLASTI JESENÍKY – VÝCHOD**
- **LETIŠTĚ LEOŠE JANÁČKA NABÍZÍ JEN OMEZENÝ POČET SPOJŮ, POTENCIÁL PRO CESTOVNÍ RUCH ZŮSTÁVÁ NEVYUŽITÝ**
- **PŘESTOŽE JE V REGIONU VÝZNAMNÉ KULTURNÍ A PŘÍRODNÍ BOHATSTVÍ, DOPLÁCÍ IMAGE REGIONU NA NEGATIVNÍ MEDIALIZACI A HISTORICKÁ KLIŠÉ SPOJENÁ S PŮVODNÍM PRŮMYSEM**
- **VE MĚSTECH I NA VENKOVĚ JE ČASTO MALÁ PÉČE VĚNOVÁNA KVALITĚ VEŘEJNÝCH PROSTOR. DŮLEŽITÝ JE MÍSTNĚ VEDENÝ ROZVOJ A ZAPOJOVÁNÍ OBYVATEL DO ROZVOJE OBCÍ I MĚST**

Přestože je Moravskoslezský kraj vnímán především jako průmyslový region, zastává z hlediska ochrany přírody a krajiny v rámci České republiky důležitou pozici. Problémem kraje jsou rozsáhlé oblasti s poškozeným životním prostředím. Hrozbou je nadměrná zástavba území a nadměrné zatížení některých míst cestovním ruchem.

Moravskoslezský kraj má bohatý potenciál kulturního dědictví, který není dostatečně využíván pro změnu image kraje a identitu jeho obyvatel. Přestože se navyšují počty národních kulturních památek a kraji se úspěšně daří investovat do obnovy památek a kulturní infrastruktury, zejména díky schopnosti využívat evropské financování, ukazuje se v kombinaci s inovativním přístupem obnovy kulturního dědictví (Dolní oblast Vítkovice) potenciál, který vytváří příležitost pro další rozvoj. Kvalitě práce s kulturním dědictvím by přispěla evaluace na základě analýzy dat, která, jak bylo zjištěno, téměř neexistují.

Kulturní a kreativní odvětví představují novou příležitost pro rozvoj ekonomiky kraje, ale i unikátní možnost, jak využívat kulturní a přírodní dědictví kraje, tradice kraje, lokální bohatství a živé umění.

V širším území regionu žije více než 7 milionů obyvatel, což vytváří obrovský potenciál pro poptávku nejen v cestovním ruchu. Přibližně tři čtvrtiny všech hostů představují rezidenti České republiky; ze zahraničí jezdí především Slováci a Poláci. Rozvinutá infrastruktura pro cestovní ruch v oblastech Beskyd a Jeseníků; slabinou je dopravní infrastruktura v západní části kraje a nevyužitě letiště. Image regionu doplácí na historická klišé a negativní medializaci.

V intravilánech měst a příměstském prostoru v krajích přetrvává významný počet nevyužívaných a zanedbaných ploch i budov, narostl počet vyloučených lokalit, některé městské části získávají charakter periferií. Zejména v obcích hrají pro místní rozvoj důležitou roli školy, pozitivní je existence mnoha spolků a mimoškolních činností v obcích, příležitostí je také Místní agenda 21, partnerství Místních akčních skupin (MAS) a spolupráce dalších aktivních lokálních platforem.

Doporučení pro návrhovou část

1 Kulturní a přírodní dědictví

- Ochrana a využití kulturního a přírodního dědictví Moravskoslezského kraje, objevování potenciálu dosud nevyužívaných atraktivit na podporu cestovního ruchu
- Podpora institucí, které uchovávají kulturní dědictví
- Zvyšování kvalifikace pracovníků zaměstnaných v oblasti ochrany a prezentace kulturního a přírodního dědictví, podpora mobility
- Zvyšování udržitelnosti krajiny a veřejných prostor v souladu s adaptací na změnu klimatu
- Relevantní analýza stavu; vytvoření systému evaluací
- Modernizace systému ochrany kulturního a přírodního dědictví, koordinovaná spolupráce
- Vyšší kvalita infrastruktury a zázemí pro návštěvníky atraktivit, budování návštěvnických center
- Zlepšování dostupnosti turistických cílů při zachování principů udržitelnosti
- Lepší propojení aktivit podporujících vícedenní návštěvnost

2 Živá kultura a kreativita

- Podpora divadelních, hudebních a tanečních akcí, festivalů a obdobných aktivit a jejich propagace
- Podpora profesionálních i amatérských aktivit v oblasti živého umění
- Podpora relevantních aktérů v oblasti živého umění
- Budování infrastruktury pro rozvoj talentů a kreativity
- Podpora mobility umělců/ internacionalizace/síťování
- Podpora návazného oborového vzdělávání/možnost odbornost profesionalizovat
- Princip důvěry na prvním místě, sofistikovaná kritéria – nejen návštěvnost
- Využití příležitostí kulturních a kreativních odvětví (KKO) – A, B, C
- Podpora vzdělávání ke kreativitě a sociální inkluzi
- Podpora netechnických inovací a produktů s vyšší přidanou hodnotou
- Zvyšování podpory pro malé a drobné podnikatele v sektoru KKO (např. podpora gastroturistiky)
- Využití brownfieldů pro vznik zázemí/center pro KKO, využití dočasně nevyužívaných prostor pro KKO
- Zvyšování atraktivity veřejného prostoru, oživování sídelních center mimo jiné prostřednictvím KKO
- Zvyšování role architektury a designu ve veřejném prostoru (estetika, funkčnost, udržitelnost)
- Vytvoření jednoho centra pro KKO/systémové řízení, osvěta, kreativní infopointy
- Podpora inovativního využívání kulturního a přírodního dědictví

3 Komunity a veřejné prostory

- Zvýšení míry zapojení obyvatel do rozvoje území (včetně motivace, zapojení, vzdělávání)
- Regenerace veřejných prostranství, využívání veřejného prostoru jako prostoru pro umění, komunitní a kulturní akce, volnočasové aktivity (města a obce pro lidi)
- Podpora konceptu tzv. živých městských laboratoří (urban living labs)
- Podpora spolkového života
- „Moc malých projektů“ – síla velkého počtu menších projektů, zjednodušení pravidel
- Posílení výuky znalostí o kultuře a kulturním a přírodním dědictví pro různé skupiny obyvatel kraje/formální, neformální, informální vzdělávání

Stručná analýza SWOT – Atraktivnější a kulturnější kraj

Silné stránky (S)	Slabé stránky (W)
Kulturní a přírodní dědictví - Kontrast unikátního průmyslového prostředí v kombinaci s blízkou, výborně dostupnou přírodou a kulturou. - Cenné kulturní a technické památky. - Různorodý, jedinečný folklór a nářečí, kulturní tradice, významné osobnosti. - Dolní oblast Vítkovic je třetí nejnavštěvovanější památkou v ČR. - Stoupající počet domácích i zahraničních návštěvníků (většinu tvoří Slováci a Poláci; dopravní i jazyková blízkost). Živá kultura a kreativita - Kulturní a sportovní akce metropolitního charakteru. - Významná ocenění umělců a sportovců z regionu. - Unikátní kompetence obyvatel, silná průmyslová tradice. - Potenciál Dolní oblasti Vítkovic s ukázkovým využíváním industriálního dědictví a tradic. Komunity a veřejné prostory - Existence mnoha spolků a mimoškolní činnosti v obcích. - Fungující platforma Místních akčních skupin a dalších uskupení, realizace stovek malých projektů, endogenní rozvoj. - Významné investice do infrastruktury na podporu volnočasových aktivit v posledních letech.	Kulturní a přírodní dědictví - Rozsáhlé oblasti s poškozeným životním prostředím. - Složitý historický vývoj regionu ovlivnil současnou podobu (vysídlení Sudet, prudký industriální vývoj). - Přestože je v regionu významné kulturní a přírodní bohatství, doplácí image regionu na negativní medializaci a historická klišé spojená s původním průmyslem. - Díky omezenému počtu leteckých spojů zhoršená dostupnost pro zahraniční návštěvníky. - Periferní region v rámci České republiky. Živá kultura a kreativita - Nedostatečné využívání potenciálu kulturního a přírodního dědictví; uzavřenost kulturních institucí. - Absence provázanosti vzdělávacího systému s kulturou. - Chybí data a nástroje na hodnocení kultury (v České republice). - Neprovázanost a nedostatečný rozsah i kvalita služeb v cestovním ruchu. Komunity a veřejné prostory - Často zanedbaný veřejný prostor ve městech i na venkově. - Absence estetiky a architektonické kvality v systému veřejných zakázek. - Nedostatek realizátorů a projektů na komunitní rozvoj a kvalitní veřejné prostory.
Příležitosti (O)	Hrozby (T)
Kulturní a přírodní dědictví - Přírodní léčivé zdroje, rozvoj balneologie. - Propojení dědictví s živou kulturou. - Využití doposud nevyužívaných atraktivit a kulturních/přírodních hodnot v cestovním ruchu. Živá kultura a kreativita - Využití kulturních a kreativních odvětví pro rozvoj regionu, podpora kreativity a kombinace nového s tradičním; budování kreativních center, klastrů ad. - Intenzivní propojování vzdělávacích institucí a institucí s kulturním potenciálem. - Větší využití zahraniční spolupráce a poptávky. - Lokální gastro produkty/zážitky, propojení s návštěvou. - Podpora živé kultury (tradiční lidové, současné, nových forem) z veřejných i soukromých zdrojů. Komunity a veřejné prostory - Místní platformy (Místní agenda 21 a další). - Rozvoj komunitní role škol.	Kulturní a přírodní dědictví - Nedostatek zdrojů na podporu kultury a opravu kulturních památek zejména v menších obcích. - Absence provozního financování některých kulturních památek (např. DOV). - Nadměrné zatížení významných míst cestovním ruchem může vážně poškodit přírodní bohatství. - Hrozbou je nadměrná zástavba území ohrožující hodnoty a atraktivitu krajiny. Živá kultura a kreativita - Odliv obyvatel (zejména mladých), selektivní migrace. - Klesající míra podnikavosti. - Nedostatečná podpora talentů. Komunity a veřejné prostory - Omezená míra ztotožnění obyvatel, nevyužitý potenciál zapojení (důsledkem mohou být umírající tradice, řemesla, kultura; absence identity a autentičnosti).

Přírodní dědictví

Vysoký podíl území tvoří chráněné krajinné oblasti v kontrastu k rozsáhlým územím s poškozeným životním prostředím

Přestože je Moravskoslezský kraj vnímán především jako průmyslový region, zastává z hlediska ochrany přírody a krajiny v rámci České republiky důležitou pozici. Problémem kraje jsou rozsáhlé oblasti s poškozeným životním prostředím. Hrozbou je nadměrná zástavba území a nadměrné zatížení některých míst cestovním ruchem.

17 %

**rozlohy kraje
tvoří 3 chráněné
krajinné oblasti**

Přestože je Moravskoslezský kraj vnímán především jako průmyslový region, zastává z hlediska ochrany přírody a krajiny v rámci České republiky důležitou pozici. Na jeho území leží řada rozsáhlých území s cennými přírodními hodnotami. Jedná se především o velkoplošná zvláště chráněná území: chráněná krajinná oblast (CHKO) Poodří a dále části CHKO Beskydy a CHKO Jeseníky. Celková rozloha dosahuje více než 17 % rozlohy regionu (Obrázek 42).

54

**lokalit soustavy
Natura**

K významným přírodním lokalitám dále patří 5 přírodních parků, 163 maloplošných, chráněných území, 54 lokalit soustavy Natura 2000, z toho 5 ptačích oblastí a 49 evropsky významných lokalit. Působení člověka mělo za příčinu vznik několika unikátních krajinných typů, ve kterých se udržela nebo vytvořila řada jedinečných ekosystémů. Další intenzifikace zemědělské a průmyslové výroby tyto ekosystémy může ohrozit.

3

**významné lázně
s léčivými zdroji**

V Moravskoslezském kraji je několik významných lázní, konkrétně Sanatoria Klimkovice, Lázně Darkov a Horské lázně Karlova Studánka. Zájem o zdravý životní styl a prodlužující se průměrný věk obyvatelstva zvyšuje poptávku po lázeňských službách. Důlní průzkumy také prokazují, že ostravská důlní voda je vhodná pro balneologické účely a hledají se cesty pro její využití.

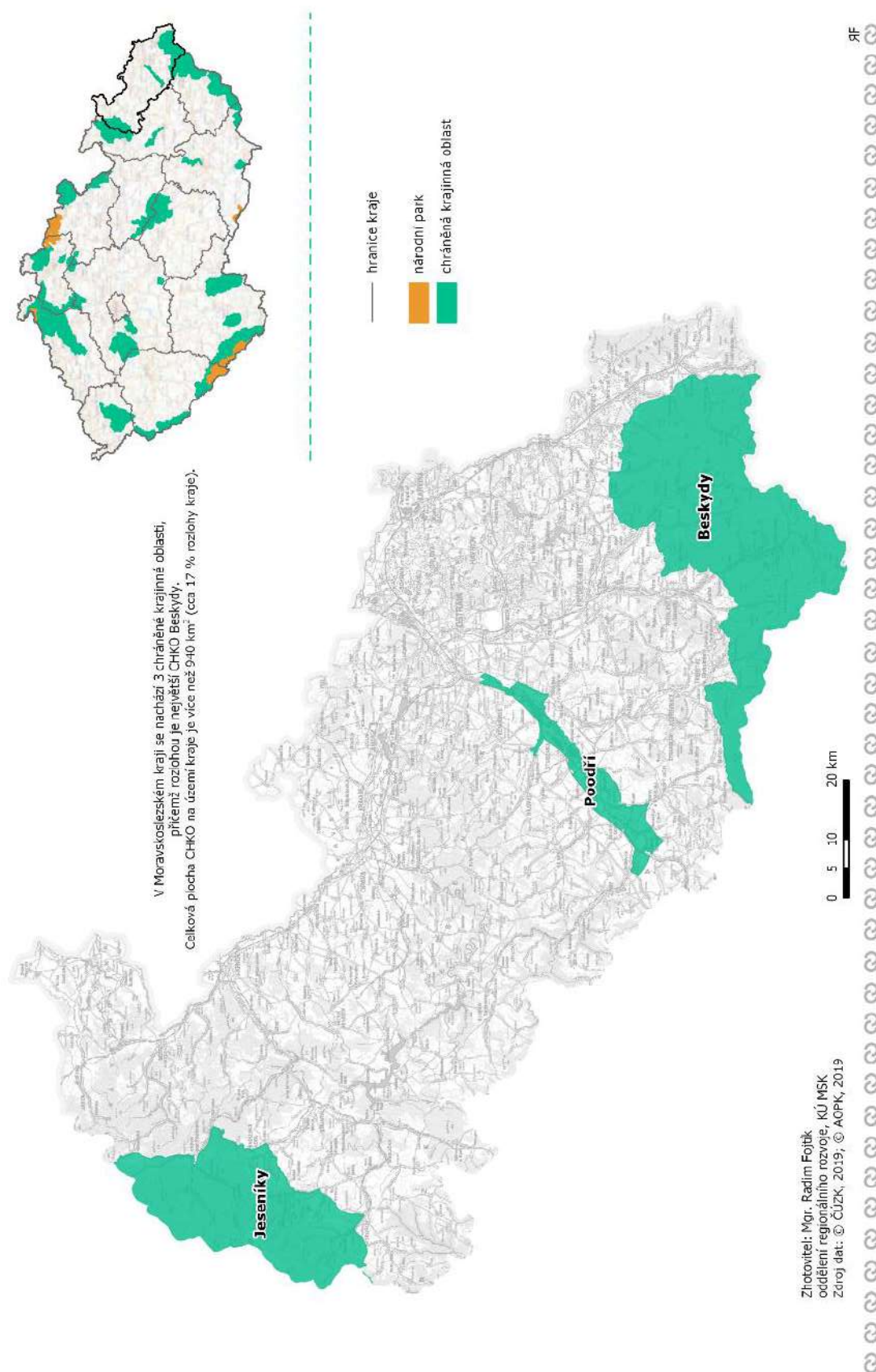
**Rozsáhlé oblasti
s poškozeným
životním
prostředím**

Stav životního prostředí se v Moravskoslezském kraji v posledních letech zlepšil, koncentrace polévatého prachu však patří, zejména v přihraničí s Polskem, k nejvyšším v Evropě. V kraji je také řada brownfieldů, jen v ostravské aglomeraci se nachází téměř čtvrtina z celé ČR. Mnohé z nich jsou ještě dnes zatíženy ekologicky, tudíž způsobují další problémy v území a jejich revitalizace a následná využitelnost je finančně náročnější. Množství brownfieldů je tak velkým problémem a zároveň příležitostí pro rozvoj dalších aktivit. Vhodná revitalizace by přinesla nové příležitosti pro podnikatelské i neinvestiční projekty. Další podrobnosti viz Čistější a zelenější kraj.

**Nadměrná
zástavba území
a zatížení
cestovním
ruchem**

Problémovými zásahy do krajiny jsou v současné době velkoplošné terénní úpravy, například v souvislosti se stavbami výrobního, obchodního a logistického charakteru (sklady, podnikatelské areály, průmyslové zóny na zelené louce) s nároky na další plochy. Pokračování trendu expanze zástavby do volné krajiny je spojeno s rizikem narušení přírodně cenných ekosystémů, snížení biodiverzity a krajinných hodnot. Problémem je rovněž zvýšení fragmentace krajiny a snížení její migrační propustnosti v důsledku stavební činnosti. Současná intenzita rekreačního využití přináší rostoucí ohrožení území nejvyšších přírodních hodnot nebo jejich těsné blízkosti – zejména na severních svazích moravskoslezských Beskyd, v některých částech Jeseníků, nebo v Přírodním parku Moravice.

Obrázek 42 Mapa chráněných území v Moravskoslezském kraji, zdroj: Moravskoslezský kraj

Kulturní dědictví

Na území kraje se nachází třetí nejnavštěvovanější památka České republiky: unikátní příklad inovativního využití kulturního dědictví s dopadem do území

Moravskoslezský kraj má bohatý potenciál kulturního dědictví, který není dostatečně využíván pro změnu image kraje a identitu jeho obyvatel. Přestože se navyšují počty národních kulturních památek a kraji se úspěšně daří investovat do obnovy památek a kulturní infrastruktury, zejména díky schopnosti využívat evropské financování, ukazuje se v kombinaci s inovativním přístupem obnovy kulturního dědictví (Dolní oblast Vítkovice) potenciál, který vytváří příležitost pro další rozvoj. Kvalitě práce s kulturním dědictvím by přispěla evaluace na základě analýzy dat.

19

**národních
kulturních
památek**

V Moravskoslezském kraji roste počet národních kulturních památek, což dokládá zájem kraje investovat do svého kulturního dědictví. V propojení s evropským financováním je zřejmý potenciál kulturního dědictví pro další rozvoj. Unikátním světovým příkladem je investice do Dolní oblasti Vítkovice (Národní kulturní památka Důl Hlubina, vysoké pece a koksovna Vítkovických železáren v Ostravě). Mezi další národní kulturní památky se řadí např. Slovenská strela, jako jediná movitá kulturní památka v kraji, která kolem sebe buduje novou infrastrukturu v podobě muzea automobilů Tatra; rodný dům Sigmunda Freuda v Příboře, Kosárna v Karlovicích nebo Památník J. A. Komenského ve Fulneku, důl Michal, budova bývalé přádelny s dílnou vzorkovny – dezinatura včetně strojního vybavení v areálu továrny Aloise Larische v Krnově, která díky schválenému projektu a zajištěnému financování, může přinést uchování know-how v oboru textilnictví v kraji.

103

hradů a zámků

Na území kraje je evidováno 103 hradů a zámků. Přestože bylo mnoho kulturních památek obnoveno nebo zachráněno, existuje také řada drobných kulturních památek, zejména v malých obcích, kdy nedostatek finančních prostředků a zájmu o ně, může vést k jejich zániku nebo devastaci.

42,3

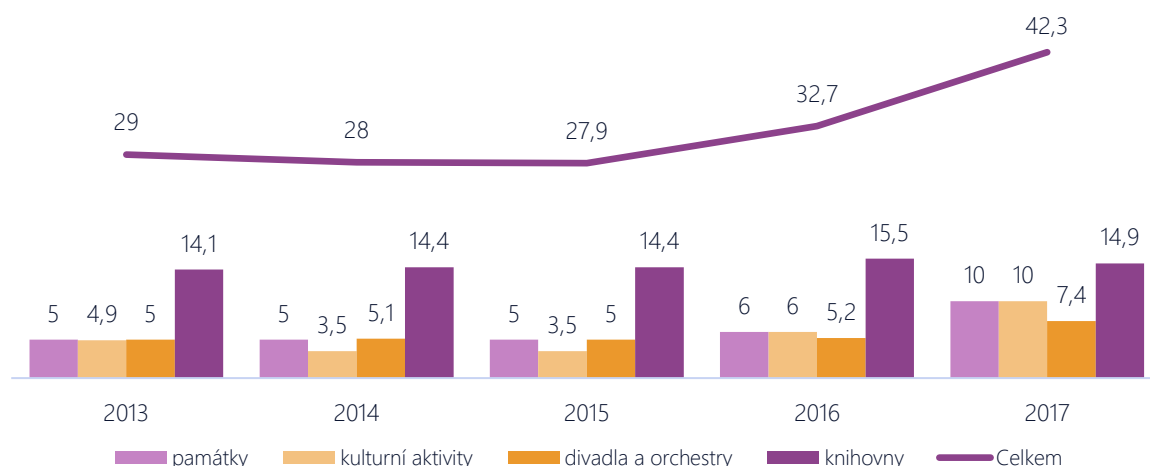
**mil. Kč v roce
2017**

Moravskoslezský kraj od roku 2013 navýšil dotace do kultury z 29 mil. Kč na 42,3 mil. Kč v roce 2017 (graf Graf 59). Kraj pečuje o své kulturní dědictví pomocí zřizovaných organizací, na území kraje se nacházejí ale také instituce, které jsou zřizovány státem, např. Slezské zemské muzeum. Současně pomáhá množství dotačních titulů, díky kterým podporuje mimo jiné uchování a rozvoj kulturního dědictví a zvyšování povědomí o Moravskoslezském kraji jako o kraji kulturním. Omezení veřejného financování by mohlo vést mimo jiné také ke ztrátě zájmu o tradiční lidovou kulturu.

**Chybí
relevantní data
pro oblast
kultury**

Klíčovým problémem do budoucnosti představuje absence dat a nástrojů pro hodnocení dopadů kultury. Neexistuje relevantní statistika, která by měřila dopady kultury, a to nejen z ekonomického hlediska. Existence vhodných dat a jejich evaluace, představují efektivní nástroj pro chytré a efektivní plánování v této oblasti v celém kraji. Zjištěním je, že přestože koncepční dokumenty mají v názvu podpora kultury, muzejnictví, památkové péče v Moravskoslezském kraji, věnují se převážně organizacím krajem zřizovaným a analýze potenciálů ostatních subjektů v kraji je věnována okrajová pozornost.

Graf 59 Dotace Moravskoslezského kraje do kultury (mil. Kč), zdroj: Moravskoslezský kraj

Tabulka 6 Návštěvnost sdružených turistických objektů v České republice, zdroj: CzechTourism

Sdružené objekty (zahrnují více turistických objektů)		
Název cíle	tis. návštěvníků (2017)	kraj
Dolní oblast Vítkovic a Landek park, Ostrava	1557,8	Moravskoslezský
Pivovary a expozice Plzeňského prazdroje, Plzeň	762,1	Plzeňský
Židovské muzeum v Praze, Praha	716,9	Praha
Národní galerie v Praze, Praha	611,6	Praha
Národní zemědělské muzeum, Praha	496	Praha
Muzeum města Brna, Brno	175,7	Jihomoravský
Muzeum jihovýchodní Moravy ve Zlíně, Zlín	126	Zlínský
Moravská galerie v Brně, Brno	124,2	Jihomoravský
Hornické muzeum v Příbrami, Příbram	121,7	Středočeský
Muzeum v Bruntále, Bruntál	119,1	Moravskoslezský

Tabulka 7 Počet návštěvníků turisticky nejnavštěvovanější míst v Moravskoslezském kraji, zdroj: CzechTourism

Moravskoslezský kraj (individuální objekty)	
Název cíle	tis. návštěvníků (2017)
Zoologická zahrada Ostrava, Ostrava	507
Centrum Černá Louka, Ostrava	302,8
Dinopark Ostrava, Ostrava	141,3
Slezskoostravský hrad, Ostrava	125,4
Galerie výtvarného umění, Ostrava	104,1
Technické muzeum Tatra, Kopřivnice	100,8
Hrad Sovinec, Jiříkov u Rýmařova	82,7
Trojhalí Karolína, Ostrava	81
Štramberská Trúba (Hrad Štramberk, věž), Štramberk	68,6
Hrad Hukvaldy, Hukvaldy	66,4

Dostupnost, návštěvnost, image

Rostoucí počet návštěvníků, omezení v dopravní infrastruktuře, neodpovídající image, historické vlivy

V širším území regionu žije více než 7 milionů obyvatel, což vytváří obrovský potenciál pro poptávku nejen v cestovním ruchu. Přibližně tři čtvrtiny všech hostů představují rezidenti České republiky; ze zahraničí jezdí především Slováci a Poláci. Rozvinutá infrastruktura pro cestovní ruch v oblastech Beskyd a Jeseníků; slabinou je dopravní infrastruktura v západní části kraje a nevyužití letiště. Image regionu doplácí na historická klišé a negativní medializaci.

7

**milionů
obyvatel
v přeshraniční
aglomeraci**

V širším území regionu (v oblasti měst Žilina, Ostrava, Katowice, Opole) žije více než 7 milionů obyvatel, což vytváří obrovský potenciál pro poptávku nejen v cestovním ruchu. Statistiky návštěvnosti ukazují, že nejpočetnější skupiny návštěvníků kraje po rezidentech z České republiky představují Poláci a Slováci. Počet návštěvníků ze Slovenska se zvýšil z 27 tisíc v roce 2012 na více než 41 tisíc v roce 2017. Zvýšil se také počet návštěvníků z Polska – z 23 tisíc v roce 2012 na 39 tisíc v roce 2017; třetí nejvýznamnější skupinu představují návštěvníci z Německa (22 tisíc v roce 2017). Nejvýznamnější skupinou jsou však rezidenti ČR, kteří tvoří přibližně tři čtvrtiny všech hostů (705 tisíc v roce 2017). (Graf 62)

**Slabinou je
dopravní
infrastruktura
v západní části
kraje
a nevyužití
letiště**

V kraji je rozvinutá infrastruktura pro cestovní ruch v oblastech Beskyd a Jeseníků. Jedná se především o síť ubytovacích zařízení, lyžařské areály a infocentra. Na rozdíl od výborné dostupnosti Beskyd je však nevyhovující dostupnost dálnic a silnic I. třídy v západní části kraje. Letiště Leoše Janáčka v Ostravě – Mošnově nenabízí, kromě charterových letů, dostatek pravidelných spojů a linky jsou naopak rušeny (viz také Propojenější a chytřejší kraj). Dostupnost regionu zlepšuje letiště v polských Katowicích, potenciál zvýšení cestovního ruchu díky využívání místního letiště ale zůstává nevyužitý.

897

**tisíc
návštěvníků**

Celkový počet hostů, kteří přenocovali v kraji, se zvýšil z přibližně 699 tisíc v roce 2012 na téměř 897 tisíc v roce 2017. (Graf 60) V přepočtu na 1 obyvatele je na tom však kraj třetí nejhorší před Ústeckým a Středočeským krajem (bez Prahy). Snížil se také průměrný počet přenocování (2,8 noci na 1 návštěvníka), což odpovídá celosvětovému trendu. (Graf 61)

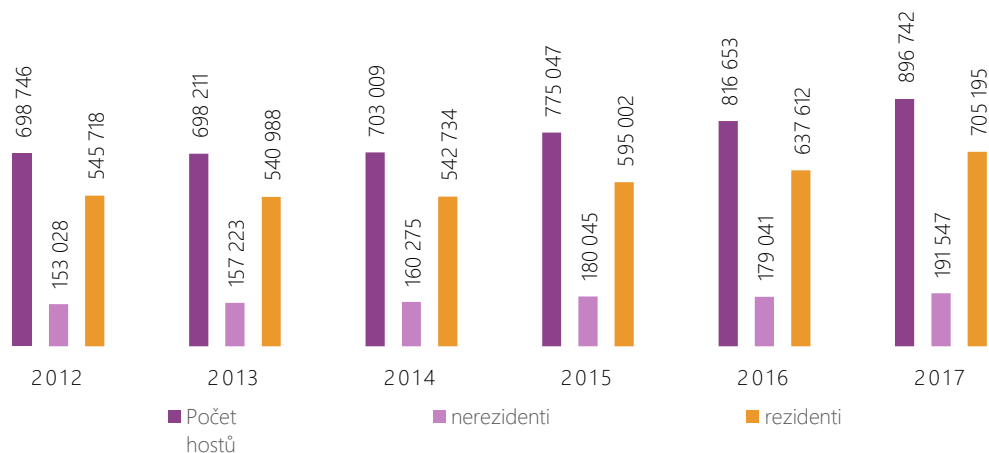
**Neodpovídající
image kraje**

Z pohledu českých regionů je Moravskoslezský kraj vnímán periferně. Je to částečně dáno geografickou polohou, svou roli hrají také stereotypy z minulosti. Image kraje pro návštěvníky z jiných regionů je často zkreslená (v neprospěch kraje) a velké přírodní i kulturní bohatství kraje s ním často není spojováno.

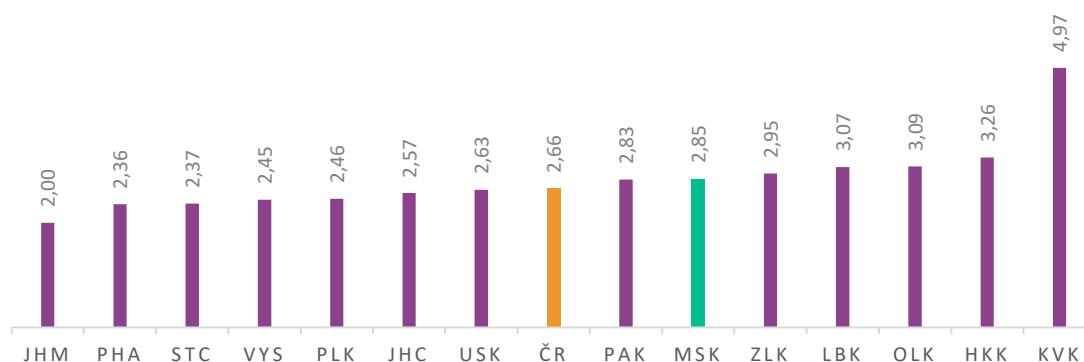
**Složitý
historický vývoj
regionu**

Největší problémy regionu mají svůj historický původ. Prudký industriální vývoj měst v 19. a 20. století, kromě negativních dopadů na životní prostředí a celkový vzhled krajiny, ovlivnil nepříznivě také strukturu obyvatelstva se vzdělanostní úrovní pod průměrem jiných krajů v České republice a přinesl sociální problémy, se kterými se region stále vyrovnává. Samotnou kapitolou je vysídlení oblasti Sudet a složité poválečné období zejména v severozápadní části regionu. Socio-ekonomické analýzy (mapa exekucí, nezaměstnanost, příjem sociálních dávek) ukazují na přetrvávající sociální problémy a potřebu intenzivnější podpory v této oblasti. Má to dopad také na atraktivitu území – lidé v ekonomicky slabších zónách omezují investice do vzhledu a kvality společného prostředí.

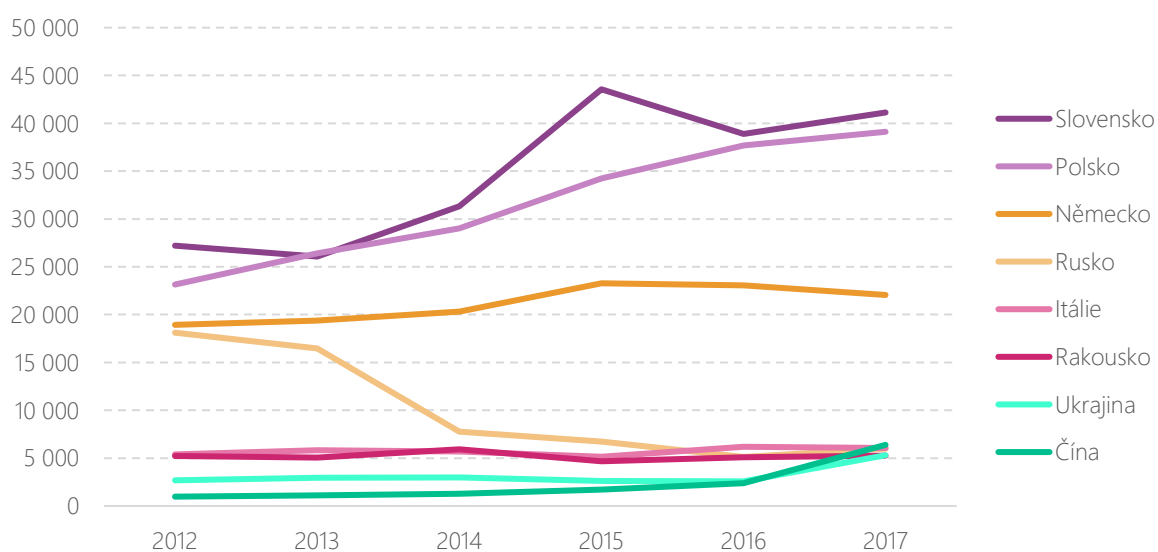
Graf 60 Počet hostů v hromadných ubytovacích zařízeních v Moravskoslezském kraji, zdroj: ČSÚ

Graf 61 Průměrný počet přenocování na 1 návštěvníka v mezikrajském srovnání v roce 2017, zdroj: ČSÚ

Graf 62 Počet návštěvníků v Moravskoslezském kraji ze zahraničí (nad 5 tis. ročně), zdroj: ČSÚ

Živá kultura a kreativita

Podpora kreativity a lidského talentu představují pro Moravskoslezský kraj změnu image

Kulturní a kreativní odvětví představují novou příležitost pro rozvoj ekonomiky kraje, ale i unikátní možnost, jak využívat kulturní a přírodní dědictví kraje, tradice kraje, lokální bohatství a živé umění.

CCI

**Zkratka
pro kulturní
a kreativní odvětví**

V roce 2015 probíhalo mapování kulturních a kreativních odvětví v Ostravě a v současné době je Moravskoslezský kraj zapojen do „Tvorby Strategie podpory a rozvoje kulturních a kreativních průmyslů“, projektu, jehož nositelem je Ministerstvo kultury České republiky. Moravskoslezský kraj ve spolupráci s Moravskoslezským inovačním centrem připravil program TECH ART, který pomáhá účinně aplikovat průmyslový a produktový design prostřednictvím spolupráce s designéry. Od roku 2015 je pořádána přehlídka autorské tvorby produktového designu na „Meat Design Ostrava“, který v loňském roce navštívilo přes 5 000 lidí nejen z celého Moravskoslezského kraje. Infrastrukturu pro podporu kreativity představuje Fajnova Dílna.

19

**Podpořených akcí
Moravskoslezským
krajem v roce
2018**

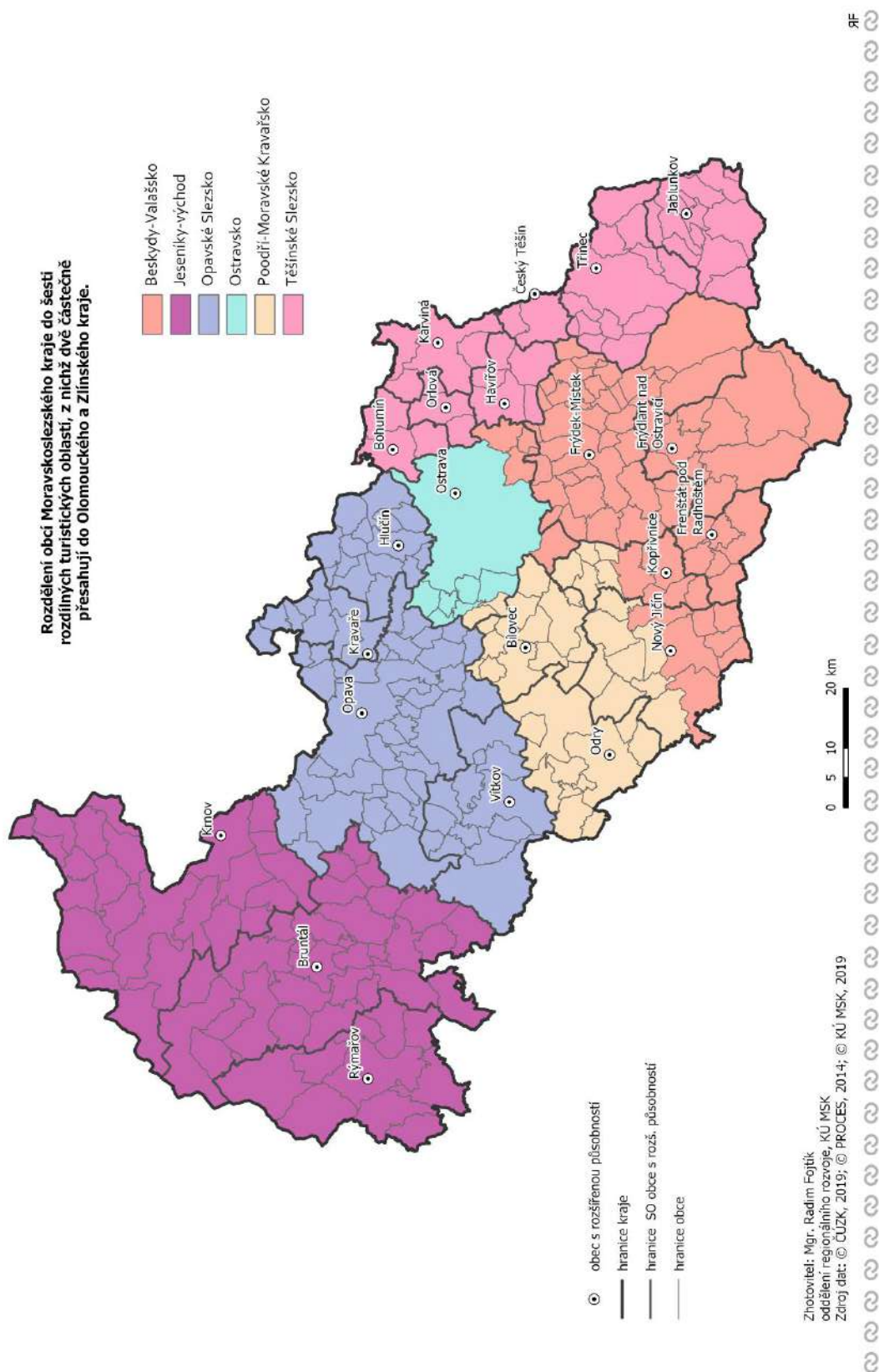
Moravskoslezský kraj podpořil v roce 2018 celkem 19 festivalů a kulturních akcí, mezi nimi byly např. Beats for Love, Benefiční festival Sweetsen fest, Colours of Ostrava, Mezinárodní hudební festival Leoše Janáčka atd. Tvorba a interpretace současného scénického umění (festivaly, balet, tanec, nový cirkus, pantomima, činohra, loutkové divadlo, divadla atd.) mají v kraji bohatou tradici. Jsou na ně navázány řady profesí a služeb. Významná ocenění získávají opakovaně také regionální divadla. I přes existenci bohaté sítě ZUŠ, kraj podporuje talenty a uděluje ceny Jantar jako profesní a společenské uznání umělců a uměleckých souborů s vazbou na Moravskoslezský kraj. Kromě ekonomických dopadů je živá kultura spojena s vytvářením identity kraje. I přes existenci řady sdružení a institucí, které se živé kultuře věnují, existuje výrazný problém s infrastrukturou pro scénická umění.

2021

**Dokončení
projektu Fakulty
umění Ostravské
univerzity**

Moravskoslezský kraj si uvědomuje nutnost podpory kreativity jako základní podmínky pro inovace. Nutnou podmínkou je tak propojování uměleckého vzdělávání a vzdělávání v kultuře. Nová budova univerzity připravuje zázemí s nejmodernější technikou, včetně zvukové režie, postprodukce, MusicLab, DesignLab, Centrum digitálních technologií. Klíčovou výzvou je změnit vnímání kultury a umění, jejich začlenění do systému vzdělávání a tím vznik nových pracovních míst s vysokou přidanou hodnotou.

Obrázek 43 Mapa turistických oblastí Moravskoslezského kraje, zdroj: Moravskoslezský kraj

Komunity a veřejné prostory

Ve městech i na venkově je často malá péče věnována kvalitě veřejných prostor. Důležitý je místně vedený rozvoj a zapojování obyvatel do rozvoje obcí i měst.

V intravilánech měst a příměstském prostoru v krajích přetrvává významný počet nevyužívaných a zanedbaných ploch i budov, narostl počet vyloučených lokalit, některé městské části získávají charakter periferií. Zejména v obcích hrají pro místní rozvoj důležitou roli školy, pozitivní je existence mnoha spolků a mimoškolní činnosti v obcích, příležitostí je také Místní agenda 21 a spolupráce lokálních aktivních platforem.

Veřejný prostor V intravilánech měst a příměstském prostoru v krajích přetrvává významný počet nevyužívaných a zanedbaných ploch a budov, narostl počet vyloučených lokalit, některé městské části získávají charakter periferií. Přítomnost ekologických zátěží, brownfieldů a nevyužívaných a zanedbaných ploch a budov působí negativně na atraktivitu a image kraje a je jedním z uváděných faktorů majících vliv na rozhodování obyvatel o odchodu z regionu – za atraktivnějšími pracovními příležitostmi, ale i do lepšího městského prostředí. U prostoru s komerčním využitím je naopak běžný nevkus a nadvláda reklamních ploch. Problémem je také absence estetiky a architektonické kvality v systému veřejných zakázek, které jsou soustředěny na nízkou cenu.

Spolková činnost Kulturní výchova a spolková činnost v obcích je bohatá, ať už se jedná o folklorní soubory, lidové školy umění, místní kulturní akce, ale také sportovní a společenské aktivity. Tato sdružení ukazují na kontinuální a dlouhodobé aktivní zapojení širších skupin obyvatelstva a vytváří potenciál pro rozšíření dalších témat a aktivit (např. zkvalitnění veřejného prostoru, vzdělávání, rozvoj kulturních a kreativních odvětví apod.) Pro města je spolková činnost méně charakteristická, částečně ji nahrazují komunity u volnočasových aktivit.

Sport Sport v kraji charakterizuje široké propojení společného úsilí kraje, státu, obecních samospráv, široké sportovní veřejnosti i komerčních a dalších subjektů při jeho podpoře a rozvoji. Podpora sportu jako nenahraditelné součásti života obyvatel, významný prostředek pro naplňování zdravého životního stylu a všestranného formování člověka, prevence negativních jevů ve společnosti a smysluplného naplňování volného času obyvatel, je podrobně řešena v Plánu rozvoje sportu v Moravskoslezském kraji 2019-2025.

Místní agenda 21 a aktivní lokální skupiny Moravskoslezský kraj již řadu let realizuje na regionální úrovni aktivity, které jsou v souladu s principy Místní Agendy 21 (MA21). K těmto aktivitám lze např. řadit projekty, které jsou zaměřeny na podporu environmentálního vzdělávání a výchovy, zapojování veřejnosti do rozhodování v oblasti udržitelného rozvoje, naplňování krajských koncepcí tematicky spadajících do oblasti udržitelného rozvoje apod. Příležitostí je také partnerství Místních akčních skupin (MAS) a spolupráce dalších aktivních lokálních platforem.

Obrázek 44 Kulturní akce – Gorolski Święto, zdroj: Moravskoslezský kraj

Obrázek 45 Kulturní akce – Colours of Ostrava, zdroj: Moravskoslezský kraj

Strategické vývojové trendy

Analýza Strategie rozvoje Moravskoslezského kraje na léta 2019–2027 mapuje rovněž důležité vývojové trendy, které budou mít na budoucnost kraje vliv. Jedná se (mimo jiné) o tyto vybrané oblasti:

- Stárnutí populace
- Migrace
- Klimatické změny
- Průmysl 4.0 a digitalizace
- Evropská politika 2021–2027
- Tranzitní uhelné regiony
- Kulturní a kreativní odvětví/průmysly

Stárnutí populace

Po celou druhou polovinu 21. století bude v České republice žít 2,5krát více seniorů než dětí. Tomu nezabrání ani masivnější migrace ani mírně vyšší úroveň plodnosti. V průběhu první poloviny 21. století se podle všech variant demografického vývoje zastoupení 65 a víceletých osob zhruba zdvojnásobí.

2,5

**krát více seniorů
než dětí**

V následujících desetiletích se podstatně změní věková struktura populace. Změny ve věkovém složení jsou pro společenský vývoj mnohem významnější než pouhý početní růst či pokles počtu obyvatel. Jeho další vývoj bude do značné míry determinován současnými nepravidelnostmi věkového složení založenými v hluboké minulosti. Jednotlivými věkovými kategoriemi budou procházet silné a slabé ročníky narozených v někdejších vlnách vysoké a nízké porodnosti. Spolu s očekávanými demografickými trendy plodnosti, úmrtnosti a migrace se počty osob v jednotlivých věkových skupinách budou měnit. Tyto nepravidelnosti dosavadního vývoje, resp. posouvání početně silných populačních ročníků do důchodového věku, očekávané další zlepšování úmrtnostních poměrů a úroveň plodnosti pod hranicí prosté reprodukce radikálně změní věkovou strukturu obyvatelstva České republiky směrem k rychlému a výraznému stárnutí. Ze současného stavu je zřejmé, že největší změny se odehrají v kategorii seniorů.

1/3

**obyvatel ČR
starší 65 let**

V průběhu první poloviny 21. století se podle všech variant demografického vývoje zastoupení 65 a víceletých osob zhruba zdvojnásobí z dnešní jedné šestiny na jednu třetinu. Jejich počet by měl kulminovat na konci 50. let 21. století. I když bude v dalším období seniorů ubývat, na konci století by jich přesto mělo žít výrazně více než dnes. Věková kategorie seniorů tak bude jedinou částí populace, která početně poroste. Významně totiž ubude osob ve věku 15–64 let i dětí do 15 let. Podle střední varianty vývoje by měl podíl obyvatel ve věku 15–64 let klesnout ze 68,4 % na 55,3 %. Průměrný věk obyvatel České republiky se tak zvýší na 50 let.

89 let

průměrný věk

Očekává se snižování hladiny úmrtnosti. Střední délka života by se měla při současných trendech zvýšit do roku 2100 na 86,6 let pro muže a 91,1 let pro ženy.

Migrace

Stejně jako koncem starověku a počátkem středověku proběhla celosvětová rozsáhlá migrace známá pod pojmem stěhování národů, kterou vyvolaly demografické změny, především růst počtu obyvatel způsobený přechodem od pastevectví k zemědělství. I v současnosti s ekonomickým rozvojem intenzita migrace stoupá. Na řešení migrační krize a ochranu hranic vyčlenila Komise na léta 2021–2027 trojnásobek finančních prostředků oproti současnému období.

S hospodářským rozvojem stoupá intenzita migračních proudů

Migrací se rozumí přesun jednotlivců i skupin v prostoru, který je spolu s porodností klíčovým prvkem v procesu populačního vývoje a výrazně ovlivňuje společenské a kulturní změny obyvatel na všech úrovních. Stejně jako koncem starověku a počátkem středověku proběhla celosvětová rozsáhlá migrace známá pod pojmem stěhování národů, kterou vyvolaly demografické změny, především růst počtu obyvatel způsobený přechodem od pastevectví k zemědělství. I nyní se s ekonomickým rozvojem intenzita migrace zvyšuje.

728

tisíc osob požádalo v roce 2017 v Evropské unii o azyl

V roce 2017 požádalo o azyl v Evropské unii 728 470 osob, tedy o 44 % méně než v roce předchozím, kdy bylo podáno téměř 1,3 milionů žádostí. Úřady v členských státech v roce 2017 přiznaly status uprchlíka 538 000 osobám (to znamená o přibližně čtvrtinu méně než v roce předchozím). Každý třetí uznaný uprchlík byl ze Sýrie a další dvě nejčastěji zastoupené země původu byly Afghánistán a Irák. Syřanů dostalo v EU mezinárodní ochranu celkem 175 800, z toho 70 % v Německu. V roce 2015 bylo těch, kdo na území EU pobývali nelegálně, 2,2 milionů. V roce 2017 se tento počet snížil na přibližně 600 000.

34,9

miliardy eur na řešení migrační krize

Migrační politika Evropské unii upravuje vstup a pobyt státních příslušníků třetích zemí na území EU. Integrace cizinců je proces postupného začleňování imigrantů do struktur a vazeb společnosti domácího obyvatelstva. Jedná se o komplexní jev, který je důsledkem migrace a má politické, právní, ekonomické, sociální, kulturní, psychologické a náboženské aspekty. V novém programovém období vyčlenila Komise částku 34,9 miliardy eur na období 2021–2027, která se využije na řešení migrační krize a ochranu hranic. Jedná se o trojnásobek finančních prostředků oproti současnému období. Tyto prostředky se využijí i na řešení nenadálých a nepředvídatelných krizí v budoucnu.

Více prostředků na zabezpečení hranic

Členské státy získají z nového fondu 4,8 miliardy eur na financování opatření při správě hranic. Další 1,3 miliardy eur je určeno na lepší vybavení systému celní kontroly na vnějších hranicích Evropské unie. Na problematiku azylu a migrace bude vyčleněno 10,4 miliardy eur, a to v rámci revidovaného Azylového a migračního fondu (AMF). Revidovaný fond bude nadále poskytovat podporu pro vnitrostátní azylové systémy. Konkrétně se jedná o větší podporu v oblasti integrace státních příslušníků třetích zemí v EU, o podporu legální migrace a rychlejší navrácení osob v případě nelegální migrace. Další 4,2 miliardy eur bude vyhrazeno na podporu členských států, které pomáhají s přesídlováním uprchlíků, nebo které naléhavě potřebují mimořádnou finanční pomoc.

Agentura EU pro azyl

Nad rámec tohoto fondu a v rámci samostatného návrhu bude téměř 900 milionů eur věnováno na další posílení nové Agentury Evropské unie pro azyl.

Klimatické změny

Změna klimatu je způsobena faktory, jako jsou biologické procesy, změny slunečního záření dopadající na Zemi, změny deskové tektoniky a sopečné erupce, ale také lidskou činností. Do konce 21. století se pro některé oblasti odhaduje, že se sucho stane v některých obdobích déletrvajícím a intenzivnějším. Ve většině subtropických regionů se vlivem změny klimatu sníží množství obnovitelných zdrojů vody, zásoby podzemní vody výrazně poklesnou a zintenzivní se soutěživost jednotlivých sektorů o vodní zdroje.

Klimatická změna přináší změnu podnebí i extrémní povětrnostní jevy

Klimatická změna (někdy také změna klimatu) je významná a neustálá změna ve statistickém rozložení povětrnostních poměrů probíhající v rozmezí od jednoho desetiletí po miliony let. Může jít o změnu v průměrných klimatických podmínkách i o změnu výskytu extrémních povětrnostních jevů. Změna klimatu je způsobena faktory, jako jsou biologické procesy, změny slunečního záření dopadající na Zemi, změny deskové tektoniky a sopečné erupce. Jako významné příčiny nedávných klimatických změn, často označované jako „globální oteplování“, byly rovněž identifikovány některé lidské činnosti.

Vybrané regiony postihne sucho a zhorší se kvalita pitné vody

Do konce 21. století se pro některé oblasti odhaduje, že se sucho stane v některých obdobích déletrvajícím a intenzivnějším (např.: oblast Středozevního moře, střední Evropa, centrální Severní Amerika, centrální Amerika a Mexiko, severovýchodní Brazílie, jižní Afrika, jižní Austrálie a Nový Zéland). Ve většině subtropických regionů se vlivem změny klimatu sníží množství obnovitelných zdrojů vody, zásoby podzemní vody výrazně poklesnou a zintenzivní se soutěživost jednotlivých sektorů o vodní zdroje. Zásoby vodních zdrojů ve vyšších zeměpisných šířkách porostou. Je pravděpodobné, že vlivem řady klimatických faktorů se sníží kvalita pitné vody (např.: zvýšená teplota vody, zvýšená sedimentace, splach živin a škodlivin, zvýšenou koncentrací škodlivin v epizodách sucha a povodní). Podrobnější informace ke klimatické změně v Moravskoslezském kraji viz kapitola Čistější a zelenější kraj.

Sucho ohrozí stávající ekosystémy

Z dopadů, které sucho způsobuje, lze zejména v jižní Evropě očekávat, že sucho ohrozí biodiverzitu a tradiční ekosystémy, kromě toho může dojít ke snížení kvality vody. Studie mapující dopady ve Spojeném království a dalších evropských zemích ukazují různý trend v rizicích, zatímco Evropa bude ohrožena vzrůstajícím suchem (nejvíce budou postiženy letní plodiny ve Středozevní oblasti), Spojené království bude zaznamenávat vyšší riziko povodní. V rámci jižní Evropy se očekává, že sucho ohrozí biologickou rozmanitost a tradiční ekosystémy. Kromě toho může dojít ke snížení kvality vody. Dlouhodobé adaptace by mohly zmírnit ztráty, a to v případě přemístění zemědělské a lesnické produkce z jižní do severní Evropy.

40 % snížení emisí do roku 2030

V roce 2016 vstoupila v platnost nová globální dohoda o klimatu. Podle textu dokumentu, který má nahradit dosavadní Kjótský protokol z roku 1997, má být oteplování udrženo pod dvěma stupni Celsia, nejlépe do 1,5 stupně ve srovnání s předindustriálním obdobím. Dokument ukládá všem smluvním stranám povinnost stanovit si vnitrostátní redukční příspěvky na emise skleníkových plynů a plnit je. Česká republika jako člen Evropské unie se přihlásila s ostatními členskými státy EU k závazku společně snížit do roku 2030 emise skleníkových plynů o nejméně 40 procent ve srovnání s rokem 1990.

Průmysl 4.0 a digitalizace

Řada vyspělých zemí se již několik let zabývá nástupem čtvrté průmyslové revoluce, která zásadním způsobem mění povahu průmyslu, energetiky, obchodu, logistiky a dalších částí hospodářství i celé společnosti. Cílem Průmyslu 4.0 je přinést úplné digitální propojení všech úrovní tvorby přidané hodnoty — od vývoje výrobku až po logistiku.

Vládní iniciativa Průmysl 4.0 má připravit Česko na novou průmyslovou revoluci

V roce 2016 vláda České republiky schválila Iniciativu Průmysl 4.0 zpracovanou Ministerstvem průmyslu a obchodu, jejímž dlouhodobým cílem je udržet a posílit konkurenceschopnost České republiky v době nástupu tzv. čtvrté průmyslové revoluce. Řada vyspělých zemí se již několik let zabývá nástupem čtvrté průmyslové revoluce, která zásadním způsobem mění povahu průmyslu, energetiky, obchodu, logistiky a dalších částí hospodářství i celé společnosti. Stranou tohoto dění nemůže zůstat ani Česká republika. Hlavní myšlenkou Iniciativy Průmysl 4.0 je podchytit impulsy, které našemu průmyslu přináší tato zcela nová filosofie systémového využívání, integrace a propojování nejrozumnějších technologií při uvažování jejich trvalého, velice rychlého rozvoje, a připravit pro průmyslovou výrobní i nevýrobní sféru podmínky k realizaci nové (tzv. čtvrté) průmyslové revoluce v ČR. Dlouhodobým cílem této iniciativy je udržet a posílit konkurenceschopnost ČR v době masového nástupu uvedené filosofie ve světě.

Digitalizace ekonomiky se týká všech odvětví, od výroby strojů po zdravotnictví

Digitalizace ekonomiky probíhá v široké škále odvětví. Mezi ně patří elektronika, elektrotechnika, konstrukce a výroba strojů a zařízení, automobilový průmysl, energetika, chemická a farmaceutická výroba, hutnictví, informační technologie, ale i údržba, bankovnínictví, finanční a marketingové služby, reklamní činnost, zemědělství, životní prostředí, zdravotnictví a další. Cílem Průmyslu 4.0 je přinést úplné digitální propojení všech úrovní tvorby přidané hodnoty — od vývoje výrobku až po logistiku. To znamená radikální změnu a prozíravé plánování investic ve velkých i malých firmách. Inovace, flexibilita i produktivita, to vše by v pojetí Průmyslu 4.0 mělo být nově definováno. Základem je masové sdílení informací a kontinuální komunikace podpořené kvalitní komunikační infrastrukturou (širokopásmový internet). Mezi dalšími významnými technologiemi jsou velká data (big data), autonomní roboty, senzory, cloudové výpočty a datová úložiště.

Čtvrtá průmyslová revoluce přináší nejen technologické, ale i společenské výzvy

Cílem Iniciativy Průmysl 4.0 je ukázat možné směry vývoje a nastínit opatření, která by mohla nejen podpořit ekonomiku a průmyslovou základnu ČR, ale též pomoci připravit celou společnost na absorbování této technologické změny. Iniciativa obsahuje základní informaci o nutnosti neodkladných změn vyvolaných nástupem 4. průmyslové revoluce a mapuje opatření na podporu investic, aplikovaného výzkumu a standardizace, zpracovává otázky spojené s kybernetickou bezpečností, logistikou i legislativou.

Evropská politika 2021–2027

Kromě podpory znevýhodněných regionů Evropská komise současně počítá s individuálním přístupem zdůrazňujícím nová kritéria. Nový víceletý finanční rámec má obsahovat 5 cílů. Většina operačních programů by měla být nasměrována do oblastí inovací, digitální ekonomiky nebo zelené ekonomiky. Novou výzvou je tendence k posilování centralizovaných programů, které jsou zacíleny na celou Evropskou unii; příležitostí jsou finanční nástroje. Moravskoslezský kraj by v případě efektivní schopnosti využít finanční prostředky z Evropské unie mohl získat přibližně 100 miliard Kč v období 2021–2027, a posunout se tak z kategorie méně rozvinutý region.

2021-27

Víceletý finanční rámec Evropské unie

Evropská komise představila v květnu 2018 návrh víceletého finančního rámce pro období 2021–2027. Významný objem finančních prostředků bude směřován na znevýhodněné regiony a současně Evropská komise počítá s individuálním přístupem zdůrazňujícím nová kritéria jako je například nezaměstnanost nebo nízká úroveň vzdělání. Právě s budoucím rozpočtovým obdobím je často skloňováno posilování participace a odpovědnosti za hospodaření s prostředky kohezní politiky ze strany právě regionů.

5

Cílů programového období 2021-27

Nové programové období je koncentrováno do pěti cílů:

CP1 – Inteligentnější Evropa

CP2 – Zelenější, nízkouhlíková Evropa

CP3 – Propojenější Evropa díky zvyšování mobility a regionálního propojení IKT

CP4 – Sociálnější Evropa díky provádění evropského pilíře sociálních práv

CP5 – Evropa bližší občanům, integrovaný rozvoj městských, venkovských oblastí a místních iniciativ

Optimální zaměření pro Moravskoslezský kraj

Drtivá většina operačních programů by tak měla být nasměrována do oblastí inovací, digitální ekonomiky nebo zelené ekonomiky. Optimálnější pro Moravskoslezský kraj je menší tematická koncentrace, a tedy výhodnější rozdělení finančních alokací, které lépe pokrývají potřeby restrukturalizace kraje (ideálně 60 % na CP1 a CP2).

Příležitostí jsou finanční nástroje spojené s vyšší mírou spolupráce

Novou výzvou je tendence k posilování centralizovaných programů, které jsou zacíleny na celou Evropskou unii a vyžadují spolupráci s jinými regiony. V případě Moravskoslezského kraje se jedná o posílení kooperace s přirozenými partnery na polské a slovenské straně. Příležitostí jsou finanční nástroje, například InvestEU, Evropská funkce investiční stabilizace, programy jako Horizon Europe, CEF, Erasmus+, LIFE, a nepochybně také zdroje ze společné zemědělské politiky.

100

miliard Kč určených na rozvoje kraje

Moravskoslezský kraj by v případě efektivní schopnosti využít finanční prostředky z Evropské unie mohl získat přibližně 100 miliard Kč v období 2021–2027, a posunout se tak z kategorie méně rozvinutý region do kategorie tranzitní region. Smysluplné využití těchto prostředků je příležitostí ke snížení rozdílů v ekonomické výkonnosti a zlepšení sociální a environmentální zátěže, se kterou se kraj coby strukturálně postižený uhelný region potýká.

Tranzitní uhelné regiony

S ohledem na komplexnost problémů a důležitost tématu budou Evropskou komisí vyčleněny finanční prostředky určené na transformaci tranzitních uhelných regionů. Hospodářská diverzifikace a technologická přeměna v regionech těžby uhlí je klíčem k zajištění dlouhodobého udržitelného růstu a pracovních míst. Pro naplňování cílů a zpracování agendy byly vytvořeny dvě pracovní skupiny.

Tranzitní uhelné regiony

Tranzitní uhelné regiony jsou regiony v transformaci, které potřebují proměnu nejen ekonomiky a prostředí pro život, ale také občanské společnosti, politik a způsobu nazírání na problematiku, která se netýká pouze jich samotných, ale celé České republiky, potažmo v evropském rozměru celé Evropské unie.

Hospodářská diverzifikace a technologická přeměna

Hospodářská diverzifikace a technologická přeměna v regionech těžby uhlí je klíčem k zajištění dlouhodobého růstu a pracovních míst v těchto regionech a k umožnění účinných opatření k dosažení cílů v oblasti klimatu, životního prostředí a energetické politiky. Bez dlouhodobého plánování bývalé regiony těžby uhlí mohou trpět desetiletími strukturální nezaměstnaností, což vede k sociálnímu deprivaci a významnému zatížení veřejných financí.

Přechod k čisté energii usnadní platforma uhelných regionů

Evropská komise navrhla řadu opatření, která usnadní přechod k čisté energii v rámci balíčku „Čistá energie pro všechny.“ Vedle kroků k urychlení inovací v oblasti čisté energie Komise chce také podporovat přechod v regionech s intenzivním využíváním uhlí a uhlíku. Z tohoto důvodu usiluje o podporu partnerství s aktéry v těchto regionech, kde probíhá nebo probíhala těžba uhlí. V dalším kroku se iniciativa bude rozšiřovat na oblasti s vysokým podílem uhlíku. Komise vytvořila ve spolupráci s Joint Research Centre dokument „Platform on coal and carbon-intensive regions“, který navrhuje cestu k nové platformě pro více zainteresovaných stran, která by podpořila hospodářskou diverzifikaci a technologické přechodné období v oblasti těžby uhlí.

2

pracovní skupiny zaměřené na strukturální transformaci a ekologické inovace

Pro naplňování cílů a zpracování agendy byly vytvořeny dvě pracovní skupiny:

1) Pracovní skupina pro hospodářství v přechodu a strukturální transformaci

Tato pracovní skupina se zaměřuje na strategie, zkušenosti a projekty v oblasti uhelného hospodářství, jako jsou uzavírání uhelných dolů, regenerace důlních lokalit, zhodnocování těžby uhlí a rekvalifikace pracovníků a na dlouhodobou strukturální transformaci včetně rozvoj nových sektorů hospodářské činnosti a doprovodné infrastruktury s inteligentní specializací v jádru.

2) Pracovní skupina pro čistý vzduch, ekologické inovace a transformaci energetického systému

Tato pracovní skupina se zaměřuje na projekty v oblasti čistého ovzduší (včetně ekologických inovací) a technologií v oblasti energetických systémů včetně pokročilých uhelných technologií, které jsou v souladu s dlouhodobými závazky Evropské unie o dekarbonizaci evropského hospodářství.

Kulturní a kreativní průmysly

Dlouhodobá strategická vize České republiky v oblasti inteligentní specializace rovněž očekává růst firem podnikajících v kulturních a kreativních odvětvích. Česká republika má díky svému potenciálu kulturního dědictví konkurenční výhodu a jeho vhodné využití, právě prostřednictvím kulturních a kreativních odvětví, představuje jeden z klíčových impulsů rozvoje území.

Kulturní a kreativní průmysly generují vyšší přidanou hodnotu

Národní Regionální inovační strategie (RIS3) řadí v matici inovačních a výzkumných potřeb inteligentní specializace České republiky kulturní a kreativní průmysly (odvětví) jako generické znalostní domény (tzv. KET). Dlouhodobá strategická vize ČR v oblasti inteligentní specializace rovněž očekává růst firem, podnikajících v kulturních, kreativních a podobných odvětvích. Kulturní a kreativní průmysl jako významné odvětví může podnikům pomoci generovat vysokou přidanou hodnotu s vysokou exportní orientací.

Kulturní a kreativní odvětví zahrnují média, řemesla i scénická umění

Mezi kulturní a kreativní odvětví řadíme kreativní média, která zahrnují literaturu, nakladatelské činnosti, volné umění a galerie (trh s uměním), fotografie, tištěné i digitální publikování včetně klasické i digitální distribuce, zbytková média, hry, film, video, animace, televize, rádio, tvorbu reklamy, intermédia, světelný design a videomapping. Kreativní řemesla zahrnují architekturu, módní design, průmyslový design, produktový design, umělecká řemesla a gastronomii. Scénická umění, která zahrnují hudbu, divadlo a tanec. Jako zdroje kreativity a platformu pro obsah pod tento pojem zahrnujeme také muzea, knihovny, galerie, obecně kulturní dědictví atd.

Kultura přispívá k revitalizaci a vyšší atraktivitě území

Česká republika má díky svému potenciálu kulturního dědictví konkurenční výhodu a jeho vhodné využití, právě prostřednictvím kulturních a kreativních odvětví, představuje jeden z klíčových impulsů rozvoje území. Jedná se o dávno známou, nicméně stále málo využívanou příležitost, která má potenciál vytvářet kulturní infrastrukturu regionálního, a v řadě případů i nadregionálního či mezinárodního významu. Kulturní a kreativní odvětví mají silnou územní dimenzi. Kultura přispívá k revitalizaci území. Současně je díky kulturním institucím obohacován prostor vzdělávacími aktivitami a přítomnost kulturních institucí zvyšuje atraktivitu místa a nevede k odlivu mladých. Klíčovou roli sehrává kultura a na ni navázaná odvětví ve strukturálně postižených regionech. Jedná se o vznik nových, atraktivních a flexibilních míst, povětšinou osob samostatně výdělečně činných (OSVČ) nebo mikropodniků.

Viz také **Atraktivnější a kulturnější kraj.**

Kdo se na Strategii podílí

Na přípravě Strategie rozvoje Moravskoslezského kraje na léta 2019–2027 se podílí Řídící skupina vedená hejtmanem kraje, odbory kraje a 6 tematických pracovních skupin. Průběžně jsou rovněž zapracovávány podněty od zainteresovaných subjektů a pracovních skupin z území Moravskoslezského kraje – viz příloha **Přehled plánovaných a uskutečněných akcí**.

Přehled hlavních zapojených skupin a osob:

Řídící skupina

Hejtman kraje: Ivo Vondrák

Náměstek pro regionální rozvoj: Jan Krkoška

Zástupce Regionální stálé konference Moravskoslezského kraje: David Sventek

Zástupce Komise pro strategický rozvoj a změnu image kraje: Zdeněk Karásek

Krajský úřad Moravskoslezského kraje – Odbor regionálního rozvoje a cestovního ruchu

Martin Radvan

Miriam Šuštková

Jarmila Csanková

Radim Fojtík

Krajský úřad Moravskoslezského kraje – Odbor kancelář hejtmana kraje

Klára Janoušková

Pavčina Volná

Tatána Kahánková

Eliška Olšáková

Krajský úřad Moravskoslezského kraje – Ředitel krajského úřadu a vedoucí odborů

Pracovní skupiny (PS):

PS Podnikavější a inovativnější kraj

Garant: Pavel Csank

Členové: Martin Duda, Ladislav Glogar, Daniel Jandačka, Tomáš Gongol, Karel Bill, Jiří Rosický, Ivo Žížka, Petr Lukasík, Lukáš Adámek, Petr Šimoník, Petr Czekaj, Jan Raška

PS Vzdělanější a zaměstnanější kraj

Garant: Martin Navrátil

Členové: Zdeněk Karásek, Tomáš Führer, Pavel Zdražila, Sylva Sládečková, Jan Meca, Andrea Nytrová, Alena Danielová, Jan Rafaj, Ladislav Kozák, Jiří Balcar

PS Zdravější a soudržnější kraj

Garant: Daniel Rychlik

Členové: Martin Pražák, Olga Pelechová, Zuzana Filipková, Daniel Topinka, Pavel Rydrych, Jakub Adamík, Petra Lampartová

PS Čistější a zelenější kraj

Garant: Radim Misaček

Členové: Petr Birklen, Jiří Bílek, Jan Filgas, Vladimír Lollek, Břetislav Tureček, Tadeáš Ochodek, Rostislav Rožnovský, Eva Spasovová, Pavel Bartoš, Ludmila Sedlářová

PS Propojenější a chytřejší kraj

Garant: Petr Macejka

Členové: Martin Chovanec, Vladimír Vlček, Ivo Muras, Aleš Stejskal, Karin Černá, Daniel Minařík, Jiří Matěj, Vít Vondrák, Petr Stanjura, Pavel Vojáček, Eva Spasovová, David Sventek, Martin Brožík

PS Atraktivnější a kulturnější kraj

Garant: Jiří Krist

Členové: Jakub Švrček, Ondřej Slach, David Karčmář, Dalibor Halátek, Petr Orel, Pavel Antony, Oldřich Usváld

Zpracovatel – BeePartner

Daniel Konczynski, Michal Sobek, Petr Zahradník, Gabriela Kalužová, Dominik Plíhal, Marie Pilařová, Daniel Walczysko, Naďa Machková Prajzová, Vladimír Gelnar, David Sventek, Petr Peřinka.

Viz také kapitola **Metodický postup** a **Jak jsme přistoupili ke zpracování** v úvodu Strategie.

Seznam grafů

- Graf 1 Hrubý domácí produkt Moravskoslezského kraje na 1 obyvatele k průměru ČR (%), zdroj: ČSÚ
- Graf 2 Hrubý domácí produkt na 1 obyvatele v mezikrajském srovnání v roce 2017 (%), zdroj: ČSÚ
- Graf 3 Hrubý domácí produkt Moravskoslezského kraje na 1 obyvatele dle parity kupní síly k průměru EU-28 (%), zdroj: Eurostat
- Graf 4 Ekonomické subjekty se zjištěnou aktivitou na 1 000 obyvatel v mezikrajském srovnání v roce 2018, zdroj: ČSÚ
- Graf 5 Vývoj počtu zaměstnanců ve výzkumu a vývoji v Moravskoslezském kraji, zdroj: ČSÚ
- Graf 6 Počet zaměstnanců ve výzkumu a vývoji v přepočtu na 1 000 ekonomicky aktivních obyvatel v mezikrajském srovnání v roce 2017, zdroj: ČSÚ
- Graf 7 Celkové výdaje na výzkum a vývoj v Moravskoslezském kraji (mil. Kč), zdroj: ČSÚ
- Graf 8 Výdaje na výzkum a vývoj v přepočtu na 1 000 ekonomicky aktivních osob v mezikrajském srovnání v roce 2017 (mil. Kč), zdroj: ČSÚ
- Graf 9 Podíl studentů vysokých škol studujících v Moravskoslezském kraji na celkovém počtu studentů vysokých škol v České republice (%), zdroj: MŠMT, VÚPSV, Kompas
- Graf 10 Absolventi vysokých škol bydlící v Moravskoslezském kraji bez ohledu na místo jejich studia, zdroj: MŠMT, VÚPSV, Kompas
- Graf 11 Obyvatelé ve věku 18–24 let, kteří předčasně opouštějí vzdělávání (%), zdroj: Eurostat
- Graf 12 Vzdělanostní struktura obyvatel České republiky a Moravskoslezského kraje v roce 2018 (%), zdroj: ČSÚ
- Graf 13 Podíl nezaměstnaných s nejvyšším dosaženým vzděláním na celkovém počtu nezaměstnaných v Moravskoslezském kraji (%), zdroj: ČSÚ
- Graf 14 Míra participace ve vzdělávání obyvatel ve věku od 25 do 64 let (%), zdroj: Eurostat
- Graf 15 Počet zaměstnanců v hospodářských sektorech v Moravskoslezském kraji (tis. osob), zdroj: ČSÚ
- Graf 16 Míra zaměstnanosti v mezikrajském srovnání v roce 2017 (%), zdroj: Úřad práce ČR
- Graf 17 Počet cizinců v Moravskoslezském kraji, zdroj: ČSÚ
- Graf 18 Počet cizinců na 1 000 osob v mezikrajském srovnání v roce 2017, zdroj: ČSÚ, Kompas
- Graf 19 Obecná míra nezaměstnanosti v Moravskoslezském kraji (%), zdroj: ČSÚ
- Graf 20 Podíl dlouhodobě nezaměstnaných v Moravskoslezském kraji (%), zdroj: ČSÚ
- Graf 21 Podíl lidí ve věku 18–24, kteří jsou bez zaměstnání a nestudují (%), zdroj: Eurostat
- Graf 22 Počet ekonomicky neaktivních osob v Moravskoslezském kraji (tis. osob), zdroj: ČSÚ
- Graf 23 Počet vyplacených dávek sociální podpory v přepočtu na 1 000 obyvatel v mezikrajském srovnání v roce 2017, zdroj: ČSÚ
- Graf 24 Počet lůžek akutní péče – územní srovnání České republiky a Moravskoslezského kraje, zdroj: ČSÚ
- Graf 25 Nemocnice v Moravskoslezském kraji dle zřizovatele, zdroj: Moravskoslezský kraj
- Graf 26 Podíl osob 65+ v Moravskoslezském kraji (%), zdroj: Eurostat
- Graf 27 Naděje dožití v Moravskoslezském kraji (počet let), zdroj: Eurostat
- Graf 28 Vývoj počtu trestných činů (-) a objasněnosti (%) v Moravskoslezském kraji, zdroj: Policie ČR
- Graf 29 Vývoj emisí znečišťujících látek v období 2008–2017 (index, 2008 = 100 %), zdroj: ČHMÚ
- Graf 30 Způsob vytápění domácností v krajích ČR v roce 2017 (tisíce domácností), zdroj: CENIA
- Graf 31 Měrné emise z vytápění domácností v roce 2016 ($\text{t.rok}^{-1}.\text{km}^{-2}$, $\text{kg.rok}^{-1}.\text{km}^{-2}$), zdroj: CENIA
- Graf 32 Vývoj emisí znečišťujících látek a skleníkových plynů z dopravy v období 2000–2017 (index, 2000 = 100 %), zdroj: CENIA
- Graf 33 Emise znečišťujících látek a skleníkových plynů z jednotlivých druhů dopravy v roce 2017 a podíl dopravy na celkové emisní bilanci v kraji (%), zdroj: Centrum dopravního výzkumu, veřejně výzkumná instituce

- Graf 34 Vývoj těžby černého uhlí v Moravskoslezském kraji (tis. t), zdroj: CENIA
- Graf 35 Průmyslová zařízení s integrovaným povolením v Moravskoslezském kraji v roce 2017, zdroj: CENIA
- Graf 36 Vývoj emisí z velkých zdrojů znečištění v Moravskoslezském kraji (tis. t rok⁻¹), zdroj: CENIA
- Graf 37 Produkce odpadů v krajích ČR v roce 2017 (tis. t), zdroj: VISOH
- Graf 38 Celková produkce odpadů a nebezpečných odpadů v Moravskoslezském kraji (tis. t), zdroj: VISOH
- Graf 39 Produkce komunálního odpadu v Moravskoslezském kraji a podíl jeho skládkování (tis. t/rok), zdroj: VISOH
- Graf 40 Podíl obyvatel zásobovaných vodou z vodovodní sítě v roce 2017 (%), zdroj: ČSÚ
- Graf 41 Počet čistíren odpadních vod dle stupně čištění v Moravskoslezském kraji v roce 2017, zdroj: ČSÚ
- Graf 42 Podíl obyvatel trvale bydlících v domech napojených na kanalizaci v roce 2017 (%), zdroj: ČSÚ
- Graf 43 Vývoj druhové skladby lesů v Moravskoslezském kraji v letech 2000, 2010 a 2017 (%), zdroj: CENIA
- Graf 44 Množství vyrobené a spotřebované elektrické energie v kraji (GWh), zdroj: ERÚ
- Graf 45 Množství spotřebované energie netto v kraji dle typu odběratele – srovnání let 2014 a 2018 (GWh), zdroj: ERÚ
- Graf 46 Podíl jednotlivých typů elektráren na vyrobené elektřině brutto v kraji v roce 2018 (%), zdroj: ERÚ
- Graf 47 Podíl jednotlivých typů paliv na vyrobené elektřině brutto v kraji v roce 2018 (%), zdroj: ERÚ
- Graf 48 Podíl jednotlivých typů paliv na dodávkách tepla v kraji v roce 2018 (%), zdroj: ERÚ
- Graf 49 Podíl domácností s připojením k internetu v Moravskoslezském kraji (%), zdroj: ČSÚ
- Graf 50 Využívání služeb internetu v Moravskoslezském kraji (%), zdroj: Eurostat
- Graf 51 Pokrytí základních sídelních jednotek (ZSJ) dvěma a více poskytovateli vysokorychlostního internetu v roce 2017 (%), zdroj: Český telekomunikační úřad
- Graf 52 Veřejná doprava osob v Moravskoslezském kraji (mil. cestujících), zdroj: Ročenka dopravy 2017
- Graf 53 Přeprava cestujících ve veřejné autobusové dopravě v Moravskoslezském kraji (tis. cestujících), zdroj: Ročenka dopravy 2017
- Graf 54 Přeprava cestujících v železniční dopravě v Moravskoslezském kraji (tis. cestujících), zdroj: Ročenka dopravy 2017
- Graf 55 Počet automobilů a počet automobilů na 1 obyvatele v Moravskoslezském kraji, zdroj: Ročenka dopravy 2017
- Graf 56 Hustota dálnic a silnic I. třídy na 1000 km², zdroj: Ročenka dopravy 2017
- Graf 57 Vývoj počtu odbavených cestujících na letišti Ostrava (tis. cestujících), zdroj: Výroční zpráva 2017 Letiště Ostrava, a.s.
- Graf 58 Vývoj počtu pohybů letadel, zdroj: Výroční zpráva 2017 Letiště Ostrava, a.s.
- Graf 59 Dotace Moravskoslezského kraje do kultury (mil. Kč), zdroj: Moravskoslezský kraj
- Graf 60 Počet hostů v hromadných ubytovacích zařízeních v Moravskoslezském kraji, zdroj: ČSÚ
- Graf 61 Průměrný počet přenocování na 1 návštěvníka v mezikrajském srovnání v roce 2017, zdroj: ČSÚ
- Graf 62 Počet návštěvníků v Moravskoslezském kraji ze zahraničí (nad 5 tis. ročně), zdroj: ČSÚ

Seznam obrázků

- Obrázek 1 Vizionářské setkání s klíčovými aktéry regionu o krajských prioritách, zdroj: Moravskoslezský kraj
- Obrázek 2 Zapojování veřejnosti do procesu tvorby Strategie na veletrhu Kariéra Plus, zdroj: BeePartner
- Obrázek 3 Přehled strategických oblastí změn, zdroj: BeePartner
- Obrázek 4 Odvětvová struktura hrubého domácího produktu kraje a ČR v letech 1996, 2006 a 2016, zdroj: ČSÚ
- Obrázek 5 Hrubý domácí produkt na obyvatele v regionech NUTS 2 v Evropské unii v roce 2016 dle parity kupní síly (průměr EU-28 = 100 %), zdroj: Eurostat
- Obrázek 6 Počet ekonomických subjektů na 1 000 obyvatel ve spádové oblasti obce s rozšířenou působností, zdroj: Moravskoslezský kraj
- Obrázek 7 Inovační DNA Moravskoslezského kraje – ilustrativní ukázka prezentace inovačních firem v kraji, zdroj: Moravskoslezský kraj
- Obrázek 8 Příklady stop inovačních firem ve světě – ilustrativní ukázka prezentace inovačních firem v kraji, zdroj: Moravskoslezský kraj
- Obrázek 9 Srovnání inovační výkonnosti evropských regionů v roce 2017, zdroj: Regional Innovation Scoreboard
- Obrázek 10 Míra zaměstnanosti v EU (20–64 let), 2016, 7. Kohezní zpráva
- Obrázek 11 Podíl osob s vysokoškolským vzděláním v obcích Moravskoslezského kraje, zdroj: Moravskoslezský kraj
- Obrázek 12 Podíl nezaměstnaných v obcích, zdroj: Moravskoslezský kraj
- Obrázek 13 Fakultní nemocnice Ostrava – největší zdravotnické zařízení v kraji, zdroj: Moravskoslezský kraj
- Obrázek 14 Moderní pavilon interních oborů Slezské nemocnice v Opavě, zdroj: Moravskoslezský kraj
- Obrázek 15 Mapa podílu osob v exekuci v Moravskoslezském kraji v roce 2017, zdroj: Moravskoslezský kraj
- Obrázek 16 Sociálně terapeutická dílna JINAK v Osoblaze, zdroj: Moravskoslezský kraj
- Obrázek 17 Domov pro osoby se zdravotním postižením v Karviné-Fryštátě, zdroj: Moravskoslezský kraj
- Obrázek 18 Index změny počtu obyvatel v Moravskoslezském kraji v období 2001–2017, zdroj: Moravskoslezský kraj
- Obrázek 19 Oblasti s překročenými imisními limity pro ochranu zdraví v roce 2017, zdroj: CENIA
- Obrázek 20 Pole hodnot imisních koncentrací PM₁₀ a benzo[a]pyrenu v roce 2017 v ČR, zdroj: ČHMÚ
- Obrázek 21 Moravskoslezské inovační centrum v Ostravě-Porubě, zdroj: Moravskoslezský kraj
- Obrázek 22 Jakost vody v tocích Moravskoslezského kraje v roce 2017, zdroj: CENIA
- Obrázek 23 Kvalita koupacích vod v Moravskoslezském kraji v roce 2017, zdroj: CENIA
- Obrázek 24 Pohornická krajina Karvinska, zdroj: Moravskoslezský kraj
- Obrázek 25 Pustevny – turisticky atraktivní místo v CHKO Beskydy, zdroj: Moravskoslezský kraj
- Obrázek 26 Evidovaný objem smrkového kůrovcového dříví v Česku v roce 2016, Zdroj: Výzkumný ústav lesního hospodářství a myslivosti
- Obrázek 27 Erozní ohroženost zemědělské půdy v rámci obcí, zdroj: Ekotoxa
- Obrázek 28 Fragmentace krajiny v Moravskoslezském kraji dopravní infrastrukturou, zdroj: Územní studie cílové charakteristiky Moravskoslezského kraje
- Obrázek 29 Mezinárodní studentské ekologické symposium MESS, zdroj: Moravskoslezský kraj
- Obrázek 30 Popularizace přírodních věd na Konferenci mladých aneb ENVOFÓRUM, zdroj: Moravskoslezský kraj
- Obrázek 31 Deficit půdní vláh na jaře 2019 pro celou ČR, zdroj: Intersucho.cz; klimatickazmena.cz
- Obrázek 32 Deficit půdní vláh na jaře 2019 pro okres Opava, zdroj: Intersucho.cz

- Obrázek 33 Záplavová území Q100 v Moravskoslezském kraji, zdroj: Dibavod, Ekotoxa
- Obrázek 34 Průměrný počet dní za rok s denní sumou srážek nad 10 mm pro roky (shora zleva) 1981–2010, 2030, 2050, 2090, zdroj: klimatickazmena.cz, Ekotoxa
- Obrázek 35 Počet dní se sněhovou pokrývkou nad 10 cm pro roky (shora zleva) 1981–2010, 2030, 2050, 2090, zdroj: klimatickazmena.cz, Ekotoxa
- Obrázek 36 Presentace Chytřejšího kraje na veletrhu, zdroj: Moravskoslezský kraj
- Obrázek 37 Elektrické vozy a automobily na CNG ve flotile Moravskoslezského kraje, zdroj: Moravskoslezský kraj
- Obrázek 38 Časová dostupnost centra Ostravy po silnici, zdroj: Moravskoslezský kraj
- Obrázek 39 Elektrická jednotka RegioPanter na Hlavním nádraží v Ostravě, zdroj: České dráhy
- Obrázek 40 Integrované výjezdové centrum v Třinci, zdroj: Moravskoslezský kraj
- Obrázek 41 Slavnostní předání vozidel sborům dobrovolných hasičů v Trojhalí, zdroj: Moravskoslezský kraj
- Obrázek 42 Mapa chráněných území v Moravskoslezském kraji, zdroj: Moravskoslezský kraj
- Obrázek 43 Mapa turistických oblastí Moravskoslezského kraje, zdroj: Moravskoslezský kraj
- Obrázek 44 Kulturní akce – Gorolski Święto, zdroj: Moravskoslezský kraj
- Obrázek 45 Kulturní akce – Colours of Ostrava, zdroj: Moravskoslezský kraj

Seznam tabulek

Tabulka 1 Vybrané investice do krajských nemocničních zařízení v období 2014–2018, zdroj: ČSÚ

Tabulka 2 Obce Moravskoslezského kraje s nejvyšším a nejnižším indexem kriminality v období 2013–2018, zdroj: mapakriminality.cz

Tabulka 3 Výdaje na vybrané terénní a ambulantní sociální služby podle krajů v roce 2017 (tis. Kč), zdroj: ČSÚ

Tabulka 4 Počet uživatelů vybraných terénních a ambulantních sociálních služeb podle krajů v roce 2017, zdroj: ČSÚ

Tabulka 5 Zalesňování pozemků v Moravskoslezském kraji, zdroj: ČSÚ

Tabulka 6 Návštěvnost sdružených turistických objektů v České republice, zdroj: CzechTourism

Tabulka 7 Počet návštěvníků turisticky nejnavštěvovanějších míst v Moravskoslezském kraji, zdroj: CzechTourism

Seznam zkratek

CEF – The Connecting Europe Facility

ČOV – Čistírna odpadních vod

ČSÚ – Český statistický úřad

ČR – Česká republika

DOV – Dolní oblast Vítkovice

EMAS – Systém ekologického řízení a auditu

ENET – Energetické využití netradičních zdrojů energie

ESIF – Evropské strukturální a investiční fondy

EVVO – Environmentální vzdělávání, výchova a osvěta

EU – Evropská unie

HDP – Hrubý domácí produkt

CHKO – Chráněná krajinná oblast

IAD – Individuální automobilová doprava

ICT – Informační a komunikační technologie

IROP – Integrovaný regionální operační program

IT – Informační technologie

ITI – Integrovaná teritoriální investice

KAP – Krajský akční plán rozvoje vzdělávání Moravskoslezského kraje

KKO – Kulturní a kreativní odvětví

MA21 – Místní agenda 21

MAP – Místní akční plán pro vzdělávání

MSIC – Moravskoslezské inovační centrum

MSID – Moravskoslezské Investice a Development

MSK – Moravskoslezský kraj

MŠMT – Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy

MŽP – Ministerstvo životního prostředí

NKP – Národní kulturní památka

NUTS – Nomenklatura územních statistických jednotek

ODIS – Integrovaný dopravní systém Moravskoslezského kraje

OECD – Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj

OKD – Ostravsko-karvinské doly

OP – Operační program

ORP – Obec s rozšířenou působností

OSVČ – Osoba samostatně výdělečně činná

OZE – Obnovitelné zdroje energie

P+R – Park & Ride

PHARE – Pomoc Maďarsku a Polsku při restrukturalizaci ekonomiky (Poland and Hungary Aid for Restructuring of the Economy)

PISA – Mezinárodní srovnání studentů (OECD's Programme for International Assessment of Student)

PM (10, 2,5) – Polétavý prach

PO – Ptačí oblast

PZI – Přímé zahraniční investice

ROP – Regionální operační program

TZL – Tuhé znečišťující látky

ÚP – Úřad práce ČR

ÚSES – Územní systém ekologické stability

VOC – Těkavé organické látky

VÚPSV – Výzkumný ústav práce a sociálních věcí

VRT – Vysokorychlostní trať

VŠ – Vysokoškolský / vysoká škola

VŠB-TUO – Vysoká škola báňská, technická univerzita Ostrava

Seznam použitých zdrojů

1. Vstupní analýza Strategického rámce hospodářské restrukturalizace Ústeckého, Moravskoslezského a Karlovarského kraje. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj, 2016.
2. Regionální inovační strategie Moravskoslezského kraje 2014-2020 RIS3 MSK. Ostrava: Agentura pro regionální rozvoj, a.s., 2016.
3. Strategie rozvoje chytrého regionu Moravskoslezského kraje 2017-2023 Chytřejší kraj. Ostrava: BeePartner a.s., 2017.
4. Strategie ITI ostravské aglomerace. Ostrava: Statutární město Ostrava, 2016.
5. Strategie regionálního rozvoje ČR 2021+, verze 1.0. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj, 2018.
6. Koncepce pro rozvoj venkova, Analytická část. Ostrava: BeePartner a.s., 2017.
7. Územně analytické podklady Moravskoslezského kraje. www.msk.cz.
https://www.msk.cz/cz/uzemni_planovani/uzemne-analyticke-podklady-msk-2017-94779/. [Online] (1)2018.
8. Dlouhodobý záměr 2016-2020 Strategie rozvoje Ostravské univerzity. Ostrava: Ostravská univerzita, 2015.
9. Výroční zpráva 2016 Lékařská fakulta. Ostrava: Ostravská univerzita, 2017.
10. Strategie reformy psychiatrické péče. Praha: Ministerstvo zdravotnictví ČR, 2013.
11. Zdraví 2020 – Národní strategie ochrany a podpory zdraví a prevence nemocí. Praha: Ministerstvo zdravotnictví ČR, 2013.
12. Zdravotní ukazatele obyvatel Moravskoslezského kraje. Ostrava: Krajská hygienická stanice Moravskoslezského kraje se sídlem v Ostravě, 2016.
13. Střednědobý plán rozvoje sociálních služeb v Moravskoslezském kraji na léta 2015-2020. Ostrava: Krajský úřad Moravskoslezského kraje, 2015.
14. Database. Eurostat. [Online] <https://ec.europa.eu/eurostat/data/database>.
15. Strategie integrace romské komunity Moravskoslezského kraje na období 2015-2020. Ostrava: Moravskoslezský kraj, 2015.
16. Historie. Zdravotní ústav se sídlem v Ostravě. [Online] [Citace: 6. 1. 2019.]
<https://www.zuova.cz/Home/Page/historie>.
17. Historie Lékařské fakulty Ostravské univerzity. Ostravská univerzita Lékařská fakulta. [Online] 2018. [Citace: 6. 1. 2019.] <https://lf.osu.cz/historie-fakulty/>.
18. Lázeňská péče. Ústav zdravotnických informací a statistiky ČR. [Online] 2018. [Citace: 3. 1. 2019.]
<https://www.uzis.cz/category/tematicke-rady/zdravotnicka-statistika/lazenska-pece-lazne>.
19. Největší motivací k práci je pro nelékaře možnost pomáhat druhým lidem, ukázalo dotazníkové šetření MZ. Ministerstvo zdravotnictví České republiky. [Online] 2019. [Citace: 3. 2. 2019.]
https://www.mzcr.cz/dokumenty/nejvetsi-motivaci-k-praci-je-pro-nelekare-moznost-pomahat-druhym-lidemukazalo-_16575_1.html.

20. Nemocnice dnes otevřela nové oddělení následné intenzivní péče a dlouhodobé intenzivní ošetrovatelské péče. Nemocnice ve Frýdku-Místku. [Online] 2018. [Citace: 28. 1. 2019.] <https://www.nemfm.cz/aktuality/nemocnice-dnes-otevrela-nove-oddeleni-nasledne-intenzivni-pece-a-dlouhodobé-intenzivni-osetrovatelske-pece-1471cz?send>.
21. Projekce obyvatelstva v krajích ČR – do roku 2050. Český statistický úřad. [Online] 2014. [Citace: 11. 1. 2019.] <https://www.czso.cz/csu/czso/projekce-obyvatelstva-v-krajich-cr-do-roku-2050-ua08v25hx9>.
22. Zdravotnictví volá o pomoc. [Online] [Citace: 3. 1. 2019.] <https://zdravotnictvivolaopomoc.cz/>.
23. Zemřelí. Ústav zdravotnických informací a statistiky ČR. [Online] 2017. [Citace: 12. 1. 2019.] <http://www.uzis.cz/katalog/zdravotnicka-statistika/zemreli>.
24. Humpl, Lukáš. Kdo jsme. Zdravotnická záchranná služba. [Online] 2018. [Citace: 5. 1. 2019.] <http://www.uszsmsk.cz/Default.aspx?mainhref=informace>.
25. Bezpečnostní analýza Moravskoslezského kraje (aktualizace 2016). Ostrava: Moravskoslezský kraj, 2016.
26. Koncepce prevence kriminality Moravskoslezského kraje na období 2017–2021. Ostrava: Moravskoslezský kraj, 2017.
27. Zpráva o stavu sociálního podnikání v ČR 2018. Praha: TESSEA, 2018.
28. Bydlení. Aktuality: Ostrava je vítězem mezinárodní soutěže o nejlepší evropský projekt. Statutární město Ostrava. [Online] 2018. [Citace: 5. 1. 2019.] <https://socialnizaclenovani.ostrava.cz/ostrava-je-vitezem-mezinarodni-souteze-o-nejlepsi-evropsky-projekt/>.
29. Téměř 3700 pěstounů se v Moravskoslezském kraji stará o opuštěné děti. Český rozhlas. [Online] 2017. [Citace: 3. 1. 2019.] <https://ostrava.rozhlas.cz/temer-3700-pestounu-se-v-moravskoslezskem-kraji-stara-o-opustene-deti-6948482>.
30. O nás. Klastř sociálních inovací a podniků SINEC. [Online] [Citace: 12. 1. 2019.] <https://www.klastr-socialnich-podniku.cz/o-nas/>.
31. Souhrnná zpráva o procesu transformace v Moravskoslezském kraji. Ostrava: INSTAND, 2012.
32. Ostravská univerzita. Rapid Re-housing: model sociální podpory ostravských vědců získal evropskou cenu FEANTSA. [Online] 2017. [Citace: 4. 1. 2019.] <https://www.osu.cz/21147/rapid-re-housing-model-socialni-podpory-ostravskych-vedcu-ziskal-evropskou-cenu-feantsa/>.
33. Krajský akční plán rozvoje vzdělávání v Moravskoslezském kraji. [Online] https://www.msk.cz/assets/dotace_eu/kap.pdf.
34. Mapa kriminality. [Online] Otevřená společnost. [Citace: 15. 1. 2019.] <http://www.mapakriminality.cz/>.
35. Zdravotnictví. Moravskoslezský kraj. [Online] [Citace: 5. 1. 2019.] <https://www.msk.cz/cz/verejnost/zdravotnictvi-64849/>.
36. Mapa. Veřejná konzultace. [Online] Český telekomunikační úřad. [Citace: 20. 1. 2019.] <http://www.verejnakonzultace.cz/sber-dat/mapa/>.
37. Kultura a kreativní odvětví v Brně. [Online] <http://kulturniparlament.brno.cz/wp-content/uploads/2017/03/Kultura-a-kreativn%C3%AD-odv%C4%9Btv%C3%AD-v-Brn%C4%9B.pdf>.

38. Mapování kulturních a kreativních průmyslů v ČR. [Online] 2015.
https://web2.mlp.cz/koweb/00/04/22/43/50/mapovani_kkp_1.pdf.
39. Spolupráce při zavádění nových technologií posune Česko k vyspělým západním ekonomikám. Ministerstvo průmyslu a obchodu . [Online] 2018. [Citace: 12. 1. 2019.]
<https://www.mpo.cz/cz/rozcestnik/pro-media/tiskove-zpravy/spoluprace-pri-zavadeni-novych-technologii-posune-cesko-k-vyspelym-zapadnim-ekonomikam--240824/>.
40. Výkres krajinných a přírodních hodnot. [Online] 2017.
https://www.msk.cz/assets/uzemni_planovani/01_hodnoty_priroda_2017_verze_pro_web.pdf.
41. Výroční zpráva - Moravskoslezské inovační centrum. Ostrava: MSIC, 2017.
42. Místní agenda 21 v Moravskoslezském kraji. [Online] 2018. www.ma21.msk.cz.
43. Kompas. Regionální profil – shrnutí podmínek a faktorů ovlivňujících trh práce v Moravskoslezském kraji . 2018.
44. Socio-ekonomická analýza, Příloha k Pozičnímu dokumentu Moravskoslezského kraje k budoucnosti Evropských fondů v letech 2021–2027. Moravskoslezský kraj, 2018.
45. Strategie hospodářské restrukturalizace Ústeckého, Moravskoslezského a Karlovarského kraje (RE:START).
46. Územně analytické podklady MSK 2017 (4. úplná aktualizace). Moravskoslezský kraj. [Online] [Citace: 8. 1. 2019.] https://www.msk.cz/cz/uzemni_planovani/uzemne-analyticke-podklady-msk-2017-94779/.
47. Koncepce rozvoje dopravní infrastruktury. Moravskoslezský kraj. [Online] [Citace: 3.. 1. 2019.]
<https://www.msk.cz/cz/doprava/koncepce-rozvoje-dopravni-infrastruktury-40486/>.
48. ŘSD začalo stavět další úsek dálnice D35. Hotový má být za tři roky. Česká televize. [Online] [Citace: 20. 3. 2019.] <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/2759720-rsd-zacalo-stavet-dalsi-usek-dalnice-d35-hotovy-ma-byt-za-tri-roky>.
49. Ostravské letiště potřebuje rekonstrukci přistávací dráhy. Dopravní noviny. [Online] 26. 4. 2018. [Citace: 3.. 1. 2019.] <http://www.dnoviny.cz/letecka-doprava/ostravske-letiste-potrebuje-rekonstrukci-pristavaci-drahy>.
50. Regio-Adaptace. [Online] 2018. <http://www.regio-adaptace.cz/cs/o-projektu/>.
51. www.i60.cz. Stárnutí populace. [Online] 2018. <https://www.i60.cz/clanek/detail/6424/starnuti-populace-a-jeho-dusledky>.
52. Foundation., Environmental Justice. Změny klimatu spustí obří migrační krizi. Zasáhne i Evropu, tvrdí studie. [Online] iDnes, 2017. https://www.idnes.cz/zpravy/zahranicni/klimaticke-zmeny-uprchlicka-krize-studie-evropa.A171103_095854_zahranicni_ert.
53. Zpráva o stavu životního prostředí v Moravskoslezském kraji. Praha: MŽP, 2017.
54. Zdravotní ukazatele obyvatel Moravskoslezského kraje. Ostrava . Ostravě, Krajská hygienická stanice Moravskoslezského kraje se sídlem v. 2016.
55. Odpady: Základní informace a legislativa. Moravskoslezský kraj. [Online] [Citace: 12. 1. 2019.]
https://iszp.msk.cz/cz/zivotni_prostredi/zakladni-informace-a-legislativa-41571/.

56. Management kulturního a cestovního ruchu. [Online] 2008.
https://www.mmr.cz/getmedia/efcd9671-4737-427b-bab5-1b6be507e800/GetFile10_1.pdf.
57. Směrnice 2003/109/ES. EK. 2003, směrnice 2003/109/ES (o dlouhodobě pobývajících rezidentech), 2003/86/ES (sloučení rodiny), 2004/38/ES (o právu občanů Unie svobodně se pohybovat) a mnoha dalších, které upravují zejména podmínky pro pobyt za účelem studia, výzkumu, vysoké kvalifikace apod.
58. Vznikají nová parkoviště, centru se uleví. Ostrava. [Online] 12. 10. 2018. [Citace: 2. 1. 2019.]
<https://www.ostrava.cz/cs/o-meste/aktualne/vznikaji-nova-parkoviste-centru-se-ulevi>.
59. Zpráva o uplatňování územní energetické koncepce Moravskoslezského kraje. Ostrava: Moravskoslezský kraj, 2016.
60. Územní energetické koncepce Moravskoslezského kraje. Praha: Moravskoslezský kraj, 2003.
61. Plán odpadového hospodářství Moravskoslezského kraje pro období 2016-2026. Ostrava: Moravskoslezský kraj, 2016.
62. Zpráva o životním prostředí v Moravskoslezském kraji. Praha: Ministerstvo životního prostředí, 2017.
63. Akční plán udržitelné energetiky. ZdraváOVA. [Online] 22. 10. 2017. [Citace: 3. 1. 2019.]
<http://zdravaova.cz/strategicke-dokumenty-3/>.
64. Vodovody a kanalizace. Moravskoslezský kraj. [Online] [Citace: 3. 1. 2019.]
https://iszp.msk.cz/cz/zivotni_prostredi/vodovody-a-kanalizace-41505/.
65. Polemika k recyklaci a využití komunálního odpadu. Tretiruka.cz. [Online] 4. 6. 2018. [Citace: 6. 1. 2019.] <https://www.tretiruka.cz/news/polemika-k-recyklaci-a-vyuziti-komunalniho-odpadu/>.
66. Statistická ročenka životního prostředí České republiky. Praha: CENIA, 2016.
67. PISA: the OECD's Programme for International Assessment of Student (15-year-old). [Online] OECD, 2015. www.oecd.org/pisa.
68. Aktuální průběh přípravy Rychlých spojení na SŽDC. Czech Raildays. [Online] 2014. [Citace: 3. 1. 2019.] http://www.czech-raildays.cz/2014/buletin_szdc.pdf.
69. Co je IT4Innovations. Národní superpočítačové centrum IT4Innovations. [Online] [Citace: 10. 1. 2019.] <https://www.it4i.cz/o-nas/co-je-it4innovations/>.
70. O nás. Moravskoslezské datové centrum. [Online] [Citace: 9. 1. 2019.] <https://www.msdc.cz/o-nas>.
71. ODIS. [Online] Koordinátor ODIS. [Citace: 9. 1. 2019.] <https://www.kodis.cz/cz/>.
72. Prát, Šárka. Digitalizace. Institut pro politiku a společnost. [Online]
73. Politika životního prostředí Moravskoslezského kraje. Agentura pro regionální rozvoj, 2012.
74. Migrační krize EU: Statistiky. Europarl.europa.eu. [Online] 2018.
<http://www.europarl.europa.eu/news/cs/headlines/society/20170629STO78630/migracni-krize-eu-statistiky>.
75. Dopady klimatické změny. Klimatická změna. [Online] <https://www.klimatickazmena.cz/cs/vse-o-klimaticke-zmene/dopady-zmeny-klimatu-extremni-jevy/>.

76. Stárnutí se nevyhne. Český statistický úřad. [Online] [Citace: 26. 3. 2019.] <https://www.czso.cz/csu/czso/ea002b5947>.
77. Iniciativa Průmysl 4.0. Praha: Ministerstvo průmyslu a obchodu, 2016.
78. Eurostat. Youth unemployment. Eurostat/Unemployment. [Online] 2017. https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Unemployment_statistics#Youth_unemployment.
79. Schreiberová, Zuzana. Migrace v ČR a zemích střední a východní Evropy: MigraceOnline.cz. <https://migraceonline.cz/>. [Online] 03 2019.
80. Ekotoxa. Analýza zranitelnosti Moravskoslezského kraje vůči dopadům klimatických změn . 2019.
81. Deficit půdní vláhy na jaře 2019 pro celou ČR/vybraný okres. intersucho.cz. [Online] 2019. <https://www.intersucho.cz/cz/sucho-v-okresech/?region=opava>.
82. Kontakty. Moravskoslezské inovační centrum. [Online] [Citace: 2. 1. 2019.] <https://www.ms-ic.cz/kontakty/>.
83. Decentralizované čištění odpadních vod. Deník veřejné správy. [Online] 3. 12. 2008. [Citace: 4. 1. 2019.] <http://www.dvs.cz/clanek.asp?id=6348344>.
84. Souhrnné vyhodnocení jakosti povrchových vod ve vodních tocích. Ostrava: Odbor vodohospodářských koncepcí a informací, 2018.
85. Kauerová, Lenka, a další. Analytická východiska pro vstupní analýzu lůžkové péče ve zdravotnických zařízeních zřízených a založených Moravskoslezským krajem. [Online] Listopad 2017. [Citace: 27. 1. 2019.] https://www.msk.cz/verejna_sprava/soubory.html?id=4086.
86. Inovační DNA Moravskoslezského kraje. Ostrava: Moravskoslezský kraj, 2019.
87. Suburbanizace – dopady a širší souvislosti, Poledník, 2019.
88. Veřejné informace o nakládání s odpady. [Online] MŽP. [Citace: 30. 5. 2019.] <https://isoh.mzp.cz/visoh>.
89. Zprávy o provozu elektrizační soustavy. [Online], Energetický regulační úřad. [Citace: 29. 7. 2019.] <https://www.eru.cz/cs/zpravy-o-provozu-elektrizacni-soustavy>.
89. Zprávy o provozu teplotních soustav. [Online], Energetický regulační úřad. [Citace: 29. 7. 2019.] <https://www.eru.cz/cs/zpravy-o-provozu-teplotnich-soustav>.
90. Územní energetická koncepce Moravskoslezského kraje na období 2020-2044, Analytická část. Moravskoslezský kraj, 2018.

Přílohy

Přílohy Analytické části Strategie Rozvoje Moravskoslezského kraje 2019–2027 jsou uloženy ve sdílené složce (SharePoint):

[Strategie MSK 2019-27 - Dokumenty\02 Analytická část\MSK2027 Analytická část PŘÍLOHY](#)

Součástí složky jsou následující přílohy:

- 1) [Organizační struktura přípravy Strategie](#)
- 2) [Přehled uskutečněných a plánovaných akcí](#)
- 3) [Rejstřík indikátorů](#)
- 4) [Socioekonomický profil](#)
- 5) [Podrobné SWOT analýzy](#)
- 6) [Strom problémů](#)
- 7) [Tematické priority – vazba na strategické dokumenty](#) (formát MS Excel)
- 8) [Tematické priority – vazba na strategické dokumenty](#) (formát MS Word)
- 9) [Přehled strategických dokumentů Moravskoslezského kraje](#)
- 10) [Historický vývoj počtu obyvatel Moravskoslezského kraje](#)

Složka obsahuje také [Data](#), která byla zpracována při přípravě analytické části, ale nejsou součástí hlavního dokumentu.

Společně tvoříme budoucnost Moravskoslezského kraje

Návrhová část

#podnikavější #čistější #zdravější
#kulturnější #vzdělanější #propojenější #inovativnější
#zelenější #soudržnější #atraktivnější
#zaměstnanější #chytřejší

Zadavatel a vlastník: Moravskoslezský kraj

Zpracovatel: BeePartner a. s. ve spolupráci s RADDIT consulting s. r. o., garanty a členy pracovních skupin, zástupci Krajského úřadu Moravskoslezského kraje a jeho příspěvkových a obchodních organizací

Srpen 2019

Obsah

K čemu slouží tento dokument?	4
Vize pro Moravskoslezský kraj 2030+	6
Hlavní zjištění analytické části	9
Průvodce Strategií rozvoje Moravskoslezského kraje	13
Přehled 6 prioritních tematických oblastí a 28 strategických oblastí změn	16
Jak číst návrhovou část?	19
1 Podnikavější a inovativnější kraj	20
2 Vzdělanější a zaměstnanější kraj	34
3 Zdravější a soudržnější kraj	48
4 Čistější a zelenější kraj	59
5 Propojenější a chytřejší kraj	72
6 Atraktivnější a kulturnější kraj	84
Možné pozitivní synergie strategických oblastí změn	94
Lepší image Moravskoslezského kraje	95
Popis implementační struktury	96
Implementační struktura (zjednodušená verze)	97
Územní dimenze	100
Doporučení pro čerpání evropských fondů	102
Participace	105
Seznam zkratek	108
Přílohy	111

K čemu slouží tento dokument?

- **K seznámení klíčových aktérů regionálního rozvoje se strategickými záměry v kraji.**
- **Ke sdílení dlouhodobé vize o budoucím rozvoji kraje.**
- **K podpoře diskuse o potenciálních a nových strategických projektech naplňujících dlouhodobou vizi kraje.**
- **K posílení důvěry mezi partnery a k iniciaci strategických změn a inovací.**
- **K jednotné komunikaci vize a strategických priorit kraje.**

Strategie rozvoje určuje priority pro dlouhodobý rozvoj kraje

Strategie rozvoje Moravskoslezského kraje 2019-2027 (dále jen Strategie rozvoje) je dokumentem, který ukazuje, ve kterých oblastech a jak se chce Moravskoslezský kraj rozvíjet v letech 2019 až 2027. Podle zákona o krajích má kraj pečovat o všestranný rozvoj svého území a o potřeby svých občanů. Kraj je zde myšlen jako veřejnoprávní korporace, včetně všech příspěvkových a obchodních organizací, i jako územní společenství občanů, kde na řadu aktivit a činností má kraj sice jen nepřímý vliv, avšak má zájem na jejich rozvoji, a proto je chce podporovat.

Strategie rozvoje vychází z dlouhodobé vize, určuje prioritní témata rozvoje, stanovuje strategické oblasti změn, kterých chce kraj dosáhnout, navrhuje opatření a typové aktivity, i návrhy strategických projektů, které mají k dosažení cílů vést. Strategie rozvoje popisuje, jak chce kraj strategické změny řídit, monitorovat a hodnotit. Strategii rozvoje schvaluje zastupitelstvo kraje.

Strategie rozvoje slaďuje vizi vedení kraje se zkušenostmi expertů a názory obyvatel

Strategie rozvoje je společnou dohodou o tom, kam má kraj směřovat a co má v budoucnu realizovat a podporovat. Vychází z roční spolupráce s předními experty a zkušenými odborníky v prioritních tématech. Ti byli zapojeni formou pracovních skupin, podíleli se na obsahové části a formulaci strategických cílů, opatření a typových aktivit. Zohledněny byly rovněž výstupy jednání s územními partnery ze setkání v Třinci, Karviné, Bruntálu, Opavě, Frýdku-Místku, Novém Jičíně a v Ostravě. Dále proběhlo vizionářské setkání v metropolitním městě Ostravě.

Zaměření strategie je zároveň opřeno o dlouhodobou vizi vedení kraje, o koncepce a strategické dokumenty na krajské, národní a evropské úrovni, o analytické podklady a o studie, šetření a názory a podněty obyvatel Moravskoslezského kraje všech věkových skupin ze všech koutů regionu, včetně názorů studentů středních odborných škol a gymnázií.

Kraj mnoha rolí: leader, koordinátor, metodik, veřejná správa, nositel projektů, zaměstnavatel

V řadě případů je od kraje očekáván leadership. V tom Strategie rozvoje sehrává klíčovou úlohu, usnadňuje shodu na tom, co je a není podstatné a pomáhá spojovat klíčové aktéry za společným cílem. V určitých případech usnadní komunikaci i shoda na jednotné metodice nebo dodržování jednotných principů, které jsou v zájmu jak měst a obcí, tak i místních organizací, spolků nebo i firem. Kraj své záležitosti v mnoha ohledech sice spravuje samostatně, je ale navíc pověřen k výkonu státní správy svou tzv. přenesenou působností. Kraj je největším zaměstnavatelem v regionu a nositelem projektů v řádu miliard Kč. Strategie rozvoje je v tomto ohledu i nástrojem řízení pro dosahování vyšší efektivity, účinnosti a hospodárnosti při vynakládání veřejných prostředků.

Strategie rozvoje pomáhá iniciovat, podporovat a realizovat pozitivní změny

Roční výdaje rozpočtu Moravskoslezského kraje na rok 2019 činí přibližně 25 miliard Kč. Roční hrubý domácí produkt Moravskoslezského kraje se v roce 2018 blížil 500 mld. Kč. Nejen z toho vyplývá, že možnosti Moravskoslezského kraje jako instituce spravující silnice, regionální veřejnou dopravu, nemocnice, školy, kulturní památky a jiné organizace jsou sice široké, ale nejsou neomezené. Kraj však může různými formami iniciovat aktivitu a přípravu projektů, sladovat zájmy partnerů, a podpořit tak místní rozvoj na svém území. Strategie rozvoje má proto také motivovat nositele projektů k aktivní spolupráci v přípravě a realizaci strategických projektů, které naplňují strategické cíle a vizi kraje.

Vize pro Moravskoslezský kraj 2030+

S NOVOU ENERGIÍ MĚNÍME ŽIVOT V KRAJI

=

Jedinečná kultura a otevřenost ke spolupráci - #hrajeMSKrajem

Kraj přitahující talenty a nabízející kompetentní pracovníky

Nejvýznamnější technický a technologický pól růstu v ČR

Intenzivní inovace a vysoká přidaná hodnota podnikání

Atraktivní a dobře placená pracovní místa

Čisté ovzduší a zdravé životní prostředí

Vyšší dynamika vzniku nových firem

Nízkoemisní hospodářství

Kraj špičkových služeb

Prostě nová image

Vize pro Moravskoslezský kraj ukazuje směr, kterým chceme jít a výsledky, jichž chceme dosáhnout. Vize představuje ambici motivující k co nejširší spolupráci pro dosažení společných cílů. K jejich naplnění potřebujeme novou energii stejně jako sny, které dokážeme proměnit v realitu. Tato Strategie rozvoje je plánovaná na roky 2019–2027. Protože však některé změny budou viditelné až s odstupem mnoha let, představuje rok 2030 jeden důležitý milník v procesu rozvoje kraje, ke kterému směřuje naše dlouhodobá vize.

Vize pro Moravskoslezský kraj 2030+

S NOVOU ENERGIÍ MĚNÍME ŽIVOT V KRAJI

PODNIKÁNÍ

#podnikavější
#inovativnější
#propojenější
#chytřejší

Firmy v kraji budou patřit k lídrům v inovacích a budou součástí globálního businessu.

Hospodářská transformace bude úspěšně dokončena, kraj už nebude spojován s uhlím. Lidé všech generací a různých odborností budou podnikavější, více firem bude součástí globálního businessu, některé se stanou lídry ve svém oboru. Z kraje se budou exportovat chytrá řešení postavená na průmyslovém know-how, na digitalizaci a perspektivních odvětvích. Hybnou silou ekonomiky budou inovativní služby a produkty, díky nimž zde budou vznikat atraktivní a dobře placená pracovní místa s vysokou přidanou hodnotou.

LIDÉ

#vzdělanější
#zaměstnanější
#zdravější
#soudržnější
#kulturnější

Kvalita života poroste nejrychleji v ČR a kraj bude nabízet špičkové a unikátní služby evropské kvality.

V kraji nebude problém najít zajímavou a dobře placenou práci, která bude odpovídat požadavkům a schopnostem zájemce o práci. Školy a další instituce budou mít k dispozici nástroje a služby, které budou umět propojovat poptávku firem a nabídku pracovních sil. Ve srovnání s ostatními regiony bude kraj jeden z nejatraktivnějších s ohledem na kvalitu vzdělávání, sociální a zdravotní služby a bydlení za dostupnou cenu.

PROSTŘEDÍ

#čistější
#zelenější
#atraktivnější

V kraji bude zdravé životní prostředí a čisté ovzduší.

Bude věnována pozornost kvalitě životního prostředí. Lidé ve všech částech kraje budou mít srovnatelné podmínky pro kvalitní život s kterýmkoliv místem v Evropě. Mladí, aktivní a talentovaní lidé budou mít dostatečné důvody zůstat v regionu, budou se cítit jeho nedílnou součástí a budou spoluvytvářet jeho novou identitu. Atraktivní životní prostředí bude součástí image kraje.

LEPŠÍ IMAGE

Kraj bude pověstný šířením nových nápadů, dobré nálady a bude mít pozitivní pověst, přistěhovat se do kraje bude trendy.

Kraj bude na návštěvníky působit přátelsky a bude plný příjemných překvapení. Bude stále rozvíjet svou schopnost pořádat špičkové akce světového významu v kultuře i sportu, nabízet a pečovat o své přírodní a kulturní dědictví, bude podporovat nové neotřelé a odvážné nápady, kreativitu, včetně výjimečných architektonických počinů. Vybuduje si pozitivní image. Kraj bude lákat nadstandardními podmínkami a špičkovými službami k podnikání, k práci a k bydlení napříč celým regionem pro všechny, kteří mají chuť se seberealizovat.

Vize pro Moravskoslezský kraj 2030+

#klíčová_slova

DOBRÝ ŽIVOT

přistěhovat se do kraje je trendy

#lákový_kraj #jsem_součástí #zůstávám
#příjemné_překvapení_na_první_pohled
#kraj_má_dobré_jméno #lepší_image
#všude_dobře_v_kraji_nejlépe

PODNIKAVOST A TVOŘIVOST

hodnoty tvoříme více hlavou, ale i šikovnými rukama

#součástí_globálního_businessu #leadership #zdroj_inspirací
#chytrá_specializace #výkonný_inovační_ekosystém #úspěšné_firmy
#MSIC #inovativní_nápady #noví_techologičtí_lídři
#vysoká_přidaná_hodnota #prostor_pro_experimentování
#komerčně_využitý_výzkum_a_vývoj

ZÁBAVA A ODPOČINEK

bavit se nás baví

#aktivní_cestovní_ruch #pestrá_živá_kultura
#péče_o_přírodní_krásy_a_kulturní_památky
#estetické_veřejné_prostranství #architektura
#rozvíjející_se_kulturní_a_kreativní_odvětví
#komunitní_život #sport #MSTOURISM

MÍSTO PRO SEBEREALIZACI

pracovitost a učenlivost je pro nás přirozená

#dobře_placená_atraktivní_práce #perspektiva #modernizace #pracovitost
#vzdělávání_celý_život #studenti #dobrá_kariéra #potenciál_v_lidech
#MSPAKT #práce_mě_baví #odbornost #flexibilita #inovativní_služby
#uplatnitelnost #spolupráce #renomé #vysoká_zaměstnanost

DOSTUPNÉ SLUŽBY A PÉČE O POTŘEBNÉ

fungují kvalitní, dostupné a moderní veřejné služby

#zdravý_životní_styl #kvalitní_péče #špičkové_zdravotnictví #život_v_komunitě
#dostupné_sociální_služby #spolehlivý_záchraný_systém
#sociální_podnikání #aktivní_stárnutí #elektronizované_zdravotnictví #bydlení

UDRŽITELNÉ PROSTŘEDÍ

zdravé ovzduší a prostředí

#čisté_ovzduší #lídrem_v_oběhové_hospodářství
#udržitelné_hospodaření_s_vodou #šetrnost
#udržovaná_krajina #trvale_udržitelný_rozvoj
#řešení_pro_nakládání_s_odpady #adaptabilita
#předcházení_vzniku_odpadů #ekologická_odpovědnost
#chráněná_cenná_území #biodiverzita

MODERNÍ INFRASTRUKTURA

úspora času a peněz a export chytrých řešení

#prospěšné_chytré_techologie #ICT #sítě #informace
#vysokorychlostní_datová_síť #datové_centrum
#bezemisní_doprava #udržitelná_mobilita #komfort #IZS
#bezpečnost #vysokorychlostní_tratě #cyklodoprava
#rozšířené_letišťe #napojení_na_TEN-T #propojenost

OD UHLÍ K NÍZKÝM EMISÍM A VODÍKU

transformace k novým technologiím

#nízkouhlíková_ekonomika #nový_energetický_mix
#pohornická_krajina #úspěšné_revitalizace #MSID
#nízkoemisní_a_bezemisní_techologie #vodík #MEC

Hlavní zjištění analytické části

Podnikání

- Krajská ekonomika konverguje k EU, ale stále zaostává za republikovým průměrem.
- Automobilový průmysl a IT technologie nahrazují těžký průmysl.
- Nízká podnikavost v kraji je dána historicky, zájem o podnikání však roste.
- Kraj musí přidat v dostupnosti vysokorychlostního internetu.

Lidé

- Nadprůměrný podíl vysokoškolsky vzdělaných, ale i osob se základním vzděláním a bez maturity.
- Nejnižší nezaměstnanost od roku 2000.
- Dostatečná lůžková péče, schází lékaři a zdravotní sestry.
- Podíl osob ohrožených chudobou či sociálním vyloučením se snižuje.
- Nejvíce pěstounů i unikátní klastr sociálního podnikání.
- Stárnutí populace zvyšuje poptávku po sociálních i zdravotnických službách.

Prostředí

- Přes výrazné zlepšení trápí kraj znečištěné ovzduší.
- Komunální odpad nejčastěji končí na skládkách.
- Početné krajské lesy jsou ohroženy suchem a škůdci.
- Po-uhelná krajina skýtá potenciál.
- Klesá počet cestujících v hromadné dopravě.

Hlavní zjištění – Podrobnější popis

Podnikání

Krajské HDP dohání průměr EU, ale zaostává za republikovým průměrem

Hrubý domácí produkt, ať už v celkovém objemu či v přepočtu na obyvatele, sice roste, ale pomaleji než v hlavním městě Praze nebo Jihomoravském kraji. Krajský HDP se v období 2013–2017 od průměru ČR vzdaloval, a to zejména z důvodu dynamického růstu ekonomické výkonnosti hlavního města. Přesto Moravskoslezský kraj vykazuje pozitivní nárůst HDP na obyvatele ve vztahu k průměru EU. V roce 2017 podíl HDP na obyvatele k průměru EU dosáhl 74 %.

Automobilový průmysl a informační technologie (IT) nahrazují těžký průmysl

Kraj se řadí k nejprůmyslovějším regionům v ČR. V roce 2017 se průmysl podílel na tvorbě HDP ze 41,7 %. Ke klíčovým odvětvím průmyslu patří hutnictví a výroba kovů a také strojírenství, přičemž v posledních přibližně 10 letech se každoročně zvyšuje podíl automobilového průmyslu a informačních technologií.

Nízká podnikavost v kraji je dána historicky, zájem o podnikání však roste

V kraji je v celorepublikovém srovnání druhý nejnižší počet ekonomických subjektů na 1 000 obyvatel. Nízká podnikavost je do značné míry dána silnou zaměstnaneckou tradicí ve velkých podnicích těžkého průmyslu a nízkou ochotou i nedostatkem kompetencí velkého podílu obyvatel začít samostatně podnikat. Přesto lze v pětiletém období 2014–2018 pozorovat rostoucí tendenci počtu ekonomických subjektů se zjištěnou podnikatelskou aktivitou, zejména obchodních společností, ale i živnostníků. V kraji se rozvíjí služby pomáhající začínajícím podnikatelům, jako jsou podnikatelské inkubátory a coworková centra.

Kraj musí přidat v dostupnosti vysokorychlostního internetu

Počet domácností s přístupem k internetu přesáhl 75 %. Kraj zaostává ve srovnání se zbylými kraji v dostupnosti vysokorychlostního internetu (30+Mb/s). Výrazné zlepšení dostupnosti se neočekává ani do roku 2020, přístup k vysokorychlostnímu internetu je přitom důležitou podmínkou hospodářského rozvoje. Na druhé straně je Ostrava sídlem národního superpočítačového centra IT4Innovations, které poskytuje vědeckým týmům i podnikům služby v oblasti superpočítání a patří v tomto oboru k nejvýkonnějším v Evropě.

Lidé

Nadprůměrný podíl vysokoškolsky vzdělaných, ale i osob se základním vzděláním a bez maturity

Kraj má průměrnou vzdělanost ve srovnání s ČR. Patří sice mezi kraje s vyšším podílem vysokoškolsky vzdělaného obyvatelstva, ale také s vysokým podílem osob bez vzdělání, se základním vzděláním a středoškolským vzděláním bez maturity. Pro kraj jsou charakteristické velké územní rozdíly v dosažené úrovni vzdělání. Podíl osob s úplným středoškolským a vysokoškolským vzděláním v populaci se v průběhu let zvyšuje. Varováním je ovšem pokles zájmu o studium na univerzitách v kraji. Síť škol je v regionu rozvinutá a na zvýšení kvality vzdělávání má významný podíl modernizace školských zařízení, zejména z evropských fondů.

Nejnižší nezaměstnanost od roku 2000

Míra nezaměstnanosti je v kraji nejnižší od roku 2000 a míra zaměstnanosti se od roku 2010 zvýšila o téměř 10 %. Přesto v okresech Karviná, Bruntál a Ostrava-město nezaměstnanost přesahuje průměr ČR. Dlouhodobá nezaměstnanost je nadprůměrná, a to i v době zvýšené poptávky zaměstnavatelů. Kraj má podprůměrný podíl ekonomicky aktivní pracovní síly a nadprůměrný podíl dlouhodobě nezaměstnaných (tj. déle než 1 rok). K hlavním problémům, nejen na trhu práce, patří migrace mladých vysokoškoláků z kraje pryč.

Dostatečná lůžková péče, schází lékaři a zdravotní sestry

Distribuce zdravotnických zařízení mezi okresy odpovídá hustotě zalidnění i prostorovému uspořádání sídel. Zhoršená dostupnost specializované péče trápí řídce zalidněné oblasti. Kraj disponuje druhou největší zdravotnickou záchrannou službou a bohatou nabídkou lázeňských a rehabilitačních služeb. Od roku 2010 působí v kraji Lékařská fakulta Ostravské univerzity. V krajské metropoli sídlí významná zdravotnická výzkumná centra a ústavy. Akutní péči poskytuje 17 nemocnic, z nichž sedm je ve správě kraje. Pokud jde o počty lůžek akutní péče, jsou jejich kapacity dostatečné. Schází však lékaři, zejména ve vysoce specializovaných oborech, a zdravotní sestry.

Podíl osob ohrožených chudobou či sociálním vyloučením se snižuje

V republikovém srovnání je v kraji nadprůměrný podíl osob ohrožených chudobou nebo sociálním vyloučením, který se však daří snižovat. Mezi hlavní příčiny sociálního vyloučení patří nízké mzdy, nadprůměrná nezaměstnanost, rychlé stárnutí obyvatel, zadlužení. V exekuci se ocitlo více než 10 % obyvatel. Prohlubování sociálních problémů může mít dalekosáhlé důsledky na kvalitu života v kraji i jeho image.

Nejvíce pěstounů i unikátní klastr sociálního podnikání

Při ustanovení sítě sociálních služeb spolupracuje kraj s obcemi a dalšími sociálními partnery. Kraj mezi prvními v ČR přijal rozhodnutí nepřijímat nové klienty do ústavních zařízení. V regionu působí nejvyšší

počet pěstounů v ČR. S budováním sítě sociálního podnikání pomáhá Klastř sociálních podniků a inovací s více než 60 členy.

Stárnutí populace zvyšuje poptávku po sociálních i zdravotnických službách

V sociálních službách scházejí kvalifikovaní pracovníci. Poskytovatelé služeb potřebují pomoc se zaváděním nástrojů řízení kvality a efektivity. Oblast sociálních služeb trápí nevhodné nastavení financování a závislost na externích zdrojích. Vzhledem ke stárnutí obyvatelstva roste poptávka po sociálních i zdravotnických službách. V období let 2000–2017 vzrostl podíl osob starších 65 let z 12,34 % na 19,16 %. V roce 2030 vzroste jejich podíl na 24,7 %.

Prostředí

Přes výrazné zlepšení trápí kraj znečištěné ovzduší

V kraji jsou překračovány imisní limity prachových částic a benzo(a)pyrenu. Příčinami jsou koncentrace průmyslu a energetiky, doprava, lokální zdroje, dálkový přenos znečištění z Polska a na venkově také prach ze zemědělství. V posledních letech klesl podíl velkých průmyslových a energetických zdrojů na celkových emisích škodlivin. Dynamicky vzrostl počet vyměňovaných kotlů v domácích topeništích v rámci tzv. kotlíkových dotací (největší počet výměn v ČR). Naopak roste intenzita dopravy. Nedojde-li však ke zlepšení situace na polské straně, nelze očekávat další významné zlepšení situace v oblasti znečištění ovzduší.

Komunální odpad nejčastěji končí na skládkách

V kraji je vytvořena funkční síť zařízení pro v současnosti akceptovatelné nakládání s odpady. Roste počet kompostáren a dalších zařízení na využití biologicky rozložitelného komunálního odpadu. Kraj však nadále postrádá dostatečně kapacitní zařízení na materiálové a energetické využití komunálního odpadu. Přestože se podíl odpadů ukládaných na skládky snížil, představuje skládkování stále nejčastější způsob odstraňování směsného komunálního odpadu.

Početné krajské lesy jsou ohroženy suchem a škůdci

Lesnatost činila 34,6 % území kraje a je nad průměrem ČR. Obdobně jako v jiných oblastech ČR dochází k odumírání smrkových monokultur v důsledku sucha a škůdců s následnými dopady na erozi, vodní režim i krajinný ráz. Rovněž dochází k úbytku zemědělské půdy vlivem výstavby komunikací, skladových a průmyslových areálů. Roste výměra zastavěných ploch.

Po-uhelná krajina skýtá mimořádný potenciál pro nový rozvoj

Příznačnou charakteristikou kraje je krajina ovlivněná těžbou černého uhlí. Na území kraje se stále nacházejí místa, která jsou po ukončené či ukončované těžbě nevyužita. Tato místa skýtají potenciál pro nové funkce krajiny. V těchto oblastech je nutné zajistit budoucí rozvoj tak, aby nebyl v rozporu s principy udržitelného rozvoje území, ochranou přírody a také měnícími se podmínkami v důsledku klimatické změny.

Klesá počet cestujících v hromadné dopravě

V kraji funguje rozvinutý integrovaný systém dopravy. Přesto každoročně počet přepravených osob v hromadné dopravě klesá. Výjimkou je železniční přeprava mimo region a městská hromadná doprava, která zaznamenává oživení. Přibližně 80 % obyvatel kraje žije v obci s napojením na železniční síť. Vstupem soukromých dopravců na dálkové železniční linky došlo ke zvýšení kvality služeb a snížení cen jízdenek.

Dobrá hustota silniční sítě, narůstá intenzita dopravy a nároky na údržbu

Hustota silniční dopravní infrastruktury v kraji je na dobré úrovni, avšak narůstá intenzita dopravy ve vybraných úsecích, což znamená vyšší nároky na investice do údržby. Udržení kvality komunikací vyžaduje zvýšené investice. Východní část kraje však trápí nekoncepční zahušťování zástavby, které znesnadňuje dostupnost ze zázemí velkých měst. Ve vybraných oblastech západní části komplikuje přístup k nadřazené silniční síti nedokončená stavba silnic „Slezského kříže“ a chybějící obchvaty měst a obcí. Ve městech a periferiích roste intenzita dopravy, obdobně jako počet registrovaných osobních aut a emisí produkovaných z dopravy.

Koridorové tratě otevírají kraj světu, regionální železnice vyžadují modernizaci

Koridorové tratě ležící v kraji jsou kvalitní a rekonstruované. Regionální tratě jsou zastaralé, s výjimkou několika opravených a elektrifikovaných tratí. Z hlediska tranzitních koridorů má kraj geograficky výhodnou polohu, která mu umožňuje stát se součástí panevropské sítě vysokorychlostních železnic. Nová vysokorychlostní trať uvolní stávající kapacity, které lze využít pro nákladní dopravu.

Napojení na železnici a logistické zázemí může přispět k rozvoji letiště

Letiště Leoše Janáčka nabízí dostatečnou kapacitu a vybavení pro odbavení letadel, cestujících i carga. Přesto vykazuje slabou výkonnost a zaostává za dynamickým rozvojem letiště v Katovicích. Lety dostatečně nenavazují na mezinárodní huby a letiště je tak prakticky závislé na charterových letech. Navíc jej čeká nákladná rekonstrukce letové dráhy. Přesto má letiště potenciál k rozvoji, a to především v cargo přepravě díky dostatečnému logistickému zázemí a příhodnému dopravnímu napojení na silniční i železniční síť.

Integrovaný záchranný systém patří mezi špičku

V kraji funguje dlouhodobě prověřený model integrovaných výjezdových center složek Integrovaného záchranného systému. V krajské metropoli působí špičkově vybavené Integrované bezpečnostní centrum.

Nejrozsáhlejší chráněná krajinná oblast v Česku

Přestože je kraj vnímán jako průmyslový region, zastává z hlediska ochrany přírody a krajiny v rámci ČR důležitou pozici. Na území kraje se vyskytují nebo do něj zasahují 3 velkoplošná zvláště chráněná území, přičemž CHKO Beskydy je největší chráněnou krajinnou oblastí v ČR. Rozloha všech zvláště chráněných území v kraji činí 97,1 tis. ha, tj. 17,9 % území kraje.

Beskydy a Dolní Vítkovice lákají nejvyšší počet turistů

Kraj disponuje významným přírodním a kulturním bohatstvím. Zvyšují se počty národních kulturních památek a daří se investovat do obnovy památek a kulturní infrastruktury. Promyšlené využití kulturního a historického dědictví, se specifickou rolí technických areálů, jak dokládá fenomenální úspěch proměny území Dolní oblast Vítkovice, vytváří potenciál pro další rozvoj. Velkou příležitostí je vysoký počet obyvatel v tomto středoevropském prostoru, kde v okruhu cca 150 km kolem Ostravy žije více než 7 milionů lidí. Přibližně tři čtvrtiny všech hostů představují rezidenti z ČR, ze zahraničí pak především Slováci a Poláci. Rozvinutá infrastruktura pro cestovní ruch se nachází především v oblasti Beskyd. Slabinou je dopravní infrastruktura v západní části kraje a nevyužitě letiště. Image regionu negativně ovlivňují historická klíše a negativní medializace.

Průvodce Strategií rozvoje Moravskoslezského kraje

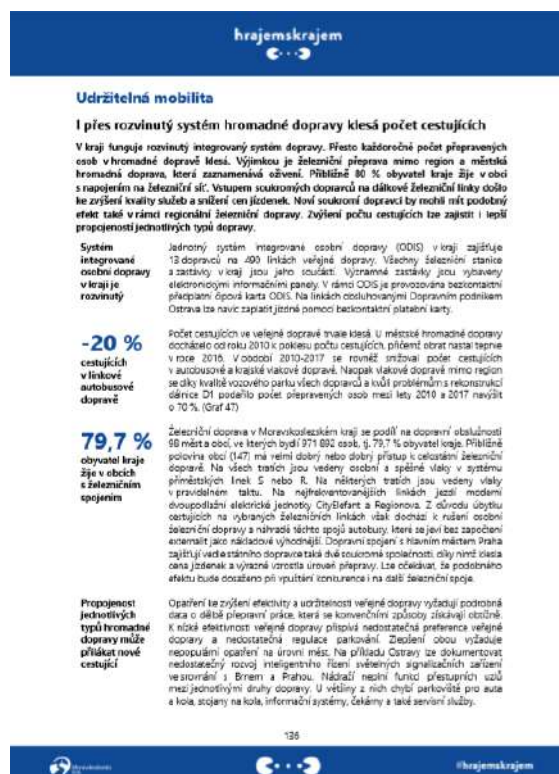
Výstupy procesu strategického plánování #hrajeMSKrajem

Strategie rozvoje je výsledkem dlouhodobého procesu s názvem #hrajeMSKrajem probíhajícími mezi lety 2018 a 2019, při němž vznikly tyto klíčové výstupy:

- Zpráva o rozvoji Moravskoslezského kraje (Analytická část)
- Strategie rozvoje Moravskoslezského kraje 2019-2027 (Návrhová část)
- Implementační část Strategie rozvoje Moravskoslezského kraje 2019-2027
- Webová stránka #hrajeMSKrajem, s informacemi o procesu a o kraji, kde jsou všechny výše uvedené dokumenty a další přílohy ke stažení
- Brožura #hrajeMSKrajem s informacemi o Strategii rozvoje v jednoduchém, srozumitelném a atraktivním podání pro obyvatele kraje

Analytická část (Zpráva o rozvoji Moravskoslezského kraje)

Analytický materiál obsahuje zjištění v šesti prioritních tématech opřená o data, informace a soulad se strategickými a koncepčními dokumenty v kraji. Hlavní zjištění byla projednána a připomínkována na tematických pracovních skupinách, s vedením kraje a s partnery v území.

Návrhová část (Strategie rozvoje Moravskoslezského kraje 2019–2027)

Návrhová část je popsána v následující struktuře:

1. Dlouhodobá vize rozvoje Moravskoslezského kraje 2030+

2. Tři hlavní strategické směry rozvoje kraje na roky 2019–2027 – „superpriority“, kterými jsou:

1. PODNIKÁNÍ - #podnikavější, #inovativnější, #propojenější a #chytřejší kraj
2. LIDÉ - #vzdělanější, #zaměstnanější, #zdravější, #soudržnější a #kulturnější kraj
3. PROSTŘEDÍ - #čistější, #zelenější a #atraktivnější kraj

Dva nejvýznamnější ukazatele změny pro dlouhodobé měření úspěšnosti v realizaci Strategie rozvoje a naplňování vize:

1. Zastavení odlivu obyvatel z kraje
2. Lepší image kraje

3. Šest prioritních tematických oblastí:

Každé z prioritních tematických oblastí je věnována jedna kapitola. Vybraných šest prioritních tematických oblastí se překrývá s prioritními oblastmi evropského víceletého finančního rámce na léta 2021–2027. Evropské fondy budou zcela jistě patřit k hlavním finančním zdrojům pro realizaci strategických opatření a projektů popsaných v této Strategii rozvoje. Vybrané prioritní tematické oblasti dále navazují na strukturu témat Strategie Integrované teritoriální investice pro ostravskou aglomeraci pro programové období 2014–2020. Ke každé tematické prioritě je navíc přiřazen odpovídající pilíř Strategického rámce pro hospodářskou restrukturalizaci Ústeckého, Karlovarského a Moravskoslezského kraje.

Tematické prioritní oblasti jsou východiskem a integrální součástí organizačního zajištění procesu realizace Strategie rozvoje kraje. Pro každou oblast byly ustanoveny pracovní skupiny, které jsou vedeny garantem, dlouholetým expertem v dané oblasti. Členy pracovních skupin jsou zástupci klíčových aktérů a respektovaní odborníci. Garanti pracovních skupin jednají také společně, případně se účastní jednání jiných pracovních skupin. Cílem je koordinace, provázanost mezi tématy a vzájemná inspirace.

Návrh hlavních strategických směrů rozvoje kraje a prioritních tematických oblastí je také v souladu s následujícími stěžejními koncepčními dokumenty:

- Vize 2024 - Nová energie pro Moravskoslezský kraj
- Sektorové strategie a koncepce Moravskoslezského kraje
- Strategie a akční plány hospodářské restrukturalizace Ústeckého, Moravskoslezského, Karlovarského kraje – transformační strategie RE:START
- Strategie ITI ostravské aglomerace
- Strategie regionálního rozvoje ČR 2021+
- Víceletý finanční rámec Evropských strukturálních a investičních fondů pro léta 2021–2027
- Územně plánovací dokumentace a podklady obcí a kraje

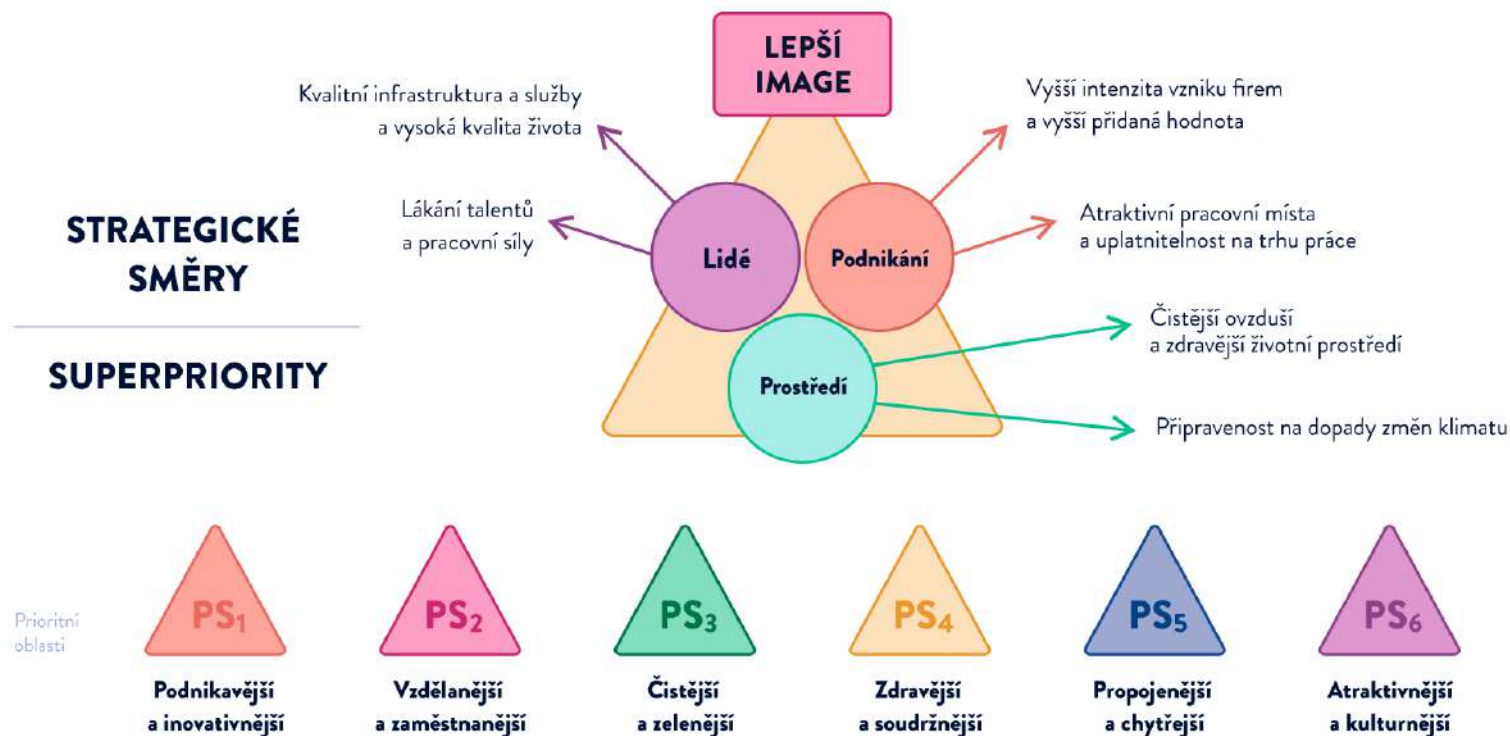
Struktura návrhové části je graficky zobrazena na následujících dvou stranách.

STRATEGIE Moravskoslezského kraje 2019-2027

struktura návrhové části

Priority | Problémy | Příležitosti | Ambice

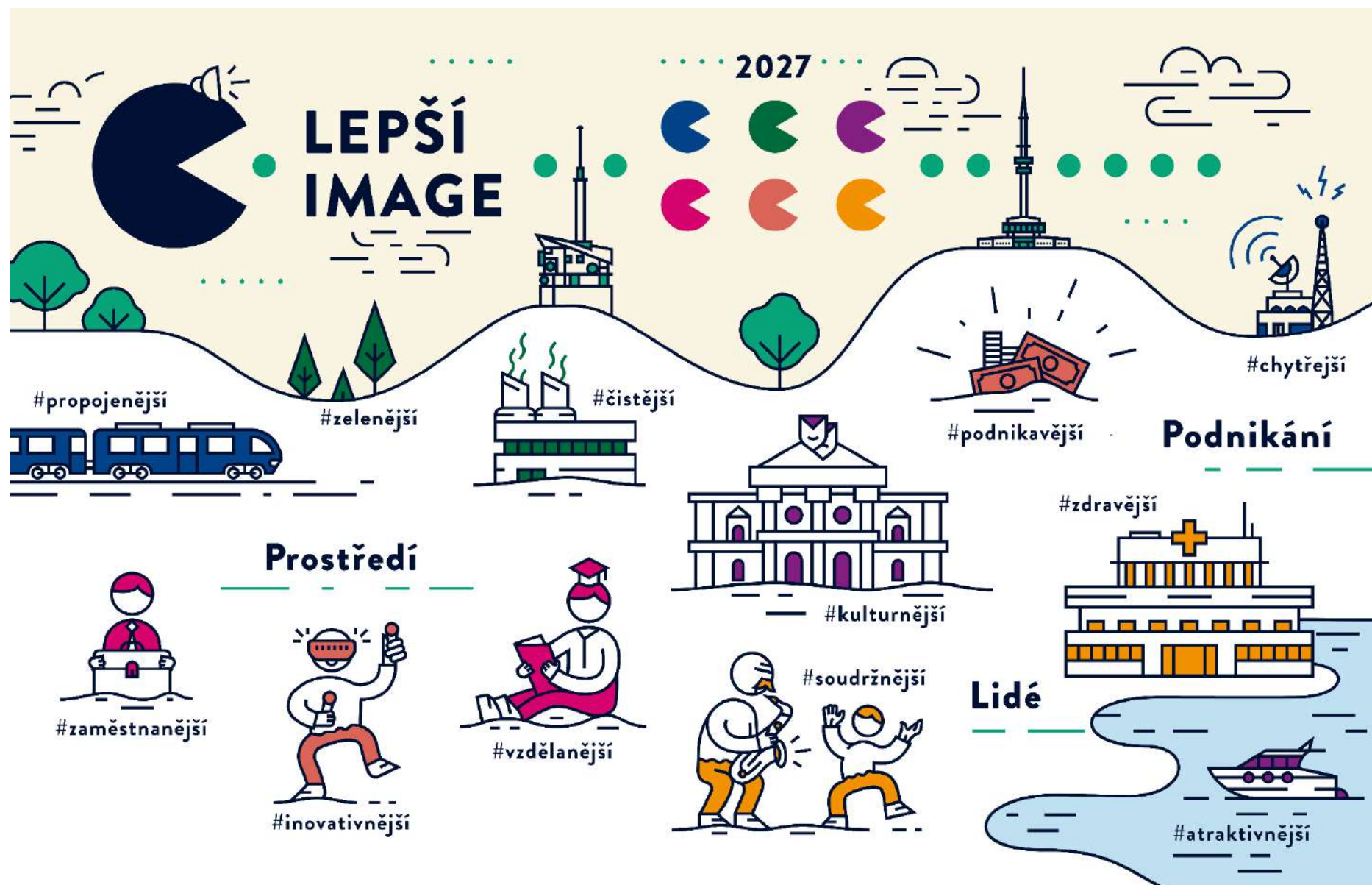
Územní dimenze (Vyrovňování územních rozdílů)

Přehled 6 prioritních tematických oblastí a 28 strategických oblastí změn

1	Podnikavější a inovativnější kraj	1.1 Podnikaví lidé 1.2 Vznik a růst firem 1.3 Podnikatelský a inovační ekosystém 1.4 Výzkum a vývoj 1.5 Velké firmy
2	Vzdělanější a zaměstnanější kraj	2.1 Moderní vzdělávání a kompetence pro život 2.2 Atraktivní vysoké školy 2.3 Kariérové poradenství 2.4 Kvalitní pracovní místa 2.5 Inovace při snižování dlouhodobé nezaměstnanosti
3	Zdravější a soudržnější kraj	3.1 Kvalitní a vysoce odborná zdravotní péče 3.2 Prevence a zdravý životní styl 3.3 Život v komunitě 3.4 Služby společně
4	Čistější a zelenější kraj	4.1 Čisté ovzduší 4.2 Prevence vzniku a využití odpadu 4.3 Adaptace na dopady klimatické změny 4.4 Šetrné využívání krajiny 4.5 Environmentální vzdělávání, výchova a osvěta 4.6 Nová energetika
5	Propojenější a chytřejší kraj	5.1 Podpora řešení chytřejšího kraje 5.2 Podpora udržitelné mobility 5.3 Přejechod k nízkouhlíkové a bezemisní dopravě 5.4 Vnější dostupnost kraje 5.5 Integrovaný záchranný systém
6	Atraktivnější a kulturnější kraj	6.1 Kulturní a přírodní dědictví 6.2 Živá kultura a kreativita 6.3 Komunity a veřejné prostory

Strategické projekty

Primárním cílem je představit Strategii rozvoje na konkrétních příkladech strategických projektů, které mají potenciál dostatečně velkého pozitivního dopadu do území, na více cílových skupin a jsou zpravidla dlouhodobějšího charakteru. Návrhy strategických projektů byly zjišťovány u partnerů v území. Při sběru námětů i již připravovaných projektů byly osloveny všechny odbory krajského úřadu, organizace kraje, obce s rozšířenou působností, univerzity, zástupci firem a dalších organizací, členové všech šesti pracovních skupin, členové komisi rady a výbory zastupitelstva kraje aj. Strategické projekty byly projednány s garanty pracovních skupin, vedením kraje a řídicí skupinou pro přípravu Strategie rozvoje.

Stěžejní kritéria pro výběr strategických projektů:

1. Nadmístní / nadregionální význam
 2. Soulad se strategií, odůvodnitelnost jeho potřeby
 3. Jasný nositel
 4. Nese potenciál změny, lze popsat přínosy a dopady
 5. Inovativnost
-
6. Investiční projekt – min. hranice 100 mil. Kč (*V případě projektů mimořádného významu není min. hranice podmínkou.*)
 7. Neinvestiční projekt – bez finanční hranice – požadavek na velký potenciál změny, možnost reprodukce/síťování

V první fázi bylo v území zjištěno více než 300 projektů. Z nich byly, dle výše uvedených kritérií, do návrhové části vybrány příklady cca 70 projektů v šesti prioritních tématech, které jsou jak v raných fázích přípravy, tak už i v pokročilé fázi realizace a Moravskoslezský kraj má zájem na jejich pokračování a rozvoji.

Jak číst návrhovou část?

Následující kapitoly obsahují soubor strategických cílů, opatření a typových aktivit strukturovaných do **6 prioritních tematických oblastí**. Přestože se každá z nich drží shodné struktury, jsou dílčí kapitoly snadno rozpoznatelné díky svému charakteristickému a hravému barevnému pojetí.

Úvodní část každé tematické oblasti tvoří tyto čtyři části:

Úvodní stránka

Tři otázky pro garanta pracovní skupiny + Vzkazy obyvatel kraje

Příklady strategických projektů

Strategický cíl	Strategický projekt	Podstata	Podle...
2.5 Inovace při snižování dlouhodobé nezaměstnanosti	2.5.1 Podpora podnikání a zaměstnanosti	Podpora podnikání a zaměstnanosti	2024-2027
2.5.2 Podpora podnikání a zaměstnanosti	Podpora podnikání a zaměstnanosti	Podpora podnikání a zaměstnanosti	2024-2027
2.5.3 Podpora podnikání a zaměstnanosti	Podpora podnikání a zaměstnanosti	Podpora podnikání a zaměstnanosti	2024-2027

Přehled strategických cílů a opatření / typových aktivit

Strategický cíl	Strategický projekt	Podstata	Podle...
2.5 Inovace při snižování dlouhodobé nezaměstnanosti	2.5.1 Podpora podnikání a zaměstnanosti	Podpora podnikání a zaměstnanosti	2024-2027
2.5.2 Podpora podnikání a zaměstnanosti	Podpora podnikání a zaměstnanosti	Podpora podnikání a zaměstnanosti	2024-2027
2.5.3 Podpora podnikání a zaměstnanosti	Podpora podnikání a zaměstnanosti	Podpora podnikání a zaměstnanosti	2024-2027

Dále se každá tematická oblast člení na **3–6 strategických oblastí změn**, které obsahují tyto informace:

Strategický cíl

Vyčíslená či blíže specifikovaná vize.

Zdůvodnění

Shrnutí z analýzy vysvětlující, proč jsou zvolena opatření důležitá. Vycházejí z tematických SWOT analýz.

Opatření / typové aktivity

Soubor opatření a na ně navazující typové aktivity, díky kterým lze dosáhnout stanovené vize.

Klíčový indikátor

Slouží k měření strategického cíle, a tedy i úspěšnosti Strategie rozvoje.

#hrajemskrajem

2.5 Inovace při snižování dlouhodobé nezaměstnanosti

Strategický cíl
Snižování podílu dlouhodobé nezaměstnanosti.

Požadovaná změna
Snižuje se podíl dlouhodobé nezaměstnanosti (délka nad 1 rok) na celkovém počtu nezaměstnaných.

Zdůvodnění
Snižování nezaměstnanosti a dlouhodobé nezaměstnanosti je výrazně nadprůměrné České republiky. Nadprůměrná nezaměstnanost v kraji (ve srovnání s Českou republikou) souvisí i v době zrychlěné a neuspokojivé prosperity zaměstnanosti.

Opatření / typové aktivity
1) **Podpora podnikání a zaměstnanosti**
• Podpora podnikání a zaměstnanosti
• Podpora podnikání a zaměstnanosti
2) **Podpora podnikání a zaměstnanosti**
• Podpora podnikání a zaměstnanosti
• Podpora podnikání a zaměstnanosti
3) **Podpora podnikání a zaměstnanosti**
• Podpora podnikání a zaměstnanosti
• Podpora podnikání a zaměstnanosti
4) **Podpora podnikání a zaměstnanosti**
• Podpora podnikání a zaměstnanosti
• Podpora podnikání a zaměstnanosti

Klíčový indikátor
Podíl dlouhodobé nezaměstnanosti (délka nad 1 rok) na celkovém počtu nezaměstnaných.

Vazba na krajské koncepce
Národnostní výhledový plán rozvoje lidských zdrojů pro období 2024-2027
Střednědobý plán rozvoje sociálních služeb Moravskoslezského kraje

Strategická oblast změny

Označena názvem a pořadovým číslem. Jedná se o podmnožinu tematické oblasti, ke které se vztáží konkrétní strategické cíle a opatření.

Požadovaná změna

Popis změny, která nastane v roce 2027, jestliže se podaří opatření naplňovat.

Vazba na krajské koncepce

Seznam krajských strategií a koncepcí, které s danou strategickou oblastí změny souvisí.

Podnikavější
a inovativnější kraj

1 Podnikavější a inovativnější kraj

Tři otázky pro garanta pracovní skupiny Pavla Csanka

1. Co podle Vás v kraji opravdu dobře funguje a málo se o tom ví?

Přistěhoval jsem se do Ostravy po letech strávených v Praze a Brně. Při srovnání tří největších měst v naší zemi mě vždy zaujme specifická místní atmosféra. Velmi oceňuji, jak se zde mísí energie nových příležitostí s dědictvím minulosti. Člověku to dává širší úhel pohledu. Kontrasty, protichůdné zájmy a názory jsou vždy zdrojem inspirace. Líbí se mi osobitá energie a přímočarost mnoha místních podnikatelů napříč krajem, s nimiž se při své práci setkávám.

2. Co byste považoval za největší úspěch kraje v roce 2027?

Přál bych si, aby místní mladá a střední generace v sobě objevila podnikatelského ducha a skrze vlastní podnikání plně využila potenciál tohoto regionu. Ostravsko je počtem obyvatel druhá nejvýznamnější aglomerace v zemi. Nicméně, v důsledku historického vývoje ekonomiky, náš kraj patří mezi regiony s nejnižším počtem podnikatelů na 1000 ekonomicky aktivních obyvatel.

3. Jaké nejzajímavější konkrétní projekty by podle Vás nejvíce prospěly kraji?

Kolegové z technické univerzity mi před dvěma lety představili slovní spojení „TechArena Poruba“. Již tehdy mě to zaujalo. Po dvou letech diskusí s osobnostmi místního podnikatelského, politického i akademického života jsme se v MSIC pokusili z tohoto spojení udělat značku pro chytrou městskou čtvrť. Sousedství technologického parku s univerzitou a fakultní nemocnicí dává skvělou příležitost, jak vytvořit unikátní prostředí pro demonstraci a testování nových technologií v podmínkách reálného města.

Vzkazy veřejnosti

„Kraj by měl být atraktivní pro technologické firmy.“

„Hodně podpory, co se týče podnikání.“

„Dobrý den, děkuji za podporu podnikání. Myslím, že je to něco, co má skutečně smysl a budoucnost.“

„Pokud by se pomohlo budoucím podnikatelům a mladým odhodlaným lidem a umožnila by se jim cesta k úspěchu.“

„Chtěl bych zde větší podporu malých a středních podnikatelů.“

„Chtěl bych „silicon valley“ v Bruntále.“

„Mělo by se víc investovat do technologií v Ostravě. Má nejvíce možností ji zrealizovat a využít.“

„Podporovat vědu a výzkum.“

„Ocenila bych větší podporu ambiciózních lidí. Víím, že existují instituce na to zaměřené, ale poptávka je větší a není dostatečná informovanost.“

„Podpora místních akčních skupin, podpora farmářských produktů a trhů, podpora menších podnikatelů.“

Podnikavější a inovativnější kraj					
Strategický cíl	1.1 Podnikaví lidé	1.2 Vznik a růst firem	1.3 Podnikatelský a inovační ekosystém	1.4 Výzkum a vývoj	1.5 Velké firmy
	Osobní zkušenost se zahájením podnikání u 15 % obyvatel kraje ve věkové kategorii 25–44 let	Zvýšení počtu firem se sídlem v kraji mladších 10 let s 25 a více zaměstnanci	Zařazení kraje mezi TOP10 regionů v regionu střední a východní Evropy dle dynamiky růstu znalostní intenzity ekonomiky	Zvýšení podílu kraje na veřejných výdajích na výzkum a vývoj v České republice v období 2022–2027 na alespoň 6 %	Růst exportu velkých firem z kraje v období 2020–2027 o 10 % vyšší než růst exportu z celé České republiky ve stejném období
Opatření / typové aktivity					
	a) Zlepšit image podnikání b) Zajistit nabídku kvalitních služeb pro začínající podnikatele c) Zavést podnikatelskou gramotnost ve všech stupních vzdělávání	a) Zajistit služby a infrastrukturu pro začínající podnikatele b) Posílit manažerské kompetence vedení malých a středních firem c) Zvýšit internacionalizaci malých a středních firem d) Rozšířit nabídku atraktivních podnikatelských nemovitostí	a) Dosáhnout mezinárodní excelence v regionální inovační politice b) Posílit spolupráci mezi firmami vedoucí k nové přidané hodnotě c) Rozšířit a více zužitkovat spolupráci firem se strategickými partnery veřejného sektoru d) Identifikovat oblasti strategické specializace a v nich rozvíjet sdílenou infrastrukturu posilující konkurenční výhody místního podnikatelského prostředí	a) Podpořit mezinárodní výzkumnou excelenci v tematických oblastech s již existující kritickou masou výzkumníků a výsledků b) Zvýšit vzájemné přínosy ze spolupráce firem a veřejných výzkumných organizací c) Všeestranně rozvinout třetí roli univerzit a tím posílit jejich vliv na společnost v kraji	a) Aktivně zapojit úspěšné velké firmy z kraje do realizace Regionální inovační strategie Moravskoslezského kraje b) Podporovat sdílené kapacity pro průmyslový výzkum a vývoj c) Vytvořit nové obory na vysokých školách, které budou propojeny s firmami d) Vytvořit strategické výzkumné aliance e) Spoluvytvářet brand a prostředí atraktivního kraje pro práci a začínající podnikatele

1.1 Podnikaví lidé

Strategický cíl

Osobní zkušenost se zahájením podnikání u 15 % obyvatel kraje ve věkové kategorii 25–44 let

Požadovaná změna

Rostoucí podíl obyvatel kraje vnímá podnikání jako atraktivní způsob seberealizace. Šíří se atmosféra chuti riskovat, experimentovat s novými přístupy a hledat řešení výzev, kterým čelí společnost nejen v Moravskoslezském kraji a České republice, ale i za hranicemi kraje. Osobní i podnikatelské neúspěchy jsou stále více považovány za zdroj inspirace, nikoliv zostuzení.

Zdůvodnění

- Svobodné podnikání je hlavní společenskou institucí zajišťující dlouhodobou prosperitu společnosti. Rozdíly v prosperitě jednotlivých měst a regionů jsou z velké části výsledkem rozdílů v intenzitě podnikání.
- Intenzita podnikání v daném městě či regionu je podporována či naopak omezována zažitými vzorci myšlení a chování. Zejména se jedná o vztah obyvatel k osobní iniciativě, riziku, příčinám osobního (ne)úspěchu apod.
- V kraji je silně rozšířena kultura zaměstnanecké společnosti. Projevuje se mj. silnou preferencí jistot, vysokou averzí vůči podstupování rizik či vysokou úctou k velkým firmám, mnohdy bez ohledu na jejich ekonomickou kondici a perspektivu.
- Okolní svět v důsledku nových technologií neustále zrychluje a kultura zaměstnanecké společnosti se tak stává rizikovým faktorem pro budoucí prosperitu kraje. Progresivní firmy i talentovaní lidé se stále silněji koncentrují do měst a regionů s rozvinutou atmosférou podporující zakládání nových firem, inovace a celkově nahrazování zavedených postupů novými řešeními.
- Progresivismus v podnikání přitom v řadě měst a regionů výborně koexistuje s konzervatismem v kulturní či politické sféře. Přes podporu podnikavých lidí je třeba stále zohledňovat skutečnost, že většina populace je ke změnám často skeptická. Se zrychlováním změn se tato skepse může rychle měnit v nepřátelskost.
- Podpora osobní iniciativy a podnikavosti by tudíž neměla být chápána pouze ve vztahu k podnikání. Důležitým rozměrem je sociální soudržnost. Bez ní může podpora osobní iniciativy a podnikavosti vést spíše k elitářství než vyšší intenzitě podnikání.

Opatření / typové aktivity

- Zlepšit image podnikání mezi obyvateli jako společensky prospěšné činnosti**
 - Cílené PR aktivity jako součást komunikační strategie Moravskoslezského kraje a dalších spolupracujících organizací
 - Promyšlený systém soutěží a ocenění pro podnikatele/lky (např. společensky odpovědná firma Moravskoslezského kraje, EY Podnikatel roku, Nejlepší zaměstnavatel Moravskoslezského kraje apod.)
- Zajistit nabídku kvalitních služeb pro lidi zvažující či připravující vlastní podnikání**
 - Kariérní poradenství, osobní koučink
 - Akcelerační programy zaměřené na fázi „idea acceleration“
 - Inspirační, networkingové a kreativní akce (Patrioti MSK, hackathon, FuckUp Nights...)

c) Zavést podporu podnikavosti a podnikatelské gramotnosti na všech stupních vzdělávání

- Systematické zavedení kvalitně připraveného obsahu do výuky, včetně adekvátně připravených učitelů/lektorů
- Soutěže a inspirační akce pro žáky a studenty (např. Invent Arena)

Klíčový indikátor

- Počet osob podpořených v rámci Programů podpory podnikání v MSK

Vazba na krajské koncepte

- Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy Moravskoslezského kraje
- Krajský akční plán rozvoje vzdělávání
- Regionální inovační strategie Moravskoslezského kraje

1.2 Vznik a růst firem

Strategický cíl Zvýšení počtu firem se sídlem v kraji mladších 10 let s 25 a více zaměstnanci

Požadovaná změna

Ostravsko je vedle Prahy a Brna považováno za dynamický start-up region. V Ostravě a jejím širším zázemí sídlí rostoucí počet technologických start-upů, jejichž prodeje a PR dosahují mezinárodního rozměru. Zvyšuje se počet exportujících malých a středních firem jak v nových, tak tradičních odvětvích. Malé a střední firmy intenzivně využívají nových technologií a vytváří rostoucí počet nových výrazně nadprůměrně placených pracovních míst.

Zdůvodnění

- Intenzita podnikatelské činnosti v regionu výrazně ovlivňuje současnou a budoucí prosperitu jeho obyvatel. Moravskoslezský kraj patří v rámci České republiky k regionům s nejnižší intenzitou podnikání.
- Mladé rychle rostoucí firmy v současné globalizované ekonomice tvoří rozhodující počet nových pracovních míst. Velké firmy v tradičních oborech počet zaměstnanců často snižují. Pro zajištění dostatku atraktivních pracovních míst potřebuje kraj segment mladých dynamicky rostoucích firem. Z některých z nich se postupně stanou noví velcí zaměstnavatelé, na jejichž přítomnost a roli je mnoho lidí v kraji zvyklých.
- Ostravské metropolitní území představuje druhou největší koncentraci obyvatel v České republice. Metropolitní území se přitom ve všech zemích vyznačují nejvyšší intenzitou podnikatelské činnosti. Současná pozice Ostravska a kraje z hlediska intenzity podnikání tak jasně ukazuje, že hospodářská transformace není dokončená. Podstatná změna odvětvové struktury průmyslu je pouze první hlavní fází transformace. Druhou je rozvoj dynamického sektoru služeb a firem v nových progresivních oborech, což jsou typické charakteristiky ekonomik moderních metropolí.
- Krajská a místní samospráva mohou pro urychlení této druhé fáze transformace mnohé udělat. Vedle zajištění kvalitní infrastruktury a základních veřejných služeb mohou systematicky investovat do specializovaných organizací na podporu hospodářského rozvoje regionu.
- Služby těchto organizací představují významný prvek místního investičního a podnikatelského prostředí. V první řadě by se měly zaměřit na usnadnění zahájení nových podnikatelských činností s důrazem na činnosti s vysokou přidanou hodnotou, v nichž je mnohdy velmi náročné uvést nové firmy v život. Dále by se měly zaměřit na kapacitu malých a středních firem exportovat a rentabilně využívat nové technologie. V neposlední řadě je zásadním tématem oblast after-care služeb pro investory. Mnoho klíčových exportérů v kraji dnes představují výrobní závody nadnárodních firem. Je velmi důležité, aby tyto firmy v kraji rozvíjely také další typy aktivit.

Opatření / typové aktivity

- a) Zajistit kvalitní podpůrné služby a infrastrukturu pro lidi zahajující podnikání**
 - Akcelerační, inkubační služby
 - Sdílené dílny, laboratoře (např. prototypové služby)
- b) Posílit manažerské kompetence majitelů a expertů malých a středních firem**
 - Koučinkové programy

- Spolupráce a sítě pro sdílení zkušeností a expertů
- Sdílené služby v oblasti nedostatkových expertiz (např. exportní aliance)

c) Zvýšit internacionalizaci malých a středních firem

d) Rozšířit nabídku atraktivních podnikatelských nemovitostí

- Regenerace brownfieldů

Klíčový indikátor

- Počet firem (s více než 25 zaměstnanci)

**Vazba na krajské
koncepte**

- Regionální inovační strategie Moravskoslezského kraje

1.3 Podnikatelský a inovační ekosystém

Strategický cíl Zařazení kraje mezi TOP10 regionů v regionu střední a východní Evropy dle dynamiky růstu znalostní intenzity ekonomiky

Požadovaná změna

V kraji je etablován dynamický inovační ekosystém. O koordinaci jeho rozvoje se stará profesionální výkonná organizace. Ta je odpovědná za realizaci Regionální inovační strategie Moravskoslezského kraje, která je společným plánem krajské a městské samosprávy, inovačních firem, akademické sféry a dalších partnerů popisující měřitelné cíle a konkrétní projekty s nositeli, měřitelnými výsledky a náklady vedoucí k naplnění společně stanovených cílů. Díky realizaci této strategie na období 2020–2027 je Moravskoslezský kraj společně s Prahou a Jihomoravským krajem považován za hlavní centrum inovací v České republice. Moravskoslezský kraj je příkladem evropské excelence v regionální inovační politice.

Zdůvodnění

- Dlouhodobá prosperita ekonomik jednotlivých měst a regionů je z velké části odrazem inovačních schopností firem na jejich území. Zdroje inovačních schopností firem jsou jak vnitřní (např. strategie, firemní kultura apod.), tak vnější, které firmy čerpají ze svého okolí. Stále více měst a regionů napříč kontinenty se proto snaží na svém území vytvořit co nejpříznivější podmínky pro inovace. Kvalita místního inovačního ekosystému se stává stále významnějším faktorem atraktivity měst a regionů pro investující firmy i vysoce mobilní třídu „globálních expertů“.
- Hlavní pozornost regionů a měst při rozvoji prostředí pro podnikání a inovace míří do oblastí vzdělávání, výzkumu a vývoje, služeb podpory zakládání a růstu mladých firem, rozvoje sítí spolupráce či atmosféry a image regionu. Rozhodující ingrediencí úspěchu je schopnost mnohostranné spolupráce zaměřené na formulaci společných strategických projektů a následně jejich profesionální realizaci. Jedná se o projekty, které cílí na řešení zásadních společných potřeb, které nemohou firmy ani jiné organizace samostatně vyřešit.
- Ekonomika kraje již tři dekády prochází náročnou strukturální proměnou. Přechod od centrálně plánované ekonomiky založené na energeticky a surovinově náročných oborech probíhá v podmínkách zrychlujícího se technologického vývoje a zesílené soutěže měst a regionů o talentované lidi a investice. Aby si kraj zachoval a využil hospodářský potenciál, je potřeba, aby se samospráva Moravskoslezského kraje a velkých měst dohodla s firmami a univerzitami na prioritách rozvoje inovačního ekosystému. Mnohá města a regiony v České republice, Evropě i dále realizují již mnoho let vlastní inovační politiku. Aby kraj v této oblasti dohnal určitou ztrátu, je nutné zajistit podmínky pro vysoce profesionální řízení regionální inovační politiky po vzoru předních regionů ze zemí patřících do kategorie inovačních lídrů.
- Vytvořením MSIC dali Moravskoslezský kraj, Ostrava a tři univerzity najevo, že výše uvedenou výzvu chtějí společně řešit. V prvních dvou letech MSIC splnil řadu úkolů. Vedle více než 200 přímo podpořených firem vytvořil novou implementační strukturu pro Regionální inovační strategii Moravskoslezského kraje a na základě důkladné diskuse s mnoha firmami i zástupci akademické sféry připravil strategické projekty. Je však třeba zdůraznit, že regionální inovační politika je běh

na dlouhou trať. Má-li přinést zásadní dlouhodobý přínos, je třeba pokračovat v nastaveném systému a zapojit do realizace této strategie co nejvíce relevantních firem a jednotlivců.

Opatření / typové aktivity

- a) **Dosáhnout mezinárodní excelence v praktické realizaci regionální inovační politiky**
- MSIC jako špičková expertní organizace odpovědná za implementaci Regionální inovační strategie Moravskoslezského kraje
 - Efektivní zapojení firem s vlastními výzkumnými a vývojovými kapacitami do řízení Regionální inovační strategie Moravskoslezského kraje
 - Účinná spolupráce s národními organizacemi na podporu podnikání, inovací a výzkumu (Ministerstvo průmyslu a obchodu, Technologická agentura České republiky, CzechInvest, Českomoravská záruční a rozvojová banka...)
- b) **Posílit spolupráci mezi firmami vedoucí k nové přidané hodnotě ze spolupráce**
- Klastry
 - Centra průmyslové kompetence
 - Sdílené laboratoře
- c) **Rozšířit a více zužitkovat spolupráci firem se strategickými partnery veřejného sektoru**
- „Živé laboratoře“ pro demonstraci a testování prototypů, nových produktů
- d) **Identifikovat oblasti strategické specializace a v nich rozvíjet sdílenou infrastrukturu posilující konkurenční výhody místního podnikatelského prostředí; k těmto specializacím se řadí:**
- Technologie a služby pro automatizaci a digitalizaci firemních procesů (výroba, logistika, administrativa...)
 - Elektronika a mechatronika pro automotive
 - Technologie a služby pro účinnější a efektivnější zdravotnictví
 - Nové materiály a jejich pokročilé aplikace
 - Environmentální technologie (zahrnuje například moderní energetiku, technologie čištění vzduchu, vody, recyklace a zpracování odpadu...)

Klíčový indikátor

- Počet zaměstnanců v podnikovém výzkumu a vývoji na 1000 ekonomicky aktivních obyvatel

Vazba na krajské koncepte

- Regionální inovační strategie Moravskoslezského kraje

1.4 Výzkum a vývoj

Strategický cíl Zvýšení podílu kraje na veřejných výdajích na výzkum a vývoj v České republice v období 2022–2027 na alespoň 6 %

Požadovaná změna

Kvalita a relevance výsledků veřejných výzkumných organizací v kraji se systematicky zvyšuje. Roste produktivita investic do výzkumu, a to jak z hlediska publikování výsledků v nejvyšším decilu vědeckých časopisů, tak z hlediska výnosů ze spolupráce s aplikační sférou. Univerzitám se daří rozvíjet všechny tři společenské role. Společně s partnery se daří rozvíjet image Ostravy jako centra kvalitního výzkumu a vzdělávání.

Zdůvodnění

- Kvalita a relevance veřejného výzkumu je v dlouhodobé perspektivě klíčovým faktorem kvality vzdělávání a charakteru inovační poptávky v aplikační sféře. Pro budoucí hospodářskou prosperitu druhé největší aglomerace v zemi mají proto investice do veřejného výzkumu zásadní strategický význam.
- Současné veřejné výzkumné a vývojové kapacity v kraji jsou výrazně nižší, než by odpovídalo populačnímu a hospodářskému významu ostravského metropolitního území v rámci České republiky i zemí V4. Vládní výzkumný sektor zde téměř není zastoupen (0,7 % celostátních kapacit). Podíl vysokoškolských výzkumných kapacit v kraji dosahuje pouze 6,5 % hodnoty za celou Českou republiku při podílu na populaci státu 11,4 %. K rozvoji kvalitního výzkumu jsou přitom dlouhodobě nejvhodnější podmínky právě uvnitř hlavních metropolitních území. V tomto ohledu je v zájmu České republiky, aby byl potenciál Ostravska mnohem efektivněji využit.
- Posílení veřejných výzkumných a vývojových kapacit v kraji nelze dosáhnout bez účinné spolupráce místních aktérů s centrálními orgány státu. Rozhodování by mělo být založeno na strategických principech zaměřených do budoucnosti, nikoliv na strukturálních či kvantitativních charakteristikách regionu či místních univerzit z minulosti. Posilování kvality ve výzkumu by mělo být prioritně zacíleno na tematické oblasti, v nichž již bylo dosaženo minimální kritické masy (např. moderní energetika, informační technologie ad.). Právě v těchto oblastech lze snadněji a rychleji dosáhnout mezinárodní excelence, a tím atraktivitu.
- K dosažení tohoto ambiciózního cíle je nezbytné posilovat kvalitní manažerské a personální řízení veřejných výzkumných organizací, zvyšovat příjmy z aplikační sféry, dosáhnout vyšší míry internacionalizace výzkumných týmů či posílit schopnost veřejných výzkumných organizací v kraji čerpat prostředky v rámci Horizon 2020, respektive Horizon Europe.
- Při podpoře mezinárodní excelence již existujících silných výzkumných oborů či jejich skupin je třeba zacílit část prostředků na rozvoj nových výzkumných směrů vytvářejících předpoklady úspěchu v nových, dnes teprve rodících se oblastech lidské činnosti.

Opatření / typové aktivity

- a) **Podpořit mezinárodní výzkumnou excelenci v tematických oblastech s již existující kritickou masou výzkumníků a výsledků**
- Specializované služby podpory získání prestižních mezinárodních projektů (např. EuroHPC)
 - Specializované profesorské židle financované samosprávou a firmami

- Welcoming/Re-integrating grants pro zahraniční výzkumníky při klíčových výzkumných skupinách s excelentními výsledky

b) Zvýšit vzájemné přínosy ze spolupráce firem a veřejných výzkumných organizací

- Budova technologického parku v kampusu univerzity sdílená high-tech firmami a excelentními výzkumnými obory
- Program mezisektorové mobility pro výzkumné pracovníky akademických pracovišť a vývojových pracovišť firem
- Sdílené laboratoře zaměřené na průmyslový výzkum a vývoj
- Nové magisterské/doktorské obory definované spolu s firmami

c) Všestranně rozvinout třetí roli univerzit a tím posílit jejich vliv na společnost v kraji

- Nové interdisciplinární výzkumné a vzdělávací programy reagující na nové globální společenské výzvy
- Sdílené profesionální kapacity služeb transferu know-how a technologií
- Posílení kvalitního manažerského a personálního řízení výzkumných organizací

Klíčový indikátor

- Podíl kraje na celkových veřejných výdajích na výzkum a vývoj v České republice

Vazba na krajské koncepce

- Regionální inovační strategie Moravskoslezského kraje

1.5 Velké firmy

Strategický cíl

Růst exportu velkých firem z kraje v období 2020–2027 o 10 % vyšší než růst exportu z celé České republiky ve stejném období

Požadovaná změna

Velké firmy působící v kraji reprezentují inovativnost a hospodářskou dynamiku regionu. Jsou aktivním partnerem samosprávy, škol a výzkumných organizací při utváření stimulujícího podnikatelského prostředí ve svém městě a okolí. Dřívější symboly masového propouštění nacházejí nové perspektivní podnikatelské příležitosti a proměňují tím vlastní image i vnímání celého regionu.

Zdůvodnění

- Hospodářská kondice velkých firem utváří vnímání hospodářské prosperity celého regionu. Tímto mimo jiné významně určuje schopnost regionu přitahovat zkušené, vysoce kvalifikované experty do firem i mladé talentované lidi na místní vysoké školy.
- V kraji se v posledních dvou dekadách etablovala řada úspěšných velkých firem (např. Varroc, Brose, Brano, Tieto, Teva, Kofola, Bonatrans a další). K nim se postupně přidávají některé tradiční velké společnosti, jimž se podařilo překonat výzvy náročné restrukturalizace (např. Třinecké železárny, Bochemie atd.). Vedle nich řada tradičních velkých značek pokračuje v hledání nových podnikatelských příležitostí. Ne všem se daří tohoto náročného úkolu dosáhnout. Lze proto očekávat další příběhy insolvenčí, propouštění, prodejů a restrukturalizací společností.
- Důležité přitom je pečovat o celkový mediální obraz ekonomiky kraje. Média se prioritně zaměřují na negativní informace spojené s firmami, které aktuálně čelí problémům. Přitom počtem silně převažující příběhy úspěšných velkých firem z kraje jsou v médiích upozaděny. Tento mediální obraz negativně ovlivňuje jak místní podnikatelskou atmosféru, tak image kraje jako celku. Nejvíce na to doplácí úspěšné firmy, které pro svůj růst potřebují nové zaměstnance. Přitom vytvořený mediální obraz ekonomiky přispívá k pokračujícímu odlivu obyvatel z regionu.
- Úspěšné velké firmy by měly být klíčovými partnery samosprávy a univerzit v jejich společném úsilí o rozvoj fungujícího inovačního ekosystému v kraji. Právě tyto firmy představují hlavní exportéry. Reprezentují rozhodující podnikatelské výzkumné a vývojové kapacity v regionu. V neposlední řadě disponují špičkovými experty a praktiky, jejichž zkušenosti jsou často nedocenitelné pro nezkušené začínající podnikatele či majitele malých firem, kteří často metodou pokus – omyl hledají řešení problémů, které již dávno mají svá řešení.
- Úspěšné velké firmy by proto měly být zapojeny do realizace Regionální inovační strategie Moravskoslezského kraje. Právě tyto firmy mají nejvíce informací a zkušeností potřebných pro strategické nasměrování změn ve vzdělávání pro orientaci aplikované výzkumu, pro rozvoj sdílené infrastruktury podporující inovace, pro účinnou podporu malých firem a start-upů při jejich vstupu na zahraniční trhy apod.

Opatření / typové aktivity

- a) **Aktivně zapojit úspěšné velké firmy z kraje do realizace Regionální inovační strategie Moravskoslezského kraje**
 - Společná formulace a realizace strategických projektů (např. infrastruktura pro elektromobilitu či „vodíkovou ekonomiku“)
 - Aktivní zpětná vazba k zacílení projektů Regionální inovační strategie Moravskoslezského kraje a hodnocení jejich výsledků
- b) **Podporovat sdílené kapacity pro průmyslový výzkum a vývoj s vybavením a výzkumnou agendou definovanou firmami**
 - Specializované experimentální laboratoře (profesionální tým a vybavení)
 - Testovací a certifikační infrastruktura usnadňující inovační procesy firem při uvádění nových produktů na trh
- c) **Nabídnout nové / modernizované vzdělávací obory na místních vysokých školách spoluvytvářené firmami, jejichž experti jsou zapojeni i do samotné výuky**
 - Nové interdisciplinární obory / studijní programy reagující na zrychlující rozvoj a komplexitu technologií a jejich praktického užití
 - Průmyslové „profesorské židle“: systémové zapojení špičkových expertů z inovativních firem do výuky a hodnocení výsledků výzkumu na vysokých školách v kraji
- d) **Vytvářet strategické výzkumné aliance**
 - Projekty dlouhodobé výzkumné spolupráce zaměřené na řešení technologických výzev definovaných firmami
 - Profesionální služby pro firmy zaměřené na rozvoj mezinárodní výzkumné a technologické spolupráce předních inovativních firem z kraje
- e) **Spoluvytvářet branding regionu a měst v kraji jako hospodářsky dynamického prostředí, které nabízí vysoce atraktivní pracovní místa a kvalitní podmínky pro rozjezd vlastního podnikání**

Klíčový indikátor

- Export (velkých) firem se sídlem v kraji

Vazba na krajské koncepty

- Regionální inovační strategie Moravskoslezského kraje
- Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy Moravskoslezského kraje
- Krajský akční plán rozvoje vzdělávání

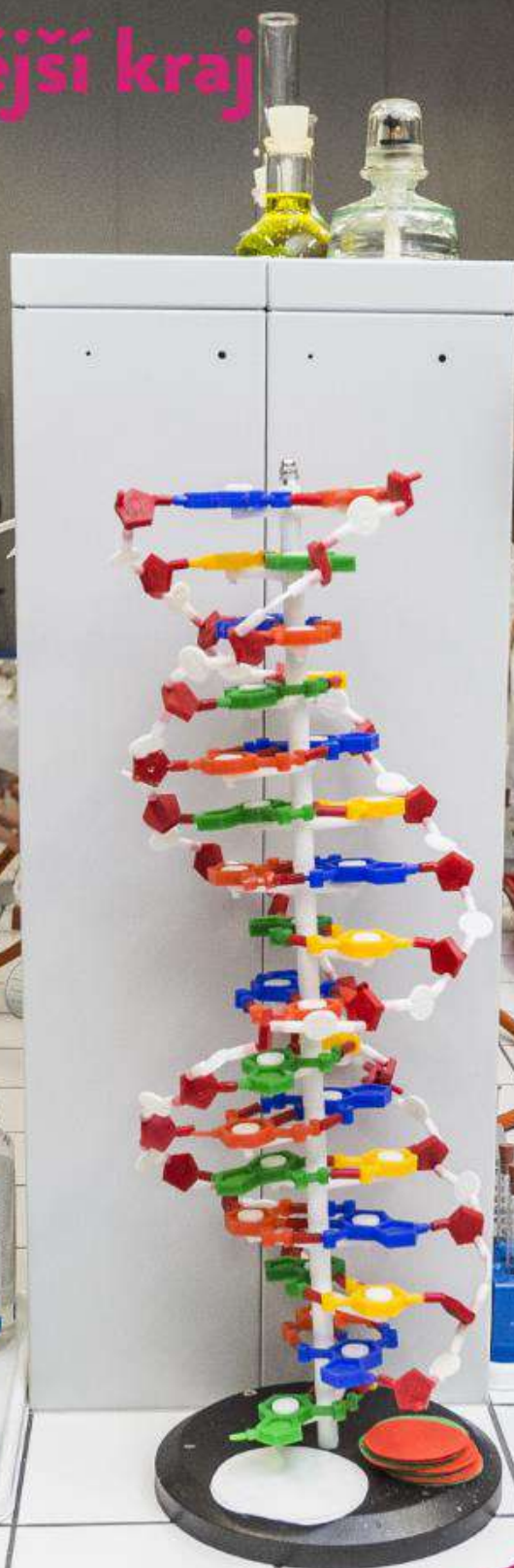
Příklady strategických projektů

Strategický projekt		Nositel	Oblast změny
PodReg (Podnikavý region)	• PodReg (služby pro podporu podnikatelů)	MSIC	1.1
	• Sít' řemeslných a podnikatelských inkubátorů (Fajna dílna)	MSIC, obce/města	
Digitální inovační hub	• Rozvoj IT4Innovations národního superpočítačového centra – výzkum v éře digitálních znalostí	VŠB-TUO	1.4
	• Digitální inovační hub Ostrava / IT4Innovations	VŠB-TUO, OSU, SU, obce/města, soukromé subjekty	
	• Smart Factory	VŠB-TUO	
Smart District	• Rozvoj technologického parku	MSIC	1.4
	• Smart District	MSIC, FNO, VŠB-TUO, obec/město	1.3
	• Envi Living Lab	MSIC, OSU, VŠB-TUO, obec/město	1.3
Pohornická krajina	• Karvinská speciální ekonomická zóna	obec/město	1.2
	• Průmyslová Zóna Důl Lazy + Důl ČSA + Důl Darkov (multifunkční areál)	CzechInvest	
Mobility Innovation Hub		MSAK, MSIC, VŠB-TUO, soukromé subjekty	1.3
Expat Centrum Ostrava		obec/město	1.3
ATIC – Centrum excellence pro aplikaci kompozitních materiálů		soukromý subjekt	1.4

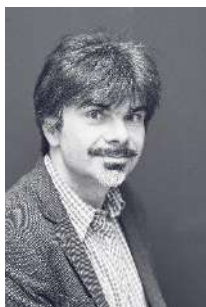

Vzdělanější
a zaměstnanější kraj

2 Vzdělanější a zaměstnanější kraj

Tři otázky pro garanta pracovní skupiny Martina Navrátila

1. Co podle Vás v kraji opravdu dobře funguje a málo se o tom ví?

Pilotní projekt zaměřený na spolupráci firem a škol, který pomohl definovat a řešit mnoho praktických problémů a stanovit metodiku. Projekt se stal východiskem pro přípravu nového zákona o odborném vzdělávání. Připravili jsme také řadu analytických podkladů, které jsou pro kraj důležité při rozhodování, které zaměstnavatele podpořit a do čeho investovat. Máme snadno dostupné informace pro školy i pro kariérové poradenství.

2. Co byste považoval za největší úspěch kraje v roce 2027?

Vynaložíme veškeré úsilí na to, aby v kraji v roce 2027 fungovala síť kariérového a profesního poradenství, dostupná lidem od Osoblahy po Jablunkov. Síť nabídne žákům škol, stejně jako dalším obyvatelům každého věku možnost zorientovat se ve svých dovednostech a v možnostech vzdělávání a profesního uplatnění v kraji. Díky takovýmto poradenským službám budou lidé dosahovat svých profesních, ale i životních cílů mnohem přímočařeji, bez bloudění a zdolávání zbytečných bariér z neinformovanosti. Jsme přesvědčeni, že pokud něco dokáže udržet lidi v kraji a zlepšit jejich životy, pak je to tato služba. Lidé se včas dozví o úžasných možnostech, které kraj nabízí, a získají odvahu přijmout některou z nich.

3. Jaké nejzajímavější konkrétní projekty by podle Vás nejvíce prospěly kraji?

Připravuje se například projekt Technologická a podnikatelská akademie. Ale ať nehovořím pouze za oblast vzdělávání a lidských zdrojů, věřím, že by kraji velmi prospělo, kdyby byl propojenější, a to jak digitálně, tak fyzickou infrastrukturou. My k tomu chceme přispět neviditelnou infrastrukturou služeb, která lidem umožní snáze řídit svůj život a vlastní kariéru.

Vzkazy veřejnosti

„Lepší dostupnost škol k projektům na vzdělávání dětí i učitelů v oblasti kreativity a kritického myšlení.“

„Více pracovních příležitostí pro mladé.“

„Fondy pro podporu aktivit středoškoláků.“

„Více podporovat krajem zřizované školy.“

„Kvalitní, inovativní vzdělávání, které bude lákat mladé.“

„Podpora sportu dětem – ale sport pro radost, nikoliv profesionálně od dětství!!!“

„Nezapomínejme, že je třeba nejen lákat nové mladé „mozky“, ale ty současné „mozky“ zároveň udržet a rozvíjet, zajistit jim dostupnost do práce, možnost rodinného vyžití a osobní rozvoj.“

„Nezapomínejme na mladé lidi a vytvářejme jim takové podmínky pro život, aby se nám vraceli ze studií (zahraničí) zpět do rodných měst.“

„Budovat povědomí o kvalitě vzdělání v kraji. Zaměřit se na rozvoj vědy a výzkumu. Mít specializovaná pracoviště. My jako budoucí vědci nemáme motivaci v regionu zůstat.“

Vzdělanější a zaměstnanější kraj					
Strategický cíl	2.1 Moderní vzdělávání a kompetence pro život	2.2 Atraktivní vysoké školy	2.3 Kariérové poradenství	2.4 Kvalitní pracovní místa	2.5 Inovace při snižování dlouhodobé nezaměstnanosti
	Zlepšení připravenosti absolventů, kteří vstupují na trh práce	Zvyšování podílu obyvatel kraje s vysokoškolským vzděláním	Lepší využití osobního potenciálu a odpovídající pracovní uplatnění obyvatel	Růst produktivity, průměrné mzdy a nabídky dobře placených pracovních míst	Snížení podílu dlouhodobě nezaměstnaných
					
Opatření / typové aktivity	a) Podporovat odborné vzdělávání b) Podporovat a rozvíjet spolupráci zaměstnavatelů a škol c) Podporovat polytechnické vzdělávání všech věkových skupin d) Podporovat výuku cizích jazyků, zejména angličtiny, podporovat rozvoj digitálních a matematických dovedností e) Podporovat rozvoj měkkých kompetencí a dovedností všech věkových skupin f) Snižit administrativní zátěž škol a učitelů, zvýšit kapacity pro rozvojové aktivity ve vzdělávání	a) Zlepšit studijní nabídku univerzit a posílit internacionalizaci b) Podporovat talenty c) Posílit marketing a zapojit regionální partnery d) Zlepšit spolupráci škol a firem e) Zatraktivnit studentské prostředí, zkvalitnit zázemí pro studenty i pedagogy (včetně zahraničních)	a) Zvyšovat dostupnost služeb kariérového poradenství pro všechny cílové skupiny b) Rozvíjet systém podpory kariérového poradenství s vazbou na stávající aktivity	a) Podporovat flexibilitu pracovních míst, podporovat uplatnění osob na lépe placených pracovních místech a vznik těchto pracovních míst b) Zajistit špičkové experty pro regionální trh práce, vytvořit dobré podmínky c) Využít kvalifikovaných zahraničních pracovních sil na regionálním trhu práce, podpořit integraci zahraničních pracovníků d) Zvýšit počet státních institucí v regionu	a) Propagovat a podporovat společenskou odpovědnost firem b) Připravit opatření zacílená proti nelegální práci a předlužení c) Zvyšovat kvalifikaci a posilovat mobilitu pracovní síly d) Spolupracovat s úřady práce při cílení aktivní politiky zaměstnanosti

2.1 Moderní vzdělávání a kompetence pro život

Strategický cíl Zlepšení připravenosti absolventů, kteří vstupují na trh práce

Požadovaná změna

Školy v kraji budou i nadále zvyšovat své schopnosti v přípravě žáků a studentů pro život a práci ve 21. století. Absolventi budou na trh práce vstupovat lépe vybaveni jak odbornými znalostmi a dovednostmi (hard skills), přenositelnými jazykovými a digitálními kompetencemi a také klíčovými měkkými kompetencemi (soft skills), které dobře uplatní v moderním průmyslu, službách nebo ve vlastním podnikání. Díky fungující spolupráci mezi vzdělávacími institucemi a firmami bude mít většina žáků i studentů již v průběhu studia příležitost k seznámení s praxí a zvýší tak svou šanci na zajímavé budoucí uplatnění ve zvoleném oboru. Kvalitní vzdělávání bude otevřené také zájemcům o zvýšení kvalifikace nebo rekvalifikaci všech věkových skupin. Moravskoslezský kraj si udrží pozici lídra v odborném vzdělávání.

Zdůvodnění

- Provázanost mezi vzděláváním a trhem práce je nedostatečná (v celé ČR).
- K nejčastěji jmenovaným nedostatkům u zaměstnanců i absolventů patří jejich špatná jazyková vybavenost (především nejpotřebnější angličtina), což zároveň snižuje schopnost kraje posilovat mezinárodní prostředí pro podnikání a investice s vyšší přidanou hodnotou.
- Nedostatečné jsou digitální kompetence, zejména u generací, které neměly možnost je rozvíjet během počátečního vzdělávání.
- Mezinárodní testy PISA ukazují, že ve srovnání 15letých žáků v zemích Organizace pro hospodářský rozvoj a spolupráci (OECD) má Česká republika průměrné výsledky v oblasti matematiky a přírodních věd a podprůměrná je v čtenářské gramotnosti.
- V kraji došlo v posledních letech k významné optimalizaci a modernizaci středních škol. Vznikly špičkové příklady, které budou do budoucna sloužit jako modelové, pro obdobné typy škol.
- V kraji je nadprůměrná nezaměstnanost (ve srovnání s dalšími regiony v České republice) i v době zvýšené a neuspokojené poptávky zaměstnavatelů.
- Celoživotní vzdělávání není dostatečné (oborová pestrost, možnosti financování pro různé cílové skupiny) a nevyužívá prostor k individuální aktivitě lidí a tím i k lepší alokaci lidských zdrojů na trhu.

Opatření / typové aktivity

a) Podporovat odborné vzdělávání

- Investice do vybavení a infrastruktury středních a základních škol
- Vzdělávání učitelů, modernizace výuky (např. zavádění nových metod a forem vzdělávání, využívání nových technologií, přizpůsobování stylu vzdělávání různým cílovým skupinám, vzdělávání učitelů v moderních metodách vzdělávání), zapojení odborníků z praxe do výuky
- Exkurze, praxe, stáže ve firmách, facilitace spolupráce žáků a firem, motivace
- Vytváření a podpora center odborné přípravy, rozvoj činnosti Technologické a podnikatelské akademie
- Zvyšování odborné kvalifikace a rekvalifikace v rámci dalšího vzdělávání realizovaného zejména na středních odborných školách

b) Podporovat a rozvíjet spolupráci zaměstnavatelů a škol

- Predikce a analýzy trhu práce pro rozvoj vzdělávání a trh práce, predikce kompetencí pro budoucí trh práce

- Analýzy, facilitace a metodická podpora spolupráce zaměstnavatelů a škol, včetně analýz spojených s dostupností celoživotního vzdělávání
 - Exkurze, odborné praxe žáků ve firmách
 - Služby pro zaměstnavatele a investory (informování o možnostech spolupráce, o daňových souvislostech, přehled legislativních možností ad.), získávání firem pro spolupráci se školami
 - Sledování uplatnitelnosti absolventů a jejich připravenosti pro trh práce
 - Aktivizace firemního sektoru – zvýšení role firem v odborném vzdělávání (např. „work based learning“ – tj. využití praxe ve vzdělávání, seznamování s technologiemi, které nejsou pro odborné školy dostupné, zapojení uznávaných odborníků z firem ve výuce, stáže pedagogů, podpora a oceňování zapojených firem a pedagogů
 - Sledování uplatnitelnosti absolventů a jejich připravenosti pro trh práce
 - Vyhledávání a podpora talentů
 - Podpora legislativních změn a systémových opatření v odborném vzdělávání
 - Podpora spolupráce a sdílení dobré praxe mezi školami v MS kraji
- c) Podporovat polytechnické vzdělávání všech věkových skupin**
- Investice do vybavení a infrastruktury ostatních vzdělávacích zařízení (např. střediska volného času, domy dětí a mládeže nebo zařízení typu Fajna dílna)
 - Využití infrastruktury škol a vzdělávacích zařízení a pedagogů pro celoživotní polytechnické vzdělávání
 - Podpora polytechnického vzdělávání pro všechny věkové skupiny s využitím dobrých praxí z ČR i zahraničí
 - Přizpůsobení vzdělávacích programů a metod podle různých cílových skupin (věk, dosažené vzdělání ad.)
- d) Podporovat výuku cizích jazyků, zejména angličtiny, podporovat rozvoj digitálních a matematických dovedností**
- Zahraniční stáže (stipendia, granty)
 - Vytváření a rozšiřování sítě rodilých mluvčích včetně jejich zapojení do výuky
 - Vouchery pro celoživotní vzdělávání (např. kurzy angličtiny pro cílové skupiny)
 - Rozvoj digitálních dovedností na všech typech škol se zaměřením na praktické využití (pokročilá práce s dokumenty, programování, zpracování informací a dat)
 - Kurzy digitálních dovedností (např. pro osoby starší 50 let, univerzita 3. věku ad.), kurzy matematických dovedností
 - Soutěže (organizace soutěží, účast v soutěžích)
- e) Podporovat rozvoj měkkých kompetencí a dovedností všech věkových skupin**
- Rozvoj měkkých kompetencí a dovedností (iniciativa, kreativita, podnikavost, kritické myšlení, komunikace, práce v týmu, schopnost vyhledávat a orientovat se v informacích, finanční gramotnost) v rámci výuky i celoživotního vzdělávání
 - Modernizace výuky, nové metody vzdělávání, vzdělávání učitelů (zvýšení kompetencí a kvality pracovníků ve vzdělávání různých cílových skupin, využití metod alternativního vzdělávání)
 - Vyhledávání a podpora talentů (včetně dalších oblastí vzdělávání)
 - Rozvoj škol jako center dalšího vzdělávání
- f) Snížit administrativní zátěž škol a učitelů, zvýšit kapacity pro rozvojové aktivity ve vzdělávání**
- Optimalizace interních procesů, systematické řešení procesů pro zajištění obdobných aktivit na školách, facility management (bezpečnost práce, právní

ochrana, GDPR, tvorba směrnic, sledování legislativních změn, šablony dokumentů)

- Zavedení systému sdílení dobré praxe mezi školami

Klíčový indikátor

- Uplatnitelnost absolventů na (regionálním) trhu práce.

Vazba na krajské koncepte

- Krajský akční plán rozvoje vzdělávání Moravskoslezského kraje
- Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy Moravskoslezského kraje

2.2 Atraktivní vysoké školy

Strategický cíl Zvyšování podílu obyvatel kraje s vysokoškolským vzděláním

Požadovaná změna

V kraji se bude zvyšovat podíl vysokoškolsky vzdělaných obyvatel i důraz na kvalitu jejich studia pro potřeby dynamicky se rozvíjející ekonomiky. Univerzity budou nabízet perspektivní obory, s uznávanými pedagogy a v atraktivním prostředí. Významně vzroste mezinárodní prestiž a propojení univerzit se zahraničím, které se projeví jak vyšším podílem kvalitních zahraničních vědců a pedagogů tak i nárůstem zájemců o studium z jiných regionů ČR i zahraničí. Příznačným rysem studia na univerzitách v kraji bude jejich otevřenost ke spolupráci s nejlepšími firmami a cílený rozvoj podnikavosti s intenzivní podporou studentů při startu vlastního podnikání. Spokojení studenti a absolventi univerzit se stanou ambasadory propagace života ve zdejších kraji.

Zdůvodnění

- Kvalita a prestiž vzdělávacích institucí, zejména vysokých škol, je důležitou podmínkou pro rozvoj regionu.
- Současný vývoj počtu studentů vysokých škol je v Moravskoslezském kraji nepříznivý a není ovlivněn pouze demografickými změnami.
- Pokles studentů způsobuje i pokles významu Moravskoslezského kraje jako centra vysokoškolského studia.
- Pokles zájemců o studium na vysokých školách v Moravskoslezském kraji má negativní dopad také na kvalitu studentů, neboť školy disponující kapacitou přesahující počet zájemců přijímají uchazeče s nižšími studijními předpoklady, než tomu bylo v minulých letech.
- K hlavním problémům kraje patří tzv. odliv mozků (viz také 2.4 Kvalitní pracovní místa).

Opatření / typové aktivity

- a) Zlepšit studijní nabídku univerzit a posílit internacionalizaci**
- Nové a revidované studijní programy, profilace studijních programů např. na základě potřeb zaměstnavatelů a vývoje trhu práce, regionální specializace ad.; podpora profesně zaměřených studijních programů
 - Zkvalitnění studijních programů, zvýšení flexibility a prostupnosti mezi univerzitami, společné studijní programy univerzit
 - Posílení podnikavosti, propojení profesního rozvoje se studiem
 - Predikce trhu práce a predikce kompetencí
 - Podpora mobility (zahraniční stáže pedagogů, studentů, doktorandů)
 - Získávání, podpora a udržení kvalitních pedagogů (pobídky, zázemí, podíl na vytváření a vedení prestižních týmů – viz také Atraktivní studentské prostředí)
 - Získávání, podpora a udržení doktorandů (stipendia, „postdoc“ programy)
 - Zkvalitnění služeb pro zahraniční studenty a pedagogy (viz atraktivní prostředí)
- b) Podporovat talenty**
- Hledání a motivace talentů, spolupráce se školami, středisky volného času a dalšími vzdělávacími/volnočasovými organizacemi
 - Stipendijní programy
 - Podpora účasti v prestižních soutěžích

- Zapojování uznávaných osobností – expertů, vědců – do výuky a záštity soutěží
- Koncepční průřezová podpora talentů na školách s vazbou na jejich budoucí odborné uplatnění (např. TalentCentrum VŠB-TUO, program Zlepši si techniku)

c) Posílit marketing a zapojit regionální partnery

- Prezentace úspěchů univerzit, studentů i pedagogů na středních školách (v regionu, ČR i zahraničí), veletrzích, pro veřejnost aj.
- Spolupráce regionálních univerzit, identifikace společných marketingových cílů, společná nabídka a kampaně, odlišení od tradičních univerzitních center (Praha, Brno), společná specializace – např. podnikavost a podmínky pro studenty se zájmem podnikat
- Spolupráce a podpora Moravskoslezského kraje a měst (Ostrava, Opava, Karviná) – značka „Ostrava, město změny“, specializace pro Opavu a Karvinou
- Zlepšování pozice regionálních univerzit v mezinárodním srovnání (žebříčky univerzit)

d) Zlepšit spolupráci škol a firem

- Společný výzkum a projekty
- Úprava studijních programů, zapojování odborníků z praxe do výuky
- Přizpůsobení možnosti kombinovaného studia strategických studijních programů potřebám zaměstnavatelů.
- Exkurze, praxe, stáže
- Dostupné kariérové a psychologické poradenství, orientace studentů při volbě studijních programů a dalšího uplatnění

e) Zatraktivnit studentské prostředí, zkvalitnit zázemí pro studenty i pedagogy (včetně zahraničních)

- Modernizace/rozšíření univerzitní infrastruktury (např. nová Fakulta umění, Fakulta sportu), včetně doprovodné infrastruktury a zázemí
- Startovací byty, startovací prostory pro začínající podnikatele z řad studentů a čerstvých absolventů, bydlení pro prestižní pedagogy a vědce
- Kvalitní služby pro zahraniční studenty a pedagogy (vyřizování víz, uznávání zahraničního vzdělání, čeština pro cizince, praktické informace k bydlení, práci, vzdělávání, zdravotnictví apod.), společné info-pointy, doplnění služeb poskytovaných Ministerstvem zahraničí České republiky
- Úzká spolupráce Moravskoslezského kraje s městy (Ostrava, Opava, Karviná)

Klíčový indikátor

- Podíl obyvatel s VŠ vzděláním (mezikrajské srovnání, ČR)

Vazba na krajské koncepte

- Krajský akční plán rozvoje vzdělávání v Moravskoslezském kraji
- Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy Moravskoslezského kraje
- Dlouhodobé záměry regionálních univerzit

2.3 Kariérové poradenství

Strategický cíl Lepší využití osobního potenciálu a odpovídající pracovní uplatnění obyvatel

Požadovaná změna

Kvalitní kariérové poradenství bude běžně dostupnou součástí služeb pro všechny věkové kategorie, od žáků a jejich rodin při volbě studia a budoucího povolání až po dospělé, kteří chtějí lépe poznat a využít svůj potenciál. Cílem těchto služeb bude nejen posoudit a doporučit rozvoj potřebných dovedností, ale také zajistit včasnou, individuálně uzpůsobenou pomoc i podporu při zajištění rozvoje kariéry v celoživotní perspektivě.

Zdůvodnění

- V regionu přetrvává strukturální nezaměstnanost.
- Problém představují předčasné odchody ze vzdělávacího systému.
- Pro region je charakteristická nízká podnikavost.
- Školy a univerzity většinou nedisponují dostatkem kariérních a profesních poradců a odborníků, kteří by žákům a studentům pomohli s kvalifikovaným výběrem povolání podloženým hlubší znalostí regionálního trhu práce, nebo odborným poradenstvím v oblasti podnikání.
- Zaměstnanci, kteří zvažují změnu povolání, nemají adekvátní příležitost konzultovat své uplatnění v jiném oboru, včetně možností navazujícího vzdělávání.
- Nedostatečná práce s talenty. Rozvoj talentů od předškolního věku představuje významnou příležitost pro využití lidského potenciálu v regionu.

Opatření / typové aktivity

a) Zvyšovat dostupnost služeb kariérového poradenství pro všechny cílové skupiny

- Zavádění prvků kariérového poradenství během předškolního vzdělávání, rozvíjení talentu od předškolního vzdělávání
- Rozvoj kapacit pro kariérové poradenství na středních a základních školách (poradenství pro výběr budoucího povolání, motivace, práce s talenty, udržení mladých lidí ve vzdělávacím systému a navracení do něj, vzdělávání pedagogů) s optimálním využitím stávajících kapacit a dostupných zdrojů (šablony, akční plány apod.)
- Rozvoj kapacit Kariérních center na vysokých školách jako centra posilující vzdělávání v oblasti klíčových kompetencí (soft skills, podnikavost apod.)
- Podpora propojování studia a praxe u vysokoškoláků a jejich uplatnění na trhu práce
- Rozvoj kapacit pro kariérové poradenství v průběhu profesního života; prevence vyloučení z trhu práce, včetně speciálního poradenství pro vybrané cílové skupiny – matky, cizinci, zdravotně postižení a další

b) Rozvíjet systém podpory kariérového poradenství s vazbou na stávající aktivity

- Rozšiřování systému podpory s využitím dobré praxe (vzdělávání sítě poradců, platforma pro sdílení zkušeností a rozvoj)
- Marketingová podpora služeb kariérového poradenství a příležitostí pro rozvoj osobního potenciálu
- Online informace pro rozvoj kariéry
- Podpora při hledání relevantních zdrojů financování (operativnost, dostupnost, bezplatnost kariérového poradenství po vymezené období).

-
- Spolupráce se zaměstnavateli, asistence, facilitace mezi praktikanty a firmami (např. motivace během praxe, hodnocení zaměstnavatelů absolventy praxe, hodnocení absolventů zaměstnavateli)
 - Provázanost se stávajícím systémem a aktivitami kariérového poradenství

Klíčový indikátor

- Růst produktivity práce

Vazba na krajské koncepte

- Krajský akční plán rozvoje vzdělávání Moravskoslezského kraje
- Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy Moravskoslezského kraje

2.4 Kvalitní pracovní místa

Strategický cíl Růst produktivity, průměrné mzdy a nabídky dobře placených pracovních míst

Požadovaná změna

Důsledné zaměření kraje na investice a podnikání s vyšší přidanou hodnotou povede k růstu produktivity a tím i průměrné a mediánové mzdy obyvatel. Rostoucí nabídka kvalitních a dobře placených pracovních míst přispěje k zastavení migrace kvalifikovaných obyvatel z regionu a zvýší atraktivitu zdejších zaměstnavatelů. Výrazný podíl na zvyšování ekonomické síly obyvatel bude mít i rostoucí podnikatelská aktivita místních firem a jejich schopnost uplatnit se na globálních trzích s finálním produktem.

Zdůvodnění

- K hlavním problémům regionu patří významný odchod obyvatel zejména mladých vysokoškoláků (tzv. problém „brain drain“/odliv mozků), kteří jako hlavní důvod uvádí nedostatek kvalitních pracovních míst. Nedostatečná atraktivita regionu zvyšuje efekt „brain drain“ a snižuje vnější zájem o práci i život v regionu.
- Zaměstnanost v technologických a znalostně náročných sektorech v regionu je mírně podprůměrná v evropském i celorepublikovém srovnání.
- Nedostatek pracovníků v některých oborech (např. ve zpracovatelském průmyslu) omezuje místní firmy a dlouhodobě může ohrožovat jejich setrvání v regionu. V jiných oborech (např. zdravotnictví, sociální služby) má nedostatek pracovní síly negativní vliv na rozsah a kvalitu poskytovaných služeb. Navzdory nenaplněné poptávce firem pracuje v regionu podprůměrný počet cizinců. Převážná většina je z evropských zemí.
- Diverzifikace ekonomiky je potřebná pro dlouhodobě stabilní rozvoj regionu.

Opatření / typové aktivity

Strategická oblast změny 2.4 Kvalitní pracovní místa doplňuje opatření navržená v tematické oblasti Podnikavější a inovativnější kraj.

a) Podporovat flexibilitu pracovních míst, podporovat uplatnění osob na lépe placených pracovních místech a vznik těchto pracovních míst

- Jednání se zaměstnavateli a jejich zástupci (komory, svazy, cechy) k flexibilitě pracovních míst (zkrácené pracovní úvazky, práce z domova apod.)
- Motivace a výměna mezinárodních zkušeností, ukázky dobré praxe (zlepšování podmínek na pracovišti, zatraktivňování pracovního prostředí, image regionálních zaměstnavatelů)
- Cílená podpora zaměstnavatelů, např. podpora vzdělávání zaměstnanců
- Sladění rodinného života se zapojením na trhu práce (podpora infrastruktury a služeb – školky, jesle, školní družiny, flexibilita zaměstnavatelů)

b) Zajistit špičkové experty pro regionální trh práce, vytvořit dobré podmínky

- Zvyšování kvality života
- Specifické pobídky pro přilákání špičkových expertů
- Image a podpora marketingu kraje podle cílových skupin (podnikatelé, studenti, doktorandi)
- Informace a služby pro špičkové experty v kraji (info-point, on-line nástroje)

c) Využít kvalifikovaných zahraničních pracovních sil na regionálním trhu práce, podpořit integraci zahraničních pracovníků

- Zvýšení informovanosti o podílu zahraničních pracovních sil na trhu práce v kraji
- Podpora integrace zahraničních pracovních sil v kraji (informační centrum a služby pro cizince, kurzy českého jazyka, asistence při zajišťování potřebných dokladů, adaptace poskytovaných služeb podle různých cílových skupin)

d) Zvýšit počet státních institucí v regionu

- Jednání/lobbying na národní úrovni
- Vytvoření podmínek pro usídlení státních institucí v regionu

Klíčový indikátor

- Průměrná měsíční mzda

Vazba na krajské koncepte

- Regionální inovační strategie Moravskoslezského kraje

2.5

Inovace při snižování dlouhodobé nezaměstnanosti

Strategický cíl

Snižování podílu dlouhodobě nezaměstnaných

Požadovaná změna

Kromě využití standardních programů aktivní politiky zaměstnanosti nabízených úřady práce je a bude kraj živou laboratoří pro testování inovací vedoucích ke snížení počtu dlouhodobě nezaměstnaných (déle než 1 rok). Princip „kde je vůle je i cesta“ se stane vodítkem k efektivní spolupráci příslušných institucí státu, kraje a obcí s odborníky v terénu, kteří zaručí měřitelný pokrok v práci s dlouhodobě nezaměstnanými.

Zdůvodnění

- Strukturální nezaměstnanost a dlouhodobá nezaměstnanost je výrazně nad průměrem České republiky. Nadprůměrná nezaměstnanost v kraji (ve srovnání s Českou republikou) existuje i v době zvýšené a neuspokojené poptávky zaměstnavatelů.
- Téměř polovina registrovaných uchazečů o zaměstnání v kraji je bez práce déle než 12 měsíců. Právě dlouhodobě nezaměstnaní se do pracovního procesu vracejí obtížně a postupem času se zařazují mezi sociálně slabé obyvatelstvo, jehož počet dlouhodobě roste. Vysoký podíl dlouhodobě nezaměstnanosti tak ústí v sociální problémy. Přestože se dlouhodobá nezaměstnanost v kraji snižuje, s podílem 43 % má nejhorší pozici mezi všemi regiony (průměr v České republice je 34 %).
- K nedostatku pracovní síly přispívá i málo účinná aktivní politika zaměstnanosti v případech, kdy nepomáhá efektivně ke kvalitní přípravě a co nejrychlejšímu nástupu do práce. Na tom se však významnou měrou podílí také kombinace výše mezd, pracovních podmínek a rodinné situace.

Opatření / typové aktivity

- a) Propagovat a podporovat společenskou odpovědnost firem**
 - Sociální podniky a tranzitní místa
 - Propagace a podpora aktivit v rámci společenské odpovědnosti firem
- b) Připravit opatření zacílená proti nelegální práci a předlužení**
 - Opatření zacílená proti nelegální práci (např. nastavení veřejných zakázek)
 - Opatření zacílená proti předlužení jako bariéře vstupu na trh práce
 - Propojení aktivní politiky zaměstnanosti s aktivitami sociálního začleňování
- c) Zvyšovat kvalifikaci a posilovat mobilitu pracovní síly**
 - Zvyšování kvalifikace a rekvalifikace, navrácení do vzdělávání
 - Inkluze znevýhodněných osob v rámci rekvalifikací a posílení mobility
 - Propagace a využití národní soustavy kvalifikací
 - Dotace na jízdné pro vybrané cílové skupiny, posílení spojení veřejné dopravy ve spolupráci se zaměstnavateli.
- d) Spolupracovat s úřady práce při cílení aktivní politiky zaměstnanosti**

Klíčový indikátor

- Podíl dlouhodobě nezaměstnaných (déle než 1 rok) na celkovém počtu nezaměstnaných

Vazba na krajské koncepce

- Moravskoslezský krajský plán vyrovnávání příležitostí pro občany se zdravotním postižením
- Střednědobý plán rozvoje sociálních služeb Moravskoslezského kraje

Příklady strategických projektů

Strategický projekt	Nositel	Oblast změny
Služby pro volbu kariéry a uplatnitelnosti na trhu práce MSK Podpora odborného vzdělávání a spolupráce firem a škol	MS Pakt	2.1, 2.4
	MS Pakt	2.3, 2.4
Zvýšení kvality středního školství - Modernizace školního statku v Opavě - Technologická a podnikatelská akademie - Dílny na Střední odborné škole ve Frýdku Místku	MSK	2.1
	MSK, MSIC, VŠB-TUO	1.1, 2.1
	MSK	2.1
Nové obory a infrastruktura univerzit v MSK - Fakulta sportu OU - Fakulta umění OU - Ekonomická fakulta - Centra profesního vzdělávání	OSU	2.2
	OSU	2.2
	VŠB-TUO	2.2
	SU	1.1, 2.2
Odborné, kariérové a polytechnické vzdělávání v MSK II (OKAP II)	MSK	2.1
InfoReg (podpora výzkumných kapacit a internacionalizace)	VŠB-TUO, OSU, SU	2.2
C-HUB (Centrum umělé inteligence pro ekonomiku zaměřenou na člověka)	VŠB-TUO, OSU	2.2

**Zdravější
a soudržnější kraj**

3 Zdravější a soudržnější kraj

Tři otázky pro garanta pracovní skupiny Daniela Rychlika

1. Co podle Vás v kraji opravdu dobře funguje a málo se o tom ví?

V kraji se podařilo zrušit velké neosobní ústavní služby pro lidi s postižením, kde byli nuceni žít v pokojích po 20 lidech, 80 trvale žijících lidí zde sdílelo pouhé 3 toalety. Místo toho teď poskytujeme služby v malých domcích, kde lidé bydlí a žijí v běžných domácnostech a vedou tak normální život, jak jim jen zdravotní stav umožňuje.

I díky jedinečné krajské kampani www.DejmeDetemRodinu.cz se ročně podaří umístit stovku dětí do rodin místo do ústavů. V našem kraji žije absolutně i relativně nejvíce pěstounských rodin v rámci celé ČR.

2. Co byste považoval za největší úspěch kraje v roce 2027?

Kdyby se podařilo ještě více přesvědčit všechny lidi v kraji, že máme všichni stejná práva. Bez ohledu na to, zda jsme zdraví nebo máme nějaký handicap, všichni chceme být svobodní, žít své životy podle sebe, v radosti a akceptování svým okolím. Ono transformovat budovy je sice náročné a drahé, ale měnit lidské myšlení je ještě mnohem těžší.

3. Jaké nejzajímavější konkrétní projekty by podle Vás nejvíce prospěly kraji?

Vybudovat podpůrnou síť služeb pro osoby s duševním onemocněním. Jim se bude žít lépe a kvalitněji, ostatním s větším pocitem bezpečí.

Vzkazy veřejnosti

„Veselejší města bezpečnější.“

„Podporovat chráněné dílny.“

„Myslet na seniory.“

„Více investovat do sociálních služeb s ohledem na vývoj věkové struktury populace. Podporovat sociální a startovací byty.“

„Dostupnější bydlení pro mladé.“

„Zlepšení zdravotní péče, více lékařů, hlavně zubařů.“

„Více se věnovat službám pro osoby se sluchovým postižením.“

„Zaměřit se na okrajové skupiny, hlavně na lidi, kteří trpí psychickými nemocemi.“

„Zlepšit a zvýšit sociální péči nemocným a starším lidem.“

„Kraj více otevřený a přátelský k cizincům. Je jich tu hodně.“

„Zlepšit komunikaci v nemocnicích a celkově zdravotnictví v kraji“

„Chybí finančně únosná zařízení pro seniory.“

„Podpora primární prevence – proti zneužívání alkoholu, drog atd. - na základních a středních školách.“

„Podpora nízkoprahových zařízení. Podpora kultivovaného využití volného času u mladých.“

„Nedostatek zubařů na Bruntálsku, dojíždíme až do Olomouce!“

„Chceme bezpečnější a zdravější Moravskoslezský kraj.“

Zdravější a soudržnější kraj				
Strategický cíl	3.1 Kvalitní a vysoce odborná zdravotní péče	3.2 Prevence a zdravý životní styl	3.3 Život v komunitě	3.4 Služby společně
	Komplexní navýšení kvality odborné zdravotní péče v kraji	Realizace 2 projektů Telemedpoint v geograficky odlehlejších lokalitách a zavedení dotačních programů na podporu zdravého životního stylu a na podporu vývoje a propagace mHealth aplikací	Rozvoj komunitních služeb umožňujících život v přirozeném prostředí s využitím přirozených zdrojů	Vytvoření sítě kvalitních a dostupných sociálních služeb odpovídající skutečným potřebám občanů kraje
Opatření /typové aktivity	 a) Zajistit základní zdravotní péči a kvalitní zdravotnický personál b) Modernizovat majetek nemocničních zařízení c) Pořízovat a obnovovat přístrojovou techniku nejen v oblasti návazné péče d) Zajistit vznik spolupracujících sítě urgentních příjmů, poskytující kvalitní podklady pro léčbu a diagnostiku e) Podporovat vyšší specializaci nemocnic s cílem dalšího zkvalitnění péče a redistribuce odborných kapacit f) Podporovat další spolupráci všech nemocnic v kraji g) Dále rozšiřovat elektronizaci zdravotní péče, tzv. eHealth h) Podporovat a rozvíjet geriatrickou a následnou péči i) Podporovat a rozvíjet primární péči v souladu s plánovanou reformou j) Rozvíjet hospicovou a paliativní péči	 a) Nabízet nové preventivní programy podporující zdravý životní styl či včasnou diagnostiku závažných onemocnění b) Podporovat pohybové a sportovní aktivity v rámci preventivních programů c) Podporovat využití nových digitálních technologií a postupů v oblasti personalizované medicíny a domácí péče d) Širší zapojení technologie mobilního zdravotnictví (mHealth) e) Budovat a rozvíjet centra prevence f) Vytvářet a podporovat antiobezitogenní prostředí s důrazem na zdravou výživu	 a) Rozvíjet sociální podnikání b) Podporovat vznik tranzitních pracovních míst c) Podporovat vznik komunitních center a rozvíjet jejich činnost d) Zapojovat veřejnost do plánovacích procesů e) Rozvíjet neformální péči včetně náhradní rodinné péče f) Rozvíjet služby umožňující setrvání lidí v komunitě g) Podporovat příklady dobré praxe v oblasti komunitního rozvoje h) Podporovat dobrovolnictví a neformální péči i) Podporovat samostatné bydlení u osob s mentálním a zdravotním postižením j) Podporovat dostupné bydlení k) Podporovat formalizovanou a neformalizovanou péči	 a) Rozvíjet kapacity pobytových a terénních služeb pro seniory b) Rozvíjet kapacity v terénních a ambulantních službách pro osoby s duševním onemocněním c) Rozvíjet sítě služeb a aktivit pro rodiny a pro osoby s poruchou autistického spektra včetně podpory systému včasné péče pro děti s PAS d) Pomáhat s nastavením vnitřních procesů u poskytovatelů sociálních služeb vedoucích ke zvyšování kvality a sebeevaluaci e) Využívat asistivní technologie v sociálních službách f) Rozvíjet inovativní aktivity aplikované sociální práce ve spolupráci s univerzitami

3.1 Kvalitní a vysoce odborná zdravotní péče

Strategický cíl Komplexní navýšení kvality odborné zdravotní péče v kraji

Požadovaná změna

Nemocnice budou hledat další možnosti spolupráce, například v oblasti sdílení dat nebo v rámci superspecializované nadregionální péče. Nadále budou investovány prostředky do modernizace nemocničního vybavení odpovídajícího profilaci daného zařízení, tzn. do modernizace a pořízení nového movitého i nemovitého majetku poputuje minimálně 11 miliard Kč. Poskytovatelé nemocniční péče budou stále nabízet standardní zdravotní péči na vysoké úrovni a zároveň i úzce specializovanou péči dle profilace jednotlivých zařízení. Nemocnice budou klást důraz na další využití moderních technologií a na digitalizaci zdravotnictví. Zvýší se kapacity následné péče a rozšíří se nabídka paliativní a hospicové péče. Bude podporován rozvoj modelů integrace zdravotní, zdravotně sociální a sociální péče.

Zdůvodnění

- Kraj trápí neuspokojivá dostupnost zdravotní péče v řídce zalidněných a hůře dostupných oblastech.
- Počty akutních lůžek jsou dostatečné, naopak chybí lůžka následné péče.
- Potřeba investic do infrastruktury poskytovatelů.
- Schází lékaři, a zdravotní sestry i sociální pracovníci
- V kraji je Lékařská fakulta Ostravské univerzity, obor Ošetrovatelství Slezské univerzity v Opavě a sídlí v něm významná zdravotnická výzkumná centra a ústavy, s nimiž mohou zdravotnická zařízení navázat hlubší spolupráci.
- Příležitostí je další rozvoj v oblasti digitalizace zdravotnictví.
- V oblasti psychiatrické péče byla zahájena reforma založená na deinstitucionalizaci současného systému.
- Zvyšuje se průměrný věk i podíl seniorů v populaci. Se stárnutím populace souvisí nedostatečná dostupnost geriatrické a následně paliativní a hospicové péče, u níž celorepublikově dochází k systémovým změnám, které by měly přispět k její lepší dostupnosti.

Opatření / typové aktivity

- Zajistit dostatečný počet zdravotnického personálu a dostupnost základní zdravotní péče**
 - Stipendijní programy pro středoškolské a vysokoškolské studenty zdravotnických oborů
 - Konference či veletrh umožňující setkávání mediků se zkušenými kolegy a prezentující možnosti praxí
 - Nově zřízené ordinace nebo sdílené praxe praktických lékařů či stomatologů
 - Program na výjezdy lékařů do oblastí s nižší dostupností zdravotní péče
 - Optimalizace využívání programů rezidenčních míst
 - Zavedení motivačních faktorů pro zabezpečení praxe na venkově v obtížně obsaditelných a méně atraktivních oblastech
- Modernizovat majetek nemocničních zařízení**
 - Rekonstrukce stávajících objektů či výstavba nových
 - Budování odborných center včetně špičkového vybavení s důrazem na kvalitní architekturu vytvářející příjemné prostředí pro pacienty

- Navýšení kapacity lůžek následné péče, geriatrických lůžek a lůžek denních stacionářů o 25 %
- c) **Pořizovat a obnovovat přístrojovou techniku nejen v oblasti návazné péče reflektující stále se zvyšující medicínský standard**
 - Zavádění moderních progresivních metod a postupů
 - Odborné semináře a kurzy se zaměřením na soudobou medicínu
- d) **Zajistit vznik funkční a spolupracující sítě urgentních příjmů poskytujících lékařům kvalitní zázemí pro diagnostiku a včasné zahájení léčby**
 - Zřízení 6 urgentních příjmů a zajištění potřebného vybavení
 - Vytvoření podmínek k výuce studentů a lékařů na pracovištích urgentního příjmu
 - Vytvoření podmínek pro provoz pohotovostní služby
- e) **Podporovat vyšší specializaci nemocnic s cílem dalšího zkvalitnění péče a redistribuce odborných kapacit**
- f) **Podporovat další spolupráci všech nemocnic v kraji**
 - Sdílení informací a zřízení ambulaní praktických lékařů, respektive praktických lékařů pro děti a dorost ve všech krajských nemocnicích
- g) **Dále rozšiřovat elektronizaci zdravotní péče, tzv. eHealth**
 - Elektronizace dalších dílčích procesů
 - Rozšíření využití systému sdílení informací mezi zdravotnickými zařízeními v kraji, případně i zařízeními mimo kraj
- h) **Podporovat a rozvíjet geriatrickou a následnou péči**
- i) **Podporovat a rozvíjet primární péči v souladu s plánovanou reformou primární péče v České republice**
- j) **Rozvíjet hospicovou a paliativní péči**

Klíčový indikátor

- Počet (podíl) lůžek různého typu v nemocničních zařízeních

Vazba na krajské koncepce

- Koncepce reformy psychiatrické péče na území Moravskoslezského kraje
- Strategie rozvoje chytrého regionu Moravskoslezského kraje „Chytřejší kraj“

3.2 Prevence a zdravý životní styl

Strategický cíl

Realizace 2 projektů Telemedpoint v geograficky odlehlejších lokalitách a zavedení dotačních programů na podporu zdravého životního stylu a na podporu vývoje a propagace mHealth aplikací

Požadovaná změna

Obyvatelé kraje budou žít nejen déle, ale i kvalitněji a ve zdraví. Preventivní programy se stanou součástí školního i pracovního života. Důraz bude kladen na včasné zachycení závažných onemocnění. V odlehlých místech kraje se zlepší dostupnost základní zdravotnické péče prostřednictvím jejího poskytování na dálku.

Zdůvodnění

- V kraji jsou nejčastější příčinou úmrtí nemoci oběhové soustavy. Nadprůměrná prevalence je u diabetiků. V kraji roste počet úmrtí zapříčiněných diabetem mellitus nezávislým na inzulinu a selháním srdce.
- Ve společnosti se nedaří redukovat podíl kuřáků v populaci a roste podíl obézních osob. Choroby spojené s obezitou jsou po onemocněních souvisejících s kouřením druhou nejčastější příčinou úmrtí, kterým je možné předcházet. Důsledkem těchto faktorů je nižší kvalita života, ale také nižší produktivita práce či zvýšené náklady na zdravotní péči.
- Populace stárne, hlavní příčinou je snižující se porodnost a prodlužující se délka života. Dle prognózy Českého statistického úřadu vzroste v kraji do roku 2030 podíl osob starších 65 let na 24,7 % oproti 19,2 % v roce 2017. Spolu s narůstajícím věkem se mění požadavky na poskytované spektrum zdravotní péče. Zdravé stárnutí, tedy dostatečná kvalita života a soběstačnost i ve vysokém věku, závisí na správné životosprávě a duševní pohodě po celou dobu lidského života.
- Pokrytí screeningovými programy je variabilní napříč kraji a významně se liší rovněž mezi jednotlivými okresy.
- Rostoucí podíl chronicky nemocných pacientů.
- Péče o dlouhodobě nemocné vyžadující téměř celodenní monitoring indikuje možnosti využití systémů usnadňující dálkové sledování a včasnou detekci hrozících zdravotních problémů.

Opatření / typové aktivity

- Nabízet nové preventivní programy podporující zdravý životní styl či včasnou diagnostiku závažných onemocnění**
 - Be Healthy program
 - Age management program
 - Osvětová kampaň a preventivní vyšetření
- Podporovat pohybové a sportovní aktivity v rámci preventivních programů**
- Podporovat využití nových digitálních technologií a postupů v oblasti personalizované medicíny a domácí péče**
- Širší zapojení technologie mobilního zdravotnictví (mHealth)**
- Budovat a rozvíjet centra prevence**
- Vytvářet a podporovat antiobezitogenní prostředí s důrazem na zdravou výživu**

Klíčový indikátor

- Počet pacientů léčených v domácí péči

Vazba na krajské koncepce

- Plán rozvoje sportu v Moravskoslezském kraji
- Strategie rozvoje chytrého regionu Moravskoslezského kraje „Chytřejší kraj“

3.3 Život v komunitě

Strategický cíl

Rozvoj komunitních služeb umožňujících život v přirozeném prostředí s využitím přirozených zdrojů

Požadovaná změna

Život v komunitě bude vnímán jako základní lidské právo. Zvýší se dostupnost samostatného bydlení pro lidi s postižením. Bude posílena role sociálního podnikání a společnosti budou mít vyšší zájem na tvorbě tranzitních pracovních míst. Bude posilována sounáležitost s komunitou organizací společných svépomocných aktivit a veřejnost zapojována do procesu tvorby strategických dokumentů. Bude navýšen počet lůžek v komunitních službách pro osoby se zdravotním postižením alespoň o 15 %, bude navýšen počet sociálních podniků alespoň o 10 %, vznikne 5 center pro duševní zdraví a 5 terénních mobilních týmů, zvýší se počet osob žijících v podpoře samostatného bydlení alespoň o 50 %.

Zdůvodnění

- Zapojení občanů do komunitního života pomáhá vytvářet soudržnou společnost. Každému občanovi by mělo být umožněno se účastnit dění v rámci komunity, a to bez ohledu na jeho tělesný či sociální hendikep.
- Kraj mezi prvními zahájil procesy vedoucí k deinstitucionalizaci a transformaci péče pro lidi se zdravotním postižením. Kraji se podařilo úspěšně tento proces započít. Stále však schází dostatečná nabídka pracovního uplatnění pro osoby s postižením.
- Život v komunitě je neodmyslitelně spjat s možností samostatného bydlení. Přes výraznou finanční podporu ze strany kraje nemají všechny osoby s postižením možnost bydlet samostatně.
- Kraj je v celorepublikovém srovnání lídrem v oblasti náhradní rodinné péče. Aktivita kraje by měly být nadále udržovány a rozvíjeny.

Opatření / typové aktivity

- Rozvíjet sociální podnikání**
 - Rozvoj podpory sociálně zodpovědného podnikání založeného na participativním přístupu
 - Nastavení podmínek pro zajištění globálního grantu na podporu sociálního podnikání
 - Vznik inkubátoru vizí a nápadů pro sociální podnikatele
- Podporovat vznik tranzitních pracovních míst**
 - Vytvoření přechodových pracovních míst pro znevýhodněné skupiny obyvatel
- Podporovat vznik komunitních center a rozvíjet jejich činnost**
 - Síť snoezelenových terapeutických místností dostupných komunitě
 - Komunitní vzdělávací centra otevřené veřejnosti
- Zapojovat veřejnost do plánovacích procesů**
- Rozvíjet neformální péči včetně náhradní rodinné péče**
- Rozvíjet služby umožňující setrvání lidí v komunitě**
- Podporovat příklady dobré praxe v oblasti komunitního rozvoje**

- Vznik centra metodické podpory realizace komunitní práce ve spolupráci s univerzitami
- Spolupráce s Místními akčními skupinami v sociální oblasti

h) Podporovat dobrovolnictví a neformální péči

- Rozvoj aktivit zaměřených na podporu svépomocných skupin
- Rozvoj a podpora dobrovolnictví na území kraje
- Podpora aktivit na zajištění nezbytná péče o osobu závislou na pomoci jiné fyzické osoby
- Realizace vzdělávacích aktivit pro dobrovolníky a neformálně pečující
- Rozvoj platform/aktivit zaměřených na spolupráci formálního a neformálního systému péče
- Rozvoj aktivit umožňující návrat osob do jejich přirozeného prostředí včetně rozvoje podpůrných aktivit
- Podpora aktivit zaměřených na rozvoj pěstounské péče na území kraje

i) Podporovat samostatné bydlení u osob s mentálním a zdravotním postižením

- Rozvoj kapacit sociálních služeb podpory samostatného bydlení

j) Podporovat dostupné bydlení

- Podpora projektů (obce, NNO) zaměřených na zajištění bydlení (např. projekty založené na principu Housing first apod.)
- Rozvoj kapacit pro samostatného bydlení prostřednictvím navýšení kapacit sociálních služeb sociální rehabilitace a podpora samostatného bydlení

k) Podporovat formalizovanou a neformalizovanou péči

- Podpora formalizované a neformalizované péče na malých obcích
- Nákup vozidel pro poskytovatele terénních a komunitních služeb
- Podpora a poradenství klientům služeb a pečujícím na komunitní bázi prostřednictvím vzájemného sdílení, setkávání a organizace volnočasových aktivit

Klíčový indikátor

- Počet sociálních podniků

Vazba na krajské koncepce

- Koncepce kvality sociálních služeb v Moravskoslezském kraji
- Moravskoslezský krajský plán vyrovnávání příležitostí pro občany se zdravotním postižením
- Strategie protidrogové politiky Moravskoslezského kraje
- Strategie integrace romské komunity Moravskoslezského kraje
- Koncepce prevence kriminality Moravskoslezského kraje
- Střednědobý plán rozvoje sociálních služeb v Moravskoslezském kraji
- Koncepce reformy psychiatrické péče na území Moravskoslezského kraje

3.4 Služby společně

Strategický cíl Vytvoření sítě kvalitních a dostupných sociálních služeb odpovídající skutečným potřebám občanů kraje

Požadovaná změna Kvalitní sociální služby budou dostupnější ve velkých městech i na venkově. Nabídka služeb bude lépe odpovídat potřebám občanů. Dojde k rozvoji sociálních služeb reagujících na specifické potřeby občanů. Poskytovatelé služeb budou umět vyhodnocovat kvalitu služeb a ve spolupráci s univerzitami a odborníky se budou intenzivněji podílet na zvyšování kvalifikace svých pracovníků.

Zdůvodnění

- Kraj může stavět na široké síti sociálních služeb poskytovaných zkušenými poskytovateli. Tyto služby je nicméně třeba dále zkvalitňovat, přizpůsobit aktuálním potřebám obyvatel a učinit dostupnými i v obcích vzdálených od velkých měst.
- Vzhledem ke stárnutí obyvatelstva roste poptávka po pobytových sociálních službách pro seniory. Jejich nedostatek je již dnes patrný zejména ve venkovských obcích.
- Poskytovatelé služeb potřebují podporu při zavádění nástrojů řízení kvality, efektivity a výkonnosti. Je třeba podporovat poskytovatele sociálních služeb ve zdokonalování procesu identifikace potřeb uživatelů. Cílem je, aby sami poskytovatelé sledovali a vyhodnocovali účinnost a dopady vlastních aktivit a na základě sebehodnocení přijali opatření ke zvyšování kvality sociálních služeb. Zjištěné potřeby se musí promítnout do celé sítě sociálních služeb.
- Stěžejním článkem celého systému jsou kvalifikovaní pracovníci, jichž kvůli podprůměrným mzdám, náročnosti práce a nedostatku společenského uznání není dostatek. Nízká pozornost je věnována profesionalizaci stávajících pracovníků.
- Sociální služby se stávají oblastí, která vyžaduje spolupráci s univerzitami, státní správou a zástupci občanské společnosti.
- Oblast sociálních služeb trápí nevhodné nastavení financování a závislost na externích zdrojích.

**Opatření /
typové aktivity**

- Rozvíjet kapacity pobytových a terénních služeb pro seniory**
 - Výstavba a rekonstrukce domovů pro seniory a domovů se zvláštním režimem
 - Navýšení počtu lůžek v pobytových sociálních službách alespoň o 10 %
 - Podpora terénních služeb, spolupráce s obcemi a neziskovým sektorem
- Rozvíjet kapacity v terénních a ambulantních službách pro osoby s duševním onemocněním**
 - Vznik 5 center duševního zdraví na území kraje
 - Rozvoj kapacit navazujících sociálních služeb (podpora samostatného bydlení a sociální rehabilitace) na proces reformy psychiatrické péče
- Rozvíjet síť služeb a aktivit pro rodiny a pro osoby s poruchou autistického spektra včetně podpory systému včasné péče pro děti s PAS**
 - Rozvoj kapacit pobytových sociálních služeb domov pro osoby se zdravotním postižením, chráněné bydlení a domov se zvláštním režimem na území kraje

d) Pomáhat s nastavením vnitřních procesů u poskytovatelů sociálních služeb vedoucích ke zvyšování kvality a sebeevaluaci

- Metodická podpora při zavádění systému evaluace a hodnocení kvality poskytovaných služeb
- Rozvoj inovačních aktivit v oblasti procesů a personalistiky v organizacích zaměřených na poskytování sociálních služeb
- Zajištění udržitelnosti dotačního programu na podporu kvality sociálních služeb zaměřeného na podporu procesu humanizace a individualizace sociálních služeb
- Podpora procesu zkvalitňování materiálně technické základny u pobytových sociálních služeb jak u p. o. kraje, tak dalších poskytovatelů služeb bez ohledu na zřizovatele

e) Využívat asistivní technologie v sociálních službách

- Zapojení SMART technologií do asistenční péče

f) Rozvíjet inovativní aktivity aplikované sociální práce ve spolupráci s univerzitami

- Zřízení fakultního pracoviště zaměřeného na rozvoj oboru sociální práce, nastavení systému řízených praxí a stáží, vznikl platform pro rozvoj oboru sociální práce a laickou veřejností apod.)
- Interdisciplinární výzkum rozvoje aktivního života s demencí v komunitě
- Vytvoření Centra inovací ve vzdělávání a výzkumu v sociální práci
- Rozvoj oboru Kriminologie a sociální prevence
- Rozvoj vzdělávání a výzkumu v oblasti kriminality a její prevence

Klíčový indikátor

- Počet lůžek v pobytových sociálních službách pro seniory a pro osoby se zdravotním postižením

Vazba na krajské koncepce

- Koncepce kvality sociálních služeb v Moravskoslezském kraji
- Moravskoslezský krajský plán vyrovnávání příležitostí pro občany se zdravotním postižením
- Strategie protidrogové politiky Moravskoslezského kraje
- Strategie integrace romské komunity Moravskoslezského kraje
- Koncepce prevence kriminality Moravskoslezského kraje
- Střednědobý plán rozvoje sociálních služeb v Moravskoslezském kraji

Příklady strategických projektů

Strategický projekt	Nositel	Oblast změny
Vybavení a rozvoj služeb zdravotnických zařízení - Výstavba pavilonu plicního lékařství (F-M) - Rekonstrukce Centrálních operačních sálů (ve FNO) - Obnova a modernizace lékařských přístrojů a zdravotnické techniky v Havířově - Modernizace přístrojového vybavení v NsP Karviná-Ráj - Pavilon L – Rekonstrukce bývalého interního pavilonu v Opavě - Obnova zdravotnické techniky (Krnov) - Vybudování centrálního příjmu (Třinec)	nemocnice, MSK FNO nemocnice, MSK nemocnice, MSK nemocnice, MSK nemocnice, MSK	3.1
Rozvoj kapacity pobytových sociálních služeb pro seniory - Rekonstrukce a výstavba domova Březiny, Petřvald - Výstavba domova pro seniory a domova se zvláštním režimem Kopřivnice - Rekonstrukce budovy a spojovací chodby Máchova, Domov Duha p.o., Nový Jičín - Rekonstrukce budov na ulici Junácká v Havířově - Revitalizace budovy Domova Příbor - Vznik nové pobytové služby – Ostrava - Vznik nové pobytové služby – Dětmárovice	MSK MSK MSK obec/město MSK obec/město obec/město	3.4
Vytvoření sítě kvalitních a dostupných sociálních služeb odpovídající skutečným potřebám občanů kraje	MSK	3.3, 3.4
Rozvoj komunitních služeb umožňujících život v přirozeném prostředí s využitím přirozených zdrojů	MSK	3.3

Čistější
a zelenější kraj

4 Čistější a zelenější kraj

Tři otázky pro garanta pracovní skupiny Radima Misiačka

1. Co podle Vás v kraji opravdu dobře funguje a málo se o tom ví?

Řada měst v kraji se připravuje na nepříznivé dopady změny klimatu. Například Ostrava, Opava, Kopřivnice nebo Hlučín mají už nyní zpracovány strategie adaptací na klimatickou změnu, které obsahují opatření, snižující nepříznivé dopady vln veder, povodní, sucha a dalších nepříznivých jevů. Ostrava se dokonce v loňském roce umístila v kategoriích snižování vlivů na klima a adaptace na změnu klimatu na předních příčkách v evropské soutěži European Green Capital.

2. Co byste považoval za největší úspěch kraje v roce 2027?

Velkým úspěchem by bylo, pokud by v roce 2027 na území kraje docházelo pouze k ojedinělému překračování limitů znečištění ovzduší. Přestože na území kraje došlo v posledních letech k výraznému snížení emisí z průmyslových a energetických zdrojů a díky "kotlíkovým dotacím" také z domácností, zákonné limity koncentrací škodlivin v ovzduší jsou stále překračovány. Mj. i kvůli narůstající dopravě a přenosu emisí z Polska. Úspěchem by také bylo, kdybychom si uvědomili, že např. omezením používání aut ve prospěch hromadné, cyklo či pěší dopravy můžeme kvalitu ovzduší zlepšit také sami.

3. Jaké nejzajímavější konkrétní projekty by podle Vás nejvíce prospěly kraji?

Domnívám se, že se v kraji bude muset rychle najít shoda o výstavbě zařízení na materiálové a energetické využití komunálního odpadu. I přes zavádění principů oběhového hospodářství, snižování produkce komunálního odpadu a jeho lepší třídění, nelze bez jeho energetického využití předpokládat splnění cílů odpadového hospodářství, které Česká republika přijala v rámci EU. Zásadní omezení skládkování nebude jednoduchý proces a řešení je potřeba hledat co nejdříve. Kraj by měl také podpořit environmentální vzdělávání, výchovu a osvětu, protože řadu problémů v oblasti ŽP nelze vyřešit bez zapojení veřejnosti.

Vzkazy veřejnosti

„Nezapomeňte na přírodu, kam patří i člověk.“

„Zastavět proluky a brownfieldy.“

„Přísnější ochrana přírody – Travný, Lysá, Kněhyně, Smrk...“

„Zlepšovat ovzduší a tvrdě postihovat velké znečišťovatele.“

„Přejít z uhelných elektráren na sluneční.“

„V okolí Šance nemají obyvatelé čističku odpadních vod a vše teče do pitné vody.“

„Omezit kácení velkých stromů. I když se zasadí malý, doroste až za 50 let (ekvivalent z hlediska produkce kyslíku). Dále sekat trávu jen 2x ročně – méně vyschlá půda, méně se zahřívají města.“

„Prosím nezapínejte na naši zemi a přírodu, aby tu byla i pro naše děti a vnúčata.“

„Vysázet nové lesy. Více zeleně.“

„Nestavějme z betonu, chraňme si přírodu. Vymírají živočichové, ať nedopadneme stejně.“

Čistější a zelenější kraj												
4.1 Čisté ovzduší		4.2 Prevence vzniku a využití odpadů		4.3 Adaptace na dopady klimatické změny		4.4 Šetrné využívání krajiny		4.5 Environmentální vzdělávání, výchova a osvěta		4.6 Energetika		
Strategický cíl	Trvalé snižování rozlohy území kraje, v němž jsou překračovány limity koncentrací hlavních škodlivin v ovzduší		Příprava na plnění cílů odpadového hospodářství EU		Adaptace většiny měst kraje, venkova i území pohornické krajiny na klimatickou změnu		Využití atraktivních a přírodně cenných území kraje při posilování pozitivní změny image kraje		Rozvíjet EVVO s cílem lepšího zapojení veřejnosti do řešení problematiky životního prostředí kraje		Transformace energetického mixu Moravskoslezského kraje směrem od závislosti na uhlí k soběstačnosti a využívání nízkoemisních a obnovitelných zdrojů energie	
												
Opatření / typové aktivity	a) Zlepšit kvalitu informací o znečištění ovzduší b) Nadále snižovat emise z malých zdrojů znečišťování ovzduší (domácí topeniště) c) Spolupracovat s Polskem na snížení přeshraničního přenosu škodlivin d) Snižovat emise velkých průmyslových a energetických zdrojů e) Snižovat emise z dopravy f) Snižovat emise v zemědělství		a) Podporovat prevence vzniku odpadů b) Přizpůsobit nakládání s komunálním odpadem cílům Evropské unie		a) Zlepšit adaptaci kraje na dopady klimatické změny b) Zlepšit kvalitu vody v tocích c) Snižovat vliv na klima v energetice d) Snižovat vliv na klima v dopravě e) Podpořit adaptaci cestovního ruchu na dopady klimatické změny		a) Chránit a šetrně využívat krajinu b) Snižovat fragmentaci krajiny dopravními stavbami c) Rozvíjet aktivity cestovního ruchu mimo zvláště chráněná území d) Zajistit udržitelné využívání krajiny, zvýšit podíl ekologického zemědělství pro zvýšení, nebo zachování atraktivity území, využít obnovitelné zdroje energie		a) Leadership kraje v oblasti EVVO b) Zapojování veřejnosti do řešení problematiky životního prostředí		a) Koncepční dokumenty b) Platforma pro energetický systém c) Propojení firem d) Výzkumné aktivity e) Řešení pro deficit výroby elektrické energie f) Připravenost na Národní akční plán g) Energetický potenciál hlubinných dolů h) RE:START i) Osvěta uživatelů ve smyslu nakládání s energií j) Přenos dobré praxe k) Komunitární programy EU	

4.1 Čisté ovzduší

Strategický cíl

Trvalé snižování rozlohy území, v němž jsou v kraji překračovány limity koncentrací hlavních škodlivin v ovzduší

Požadovaná změna

V kraji bude trvale klesat rozloha území, v němž jsou překračovány limity koncentrací hlavních škodlivin v ovzduší. Kombinovaným opatřením proti znečišťování ovzduší z velkých zdrojů, lokálních topenišť, dopravy a přeshraničního přenosu dojde ke zvýšení kvality života a snížení vlivů na zdraví obyvatel. Zlepšení ovzduší zásadně přispěje ke změně image kraje.

Zdůvodnění

- Kvalita ovzduší je hlavním problémem životního prostředí v kraji a přispívá významnou měrou k jeho negativní image.
- Přes klesající produkci emisí se nedaří adekvátně snížit překračování limitů hlavních škodlivin v průmyslové části kraje (PM₁₀, benzo(a)pyren).
- Na uvedeném stavu se podílí emise z velkých zdrojů, lokálních topenišť, dopravy, přeshraniční přenos škodlivin ze Slezského vojvodství a významnou měrou také meteorologická situace.
- Znečištění ovzduší je považováno obyvateli kraje za velký problém a přispívá k odchodu mladých a vzdělaných obyvatel mimo kraj.

Opatření / typové aktivity

- Zlepšit kvalitu informací o znečištění ovzduší**
 - Podpora dalšího rozvoje imisního monitoringu v kraji
 - Využití dat k lepšímu řízení při smogových situacích
 - Pravidelná identifikace původců znečištění ovzduší v kraji vhodným systémem aktuálního vyhodnocování skutečného vlivu konkrétního zdroje na kvalitu ovzduší, včetně jasného určení
- Nadále snižovat emise z malých zdrojů znečišťování ovzduší (domácí topeniště)**
 - Další fáze podpory výměny kotlů v domácnostech s omezením financování pouze na obnovitelné zdroje energie a zemní plyn
 - Podpora sociálně slabších obyvatel, kteří nedosáhnou na standardní podmínky pro výměnu kotlů
- Spolupracovat s Polskem na snížení přeshraničního přenosu škodlivin**
 - Prosazování snížení vlivů zdrojů z Polské republiky prostřednictvím státu (případně Evropské unie)
 - Bilaterální jednání na úrovni Moravskoslezský kraj – Slezské vojvodství
 - Postupné sladování podmínek při smogové situaci (zamezení environmentálního dumpingu)
 - Podpora společných projektů se zapojením kraje/vojvodství, univerzit, nestátních neziskových organizací, podniků i veřejnosti (výměna zkušeností – např. domácí topeniště, zvýšení důvěry)
- Snižovat emise velkých průmyslových a energetických zdrojů**
 - Dobrovolné dohody s velkými podniky na snížení emisí pod zákonný limit (podle charakteru technologie).
 - Řešení plošných emisí v průmyslu
 - Řešení resuspenze (průřezově v rámci dalších opatření)

- Využit všech dostupných legislativních nástrojů ke snížení příspěvku problematických bodových zdrojů znečišťování v obytné zástavbě

e) Snižovat emise z dopravy

f) Snižovat emise v zemědělství

Další opatření jsou uvedena ve strategické oblasti změny 4.6 Energetika.

Klíčový indikátor

- Rozloha území kraje, v němž jsou překračovány limity koncentrací hlavních škodlivin v ovzduší

**Vazba na krajské
konceptce**

- Program zlepšování kvality ovzduší zóna Moravskoslezsko 2016–2020

4.2 Prevence vzniku a využití odpadů

Strategický cíl

Příprava na plnění cílů odpadového hospodářství EU

Požadovaná změna

Kraj se stane leaderem při prosazování principů oběhového hospodářství a připraví se v předstihu na plnění cílů Evropské unie. Současně podpoří nezbytnou změnu nakládání s komunálním odpadem s cílem omezení ukládání komunálního odpadu na skládky ve prospěch jejich energetického a materiálového využití. Kraj bude v rámci svých kompetencí a proaktivního přístupu koordinovat kroky, které se týkají krajského řešení nakládání s odpadem.

Zdůvodnění

- Balíček oběhového hospodářství Evropské unie dosud není součástí právního řádu České republiky.
- Nepřipravenost na radikální změny nakládání s komunálním odpadem. Dosažení cílů Evropské unie je časově a finančně náročné na přípravu; cíle nelze dosáhnout bez průběžného postupu v delším časovém intervalu.
- Absence kapacitního zařízení na materiálové a energetické využití odpadu, které by řešilo převážnou většinu zbytkového komunálního odpadu v kraji; nutnost koordinace jeho přípravy včetně svozové logistiky v rámci celého kraje.
- Dopady na obyvatele kraje v případě opožděného řešení (skokové zvýšení poplatků).
- Nízké akceptování umístění některých typů zařízení pro nakládání s odpady v kraji ze strany veřejnosti (obcí).

Opatření / typové aktivity

a) Podporovat prevence vzniku odpadů

- Podpora principů oběhového hospodářství v kraji
- Zapojení kraje do inovativních projektů v oblasti oběhového hospodářství

b) Přizpůsobit nakládání s komunálním odpadem cílům Evropské unie

- Podpora dalšího třídění a recyklace KO
- Podpora materiálového a energetického využití KO

c) Podporovat řešení v oblasti likvidace a recyklace nebezpečných odpadů (např. baterií elektrických vozidel)

Klíčový indikátor

- Produkce, využití a odstranění odpadů

Vazba na krajské koncepce

- Plán odpadového hospodářství Moravskoslezského kraje 2016-2026

4.3 Adaptace na dopady klimatické změny

Strategický cíl Adaptace většiny měst kraje, venkova i území pohornické krajiny na klimatickou změnu

Požadovaná změna

Kraj bude řešit problematiku dopadů klimatické změny strategicky, v souladu s požadavky udržitelného rozvoje území. Problematika adaptace na klimatickou změnu bude řešena komplexně bez ohledu na *ad hoc* se projevující problémy v oblasti sucha, povodní, vln veder nebo extrémních meteorologických jevů. Zakomponována budou stávající i připravovaná adaptační opatření ve městech a venkovské krajině, a na příkladu pohornické krajiny bude demonstrován integrovaný a synergický přístup k resocializaci území postiženého hornickou činností v souladu s principy adaptace.

Zdůvodnění

- Zvyšující se dopady klimatické změny, projevující se nedostatkem vody (sucho), zvyšováním teplot a extrémními meteorologickými jevy, které ohrožují udržitelný rozvoj kraje především limitováním rozvoje průmyslu a podnikání, zemědělství, lesnictví, cestovního ruchu a snižováním kvality života obyvatel.
- Strategický přístup části měst v kraji k adaptaci na klimatickou změnu.
- Příležitost rozvoje pohornické krajiny v souladu s principy adaptace na klimatickou změnu jako výjimečného modelového území v Evropě umožňujícího integraci cílů, záměrů a financování.
- Zastaralost části kanalizační sítě a nedostatečné čištění odpadních vod v malých obcích, vedoucí společně s nedostatkem vody ke zhoršování kvality vody v tocích.

Opatření / typové aktivity

- a) Zlepšit adaptaci kraje na dopady klimatické změny**
 - Metodická podpora zpracování adaptačních strategií v dalších městech kraje
 - Podpora opatření proti suchu v malých obcích kraje (využití a zasakování srážkových vod, výstavba nádrží, podpora zelené a modré infrastruktury, ad.)
 - Podpora opatření proti suchu v krajině (retence, zasakování ad.)
- b) Zlepšit kvalitu vody v tocích**
 - Podpora čištění odpadních vod v malých obcích
- c) Snižovat vliv na klima v energetice**
- d) Snižovat vliv na klima v dopravě**
- e) Podpořit adaptaci cestovního ruchu na dopady klimatické změny**

Klíčový indikátor

- Počet projektů adaptačních opatření

Vazba na krajské koncepte

- Analýza zranitelnosti MSK z hlediska dopadu klimatické změny
- Adaptační strategie měst v kraji (Ostrava, Opava, Hlučín, Kopřivnice a další)
- Zásady územního rozvoje Moravskoslezského kraje
- Povodňový plán MSK 2004+ (akt. 2014+)
- Koncepte rozvoje venkova MSK

4.4 Šetrné využívání krajiny

Strategický cíl

Využití atraktivních a přírodně cenných území kraje při posilování pozitivní změny image kraje

Požadovaná změna

Využití atraktivních a přírodně cenných území, zejména velkoplošných zvláště chráněných území Jeseníků, Beskyd a Poodří, ke zlepšení či udržení image kraje. Podmínkou je jejich ochrana před negativními dopady rozvojových aktivit, včetně intenzivního cestovního ruchu v nejzatíženějších oblastech. Ke stejnému cíli směřuje šetrné využívání krajiny s cílem zachování její prostupnosti, podpora biodiverzity a ekosystémových služeb a ochrana před invazivními druhy.

Zdůvodnění

- Existence rozsáhlých přírodně cenných území, zvyšujících atraktivitu kraje.
- Úbytek půdy z důvodu její zástavby a z důvodu její degradace v důsledku nevhodného způsobu obhospodařování.
- Koncentrace cestovního ruchu v částech zvláště chráněných území s dopadem na jejich ochranu i kvalitu cestovního ruchu samotného.

Opatření / typové aktivity

a) Chránit a šetrně využívat krajinu

- Ochrana zemědělské půdy před zástavbou a degradací nevhodným způsobem obhospodařování
- Podpora drobných vlastníků lesů postižených kůrovcovou kalamitou
- Školení zemědělců a dobrovolné dohody v oblasti ochrany půdy o vhodném způsobu obhospodařování
- Spolupráce s obcemi, nestátními neziskovými organizacemi a veřejností při ochraně maloplošných zvláště chráněných území
- Zvyšování podílu zemědělské půdy obhospodařované v režimu ekologického zemědělství
- Udržitelné plánování krajiny, tvorba komplexních pozemkových úprav a územních studií krajiny, spolupráce obcí s rozšířenou působností
- Obnova alejí, podpora sečí, podpora retence vody v krajině
- Využívání obnovitelných zdrojů energie, včetně citlivého řešení v krajině. Spolupráce soukromých subjektů v energetice.
- Formy podpory: granty, dobrovolné dohody, standardy, vzory, manuály, dobré příklady, soutěže, osvěta, vzdělávání

b) Snižovat fragmentaci krajiny dopravními stavbami

c) Rozvíjet aktivity cestovního ruchu zejména mimo přírodně cenné a intenzivně zatížené lokality zvláště chráněných území

d) Zajistit udržitelné využívání krajiny, zvýšit podíl ekologického zemědělství pro zvýšení, nebo zachování atraktivity území, využít obnovitelné zdroje energie

Klíčový indikátor

- Koeficient ekologické stability

Vazba na krajské koncepce

- Zásady územního rozvoje Moravskoslezského kraje
- Koncepce ochrany přírody a krajiny MSK 2006+

4.5 Environmentální vzdělávání, výchova a osvěta

Strategický cíl Rozvíjet EVVO s cílem lepšího zapojení veřejnosti do řešení problematiky životního prostředí kraje

Požadovaná změna

Veřejnost se aktivně zapojí do řešení klíčových problémů životního prostředí. EVVO jsou významným nástrojem efektivního (spolu)řešení problematiky životního prostředí, zejména v oblastech znečišťování ovzduší z lokálních topenišť, nakládání s odpady, dopravy, ochrany přírody, ochrany klimatu, a dalších. EVVO však by měla být součástí širšího vzdělávání k udržitelnému rozvoji a měla by absorbovat a využívat další současné aktivity kraje – environmentální inovace, aktivity smart regionu, místní Agenda 21, environmentální management a další.

Zdůvodnění

- Rozvoj EVVO v MSK jako jednom z prvních krajů v zemi na základě příslušné koncepce od roku 2004, jejíž aktualizace se připravuje v roce 2020.
- Rozvoj místní Agendy 21, EMAS, aktivit smart regionu a dalších v rámci Krajského úřadu Moravskoslezského kraje, které mají souvislost s EVVO.
- Možnost přenosu (replikace) dobré praxe do příspěvkových organizací řízených krajem.
- Veřejnost odmítá některé způsoby řešení problematiky životního prostředí, které nelze jednoduše nahradit ani ignorovat – viz např. materiálové a energetické využití komunálního odpadu, omezení individuální automobilové dopravy.

Opatření / typové aktivity

a) Leadership kraje v oblasti EVVO

- Sdílení funkčních aktivit KÚ MSK
- Zapojení hot-spotů EVVO (např. MSK, OZO Ostrava, VŠB-TUO apod.) do systému EVVO v kraji
- Podpora Místní agendy 21 v obcích
- EVVO odborníků, jejichž činnost má dopady na životní prostředí (vytápění, voda ad.)

b) Zapojování veřejnosti do řešení problematiky životního prostředí

- Osvětové a vzdělávací akce pro veřejnost
- Podpora EVVO ve školách

Klíčový indikátor

- Počet akcí EVVO

Vazba na krajské koncepce

- Koncepce environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty Moravskoslezského kraje (2004, akt. 2015)

4.6 Nová energetika

Strategický cíl

Transformace energetického mixu Moravskoslezského kraje směrem od závislosti na uhlí k soběstačnosti a využívání nízkoemisních a obnovitelných zdrojů energie

Požadovaná změna

Zajištění transformace uhelné energetiky na energetiku s využitím nízkoemisních a bezemisních technologií, přechod na moderní energetiku a zároveň zachování energetické bilance a atraktivity kraje.

Zdůvodnění

- Ekonomický profil kraje se transformuje, postupně se uzavírají uhelné zdroje a blíží se ukončení těžby černého uhlí. Do popředí se dostává důraz na životní prostředí, využití obnovitelných zdrojů energie a dalších netradičních zdrojů. V kraji stále existuje několik decentralizovaných zdrojů elektrické energie a tepla, které jsou z více jak 80 % uhelné.
- Vzhledem k tradičně průmyslovému profilu kraje a v současné době relativně příznivým cenám tepelné energie může mít trend odchodu od uhelné energetiky významné strategické dopady pro atraktivitu kraje, především z hlediska investic a podnikání (nedostatek kapacit a bezpečnosti dodávek energií). Problematika se týká také rozvodných sítí, energetického managementu, bezpečnostních prvků a dalších vývojových trendů budoucnosti – akumulace energií, ostrovních systémů atd.
- Energie bude v budoucnu do kraje nejspíše importována z jiných krajů a možná i ze zahraničí a kraj v této oblasti ztratí konkurenční výhodu. Tento prudký zlom v přístupu k energetice znamená nutnost mobilizovat úsilí pro transformaci energetických zdrojů v rámci kraje. Je nutno nahradit stávající paradigmatu vnímání energetiky kraje jako samozřejmosti.
- Kraj dnes nemá zpracovanou energetickou koncepci ani žádný přehledný materiál mapující aktuální stav a potenciál existence a využití energetických zdrojů. Rovněž není dořešeno ukončení těžby uhlí a zajištění důlních děl. Není vyhodnocen potenciál energetických staveb na rušených dolech a potenciál vlastních dolů pro výrobu energie z obnovitelných zdrojů.

Opatření / typové aktivity

- Zpracovat koncepční dokumenty pro přechod k nové energetice**
 - Zpracování akčního plánu pro přechod na novou energetiku v kraji
 - Zpracování dopadové studie tzv. „Zimního balíčku Evropské Komise“
- Vytvořit platformu pro nastavení dialogu pro nový energetický systém kraje**
 - Vyvíjet konstruktivní tlak na vládu a na velké energetické společnosti pro zohlednění potřeb definovaných pro strategický dlouhodobý rozvoj kraje do dlouhodobých plánů vlády a průmyslových společností zabývajících se výrobou, přenosem a managementem energií
- Podpořit a posílit propojení firem v různých odvětvích**
 - Propojení firem, které jsou rovněž producenty různých energií nebo komodit k energetickým účelům využitelných, s tradičními distributory energií (teplo, plyn, elektřina)

- d) **Podporovat výzkumné aktivity v oblasti moderní energetiky**
 - Podpora výzkumných aktivit s propojením na průmyslové podniky a tím i posílení atraktivity pro výzkumné aktivity firem a roli vysokých škol v kraji
- e) **Podporovat přípravu řešení pro pokrytí deficitu výroby elektrické energie**
 - Hledání a příprava vhodných alternativ pro nahrazení uhlí novými zdroji energie (geotermální energie, fotovoltaika, odpady, biomasa, vodík atd.), odpadním teplem, metanem, koksárenským plynem a jadernou energií
 - Koordinovat využití alternativních zdrojů pro účely regionu (hromadnou dopravu apod.)
 - Zavádět nové pilotní testovací a výzkumné projekty
- f) **Zajistit připravenost pro implementaci Národního akčního plánu**
 - Zajistit roli kraje jako agregátora pro flexibilitu chytrých energetických sítí
- g) **Zajistit vyhodnocení a využití energetického potenciálu hlubinných dolů s ukončenou těžební činností**
 - Akumulace elektrické energie, využití geotermální energie
- h) **Začlenit téma energetika do transformační strategie RE:START**
- i) **Podporovat osvětu uživatelů ve smyslu nakládání s energií**
- j) **Přenos dobré praxe ze zahraničí**
- k) **Orientovat se na komunitární programy Evropské unie podporující transformaci energetiky**

Klíčový indikátor

- Celková energetická bilance MSK včetně spotřeby paliv a energií

Vazba na krajské koncepte

- Územní energetická koncepce Moravskoslezského kraje
- Zásady územního rozvoje Moravskoslezského kraje

Příklady strategických projektů

Strategický projekt		Nositel	Oblast změny
Pohornická krajina	POHO2030 (Koncepce rozvoje pohornické krajiny Karvinska do roku 2030) a související projekty	MSK, MSID, VŠB-TUO, soukromé subjekty	4.4, 1.2
	Integrovaný projekt LIFE (specifická součást POHO2030)	MSK, MSID	4.4
Materiálové a energetické využití odpadů	Kapacitní zařízení na materiálové a energetické využití komunálních odpadů	obce/města, soukromé subjekty	4.2
	Třídící linky	obce/města	
	Logistická centra dopravy odpadu	obce/města, soukromé subjekty	
Čisté ovzduší	Program podpory výměny kotlů v domácnostech po roce 2020	MSK	4.1
	Allsense (senzorkové sítě pro rychlá měření v prostředí)	VŠB-TUO, SU, OSU	4.1-3, 5.1
Energetické úspory ve veřejných budovách MSK	Snížení energetické náročnosti ve veřejných budovách	MSK, MEC	4.6
	Osvětlení ve školách	MSK, MEC	
Centrum energetických a environmentálních technologií (CEET)		VŠB-TUO	4.6

Propojenější a chytřejší kraj

5 Propojenější a chytrější kraj

Tři otázky pro garanta pracovní skupiny Petra Macejku

1. Co podle Vás v kraji opravdu dobře funguje a málo se o tom ví?

Velmi mě těší zavádění elektromobility v městské hromadné dopravě. Zatímco před deseti lety byla elektromobilita zastoupena jen tramvaji a trolejbusy, dnes už jezdí elektrobusy v Havířově, Ostravě, Třinci, Karviné, Krnově a Frýdku-Místku. Městskou hromadnou dopravu v Novém Jičíně od roku 2017 zajišťují pouze elektrobusy. O poskytnutí dotace na nákup elektrobusů usiluje také Bruntál. V Opavě a Ostravě jezdí trolejbusy a parciální trolejbusy, které mohou fungovat jako elektrobus bez trolí. Právě tento typ nabíjení baterií za jízdy má v městské hromadné dopravě velký potenciál, protože nevyžaduje stavbu trolí.

2. Co byste považoval za největší úspěch kraje v roce 2027?

Dopravní situace v našem kraji je ve srovnání s jinými kraji vynikající, bohužel jsou emise CO₂ z dopravy stále na vzestupu. Za největší úspěch bych proto považoval urychlení procesu zavádění elektromobility osobních vozidel a nízkouhlíkové dopravy v kraji vůbec. V současné době není podpora elektromobility dostatečná. Městům chybí peníze na výstavbu infrastruktury, což musí jít ruku v ruce s dekarbonizací regionu.

3. Jaké nejzajímavější konkrétní projekty by podle Vás nejvíce prospěly kraji?

Vodíková doprava a snižování emisí CO₂. Připravuje se plnicí vodíková stanice pro vodíkové autobusy na Hranečnicku pod záštitou DPO Ostrava, který je lídrem v používání nových technologií. Je pravděpodobné, že stanici bude moct využívat pro příměstskou dopravu i Havířovsko. Právě pro delší linky, kde není vhodné využívat elektrobusy, je vodík jednou z hlavních alternativ.

Vzkazy veřejnosti

„Ráda bych, aby se kraj více zaměřoval na okolí Jeseníku, např. doprava je zde dost chabá.“

„Letiště a jeho rozvoj.“

„Lepší veřejná meziměstská doprava, návaznosti vlak-bus.“

„Zlepšit dostupnost na Slezskou Hartu.“

„Jdeme správným směrem – chytrý a technický kraj. #MSK_MA_NA_TO“

„Opravit cestu Dvorce-Křišťanovice-Roudno, autobusové spojení Bruntál-Ostrava, cyklostezky na Bruntálsku.“

„Lepší síť cyklostezek nebo nějakých cyklostezek na Bruntálsku.“

„Oprava silnic do menších obcí.“

„Snažit se více zvýhodňovat cestování autobusem, obecně MHD a vlakem. Naopak automobilovou dopravu by chtělo více utlumit. Například více regulovat statickou dopravu ve městech zaváděním více placených parkovacích míst.“

„Rozvoj techniky a infrastruktury je nejdůležitější.“

Propojenější a chytřejší kraj					
Strategický cíl	5.1 Podpora řešení chytřejšího kraje	5.2 Podpora udržitelné mobility	5.3 Přechod k nízkouhlíkové a bezemisní dopravě	5.4 Vnější dostupnost kraje	5.5 Integrovaný záchranný systém
	Vytvářet nejlepší příklady využití ICT technologií a inovací a šetřit s jejich pomocí obyvatelům regionu čas a peníze a současně zvyšovat kvalitu prostředí, ve kterém žijí	Zvýšení podílu udržitelných forem dopravy na dopravní obslužnosti kraje	Snížení emisí CO ₂ v dopravě	Zahájení výstavby vysokorychlostní železniční trati a provozu linky do letištního uzlu mezinárodního významu	Kraj bude disponovat úplnou funkční sítí integrovaných záchranných center a bude prosazovat kroky vedoucí k zajištění nástrojů prevence rizik a chování obyvatel za mimořádných situací
Opatření / typové aktivity					
	a) Vytvořit páteřní datovou infrastrukturu propojující KÚ a jeho příspěvkové a obchodní organizace b) Rozvíjet kapacity Moravskoslezského datového centra c) Zajistit podmínky k vytváření sítě internetu věcí a jejího využití d) Vybudovat veřejnou Wi-Fi v budovách kraje, krajských organizací a na dotovaných linkách dopravců e) Udržet vysokou kvalitu poskytovaných služeb krajského úřadu pomocí elektronizace f) Udržet vysokou kvalitu řízení a služeb kraje s využitím chytrých technologií g) Zajistit informovanost obyvatel kraje a poskytnout otevřená data	a) Zajistit prolnutí cílů a synergii Plánování městské mobility na úrovni plánů udržitelné mobility měst a krajské koncepce dopravy b) Podporovat integrovaný dopravní systém a rozvíjet dopravní obslužnost c) Podporovat výstavbu multimodálních uzlů a zastávek včetně parkovišť typu P+R a B+R d) Podporovat dobudování cyklistických tras na regionální úrovni a podporovat jejich propojení e) Dostavět silniční sítě podle aktualizované Koncepce rozvoje dopravní infrastruktury f) Připravit a realizovat úpravy nevyhovujících křižovatek silnic g) Zavádět telematická zařízení zajišťující plynulost veřejné dopravy	a) Podporovat zavádění vozidel na vodíkový pohon ve veřejné hromadné dopravě b) Zajistit obsluhu stávající elektrické trakce a dále ji rozšiřovat c) Modernizovat a rozvíjet drážní infrastrukturu elektrické trakce d) Umožnit rozvoj infrastruktury pro trolejbusovou dopravu a parciální trolejbusy v městské hromadné dopravě e) Podporovat výstavbu nabíjecích stanic pro elektrobusesy f) Hledat řešení v oblasti likvidace a recyklace baterií elektrických vozidel g) Jít příkladem v zavádění nízkouhlíkové a bezemisní dopravy na úrovni krajské korporace	a) Zajistit dostupnou leteckou dopravu b) Podpořit rychlou dostupnost Prahy, Brna a Vídně vysokorychlostní železniční tratí c) Podpořit napojení na Transevropskou dopravní síť TEN-T	a) Prosazování zájmů krajských složek IZS na národní úrovni b) Podpora složek IZS při realizaci aktivit, včetně podpory při vyjednávání o spolufinancování s centrálními orgány a dalšími subjekty c) Podpora kraje se všemi složkami IZS při dokončování sítě integrovaných výjezdových center a další související infrastruktury těchto složek

5.1 Podpora řešení chytrějšího kraje

Strategický cíl Vytvářet nejlepší příklady využití ICT technologií a inovací a šetřit s jejich pomocí obyvatelům regionu čas a peníze a současně zvyšovat kvalitu prostředí, ve kterém žijí

Požadovaná změna

V návaznosti na cíle Strategie rozvoje chytrého regionu Moravskoslezského kraje 2017–2023 budou nové technologie využity k úspoře času při dojížděce za prací, vzděláním, kulturou, při komunikaci s úřady, efektivním výkonem veřejné správy, dostupností informací, zboží a služeb, ve zdravotní péči. Technologie rovněž umožní šetřit finanční prostředky díky nižší spotřebě energie, lepší organizaci veřejné správy a dostupnosti informací. V neposlední řadě poslouží k ochraně životního prostředí a lidského zdraví, například je lze využít ke snížení emisí, šetrnějšímu nakládání se zdroji, vyššímu využití obnovitelných zdrojů, ale také k podpoře zdravějšího životního stylu.

Zdůvodnění

- Kraj zaostává v dostupnosti vysokorychlostního internetu pro domácnosti i podniky.
- Byla založena příspěvková organizace kraje Moravskoslezské datové centrum, které zajistí datové služby pro všechny organizace kraje.
- Pro korporátní řízení krajských organizací je nutno vybudovat velkokapacitní datovou síť a technologické centrum, jako základ k rozvoji elektronických služeb krajské korporace zahrnující kraj a všechny jeho příspěvkové a obchodní organizace.
- Ke zvýšení dostupnosti dat obyvatelům je nutno zajistit veřejné Wi-Fi sítě ve veřejných prostorech obcí a měst, dopravních prostředcích.
- S internetem věcí lze realizovat také rozšíření sítě čidel, například k měření kvality ovzduší, varování před bleskovými povodněmi, lesními požáry apod. V případě dobudování základní infrastruktury technologického centra bude možno monitorovat a inteligentně řídit dopravní toky nebo síť internetu věcí na bázi umělé inteligence.

Opatření / typové aktivity

Opatření a aktivity budou spočívat v naplňování Strategie rozvoje chytrého regionu Moravskoslezského kraje 2017–2023 „Chytrější kraj“. Aktivity Strategie rozvoje chytrého regionu naplňují také cíle v ostatních tematických oblastech této Strategie.

- Vytvořit páteřní datovou infrastrukturu propojující krajský úřad a všechny jeho příspěvkové a obchodní organizace**
- Rozvíjet kapacity krajské příspěvkové organizace Moravskoslezského datového centra**
- Zajistit podmínky k vytváření sítě internetu věcí a jejího využití**
- Vybudovat veřejnou Wi-Fi v budovách kraje, krajských organizací a na dotovaných linkách dopravců**
- Odstranit byrokratické překážky a současně udržet vysokou kvalitu poskytovaných služeb krajského úřadu a návazných organizací pomocí elektronizace**

-
- f) Udržet vysokou kvalitu a úroveň korporátního řízení a služeb Moravskoslezského kraje s využitím chytrých technologií
 - g) Zajistit informovanost obyvatel kraje a poskytnout otevřená data

Klíčový indikátor

- Počet základních územních jednotek s přístupem k vysokorychlostní datové síti

Vazba na krajské koncepte

- Strategie rozvoje chytrého regionu Moravskoslezského kraje „Chytřejší kraj“

5.2 Podpora udržitelné mobility

Strategický cíl Zvýšení podílu udržitelných forem dopravy na dopravní obslužnosti kraje

Požadovaná změna

Zastaví se pokles cestujících ve vnitro krajské veřejné dopravě a v dlouhodobém horizontu začne opět růst. Příměstská doprava se stane atraktivnější a komfortnější. Usnadní se přestupy mezi jednotlivými přepravními módy a zároveň se zmodernizuje vozový park veřejné hromadné dopravy. Zvýší se podíl využití cyklistické dopravy, která bude bezpečnější a doplněna nezbytnou infrastrukturou. Plány udržitelné mobility měst budou zohledněny v krajské koncepci dopravy. Dojde k ulehčení center měst a obcí od tranzitní dopravy. Zvýší se plynulost a bezpečnost provozu. V neposlední řadě se sníží objem emisí z dopravy.

Zdůvodnění

- U městské dopravy je nutné zajistit prolnutí cílů a zajištění synergie plánování městské mobility na úrovni plánů udržitelné mobility měst a krajské koncepce dopravy. Tato vazba není ze strany kraje v současnosti dostatečně zajištěna.
- U dopravy na střední vzdálenosti jsou nové technologie méně vyspělé a volba druhů dopravy je omezenější než ve městech. Energeticky účinnější vozidla a čistší paliva by sama o sobě pravděpodobně nedosáhla potřebného snížení emisí. To vše v kontextu rostoucího počtu osobních automobilů. Jen v letech 2010 až 2017 vzrostl jejich počet o 80 tisíc a současně poklesl počet cestujících ve vnitro krajské veřejné dopravě. Je třeba podpořit vyšší využívání autobusů příměstské dopravy a železnice, například lepším propojením jednotlivých módů dopravy.
- U dojížděky do měst na vzdálenost 10–15 km je nutné zajistit dostupnost bezpečné infrastruktury pro cyklisty na regionální úrovni.
- Rovněž je nezbytné pokračovat v dostavbě silniční sítě a jejího vybavení, výstavbě obchvatů odvádějících tranzitní dopravu z center obcí a měst a úpravě intravilánových úseků silnic za účelem zvýšení bezpečnosti a plynulosti dopravy. Kraj zaostává v podílu inteligentně řízených křižovatek, které jsou pro řízení plynulosti dopravy také nutné.
- Důležitost role automobilové dopravy na regionální úrovni je potvrzena mimo jiné Bílou knihou Evropské komise z roku 2011. Plánování, výstavba a vybavení infrastruktury trvá léta. Rozhodnutí, která učiníme nyní, budou ovlivňovat dopravu v dlouhodobém horizontu.

Opatření / typové aktivity

- a) Zajistit prolnutí cílů a synergii plánování městské mobility na úrovni plánů udržitelné mobility měst a krajské koncepce dopravy**
 - Aktualizace dopravní koncepce kraje se zajištěním vazby na plány udržitelné mobility měst
- b) Podporovat integrovaný dopravní systém a rozvíjet dopravní obslužnost**
 - Obnova a modernizace vozového parku vozidel veřejné hromadné dopravy
 - Prověření alternativních možností zajištění dopravní obslužnosti regionální veřejné dopravy v místech s nízkou poptávkou
- c) Podporovat výstavbu multimodálních uzlů a zastávek včetně parkovišť typu P+R a B+R**
- d) Podporovat dobudování cyklistických tras na regionální úrovni a podporovat jejich propojení**

-
- e) **Připravit a realizovat dostavbu silniční sítě v Moravskoslezském kraji podle aktualizované Koncepce rozvoje dopravní infrastruktury**
 - f) **Připravit a realizovat úpravy nevyhovujících křižovatek silnic s cílem zajistit vyšší bezpečnost a plynulost provozu**
 - g) **Zavádět telematická zařízení zajišťující plynulost veřejné dopravy**

Klíčový indikátor

- Přepavní výkony veřejné hromadné dopravy

Vazba na krajské koncepte

- Zásady územního rozvoje Moravskoslezského kraje
- Koncepce rozvoje dopravní infrastruktury Moravskoslezského kraje
- Plán dopravní obslužnosti území Moravskoslezského kraje

5.3 Přechod k nízkouhlíkové a bezemisní dopravě

Strategický cíl Snížení emisí CO₂ v dopravě

Požadovaná změna

Nízkoemisní doprava se stane součástí životního stylu obyvatel. Veřejná správa kraje bude lídrem v zavádění bezemisních způsobů dopravy, a to jak v dopravní obslužnosti veřejné správy, tak i ve využívání bezemisních vozidel ve veřejné hromadné dopravě. Budou elektrifikovány vybrané železniční tratě. Budou vytvořeny podmínky pro intenzivnější přechod k elektromobilitě a vývoj v oblasti vodíkových pohonů nejpozději do roku 2025. V horizontu roku 2050 budou z veřejné hromadné dopravy vyloučena veškerá uhlíkatá paliva.

Zdůvodnění

- Navzdory politickému úsilí a zlepšení energetické účinnosti je doprava v našem kraji stále z velké části závislá na fosilních palivech, ropě a ropných produktech. Dosažení udržitelné mobility je celosvětovým cílem. Opožděné či nesmělé zavádění nových technologií by mohlo odsoudit odvětví dopravy k nezvratnému úpadku. Pokud budeme uplatňovat dosavadní přístup, mohla by závislost dopravy na ropě dosahovat stále téměř 90 %. Omezení mobility není řešením, proto je nutné začít a pokračovat s dekarbonizací dopravy v našem kraji.
- Soustředěním pouze na jedno alternativní palivo nebude v krátké době možné dosáhnout cílů v dekarbonizaci dopravy v kraji a dostatečné snížení CO₂ z dopravy. Úkolem je provést strukturální změny, které by umožnily v automobilové i veřejné hromadné dopravě masový nástup elektromobility v první řadě a následné zavádění vodíkových pohonů. Evropská strategie pro nízkoemisní mobilitu z roku 2016 přisuzuje klíčovou roli městům a místním autoritám v podpoře nízkoemisní a bezemisní dopravy.

Opatření / typové aktivity

- Podporovat zavádění vozidel na vodíkový pohon ve veřejné hromadné dopravě**
 - Vývoj vodíkových autobusů a plnicích stanic
 - Podpora vývoje a certifikace lokomotiv na vodíkový pohon
 - Spolupráce při nastavení podmínek a dotací k nastartování trhu s vodíkovým palivem ve veřejné hromadné dopravě
- Zajistit obsluhu stávající elektrické trakce a dále ji rozšiřovat**
 - Obnova a nákup nových vozidel elektrické trakce
- Modernizovat a rozvíjet drážní infrastrukturu elektrické trakce**
- Umožnit rozvoj infrastruktury pro trolejbusovou dopravu a parciální trolejbusy v městské hromadné dopravě**
- Podporovat a urychlit výstavbu nabíjecích stanic pro vozidla individuální automobilové dopravy a elektrobuses**
- Jít příkladem v zavádění nízkouhlíkové a bezemisní dopravy na úrovni krajské korporace**

Klíčový indikátor

- Podíl nízkouhlíkových a bezemisních vozidel (veřejná hromadná doprava, osobní automobily)

Vazba na krajské koncepce

- Zásady územního rozvoje Moravskoslezského kraje
- Koncepce rozvoje dopravní infrastruktury Moravskoslezského kraje
- Plán dopravní obslužnosti území Moravskoslezského kraje

5.4 Vnější dostupnost kraje

Strategický cíl Zahájení výstavby vysokorychlostní železniční trati a provozu linky do letištního uzlu mezinárodního významu

Požadovaná změna Zrychlí se napojení kraje na okolní aglomerace. Dojde k zahájení výstavby vysokorychlostní železniční tratě. Bude zajištěno napojení letiště Leoše Janáčka na ekonomická centra světa skrze letištní uzel mezinárodního významu. Zlepší se napojení západní části kraje na dálniční síť. Prostřednictvím uzlů kombinujících různé typy přepravy budou moct infrastrukturu využívat i lidé z odlehlých částí kraje.

Zdůvodnění

- Posílení hospodářské soudržnosti mezi našim krajem a jednotlivými evropskými zeměmi je jedním z pilířů dosažení ekonomického růstu kraje a snížení dopadů jeho dekarbonizace. Hledání nových příležitostí se neobejde bez kvalitního dopravního napojení národní a nadnárodní úrovně.
- Urychlení přípravy a výstavby vysokorychlostní železnice je nutností k zajištění dostupnosti kraje na střední vzdálenosti. Dle Ministerstva dopravy je nejlépe připraveným úsekem pro výstavbu vysokorychlostní trati úsek mezi Přerovem (Prosenicemi) a Bohumínem. Výstavba vysokorychlostní trati v úseku Bohumín – Přerov zajistí napojení krajské metropole na rekonstruovanou trať Přerov – Brno, která bude splňovat parametry vysokorychlostní trati.
- Zajištění leteckého spojení s významným přestupním bodem nadnárodních linek letecké přepravy je předpokladem ekonomické a inteligenční spolupráce firem a vysokých škol po celém světě.
- Intenzivnější propojení letiště a nádraží na vysokorychlostní železnici s dalšími typy přepravy, tedy vytvoření multimodálních uzlů, zpestří cestujícím nabídku dopravy na dlouhé vzdálenosti.
- Není dokončena přestavba silnice I/48 na D48 mezi Příborem a Bělotínem, která zlepší napojení východní části kraje na dálnici D1.
- Nezařazení kanálu Dunaj – Odra – Labe do TEN-T.
- Podpora dobudování sítě vysokorychlostní tratě.

**Opatření /
typové aktivity**

- Zajistit dostupnou leteckou dopravu**
 - Modernizace letiště Leoše Janáčka
 - Zajištění leteckého spojení do přestupního uzlu celosvětového významu
- Podpořit dostupnost Prahy, Brna a Vídně vysokorychlostní železniční tratí**
- Podpořit napojení na Transevropskou dopravní síť TEN-T**
 - Podpořit dokončení přestavby D48 a modernizaci silnice I/11 a I/57 (Ostrava – Opava – Bartultovice – Opole)
 - Podpořit dokončení přestavby silnice I/11 na Slovensko

Klíčový indikátor

- Celostátní sčítání dopravy včetně objemu přepravy letecké dopravy

**Vazba na krajské
koncepte**

- Zásady územního rozvoje Moravskoslezského kraje
- Koncepte rozvoje dopravní infrastruktury Moravskoslezského kraje
- Plán dopravní obslužnosti území Moravskoslezského kraje
- Strategie řízení cestovního ruchu Moravskoslezského kraje
- Akční plán rozvoje cestovního ruchu

5.5 Integrovaný záchranný systém

Strategický cíl Kraj bude disponovat úplnou funkční sítí integrovaných záchranných center a bude prosazovat kroky vedoucí k zajištění nástrojů prevence rizik a chování obyvatel za mimořádných situací

Požadovaná změna

Sítí integrovaných výjezdových center složek Integrovaného záchranného systému (Hasičský záchranný sbor, jednotky požární ochrany, Zdravotnická záchranná služba, Policie ČR) bude pokrývat území celého kraje. Integrované bezpečnostní centrum bude vybaveno moderní komunikační a informační technikou a bude disponovat záložním pracovištěm. Zlepší se vzdělanost obyvatel v prevenci rizik a chování za mimořádných situací a budou modernizovány systémy varování obyvatel. Bude zlepšen monitoring událostí zapříčiněných klimatickými změnami, např. lesních požárů. Lesní masivy Beskyd a Jeseníků budou pokryty automatizovaným systémem detekce vzniku požáru.

Zdůvodnění

- K pokrytí celého území kraje integrovanými výjezdovými centry je potřeba vybudovat nová centra ve Vítkově a Kopřivnici.
- Vzhledem k morálnímu zastarávání je nutné postupně vyměnit výpočetní a komunikační systémy, které jsou klíčové pro fungování Integrovaného bezpečnostního centra. Ke zvýšení odolnosti řízení integrovaného záchranného systému je nutno vybudovat záložní pracoviště Integrovaného bezpečnostního centra, které by bylo schopno převzít jeho funkci při mimořádné události v objektu stávajícího centra.
- V kraji schází středisko preventivně výchovné činnosti při přípravě všech věkových skupin obyvatel na zvládání krizových situací a předcházení jejich vzniku.
- Systémy varování obyvatel založené na analogové technice vyžadují digitalizaci a obnovu a doplnění koncových prvků pro šíření výstražných signálů a verbálních informací.
- Pro včasné varování obyvatel před bleskovými povodněmi je nutno rozšířit síť měřících stanic monitorovacího systému průtoku vody, které provozuje Povodí Odry, na menší toky, které při přívalových srážkách ohrožují lidská sídla.
- V kraji neexistuje systém detekce vzniku a monitorování lesních požárů v lesních komplexech Beskyd a Jeseníků.

Opatření / typové aktivity

- a) **Prosazování zájmů krajských složek Integrovaného záchranného systému na národní úrovni**
- b) **Podpora složek Integrovaného záchranného systému při realizaci aktivit, včetně podpory při vyjednávání o spolufinancování s centrálními orgány a dalšími subjekty, a to zejména v těchto oblastech:**
 - Rozvoj Integrovaného bezpečnostního centra Moravskoslezského kraje
 - Podpora preventivních a edukačních programů
 - Využití moderních technologií umožňujících včasnou detekci vzniku a projevů mimořádných událostí
 - Obnova a modernizace mobilní zásahové techniky složek IZS

- Podpora výzkumu a vývoje v oblasti ochrany obyvatelstva

c) Spolupráce kraje se všemi složkami Integrovaného záchranného systému při dokončování sítě integrovaných výjezdových center a další související infrastruktury těchto složek

Klíčový indikátor

- Počet integrovaných výjezdových center

Vazba na krajské koncepte

- Povodňový plán MSK 2004+ (akt. 2014+)
- Krizový plán MSK
- Havarijní plán MSK

Příklady strategických projektů

Strategický projekt		Nositel	Oblast změny
Propojení kraje – datová síť	• Vysokorychlostní datová síť (VDS)	MSK, MSDC	5.1
	• Vysokorychlostní síť – vouchery	MSK	
Rozvoj nízkoe emisní mobility v kraji	• Nákup 10 autobusů na vodík	MSK	5.3
	• Nákup 9 elektrických jednotek vozidel veřejné dopravy	MSK	
	• Vznik vodíkového regionu MSK	DPO, MSK, obec/město, MEC	
Rozvoj Letiště LLJO	• Rekonstrukce pohybových ploch	MSK, LLJO, SŽDC	5.4
	• Soubor hangárů a cargo hal		
	• Bezúvratové propojení tratí ve Studénce pro směr Přerov – Sedlnice		
Modernizace železniční infrastruktury	• Elektrifikace trati Ostrava – Frýdlant nad Ostravicí	SŽDC, MSK	5.2
	• Elektrifikace trati Ostrava – Krnov – Bruntál – (Olomouc)	SŽDC	
Modernizace / výstavba silniční sítě v MSK	• Dálnice D48/Modernizace tahu E462	MD/ŘSD	5.2
	• Optimalizace tahu I/56 Ostrava – Hlučín – Opava		
	• Modernizace tahu I/11–I/57 Ostrava – (Bruntál) – Krnov – Opole		
Rozvoj IZS	• Rozvoj materiální základny IZS	záchranné složky, MSK	5.5
	• Zvýšení úrovně prevence mimořádných událostí a ochrany obyvatel MSK		
Tramvajová trať – Ostrava – Havířov – Karviná		MSK, obce/města	5.2
Dynamický dopravní dispečink MSK		KODIS	5.2
Vysokorychlostní trať Ostrava – Praha		SŽDC	5.4
Geoportál		MSK, SSMSK	5.1

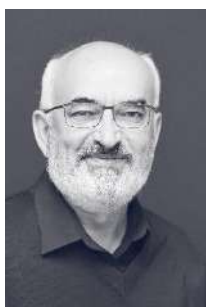

Atraktivnější a kulturnější kraj

6 Atraktivnější a kulturnější kraj

Tři otázky pro garanta pracovní skupiny Jiřího Krista

1. Co podle Vás v kraji opravdu dobře funguje a málo se o tom ví?

Pokud bych měl uvést jednu věc, je to spolupráce. Dobře tady spolupracují firmy s vedením kraje, dobře diskutují úřady, obce s rozšířenou působností, malé obce i spolky. Kraj se rychle posouvá dopředu, momentálně zažíváme období prosperity a růstu. Lidé se uklidnili a zjistili, že spolu nemusí válčit. Momentálně se velikostí a významem v republice musíme srovnávat s Jihomoravským krajem a Prahou, to je naše liga.

2. Co byste považoval za největší úspěch kraje v roce 2027?

Měli bychom se přiblížit na kulturní úroveň nejvyspělejších regionů České republiky. Když se řekne v širokém okolí, že jsme z Moravskoslezského kraje, není to úplně k chloubě, jsme symbolem „chacharů“, já bych se však této nálepky rád zbavil. Chtěl bych, aby obyvatel Moravskoslezského kraje byl symbolem noblesního kulturního člověka s širokým rozhledem, který si umí zachovat vtip a nadhled a je všude vítán.

3. Jaké nejzajímavější konkrétní projekty by podle Vás nejvíce prospěly kraji?

Velmi bych kraji přál, aby se za těch sedm let zbavil image uhelného kraje, a zároveň si uchoval image energického a energetického kraje. Mohli bychom být dál centrem, které zásobuje republiku energií, mohli bychom být centrem, které umí skladovat energii, měli bychom být centrem energetického výzkumu, překlomit ty špinavé uhlíkové technologie do čistých obnovitelných energií. To se dá stihnout za sedm let. Znamenalo by to velmi rychlé překlopení image ze špinavého uhelného regionu do čistého progresivního kraje budoucnosti.

Co se týče kulturní oblasti, každá malá akce by měla být zakořeněná, mít perfektní a intenzivní spolupráci s místními umělci a aktivisty, s místním děním, až do těch nejmenších obcí. Říkáme tomu moc malých projektů. Když je něčeho hodně a je to všude, tak to má sílu. Doufám, že nebudou existovat jen špičkové akce podporované krajem, které zapomínají na to, z čeho vzešly. Chtěl bych, aby špičkové události byly propojeny se svým podhoubím.

Vzkazy veřejnosti

„Více peněz do nezávislé kultury – transparentní rozdělování.“

„Více podporovat turistiku v rámci kraje.“

„Přijde mi, že na Ostravsku mají lidi mindrák z černé Ostravy, i když už je dlouho krásně zelená. Možná je pomalu na čase vyvrátit představu.“

„Ulice a zastávky bez odpadků.“

„Architektura odpovídající 21. století.“

„Zázemí pro Slezskou Hartu, rozvoj Jeseníků a pomoc s propagací regionální značky Jeseníky.“

„Nová aplikace Moravskoslezský kraj – mapa, výlety, obchody...“

Atraktivnější a kulturnější kraj			
	6.1 Kulturní a přírodní dědictví	6.2 Živá kultura a kreativita	6.3 Komunity a veřejné prostory
Strategický cíl	 Posílení udržitelného rozvoje a atraktivity území a revitalizace a konverze památkově hodnotných staveb, muzeí, galerií, divadel, knihoven, kulturních zařízení a dalších objektů tak, aby nově, nebo inovativně sloužily veřejnosti	 Vytváření podmínek pro nová pracovní místa v kulturně kreativních odvětvích a zvýšení podílu kulturních a kreativních odvětví na regionální ekonomice	 Zvýšení aktivity komunit a spolků zapojených do rozvoje území
	 a) Zvýšit efektivní a udržitelné využívání památek, muzeí a kulturní infrastruktury b) Podporovat mobilitu, vzdělávání a síťování v oblasti kulturního rozvoje c) Podporovat udržitelný cestovní ruch v regionu	 a) Zvýšit kvalitu řízení kultury b) Mapovat potenciál kulturních a kreativních odvětví c) Vytvářet podmínky pro rozvoj kulturních a kreativních odvětví d) Podporovat inovativní kulturní projekty s vysokou přidanou hodnotou pro kraj	 a) Posilovat roli občanské společnosti a komunitně vedený místní rozvoj, aktivizovat místní potenciál b) Regenerovat veřejné prostory a využívat veřejný prostor jako místo pro komunitní a akce (Města a obce pro lidi) c) Podpora znevýhodněných oblastí Moravskoslezského kraje
Opatření / typové aktivity			

6.1 Kulturní a přírodní dědictví

Strategický cíl

Posílení udržitelného rozvoje a atraktivity území a revitalizace a konverze památkově hodnotných staveb, muzeí, galerií, divadel, knihoven, kulturních zařízení a dalších objektů tak, aby nově, nebo inovativně sloužily veřejnosti

Požadovaná změna

Moravskoslezský kraj se stane vzorovým regionem pro šetrné využívání kulturního a přírodního dědictví. Současně bude aplikovat udržitelný a vyvážený přístup ve všech aspektech. Kraj systematickým a profesionálním řízením této oblasti dosáhne zachování výjimečných hodnot a jejich využití pro navýšení rozvojového potenciálu kraje.

Zdůvodnění

- Kraj disponuje významným kulturním a přírodním dědictvím. Na území kraje se nachází, mimo jiné, 19 národních kulturních památek a 3 chráněné krajinné oblasti pokrývající šestinu území.
- Dolní oblast Vítkovice je třetí nejnavštěvovanější národní kulturní památka, která je evropským vzorem pro revitalizace brownfieldů a unikátním příkladem inovativního využití kulturního dědictví s dopadem do území.
- Bohatý potenciál kulturního dědictví není dostatečně využíván pro změnu image kraje a identitu jeho obyvatel. Chybí relevantní data pro oblast kultury.
- Některá atraktivní místa v Beskydech a Jeseníkách mají natolik vysokou návštěvnost (Praděd, Lysá hora, Pustevny), že to ohrožuje chráněné hodnoty území.
- Dílčí části kraje, zatížené těžbou, nebo průmyslem, trpí poškozeným životním prostředím.
- Image kraje je často spojena s negativními konotacemi a klišé.

Opatření / typové aktivity

- Zvýšit efektivní a udržitelné využívání památek, muzeí a kulturní infrastruktury**
 - Podpora institucí, které uchovávají kulturní a přírodní dědictví (včetně investic do jejich objektů a jejich vybavení - např. restaurátorské dílny); spolupráce s Národním památkovým ústavem
 - Budování návštěvnického zázemí (zkvalitňování a přístupnost informačních center, navigační systémy, zákaznická infrastruktura a doprovodné služby)
 - Vytváření potřebné infrastruktury pro edukaci v institucích včetně podpory nových pracovních míst pro lektory a edukátory
 - Inovativní využívání, budování atraktivity a sdílení kulturního a přírodního dědictví (aplikace nových technologií a postupů, vytvoření nabídky zážitkových a badatelských aktivit pro návštěvníky, propojení s řemesly a živou kulturou – workshopy, tvůrčí dílny ad.)
- Podporovat mobilitu, vzdělávání a síťování v oblasti kulturního a přírodního dědictví**
 - Podpora vzdělávání profesionálů v oblasti ochrany a prezentace kulturního a přírodního dědictví (restaurátoři, kurátoři, památkáři, lektori atd.)
 - Vzdělávání a osvěta obyvatel (participace, spolupráce, vzdělávání). Propojení se školními osnovami

c) Podporovat udržitelný cestovní ruch v regionu založený na kulturním a přírodním dědictví

- Propojení turisticky zajímavých míst (cross-visiting) – objevování a propojování potenciálu a přizpůsobování nabídky cílovým skupinám, společný marketing, lepší propojení aktivit podporujících vícedenní návštěvnost, propojení s lokální gastroturistikou, cykloturistikou a aktivním využitím pro rodiny a sport
- Rozptýlení návštěvníků – zviditelnění a zpřístupnění turistických míst s dostatečnou kapacitou (např. Dolní Vítkovice, Fulnek, Příbor, Slezská Harta), nebo méně známých atraktivních míst, mimo jiné s cílem snížit tlak cestovního ruchu v přírodně cenných lokalitách. (Např. revitalizace/doplnění nových vodních ploch s turistickým využitím)
- Zlepšování dostupnosti turistických cílů při zachování principů udržitelnosti (budování doprovodné infrastruktury, navigace)
- Profesionalizace pracovníků v atraktivitách kraje (profesní rozvoj, moderní přístupy)
- Propojení informací o akcích a atraktivitách v kraji (spolupracující síť informačních míst)
- Podpora přeshraniční spolupráce
- Jazyková přístupnost regionu pro zahraniční návštěvníky

Klíčový indikátor

- Počet návštěvníků a přenocování a počet kulturních památek (národních kulturních památek)

Vazba na krajské koncepce

- Zásady územního rozvoje Moravskoslezského kraje
- Koncepce rozvoje venkova Moravskoslezského kraje
- Strategie řízení cestovního ruchu v Moravskoslezském kraji
- Akční plán rozvoje cestovního ruchu v Moravskoslezském kraji
- Akční plán MSTOURISM 2018+

6.2 Živá kultura a kreativita

Strategický cíl Vytváření podmínek pro nová pracovní místa v kulturně kreativních odvětvích a zvýšení podílu kulturních a kreativních odvětví na regionální ekonomice

Požadovaná změna

Kulturu nepodporujeme. Do kultury investujeme. Efektivní využití potenciálu kulturních a kreativních odvětví (KKO) jako nedílné součásti ekonomiky kraje, vytvoření podmínek pro rozvoj KKO, vytvoření kreativního zázemí pro hledání, přilákání talentů, podpora přípravy inovativních projektů. Vytváření podmínek pro rozvoj kulturních a kreativních odvětví v kraji pro další rozvoj kultury a identity regionu, který bude mít synergické dopady do území. Cílem je přilákat talenty, vytvořit podmínky pro setrvání inspirativních lidí v kraji a rozvoj jejich podnikání, které bude založeno na kulturním dědictví kraje. Bude tím posílena lokální ekonomika, identita kraje a pocit sounáležitosti s regionem.

Zdůvodnění

- Podpora kreativity a lidského talentu představují pro Moravskoslezský kraj změnu image.
- Moravskoslezský kraj má vybudovanou identitu jako průmyslový region. Je poměrně složité hluboce vžitou kulturu a identitu přebudovávat.
- Moravskoslezský kraj se definuje pro 21. století jako znalostní region. K tomu může přispívat rozvoj nových pracovních míst založených na kultuře. Tím dojde k posílení podnikání, ale i postupné přeměně identity obyvatel v kraji.

Opatření / typové aktivity

- a) Zvýšit kvalitu řízení kultury**
 - Sběr a využívání dat o činnosti a fungování kulturních organizací pro evaluaci a směřování dalšího rozvoje. Sjednocení informací o návštěvnosti všech typů atraktivit (nejen krajských zařízení)
 - Zefektivnění systému dotací a jejich transparentnost
- b) Mapovat potenciál kulturních a kreativních odvětví**
 - Analýza kulturních a kreativních odvětví ve spolupráci a metodickém sladění s analýzami Statutárního města Ostravy
 - Identifikace odvětví s nejvyšším potenciálem růstu v kraji (vývoj počtu pracovních míst, synergie s chytrou specializací ekonomiky a inovačním ekosystémem ve spolupráci s Moravskoslezským inovačním centrem)
 - Sběr inspirativních zdrojů a modelových příkladů projektů z vnějšího prostředí
- c) Vytvářet podmínky pro rozvoj kulturních a kreativních odvětví**
 - Zajištění personálních kapacit, rozvoj znalostí, podpora při přípravě projektů, edukace.
 - Granty, finanční podpora, pobídky
 - Podpora síťování, spolupráce, komunikace, marketingu, osvěty a partnerství. Spolupráce kulturních institucí, nikoliv fúze

- Podpora vytváření a realizace multioborových pilotních projektů (např. Kreativní akademie, TechArt) s využitím inspirace dobrých praktik ze zahraničí
- Vytvoření databáze nevyužitých prostor s potenciálem pro KKO
- Podpora talentů a vzdělávání – budování infrastruktury pro rozvoj talentů a kreativity, podpora mobility umělců/internacionalizace/síťování, podpora návazného oborového vzdělávání, možnost odborné profesionalizace, podpora kreativity ve vzdělávání. Zapojení špičkových osobností a umělců (účast/patronace soutěží, akcí pro talenty)
- Budování infrastruktury typu „Fajnova dílna“
- Podpora virtualizace, virtuální výstavy ad.
- Podpora filmového průmyslu – krajský filmový fond, marketingová podpora regionu

d) Podporovat inovativní kulturní projekty s vysokou přidanou hodnotou pro kraj

- Stanovení kritérií pro projekty s vysokou přidanou hodnotou
- Zjednodušená administrace a podpůrná asistence pro komunikaci s poskytovateli financování
- Mikrogranty, mikropůjčky, transparentnost rozdělování prostředků

Klíčový indikátor

- Počet pracovních míst v kulturních a kreativních odvětvích

Vazba na krajské koncepce

- Regionální inovační strategie Moravskoslezského kraje
- Státní kulturní politika na léta 2015–2020 (s výhledem do roku 2025)
- Koncepce rozvoje venkova Moravskoslezského kraje

6.3 Komunity a veřejné prostory

Strategický cíl Zvýšení aktivity komunit a spolků zapojených do rozvoje území

Požadovaná změna

Obyvatelé obcí a měst se aktivně podílí na lokálním rozvoji a pomáhají zvyšovat atraktivnost i kvalitu života v místě, kde žijí. Veřejná správa (na lokální i regionální úrovni) spolupracuje napříč tématy s neziskovými organizacemi, spolky a dalšími subjekty i jedinci se zájmem o rozvoj území. Veřejné prostory v obcích i městech jsou příjemným, atraktivním, flexibilním a kreativním místem pro setkávání a volný čas všech věkových skupin.

Zdůvodnění

- Kvalitě veřejného prostranství je věnována malá pozornost.
- V intravilánech měst a příměstském prostoru v krajích přetrvává významný počet nevyužívaných a zanedbaných ploch a budov, narostl počet vyloučených lokalit, některé městské části získávají charakter periferií.
- Přítomnost ekologických zátěží, brownfieldů a nevyužívaných a zanedbaných ploch a budov působí negativně na atraktivitu a image kraje a je jedním z uváděných faktorů majících vliv na rozhodování obyvatel o odchodu z regionu.
- Problémem je absence estetiky a architektonické kvality v systému veřejných zakázek, které jsou soustředěny na nízkou cenu.
- U prostorů s komerčním využitím je běžný nevкус a nadvláda reklamních ploch.
- Souvislý pokles atraktivity centrálních částí měst i obcí (horší maloobchod i služby).
- Kulturní výchova a spolková činnost v obcích je bohatá, ať už se jedná o folklorní soubory, lidové školy umění, místní kulturní akce, ale také sportovní a společenské aktivity. Tato sdružení ukazují na kontinuální a dlouhodobé aktivní zapojení širších skupin obyvatelstva a vytváří potenciál pro rozšíření dalších témat a aktivit.
- Pro města je spolková činnost méně charakteristická, částečně ji nahrazují komunity u volnočasových aktivit.
- Moravskoslezský kraj již řadu let realizuje na regionální úrovni aktivity, které jsou v souladu s principy Místní Agendy 21. Příležitostí je také partnerství Místních akčních skupin a spolupráce dalších aktivních lokálních platforem.

Opatření / typové aktivity

- a) **Posilovat roli občanské společnosti a komunitně vedený místní rozvoj, aktivizovat místní potenciál**
- Podpora spolkového života, spolupráce a vzájemné výměny zkušeností spolků (soutěže, granty, vzdělávání)
 - Podpora neziskových organizací, propagace dobrovolnictví (granty, soutěže, marketing, koordinace činností s příspěvkovými organizacemi kraje)
 - Komunitní role škol, rozvoj škol jako center dalšího vzdělávání (vzdělávání jako celoživotní proces, aktivní zapojení členů komunity do vzdělávání, využívání místních expertů)
 - „Moc malých projektů“ – síla velkého počtu menších projektů, zjednodušení administrativy, dostupnost pro místní realizátory
 - Posílení výuky znalostí o kultuře a kulturním a přírodním dědictví pro různé skupiny obyvatel kraje. Inovace vzdělávacích programů škol o informace z oblasti nehmotné kultury a regionálních tradic s cílem hlubšího poznání a porozumění regionálním specifikům

- Posílení znalostí k ochraně životního prostředí, využití dobrých příkladů při komunitně vedeném rozvoji, aktivní zapojení – např. v Místní agendě 21
 - Podpora sociálního podnikání a života v komunitě
 - Vzdělávání samosprávy a lokálních aktérů – poradenství k estetizaci, udržitelnému rozvoji, společensky odpovědnému zadávání veřejných zakázek, nových forem zapojování obyvatel – např. s využitím ICT ad.
 - Zefektivnění veřejné správy (on-line komunikace, hodnocení kvality, dostupnost informací a dat, transparentnost)
 - Spolupráce napříč veřejnou správou, (nejen formální) spolupráce krajského úřadu, obcí, dobrovolných svazků obcí, státních institucí
 - Aktivita Místní agendy 21: zlepšování kvality veřejné správy, strategického řízení, zapojování veřejnosti a budování místního partnerství, s cílem podpořit systematický postup k udržitelnému rozvoji na místní či regionální úrovni
 - Specifická podpora periferních, deprivovaných či strukturálně postižených oblastí – infrastruktura, vybavenost, obslužnost, ekonomický rozvoj, cestovní ruch, bydlení apod.
- b) Regenerovat veřejné prostory (exteriér/ interiér) a využívat veřejný prostor jako místo pro komunitní a kulturní akce, umění, volnočasové aktivity (Města a obce pro lidi)**
- Zvyšování role architektury a designu ve veřejném prostoru (estetika, funkčnost, udržitelnost) – architektonické soutěže, standardy, okrašlovací spolky, DesignLab ad.
 - Využití dočasně nebo dlouhodobě nevyužitých budov a prostor pro kulturní, společenské, vzdělávací a volnočasové akce (např. mobilní/sdílené kulturní zázemí pro využití dočasně nevyužívaných prostor), odstraňování dlouhodobě nevyužívaných a nevyužitelných budov bez kulturní/společenské hodnoty
 - Spolupráce s firmami a majiteli nemovitostí v okolí veřejných prostor, jako spoluvůrci jeho podoby (zejména maloobchod, služby), pobídky, diskuse ke společným zájmům a aktivitám (aplikace city/městského managementu)
 - Estetizace zastávek, nádraží, čekáren, komunikačních ploch
 - Zvyšování atraktivity a odolnosti veřejného prostoru prostřednictvím zeleně (vazba na klimatickou změnu a zmírňování dopadů – prevence/zmírňování tepelných ostrovů, retence vody, čistota ovzduší, hluk)
 - Na vhodných místech podpora urbánní divočiny, spontánní zarůstání zelení
 - Oživování sídelních center a zvyšování atraktivity veřejného prostoru prostřednictvím kulturních a kreativních odvětví
 - Podpora konceptu tzv. živých městských laboratoří (urban living labs)
 - Vytváření podmínek pro zdravý životní styl a pohyb
 - Úprava legislativy (společensky odpovědné zadávání veřejných zakázek – zohlednění environmentálních, sociálních, estetických a dalších kritérií)
- c) Podpora znevýhodněných oblastí Moravskoslezského kraje**
- Posílení zaostávajícího sociálního a ekonomického vývoje nejvíce znevýhodněných oblastí kraje prostřednictvím poskytování dotací na realizaci rozvojových záměrů obcí
 - Zlepšení kvality života obyvatel se zaměřením na zlepšení podmínek pro trávení volného času a posilování sounáležitosti obyvatel s místem bydliště

Klíčový indikátor

- Počet objektů brownfields regenerovaných pro nové využití

Vazba na krajské koncepce

- Koncepce rozvoje venkova Moravskoslezského kraje
- Plán rozvoje sportu v Moravskoslezském kraji

Příklady strategických projektů

Strategický projekt		Nositel	Oblast změny
Turistické využití Jesenicka	• Turistická infrastruktura Slezská Harta	obce/města	6.3
	• Cyklostezka Slezská Harta	obce/města	6.3
	• Lyžařské propojení Malá Morávka – Karlov	obec/město	6.3
Turistické využití Beskyd	• Wood Arena Ostravice	MSK, obec/město, soukromý subjekt	6.1
	• Kabinová lanovka na Pustevny	MSK, obec/město, soukromý subjekt	6.1
	• Skokanský areál Frenštát pod Radhoštěm	obec/město	6.1
Pohornická krajina	• Karvinské moře	MSID, obec/město, soukromý subjekt	6.1
	• Vybudování cyklotras na území města Karviné a v pohornické krajině	obec/město, soukromý subjekt	6.1
Moravskoslezská vědecká knihovna		MSK, obec/město	6.1
Přístavba Galerie výtvarného umění v Ostravě		MSK, obec/město	6.1
Ostravská koncertní hala		obec/město, MSK	6.1
Muzeum+		Ministerstvo kultury, DOV	6.2
Svět techniky 2020+		DOV	6.2

Možné pozitivní synergie strategických oblastí změn

Vliv ve směru	Podnikavější a inovativnější kraj	Vzdělanější a zaměstnanější kraj	Zdravější a soudržnější kraj	Čistější a zelenější kraj	Propojenější a chytřejší kraj	Atraktivnější a kulturnější kraj
Podnikavější a inovativnější kraj		+ Spolupráce firem a škol + Aplikovaný výzkum na školách + Podpora podnikavosti	+ Dobrovolnictví + Tranzitní místa v podnicích	+ Komeracionalizace inovací pro zlepšení životního prostředí + Efektivní technologie ke zlepšení ŽP	+ Nová řešení inovativních firem v oblasti digitalizace + Snižování emisí v dopravě + Monitorovací systémy IZS	+ Poptávka firem po kreativitě a talentech + Podnikavost
Vzdělanější a zaměstnanější kraj	+ Podpora podnikavosti + Příprava absolventů pro trh práce + Spolupráce firem a škol + Kariérové poradenství		+ Zvyšování kvalifikace pracovníků ve zdravotní a sociální sféře + Sociální podniky a tranzitní místa + Řešení dlouhodobé nezaměstnanosti	+ Environmentální výchova, vzdělávání a osvěta	+ Obory a vzdělávání pro digitalizaci + Digitální gramotnost + Vzdělávání v oblasti ochrany obyvatelstva	+ Soutěže pro talenty na školách + Podpora kreativity na školách + Kompetence pro život + Lepší image kraje
Zdravější a soudržnější kraj	+ Sociální inovace + Sociální podniky + Společenská odpovědnost firem	+ Praktická příprava studentů zdravotnických a sociálních oborů ve špičkových zařízeních				+ Komunitní spolupráce + Prevence a zdravý životní styl
Čistější a zelenější kraj	+ Oběhové hospodářství + Pohornická krajina a využití brownfields	+ Zmírnění dopadů konce těžby uhlí na trh práce	+ Biotechnologie + Lázeňství a rehabilitace + Ekologicky šetrné zemědělství		+ EVVO (udržitelná mobilita)	+ Atraktivní a udržitelně rozvíjené území + Adaptace na klimatickou změnu + EVVO + Energetika a OZE
Propojenější a chytřejší kraj	+ Podpora start-upů v oblasti digitalizace + Otevřená data	+ Vysokorychlostní datová síť	+ Biotechnologie + Elektronizace zdravotnictví + Telemedicína	+ Nízkoemisní doprava + Udržitelná mobilita		+ Lepší napojení Bruntálska + Rozvoj letiště + Udržitelná mobilita a veřejný prostor + Chytřejší kraj
Atraktivnější a kulturnější kraj	+ Podnikatelské příležitosti v cestovním ruchu + Potenciál kulturních a kreativních odvětví pro podnikání	+ Podpora kreativity + Komunitní role škol + Mimoškolní vzdělávání	+ Kultura a kreativní odvětví k podpoře komunitního života + Veřejné prostory a volnočasové aktivity + Participace obyvatel na veřejném životě + Podpora dobrovolnictví	+ Krajínostvorba + Udržitelné zemědělství + Agroturistika	+ Estetizace zastávek, nádraží + Veřejné prostory, bezpečnost + Spolupráce veřejné správy s neziskovým sektorem	

Lepší image Moravskoslezského kraje

Moravskoslezský kraj by měl být viditelným a pozitivně vnímaným místem na mapě Evropy, který vyzařuje pestrost namísto historické image černouhelného regionu.

U velké části obyvatel kraje existuje shoda i chuť změnit image kraje k lepšímu. Řešení je na úrovni strategického marketingu a vyžaduje od vedení kraje společně s partnery v regionu nadstandardní míru koordinace a řízení, a zároveň konsensus, které tematické oblasti v rámci marketingu kraje, ke kterým cílovým skupinám a jakými prostředky, společně propagovat.

Vnímání Moravskoslezského kraje je horší zejména u lidí mimo region a z vybraných částí ČR (například v Praze, středních Čechách, Západočeském a Jihočeském kraji) a u těch, kteří v kraji nikdy nebyli. Pohled na kraj je zatížen minulostí (hornictví, průmysl, špatné ovzduší, vysoká nezaměstnanost) a takto schematicky jej dodnes, i přes nepopíratelný pozitivní vývoj, prezentují i média.

Image kraje, i s ohledem na pestrost regionu, má do budoucna smysl spojovat především se značkou metropolitního města Ostrava. Ostrava je prakticky ve všech průzkumech vnímána silněji než kraj samotný, je přirozenou součástí brandu regionu a je na ni navázána řada dnes již světově známých kulturních a sportovních akcí, včetně pravidelného umístování v žebříčcích zájmu u zahraničních investorů.

Ke zlepšování image Moravskoslezského kraje by mělo v budoucnu docházet dobře cílenými kampaněmi u vybraných cílových skupin tak, aby podpořily vizi Moravskoslezského kraje a současně i metropole Ostravy s cílem lákání aktivních lidí, talentů a pracovní síly do regionu a prezentace kraje jako místa vhodného pro život, podnikání a práci.

Strategické cíle pro zlepšení image:

1. Propagace značky a dobré image regionu (place branding)

- Spoluutvářet a řídit brand regionu ve spolupráci s partnery
- Zlepšovat image kraje cílenými kampaněmi u vybraných cílových skupin

2. Posilovat leadership a propagovat prioritní témata

- Upevnit pozici respektovaného leadera v regionální i národní veřejné sféře
- Zvýšit povědomí o krajských prioritních tématech

3. Podporovat zapojování obyvatel a motivaci přispět k rozvoji regionu

- Zvýšit sounáležitost občanů s krajem, v němž žijí a pracují
- Zlepšit korporátní komunikaci a spolupráci v týmu v rámci úřadu

Popis implementační struktury

Strategie rozvoje se stane skutečností, budou-li naplánované aktivity skutečně realizovány a naplňovány a dosažené změny budou viditelné, měřitelné a prokazatelně zvýší kvalitu života obyvatel v kraji.

Hlavním principem realizace Strategie rozvoje a naplňování strategických cílů je kontinuální příprava a podpora vzniku projektů, které mají potenciál strategické změny. Jde jak o individuální projekty investičního charakteru, jejichž nositelem je přímo Moravskoslezský kraj nebo je spolufinancuje společně s partnery v území, tak také o projekty menší, které mají potenciál dosáhnout požadované strategické změny v synergii v konkrétním tématu nebo ve specifickém území s dalšími projekty v rámci dotačních či jiných podpůrných programů.

Implementace Strategie bude postavena na třech základních principech, na otevřenosti, zpětné vazbě a publicitě.

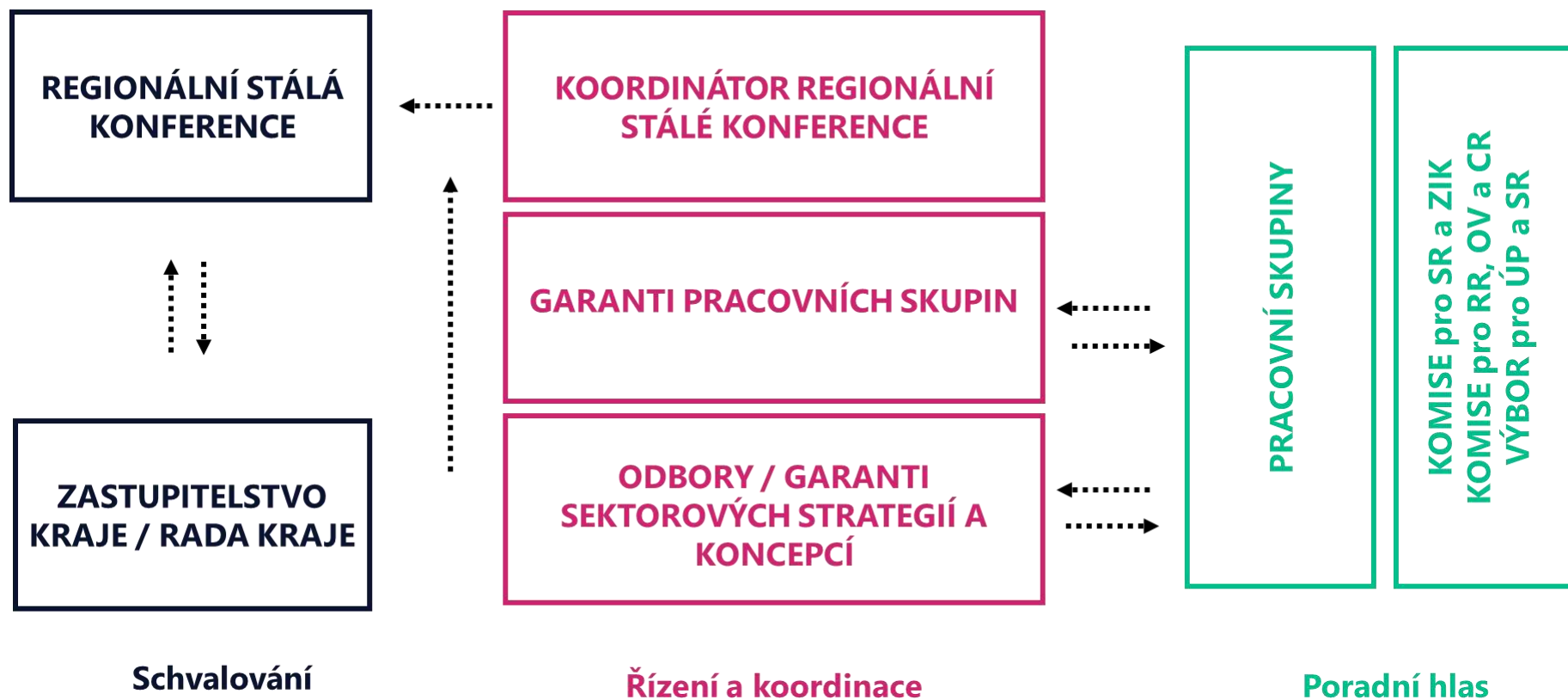
Otevřenost	Zpětná vazba	Publicita
Implementační struktura bude obsahovat platformu permanentní diskuse pod značkou #hrajeMSKrajem, zaštitěnou Odborem regionálního rozvoje a cestovního ruchu a Oddělením komunikace a strategického marketingu, umožňující jednotlivým zainteresovaným subjektům i obyvatelům kraje sdělit jejich názor ke klíčovým bodům obsahu strategického dokumentu v průběhu celého procesu jeho implementace a navrhnout projekty a sdílet podněty pro naplňování strategických cílů.	Pravidelným monitoringem bude možné velmi pružně vyhodnotit naplňování cílů, aktivit a projektů akčního plánu a vyhodnocovat posun v jednotlivých strategických oblastech změny. Každá ze strategických oblastí změn obsahuje klíčové indikátory k měření úspěšnosti a návrh doplňkových indikátorů pro případné detailnější vyhodnocování v rámci specifických témat.	Komunikace strategických změn a plánovaných projektů tak, aby se strategické priority staly vlastní většině zájmových skupin a obyvatel regionu. Komunikace bude probíhat průběžně, obyvatelé a klíčoví aktéři budou pravidelně informováni o vývoji ekonomických, sociálních a environmentálních charakteristik Moravskoslezského kraje i o míře plnění cílů a aktivit Strategie rozvoje.

Klíčové prvky implementační struktury

- **Regionální stálá konference (RSK) – Koordinátor a sekretariát**
- **Hejtmán kraje a Rada kraje**
- **Zastupitelstvo kraje**
- **Vedení Krajského úřadu (vedoucí odborů / garanti sektorových strategií a koncepcí / ředitelé výkonných agentur (MSIC, MSID, MS Pakt, MEC, MSTOURISM aj.)**
- **Garanti a členové pracovních skupin pro prioritní tematické oblasti**
- **Komise pro strategický rozvoj a změnu image kraje, Komise pro regionální rozvoj, obnovu venkova a cestovní ruch, Výbor pro územní plánování a strategický rozvoj**
- **Ředitelé příspěvkových a obchodních organizací**

Implementační struktura (zjednodušená verze)

Zastupitelstvo kraje

Vrcholným orgánem pro Strategii rozvoje je Zastupitelstvo Moravskoslezského kraje, které schvaluje Strategii rozvoje, případně její aktualizaci.

Regionální stálá konference

Regionální stálá konference (RSK) je klíčovou řídicí a koordinační platformou zástupců kraje a územních partnerů pro implementaci Strategie rozvoje. Iniciuje a podporuje přípravu a realizaci strategických projektů. Je zároveň řídicí a koordinační platformou implementačního mechanismu Evropských strukturálních a investičních fondů (ESIF) v regionu a společně se zástupci krajské tripartity také řídicí a koordinační platformou Strategie hospodářské restrukturalizace Ústeckého, Moravskoslezského, Karlovarského kraje (RE:START).

Regionální stálé konferenci předsedá hejtman Moravskoslezského kraje. Činnost RSK koordinuje Odbor regionálního rozvoje a cestovního ruchu (zajišťující také administrativní a operativní činnosti jak pro RSK, tak pro činnost pracovních skupin RSK) a předseda Komise pro strategický rozvoj a změnu image kraje.

Podklady pro RSK (priority, strategické projekty, identifikaci zdrojů financování) projednávají členové pracovních skupin, kterým předsedají garanti pracovních skupin. Garanti a členové pracovních skupin jsou nominováni současně pro projednávání podkladů pro Řídicí výbor Integrované teritoriální investice Ostravské aglomerace a pro transformační strategii RE:START.

Role a odpovědnosti Regionální stálé konference vůči Strategii rozvoje

- Hodnotí realizaci a plnění strategických cílů a jejich aktualizaci
- Projednává a schvaluje 1x ročně Zprávu o realizaci a vyhodnocení plnění akčního plánu
- Projednává priority, doporučení pro realizaci a nové náměty
- Iniciuje vznik a realizaci strategických projektů

RSK je složena ze zástupců regionálních, místních, městských a jiných orgánů veřejné správy, hospodářských a sociálních partnerů a subjektů zastupujících občanskou společnost (územní partneři).

Hejtman a Rada kraje

Hejtman a Rada Moravskoslezského kraje jsou klíčovými výkonnými orgány realizace, zejména v případě strategických projektů a realizace opatření, jejichž nositelem je Moravskoslezský kraj a jeho organizace. Vedení kraje schvaluje financování, kapacity pro realizaci, vytváří podmínky, prosazuje a podporuje projekt také směrem k externím zdrojům financování, jako jsou národní a evropské orgány.

Vedoucí odborů a garanti sektorových koncepcí a strategií

Strategie rozvoje je zastřešujícím dokumentem pro sektorové koncepce a strategie, které jsou východiskem pro činnost jednotlivých odborů a organizací kraje. Vedoucí odborů, ředitelé organizací a výkonných agentur jsou klíčovou výkonnou složkou implementace Strategie rozvoje, která spolupracuje na realizaci a monitoringu plnění strategických cílů.

Synergie Strategie rozvoje kraje – Koaliční program Vize 2024 – Strategie krajského úřadu

Úspěšná implementace, realizace strategických cílů a strategických projektů je postavena na synergii mezi Strategií rozvoje kraje (potřebami v území a partnerů v území), koaličním programem politického vedení kraje Vize 2024 – Nová energie pro Moravskoslezský kraj (mj. alokace financí v rozpočtu kraje na realizaci aktivit) a Strategií krajského úřadu (efektivní vykonávání činností veřejné správy, kraj jako klíčový nositel projektů a klíčový partner pro implementaci).

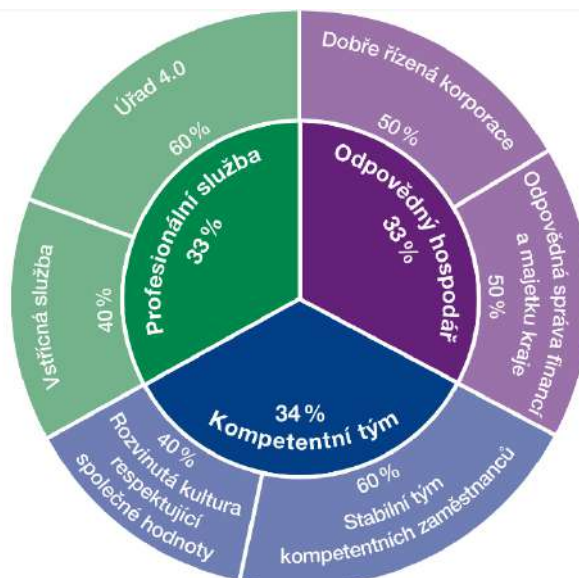
Triangl Strategie rozvoje kraje – Koaliční program – Strategie krajského úřadu

Strategie krajského úřadu

Úspěšné vedení a fungování krajského úřadu vyžaduje systematické a transparentní řízení založené na strategickém plánování. Moravskoslezský kraj aplikuje strategické řízení také na úrovni krajského úřadu. Strategie krajského úřadu Moravskoslezského kraje definuje dlouhodobé směry rozvoje úřadu, které jsou rozpracovány do strategických cílů, kterých chce krajský úřad dosáhnout v období do roku 2025.

Strategické oblasti a pro jejich naplnění stanovené strategické cíle krajského úřadu

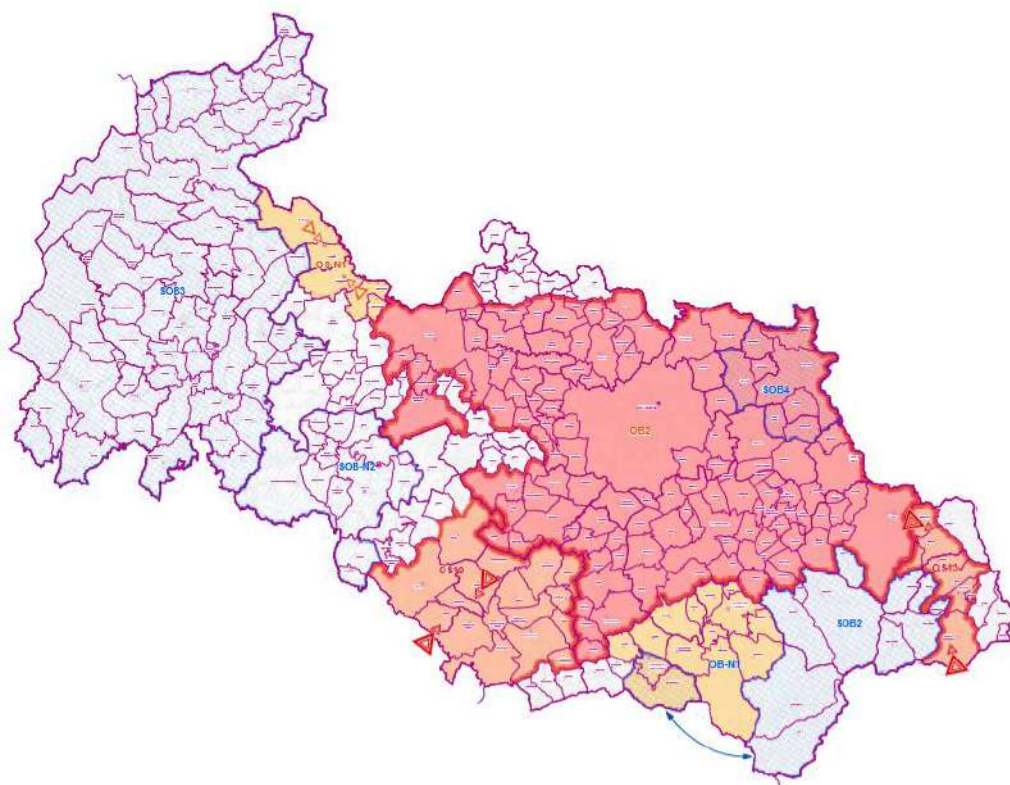

Územní dimenze

Strategie rozvoje přistupuje k rozvoji v území ze čtyř základních hledisek:

- 1. Soulad strategických priorit s územně plánovací dokumentací:** respektování aktuálních zásad územního rozvoje kraje a územních plánů obcí při plánování strategických intervencí na území kraje, přičemž Strategie rozvoje může být zdrojem podnětů na případnou změnu, resp. aktualizaci, územně plánovací dokumentace na základě nových požadavků nebo záměrů v území.

Rozvojové oblasti a rozvojové osy dle platných Zásad územního rozvoje Moravskoslezského kraje, ve znění jejich Aktualizace č. 1 (účinné od 21. 11. 2018):

Rozvojové oblasti a rozvojové oblasti republikového významu

OB2	Metropolitní rozvojová oblast Ostrava
OS10	Rozvojová osa (Katowice –) hranice ČR/Polsko – Ostrava – Lipník nad Bečvou – Olomouc – Brno – Břeclav – hranice ČR/Slovensko (– Bratislava)
OS13	Rozvojová osa Ostrava – Třinec – hranice ČR/SR (– Čadca)

Rozvojové osy a oblasti nadmístního významu

OB-N1	Rozvojová oblast Podbeskydí
OS-N1	Rozvojová osa Ostrava – Opava – Krnov

Specifické oblasti republikového významu

SOB2	Specifická oblast Beskydy
SOB3	Specifická oblast Jeseníky – Králický Sněžník
SOB4	Specifická oblast Karvinsko

Specifické oblasti nadmístního významu

SOB-N2	Budišovsko – Vítkovsko
---------------	------------------------

Pro plánování a koordinaci územního rozvoje v rozvojových oblastech, rozvojových osách a specifických oblastech jsou v zásadách územního rozvoje stanoveny požadavky na využití území a kritéria a podmínky pro rozhodování.

- 2. Soulad se strategickými dokumenty národního a evropského významu:** vychází z potřeby zajistit soulad při implementaci konkrétních projektů s koncepčními dokumenty a strategiemi nadregionálního, národního nebo evropského významu, které stanovují předběžné podmínky a vymezují území pro intervence ve specifických územích nebo lokalitách. Základním východiskem je územní vymezení Strategie regionálního rozvoje ČR pro období 2021+.

Specifické potřeby v území měst a obcí: významnou roli pro území celého kraje hrají statutární města (Ostrava, Opava, Frýdek-Místek, Karviná, Havířov, Třinec) v čele s metropolitním městem Ostravou a městy Nový Jičín, Bruntál, Krnov a Český Těšín se svými rozvojovými a územními plány. Strategie rozvoje vychází pro územní zacílení ze specifických problémů nebo potřeb v území, jako je například kulminace negativních socioekonomických jevů, mezi něž patří vysoká míra nezaměstnanosti, nízká míra vzdělanosti, malá nabídka kvalitních pracovních míst, zhoršená dostupnost zdravotní a sociální péče, zatížené životní prostředí, poškozená krajina apod.

Koncentrací problémových charakteristik jsou zasaženy nejvíce obce na Osoblažsku, Karvinsku, Vítkovsku a v některých částech Rýmařovska a Oderska. Moravskoslezský kraj může na základě specifických ukazatelů vymezit ve spolupráci s místními partnery na straně měst a obcí vybrané území pro účely podpory (například pro dotační programy) a posílit tak zaostávající sociální i ekonomický vývoj těchto oblastí s cílem zlepšit kvalitu života a sounáležitost obyvatel s místem bydliště.

- 3. Místní akční skupiny, mikroregiony, dobrovolné svazky obcí, euroregiony apod.:** implementaci Strategie rozvoje může synergicky podpořit rovněž přítomnost uskupení obcí a dalších subjektů na lokální úrovni, které mají ve většině případů vlastní strategie místního rozvoje, se základní implementační strukturou a společnou územní identitou na místní úrovni se zapojením místních komunit.

Doporučení pro čerpání evropských fondů

Kohezní politika Evropské unie v období 2021–2027

Evropská komise představila pro budoucí kohezní politiku 5 politických cílů:

1. **Inteligentnější Evropa** – inovace, digitalizaci, ekonomickou transformaci a podporu malých a středních podniků
2. **Zelenější a bezuhlíková Evropa** – transformace energetiky, podpora obnovitelných zdrojů, opatření k naplňování klimatických cílů
3. **Propojená Evropa** – strategické dopravní a digitální sítě
4. **Sociální Evropa** – provádění Evropského pilíře sociálních práv; podpora zaměstnanosti respektující kvalitativní rozměr vytvářených pracovních míst, vzdělávání, dovedností, sociálního začleňování a rovného přístupu ke zdravotní péči
5. **Evropa bližší občanům** – podpora místně vedených strategií rozvoje a udržitelného rozvoje měst

Investice do regionálního rozvoje mají být převážně zaměřeny na první dva cíle, kterým má být přiděleno 65 % až 85 % zdrojů Evropského fondu pro regionální rozvoj (EFRR) a Fondu soudržnosti, v závislosti na relativním bohatství členských států.

Přestože kohezní politika pokračuje v praxi posledních dvou programovacích období a oslovuje všechny regiony EU, v budoucnosti má být patrnější individuální přístup k rozvojovým potřebám regionů. I nadále pracuje se 3 kategoriemi regionů. Podíl spolufinancování EU se u všech regionů v novém programovém období sníží.

- I. Méně rozvinuté regiony – pod 75 % HDP průměru EU
- II. Přejížděcí regiony – HDP se pohybuje v rozmezí 75–90 % průměru EU
- III. Rozvinutější regiony – HDP je vyšší než 90 % průměru EU

Zásady pro přidělování prostředků jsou nadále založeny na HDP na obyvatele. Nicméně jsou současně doplněny o nová kritéria (nezaměstnanost mladých lidí, nízká úroveň vzdělání, změna klimatu, přijímání a integrace migrantů), aby došlo k lepšímu reflektování konkrétní reality jednotlivých členských států a regionů. V průběhu období může dojít k přesunu regionů v rámci kategorií.

Pravidla pro kohezní politiku by měla být jednodušší. To by se mělo projevit ve snížení byrokratické zátěže, zjednodušení procedur žádostí o platby při použití jednoduššího vykazování nákladů i výkonu kontroly, tak aby se zabránilo jejich duplicitě. Evropská komise se bude více spoléhat na audit států.

Na sedm fondů EU (4 stávající jsou rozšířené o 3 nové), jež budou realizovány v partnerství s členskými státy, se bude vztahovat jednotný soubor pravidel.

1. **Evropský fond pro regionální rozvoj (EFRR)**
2. **Fond soudržnosti (FS)**
3. **Evropský sociální fond Plus (ESF+)**
4. **Evropský námořní a rybářský fond (ENRF)**
5. **Fond pro vnitřní bezpečnost** – nový
6. **Azylový a migrační fond** – nový
7. **Fond pro integrovanou správu hranic** – nový

Novým prvkem, který bude kohezní politika sledovat, je téma migrace. Pro tyto účely vznikly 3 nové fondy. Azylový a migrační fond se má zaměřit na krátkodobé potřeby migrantů při příjezdu, další dva fondy reagují na aspekty migrační krize a poskytnou regionům zdroje na zabezpečení společných hranic.

Budoucí kohezní politika rovněž posílí městský rozměr kohezní politiky, kdy 6 % EFRR má být vyčleněno na udržitelný rozvoj měst. Bude také zřízen nový program pro městské orgány s názvem Evropská městská iniciativa zaměřená na budování kapacit a vytváření partnerských kontaktů.

Principy evropské přidané hodnoty (EVA) otevírají nové možnosti v rámci programu meziregionální a přeshraniční spolupráce (Interreg), jehož zdroje budou navýšeny. Je také navržen nový nástroj pro přeshraniční regiony a země, které mají zájem o harmonizaci svých právních rámců s názvem Evropský přeshraniční mechanismus. Současně se otevírá prostor pro meziregionální inovační investice, kdy regiony naplňující odpovídající předpoklady inteligentní specializace dostanou větší podporu na budování celoevropských klastrů v prioritních odvětvích (data velkého objemu, oběhové hospodářství, vyspělá výroba, kybernetická bezpečnost apod.).

Úsilí o posílenou synergii by mělo být patrné také vůči nástrojům mimo jednotný soubor pravidel – tedy vůči Společné zemědělské politice a komunitárním programům Horizont Evropa, LIFE, InvestEU, Digitální Evropa, Nástroj pro propojení Evropy či Erasmus+.

Evropské strukturální a investiční fondy v Moravskoslezském kraji

Evropské strukturální a investiční fondy budoucího programového období 2021–2027 (dále ESIF) představují, vedle evropských komunitárních programů a prostředků státního rozpočtu, největší potenciál zdrojů pro realizaci Strategie rozvoje.

Moravskoslezský kraj i v období 2021–2027 spadá do kategorie méně rozvinutých evropských regionů s nejvyšší mírou spolufinancování z ESIF. Jako takový má v tomto období příležitost použít podporu zdrojů EU jak pro svou transformaci a snížení rozdílů ve srovnání s více rozvinutými regiony v ČR a Evropě, tak i pro posun v inovacích a rozvoji vědy a výzkumu, vzdělávání atd.

Podle aktuálního stavu vyjednávání bude pro Českou republiku v ESIF období 2021–2027 k dispozici 20,1 mld. EUR (běžné ceny). Vládou schválený návrh struktury operačních programů pro období ESIF 2021–2027 počítá se šesti tematickými operačními programy (OP), operačním programem technické pomoci a programem přeshraniční spolupráce.

Vláda 4. 2. 2019 rozhodla o struktuře operačních programů pro období 2021–2027. Pro územně samosprávné celky bude možné žádat o dotace zejména z OP Doprava, OP Životní prostředí, OP Lidské zdroje, Integrovaného regionálního OP a OP Přeshraniční spolupráce.

Přehled operačních programů a řídicích orgánů pro období 2021–2027:

Název OP	Řídicí orgán
OP Konkurenceschopnost	Ministerstvo průmyslu a obchodu
OP Doprava	Ministerstvo dopravy
OP Životní prostředí	Ministerstvo životního prostředí
OP Jan Amos Komenský	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
OP Lidské zdroje	Ministerstvo práce a sociálních věcí
Integrovaný regionální OP	Ministerstvo pro místní rozvoj
OP Technická pomoc a kvalita správy	Ministerstvo pro místní rozvoj
OP Přeshraniční spolupráce	bude upřesněno

Vládou ČR je schválen Strategický rámec hospodářské restrukturalizace Ústeckého, Moravskoslezského a Karlovarského kraje (RE:START). Tento dokument je svou podstatou územní strategie, jak ji definuje nařízení Evropské komise. Všechny 3 kraje jsou oficiálně zapojeny do evropské Platformy pro uhelné regiony v transformaci.

V únoru 2019 byla zveřejněna tzv. Zpráva o České republice 2019, kde Evropská komise doporučila ČR podporovat rozvoj krajů zahrnutých do transformační strategie RE:START s tím, že tento rozvoj si nutně žádá krátkodobá a střednědobá transformační opatření. Vzhledem k tomu, že významná část aktivit navrhovaných ve Strategii rozvoje vychází ze strategického rámce a akčních plánů transformační strategie RE:START, mají předpoklady pro financování z ESIF v období 2021–2027.

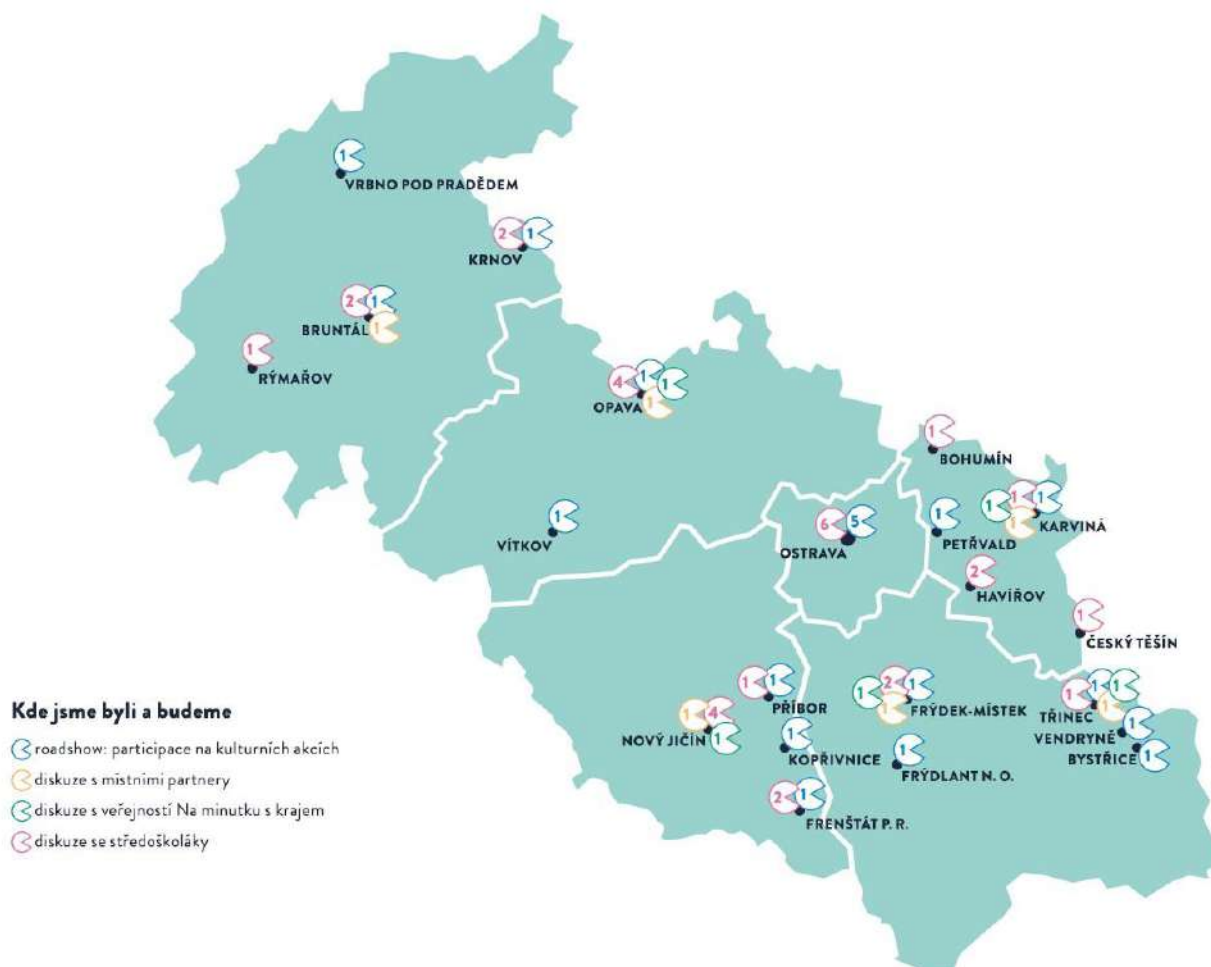
Participace

Příprava Strategie rozvoje probíhá pod značkou #hrajeMSKrajem. Název naznačuje, že se kraj snaží do procesu její tvorby zapojovat co nejvíce lidí z řad odborné i laické veřejnosti. Od ledna 2019 se uskutečnilo:

- 50+ odborných pracovních skupin, projednávání s experty, vedením a zástupci kraje a projektů
- 77 diskusí na 30 středních školách
- 6 jednání s místními partnery v území (Bruntál, Frýdek-Místek, Karviná, Nový Jičín, Opava, Třinec)
- 5 setkání s veřejností Na minutku s krajem (Frýdek-Místek, Karviná, Nový Jičín, Opava, Třinec)
- 20+ kulturních akcí se stánkem #hrajeMSKrajem napříč regionem

Na stánku #hrajeMSKrajem i online na webu www.hrajemskrajem.cz se mohou obyvatelé Moravskoslezského kraje zapojit do tří aktivit:

- **3x1 miliarda:** účastníci v roli vedení kraje investují pomyslné 3 miliardy korun do rozvoje regionu, vybírají 3 z 6 témat a 3 z 6 okresů, čímž ukazují, na které oblasti by se měl kraj zaměřit primárně.
- **3 slova:** účastníci rozhodují o krajské vizi, vybírají slova, která vystihují jejich představu Moravskoslezského kraje v roce 2027, a naznačují, jakým směrem by se měl ubírat jeho rozvoj.
- **Vzkaz pro hejtmana a vedení kraje:** vlastními slovy mohou účastníci sdělit další náměty ke Strategii rozvoje nebo nápady na projekty.

77 diskusí na **30** středních školách

5 setkání s veřejností „Na minutku s krajem“

17 kulturních akcí se stánkem #hrajemSKrajem napříč regionem

6 jednání s místními partnery v území

Seznam zkratek

B+R	Parkoviště typu „bike and ride“ (určená cyklistům)
CEET	Centrum energetických a environmentálních technologií
CO ₂	Oxid uhličitý
ČR	Česká republika
DOV	Dolní oblast Vítkovice
DPO	Dopravní podnik Ostrava
EFRR	Evropský fond pro regionální rozvoj
EMAS	Systém ekologického řízení a auditu
ENRF	Evropský námořní a rybářský fond
ESF+	Evropský sociální fond Plus
ESIF	Evropské strukturální a investiční fondy
EU	Evropská unie
EuroHPC	Iniciativa vycházející z Deklarace o rámci spolupráce na rozvoji HPC, jejímž předmětem je stanovení hlavních principů budoucí spolupráce zainteresovaných evropských států na rozvoji HPC v Evropě
EVA	Evropská přidaná hodnota
EVVO	Environmentální vzdělávání, výchova a osvěta
F-M	Frýdek-Místek
FNO	Fakultní nemocnice Ostrava
FS	Fond soudržnost
GDPR	Obecné nařízení o ochraně osobních údajů
HDP	Hrubý domácí produkt
HPC	High-performance computing (výpočetní cluster)
HZS MSK	Hasičský záchranný sbor Moravskoslezského kraje
CHKO	Chráněná krajinná oblast
ICT	Informační a komunikační technologie
Interreg	Mezinárodní regionální spolupráce
IT4I	Národní superpočítačové centrum IT4Innovations
ITI	Integrovaná teritoriální investice
IZS	Integrovaný záchranný systém

JPO	Jednotky požární ochrany
KKO	Kulturní a kreativní odvětví
KO	Komunální odpad
KODIS	Koordinátor ODIS
Komise pro SR	Komise pro strategický rozvoj a změnu image kraje a ZIK
Komise pro RR, OV a CR	Komise pro regionální rozvoj, obnovu venkova a cestovní ruch
KÚ	Krajský úřad
LLJO	Letiště Leoše Janáčka Ostrava
MD	Ministerstvo dopravy ČR
MEC	Moravskoslezské energetické centrum
MHD	Městská hromadná doprava
mHealth	Mobilní zdravotnictví (z angl. mobile health)
MS Pakt	Moravskoslezský pakt zaměstnanosti
MSAK	Moravskoslezský automobilový klastr
MSDC	Moravskoslezské datové centrum
MSIC	Moravskoslezské inovační centrum
MSID	Moravskoslezské investice a development
MSK	Moravskoslezský kraj
MSTOURISM	Moravian-Silesian Tourism
NsP	Nemocnice s Poliklinikou
OP	Operační program
OSU	Ostravská univerzita
OZE	Obnovitelné zdroje energie
OZO	Odvoz a zpracování odpadů – Ostrava
P+R	Parkoviště typu „park and ride“ (určená motoristům)
PAS	Porucha autistického spektra
POHO2030	Koncepce rozvoje pohornické krajiny Karvinska do roku 2030
Postdoc	Postdoktorský program
RE:START	Program restrukturalizace Ústeckého, Moravskoslezského a Karlovarského kraje
RSK	Regionální stálá konference
ŘSD ČR	Ředitelství silnic a dálnic České republiky

SR	Slovenská republika
SSMSK	Správa silnic Moravskoslezského kraje
SU	Slezská univerzita v Opavě
SŽDC	Správa železniční dopravní cesty
TEN-T	Transevropská dopravní síť
Testy PISA	Mezinárodní srovnání studentů (OECD's Programme for International Assessment of Student)
V4	Země Visegrádské čtyřky (Česká republika, Maďarsko, Polsko, Slovensko)
VDS	Vysokorychlostní datová síť
VŠB – TUO	Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava
Výbor pro ÚP a SR	Výbor pro územní plánování a strategický rozvoj
ŽP	Životní prostředí

Přílohy

Projektová fiše strategických projektů – formulář

Projektová fiše strategických projektů – vyplněný vzor

Přehled strategických projektů – Finanční plán

Přehled regionálních strategických dokumentů

Tematické priority – vazba na strategické dokumenty (viz příloha Analytické části)

